FÂTİHA SÛRESİ[1]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ①

O Rahîm O Rahmân Allah'ın adıyla[2]

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ② الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ③ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ④

dîn günü[3]nün Mâlik'i/ tek yetkilisi O Rahîm O Rahmân Alemlerin Rabbi. Allah'a Hamd

Meal/1: "Rahmân ve Rahîm Allah'ın adıyla."
Meall/2-4: "Âlemlerin Rabbi, Rahmân, Rahîm ve dîn gününün Mâlik'i/Sultanı Allah'a hamdolsun."

1- Kur'ân-ı Kerîm'in başlangıç sûresi olduğundan "Kitâb'ı açış/Kitâb'a giriş" anlamındaki "Fatihatu'l-Kitâb" adıyla da anılır. Fatiha sûresi indiriliş sırasına göre tamamı birden indirilen beşinci, Mushafta ise birinci sûredir. Mekki ve aralarında bizim kırâât imamımız Âsım'ın da yer aldığı Kûfî imamlara göre başındaki besmele ile birlikte yedi ayettir.
2- Kırâât imamlarından İbn Kesîr, Hamza, Kisâî ve Halef ile bizim Hafs rivayeti ile kırrââtını okuduğumuz Âsım'ın, Fatihanın başındaki Besmele'yi Fatihanın ayetleri arasında saymaları gözönünde bulundurularak Besmele müstakil ayet olarak verilmiştir.
3- Cezâ ve mükâfât günü, ahiret günü.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾

yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. ilet bizi o yola dosdoğru

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

yoluna o kimselerin nimet verdin kendilerine değil gazab edilmiş kendilerine ve değil sapmışlar.

Meal/5: "Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz."
Meal/6: "Bizi o dosdoğru yola ilet."
Meal/7: "Kendilerine nimet verdiğin kimselerin yoluna, kendilerine gazab edilmişlerin ve sapkınların yoluna değil."

BAKARA SÛRESİ[1]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الٓمٓ ﴿١﴾ ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ ۛ فِيهِ ۛ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ

Elif, Lâm, Mîm[2] / İşte o / kitap / hiç yok / kuşku / onda / bir kılavuz / müttakiler[3] için. / O kimseler ki / inanırlar / ğayba,[4] / dürüst kılarlar / namazı,

Meal/1: "Elif Lâm Mîm."
Meal/2: "İşte o kitap! Onda hiç kuşku yok, o korunacaklar için bir kılavuz/yol göstericidir."

1- "Bakara" bakar kelimesinin dişili veya tekili olup sığır cinsinin ismidir dolayısıyla mandayı da içine alır. Sûre adını 67-73. âyetlerinde Yahudilerin boğazlayıp onunla öldürülen bir kişiye vurmalarının anlatıldığı sığır olayından alır .
Mushafta ikinci sırada yer alan Sûre, indirilişte 92. sıradadır. Kûfîlere göre 286 âyet olup 281. âyet hâriç tamamı hicretin birinci ve ikinci yıllarında Medine'de indirilmiştir. İşâret edilen 281. âyet Mekke'de Vedâ haccında indirilmiştir. Sûre'nin harf sayısı 25.500, kelime sayısı 6120'dir.

2- Kur'ân-ı Kerim'de bazı sûrelerin başlarında bulunan ve **"hurûf-i mukattaa**=kesik, kendinden sonraki harfle bağlantısı kopuk" diye anılan bu harflerin yorumunda -başında bulunduğu sûrenin adıdır, yemindir, bir meydan okumadır, muhatapların dikkatlerini çekmektir..- gibi pek çok şey söylenmiştir. Bu vadide söylenenlerin en isâbetlisi bu harflerin Allah ile Elçisi arasında birer şifre olduğunu dillendirenlerin görüşleridir.

3- "Müttakî" kelimesinin çoğulu "müttakîn" lafzının karşılığı olan **"müttakiler"** takvâ sahipleri anlamındadır. Takvâ ise sakınma, korunma, korkma demek olup korumak anlamına gelen vikâye kelimesinden türetilmiştir. Râğib-i İsfahânî (el-Müfredât fî garîbi'l-Kur'ân, 530) takvânın şeriat örfünde "Nefsi günaha düşürecek davranışlardan korumaktır, bunun yolu da haramlardan uzak durmaktır" diye tanımlar. Ancak bu tanım, ibadet yapma unsurunu içermediğinden efrâdını cami ağyarını mâni bir tanım değildir. Takvânın çeşitli mertebeleri ve bu mertebelere göre de değişik tanımları vardır. En yalın tanımı: "Kişinin, âhirette kendisine zarar verecek davranışlardan kaçınmasıdır. Kur'an-ı Kerimde bu tanımın mâkes bulduğu âyetler olduğu gibi; takvânın ibâdet ve tâatlarda en üst mertebelerde bulunmanın ileri seviyede dindarlık anlamlarının yansıtıldığı âyetler de vardır.

4- Sözlük anlamı bir şeyin gözden gizlenmesi, gözden gizlenen şey demek olan "ğayb" kelimesi bu ve benzeri âyetlerde: Duygular alanına girmeyen, akıllarca da varlıkları ve mâhiyetleri hemen bilinemeyen ancak peygamberlerin verdikleri haberleriyle bilinen varlık ve olaylar demektir.

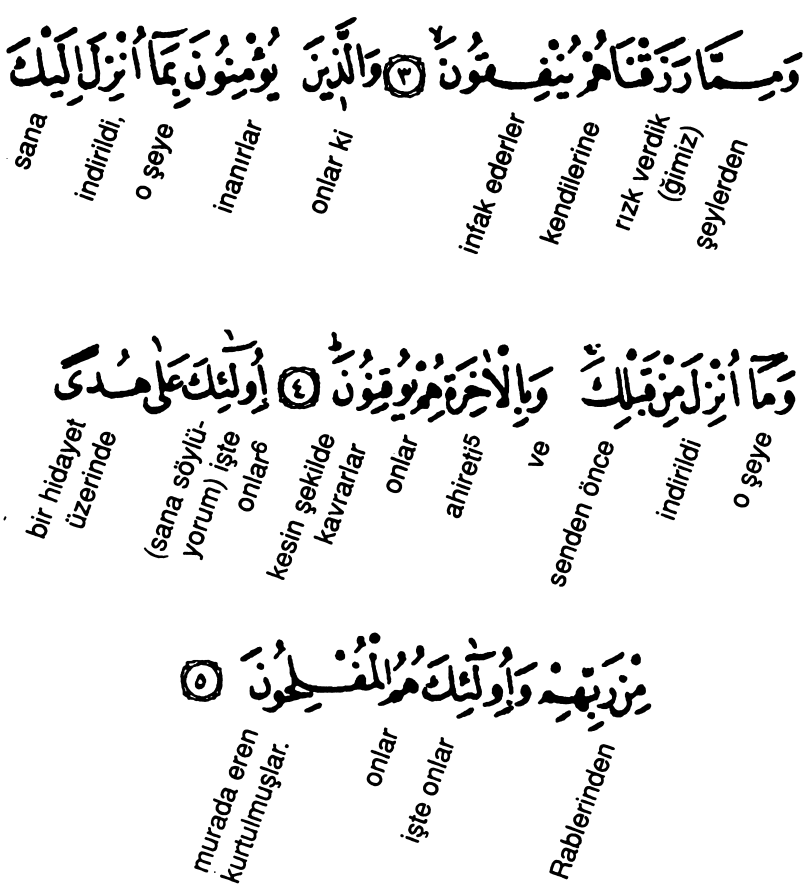

Meal/3: "Ki onlar gayba inanıp namazı dürüst kılarlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan infak ederler/başkalarına karşılıksız verirler.""

Meal/4: "Ve onlar hem sana indirilene hem de senden önce indirilenlere inanırlar. Ve onlar âhireti kesin şekilde kavrarlar."

Meal/5: "Sana söylüyorum işte onlar Rablerinden bir hidâyet üzerindedir ve işte onlar (evet) onlar murada eren kurtulmuşlar."

5- Âhirete inanma bir önceki ayette geçen **"gayb"** mefhûmi içerisinde değerlendirildiğinden bu kelime burada **"yü'minûn"** lafzıyla değil "yûkinûn" fiiliyle irtibatlandırılarak manalandırılmıştır. S.G.

6- "Elmalı'lı merhumun da tefsirinde işaret ettiği gibi bir örnek olmak üzere sadece burada ism-i işâretin uzaklık manası gösterildiği gibi yine ism-i işaretteki hitap kâfının da karşılığına dikkat çekilmiş; bundan sonra gelecek zamirli ism-i işaretlerde genellikle "..işte onlar.." ve benzeri ifadelerle yetinilmiştir. S.G.

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ

kendileri-ni uyar-mamışsın | yoksa | kendilerini uyarmışsın? | onlara | birdir/aynıdır | küfretmişler | o kimseler ki | gercek

لَا يُؤْمِنُونَ ۝٦ خَتَمَ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ ۖ وَعَلَىٰ

-üzerinde | ve | kulakları işitmeleri üzerine | kalpleri üzerine, | Allah | mühür basmış | iman etmezler

أَبْصَٰرِهِمْ غِشَٰوَةٌ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۝٧ وَمِنَ ٱلنَّاسِ

insanlardan | büyük | bir azap | onlar için | bir perde | kafa gözleri-nin

مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَمَا هُم بِمُؤْمِنِينَ

inananlar | onlar oysa | değil | o son/âhiret | o güne | Allah'a | iman ettik | der | kimi

Meal/6: "Küfredenleri uyarmışsın uyarmamışsın onlar için aynıdır, iman etmezler."
Meal/7: "Allah, onların kalplerine, kulaklarına mühür basmıştır. Ve kafa gözlerinin üzerinde bir perde vardır. Büyük bir azap onlar içindir."

7- Uyarma "inzar" kelimesinin karşılığı olup bir şeyin içerdiği tehlikeyi haber vermek, o tehlikeye dikkat çekmektir (el-Müfredât, 487).

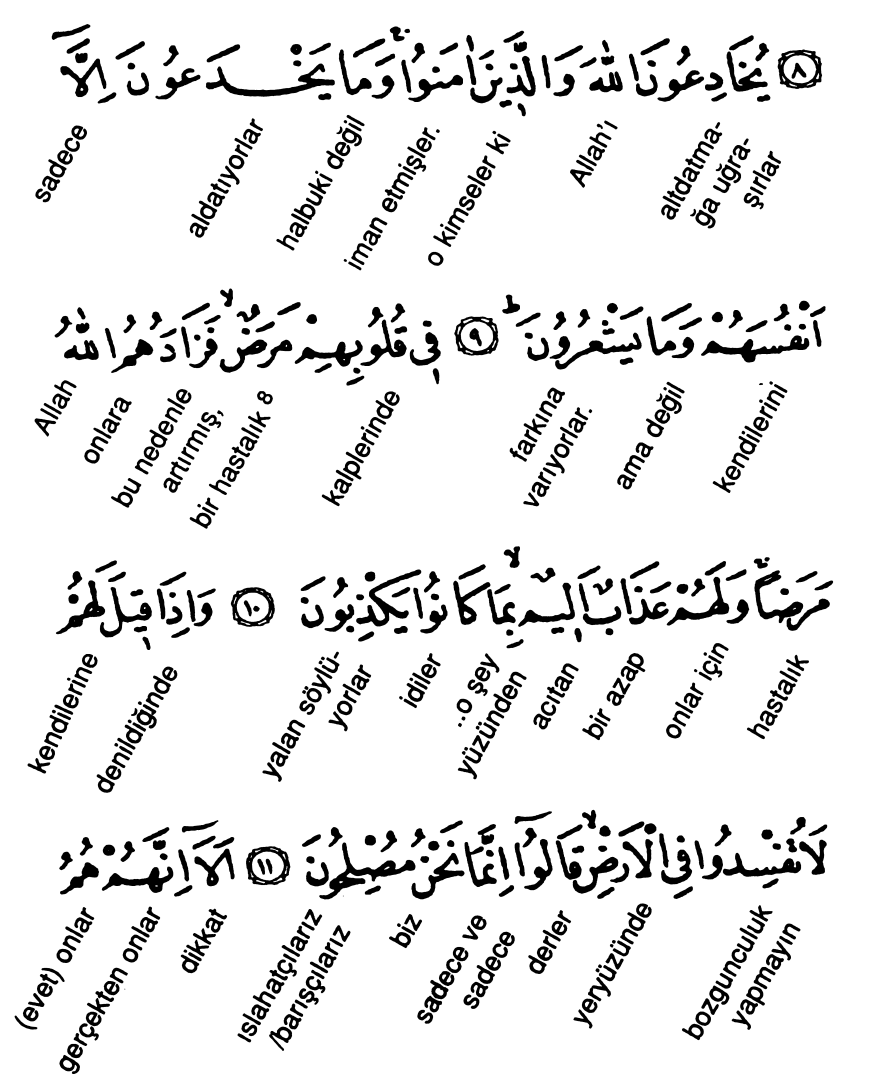

Meal/8: "İnsanlardan kimi de var ki Allah'a ve o son güne/âhiret gününe inandık" der. Oysa onlar inanmış değiller."

Meal/9: "Allah'ı ve iman etmişleri aldatmağa uğraşıyorlar; oysa sadece kendilerini/kendi kendilerini aldatıyorlar ama -bunun- farkına varmıyorlar."

Meal/10: "Kalplerinde bir hastalık vardır bunun sonucunda Allah da hastalıklarını artırmıştır. Yalan söyleyegelmeleri yüzünden kendileri için elem veren bir azap vardır."

Meal/11: "Kendilerine: 'Yeryüzünde bozgunculuk yapmayın' denildiğinde 'biz sadece ve sadece ıslahatçılarız/barışçılarız' derler."

8- Müfessirler bu hastalığın münafıklık, sözle inanıp kalben inanmamak hastalığı olduğunu söylemişlerdir.

الْمُفْسِدُونَ وَلَٰكِن لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ

bozgun- cular | ne var ki | farkına varmıyor- lar. | denildiğinde | kendilerine | iman edin | gibi o şey | iman ettiği

السُّفَهَاءُ ۗ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَٰكِن لَّا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾ وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا

insanlar | dediler: | iman mı edeceğiz? | iman ettiği gibi | beyinsiz- ler/kafasızlar; | dikkat! | onlar | (evet) onlar | hiç kuşkusuz | beyinsizler/ kafasızlar | ne var ki | bilmiyorlar | rastladık- larında | o kimselere ki | iman etmişler | dediler

آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا

Oysa | vardıklarında | şeytanlarına[9] | dediler | kesin bizler | sizinle | sadece | sadece | iman ettik

Meal/12: "Dikkat edin! Gerçekten onlar (evet) onlar bozguncular, ama ne var ki anlamıyorlar/şuursuzlar."

Meal/13: "Kendilerine: 'inanmış insanlar gibi iman edin" denildiğinde "Biz de beyinsizlerin/kafasızların iman ettiği gibi iman mı edeceğiz' derler nevar ki (kendilerinin böyle olduklarını) bilmiyorlar."

9- Kendilerine gizli gizli fitne ve fesat dersleri veren, kendilerini bozgunculuğa sevkeden fikir babalarına.

نَحْنُ مُسْتَهْزِءُونَ ﴿١٤﴾ اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ

biz alay edenleriz Allah alaya alıyor[10] onları ve süre veriyor/imkân tanıyor[11] kendilerine

فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ

taşkınlıklarında bocalayıp duruyorlar İşte onlar o kimselerdir ki satın aldılar sapıklığı

بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبِحَتْ تِّجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾

doğruluğa bedel derken kazanç sağlamadı ticaretleri olmadılar doğru yolu tutanlar

Meal/14: "İman etmiş kişilere rastladıklarında: İman ettik" derler. Şeytanlarının yanına vardıklarında ise: "Biz sizlerle beraberiz, biz sadece ve sadece onları alaya alıp duruyoruz" derler".

Meal/:15 "Allah onlarla alay ediyor da taşkınlıkları içinde bocalayıp dururlarken kendilerine süre tanıyor/imkan veriyor/kendilerini, taşkınlıkları içinde bocalarlarken sürükleyip duruyor."

Meâl/16: "İşte bunlar doğruluğa bedel sapıklığı satın aldılar da ticaretleri kazanç sağlamadı ve olmadılar doğru yolu tutanlar."

10- İstihza kelimesinin karşılığı olan "alaya almak birisiyle eğlenmek, dalga geçmek demektir. Ancak Allah'a nisbet edildiğinde Allah'ın alay edenleri cezalandırması anlamına gelir.

11- "Yemuddu" fiiline sürükleyip götürme anlamı da verilmiştir.

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ

o (tutuştu-ran) kişinin çevresindeki şeyleri | (ateş) aydınlattı | -ğında | bir ateş | tutuşturmak istedi | o kişinin durumu | gibi | onların durumu

ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾ صُمٌّ

Sağırlar | görmezler | karanlıklar içinde | kendilerini | bıraktı | onların ışığını | Allah | giderdi

بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿١٨﴾ أَوْ كَصَيِّبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ

karanlıklar, | onda(o yağmurda) | gökten alabildiğince dökülen yağmur | gibi | yahut | dönmezler | artık onlar | körler | dilsizler

وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ

sakınmak için | o yıldırım-lardan | kulaklarına | parmaklarını | kılarlar | ve bir şimşek. | korkunç bir gök gürültüsü,

Meal/17: "Onların durumu bir ateş tutuşturmak isteyen şu kişinin durumuna benzer. (O kişi ateş tutuşturup) ateş çevresindekileri aydınlattığında Allah onların ışığını giderdi ve kendilerini karanlıklar içinde bıraktı. Artık onlar görmezler."

Meal/18: "Onlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Onlar artık dönmezler (yollarını bulamazlar)."

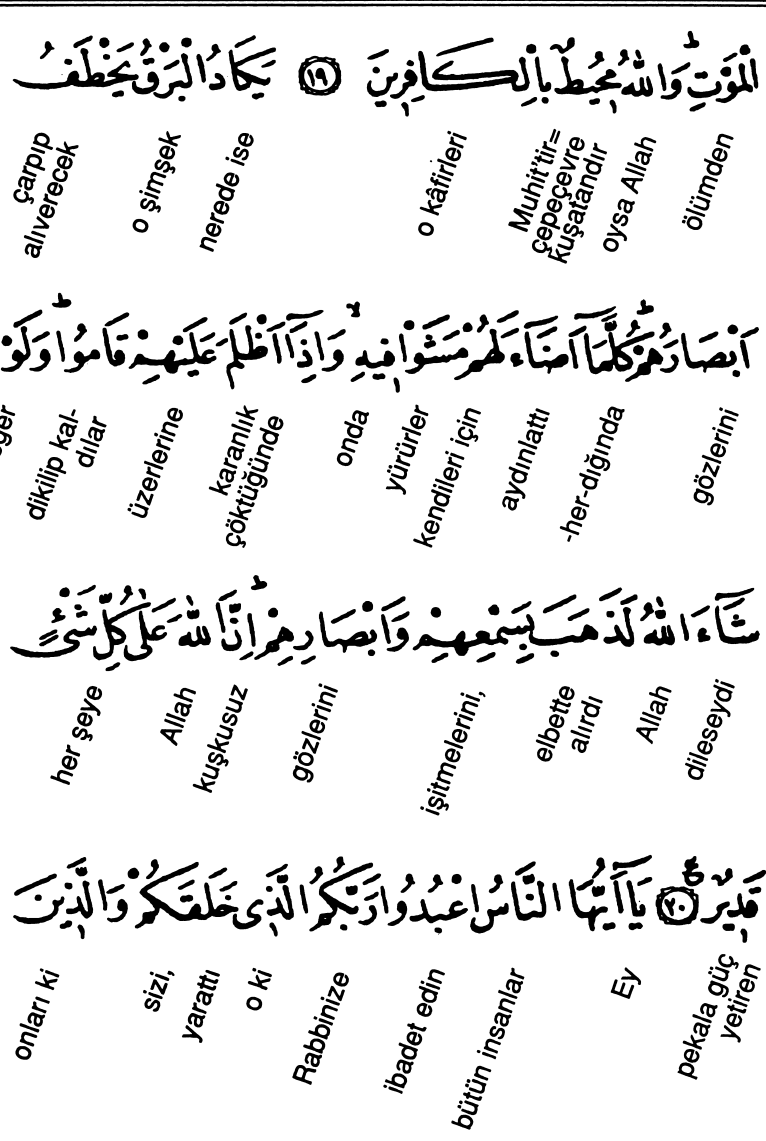

Meal/19: "Yahut onların durumu gökten alabildiğince boşalan/bardaktan boşalırcasına yağan, içinde karanlıklar, bir gök gürlemesi ve bir şimşek bulunan yağmura (tutulmuşların durumuna) benzer. Ölümden sakınmak için parmaklarını yıldırımlar yüzünden kulaklarına tıkarlar. Oysa Allah o kâfirleri Muhit'tir=çepeçevre kuşatandır."

Meâl/20: "O şimşek nerede ise gözlerini çarpıp alıverecek. Kendilerini her aydınlattığında onda (onun aydınlığında) yürürler. Üzerlerine karanlık çöktüğü zaman ise çakılıp kalırlar. Allah dileseydi işitmelerini de gözlerini de/kulaklarındaki işitme ve gözlerindeki görme duyularını alırdı. Kuşkusuz Allah her şeye Kadîr=gücü yeten'dir."

مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا

bir döşek, yeri sizin için yaptı O (Rab) ki korunursunuz belki siz öncenizden

وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ

meyvelerden /ürünlerden onunla çıkardı ve bir su gökten indirdi bir bina göğü

رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

biliyorsunuz oysa siz ortaklar Allah'a Öyle ise yapmayın (koşmayın) sizin için. bir rızık

وَإِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِ

onun gibisinden, bir sûre öyle ise getirin kulumuza parça parça indirdik o şeyden kuşku içinde iseniz Eğer

وَادْعُوا شُهَدَاءَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾

doğru söyleyenler. iseniz eğer Allah berisinden tanıklarınızı çağırın

Meal/21: "Ey bütün insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet edin ki belki takva sahibi olursunuz."

Meâl/22: "O Rab ki sizin için yeri bir döşek, göğü bir bina yaptı. Ve sizin için gökten bir su indirdi de onunla meyvelerden/ürünlerden sizin için bir rızık çıkardı. Öyle ise bilip durduğunuz halde siz, Allah'a ortaklar koşmayın."

Meal/23: "Kulumuza parça parça indirdiğimizden kuşku içindeyseniz öyle ise onun gibisinden bir sûre getirin; ve doğru söyleyenlerseniz Allah dışında Allah'ın berisinden tanıklarınızı/destekçilerinizi çağırın."

فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَن تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا

yakıtı | o (ateş) ki | o ateşten | sakının | öyle ise | yapamaz-sınız | yapamaz-saniz | Ve eğer

النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ ۖ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾

kafirler için | (ateş) hazırlandı | taşlar | ve | insanlar

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ

onara | kesinkes | yararlıları | yaptılar | iman ettiler | o kimseleri | müjdele | ve

جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۖ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِن ثَمَرَةٍ

bir meyve-den | onlardan | nasiplen-dirildiler | her ne zaman | ırmaklar. | altlarından | akar | cennetler

رِّزْقًا ۙ قَالُوا هَٰذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِن قَبْلُ ۖ وَأُتُوا بِهِ

ona | sunuldular | önceden | nasiplen-dirilmiştik | o şey ki | işte bu | dediler | bir rızık olarak

مُتَشَابِهًا ۖ وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ ۖ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

sürekli ka-lacaklar | orada (cen-netlerde) | onlar | tertemiz[3] | eşler[2] | orada (cen-netlerde) | onlar için | benzeşik[1]

Meâl/24: "Ve yapamazsanız -ki asla yapamazsınız- öyle ise yakıtı insanlarla taşlar olup kafirler için hazırlanmış olan o ateşten sakının."

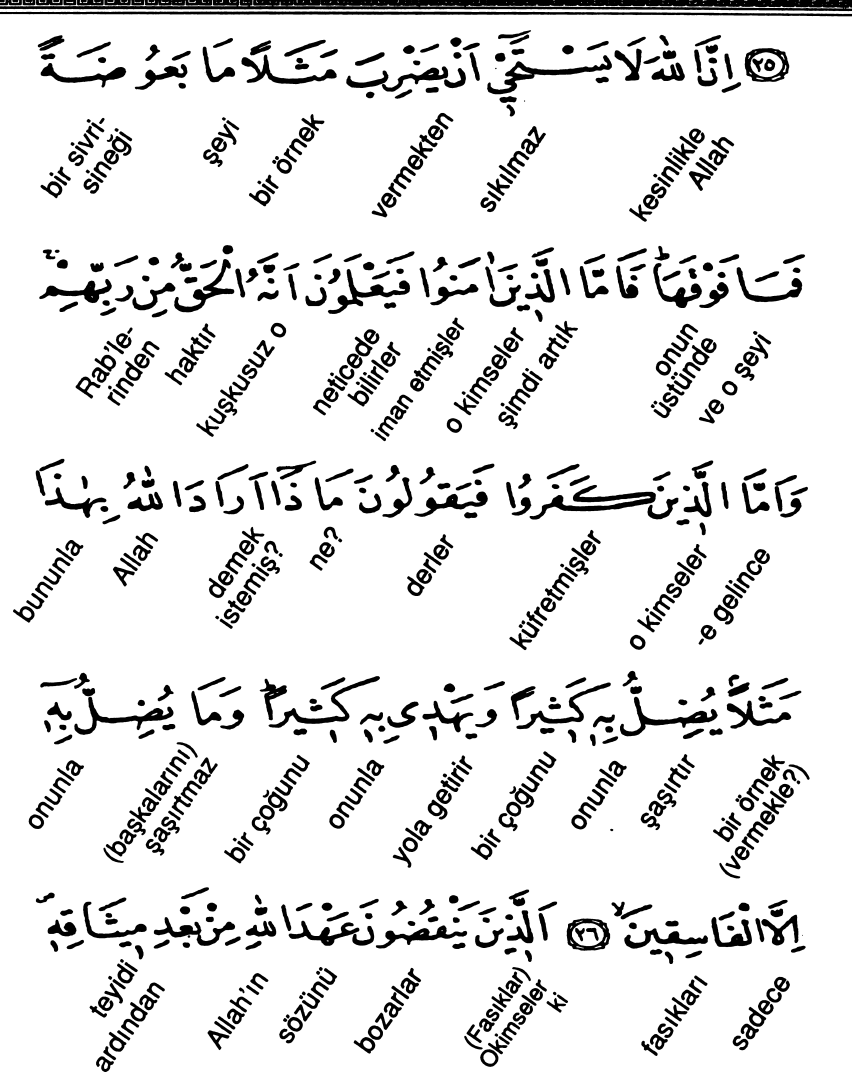

Meâl/25: "Ve iman edip iyi işler yapanlara kendileri için altlarından ırmaklar akan cennetler olduğunu müjdele. Her ne zaman oradaki bir meyveden bir rızık olarak nasiplendirildiklerinde "Bu, önceden nasiplendirildiğimiz şeydir" derler ki o rızık kendilerine daha önce benzer şekilde sunulmuştu. Ve onlar için cennetlerde tertemiz eşler olup onlar oralarda sürekli kalacaklardır."

Meâl/26: "Kesinlikle Allah, bir sivri sineği ve onun üstündekini örnek vermekten sıkılmaz. Şimdi inanan kimseler onun kesinkes Rab'lerinden gelen gerçek olduğunu bilirler. Küfredenlere gelince: "Allah bunu örnek vermekle ne demek istemiştir?" derler. Allah bununla bir çoğunu şaşırtır bir çoğunu da yola getirir. Ve Allah onunla sadece fasıkları şaşırtır."

1- Cennet meyvelerinin/rızıklarının dünyadakilere benzer şekilde sunulmalarının bir hikmeti de herhalde cennetlikler yabancılık çekip de yemekten çekinmesinler olmalıdır. S.G.

2- Çiftler yani ekekler için hanımlar, kadın için de koca vardır.

3- Kadınlar kadınlık hallerinden; tümüyle erkek ve kadınlar da huysuzluk ve ahlaksızlıklardan uzak olacaklardır. Orada ne yüz ekşitme vardır ne incitme ne de incinme.

وَيَقْطَعُونَ مَآ أَمَرَ ٱللَّهُ بِهِۦٓ أَن يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ

ve fesat çıkarırlar | bağlanılmasını | onunla | Allah | emretti | o şeyi | keserler

فِى ٱلْأَرْضِ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿٢٧﴾ كَيْفَ تَكْفُرُونَ

nankörlük ediyorsunuz? | nasıl | hüsrana uğrayanlar | (evet) bunlar | işte bunlar | yeryüzünde

بِٱللَّهِ وَكُنتُمْ أَمْوَٰتًا فَأَحْيَٰكُمْ ۖ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ

sizi öldürecek | Sonra | de diriltti sizi. | ölüler | oysa idiniz | Allah'a

ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٨﴾ هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ

yarattı | o zat ki | O | döndürüleceksiniz | ona | sonra | sizi diriltecek | sonra

لَكُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ ٱسْتَوَىٰٓ إِلَى ٱلسَّمَآءِ

göğe | yöneldi | sonra | hepsini | yerde | ne varsa | sizler için

فَسَوَّىٰهُنَّ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ ۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾

Alîm'dir=pek iyi bilendir | her şeyi | O | gökler olarak | yedi | onları | da düzenledi

Meâl/27: "O fasıklar o kimseler ki Allah'ın sözünü- o sözü pekiştirdikten sonra- bozar, Allah'ın birleştirilmesini emrettiği şeyi keser ve yeryüzünde fesat çıkarırlar. İşte bunlar! (evet) bunlardır hüsrana uğrayanlar.

Meâl/28: "Allah'a nasıl nankörlük ediyorsunuz? Oysa siz ölülerdiniz sizi diriltti. Sonra sizi öldürecek, sonra sizi diriltecek, daha sonra da O'na döndürüleceksiniz."

Meâl/29: "O Allah öyle bir zattırki yerdekilerin tümünü sizler için yarattı. Sonra (iradesini) göğe yöneltip onları yedi gök halinde düzenledi. O her şeyi Alîm'dir=pek iyi bilendir.

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً ۖ قَالُوٓا

demişlerdi | bir halife[1] | yeryüzünde | yapacağım | kesinkes Ben | meleklere | Rabbin | bir zaman demişti

أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ

tesbih[2] ediyoruz | Oysa biz | kanlar | dökecek | orada, | fesat çıkaracak | kimse | orada | yapacak mısın?

بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ۖ قَالَ إِنِّيٓ أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ وَعَلَّمَ ءَادَمَ

Adem'e | ve öğretti | bilmiyorsunuz. | o şeyi biliyorum | gerçekten | dedi | seni. | ve takdis ediyoruz[3]/kutsuyoruz | sana hamdle/hamdinle

الْأَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِي بِأَسْمَآءِ

isimlerini | bana | haber verin | buyurdu | meleklere | onları | sundu | sonra | tümünü | isimlerin

Meâl/30: "Bir zamanlar Rabbin meleklere: Kesinkes Ben yeryüzünde bir halîfe yapacağım/atayacağım, demişti de onlar demişlerdi: "Orada fesat çıkaracak, kanlar dökecek kimse mi yapacaksın? Oysa biz Sana hamdederek tesbih ediyor, Seni kutsuyoruz. "(Onların bu şekildeki karşılıkları üzerine) Allah buyurdu: Hiç kuşkusuz Ben, sizin bilmediklerinizi biliyorum."

1- Halife, lisanımızdaki "kalfa" tabirinin doğru şekli olup çoğul şekli "halâif" ve "hulefâ", masdarı da 'hilâfet'tir. Hilâfet ise vekâlet gibi asâletin mükâbili olarak başkasının yerine geçmek, az veya çok onun yerini alarak onu temsil etmek demektir. Bu itibarla halîfe birinin yerine bakan vekil, birinin arkasından yerine geçen zât, hükümdar anlamlarına gelir (Hak Dîni Kur'ân Dili, I, 300)

Prof. Dr. Süleyman Ateş de Halîfe kelimesinin kısaca tanımını yaptıktan sonra şu noktaya dikkat çeker: ..Âyette insanın, Allah'ın halîfesi yapılacağından değil, halîfe yapılacağından sözedilir. Bundan, insanın yeryüzüne egemen olacağı anlaşılır. Fakat genellikle bu âyet, Allah'ın insanın Kendisinin halifesi yapacağı ve insanın Allah'ın sıfatlarının mazharı olarak yaratıldığı şeklinde yorumlanmıştır. Herhalde bu yorumda Tevrat'taki "Allah Âdem'i kendi sûretinde yarattı" âyetinin etkisi olmuştur (Kur'ân-ı Kerîm Ve Yüce Meâli, 5).

2- Tesbîh, Allah Teâlâ'nın kutsi zatının inanç, söz ve amel noktalarından O'na yaraşmayan hertürlü şâibeden arındırıp uzak tutmaktır.

3- Pek uzağa gitmek anlamına gelen takdis masdarından alınmış olan "nukaddisu" fi'li burada: "Biz Seni pek temiz tutuyoruz" manasındadır.

هَٰؤُلَآءِ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٣١﴾ قَالُوا۟ سُبْحَٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ إِلَّا

sadece ve sadece bizler için | bilgi hiç yok | Sen mü-nezzehsin | dediler | doğru söyleyenler. | iseniz | eğer | şunların

مَا عَلَّمْتَنَآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾ قَالَ يَٰٓـَٔادَمُ أَنۢبِئْهُم

onlara haber ver | ey Adem | buyurdu | Hakîm'sin =hikmet sahibisin. | Alîm'sin=çok iyi bilensin | Sen | hiç kuşkusuz Sen | bize öğret-tin | o ki

بِأَسْمَآئِهِمْ ۖ فَلَمَّآ أَنۢبَأَهُم بِأَسْمَآئِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ إِنِّىٓ أَعْلَمُ غَيْبَ

gaybını | bilirim | gerçekten Ben | size | dememiş miydim? | buyurdu | adlarıyla | onlara | haber verdi | ne zaman ki | adlarıyla

ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾

gizliyor-sunuz. | idiniz | ve o şeyi | açığa çıkar-dıklarınızı | ve bilirim | yerin | göklerin

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِـَٔادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ ۖ أَبَىٰ

dayattı | İblis. | ancak | hemen secde ettiler | Âdem'e | secde edin | meleklere | dedik | o vakit | Ve

Meâl/31: "Ve Âdem'e bütün isimleri öğretip ardından onlar (o isimlerin sahiplerini) meleklere sunup buyurdu: Eğer doğru söyleyenler davanızda sadık kişilerseniz haydi bana şunların isimlerini haber verin.

Meâl/32: "Melekler dediler: Seni bütün eksikliklerden tenzih ederiz/Sen yücesin! Bizim, Senin bize öğrettiklerin dışında hiçbir bilgimiz yoktur, kuşkusuz Sen (evet) Sen Alim'sin=en iyi bilensin, Hakim'sin=hikmet sâhibisin/her şeyi hikmetle yapansın."

Meâl/33: "Allah: 'Ey Âdem onlara, onları adlarıyla haber ver' buyurdu. Âdem onlara onları adlarıyla haber verdiği zaman Allah: 'Ben size hakikaten Ben göklerin, yerin gaybını bilirim. Ve sizin açıklayageldiklerinizi de gizleyegeldiklerinizi de bilirim' buyurdu."

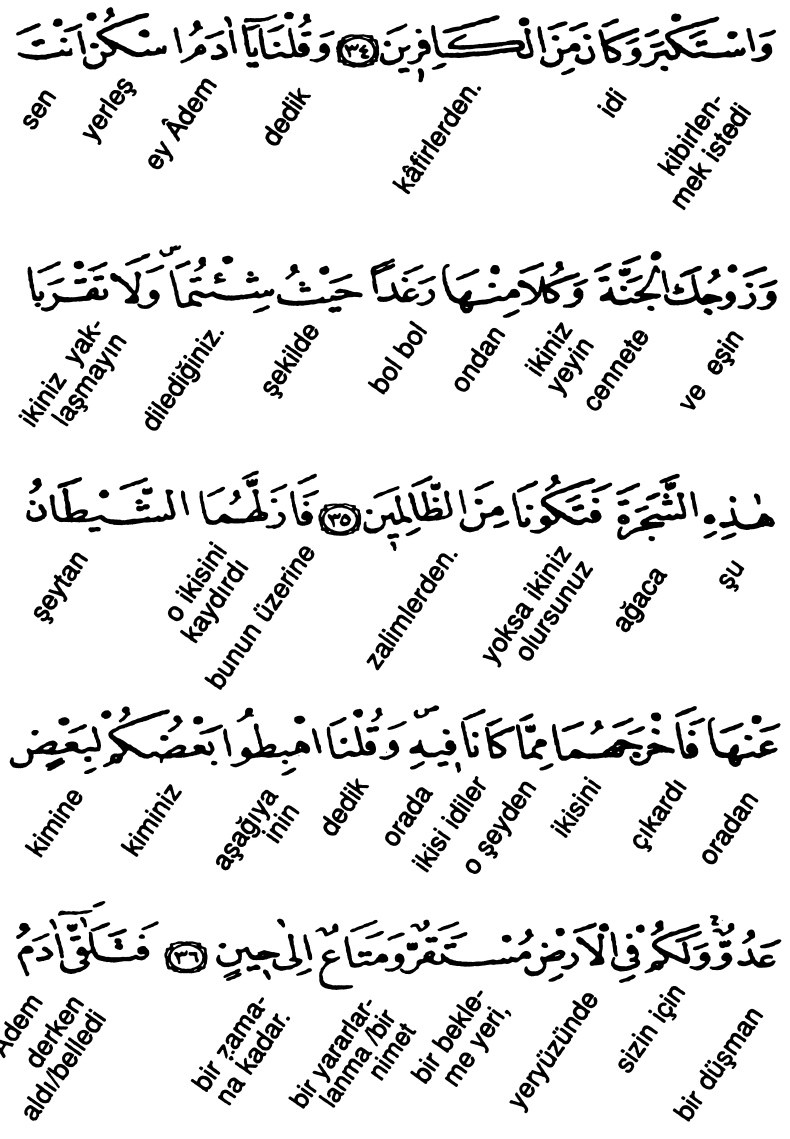

Meâl/34: "Ve o vakit meleklere: 'Âdem'e secde edin' dedik; hemen secde ettiler. Ancak İblis dayattı, kibirlenmek istedi. Zaten kâfirlerdendi."

Meâl/35: "Ve dedik: 'Ey Âdem! Sen ve eşin cennete yerleşin ve ondan dilediğiniz şekilde bol bol yeyin; ama şu ağaca yaklaşmayın yoksa zalimlerden olursunuz."

Meâl/36: "Bunun üzerine şeytan onları(n ayaklarını) oradan kaydırdı, ikisini de bulundukları o yerden çıkardı. Ve: 'Kiminiz kiminize düşman olarak aşağıya inin sizin için yeryüzünde bir zamana kadar bir bekleme ve bir yararlanma var' dedik.

Meâl/37: "Derken Âdem, rabbinden bazı kelimeler aldı/belledi(ve onlarla Allah'a yalvardı da O da) onun tevbesini kabuletti. Hiç kuşkusuz O, evet O Tevvâb'tır=tevbeleri çok kabuledendir, Rahîm'dir=pek merhametlidir."

Meâl/38: "Hepiniz oradan aşağı inin dedik. Şimdi size Ben'den herhangi bir rehberlik gelir de kim benim rehberliğime uyarsa artık onlara hiçbir korku yoktur ve onlar üzülmezler."

Meâl/39: "Küfredip âyetlerimizi yalanlayanlar ise işte onlar ateşin halkları/dostlarıdır; onlar orada sürekli kalacaklardır."

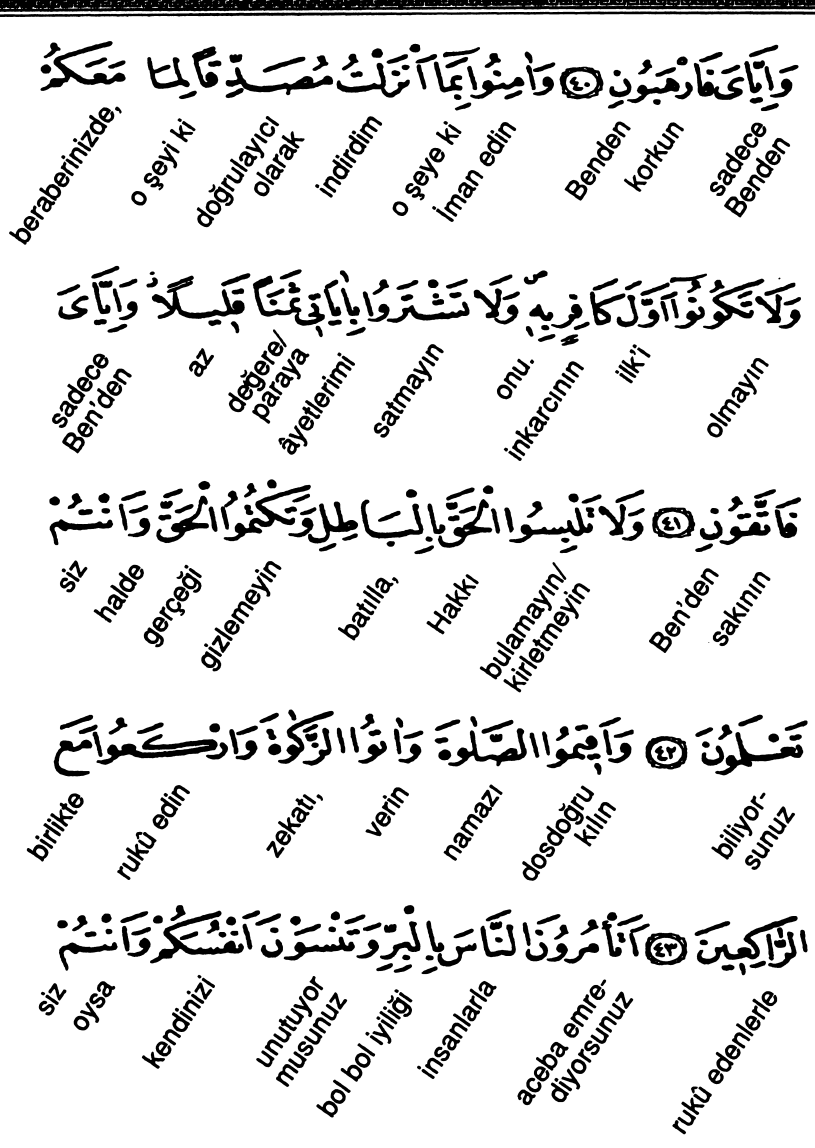

Meâl/40: "Ey İsrailoğulları! Size lutfettiğim nimetimi hatırlayın, ahdimi/bana verdiğiniz sözü tutun ki ahdinizi/size verdiğim sözü tutayım ve sadece Benden korkun Benden."

Meâl/41: "Ve yanınızdaki şeyi doğrulayıcı olarak indirdiğime inanın, onu ilk inkâr eden olmayın, âyetlerimi az bir paraya satmayın ve sadece Ben'den sakının Ben'den.

Meâl/42:"Hakkı batılla bulamayın/ kirletmeyin, bilip durduğunuz halde gerçeği gizlemeyin.

Meâl/43:"Ve namazı dosdoğru kılın, zekatı verin, rukû edenlerle birlikte rukû edin."

تَتْلُونَ الْكِتَابَ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾ وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ

namazla sabırla[2] yardım dileyin akıllanmaya-cak mısınız ? Kitab'ı[1] okuyor-sunuz

وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿٤٥﴾ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ

kendilerini kesin kes varsayar-lar/düşü-nürler o kimse-ler/o hu-şullular kalpleri ürper-ti duyanlara ancak değil pek ağır hiç kuş-kusuz bu

مُلَاقُو رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿٤٦﴾ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا

hatırlayın İsrailoğulları ey dönüyorlar. O'na kendilerini muhakkak Rab'lerine, kavuşu-yorlar

نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ

alemlerin üstüne sizi üs-tün kıl-mamı kesinkes benim size, lutfetmiştim ki o(nimeti) nimetimi

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا ﴿٤٧﴾

ondan kabule-dilmez bir şey hiç kim-seden hiç kimse ödemez bir günden sakının

Meâl/44: "Aceba insanlara bol bol iyilik etmeyi emrederken kendinizi unutuyor musunuz? Oysa siz Kitab'ı okuyup duruyorsunuz! Hâlâ akıllamanyacak mısınız?"
Meâl/45: "Ve sabırla, namazla (sabır ve namaza sarılarak) yardım dileyin. Hiç kuşkusuz bu yolla yardım dilemek huşulu olanlardan/kalpleri ürperti duyanlardan başkasına pek ağır gelir."
Meâl/46: "O huşu duyan kimseler kesinkes kendilerinin Rab'lerine kavuşmakta olduklarını, kendilerinin muhakak O'na dönmekte bulunduklarını varsayarlar/gözetirler."
Meâl/47: "Ey İsrailoğulları! Size lutfettiğim nimetimi ve sizi vaktiyle âlemlerin üstüne geçirmemi hatırlayın."

1- Tevrât'ı.
2- Sabır, acıya katlanmak, acıyı atlatmak için göğüs germektir, ki her başarının anahtarıdır, baştaki darlığın, sıkıntının geçmesi için Allah'ın yardımını sağlayacak sebeplerin birincisidir.. (H.D.K.D.)

شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٨﴾

yardım edilmiyorlar / değil onlar / bir fidye / ondan / alınmaz / bir şefaat,

وَإِذْ نَجَّيْنَاكُم مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُذَبِّحُونَ

boğazlıyorlar / işkencenin / kötüsünü / size reva gö-rüyorlar[1], / Firavun hanedan-ından / bir vakit kurtarmış-tık sizi

أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ ۚ وَفِي ذَٰلِكُم بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ

Rabbiniz / den / bir imti-han[3] / size / bunda vardı / kadınlarınızı / sağ bırakı-yorlardı[2] / bununla birlikte / oğullarınızı,

عَظِيمٌ ﴿٤٩﴾ وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ

hanedanını / boğmuş-tuk / sizi de kur-tarmıştık / denizi / sizin için yarmıştık / bir zaman / büyük

Meâl/48: "Ve hiç kimsenin hiçbir kimse adına bir şey ödemeyeceği hiç kimseden bir şefaatın kabuledilmeyeceği, hiç kimseden bir fidyenin alınmayacağı ve onların yardım görmeyecekleri bir günden sakının."

Meâl/49: "Hem bir zaman sizi Firavun hanedanından kurtarmıştık ki size işkencenin kötüsünü reva görüyorlar, oğullarını boğazlıyorlar, bununla birlikte kadınlarınızı sağ bırakıyorlardı. İşte bunda size Rabbinizden pek büyük bir imtihan vardır."

1- "Yesûmûn" fiili, mal ayırtmak, zulüm yüklemek, derde sokmak, derde salmak, dağlamak anlamlarına gelen "Sevm" masdarından türetilmiş olup ayet her biriyle tefsir edilmiştir (H.D.K.D.).

2- "İstihya" masdarından türetilmiş olan "yestahyun= sağ bırakıyorlardı) fiili "yahut kadınlarınıza utanılacak türlü fenalıklar yapmak (H.B.Ç. K.H. ve M.K.) şeklinde de tefsir edilmiştir.

3- "Bela" sözcüğünün karşılığıdır, ki bela aslında deneme ve sınamak demektir. Bu sınama da yerine göre hayırla yerine göre de şer ile olur.

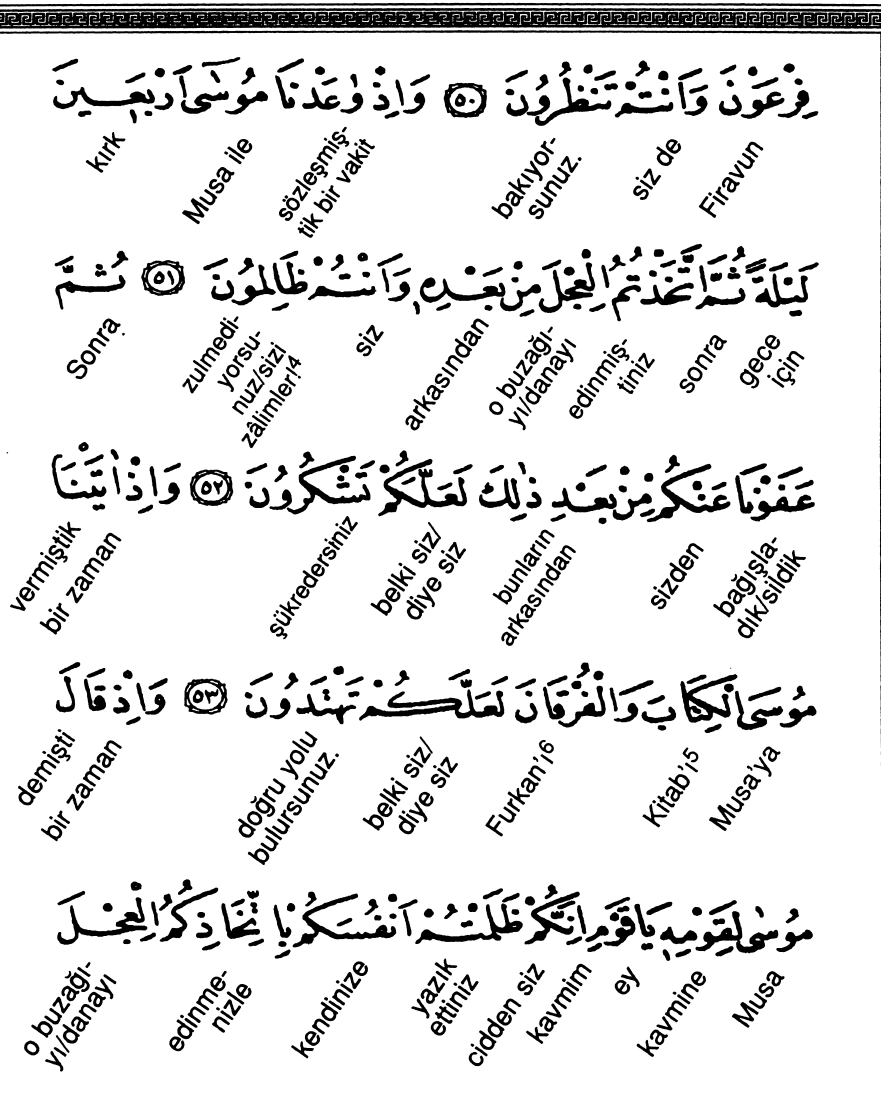

Meâl/50: "Yine bir zaman sizin için denizi yarmış sizi kurtarmış, Firavun hanedanını da boğmuştuk siz de bunu görüyordunuz/seyrediyordunuz."
Meâl/51: "Bir vakit Musa ile kırk gece için sözleşmiştik de siz onun arkasından buzağı-yı/danayı (tanrı) edinmiştiniz ve siz zulmediyordunuz/sizi zalimler!"
Meâl/52: "Sonra bunların arkasından sizi bağışladık/sizden günahları sildik belki şükredersiniz."
Meâl/53: "Belki siz doğru yolu bulursunuz diye Musa'ya Kitab'ı ve Furkan'ı vermiştik"

4- Bu karşılığı veren yok ancak ayetlerin siyak ve sibakından bu karşılığın güzel bir vurgu olduğu düşüncesindeyiz. S. Gülle.
5- Tevrat'ı.
6- "Furkan", aslında iki şey arasını kesin şekilde ayırmak demektir. Buna göre hak ile batılı, iman ile küfrü, helal ile haramı.. ayıran her şeye "furkan" denilir. İşte bu espirisinden ötürü furkan Kur'an'ın özel lakablarından biri olmuştur. Burada "Furkan" ile kastedilen, Hz. Musa'ya tevrat dışında Tur dönüşünde bahşedilen imtiyazlar/çok özel vahyiler, mesajlardır."

فَتُوبُوٓا۟ إِلَىٰ بَارِئِكُمْ فَٱقْتُلُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ عِندَ

yanında sizin için hayırlıdır işte bu nefislerinizi öldürün[8] Bâri'nize[7]/ Yaratıcınıza öyle ise tevbe edin/ dönün

بَارِئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥٤﴾ وَإِذْ قُلْتُمْ

demiştiniz bir vakit Rahim çok merhametlidir. o çok tevbe kabul eden, O gerçekten O Bu suretle tevbenizi kabul buyurdu Bâri'nizin/Yaratıcınızın.

يَٰمُوسَىٰ لَن نُّؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَى ٱللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ

sizi bunun üzerine yakalayıverdi/çarptı apaçık Allah'ı görelim ta ki sana asla inanmayacağız ey Musa

ٱلصَّٰعِقَةُ وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ ﴿٥٥﴾ ثُمَّ بَعَثْنَٰكُم مِّنۢ بَعْدِ مَوْتِكُمْ

ölümünüz ardından sizi dirilmiştik Sonra bakıp duruyorsuzunuz. siz o yıldırım

Meâl/54: "Yine Musa'nın kavmine: 'Ey kavmim! Cidden siz o buzağıyı/danayı (tanrı edinmenizle kendinize yazık ettiniz, öyle ise Bari(nize)/Yaratıcınıza tevbe edin/dönün de nefislerinizi öldürün, işte bu, Bari'niz/Yaratıcınız katında sizin için hayırlıdır' dediği zamanı hatırlayın. Bunun üzerine Allah tevbenizi kabuletmişti. Gerçekten O tevvâb= çok tevbe kabuleden Rahîm= çok merhametlidir."

Meâl/55: "Yine sizin: 'Ey Musa! Allah'ı apaçık şekilde görünceye değin sana asla inanmayacağız' dediğiniz ve bunun üzerine siz bakıp dururken sizi o yıldırımın çarptığı anı hatırlayın.

7- Bâri, yaratırken ayıpsız, kursursuz, eksiksiz yaratan demektir.

8- "Nefislerinizi öldürün" cümlesinde şu üç mana da ihtimal dahilindedir:

a) İntihar edin. Ancak bu mananın murad edilmiş olması çok uzak bir ihtimaldir, çünkü bu taktirde buzağıya tapanlardan tevbe edenler hayatlarına son vermiş, geride sadece tevbeye yanaşmayanlar kalmış olacaktı,

b) Buzağıya tapmaktan pişmanlık duyanlarla buzağıya tapmadıkları halde tapanlara ses çıkarmadıkları için aynı suça dolaylı şekilde katılmış olanlardan tevbe edenlere yönelik bir hitaptır ve: "Haydi bu suçunuzun cezası olarak buzağıya tapmaktan tevbe etmeyenleri öldürün" anlamındadır, ki müfessirlerin çoğu bu yoruma iştirak etmiştir,

Meâl/56: "Sonra sizi, ölümünüzün ardından diriltmiştik belki şükredersiniz."
Meâl/57: "Ve üstünüze o bulutu gölgelik yaptık, size kudret helvası ile bıldırcını indirip 'Size rızık olarak verdiklerimizin hoşlarından yiyin' (dedik). Oysa bize zulmetmediler, tam tersine kendilerine zulmediyorlardı."

---

c) Benliklerinizi, egolarınızı öldürün/nefislerinizden sıyrılın" anlamındadır. Bu da güzel bir yorumdur. Ancak bunun işârî tefsir çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir. (H.D.K.D.den sadeleştirilerek. Biz, Yahudi tarihlerinde bu olayın nasıl anlatıldığının incelenmesinin ayetin yorumunda faydalı olacağı düşüncesindeyiz. S.Gülle.)

9- "el-menn" kelimesinin karşılığıdır. Bazı ağaçların yaprakları üzerinde hasıl olan şekerli bir maddedir ki Beni İsrail'e Tih çölünde bulundukları zaman Allah tarafından Selva=bıldırcın ile gönderilen gıdadır (H.K. Kadri, Türk Lugatı, IV, 406). Kamus mütercimi Âsım merhumun "elmenn" maddesinde verdiği (Okyanus,III, 710) malumata bakılacak olursa "işte kudret helvası budur şeklinde kesin bir yargıya varmak mümkün değildir. S. Gülle.

10- "Selva" Türkçe'de yelve dedikleri bıldırcına benzeyen bir kuş, bir kuş türü.

1- Karye, köy, kasaba, ilçe, şehir olmak üzere insanların topluca yaşadıkları yerleşim birimi demektir. Sözkonusu lafız, Kur'an-ı Kerimde bu anlamlarda kullanılmıştır. Sözgelimi Mekke Ümmü'l-kurâ=şehirlerin anası olarak nitelendirildiği gibi (el-En'am, 92); yine Mekke ile taif birlikte karyeteyn=iki karye, iki kent (ez-Zuhruf, 31) diye de anılmışlardır. Burada karye sözcüğüyle kasdedilen Kudüs şehridir. Eriha kasabası olduğunu söyleyenler de vardır. (H.B.Ç. bazı eklerimizle S. Gülle.)

رَغَدًا وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ

size bağışlaya-lım/örtelim 'hitta'[2] ve deyin secde eden-ler olarak o kapıdan girin bol bol,

خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾ فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا

zulmettiler o kimseler ki derken değiştirdi güzellik sergileyen-lere. yakında-artıraca-ğız hatala-rınızı.

قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا

ricz[3]/pislik zulmettiler o kimseler üzerine bunun üzerine indirdik kendilerine denildi o şeyin ki başkasına sözü

مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾ وَإِذِ اسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ

Musa su dilemişti bir zaman fasıklık ediyorlar idiler o yüzden ki gök -ten

Meâl/58: "Yine bir zaman da şöyle demiştik: 'Şu kente girin de orada dilediğiniz yerde bol bol yiyin, o kapıdan secdeler ederek girin ve hutta=dileğimiz bağışlanmaktır deyin ki size hatalarınızı bağışlayalım' Güzellik sergileyenlere yakında artıracağız."

Meâl/59: "Derken o zulmedenler sözü, kendilerine söylenilenden başkasıyla değiştirdiler de bunun üzerine o zulmedenler üzerine fasıklık yapagelmeleri yüzünden pislik indirdik."

2- Bir şeyi aşağıya almak, arkadan yük indirmek anlamına gelen "hatt" kelimesinden türetilmiş olan "Hıtta" kelimesi ve takdiri üzerinde farklı yorumlar yapılmıştır. Bütün bu yorumların muhassalası (H.B. Çantay merhumun parantez içinde verdiği) "dileğimiz günahlarımızın dökülüp düşmesidir" cümlesinde ma'kesini bulur.

3- "Rics" gibi, tiksinilen, iğrenilen pis, murdar şey demek olup ukubet, azap kasdedilir. El-Araf suresinin 133. ayetinde de 'er-ricz' kelimesiyle bu pis belaların vurgulandığı dikkate alınırsa kelimenin "pislik" olarak tercümesi yerinde olur. S. Gülle.

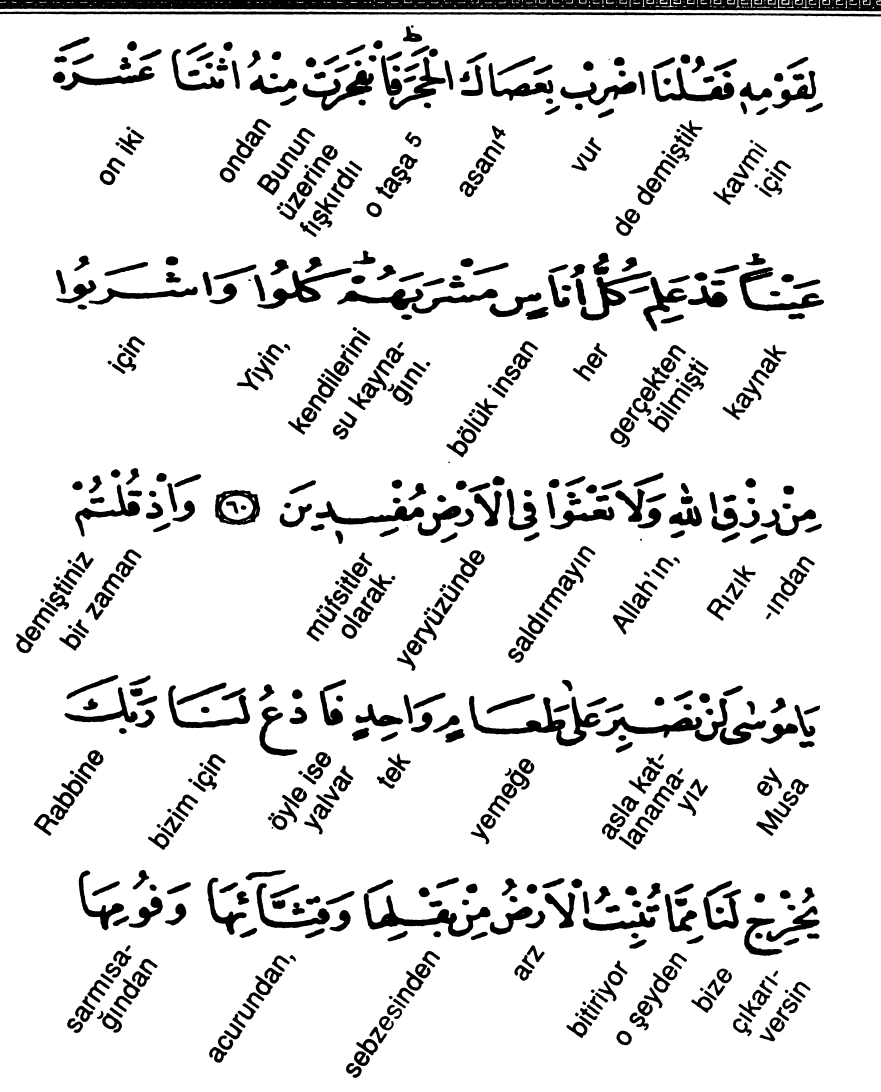

Meâl/60: "Yine, Musa'nın kavmi için su dileyip de 'Asanı o taşa vur' dediğimizi, bunun üzerine taştan on iki kaynak fışkırdığını, her bölük/grup insanın su alacağı kaynağını gerçekten bildiğini (kendilerine) Allah'ın rızkından yiyin, için (ama) müfsitler olarak yeryüzünde fesat çıkarmayın dediğimizi hatırlayın."

4- Hz. Musa'nın asasının ne olduğu, boyunun ne kadar olduğu hususunda çeşitli söylentiler vardır. Sözgelimi bu asanın çennetin mersin ağacından olup boyunun on zira, yaklaşık altı metre ve başının da iki çatallı bulunduğu kasdedilmiştir.

5- Bu taşın da herhangi bir taş mı yoksa çok özel bir taş mı olduğu konusunda herhangi bir açıklık yoktur. Bu taşın tur dağından getirildiği veya asa ile birlikte Hz. Şuayb'tan alınmış olduğu yolunda rivayetler vardır. En iyisi yorum yapmamak, mahiyetlerini Allah'a havale edip susmaktır. S.G.

وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَىٰ

daha aşağı | o | o şeyi ki | aceba değiştirmek mi istiyorsunuz? | dedi | soğanından. | mercimeğinden

بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ ۚ اهْبِطُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُم مَّا سَأَلْتُمْ ۗ

istediniz. | o şey ki sizin için | o zaman kesinkes | bir kasabaya | inin | hayırlı. | o | o şeye ki

وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاءُو بِغَضَبٍ

bir gazaba | ve uğradılar/çarpıldılar | yoksulluk | zillet/eziklik, | üzerlerinde | (damgası) vuruldu

مِّنَ اللَّهِ ۗ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ

öldürüyorlardı | Allah'ın | ayetlerini | inkar ediyorlar | idiler | çünkü onlar | işte bu öyle | Allah'tan.

النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ۚ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا وَّكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾

aşırı gidiyorlar. | idiler | isyan ettiler | o yüzden ki | işte bu böyle | hak | -sızca | Peygamberlerini

Meâl/61: "Yine hatırlayın şöyle demiştiniz: 'Ey Musa! Asla bir tek yemeğe katlanamayız, öyle ise bizim için Rabbine yalvar bize, yerin bitirdiği sebzesinden, kabağından, acurundan, sarmısağından, mercimeğinden ve soğanından çıkarıversin.' Musa: 'Daha aşağı bir nimete daha hayırlı olanı değişmek mi istiyorsunuz? Bir kasabaya inin muhakkak sizin için orada istediğiniz vardır' dedi. Üzerlerine zillet/eziklik ve yoksulluk damgası vuruldu ve Allah'tan gelen bir gazaba uğradılar. Sana söylüyorum bu, Allah'ın ayetlerini inkar ve peygamberleri haksızca öldürüyor olmaları yüzündendi. İşte bu, isyan etmeleri ve aşırı gidiyor olmaları yüzündendi."

6- Nebi kelimesinin çoğul şekli olan "en-nebiyyîn" sözcüğünün karşılığıdır. Nebi, Allah Teâlâ'dan vahy ile haber getiren demektir. Rasul kelimesiyle zaman zaman eş anlamda kullanılsa da her rasul nebi, ama her nebi rasul değildir. Bir başka ifade ile rasul kendisine kitap verilen, nebi de daha önceki bir peygamberin şeriatını tebliğe memur kılınan zat anlamında kullanılır.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَىٰ وَالصَّابِئِينَ

sâbiîler[3], hristiyanlar[2], tevbe ettiler (yahudiler[1]), o kimseler ki iman ettiler, Kuşkusuz o kimseler ki

مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ

ödülleri işte onlara bir yararlı iş yaptı o son o güne Allah'a, iman etti her kim

عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾ وَإِذْ أَخَذْنَا

almıştık bir vakit üzülecekler değil onlara, bir korku yoktur Rab'leri. katında

مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ

kuvvetle size verdik o şeyi Tutun Tur[4]u üstünüze kaldırmıştık kesin sözünüzü

وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ

onun arkasından. yüz çevirdiniz Sonra sakınasınız. diye siz içindekini hatırlayın

Meâl/62: "Kuşkusuz inananlar ile, yahudi, hristiyan ve sâbiîlerden her kim Allah'a âhiret gününe iman eder, iyi iş yaparsa işte onlara Rab'leri katında mükafatları vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyecekler."

Meâl/63: "Hem hatırlayın o zamanı ki sözünüzü almış, üstünüze Tur'u/Tur dağını kaldırmıştık: 'Size verdiğimizi/kitabı alın ve içindekileri hatırlayın, ki siz sakınabilesiniz' (demiştik)".

1- Hz. Musa'nın dinine intisap edenler.
2- Hz. İsa'nın dinine mensup olanlar.
3- Hz. İbrahim'e tâbi oldukları söylenen zümre.
4- Tur dağı başlarına iniverecek şekilde üstlerine kaldırılmıştır.

فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٤﴾

hüsrana uğrayanlar. -dan kesinlikle olmuştunuz rahmeti size, Allah'ın lutfu Olmasaydı

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ

onlara bunun üzerine dedik cumartesi nde/olanı (yasağı) içinizden azgınlık yaptılar/çiğnediler o kimseleri bildiniz gerçekten/elbette

كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿٦٥﴾ فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا

önündekilere/olayı görenlere ibretli bir ceza bunu yaptık sefiller maymunlar olun

وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٦٦﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ

kavmine Musa bir vakit dedi takva sahiplerine. bir öğüt arkasındakilere/ardından geleceklere

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُزُوًا قَالَ

dedi alaya. bizi alıyormusun? dediler bir baka/sığır.6 kesmenizi size emrediyor Allah kuşkusuz

Meâl/64: "Sonra bunun ardından yüz çevirdiniz. Allah'ın size lutfu ve rahmeti olmasaydı kesinlikle hüsrana uğrayanlardan olmuştunuz."

Meâl/65: "Ve yemin olsun ki gerçekten, içinizden cumartesinde azgınlık yapanları/cumartesindeki yasağı çiğneyenleri bildiniz. O azgınlıkları üzerine kendilerine: 'Sefil sefil/aşağılık maymunlar olunuz' dedik."

Meâl/66: "Ve bunu maymuna çevirme olayını önündekilere/olayı görenler ile ardından geleceklere ibretli bir ceza, takva sahiplerine de bir öğüt yaptık."

5- Cumartesi yasağını çiğneyenlerin zâhiren mi yoksa manen mi maymuna dönüştürüldükleri hususunda farklı görüşler vardır. Eski müfessirlerden mücahit ve onun görüşünü benimseyenler ile Elmalı'lı merhum, Hasan b. Çantay bunun manen olduğunu tercih ederler. Ancak bir sonraki âyette geçen "nekal=ibretamiz bir ceza; mev'iza=bir öğüt ifadeleri ve bağlantıları böyle bir tercihe elverişli olmasa gerek. S. Gülle.

6- Bkz. Elif-Lâm-Mîm, dipnot 1.

أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ

Rabbine bizim için dua et dediler cahillerden. olmamdan Allah'a sığınırım

يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ

yaşlı, değil bir sığırdır muhakkak o diyor cidden o dedi. o. neymiş bize açıklasın

وَلَا بِكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَٰلِكَ فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ ﴿٦٨﴾

emrolunuyorsunuz. o şeyi ki haydi yapın o ikisi arası bir dinç körpe değil

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَا ۚ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا

kuşkusuz o buyuruyor cidden o Dedi rengi. nedir bize açıklasın Rabbine bizim için dua et dediler

بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّاظِرِينَ ﴿٦٩﴾

bakanlara/seyredenlere. neşe/mutluluk verir rengi parlak sarı bir sığırdır

Meâl/67: "Bir vakit Musa kavmine dedi: 'Kuşkusuz Allah size bir sığır kesmenizi emrediyor.' Dediler: 'Bizimle alay mı ediyorsun?' Musa dedi: 'Cahillerden olmamdan Allah'a sığınırım."

Meâl/68: "Dediler: 'Rabbine bizim için dua et onun ne olduğunu bize açıklasın.' Musa dedi: 'O (Allah) diyor ki: O bir sığır ki ne yaşlı ne körpedir, o ikisi ortası bir dinçtir, haydi size emredileni yapın.'

Meâl/69: "(Yine) dediler: 'Rabbine bizim için dua et bize, o sığırın rengini açıklasın.' Dedi O (Allah) buyuruyor: 'O, sarı, rengi parlaktır, ki bakanlara sevinç/mutluluk verir."

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ ۚ إِنَّ الْبَقَرَ تَشَابَهَ عَلَيْنَا ۚ وَإِنَّا

bununla birlikte kesin biz bize. karışık geldi o sığır gerçekten o nedir bize açıklasın Rabbine bizim için dua et dediler

إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ ﴿٧٠﴾ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا ذَلُولٌ

ezgin değil bir sığırdır şüphesiz o buyuruyor gerçekten O dedi elbette kıla-vuzlananlar Allah dilerse

تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ ۖ مُسَلَّمَةٌ لَا شِيَةَ فِيهَا ۚ

kendisinde. leke/alaca hiç yok Salıve-rilmiş ekini. suluyor değil yeri/top-rağı, sürüyor

قَالُوا الْآنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ ۚ فَذَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧١﴾

yapacaklar. nerede ise değillerdi onu bunun üzerine boğazladılar gerçeği. getirdin/or-taya koydun işte şimdi dediler

وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا ۖ وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَا كُنْتُمْ

idiniz o şeyi çıkarmak-tadır Oysa Allah hakkında. atışmıştınız bir adam bir vakit öldürmüş-tünüz

Meâl/70: "(Yine) dediler: Rabbine bizim için dua et onun ne olduğunu bize açıklasın, çünkü gerçekten o sığır bize karışık geldi/hangi sığır olduğunu kestiremedik. Bununla birlikte biz -Allah dilerse- onu elbette bulacağız."

Meâl/71: ""Dedi: Gerçekten O (Allah) buyuruyor: 'Kuşkusuz o, ne ezgin/boyunduruğa koşulup toprağı süren ne de ekini süren bir sığırdır. Salmadır, kendisinde hiçbir leke/alacalık yoktur.' Dediler: İşte şimdi gerçeği getirdin/ortaya koydun. Bunun üzerine onu boğazladılar, nerede ise yapmayacaklardı.

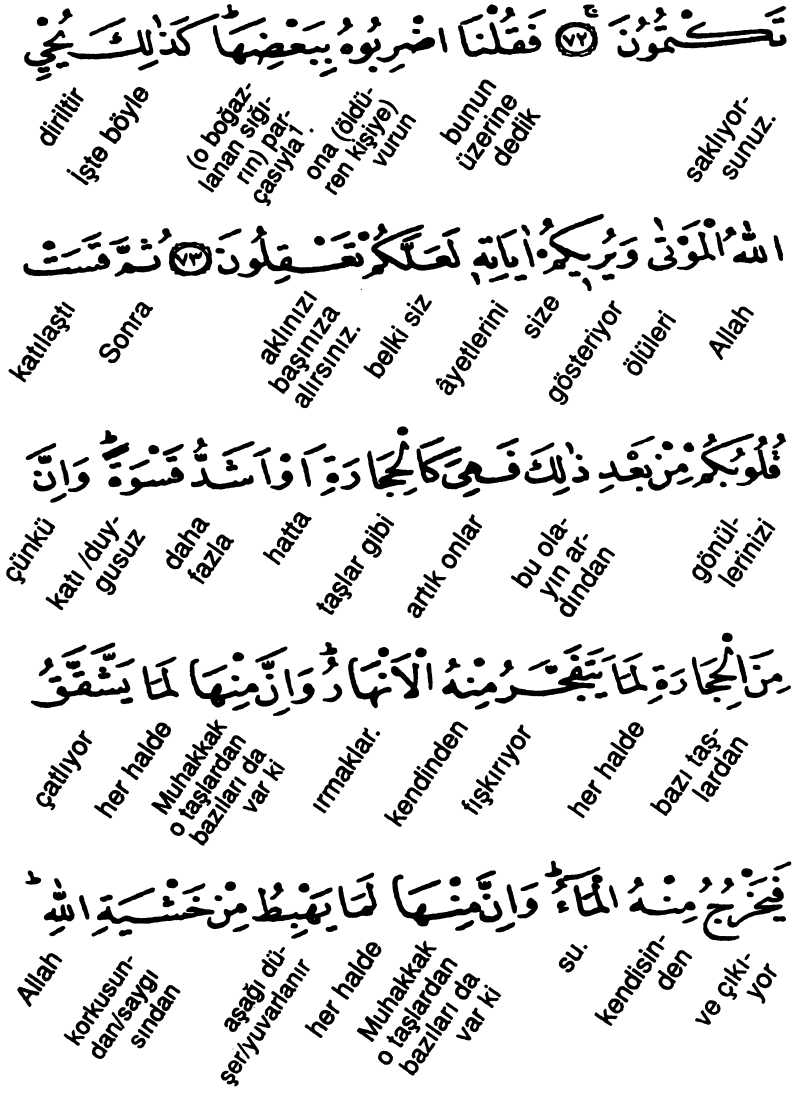

Meâl/72: "Bir vakit bir adam öldürmüştünüz de onu dirilten hakkında atışmıştınız. Oysa Allah saklayageldiğinizi ortaya çıkarandır."

Meâl/73: "Bunun üzerine dedik: Öldürülen kişiye boğazlanan ineğin bir parçasıyla vurunuz. İşte Allah ölüleri böyle diriltir ve size ayetlerini gösteriyor ki belki siz aklınızı başınıza alırsınız."

1- Altmış yedinci ve devamı ayetlerde işaret edilen olay hakkında Prof Süleyman Ateş şu bilgiyi verir (K.K. ve Y.M.,9): "İbn Abbas'a ve başka sahabilere dayandırılan rivayetlere göre çocuğu olmayan bir israiloğlunun,tek varisi olan yeğeni, malına konmak için öldürdüğü amcasının cesedini sırtlayıp geceleyin gizlice başka bir adamın kapısı önüne koydu. Sabahleyin de amcasının, o kimse tarafından öldürüldüğünü iddia etti. Olayın intikal ettirildiği Hz. Musa da vah-

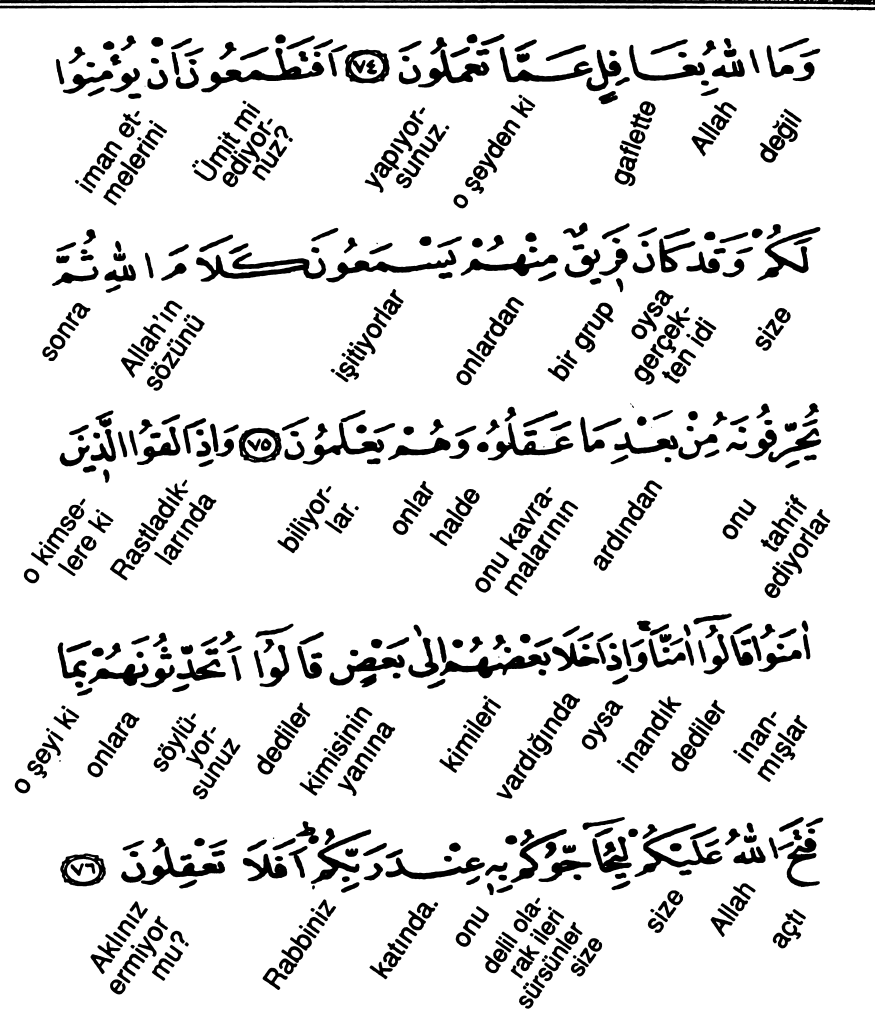

Meâl/74: "Sonra o olayın ardından gönülleriniz katılaştı, artık onlar taşlar gibi hatta daha katı/duygusuz. Çünkü taşlardan öylesi vardır ki muhakkak kendisinden ırmaklar fışkırır. Yine onlardan öylesi de vardır ki muhakkak çatır çatır çatlar kendisinden su çıkar. Onlardan öylesi de vardır ki Allah korkusundan/saygısından aşağıya düşer/yuvarlanır. Allah, yapmakta olduklarınızdan gafil değildir."

Meâl/75: "(Ey müminler şimdi bunların) size inanmalarını mı umuyorsunuz? Oysa onlardan bir grup vardı ki Allah'ın kelamını işitiyorlar, onu kavramalarının ardından bilip durdukları halde onu tahrif ediyorlardı."

Meâl/76: "İman edenlere rastladıklarında: 'İnandık' derler. Birbirleriyle başbaşa kaldıklarında ise derler: Allah'ın size açtığını, Rabbiniz katında onu size karşı delil olarak ileri sürsünler diye onlara söylüyor musunuz? Aklınızı işletmiyor musunuz/ Aklınız ermiyor mu?'

---

ye dayanarak bir inek kesmelerini ve ineğin bir parçasıyla öldürülene vurmalarını emretti. Onun tanımladığı biçimde bir inek bulup kestiler, maktule=öldürülene vurdular. Dirilen maktul, kendisini yeğeninin öldürdüğünü söyledi."

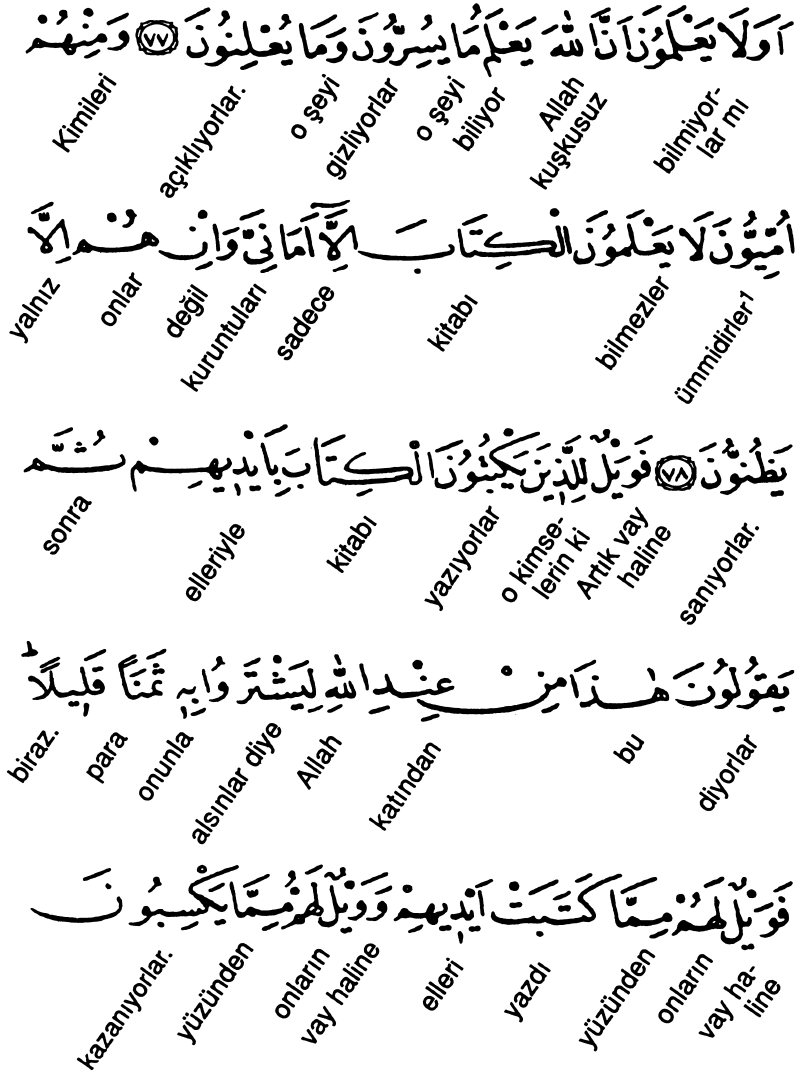

Meâl/77: "Kuşkusuz Allah'ın gizlediklerini de açıkladıklarını da bilip durduğunu bilmiyorlar mı?"

Meâl/78: "Kimileri ümmidirler, kitabı bilmezler, sadece kuruntular bilirler, onlar başka (bir meziyete sahip) değil yalnız zannederler."

Meâl/79: "Artık vay haline o kimselerin ki kitabı elleriyle yazıyorlar sonra onunla biraz para almak için: 'Bu Allah katındandır' diyorlar. Yine ellerinin yazdıklarından ötürü onlara yazıklar olsun, kazanıp durdukları yüzünden onlara yazıklar olsun."

1- "Ümmî" anasından doğduğu gibi kalan, okuma-yazma bilmeyen kişi demektir.

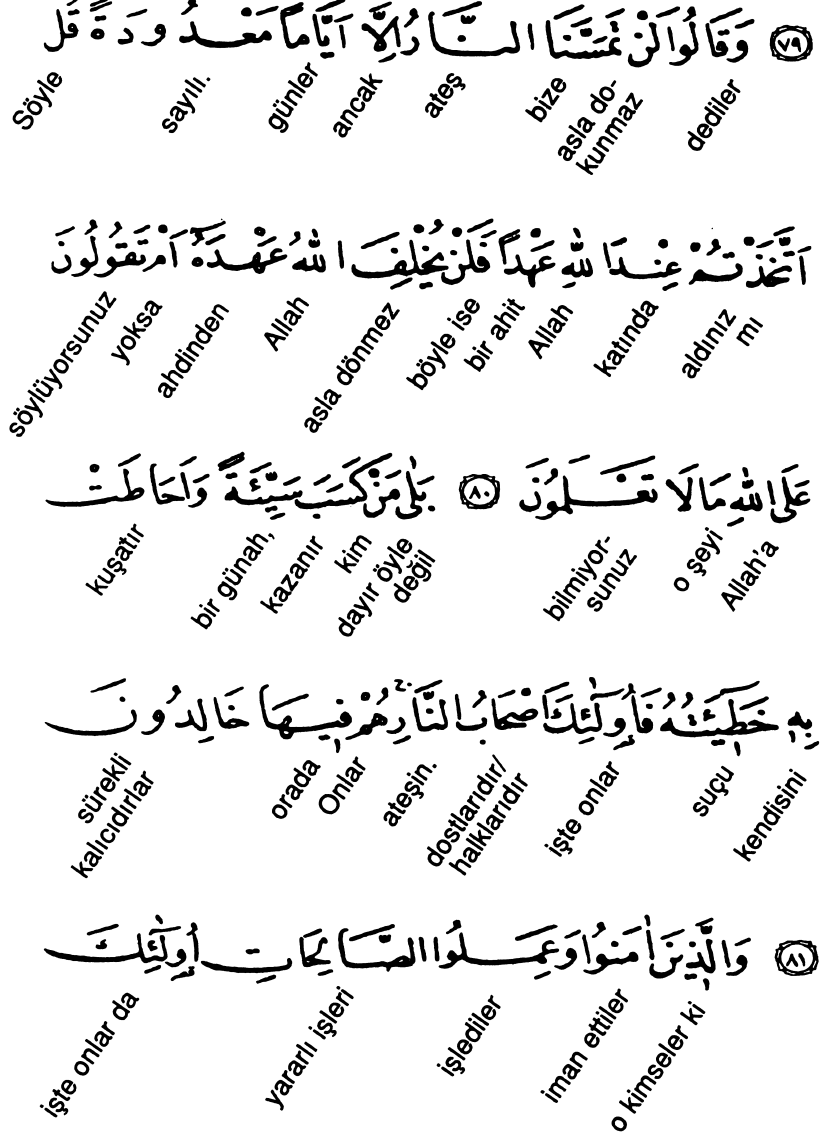

Meâl/80: "Ve dediler: 'Bize, sayılı günler dışında asla ateş dokunmaz.' De ki: 'Allah'tan bir ahit mi aldınız? Böyle ise Allah kesinlikle ahdinden dönmez. Yoksa Allah'a karşı bilemeyeceğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?"

Meâl/81: "Evet/mesele onların dediği gibi değil, bir günah kazanıp günahı kendisini kuşatmış olan kişiler; işte onlar ateşin dostlarıdır/halklarıdır. Onlar orada sürekli kalıcıdırlar."

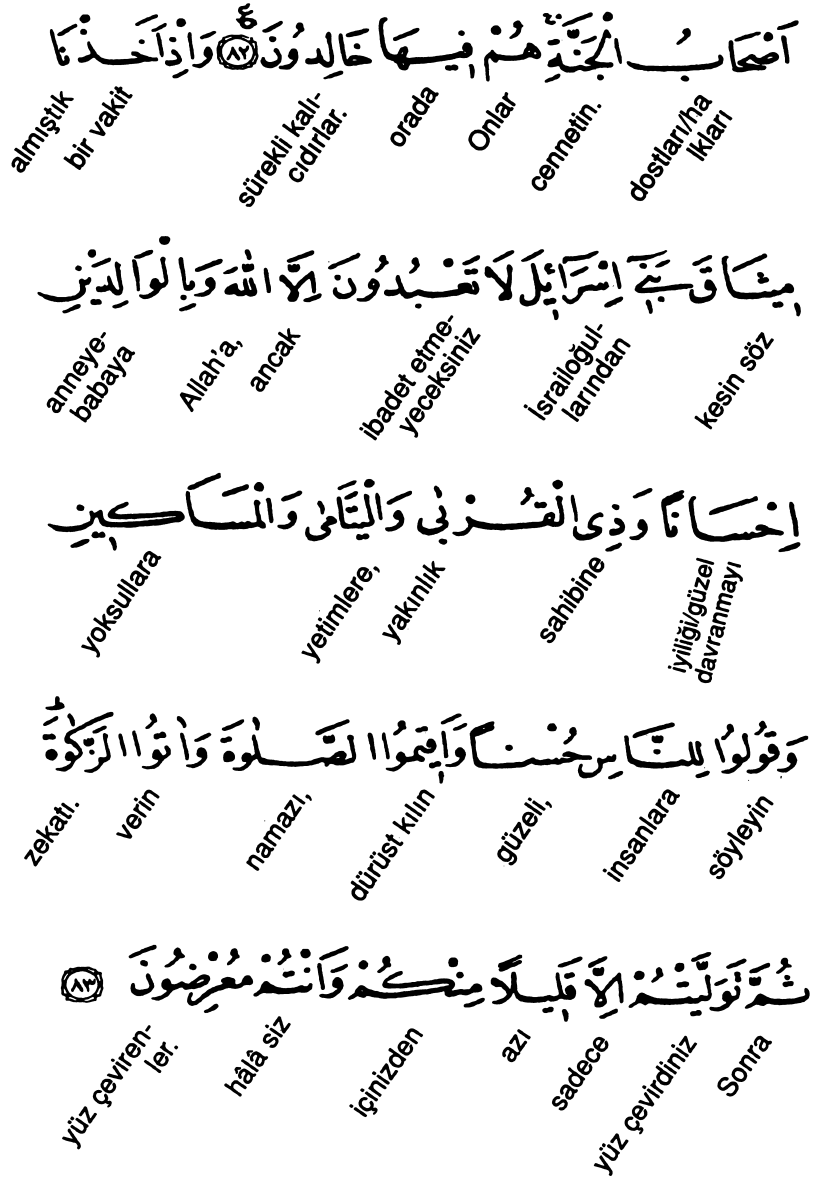

Meâl/82: "İman edip iyi işleri yapanlar; işte onlar da cennetin dostlarıdır. Onlar orada sürekli kalıcıdırlar."

Meâl/83: "Bir vakit israilloğullarından şu sözü almıştık: Allah'tan başkasına ibadet etmeyeceksiniz, anneye-babaya, yakınlığı olanlara, yetimlere, yoksullara iyi/güzel davranacaksınız; bir de insanlara güzeli söyleyin, namazı dürüst kılın, zekatı verin. Sonra içinizden pek azınız hariç sözünüzden döndünüz ve hâlâ siz dönenlersiniz."

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تُخْرِجُونَ

çıkarmaya-caksınız | kanlarınızı | dökmeye-ceksiniz | kesin sözü-nüzü | almıştık | bir vakit

أَنفُسَكُم مِّن دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٨٤﴾

şahitlik edersiniz. | siz | ikrar ver-diniz | sonra | yurtlarınız-dan | nüfusunu-zu/birbi-rinizi

ثُمَّ أَنتُمْ هَٰؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِّنكُم

içinizden | bir grubu | çıkarıyor-sunuz | Kendileri-nizi/bir-birinizi, | öldürüyor-sunuz | şunlarsınız | siz | Sonra

مِّن دِيَارِهِمْ تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِم بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَإِن

eğer | düşmanlıkla. | günahla, | onlara karşı | Birleşiyorsu-nuz/birbirini-ze destek ve-riyorsunuz | yurtların dan.

يَأْتُوكُمْ أُسَارَىٰ تُفَادُوهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ

onları | çıkarmak. | size | haramdır | oysa o | kendileriyle | fidyeleşi-yorsunuz | esirler olarak | size | gelirse

Meâl/84: "Bir vakit şu kesin sözünüzü almıştık: 'Kanlarınızı dökmeyeceksiniz, nüfusunuzu/birbirinizi yurtlarınızdan çıkarmayacaksınız.' Sonra buna ikrar da vermiştiniz siz buna şimdi de şahitlik edersiniz."

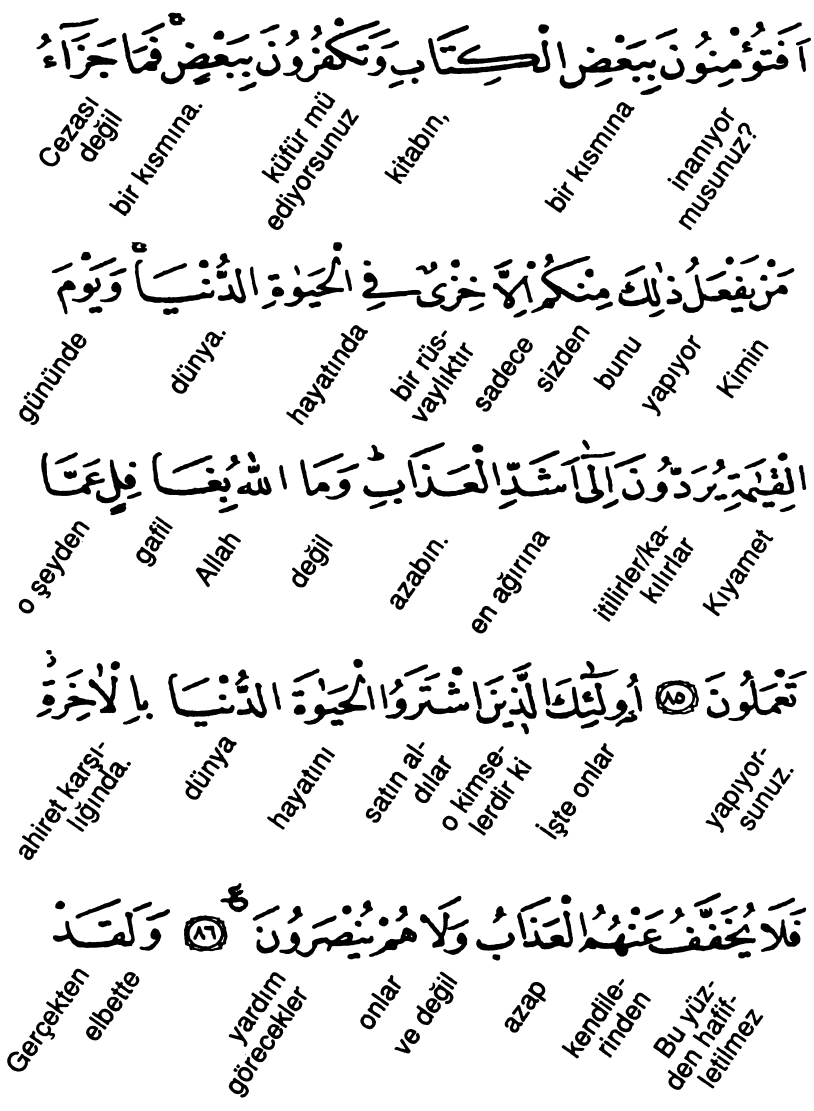

Meâl/85: "Sonra siz o kimselersiniz ki nüfusunuzu/birbirinizi öldürüyor, içinizden bir grubu yurtlarından çıkarıyorsunuz, onlara karşı günah ve zulümle yardımlaşıyorsunuz/birbirinize destek çıkıyorsunuz. Size esirler olarak gelirlerse kendileriyle fidyeleşmeğe yelteniyorsunuz. Oysa yurtlarından çıkarılmaları size haram kılınmıştı. Yoksa kitabın bir kısmına inanıyor bir kısmını da inkar mı ediyorsunuz? Sizden bunu yapanın cezası dünya hayatında rezillikten başka bir şey değildir. Kıyamet gününden ise azabın en ağırına itilirler/kakılırlar. Allah yapmakta olduklarınızdan gafil/habersiz değil."

Meâl/86: "İşte onlar, ahiret karşılığında dünyayı satın alan kimselerdir; bu yüzden kendilerinden azap hafifletilmez ve onlar yardım da görmezler."

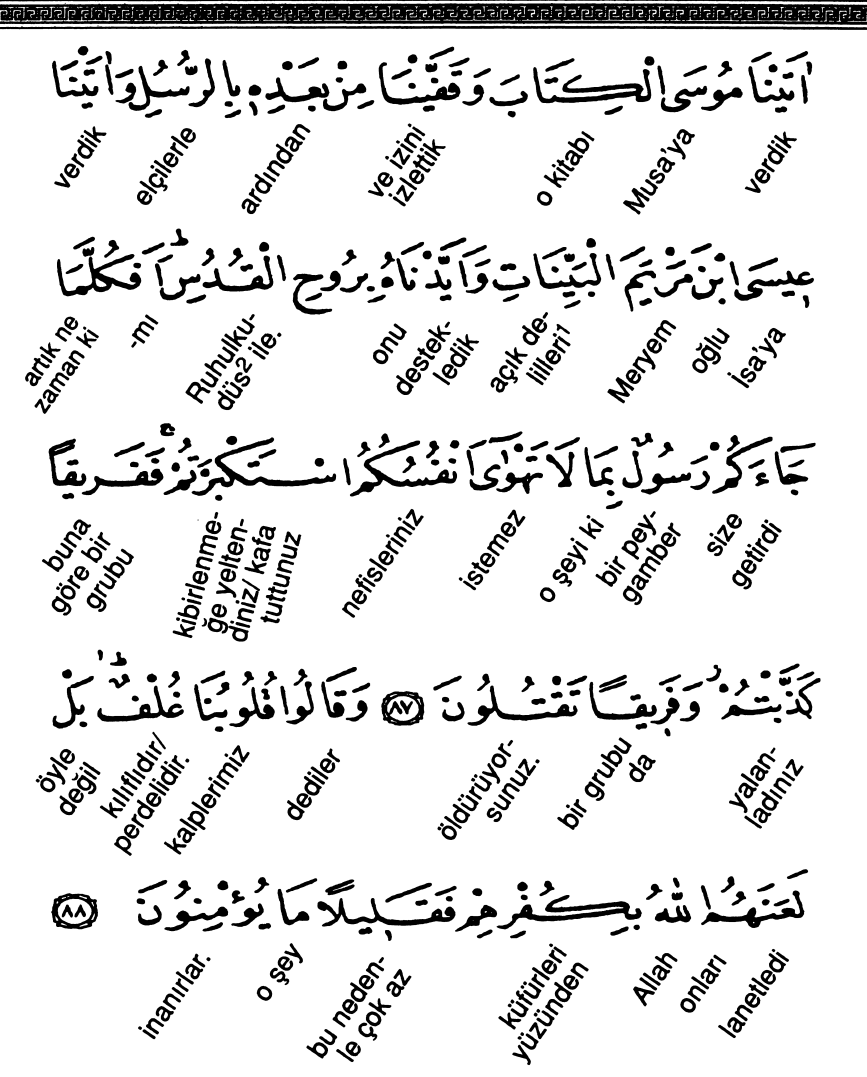

Meâl/ 87: "Yemin olsun ki gerçekten Musa'ya o kitabı verdik, ardından elçilerle izini izlettik/izini takip edecek elçiler gönderdik. Meryemoğlu İsa'ya da apaçık deliller verdik ve kendisini Ruhulkudüs ile destekledik. Artık size her ne zaman bir elçi nefislerinizin istemediği bir şeyle geldiğinde kafa tutmuştunuz, bir grubunu/kısmını yalanlammış bir kısmını da öldürüyor muydunuz?"

Meâl/88: "Dediler: 'Kalplerimiz kılıflıdır/perdelidir.' Hayır öyle değil, Allah küfürleri yüzünden kendilerini lanetledi. Bu nedenle çok az inanırlar."

1- "Beyyine" kelimesinin çoğulu olan "el-beyyinât" lafzının karşılığıdır. Beyyine, gün gibi son derecede açık olan şey demektir. Burada Hz. İsa'ya verilen açık delillerle onun peygamberliğini açık bir şekilde ortaya koyan mucizeleri kasdedilir.

2- Ruhulkudüs'ten maksat Cebrail'dir. İsm-i a'zam olduğunu söyleyenler de vardır.

Meâl/89: "Onlara, Allah katından yanlarındakini doğrulayan bir kitap geldiğinde -ki oysa daha önce inkarcılara karşı zafer istiyorlardı- evet kendilerine tanıdıkları gelince onu inkar ettiler/onu tanımaz oldular. Artık Allah'ın laneti kafirler üzerinedir."

1- Ezilen Yahudiler arap müşriklerine karşı ahir zaman peygamberinin ortaya çıkmasının yakın olduğunu, onu ve gönderileceği dönemi iyi bildiklerini, onun gelmesiyle güç kazanıp kendilerini yeneceklerini söylüyorlardı. Ama peygamber, beklentilerinin aksine, kendilerinden gönderilmeyince çok iyi bildikleri vasıflarını bilmezlikten geldiler. İşte ayette bu duruma vurgu yapılmaktadır. S.G.

فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ ۚ وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾

aşağılayan | bir azap | Kafirler için var | gazaba. | gazap ile | bu yüzden çarpıldılar

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ قَالُوا نُؤْمِنُ بِمَآ أُنزِلَ

indirildi | o şeye ki | inanırız | derler | Allah | indirdi | o şeye ki | iman edin | onlara | denildiğinde

عَلَيْنَا وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَآءَهُۥ وَهُوَ ٱلْحَقُّ مُصَدِّقًا

doğrulamaktaki | o gerçektir | oysa o | onun ötesinde | o şeyi ki | inkar edenler | bize,

لِّمَا مَعَهُمْ ۗ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنۢبِيَآءَ ٱللَّهِ مِن قَبْلُ إِن

eğer | önceden | Allah'ın | peygamberlerini | öldürüyorsunuz | ne diye | de ki | yanlarındakini?.

كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٩١﴾ وَلَقَدْ جَآءَكُم مُّوسَىٰ

Musa | size | elbette gelmişti | müminler | idiyseniz

Meâl/90: "Allah'ın, kullarından dilediğine lutfuyla indirmesini küstahca cekemeyerek Allah'ın indirdiği şeyi inkar etmeleri için karşılığında kendilerini sattıkları o şey ne çirkindir! Bunun üzerine gazap üzerine gazaba uğradılar. Kafirler için aşağılayan bir azap vardır."

Meâl/ 91: "Onlara: 'Allah'ın indirdiğine inanın' denildiğinde: 'Bize indirilene inanırız' derler ve onun ötesindekini inkar ederler. Oysa o, yanlarındakini tasdik eden o gerçektir. De ki: 'Müminler idiyseniz önceden ne diye peygamberleri öldürüyordunuz?"

2- Tevrât'ı.

بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ

zalimler/si-zi zalimler | siz | onun arka-sından | o buzağı-yı (ilah) | edindiniz | sonra | apaçık delillerle

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ ﴿٩٢﴾

Tur'u | üzerinize/ tepenize | kaldırmıştık | kesin sö-zünüzü, | almıştık | Bir vakit

خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاسْمَعُوا قَالُوا سَمِعْنَا

dinledik | Dediler | dinleyin. | kuvvetle | verdik size | o şeyi | tutun

وَعَصَيْنَا وَأُشْرِبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ

küfürleri yüzünden. | o buzağıya | gönüllerinde | içirildiler | isyan ettik

قُلْ بِئْسَمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيمَانُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩٣﴾

müminler | idiyseniz | eğer | imanınız | onu | size | emrediyor | ne çirkin o şey | de ki

Meâl/92: "Yemin olsun ki Musa size apaçık delillerle gelmişti, sonra onun ardından o buzağıyı (tanrı) edinmiştiniz. Siz o zalimlersiniz/sizi zalimler."

Meâl/93: "Bir vakit kesin sözünüzü almış, tepenize Tur dağını kaldırmıştık. 'Size verdiğimize kuvvetle tutunun ve dinleyin' (demiştik). Demişlerdi: 'Dinledik ve ısyan ettik.' Küfürleri yüzünden yüreklerinde o buzağıya içirildiler/buzağı sevgisi yüreklerine işledi. De ki, eğer müminler idiyseniz imanınızın size emrettiği o şey ne çirkindir.

Meâl/94: "De: 'O ahiret yurdu Allah katında başka insanların değil de sırf sizin ise (ve bu) sözlerinizde samimilerseniz o halde ölümü isteyin."

Meâl/95: "Ellerinin önceden gönderdiği yüzünden hiçbir zaman asla o ölümü istemeyecekler. Allah zalimleri pek iyi bilmektedir."

مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ قُلْ مَنْ

her kim Söyle yapıyorlar. o şeyi ki pek iyi görmektedir Allah ömürlü kılınması azaptan

كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَىٰ قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ

Allah'ın izniyle kalbine onu/Kur'anı indirmiştir kuşkusuz o Cebrail'e düşman ise

مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٧﴾

müminlere. bir müjdeci bir yol gösterici kendisinden önce-kileri/önün-dekileri doğrulayıcı olarak

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ

Cebrail'e, peygamberlerine meleklerine, Allah'a, düşman ise her kim

وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ﴿٩٨﴾ وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا

indirdik gerçekten/elbette o kâfirlere. düşmandır Allah kuşkusuz Mikâil'e

Meâl/96: "Elbette onları (yahudileri) insanların hayata en düşkünleri bulursun. Dahası şirke saplananlardan bile.. Herhangi biri bin yıl ömürlü kılınmasını ister. Oysa o ömürlü kılınması kendisini azaptan kurtaracak değildir. Allah yapageldiklerini pek iyi görmektedir."

Meâl/97: "Söyle: Her kim Cebrail'e düşman ise -ki kuşkusuz o, kendinden öncekilerini doğrulayan, müminlere bir hidayet ve bir müjde olan Kur'an'ı senin kalbine parça parça indirmiştir;"

Meâl/98: "Kim, Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, Cebrail ve Mikail'e düşman ise bilsin ki kuşkusuz Allah kafirlere düşmandır."

1- Ayet ömürlerin uzatılabileceğine dair işaretleri içermektedir.S.G.

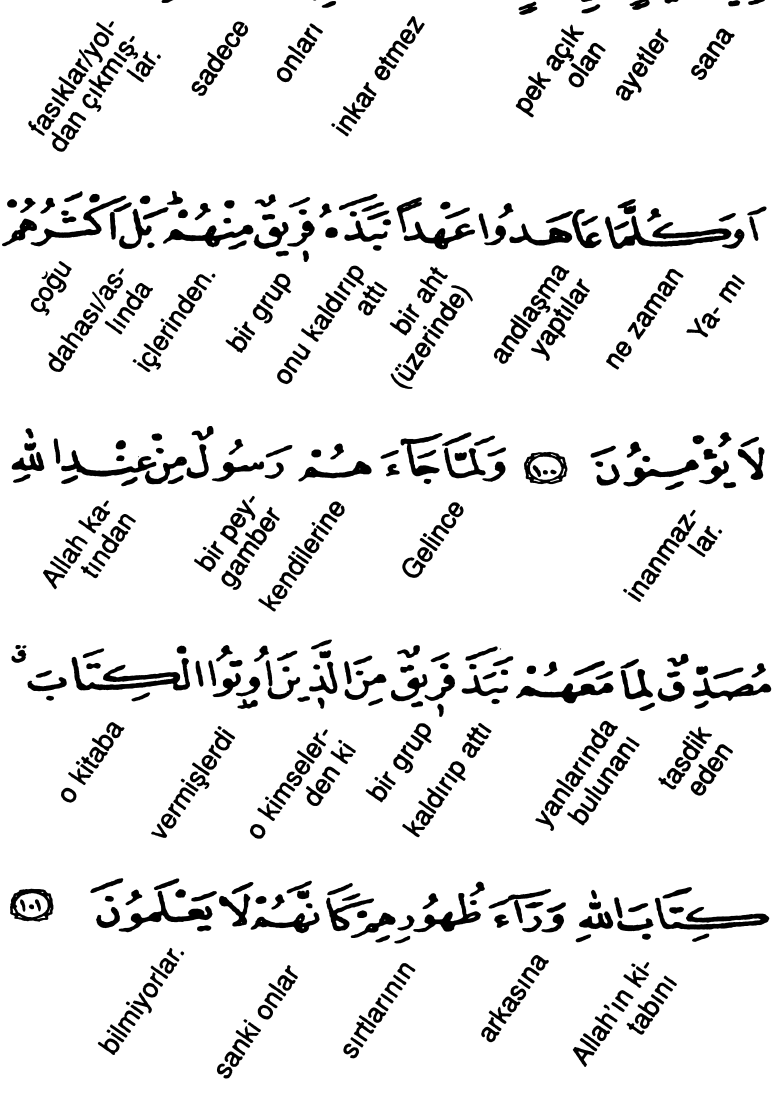

Meâl/99: "Yemin olsun sana gerçekten apaçık ayetler indirdik, onları fasıklardan/yoldan çıkmışlardan başkası inkar etmez."

Meâl/100: "Ya ne zaman bir ahit üzerinde andlaştılarsa içlerinden bir grup onu bozup atmadı mı? Dahası/ Aslında çoğu inanmazlar."

Meâl/101: "Onlara, Allah katından yanlarındakini doğrulamakta olan bir peygamber gelince kendilerine o kitap verilenlerden bir grup, sanki onlar bilmiyorlarmış gibi Allah'ın kitabını kaldırıp sırtlarının arkasına attılar."

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَٰنَ ۖ وَمَا كَفَرَ

Oysa küfre sapmamıştı / Süleyman'ın / saltanatı / hakkında / şeytanlar / okuyup duruyor / o şeye ki / uydular/ardına düştüler[1]

سُلَيْمَٰنُ وَلَٰكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ

insanlara / öğretiyorlardı / küfre sapmışlardı / o şeytanlar / ne var ki / Süleyman[2]

السِّحْرَ ۚ وَمَا أُنزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ ۚ

ve Mârût'a. / Harut'a / Babil'de / iki meleğe / indirileni / ve / sihri

وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ۖ

sakın küfretme. / bir fitne-yiz/imtihan aracıyız / biz / ancak ve ancak / demelerine kadar / hiç kimseye / o iki(melek) öğretmiyordu / halbuki

فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ ۚ

eşi / kişi (ile) / arasını / onunla / ayırıyorlardı / o şeyi ki / o iki(melek)den / böylece öğreniyorlardı

1- Bu yahudiler, Süleyman peygamberin peygamberliğinin ve saltanatının şeytâni sihirlere dayandığını söylüyorlardı, ki âyette bu iddiaları yüzlerine çarpılmaktadır.

2- "Yahudiler arasında büyü yaygındı. Süleyman-aleyhisselam-'ın da büyük bir büyücü olduğunu, hükümdarlığını büyü ile elde ettiğini, büyüsüyle hayvanları ve doğa güçlerini buyruğu altına aldığını söylüyor ve onu, büyü konusunda kendilerinin lideri kabulediyorlardı. İbn İshak'a göre Kur'an-ı Kerim, Süleyman'ı bir peygamber olarak tanıtınca yahudiler: 'Muhammed, Davud oğlunu peygamber sanıyor. Oysa o, bir büyücü idi' dediler. İşte bu ayette Süleyman'ın, hükümdarlığını büyü ile kazanmış bir büyücü olmadığı, büyü yaparak Allah'a karşı nankörlük etmediğini, büyü yapan şeytanların kafir olduğunu vurgulamıştır." (Prof. Süleyman Ateş, Kur'an-ı Kerim ve yüce Meali, 15, İbnu'l-Cevzi, Zadul-Mesir, 1/120, Beyrut).

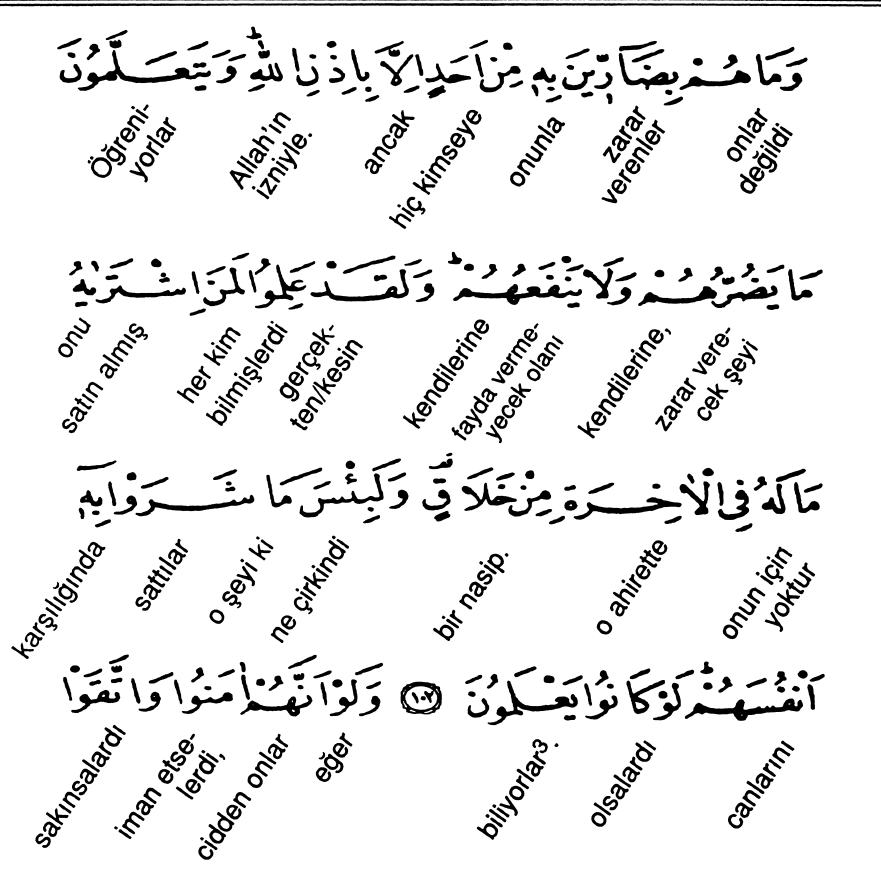

Meâl/102: "Şeytanların, Süleyman'ın saltanatı hakkında okuyageldikleri şeye uydular. Oysa Süleyman küfre sapmamıştı. Ne var ki şeytanlar (şeytan ruhlu insanlar) küfre sapmışlardı, halka sihri ve Bâbil'de o iki meleğe Hârut ile Mârut'a indirileni öğretiyorlardı. Halbuki o iki melek: 'Biz bir imtihan aracıyız, sakın küfre sapma demedikçe hiç kimseye öğretmiyorlardı. O iki melekten, sayesinde kişi ile eşinin arasını açacakları şeyi öğreniyorlardı. Bununla birlikte öğrendikleriyle Allah'ın izni olmadıkça kimseye zarar verenler değillerdi. Kendilerine zarar verecek, kendilerine menfaatı dokunmayacak şeyi öğreniyorlardı. Gerçekten her kim onu almışsa onun için âhirette hiç nasip olmayacağını gerçekten bilmişlerdi. Karşılığında/uğrunda canlarını sattıkları ne çirkindir! Keşke bilselerdi." (3)

3- "Melekler günah işlemekten korunmuşlardır. Bu ayet-i celilede anlatılan iki meleğin büyü konusunda bilgi vermeleri, onun şerrinden korunma yöntemlerini öğretme amacıyla ilintilidir. Bir şeyi bilmek ve öğrenmek başka uygulamak başkadır. Sözgelimi herhangi bir sıvının alkollü içkiler türünden olduğunu bilmekte bir sakınca yoktur. Dahası bilmek, korunma açısından bilmemekten iyidir. Haram olan içkinin kullanımıdır.. Yine bıçak ekmek de keser kişiyi katil de yapar. İşte Harut ve Marut'un büyü konusunda bilgi vermeleri bu bağlamda değerlendirilir.." (H.B.Ç. Kur'ân-i Hakîm Ve Meâl-i Kerim, 1, 33, -sadeleştirilerek. S.G.)

لَمَثُوبَةٌ مِّنْ عِندِ اللَّهِ خَيْرٌ لَّوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾

biliyorlar olsalardı daha iyi Allah katından elbette bir sevap

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انظُرْنَا

'unzurna=bize bak' deyin 'Raina=bizi güt'4 demeyin iman ettiler o kimseler ki ey

وَاسْمَعُوا ۗ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

elem veren. bir azap Kafirlere dinleyin.

مَّا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ

müşriklerden olanlar ne de Ehli kitaptan küfrettiler o kimseler ki istemez

أَن يُنَزَّلَ عَلَيْكُم مِّنْ خَيْرٍ مِّن رَّبِّكُمْ ۚ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ

imtiyazlı kılar Allah ise Rabbinizden. bir hayır size indirilmesini

Meâl/103: "Onlar cidden iman edip sakınsalardı Allah katından bir sevap/bir mükafat daha değerli olurdu. Keşke bunu bilselerdi."

Meâl/104: "Ey iman edenler! 'Raina=bizi güt' demeyin, 'unzurna=bize nezaret eyle' deyin ve dinleyin: Kafirlere elem veren bir azap vardır."

4- Rasulullah-sallallahu aleyhi ve sellem- sahabileriyle sohbet edip kendilerini eğitirken kimisi "Bizi güt, bizi gözet, durumumuzu dikkate al, acele etme' diye açıklanan ve 'çobanımız' anlamına gelen 'râînâ' ifadesini çağrıştıran 'râînâ' cümlesiyle sesleniyorlardı. Yahudiler bu fırsatı kaçırmazlar 'râina'yı 'râînâ=çobanımız' şeklinde teleffuz ederek cümleyi, Allah Rasulünü alaya almak aracı olarak kullanmağa başlarlar. İşte Cenab-ı Hak bunu önlemek için insanlara öyle bir çağrışıma sebebiyet vermeyecek "unzurna=bize nezaret eyle" sözüyle seslenmelerini emir buyurmuştur.

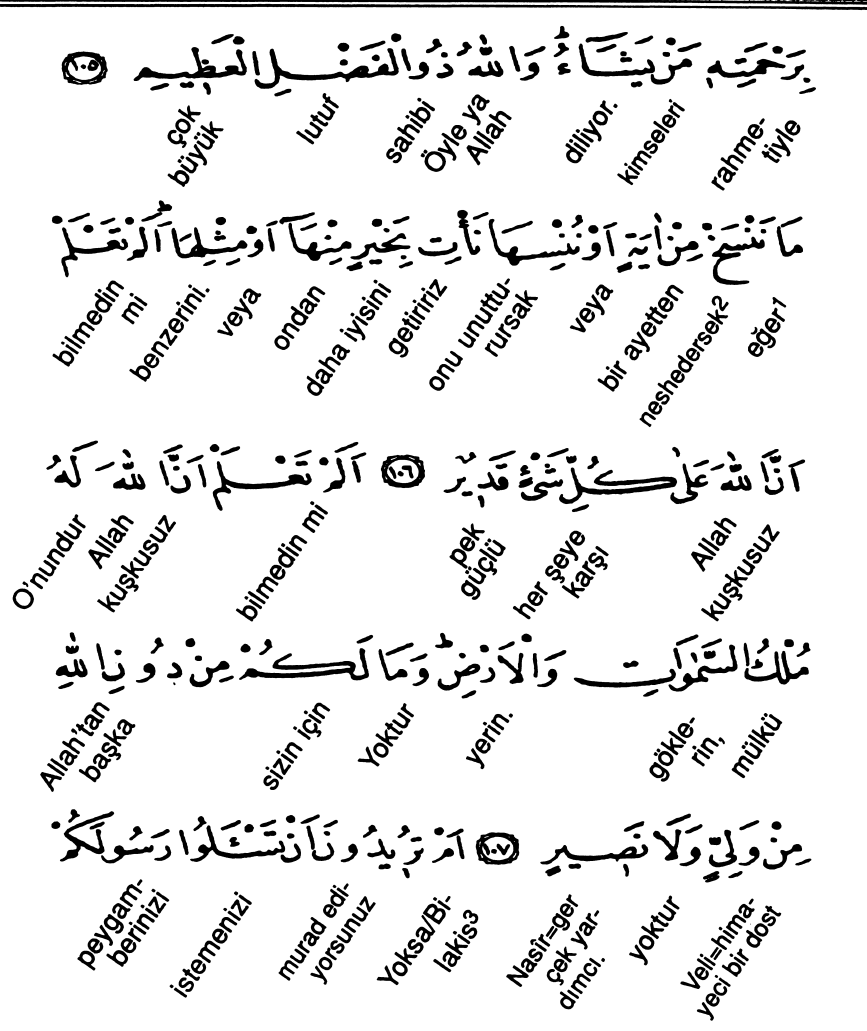

Meâl/105: "Ne Ehlikitap'tan küfredenler ne müşriklerden olanlar size Rabbinizden bir hayır indirilmesini ister. Allah ise rahmetiyle dilediklerini imtiyazlı kılar. Öyle ya Allah çok büyük lutuf sahibidir.

Meâl/106: "Bir âyetten nesheder veya onu unuttururuz ondan daha iyisini veya benzerini getiririz. Cidden Allah'ın herşeye karşı pek güçlü olduğunu bilmedin mi?"

Meâl/107: "Göklerin ve yerin mülkünün kuşkusuz Allah'a, O'na ait olduğunu bilmedin mi? Sizin için Allah'tan başka ne himayeci bir dost ne de gerçek yardımcı vardır.'

1- Çantay merhum 'mâ' lafzını mevsule kabulederek karşılık vermişse de buna katılmıyoruz. S.G.

2- Nesh, iptal etmek, bir şeyi, kendisini izleyen şeyle kaldırmak, istinsah etmek, bir kitaptan aktarmak anlamlarına gelir (el-İsfahânî, el-Müfredât, 490); kelimenin, İstinsah, bir kitaptan aktarma anlamına göre Kur'an tamamen istinsah edilmiş bir kitaptır, çünkü Levh-i Mahfuz'dan istinsah edilerek dünya semasından Beytulizzete indirilmiştir (el-Kurtubî, el-Cami, II.62). Tefsir ve fıkıh alimleri genellikle neshi: "Şer'i bir hükmün yürürlükten kaldırılıp onun yerine bir başka hükmün getirilmesi" anlamında kullanırlar. S.G.

3- Kurtubi 'em' lafzını 'be' anlamında 'em-i munkatıa' olarak tefsir etmişlerdir (el-Kurtubî, el-Câmi, II, 69). Ayetin sibakı bu yoruma çok elverişli olduğundan bizim de tercihimiz budur. S.G.

كَمَا سُئِلَ مُوسَىٰ مِن قَبْلُ ۗ وَمَن يَتَبَدَّلِ الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ

imanla küfrü değiştirmeğe kalkışırsa Kim önce -den Musa[4] istenildi -diği gibi

فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٠٨﴾ وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ

Ehli kitap -tan pek çoğu İstedi o yolun. düzünden sapmıştır gerçekten

لَوْ يَرُدُّونَكُم مِّن بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِندِ

katında dan kıskanç-lıktan kafirler olarak imanınız sonrasın dan sizi döndüre bilseler

أَنفُسِهِم مِّن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ ۖ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ

-kadar hoşgörün /dediklerine bakmayın bağışlayın öyle ise gerçek. kendilerine apaçık oldu sonrasın dan benlikleri

يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٩﴾ وَأَقِيمُوا

dosdoğru kılın pek güçlüdür. her şeye karşı Allah cidden emrini/ muradını Allah getirin-ceye

Meâl/108: "Bilakis daha önceden Musa'dan istenildiği gibi peygamberinizden (olmadık şeyler) istemenizi murat ediyorsunuz! Kim iman ile küfrü değiştirmeğe kalkışırsa gerçekten o yolun düzünden sapmıştır."

Meâl/109: "Ehli kitap'tan pek çoğu -kendilerine gerçek ayân-beyân olduktan sonra benliklerinden kaynaklanan kıskançlıktan dolayı sizleri, imanınız sonrasından kafirler olarak döndürmelerini istedi. Her ne ise, Allah emrini/muradını getirinceye kadar bağışlayın, hoşgörün. Cidden Allah her şeye karşı pek güçlüdür."

4- Hz. Musa'ya, Allah'ı görmek istediklerin söyleyeni yahudilere işaret ediliyor (bkz. Bakara, âyet 55, el-Kurtubî, el-Câmi, II, 70).

الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ ۭ وَمَا تُقَدِّمُوْا لِاَنْفُسِكُمْ مِّنْ خَيْرٍ

namazı verin zekatı. O şeyi ki önceden gönderiyorsunuz kendiniz için hayırdan

تَجِدُوْهُ عِنْدَ اللّٰهِ ۭ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿١١٠﴾ وَقَالُوْا

onu bulursunuz katında Allah. Cidden Allah o şeyi ki yapıyorsunuz pek iyi görmektedir. Dediler

لَنْ يَّدْخُلَ الْجَنَّةَ اِلَّا مَنْ كَانَ هُوْدًا اَوْ نَصٰرٰى ۭ

asla girmeyecek cennete sadece o kimse idi yahudi veya hristiyanlar

تِلْكَ اَمَانِيُّهُمْ ۭ قُلْ هَاتُوْا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ

o kuruntuları. De ki getirin kanıtınızı iseniz doğru söyleyenler.

﴿١١١﴾ بَلٰى مَنْ اَسْلَمَ وَجْهَهٗ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهٗٓ اَجْرُهٗ

ecri/ödülü işte ona güzellik sergiliyor o olduğu halde Allah'a yüzünü teslim etti kim hayır öyle değil

Meâl/110: "Namazı dosdoğru kılın, zekatı verin. Kendileriniz için öncederi gönderdiğiniz herhangi bir hayrı, onu Allah katında bulursunuz. Cidden Allah yaptığınızı pek iyi görmektedir."

Meâl/111: "Dediler: 'Yahudi veya hristiyan olandan başkası asla cennete girmeyecek.' O onların kuruntuları. De ki: Doğru söyleyenler iseniz kanıtınızı getirin."

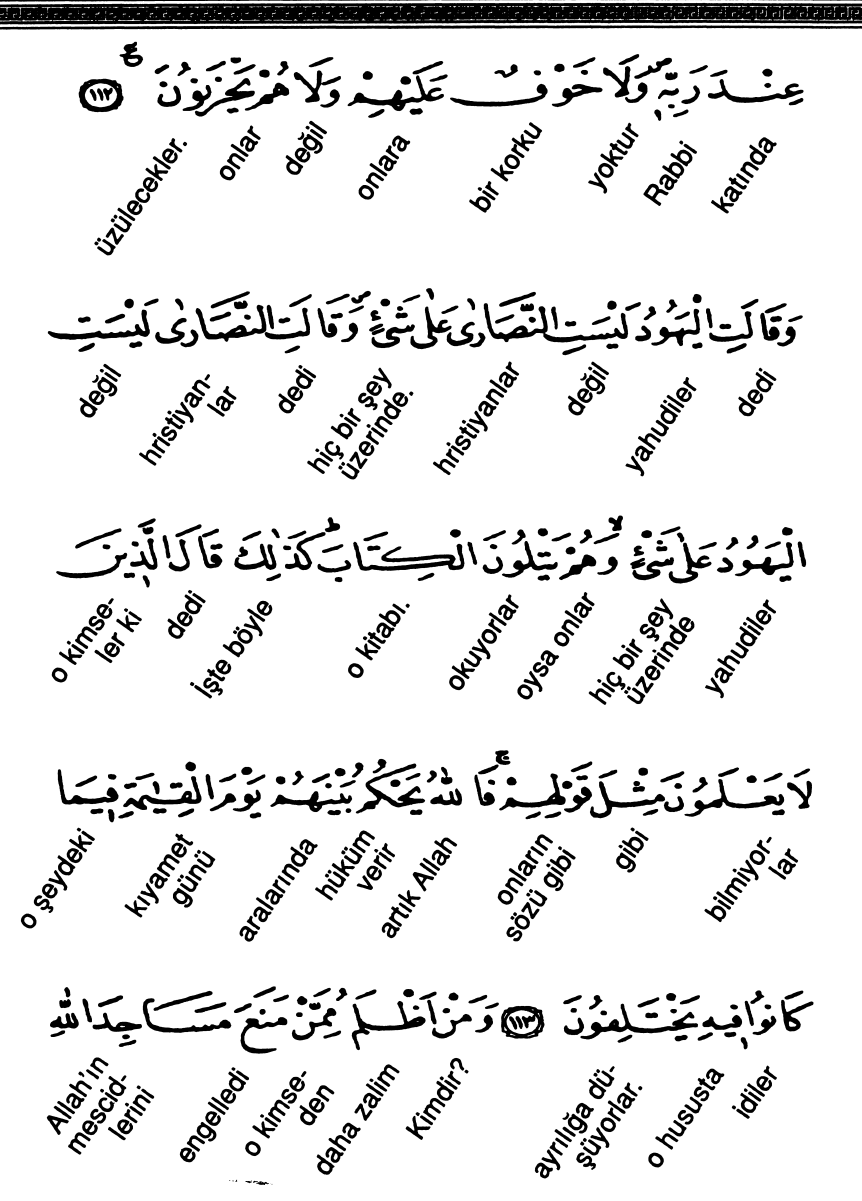

Meâl/112: "Hayır öyle değil! Kim güzellik sergileyerek yüzünü Allah'a teslim ederse onun ecri/ödülü Allah katındadır. Onlara bir korku yoktur ve onlar üzülmeyecekler."

Meâl/113: "Yahudiler: 'Hristiyanlar bir şey (bir temel) üzerinde değil' dedi; hristiyanlar da: 'Yahudler bir şey üzerinde değildir' dedi. Oysa onlar o kitabı okuyup duruyorlar. Bilmeyenler de onların sözü gibi aynısını söyledi. Artık Allah, ayrılığa düştükleri o hususta kıyamet günü aralarında hüküm verir."

أَن يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا ۚ أُولَٰئِكَ مَا كَانَ

yoktur | işte onlar | yıkımları için. | uğraştı | adı | oralarda | anılma-sını

لَهُمْ أَن يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ ۚ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ

onlar için | bir rezillik | dünyada | Onlara | korkanlar olarak. | sadece | oralara | girmeleri | onlara

فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٤﴾ وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ

ve batı. | doğu | Allah'ındır | büyük. | bir azap | ahirette

فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾ وَقَالُوا

dediler | pek iyi bi-lendir | Vasi'dir | Allah gerçekten | Allah'ın. | yüzü | oradadır | döner-seniz | nereye Öyle ise

اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ ۖ بَل لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ

yerde. | göklerde | o şey/şeyler O'nundur | bilakis | Hâşa/O bundan uzaktır. | bir çocuk | Allah | edindi

كُلٌّ لَّهُ قَانِتُونَ ﴿١١٦﴾ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَإِذَا قَضَىٰ

Karar verdiğinde | yerin. | göklerin, | Bedi'dir/ yoktan va-redendir | boyun bükerler. | O'na bütün/ her şey

Meâl/114: "Allah'ın mescidlerini, oralarda Allah'ın adı anılıyor olmaktan ötürü engelleyen ve oraların yıkımı için uğraşanlardan daha zalim kimdir? İşte onlar! Onların oralara girmeleri ancak korka korka olacaktır. Onlar için dünyada bir rezillik, ahirette ise onlara pek büyük bir azap vardır."

Meâl/115: "Doğu ve batı Allah'ındır. Öyle ise nereye yönelirseniz Allah'ın yüzü oradadır. Gerçekten Allah Vasi/rahmeti bol ve pek iyi bilendir."

Meâl/116: "Allah bir çocuk edindi dediler. Haşa/o bundan uzaktır. Bilakis göklerde ve yerde olanlar yalnız O'nundur. Bütün her şey kendisine boyun bükmektedir."

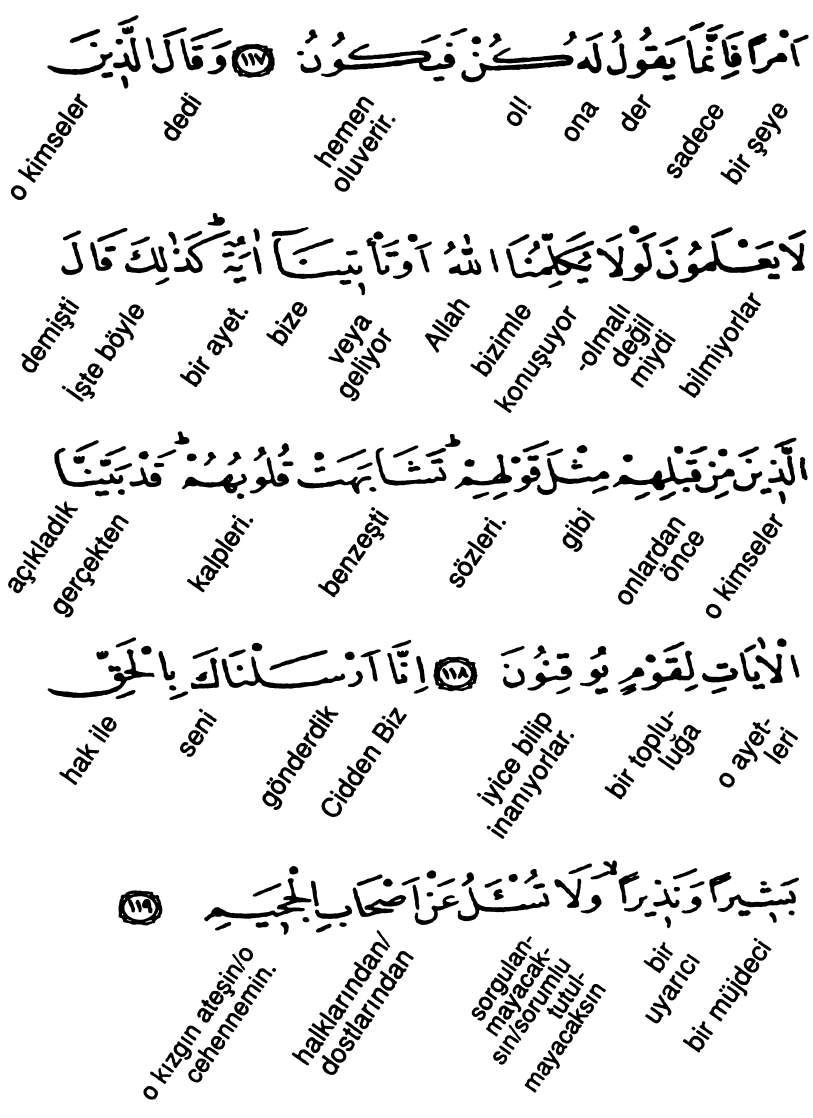

Meâl/117: "Gökleri ve yeri yoktan varedendir. Bir şeye karar verdiğinde ona sadece: 'Ol' der, (o da) hemen oluverir."

Meâl/118: "Bilmeyenler: 'Allah bize konuşmalı veya bize bir mucize gelmeli değil mi? dediler. İşte böyle, kendilerinden öncekiler de onların sözü gibi söylemişlerdi. Kalpleri benzeşti. Gerçekten biz, iyice bilip inanacak bir topluluk için o ayetleri açıkladık."

Meâl/119: "Cidden Biz seni hak ile bir müjdeci, bir uyarıcı olarak gönderdik ve sen o cehennemin dostlarından dolayı sorgulanmayacaksın/onlardan ötürü sorumlu tutulmayacaksın."

Meâl/120: "Sen onların milletine/dinlerine uyuncaya kadar ne yahudiler ne de hristiyanlar senden asla hoşnut kalmazlar. De ki: Cidden Allah'ın hidayeti/doğru yolu işte odur hidayet/doğruyol. (Yemin olsun) sana o ilim geldikten sonra onların heveslerine uyarsan sana, Allah'tan ne himayeci bir dost ne de gerçek yardımcı olur."
Meâl/121: "Kendilerine o kitabı verdiklerimiz onu, okunmasının hakkını vererek/okunması gerektiği şekilde okurlar. İşte onlar ona inanıyorlar. Kim onu inkar ederse işte onlar, onlardır zarara uğrayanlar."

فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٢٢﴾ وَاتَّقُوا يَوْمًا لَّا تَجْزِي نَفْسٌ عَن نَّفْسٍ

hiç kimseden / hiç kimse / ödemez / bir günden / Sakının / âlemlere. / sizi / üstün kılmamı

شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلَا هُمْ

onlar olmaz / bir şefaat / ona / fayda vermez / bir fidye, / ondan / kabuledilmez / bir şey,

يُنصَرُونَ ﴿١٢٣﴾ وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ ۖ قَالَ إِنِّي

Cidden Ben / buyurdu / onları tamamladı/sona erdirdi / bazı kelimelerle / Rabbi / İbrahim'i / bir vakit sınamıştı / yardım görecekler

جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا ۖ قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِي ۖ قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي

ahdime / ermez / buyurdu / soyumdan da. / dedi / önder. / insanlara / yapacağım seni

الظَّالِمِينَ ﴿١٢٤﴾ وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا ۖ وَاتَّخِذُوا

edinin / ve emniyetli. / insanlara sevap kazanılacak yer / bu beyti(kabeyi) / yaptık / O zaman / o zalimler.

Meâl/122: "Ey İsrailoğulları! Size lutfettiğim nimetimi ve sizi vaktiyle alemlerin üstüne geçirmemi hatırlayın."

Meâl/123: "Ve hiç kimsenin hiçbir kimse adına bir şey ödemeyeceği, hiç kimseden bir fidyenin kabuledilmeyeceği, hiç kimseye bir şefaatın/iltimasın fayda vermeyeceği ve onların yardım görmeyecekleri bir günden sakının."

Meâl/124: "Bir vakit Rabbi, İbrahim'i bazı kelimelerle sınamıştı. O da onları tamamlayınca (Allah): 'Seni insanlara önder yapacağım' buyurmuştu. 'Soyumdan da' (yap) deyince (Allah): 'Benim ahdim zalimlere ermez' buyurdu."

مِن مَّقَامِ إِبْرَٰهِـۧمَ مُصَلًّى ۖ وَعَهِدْنَآ إِلَىٰٓ إِبْرَٰهِـۧمَ وَإِسْمَٰعِيلَ أَن طَهِّرَا

ikiniz temizleyin — İsmail'e — İbrahim'e, — Ahit vermiştik — bir namazgâh. — Makam-ı İbrahim'den

بَيْتِىَ لِلطَّآئِفِينَ وَٱلْعَٰكِفِينَ وَٱلرُّكَّعِ ٱلسُّجُودِ ﴿١٢٥﴾ وَإِذْ قَالَ

bir vakit demişti — secdeye kapananlar — rukuya varanlar — (ibadet kasdıyla orada) kalanlar — tavaf edenler için, — Beytimi

إِبْرَٰهِـۧمُ رَبِّ ٱجْعَلْ هَٰذَا بَلَدًا ءَامِنًا وَٱرْزُقْ أَهْلَهُۥ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ مَنْ ءَامَنَ

inandı — kim — çeşitli ürünlerden — halkına — rızık ver — güvenli, bir şehir — burayı — yap — Rabb(im) — İbrahim

مِنْهُم بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ ۖ قَالَ وَمَن كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُۥ قَلِيلًا

az bir süre — onu geçindiririm — inkar etti — kim buyurdu — son — ve o güne — Allah'a — onlardan

ثُمَّ أَضْطَرُّهُۥٓ إِلَىٰ عَذَابِ ٱلنَّارِ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿١٢٦﴾

o varılacak yer — ne kötü — ateşin — azabına — onu — zorlarım — sonra

Meâl/125: "O zaman Beyt'i (Kabe'yi) insanlar için bir sevap kazanma ve güvenilir bir sığınak yapmıştık. Siz de Makam-ı İbrahim'den bir namazgah edinin. İbrahim ile İsmail'e şöyle ahitte bulunmuştuk." İkiniz, Beytim'i, tavaf edenler, kendilerini ibadete verenler/ibadet kasdıyla orada kalanlar, ruku edenler ve secdeye kapananlar için temizleyin."

Meâl/126: "Bir vakit İbrahim dedi/yalvardı: 'Rabbim! Burasını güvenli bir şehir yap, halkına, içlerinden Allah'a ve son güne (ahiret gününe) inananlara çeşitli ürünlerden rızık ver.' Allah buyurdu: İnkar edeni de kısa bir süre geçindiririm sonra onu ateşin azabına zorlarım. Varılacak ne kötü yerdir.!"

1- Makam-ı İbrahim, Hz. İbrahim'in Kabey'i yaparken veya insanları hacca çağırırken üzerine çıktığı taşın bulunduğu yerdir.

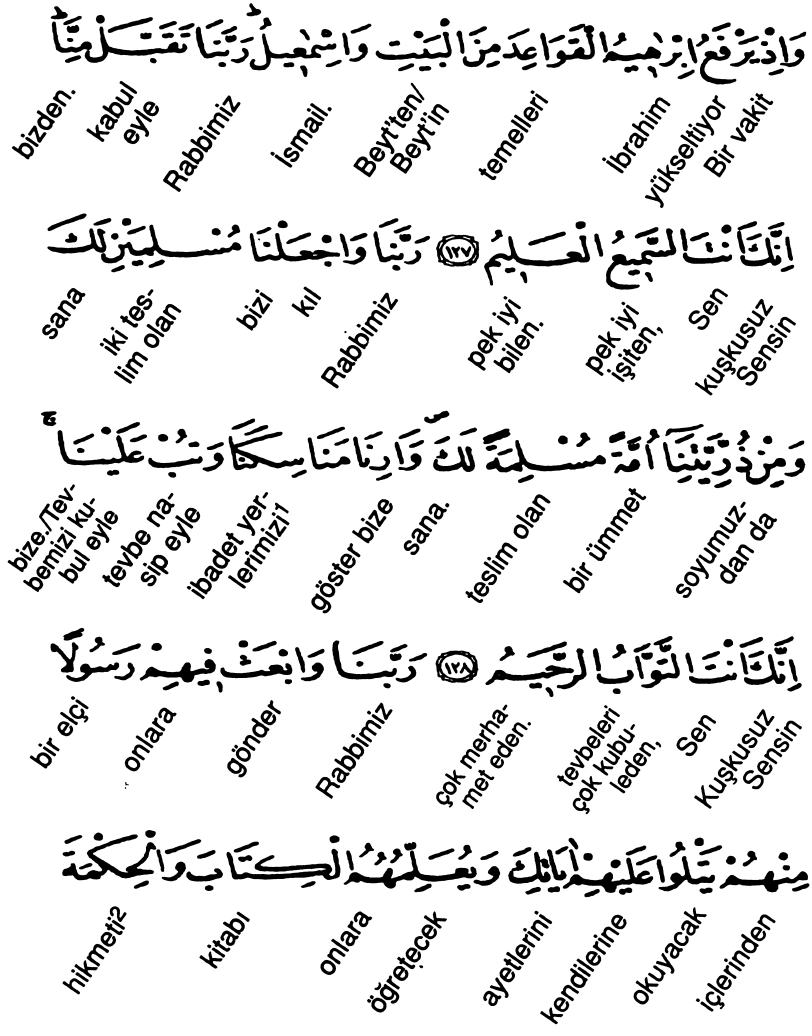

Meâl/127: "Bir vakit, İbrahim, İsmail ile Beyt'in temellerini yükseltiyordu. (Şöyle dua etmişlerdi): 'Rabbimiz bizden kabul buyur, kuşkusuz Sensin Sen pek iyi duyan, pek iyi bilen."

Meâl/128: "Rabbimiz, bizi sana teslim olan iki müslüman kıl; soyumuzdan da sana teslim olan bir ümmet (yap). Bize ibadet yerlerimizi göster, bize tevbe nasip eyle tevbemizi kabul eyle. Kuşkusuz Sensin Sen Tevvab=tevbeleri çok kabuleden, Rahim=çok merhametli olan."

1- "Menasik" lafzının karşılığıdır. Bu kelime aslında ileri derecede kulluk göstermek anlamına gelen ve daha sonra hac görevleri ve kurban kesme manasında kullanımı yaygınlaşan 'nüsük' masdarından türetilmiş olan 'Mensek' sözcüğünün çoğuludur.

2- Hikmet, söz ve eylemlerde isabet demektir.

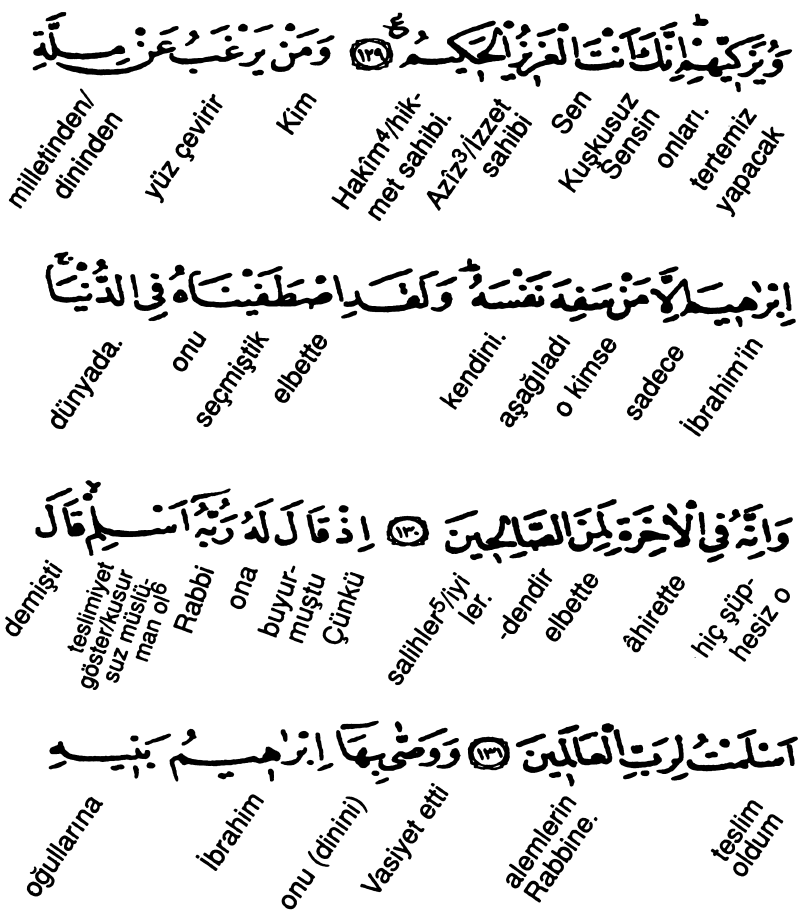

Meâl/129: "Rabbimiz, onlara içlerinden kendilerine senin ayetlerini okuyacak, onlara o kitabı, o hikmeti öğretecek ve onları tertemiz yapacak bir elçi gönder. Kuşkusuz Sensin Sen Aziz=izzet sahibi, Hakim=hikmet sahibi."

Meâl/130: "Kendini/özbenliğini aşağılamış olan dışında kim İbrahim'in dininden yüz çevirir? Yemin olsun ki onu dünyada seçmiştik. Hiç kuşkusuz o ahirette de elbette salihler/iyilerdendir."

Meâl/131: "Çünkü Rabbi ona 'teslimiyet göster/kusursuz müslüman ol' buyurunca; 'alemlerin Rabbine teslim oldum' demişti."

3- Aziz, iradesine karşı gelinemeyen, her zaman üstün olan eşsiz kudret ve güç sahibi.
4- Her şeyi yerli yerince yapan, her hükmü sırf maslahat ve her işi kusursuz sağlam olan.
5- Salihler, ahirette kendilerine en yüksek dereceler bahşedilecek Allah dostları demektir.
6- Kurtubi, el-Cami, II, 112.

وَوَصَّىٰ بِهَآ إِبْرَٰهِـۧمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَٰبَنِىَّ إِنَّ ٱللَّهَ ٱصْطَفَىٰ لَكُمُ ٱلدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا

ancak öyle ise ölmeyin bu dini size seçti kuşkusuz Allah oğullarım ey Yakup da.

وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾ أَمْ كُنتُمْ شُهَدَآءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ

Yakub'a geldiğinde bulunan-lar/şahit olanlar idiniz Yoksa mı müslü-manlar. siz

ٱلْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنۢ بَعْدِى قَالُوا۟ نَعْبُدُ

ibadet edeceğiz demişlerdi ardımdan. ibadet ede-ceksiniz? oğullarına demişti ki ölüm

إِلَٰهَكَ وَإِلَٰهَ ءَابَآئِكَ إِبْرَٰهِـۧمَ وَإِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ إِلَٰهًا وَٰحِدًا

tek. ilah'a İshak'ın İsmail'in İbrahim'in atalarının ilahına senin ilahına

وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٣﴾ تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ

kazan-dıkları Onlara geçekten gelip geçti. bir ümmettir İşte onlar teslim olanlarız. ona Biz sadece

وَلَكُم مَّا كَسَبْتُمْ ۖ وَلَا تُسْـَٔلُونَ عَمَّا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٣٤﴾

yapı-yorlar idiler o şeyden ki Sorguya çekilmez-siniz kazan-dığınız. size

Meâl/132: "İbrahim, o dini oğullarına vasiyet etti (torunu) Yakup da: 'Oğullarım! Kuşkusuz Allah sizin için bu dini seçti, öyle ise siz yalnız müslümanlar olarak ölün."
Meâl/133: "Yoksa siz, ölüm Yakub'a geldiğinde tanıklar mıydınız? ki oğullarına: 'Ardımdan neye ibadet edeceksiniz?' demişti. 'Senin ilah'ına, atalarının İbrahim ile İsmail ve İshak'ın İlah'ına, bir tek İlah'a ibadet edeceğiz, biz sadece O'na teslim olanlarız' demişlerdi."
Meâl/134: "İşte onlar bir ümmetti gerçekten gelip geçti. Onlara kazandıkları, size de kazandıklarınız! Onların yaptıklarından sorgulanmayacaksınız

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ تَهْتَدُوا ۗ قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ

İbrahim'in dinine hayır öyle değil de doğru yolu bulasınız. hıristiyanlar veya yahudi olun dediler

حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٣٥﴾ قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ

indirilene Allah'a inandık deyin müşrik-lerden. Değildi hanîf[1]

إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ

Yakub'a İshak'a, İsmail'e İbrahim'e indirilene bize

وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ

peygam-berler verilene İsa Musa verilene esbat'a[2]

مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٦﴾ فَإِنْ

eğer teslim olanlarız O'na Biz sadece onlardan. hiçbiri arasını ayırmayız Rab'lerin den.

Meâl/135: "Dediler: 'Yahudi veya hristiyan olun ki doğru yolu bulasınız.' de ki: Hayır öyle değil, hanif/muvahhit/şirke bulaşmamış bir müslüman olan İbrahim'in dinine (uyarız). O müşriklerden değildi."

Meâl/136: "Allah'a iman ettik, bize indirilene İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a torunlara indirilene; Musa ile İsaya verilen ile (diğer) peygamberlere Rab'lerinden verilene inandık. Onlardan hiçbiri arasında ayırım yapmayız, biz sadece O'na teslim olanlarız."

1- Muvahhid/şirke bulaşmış bir müslüman olarak."Hanîf" lafzı "İbrahim" lafzıyla ilintilidir, ondan haldir, dolayısıyla mana itibarıyla onun vasfıdır. Bu keyfiyet Nahl suresinin 120. ayetinde ihtimale meydan vermeyecek bir üslupla sergilenmiştir. S.G.

2- Esbat, Yakub'un torunları ve bunlardan oluşan kabileler.

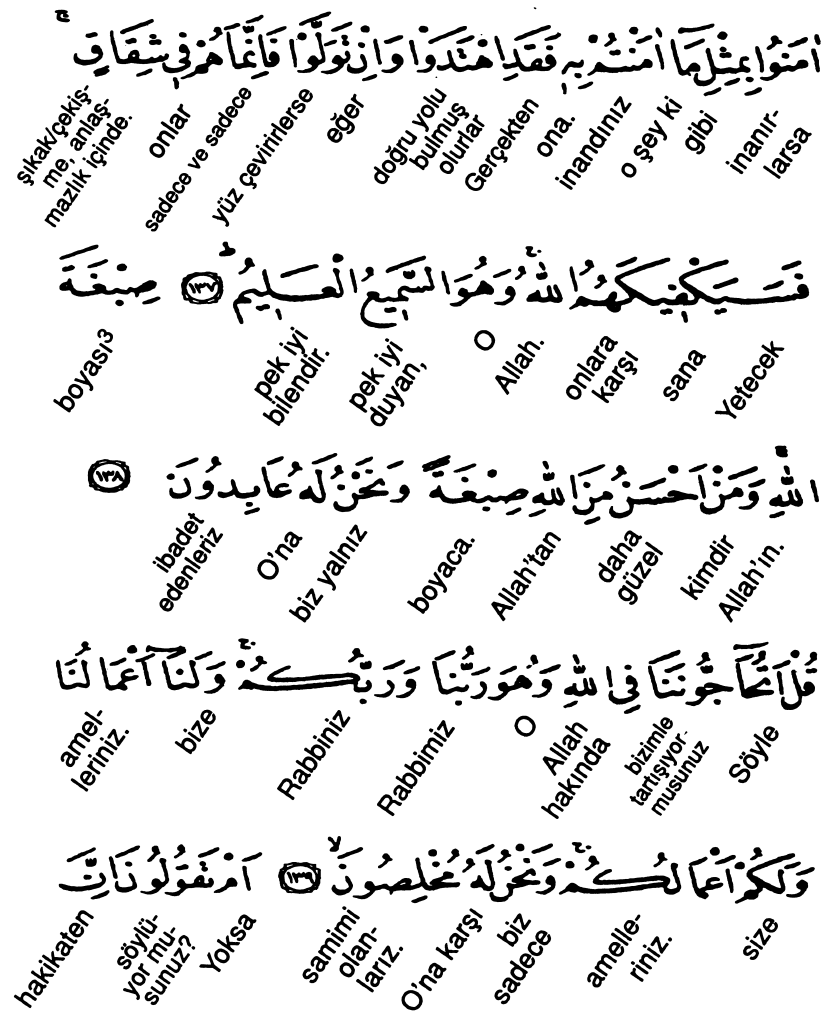

Meâl/137: "Sizin inandığınız o şeye sizin iman ettiğiniz gibi inanırlarsa gerçekten doğru yolu bulmuşlardır. Yüz çevirirlerse onlar sadece ve sadece şikak/didişme, anlaşmazlık içindedirler. Onlara karşı Allah sana yeter. O, pek iyi duyan, pek iyi bilendir."

Meâl/138: "Allah'ın boyası(na bak, vaftiz de ne ki). Allah'ın boyasından daha güzel boyalı kimdir? Biz sadece ve sadece O'na ibadet ederiz."

Meâl/139: "Söyle: Bizimle, Allah hakkında tartışıyor musunuz. Oysa O bizim de Rabbimiz sizin de Rabbiniz, bize amellerimiz size amelleriniz. Biz sadece ve sadece O'na samimi olanlarız."

3- "Allah'ın boyası" ifadesini Allah'ın insanlarda yarattığı akıldır, ki insan ancak bu sayede hayvanlardan ayrılır. Bu, ilahi bir fıtrattır. Yine bu ifade "Hak dini, ilahi fıtrat, adetullah" olarak da yorumlanmıştır. Keza bu ifade ile hristiyanların yeni doğan çocuklarına uyguladıkları vaftiz olayına da işaret edilmektedir. Bilindiği gibi vaftiz, hristiyanların yeni doğan çocuklarını bir törenle sarımtırak bir suya daldırıp bununla çocuğunun tam bir hristiyan olduğuna inanmaları olayıdır. Ayette zımnen bu adetin anlamsızlığı vurgulanmış, sun'i boyalara değil, Allah'ın bahşettiği fıtri iman boyasıyla boyanmanın lüzumuna işaret edilmiştir.

إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ وَٱلْأَسْبَاطَ

torunlar Yakub, İshak, İsmail, İbrahim,

كَانُوا۟ هُودًا أَوْ نَصَٰرَىٰ ۗ قُلْ ءَأَنتُمْ أَعْلَمُ أَمِ ٱللَّهُ ۗ وَمَنْ أَظْلَمُ

daha zalimdir Kim Allah yoksa mı daha bilgili siz mi de ki hıristiyanlar veya yahudi idiler

مِمَّن كَتَمَ شَهَٰدَةً عِندَهُۥ مِنَ ٱللَّهِ ۗ وَمَا ٱللَّهُ بِغَٰفِلٍ

gafil/habersiz Allah oysa değil Allah'tan kendisindeki bir tanıklığı gizledi o kimseden

عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾ تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ ۖ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ

size kazandıkları Onlara gelip geçti. gerçekten bir ümmettir işte onlar yapıyorsunuz. o şeyden

مَّا كَسَبْتُمْ ۖ وَلَا تُسْـَٔلُونَ عَمَّا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٤١﴾

yapıyorlar. idiler o şeyden ki sorguya çekilmezsiniz kazandığınız.

Meâl/140: "Yoksa siz şunu mu diyorsunuz: 'Kuşkusuz İbrahim, ismail, İshak, Yakub ve torunlar/Yakubun torun kabileleri yahudi veya hıristiyan idiler." De ki: Siz mi daha bilgilisiniz yoksa Allah mı? Allah'tan kendisine gelen tanıklığı gizleyenden daha zalim kimdir?! Oysa Allah, yapmakta olduklarınızdan gafil/habersiz değildir."

Meâl/141: "İşte onlar bir ümmetti gerçekten gelip geçti. Onlara kazandıkları, size de kazandıklarınız! Onların yaptıklarından sorgulanmayacaksınız."

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّاهُمْ عَنْ قِبْلَتِهِمُ الَّتِي

o ki | kıblelerinden | onları çevirdi | ne | insanlardan | o beyinsizler | diyecek

كَانُوا عَلَيْهَا ۚ قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ ۚ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَىٰ صِرَاطٍ

yola | diliyor | kimi | hidayetle, iletir/çıkarır | batı | doğu, | Allah'ındır | De ki | üzerinde. | idiler

مُسْتَقِيمٍ ﴿١٤٢﴾ وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا

orta | bir ümmet | kıldık sizi | işte böye | dosdoğru

لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا ۗ

bir tanık | üzerinize | o peygamber | olması için | insanlara karşı | tanıklar | olmanız için

وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ

izliyor o kimseyi | bilelim/ayırt edelim diye | sadece | üzerinde | idin | ki o | o kıbleyi | yapmadık

الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ ۚ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا

sadece değil | elbette büyük/ağır | gerçi bu(çevirme olayı) idi | iki ökçesi üzerinde | geri dönüyor | o kimseden | o peygamber'i

Meâl/142: "İnsanlardan o beyinsizler diyecek: 'Onları, yönelmekte oldukları o kıblelerinden ne çevirdi' De ki: Doğu ve batı Allah'ındır. O dilediklerini dosdoğru yola hidayetle iletir/çıkarır."

عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ

Allah cidden imanınızı. ziyan edecek Allah değildir Allah doğruya iletti o kimselere ki

بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤٣﴾ قَدْ نَرَىٰ تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ

göğe yüzünün çevrildiğini doğrusu görüyoruz çok merhametlidir. pek şefkatli insanlara karşı

فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ

Mescid-i şatrına[1]/yönüne yüzünü haydi çevir ondan hoşnut kalacaksın bir kibleye artık çevireceğiz seni

الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ

onlar ki cidden onun şatrına/tarafına yüzlerinizi artık çevirin olursanız nerede haram

أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا

o şeyden gafil/habersiz Allah değil Rab'lerinden haktır bu (çevriliş) kesinlikle bilirler o kitaba verilmişler

Meâl/143: "İşte böyle! Sizi, insanlara karşı tanık olmanız, o peygamberin de üstünüzde şahit olması için orta bir ümmet yaptık. Üzerinde bulunduğu o kıbleyi, sırf peygamberi izleyecekleri iki ökçesi üzerinde geri döneceklerden ayırmak için çevirdik. Gerçi bu, Allah'ın hidayet ettiği kimselerden başkalarına pek ağır gelmiştir. Allah, imanınızı ziyan edecek değildir. Cidden Allah insanlara karşı pek şefkatli, çok merhametlidir."

1- "Şatr", bir şeyin yarısı, bir şeyin belirgin bir parçası, bir tarafı anlamlarına gelir. Kelimenin bu farklı manaları farklı fıkhî sonuçlar doğurduğundan önce aslını, sonra çoğunluğun yorumunu yansıtan karşılığını yazdık. S.G.

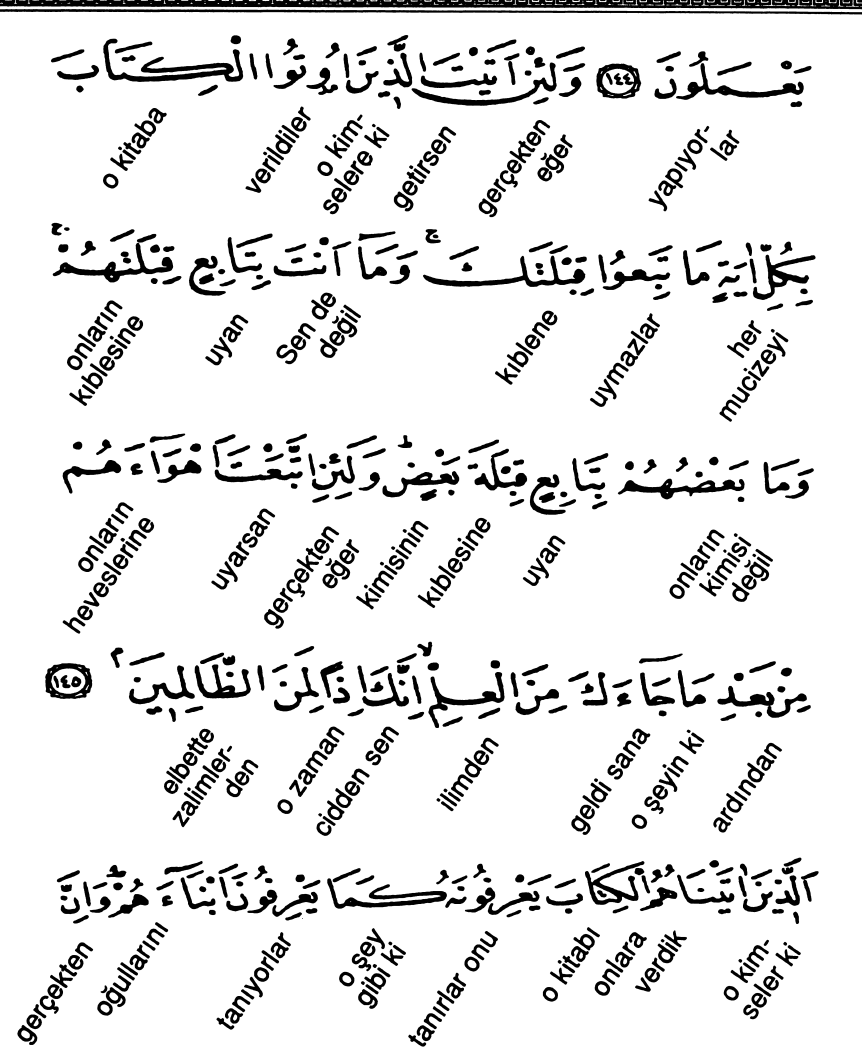

Meâl/144: "Doğrusu yüzünün göğe doğru çevrilip durduğunu görüyoruz. Artık seni kendisinden hoşnut kalacağın bir kıbleye çevireceğiz. Haydi yüzünü Mescid-i Haram şatrına/yönüne çevir, siz de (ey müminler) nerede olursanız yüzlerinizi onun şatrına /yönüne çevirin. Hiç kuşkusuz kendilerine o kitap verilenler bu (çevirme durumu)nun Rab'lerinden gelen hak olduğunu elbette bilirler. Allah yapageldiklerinden gafil/habersiz değildir."

Meâl/145: "Yemin olsun ki sen, kendilerine o kitabın verildiği kimselere her ayeti/mucizeyi getirsen senin kıblene uymazlar. Sen de onların kıblesine uyacak değilsin. Zaten onların bir kısmı bir kısmının kıblesine de uymaz. Yemin olsun ki sana gelen ilmin ardından onların boş heveslerine uyarsan o zaman kuşkusuz sen de zalimlerdensindir."

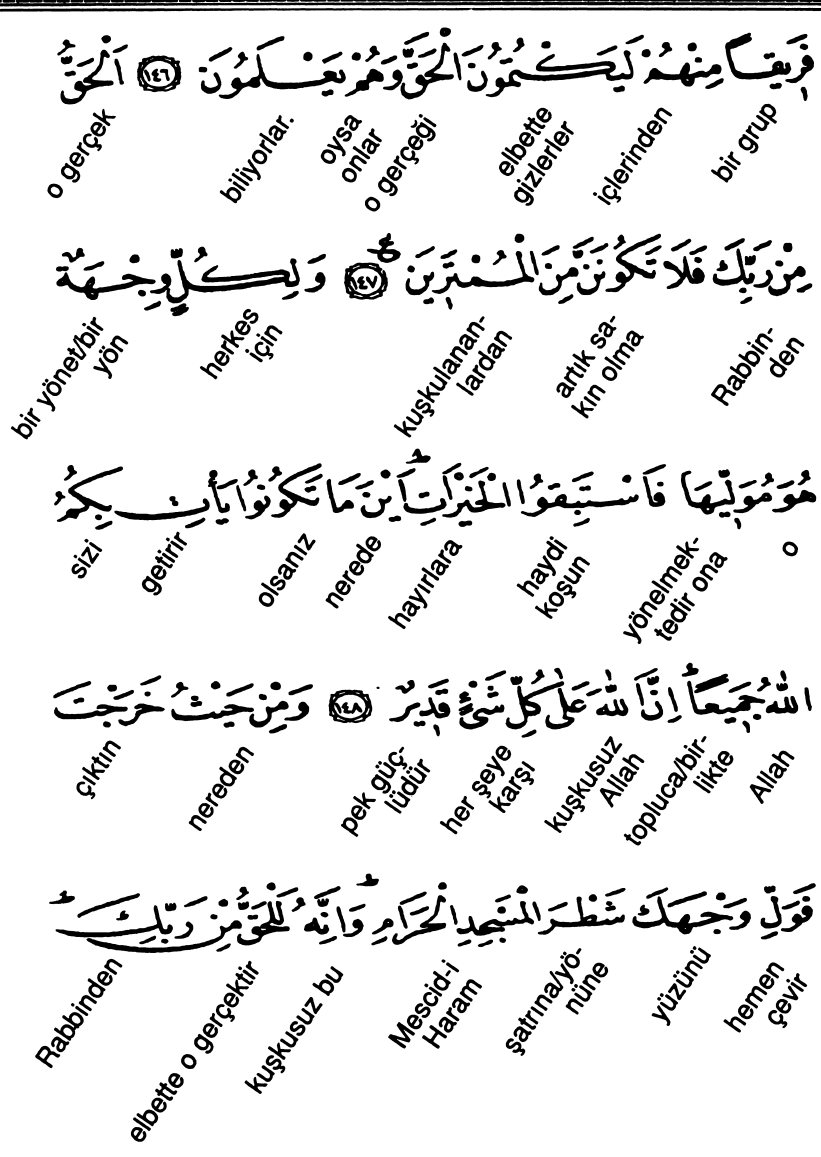

Meâl/146: "Kendilerine o kitabı verdiklerimiz onu (Hz. Muhammed'i), oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Oysa içlerinden bir grup, onlar bile bile gerçeği elbette gizlerler."

Meâl/147: "O gerçek Rabbinden gelmektedir. Artık sakın kuşkulananlardan olma."

Meâl/148: "Herkesin bir yönü vardır o ona hep yönelir. Öyle ise hayırlara koşun. Nerede olsanız Allah sizleri topluca/birlikte bir araya getirir. Kuşkusuz Allah her şeye karşı pek güçlüdür."

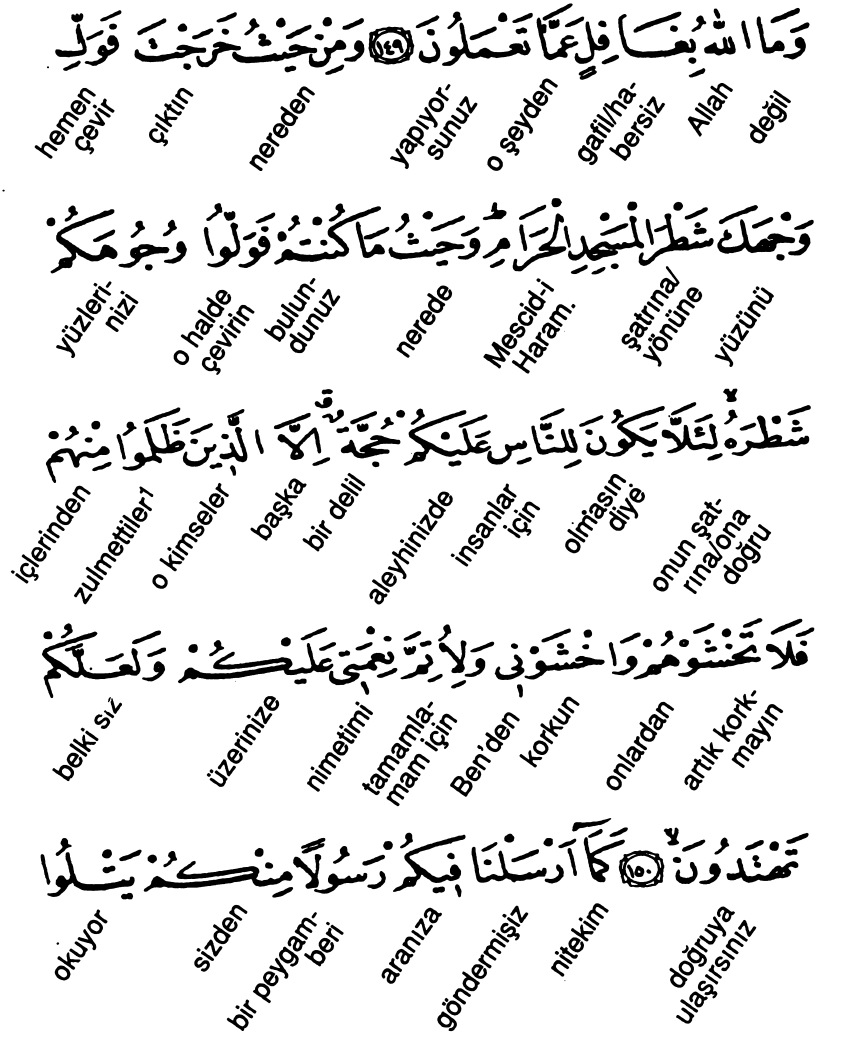

Meâl/149: "Nereden yola çıkarsan (namazda) yüzünü Mescid-i Haram şatrına/tarafına çevir. Kuşkusuz bu elbette Rabbinden gelen o gerçektir. Allah yapmakta olduklarınızdan gafil/habersiz değildir."

Meâl/150: "Nereden yola çıkarsan (namazda) yüzünü Mescid-i Haram şatrına/yönüne çevir. (Müminler siz de) nerede olursanız yüzlerinizi onun şatrına/yönüne çevirin ki insanlar için aleyhinizde bir delil olmasın. Ancak içlerinden zulmedenler/hak tanımayanlar başka (onlar bildiklerini okurlar). Artık onlardan korkmayın Ben'den korkun. Bir de (Mescid-i Haram'a dönün ki) size olan nimetimi tamamlayayım, belki siz bu sayede doğruyu bulursunuz."

1- Gerçeklere karşı duranlar hak tanımayanlar.

عَلَيْكُمْ اٰيٰتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ

hikmeti, kitabı, size öğretiyor sizi tertemiz yapıyor ayetlerimizi size

وَيُعَلِّمُكُمْ مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾ فَاذْكُرُونِيٓ اَذْكُرْكُمْ

sizi anayım Beni anın Öyle ise biliyorsunuz. olmadınız o şeyi size öğretiyor

وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اسْتَعِينُوا

yardım isteyin iman ettiler kimseler Ey o Bana nankörlük etmeyin bana şükredin

بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصّٰبِرِينَ ﴿١٥٣﴾

sabredenler -ile Allah hiç kuşkusuz namazla sabırla

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ اَمْوَاتٌ بَلْ اَحْيَاءٌ وَلٰكِنْ

ama diriler hayır ölüler Allah yolunda öldürülüyor(lar) o kimselere demeyin

لَا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ

eksiltmekten açlıktan, korkudan bir şeyle sizi kesinlikle sınayacağız sezmiyorsunuz

Meâl/151: "Nitekim aranıza, içinizden, size ayetlerimizi okuyan, sizi tertemiz yapan, size kitab ile hikmeti öğreten, size bilmediklerinizi talim eden bir peygamber gönderdik."
Meâl/152: "Öyle ise Beni anın sizi anayım, bana şükredin, bana nankörlük etmeyin."
Meâl/153: "Ey o iman edenler! Sabır ve namazla (Allah'tan) yardım isteyin. Kuşkusuz Allah sabredenlerle beraberdir."
Meâl/154: "Allah yolunda öldürülen kimselere 'ölüler' demeyin. Hayır tam tersine onlar dirilerdir ama siz sezmiyorsunuz/farketmiyorsunuz."

مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنفُسِ وَالثَّمَرَاتِ ۗ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾ الَّذِينَ

onlar ki | Sabre-denleri | müjdele | ürünlerden | canlardan, | mallardan,

إِذَا أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ۚ

dönenleriz | yalnız O'na | cidden biz | Allah için cidden biziz | derler | bir musi-bet | onlara | iliştiğinde

﴿١٥٦﴾ أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ ۖ وَأُولَٰئِكَ

işte onlar | ve bir rahmet | rablerin-den | bağış-lamalar | onlara var | işte onlar,

هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿١٥٧﴾ إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَائِرِ اللَّهِ ۖ فَمَنْ

öyle ise kim | Allah'ın | Şeâirin-den[2] | ve Merve[1] | Safa | Kuşkusuz | hidayete erdiril-mişler | onlar

حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَن يَطَّوَّفَ بِهِمَا ۚ وَمَن

kim | bu ikisini | tavaf yap-masında | ona | günah hiç yoktur | umre yaptı | veya | Evi/Ka-be'yi | haccetti

Meâl/155: "Yemin olsun ki kesinkes sizi biraz korku, biraz açlık ve mallardan, canlardan, ürünlerden eksiltme ile sınayacağız. O sabredenleri müjdele."
Meâl/156: "O sabredenler ki, onlara bir musibet/bir ıstırap iliştiğinde: 'Cidden biz Allah içiniz ve cidden biz yalnız O'na dönenleriz' derler."
Meâl/157: "İşte onlar! Üzerlerine, Rablerinden bağışlamalar ve bir rahmet vardır. İşte onlar! Onlardır hidayete erdirilmişler."

1- Safa ve Merve Mekke'de iki tepenin adıdır. Cahiliye döneminde bu tepelerde meşhur birer put vardı. Mekke'nin Fethinden sonra o putlar kırıldı. Müslümanlar bu iki tepe arasında "sa'y" denilen ve yürümeğe dayanan özel ibadetin yapılıp-yapılmaması hususunda tereddüde düşünce bu ayet indirilerek bunda bir sakınca olmadığı ifade buyurulmuştur.

2- "Şeâir", şaîŗe veya meş'are'nin çoğul şeklidir. Sözlük anlamı: Özel alametler, bellikler, semboller, simgeler olan bu kelime "Allah'a ibadete vesile olan nişaneler, simgeler, dış görüntü ve davranışlar" olarak yorumlanmıştır. (E.H. Yazır. H.D.K Đ. I, 554/,H.B. Çanta, K.H. ve M.K. I, 45).

تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ

gizliyorlar | o kimseler ki | kuşkusuz | pek iyi bilendir | Şakirdir[3] | Allah | artık cid-den | bir hayrı | candan yaptı

مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ

insanlara | onu | açıkla-mamız | ardından | ve hidayeti | apaçık delilleri | den | indir-diğimizi

فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ ﴿١٥٩﴾ إِلَّا

ancak | lanetçiler | onlara lanet eder | Allah, onlara lanet eder | işte onlar | kitap'ta[4]

الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُوا فَأُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا

Ben | kendi-lerine[6] | bağışla yönelirim | işte onlar | açıkladılar | hallerini düzelttiler[5] | tevbe ettiler | o kim-seler ki

التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ

kafir-lerdir | oysa onlar | öldüler | küfrettiler | o kimseler | kuşkusuz | pek mer-hamet-liyim | Tev-vab'ım[7]

Meâl/158: "Kuşkusuz Safa ile Merve Allah'ın şeâirinden/sembollerindendir. O halde kim Kabe'yi Hacceder veya umre yaparsa bu ikisini (Safa ile Merve'yi) tavaf etmesinde kendisine hiçbir günah yoktur. Kim içinden gelerek candan bir hayır yaparsa artık Allah Şakir=iyiliği şükranla karşılayıp karşılığını verendir, Alim'dir=pek iyi bilendir."

Meâl/159: "Gerçekten indirdiğimiz apaçık delillerle hidayeti; onu kitap'ta insanlara açıkladıktan sonra gizleyen kimseler varya işte onlar, onlara Allah lanet eder. Onlara lanetçiler de lanet eder."

Meâl/160: "Ancak tevbe edip durumlarını düzeltenler/uslananlar ve (gerçeği) açıklayanlar, işte onlar, onlara bağışla yönelirim. Ben tevvâb'ım=tevbeleri çokça kabuledenim, pek merhametliyim."

3- İyiliğini şükranla karşılayıp karşılığını verendir.
4- Burada "Kitap" ile Kur'an, Tevrat ve İncil'e ayrı ayrı veya her üçüne birlikte işaret vardır.
5- Islah-i nefs ettiler, durumlarını düzelttiler, uslandılar.
6- İbn Manzur, Lisanu'l-Arab, I, 233
7- Tevbeyi çok çok kabuledenim.

أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

bütün insanların meleklerin Allah'ın ilenci üzerlerine işte onlar

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿١٦٢﴾

bakılacaklar onlar değil o azap onlardan hafifletilmez onun içinde. sürekli kalanlar

وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

pek merhametlidir pek rahmetli, O sadece hiçbir tanrı yoktur tek tanrı Tanrınız

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ

gündüzün gecenin, değişmesinde yerin, göklerin, yaratılışında kuşkusuz

وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنزَلَ

indirdi o şeyde ki insanlara fayda veriyor o şeyle ki denizde akıp gidiyor o ki gemide

Meâl/161: "Kuşkusuz küfredenler ve kafir oldukları halde ölenler, işte Allah'ın, meleklerin ve tüm insanların laneti sırf onların üzerine."

Meâl/162: "Sürekli o lanet içinde kalırlar, kendilerinden azap hafifletilmez, onlar yüzlerine bakılacak da değildirler."

Meâl/163: "Tanrınız bir tek Tanrıdır. O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur. O pek rahmetli ve pek merhametlidir."

1- Birbiri ardınca gelişinde.

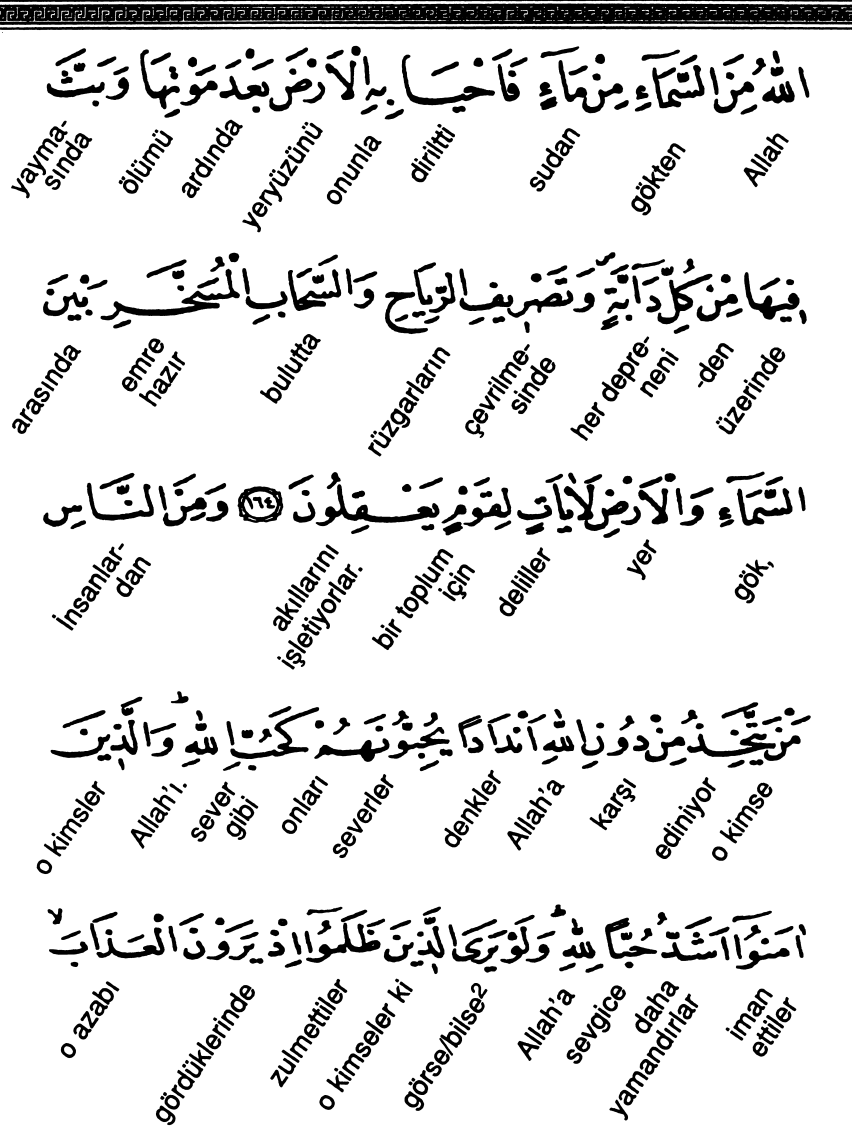

Meâl/164: "Gökler ile yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanlara fayda verecek şeylerle denizde akıp giden o gemide, Allah'ın gökten indirip sayesinde yeryüzünü ölümünden sonra diriltmesi ve üzerine her depreneni yaymasında, rüzgarların çevrilmesinde, gök ile yer arasında emre hazır kılınmış bulutlarda aklını işleten bir topluluk için elbette ayetler/deliller/işaretler/izler vardır."

2- "Yera" fi'li 'bilmek' anlamında da kullanılır.

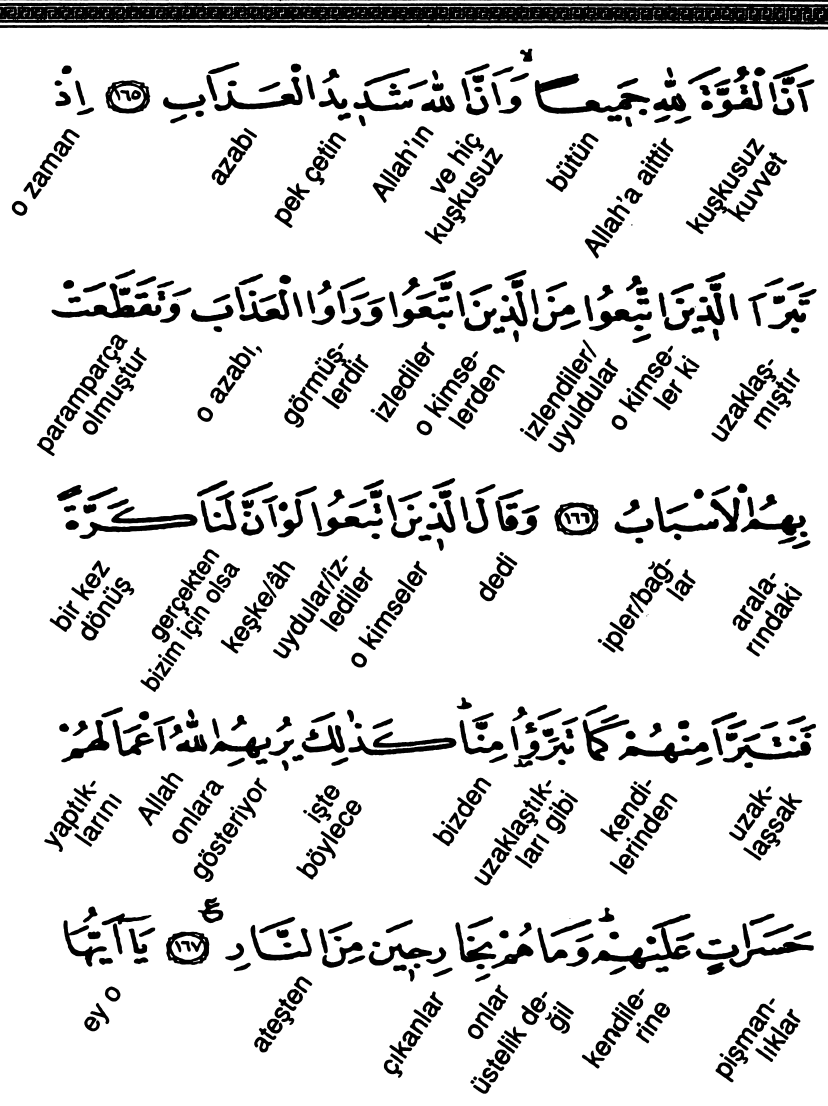

Meâl/165: "İnsanlardan kimileri var ki Allah'a karşı, Allah'ı sever gibi kendilerini sevdikleri denkler/ortaklar ediniyorlar. İman edenlerin Allah sevgileri ise daha yamandır. O zulmedenler o azabı gördüklerinde bütün gücün Allah'ın olduğunu ve Allah'ın azabının pek çetin bulunduğunu bir bilseler."

Meâl/166: "O zaman, uyulanlar/peşlerinden gidilenler uyanlardan uzaklaşmış, azabı görmüşlerdir ve aralarında bütün bağlar kopmuştur."

Meâl/167: "Uyanlar da şöyle demiştir: 'Âh bizim için gerçekten bir kez dönüş olsa da -onlar bizden uzaklaştıkları gibi- biz de kendilerinden uzaklaşsak.' İşte böylece Allah kendilerine yaptıklarını üzerlerine çökmüş pişmanlıklar durumunda gösterecektir. Üstelik onlar ateşten çıkmayacaklar."

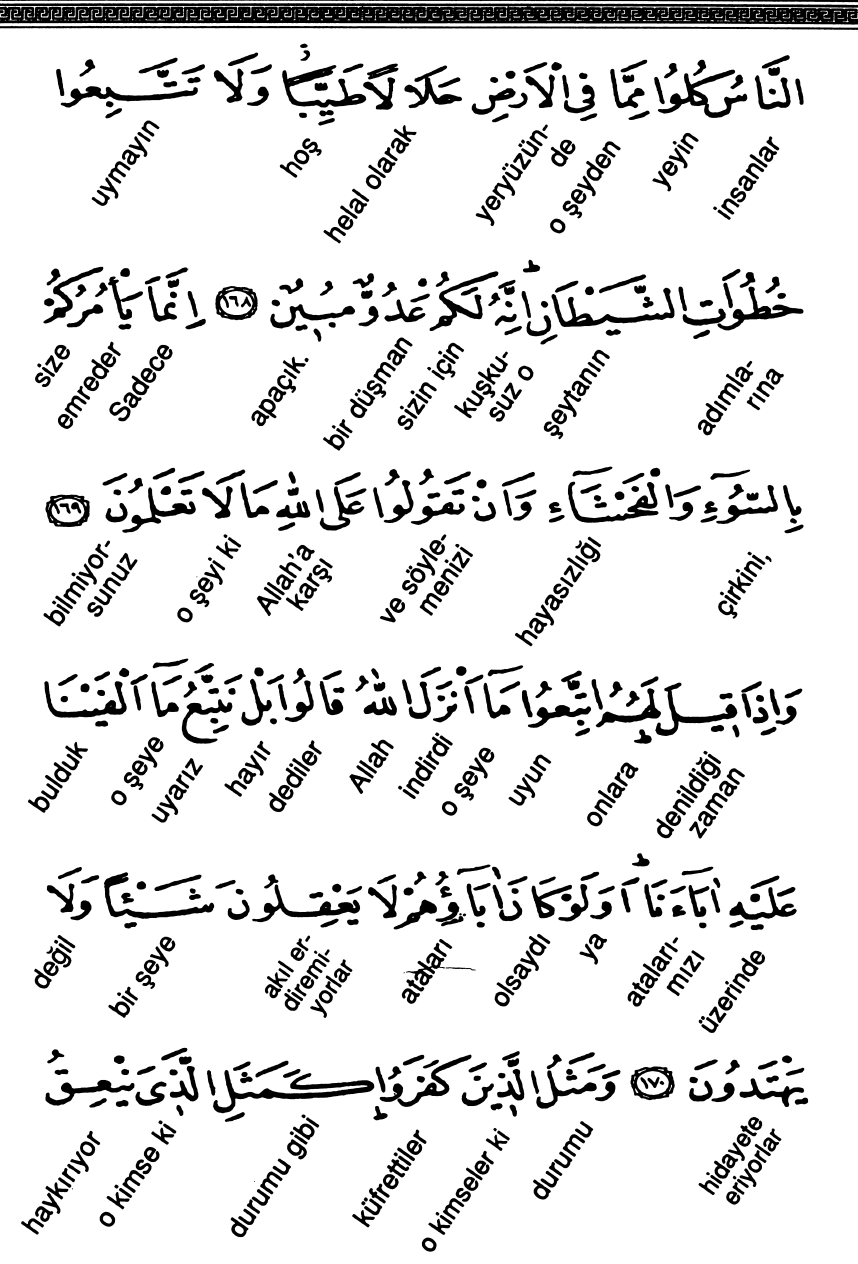

Meâl/168: "Ey insanlar! Yeryüzündekilerden helal ve hoş olarak yeyin, şeytanın adımlarına uymayın. Kuşkusuz o sizin için apaçık bir düşmandır."
Meâl/169: "(Şeytan) size sadece çirkini, murdarı ve hayasızlığı, Allah'a karşı bilmediklerinizi söylemenizi emreder."
Meâl/170: "Kendilerine: 'Allah'ın indirdiğine uyun' denildiği zaman derler: 'Hayır biz, atalarımızı üzerinde bulduğumuza uyarız. 'Peki ya ataları bir şeye akıl erdirmiyor ve doğru yola ermiyor idiyseler.?"

Meâl/171: "O küfredenlerin durumu, çağırma, ve bağırma dışındakileri işitmeyene haykıranın durumu gibidir. (Onlar) sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler, artık akıl erdiremezler."

Meâl/172: "Ey iman etmiş olanlar! Size rızık olarak verdiklerimizin temizlerinden yeyin ve eğer kendisine kulluk ediyorsanız Allah'a şükredin."

1- Duyduğu sesin ne anlama geldiğini bilmeyen hayvandır.

2- "İhlal", sesi yükseltmek demektir. Müşrikler putlarına kurban kestiklerinde "Lat adına", Uzza adına" şeklinde putlarının isimlerini yüksek sesle anarak keserlermiş. Bu bakımdan açılış merasimlerinde ve büyüklerin karşılanmaları esnasında Allah adına kesilen kurbanların bu kategoride değerlendirilmesine katılmıyoruz. S.G.

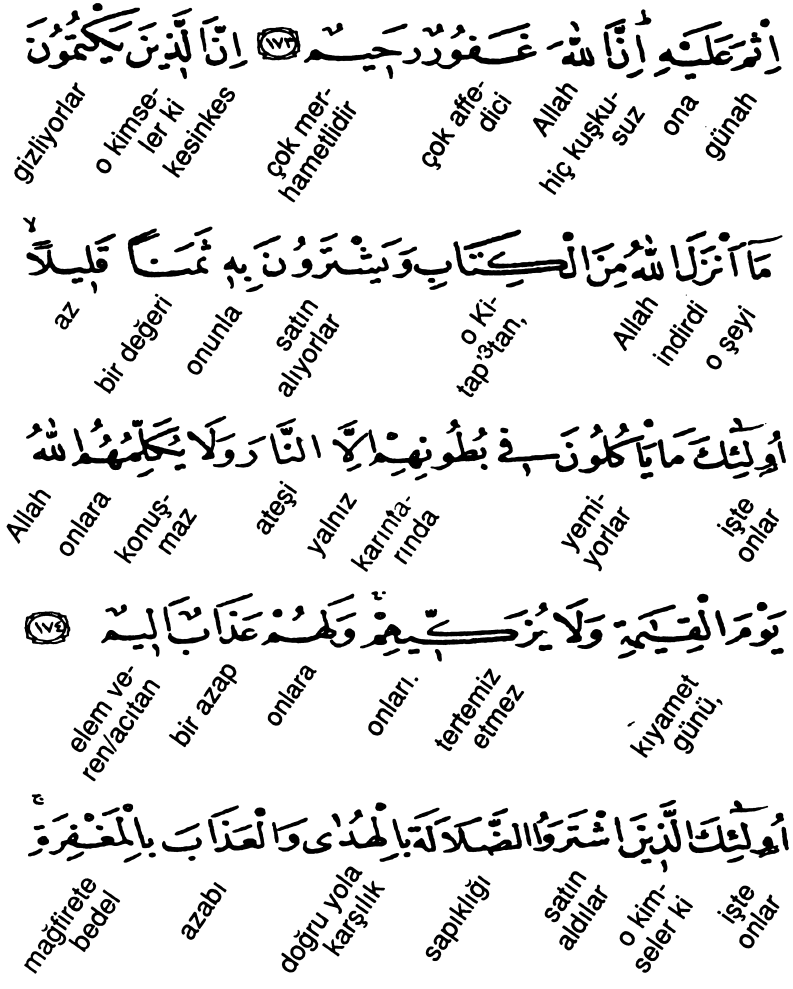

Meâl/173: "O (Allah) size sadece murdar olmuş hayvanı, kanı, domuz etini ve bir de ihlâl yapılarak=yüksek sesle putların adları anılarak Allah'tan başkası adına kesilenleri haram kılmıştır. Ama kim mecbur kalırsa, başkası saldırmadan ve sınırı aşmadan (bunlardan yemesinde) kendine hiçbir günah yoktur. Kuşkusuz Allah çok affedici, çok merhametlidir."

Meâl/174: "Allah'ın indirdiği o kitaptan bir şeyi gizleyip onunla biraz bir şey/az bir değer satın alanlar, işte onlar karınlarında ateşten başka bir şey yemiyorlar, kıyamet günü Allah onlara konuşmayacak ve onları tertemiz yapmayacak/arındırmayacak. Onlara sadece elem veren bir azap vardır."

3- Bu Kitab'ın hangi kitap olduğu hususunda farklı yorumlar vardır. Biz de işaret edilen Kitab'ın Tevrat olduğunu söyleyenlerin yorumlarına katılıyoruz. Ayette, önlerindeki kitaptan Allah Rasulünün vasıflarını okudukları halde bu hakikatleri gizleyen bir kısım yahudiler takbih edilmektedir. S.G.

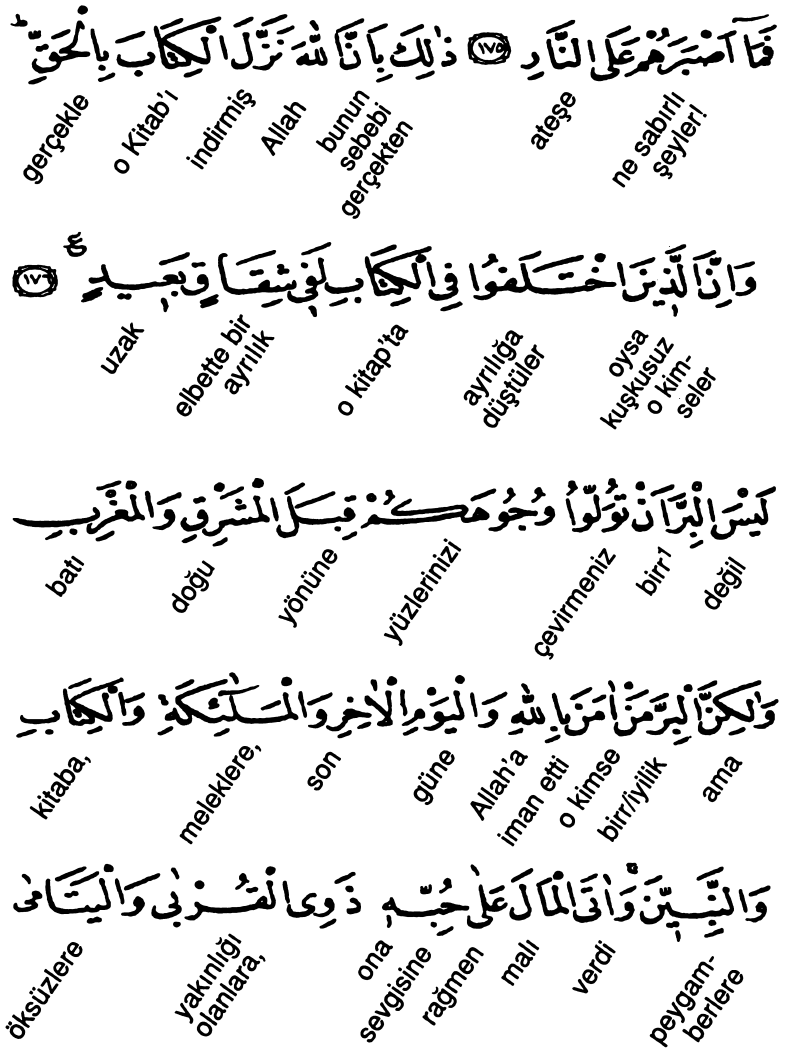

Meâl/175: "İşte onlar, doğru yola karşılık sapıklığı, mağfirete bedel de azabı satın alan kimselerdir. Ateşe karşı ne de sabırlı şeylermiş..!"

Meâl/176: "Bu azabın sebebi şudur: Kuşkusuz Allah o kitabı gerçekle indirmiştir. Oysa o kitapta gerçekten ayrılığa düşenler uzak bir ayrılık/kopuş/çıkmaz içindedirler."

1- Bağış yapmak lutufta bulunmak, hayır işlemekte enginlik göstermek anlamlarına gelen "birr" sözcüğü kişiyi Allah'a yaklaştıran her çeşit iyilik, hayır, taat anlamında mütearef olmuştur.

وَٱلْمَسَٰكِينَ وَٱبْنَ ٱلسَّبِيلِ وَٱلسَّآئِلِينَ وَفِى ٱلرِّقَابِ

rakabeler uğrunda2/boyunduruktakilere | dilenenlere, | yol oğluna/yol da kalmışa | yoksullara,

وَأَقَامَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَى ٱلزَّكَوٰةَ وَٱلْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَٰهَدُوا۟

sözverdiklerinde | ahitlerine | vefalılar | zekatı | verdi | namazı | dosdoğru kıldı

وَٱلصَّٰبِرِينَ فِى ٱلْبَأْسَآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَحِينَ ٱلْبَأْسِ ۗ أُو۟لَٰٓئِكَ

işte onlar | şiddet/savaş zamanında | hastalıkta | sıkıntıda | sabredenler

ٱلَّذِينَ صَدَقُوا۟ ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟

iman ettiler | o kimseler | ey | müttakiler/takva sahipleri | onlardır | işte onlar | sadakat gösterdiler | o kimselerdir ki

كُتِبَ عَلَيْكُمُ ٱلْقِصَاصُ فِى ٱلْقَتْلَى ۖ ٱلْحُرُّ بِٱلْحُرِّ وَٱلْعَبْدُ بِٱلْعَبْدِ

köleye karşılık | köle | hüre karşılık | hür | öldürmelerde | kısas | üzerinize | yazıldı

Meâl/177: "Yüzlerinizi doğu ve batı yönünde çevirmeniz birr/iyilik, erginlik değildir. Ama asıl birr/iyilik Allah'a, son güne, meleklere, Kitab'a, peygamberlere inanan, mala olan sevgisine/tutkusuna karşın malını akrabalarına, öksüzlere, yoksullara, yolda kalmışa, dilenenlere ve esirleri kurtarma uğrunda veren; namazı dosdoğru kılan, zekatı veren ile sözleştiklerinde ahitlerine vefalı olanlar, sıkıntıda, hastalıkta ve şiddet/savaş anında sabredenler(in iyiliğidir asıl iyilik). İşte onlardır sadakat gösterenler! İşte onlardır (evet) onlardır müttakiler"

2- Lugatta boyun kökü anlamına gelen "Rakabe" kelimesinin çoğulu olan "rikâb" sözcüğünün karşılığıdır. Bu kelime mecazen insanda; Şeriat dilinde de -bu ayette olduğu gibi- özgürlüğünü yitirmiş kişiler anlamında kullanılır. Dolayısıyla cümleciğin anlamı şudur. "..köle olmuş kişilerin kurtarılıp özgürlüklerine kavuşturulması uğrunda.." (H.D.K.D. özetlenip sadeleştirilerek. S.G.)

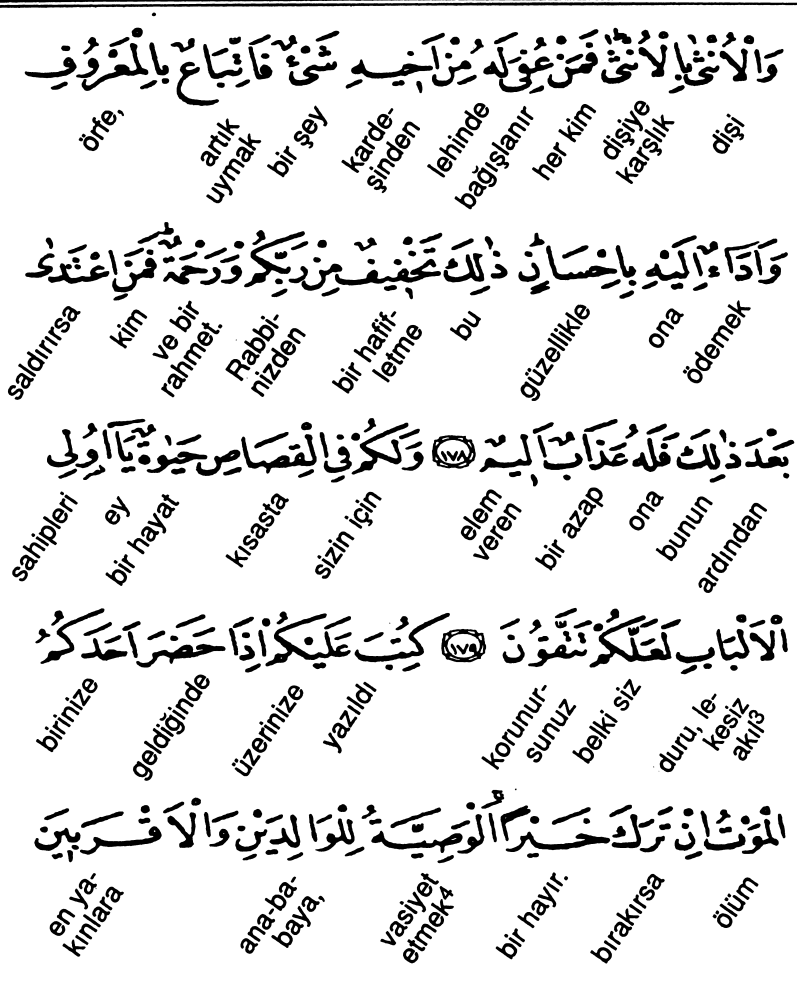

Meâl/178: "Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında üzerinize kısas yazıldı/farz kılındı. Özgür kişiye karşılık özgür, köleye karşılık köle, dişiye karşılık dişi. Kim ölenin kardeşi (velisi) tarafından bir şey karşılığı bağışlanırsa artık örfe uymak ve ona (diyeti) güzellikle ödemek gerek. Bu, Rabbinizden size bir hafifletme ve bir rahmettir. O halde kim bunun ardından saldırırsa ona, pek elem veren bir azap vardır.

Meâl/179: "Ey duru ve lekesiz akıl sahipleri kısasta sizin için hayat vardır, (düşünün) belki korunursunuz."

3- Asım Efendi, Okyanus, I, 257.

4- Prof Dr. Süleyman Ateş'in de (Y.K.Ç.T., I, 295-298) dikkat çektiği gibi biz de bu âyetin hükmünün Nisâ sûresinin 11 ve 12. âyetleriyle yürürlükten kaldırılmış olduğunu, böyle bir vasiyyetin caiz görülmeyeceğini ileri sürenlerin görüşlerine katılmıyor, örfe göre vasiyyette bulunmanın lüzûmuna inanıyoruz. Fıkıh kitaplarındaki ilgili bahisle el-Kurtubi'nin /(el-Cami, II, 257-269) maddeler halinde telhis ettiği görüşleri irdeleyen de aksini savunanların çelişkilerini ve delillerinin pek güçlü olmadığını rahatlıkla görebilir. S.G.

بِالْمَعْرُوفِ ۖ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿١٨٠﴾ فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَمَا سَمِعَهُ

onu işitti o şey ki sonra değiştirdi onu kim müttakiler üzerine bir hak olarak örfe göre

فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٨١﴾

pek iyi bilendir pek iyi duyan hiç kuşkusuz Allah onu değiştiriyorlar o kimseler üzerine günahı sadece/ancak

فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ

bir günah artık hiç yok aralarını derken düzeltti bir günahça veya haksızlığa meyilce vasiyyet eden den korktu/endişe duydu kim

عَلَيْهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ

yazıldı iman ettiler ey o kimseler pek merhametlidir pek bağışlayıcı hiç kuşkusuz Allah ona

عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ

önceniz -den o kimselere ki yazıldı -ğı gibi oruç size

Meâl/180: "Birbirinize ölüm geldiğinde bir hayır/bir mal bırakacaksa anaya-babaya ve en yakınlara örfe göre vasiyyet etmek müttakiler üzerinde bir hak olarak yazıldı."

Meâl/181: "Kim vasiyyeti duyduktan sonra onu değiştirirse günahı sadece onu değiştirenler üzerinedir. Hiç kuşkusuz Allah pek iyi duyan ve pek iyi bilendir."

Meâl/182: "Kim, vasiyyet edenin bir günaha meylinden veya bir günaha düşmesinden endişe duyar da (ilgililerin) arasını bulursa artık ona hiçbir günah yoktur. Hiç kuşkusuz Allah pek bağışlayıcı ve pek merhametlidir."

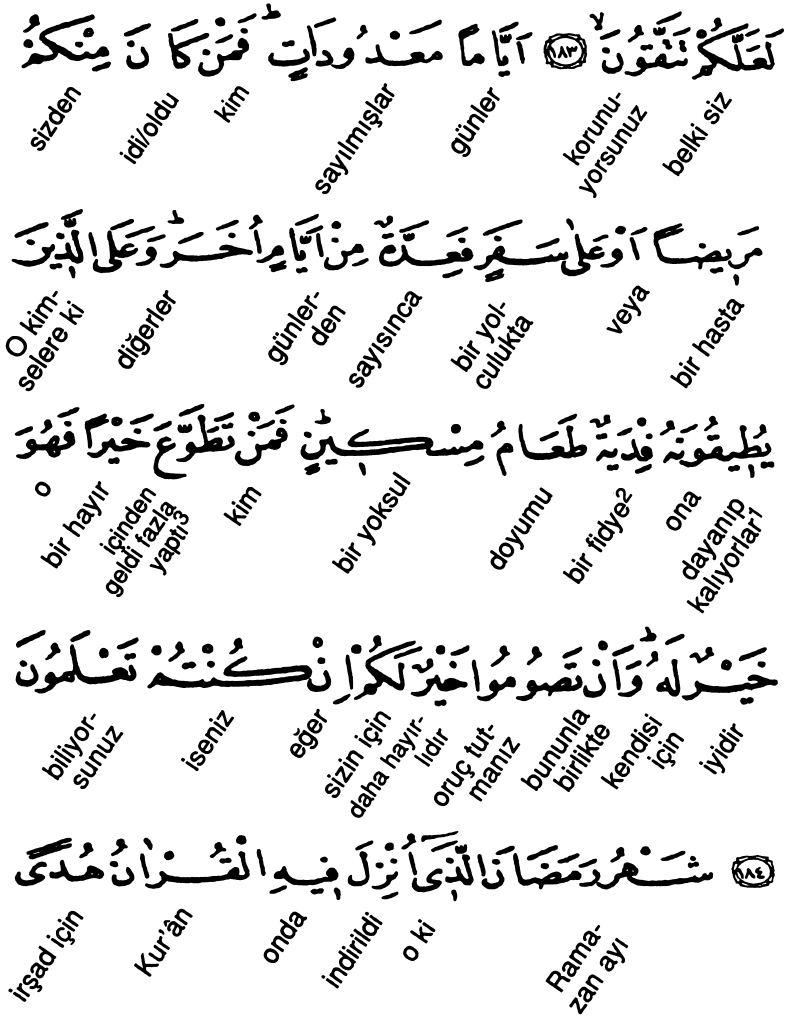

Meâl/183: "Ey iman edenler! Oruç, sizden öncekilere yazıldığı gibi size de yazıldı, umulur ki korunursunuz."

Meâl/184: "Sayılı günler olarak.. İçinizden hasta olan veya bir yolculukta bulunan ise öteki günler sayısınca (oruç tutar). Ona dayanıp kalanlar (en son güçlerini harcamaları varsayıldığı halde oruç tutamayanlar) üzerine ise bir yoksul doyumu fidye gerek. Bununla birlikte kim içinden gelerek bir hayır yaparsa o kendi iyiliğinedir. Bununla birlikte, bilirseniz oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır."

1- Güç yetişmek, güç tükenmek, zor dayanmak, dahası dayanamamak anlamlarına gelen "İtâka" masdarından türetilen "yutîkûn" fi'liyle "oruca dayanıp kalıyorlar, olanca güçlerini harcadıkları varsayıldığı halde oruç tutamıyorlar, oruca dayanamıyorlar" manası vurgulanmıştır."

2- Bir fidye, bir yoksulun bir günlük yiyeceğidir.

3- Bir yoksuldan daha fazlasını doyurmak, fidyeyi fazla vermek demektir.

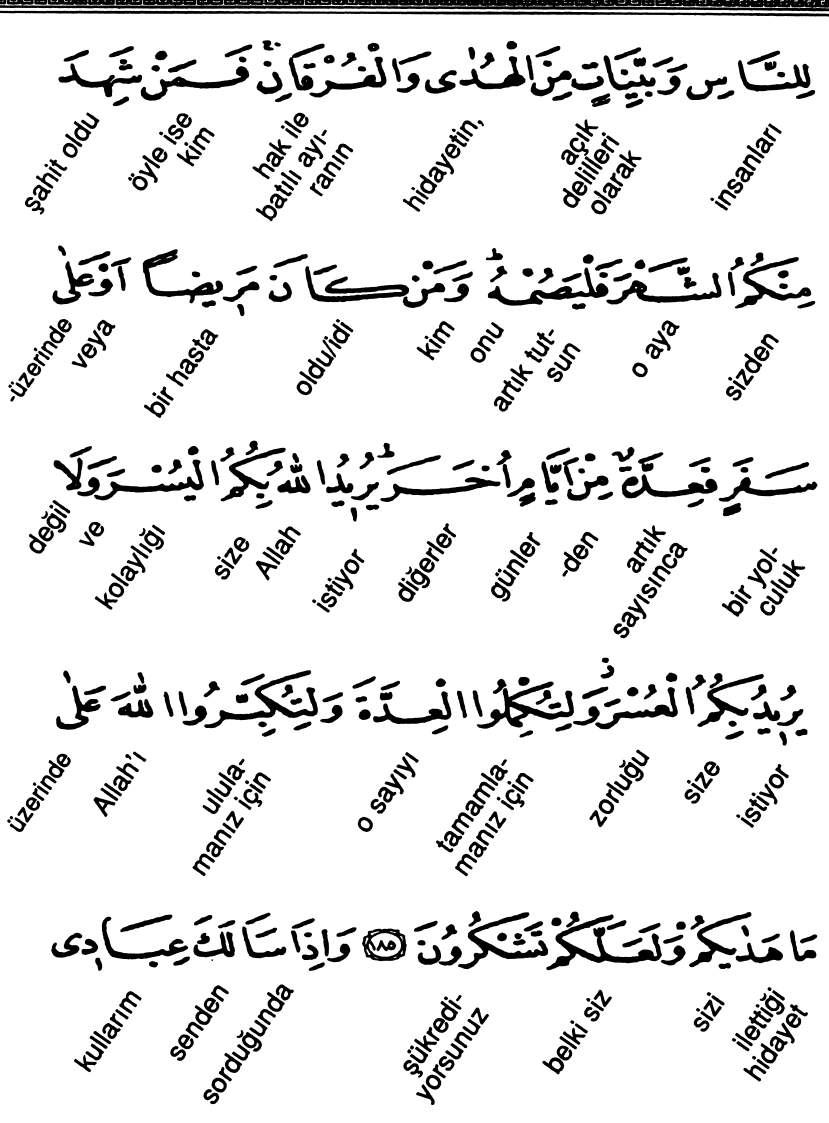

Meâl/185: "(Sizlere orucun yazıldığı o sayılı günler) o Ramazan ayıdır ki Kur'ân, insanları irşad için hidayet ile hak ile batılı ayıran apaçık belgelerle onda indirildi. Artık içinizden kim bu aya şahit olursa/yetişirse onu oruçla geçirsin. Kim hasta olur veya bir yolculukta bulunursa tutmadığı günler sayısınca (başka günlerde tutması gerekir). Allah size kolaylık diler, size zorluk dilemez. (Bu kolaylığı istemesinin sebebi) o sayılı günleri tamamlamanız ve sizi ilettiği doğru yolda Allah'ı ululamanız içindir. Belki siz şükredersiniz."

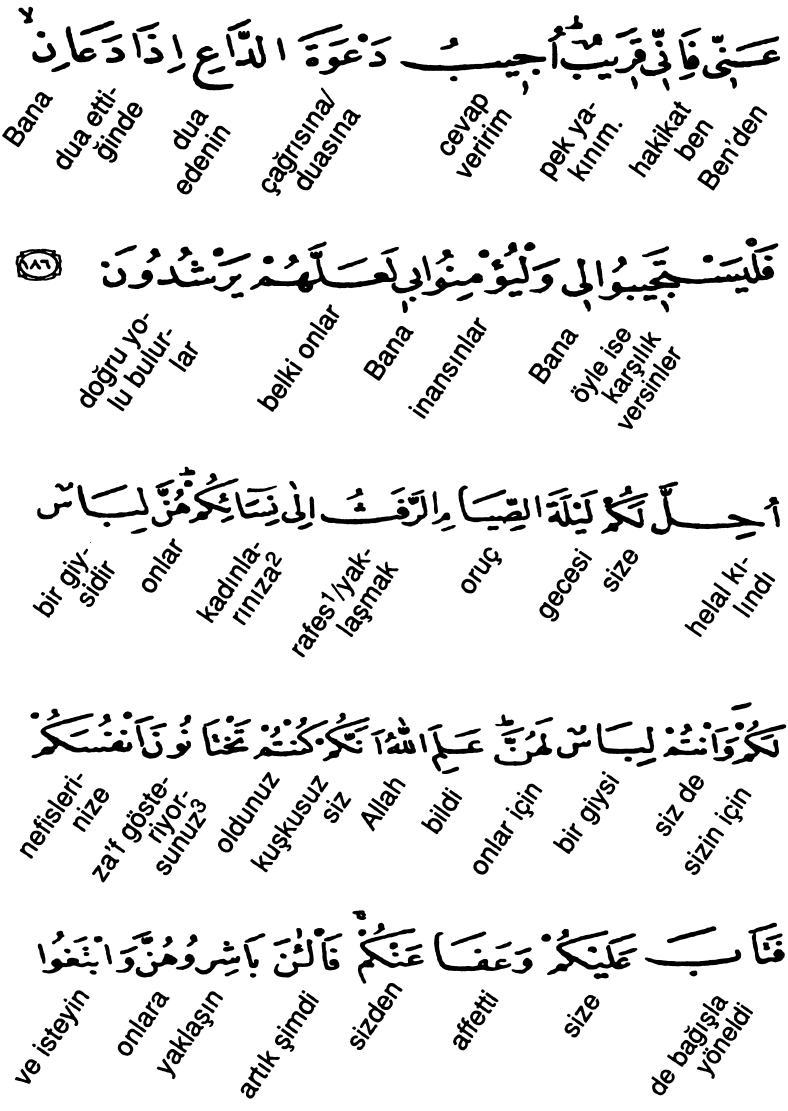

Meâl/186: "Kullarım Beni senden sorduklarında hakikat ben pek yakınım. Bana dua ettiğinde dua edenin çağrısına cevap veririm. Öyle ise onlar da bana karşılık versinler ve bana inansınlar, belki onlar doğruyolu bulurlar."

1- "Rafes" edep dışı söz ve hareketlere vurgunun yapılıp kinaye yoluyla cinsel ilişkinin kasdedildiği bir kelimedir.

2- Orucunun ilk dönemlerinde yatsı namazını kıldıktan ve uyuduktan sonra yemek, içmek ve kadınlara yaklaşmak caiz görülmüyordu. Bu âyetle sözkonusu hüküm fecir vaktine kadar uzatılmıştır.

3- "Havn" kelimesinde "za'f" manası da vardır (H.B.Ç. I, 50).

مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ

iplik sizce seçilin-ceye kadar için yiyin, sizin için Allah yazdı o şeyi

الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ

orucu tamamla-yın sonra tan yerinden (olan), siyah iplikten beyaz

إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ

mescit-lerde itikaf yapanlar oysa sizler onlarla ilişkiye girmeyin geceye kadar

تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ

ayetlerini Allah açıklıyor böylece bunlara yaklaş-mayın öyle ise Allah'ın sınırları işte bunlar

لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٨٧﴾ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ

mallarınızı yemeyin korunurlar belki onlar insan-lara

Meâl/187: "Size, oruç gecesi kadınlarınıza yaklaşmak helal kılındı. Onlar sizin için bir giysi, siz de onlar için bir giysi. Allah, cidden sizin, nefislerine karşı za'f gösterdiğinizi bildi de size bağışla yönelip sizi bağışladı. Artık şimdi onlarla ilişkiye girin ve Allah'ın sizin için yazdığını arayın. Size, tan yerinin beyaz ipliği siyah iplikten seçilinceye kadar yeyin, için. Sonra da orucu geceye değin tamamlayın. Mescitlerde itikafta bulunduğunuzda kadınlarla ilişkiye girmeyin. Bunlar, Allah'ın (yasak) sınırlarıdır, öyle ise bunlara yaklaşmayın. Böylece Allah âyetlerini insanlara açıklıyor ki belki onlar korunurlar."

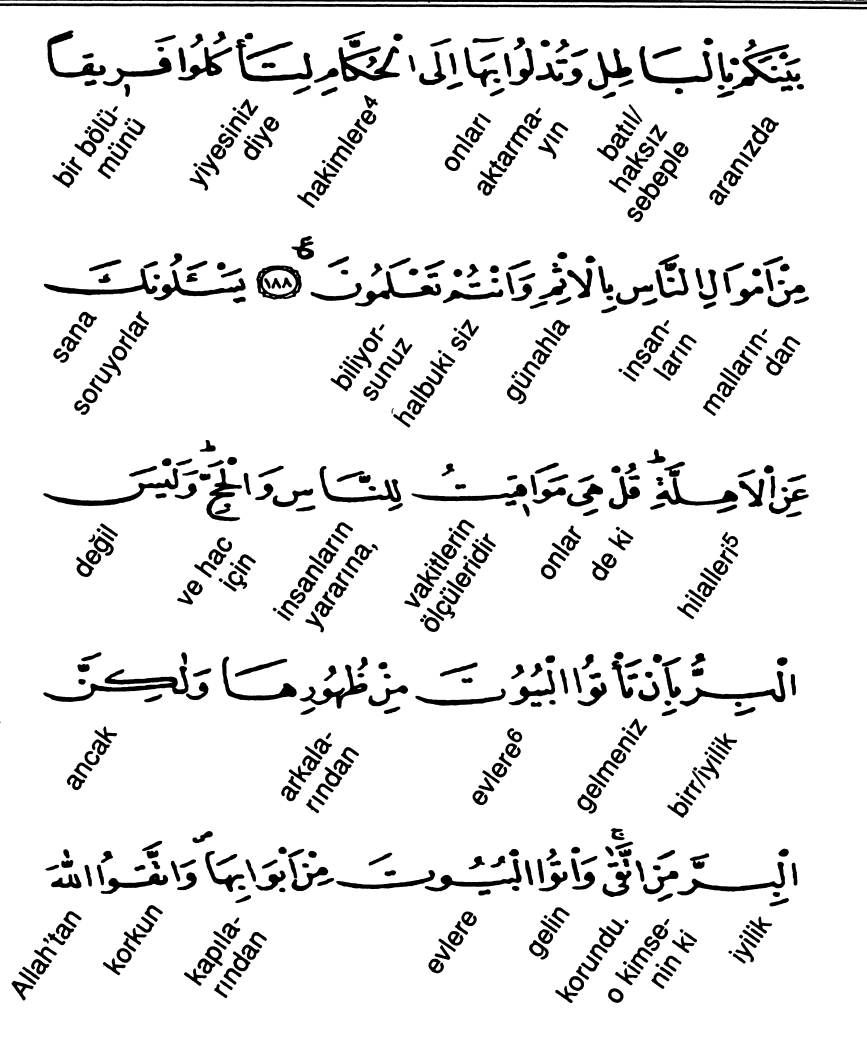

Meâl/188: "Mallarınıza aranızda batıl/haksız sebeplerle yemeyin, insanların mallarından bir bölümünü bilip durduğunuz halde günahla yemek için onları hakimlere aktarmayın."

4- Ayette "Mallarınız hakkında hüküm vermeleri için onları hakimlere götürmeyin" manası sözkonusu olduğu gibi; "mallarınızı hakimlere rüşvet olarak vermeyin, rüşvetle hakimleri zulme yöneltmeyin." manası da sözkonusudur.

5- "Hilal" kelimesinin çoğulu olan "el-ehille" sözcüğünün karşılığıdır. Hilal, ayın insanlara ilk göründüğü sıradaki durumudur.

6- Araplar, ihrama girdikleri zaman bir gölgeliğe oturmaz, evlerine girmek zorunda kalsalar gölge altından geçmemek için kapıdan girmez, arka duvardan açtıkları bir delikten geçip evin bahçesine girerler ve bu uygulamayı bir iyilik sayarlardı. Kur'an, iyiliğin böyle şekillerle değil gönüldeki takva, Allah'a bağlılık ile olacağını belirtmektedir (Daha geniş bilgi için bkz. Prof. S. Ateş, Y.K.Ç.Tef. I, 330).

لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٨٩﴾ وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ

o kimse-lerle | Allah | yolunda | savaşın | kurtulu-şa erer-siniz | belki siz

يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿١٩٠﴾

saldır-ganları | sevmez | kuşkusuz Allah | saldır-mayın | sizinle | savaşı-yorlar

وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ وَالْفِتْنَةُ

o fitne[1]/bas-kı yapmak | sizi | çıkardılar | yerden | onları | çıkarın | onları | yakaladınız | nerede | onları | öldürün

أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّىٰ يُقَاتِلُوكُمْ

çarpışma-larına ka-dar sizinle | Mescid-i Haram | yanında | savaşma-yın onlarla | öldür-mekten | daha be-terdir/daha yamandır

فِيهِ فَإِنْ قَاتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَٰلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿١٩١﴾ فَإِنِ انْتَهَوْا

eğer son verirlerse | kafirlerin | cezası | işte böy-ledir | öldürün onları | eğer çar-pışırlarsa sizinle | orada

Meâl/189: "Sana hilalleri soruyorlar. De ki: 'Onlar insanların yararına ve bir de hac için vakit ölçüleridir." Birr/iyilik evlere arkalarından gelmeniz değil, ancak iyilik müttaki olanındır. Evlere kapılarından gelin. Allah'tan korkun, belki siz felah bulursunuz/kurtuluşa erersiniz."

Meâl/190: "Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda siz de savaşın ama sınırları çiğneyip saldırmayın, hiç kuşkusuz Allah sınırları çiğneyen saldırganları sevmez."

Meâl/191: "Onları nerede yakalarsanız kendilerini öldürün, onları sizi çıkardıkları yer (Mekke)den çıkarın. O fitne/baskı yapmak adam ödürmekten daha beterdir/daha yamandır onlarla Mescid-i Haram yanında -sizinle orada çarpışmaya girişmelerine kadar- savaşmayın. Eğer sizinle savaşırlarsa kendilerini öldürün. İşte böyledir kâfirlerin cezası."

1- Fitne, lugatta sınama anlamına geldiği gibi altını ve gümüşü potada eritmekte, iyiliği ve kötülüğü belli olmak için insana yapılan muamele ve iptilada da kullanılır. Bu kelime yine küfür, azgınlık, sapıklık, günah, rezillik, birisini azdırmak, delilik, iç karışıklık, kavga, bir şeyi beğenip kalbin ona yönelmesi, bela ve azap manalarında da kullanılır. (H.B.Ç.K.H.Ve. M.K. I, 52 özetle).

فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٩٢﴾ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ

oluncaya bir fitne kalmayın-caya[2] kadar çarpışın onlarla pek mer-hametlidir pek bağış-layıcı, kuşkusuz Allah

الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنِ انتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٩٣﴾ الشَّهْرُ الْحَرَامُ

hürmetli ay zalim-lere yalnız düşmanlık artık hiç yoktur son veril-lerse Allah'ın din

بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتُ قِصَاصٌ فَمَنِ اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا

öyle ise saldırın size artık kim saldırdı karşılık-lıdır bütün hürmetler hürmetli ay ile

عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

müttakiler ile kuşkusuz Allah ve bilin Allah'tan korkun size yaptığı saldırının gibisiyle ona

﴿١٩٤﴾ وَأَنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ ۛ وَأَحْسِنُوا ۛ

hem güzel-lik sergileyin tehlikeye ellerinizle bırakmayın Allah yo-lunda harcayın

Meâl/192: "(Savaşmaktan) vazgeçerlerse kuşkusuz Allah pek bağışlayıcı ve pek merhametlidir.

Meâl/193: "Bir fitne kalmayıp din yalnız Allah'ın oluncaya kadar kendileriyle savaşın. Son verirlerse artık düşmanlık sadece ve sadece zalimlere karşıdır."

Meâl/194: "Haram ay=Hürmetli ay hürmetli aya ve bütün hürmetler/yasaklar karşılıklıdır. Size saldırana, size saldırdığının aynısıyla saldırın. Allah'tan korkun ve bilin ki kuşkusuz Allah müttakilerle beraberdir."

2- Bu karşılık verilirken fi'lin mensubiyeti gözönünde bulundurulmuştur.

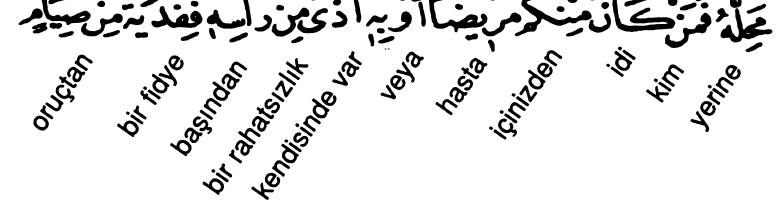

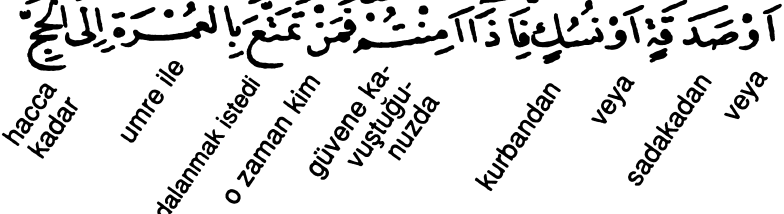

Meâl/195: "(Mallarınızı) Allah yolunda harcayın, (kendinizi) ellerinizle tehlikeye atmayın. Güzellik sergileyin. Kuşkusuz Allah güzellik sergileyenleri sever."

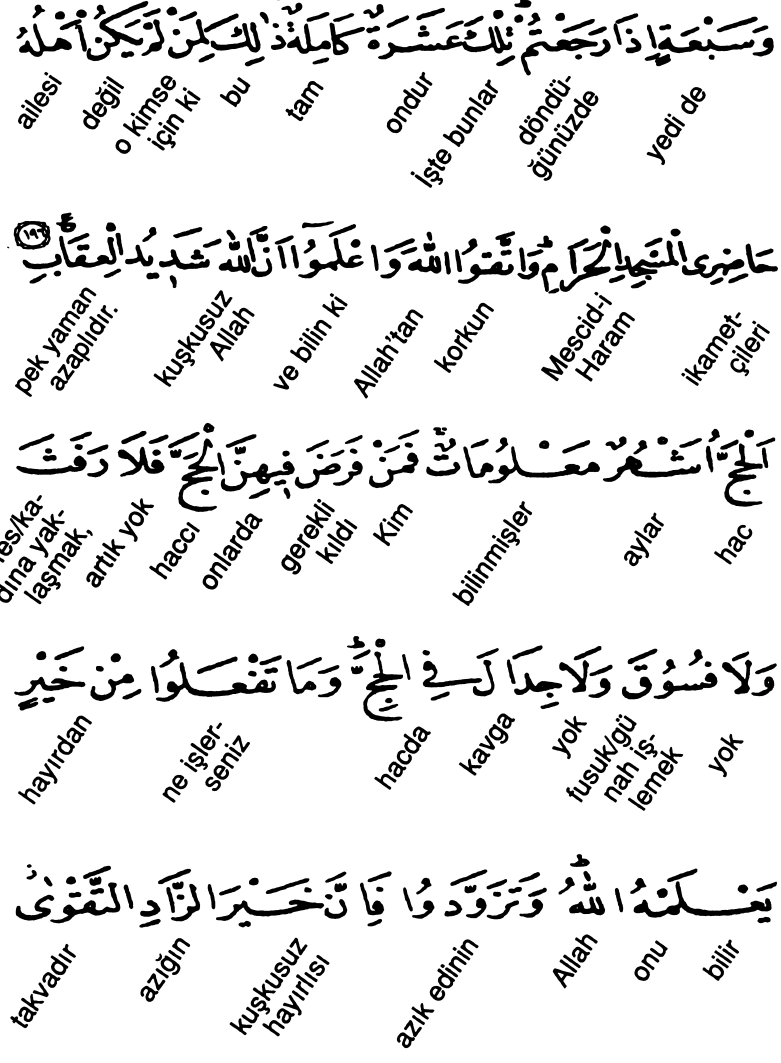

Meâl/196: "Haccı ve umreyi Allah için tamamlayın. Engellenirseniz o zaman kurbandan kolay gelen(i gönderin). Kurban, kesileceği yere varıncaya kadar başlarınızı tıraş etmeyin. İçinizden hasta olana veya başında bir rahatsızlığı bulunana (tıraşa bedel) oruç veya sadaka veya kurbandan ibaret bir fidye gerekir. Güvenliğinize kavuştuğunuzda o zaman, hacca kadar umre ile faydalanmak isteyene de kurbandan kolayına geleni (kesmesi gerekir). Bunu bulamayana üç gün hacda, yedi gün de döndüğünüz de -ki bunlar tam on gündür- oruç gerekir. Bu, ailesi Mescid-i Haram'da ikamet etmeyenler/oturmayanlar içindir. Allah'tan korkun ve bilin ki Allah yaman azaplıdır."

وَاتَّقُونِ يَٰٓأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿١٩٧﴾ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ

bir günah — size — yoktur — ey duru ve lekesiz akıl sahipleri — benden korkun

أَن تَبْتَغُوا۟ فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ ۚ فَإِذَآ أَفَضْتُم مِّنْ عَرَفَٰتٍ

Arafat'tan — boşandığınızda/aktığınızda — Rabbinizden — bir lutuf — istemenizde

فَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ عِندَ ٱلْمَشْعَرِ ٱلْحَرَامِ ۖ وَٱذْكُرُوهُ كَمَا هَدَىٰكُمْ

iletti/gösterdi size — o şey gibi ki — anın onu — Meş'ar-i Haram — yanında — Allah'ı — anın

وَإِن كُنتُم مِّن قَبْلِهِۦ لَمِنَ ٱلضَّآلِّينَ ﴿١٩٨﴾ ثُمَّ أَفِيضُوا۟

boşanın/akın — sonra — sapıklardan — bunun öncesinde — doğrusu idiniz/öyle ya idiniz

مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ ٱلنَّاسُ وَٱسْتَغْفِرُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ

kuşkusuz Allah — Allah'tan — Mağfiret dileyin — insanlar. — aktı/boşandı — yerden

Meâl/197: "Hac (ayları) bilinen aylardır. Kim o aylarda haccı kendisine farz/gerekli kılarsa artık hac içinde ne rafes/kadına yaklaşmak ne günah işlemek ne de kavga vardır. Allah, ne hayır yaparsanız onu bilir. Azık edinin, kuşkusuz azığın hayırlısı takvadır. Korkun benden ey duru ve lekesiz akıl sahipleri."

Meâl/198: "Size, Rabbinizden bir lutuf istemenizde bir günah yoktur. Arafat'tan boşanıp aktığınızda Allah'ı, Meş'ar-i Haram yanında anın. O'nu, size gösterdiği gibi anın. Gerçekten bundan öncesinde sapıklardan idiniz."

غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٩٩﴾ فَإِذَا قَضَيْتُم مَّنَاسِكَكُمْ

hac ibadetlerinizi — bitirdiğinizde — pek merhametlidir — pek bağışlayıcı,

فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ

atalarınızı — anışınız gibi — Allah'ı — o zaman anın

أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا ۗ فَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا

ver bize — Rabbimiz — diyor — kimisi — insanlardan — bir anış: — veya daha yaman

فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ ﴿٢٠٠﴾ وَمِنْهُم

içlerinden — paydan — ahirette — yoktur ona — dünyada

مَّن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ

ahirette — bir iyilik — dünyada — ver bize — Rabbimiz — diyor — kimisi

Meâl/199: "Sonra, insanların akıp boşandıkları yerden akın, Allah'tan mağfiret dileyin. Kuşkusuz Allah pek bağışlayıcı ve pek merhametlidir."

Meâl/200: "Hac ibadetlerinizi bitirdiğinizde Allah'ı, atalarınızı anışınız gibi veya daha yaman bir anışla anın. İnsanlardan kimisi: 'Rabbimiz bize dünyada ver' diyor; ona âhirette bir pay yoktur."

1- Hac ibadeti, aslında tamamen saptırılmış şekliyle cahiliye geleneği şeklinde araplar arasında da vardı. Bu geleneklerden biri de kendilerine göre hac görevlerini bitirince Mina'dâ dururlar burada atalarının meziyyetlerini anarlar, özel günleri yad ederlerdi. Âyette bu adete telmih vardır.

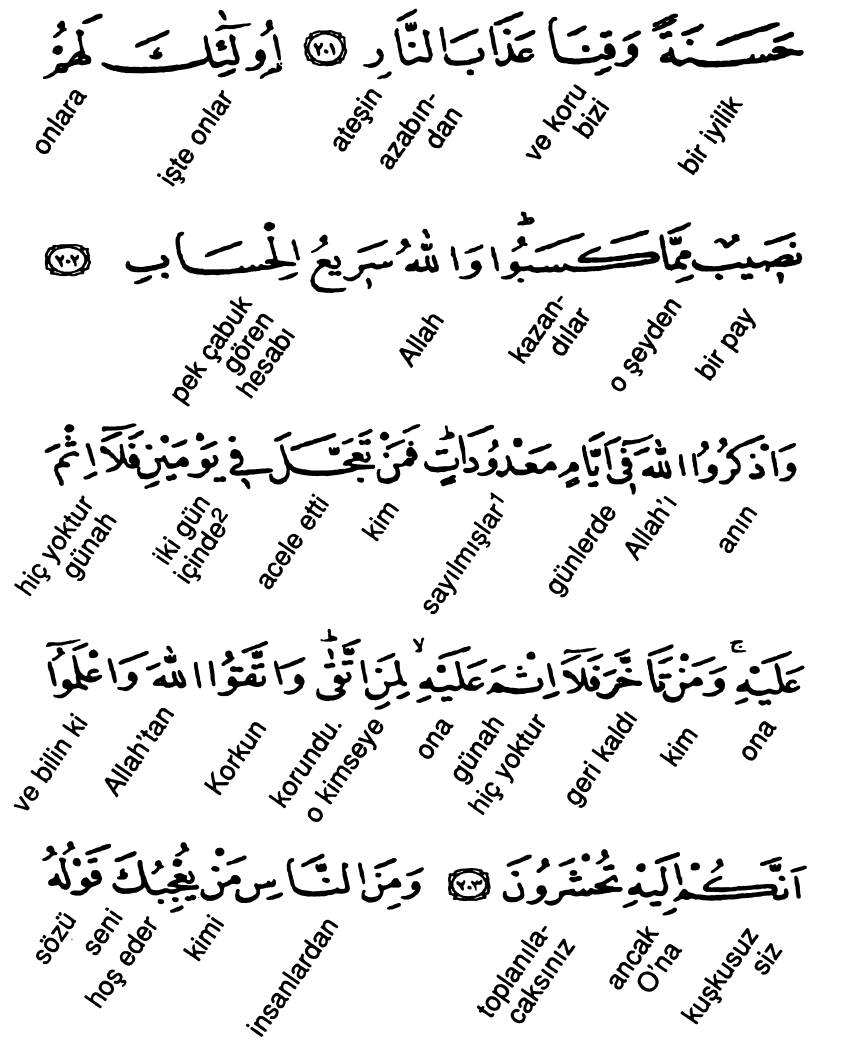

Meâl/201: "İçlerinden kimisi ise: 'Rabbimiz bize dünyada bir iyilik, ahirette de bir iyilik ver ve bizi ateşin azabından koru' diyor."

Meâl/202: "İşte onlar! Onlara, kazandıklarından bir pay vardır. Allah, hesabı pek çabuk görendir."

Meâl/203: "Allah'ı, sayılı günlerde anın. İki günde acele edene hiç günah yoktur. Geri kalan(lardan da) korunan için hiç günah yoktur. Allah'tan korkun ve bilin ki kuşkusuz siz ancak O'na/O'nun huzuruna toplanılacaksınız."

1- Burada murat edilen günlerin Mina'da kalınan günler veya arefe sabahından zilhiccenin 13.cü gününün ikindi vaktine kadar süren teşrik günleri olduğu belirtilmiştir.

2- Mina günlerinde, zilhicce'nin 11 ve 12. günlerinde

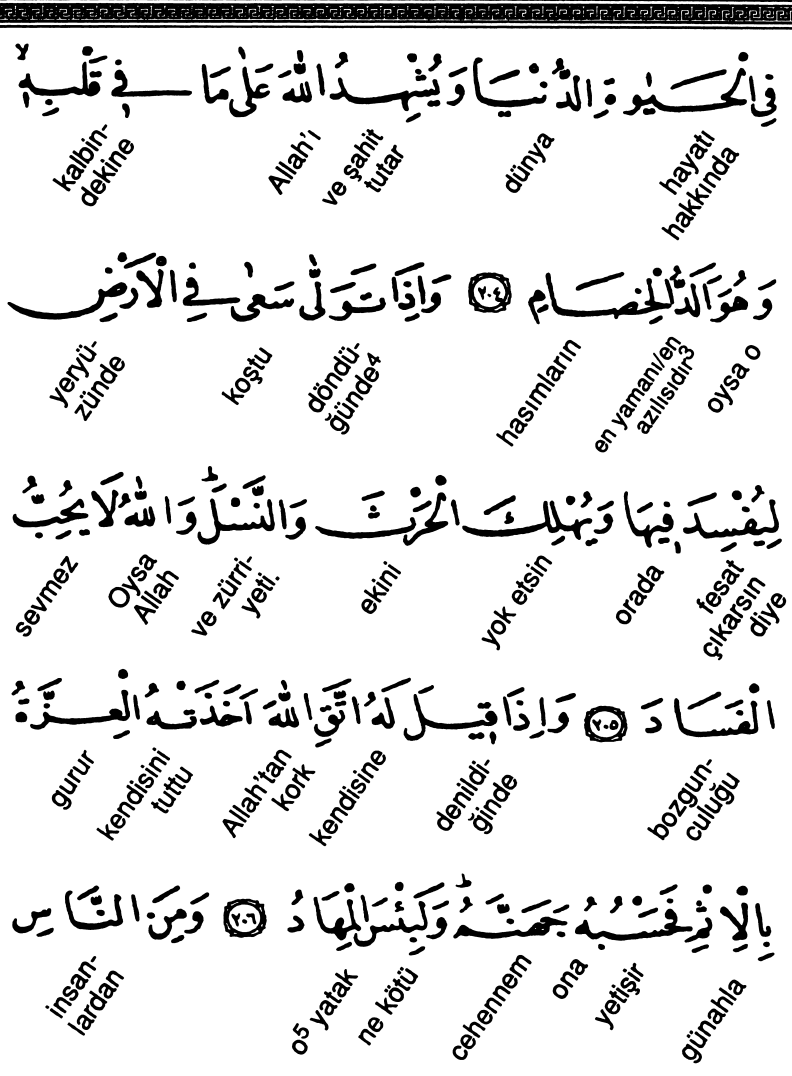

Meâl/204: "İnsanlardan kimisi vardır ki dünya hayatı hakkındaki sözü hoşuna gider üstelik kalbindekine (doğru söylediğine dair) Allah'ı şahit gösterir. Oysa o, hasımların en yamanı/en azılısıdır."

Meâl/205: "Dönüp gittiğinde/iş başına geçtiğinde orada bozgunculuk yapmak, ekini ve zürriyeti yok etmek için yeryüzünde koşar. Oysa Allah bozgunculuğu sevmez."

Meâl/206: "Kendisine Allah'tan kork denildiğinde gurur kendisini tutar günaha sürükler. Artık ona cehennem yeter/cehennem onun hakkından gelir. Ne kötü o yatak."

3- Bu ve gelecek iki ayette işaret edilen kişi münafık müşriklerden Ahnes b. Şureyk'tir. Ağzı pek güzel laf yapan bir caniymiş, Allah Rasulüne gelerek müslüman olduğunu söylemiş fakat dönüp giderken müslümanların ekinlerini yakmış, hayvanlarını kesmiş.

4- İşbaşına geçtiğinde.

5- "Ne kötü o yatak" karşılığı verilirken "el-mihâd" lafzının merfuiyyeti dikkate alınmıştır.

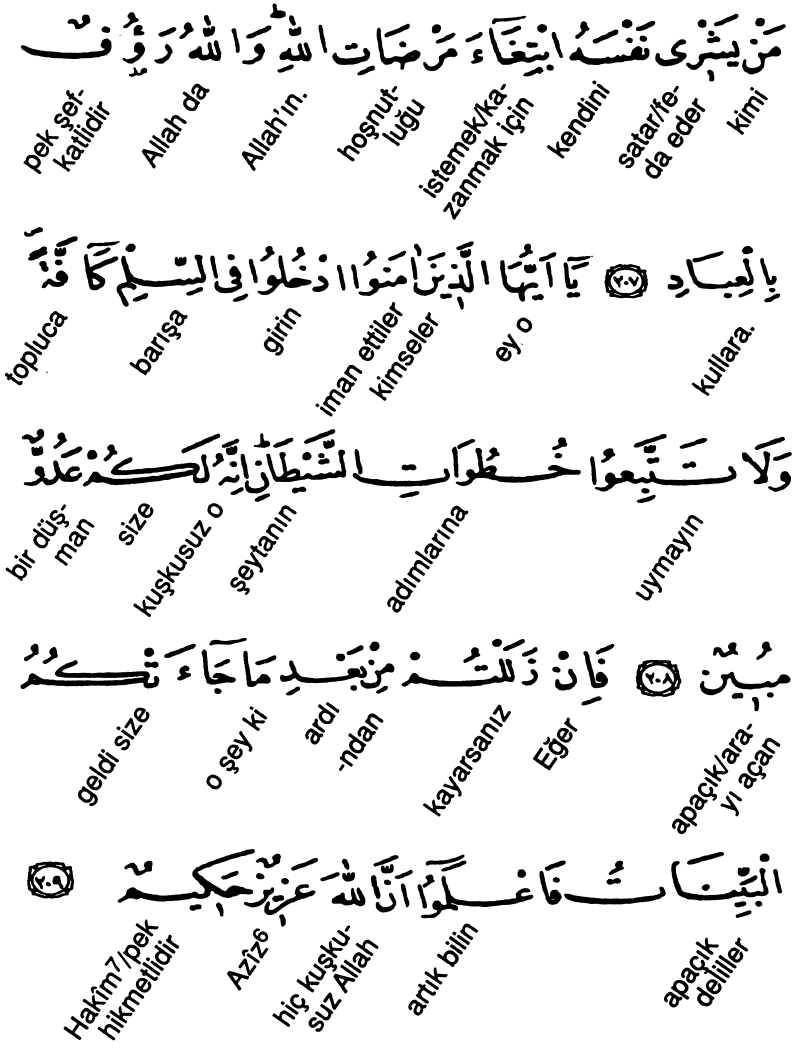

Meâl/207: "İnsanlardan kimi de vardır ki kendini, Allah'ın hoşnutluğuna ermek/hoşnutluğunu kazanmak için satar/feda eder. Allah da kullar(ın)a karşı pek şefkatlidir."
Meâl/208: "Ey iman edenler! Topluca barışa girin ve şeytanın adımlarına uymayın; hiç kuşkusuz o sizin için apaçık bir düşmandır/ o aranızı açan belli bir düşmandır."
Meâl/209: "Size, apaçık deliller geldikten sonra kayarsanız artık bilin ki kuşkusuz Allah pek onurlu, pek hikmetlidir."

6- "Azîz", pek onurlu/tüm yüceliklere sahip/mutlak galip/çok onurlu.
7- "Hakîm", pek hikmetli, tam hikmet sahibi.

هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّآ أَن يَأْتِيَهُمُ ٱللَّهُ فِى ظُلَلٍ مِّنَ ٱلْغَمَامِ

buluttan / gölgeler içinde / Allah / kendilerine gelmesini / sadece / bakıyorlar / -mı?

وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَقُضِىَ ٱلْأَمْرُ ۚ وَإِلَى ٱللَّهِ تُرْجَعُ ٱلْأُمُورُ ﴿٢١٠﴾

bütün işler / döndürülür / yalnız Allah'a / o iş / ve bitirildi / ve melekler

سَلْ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ كَمْ ءَاتَيْنَٰهُم مِّنْ ءَايَةٍۭ بَيِّنَةٍ ۗ وَمَن يُبَدِّلْ نِعْمَةَ ٱللَّهِ

Allah'ın nimetini / değiştiriyor / Kim / apaçık / âyet / kendilerine / verdik / nice / İsrailoğullarına / sor

مِنۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُ فَإِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٢١١﴾ زُيِّنَ لِلَّذِينَ

o kimselere / bezendi/süslü gösterildi / pek yaman azaplı / Allah kuşkusuz / kendisine / geldi / o şeyin ardından

كَفَرُوا۟ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا وَيَسْخَرُونَ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ۘ وَٱلَّذِينَ

oysa o kimseler ki / iman ettiler / o kimselerle ki / eğleniyorlar / alçak/sefil[1] / hayat / küfrettiler

Meâl/210: "Onlar, sadece Allah'ın ve meleklerin gölgeler içinde kendilerine gelmesini ve işin bitirilmesini mi gözetiyorlar? Bütür işler yanız Allah'a döndürülür."
Meâl/211: "İsrailoğullarına sor, kendilerine nice apaçık ayet/mucize vermiştik. Kim, kendisine o mucizeler geldikten sonra Allah'ın nimetini değiştirirse kuşkusuz Allah pek yaman azaplıdır."

1- "el-hayatu'd-dünya" sıfat-mevsuf konumunda olup lafzî izafeti gerektirecek bir zorunluluk da bulumadığından bu karşılık verilmiştir.

اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۗ وَاللّٰهُ يَرْزُقُ مَنْ يَّشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢١٢﴾

korundular /takva yolu- na girdiler | onların üstündedir | kıyamet günü | Allah | rızık verir | diliyor kimseye | dışı | hesap

كَانَ النَّاسُ اُمَّةً وَّاحِدَةً ۟ فَبَعَثَ اللّٰهُ النَّبِيّٖنَ مُبَشِّرِيْنَ وَمُنْذِرِيْنَ ۪

İdi | insanlar | ümmet | tek | Allah gönderdi | o pey- gamber- leri | müjdeciler olarak, | uyarıcılar olarak

وَاَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيْمَا اخْتَلَفُوْا ۭ

indirdi | kendi- leriyle | o kitabı | gerçekle | hükmetsin diye | insanların arasında | o şeyde ki | anlaşmazlığa düştüler

فِيْهِ ۭ وَمَا اخْتَلَفَ فِيْهِ اِلَّا الَّذِيْنَ اُوْتُوْهُ مِنْۢ بَعْدِ مَا جَاۗءَتْهُمُ

onda | ihtilaf et- medi | ancak | o kimseler ki | ona ve- rildiler | o şeyin ardından | kendile- rine geldi

الْبَيِّنٰتُ بَغْيًۢا بَيْنَهُمْ ۚ فَهَدَى اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لِمَا اخْتَلَفُوْا

onda | hırs/kıs- kançlık yüzünden | araların- daki | bunun üzeri- ne doğruya ulaştırdı | Allah | o kimse- leri ki | iman ettiler | o şeye ki | ayrılığa düştüler | apaçık deliller kanıtlar

فِيْهِ مِنَ الْحَقِّ بِاِذْنِهٖ ۭ وَاللّٰهُ يَهْدِيْ مَنْ يَّشَاۗءُ اِلٰى صِرَاطٍ

orada | Hak'tan | izniyle | öyle ya Allah | iletir | o kimseyi | diliyor | yola

Meâl/212: "Alçak/sefil hayat o küfredenler için bezendi/süslü gösterildi (onlar) inananları alaya alıyorlar. Oysa korunanlar/takva yoluna girenler kıyamet günü onların üstündedir. Allah dilediğini hesapsız biçimde rızıklandırır.

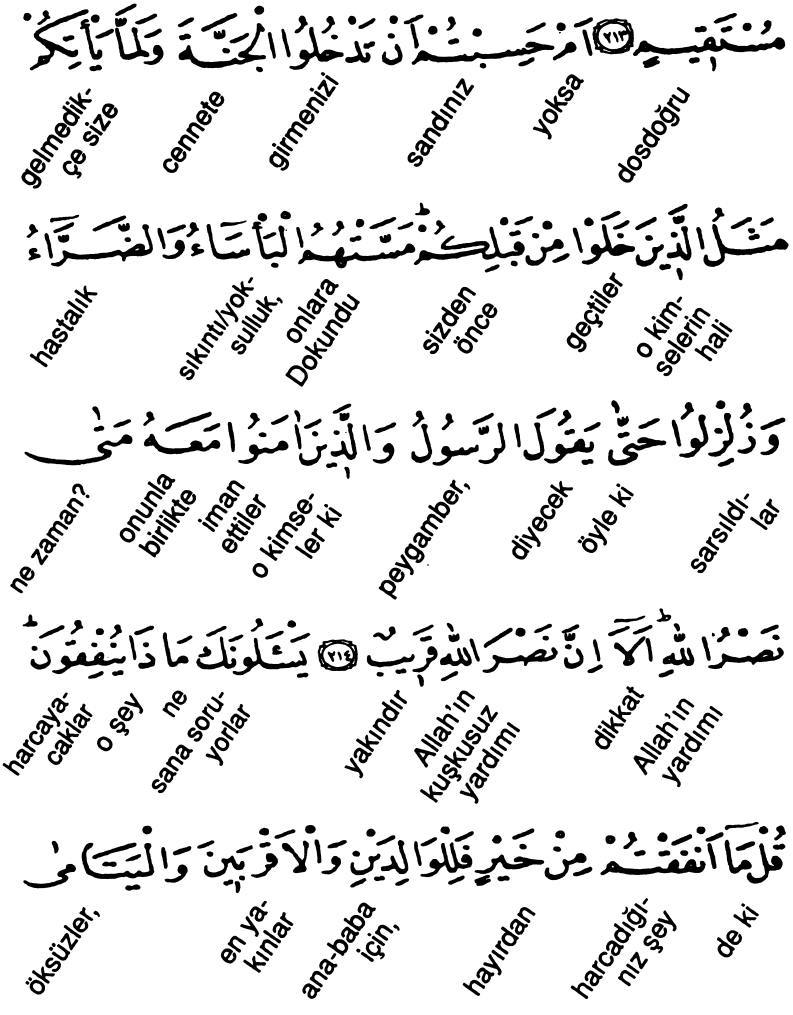

Meâl/213: "İnsanlar bir tek ümmetti de Allah o peygamberi müjdeciler ve uyarıcılar olarak gönderdi, anlaşmazlığa düştükleri hususlarda insanlar arasında hükmetsin (ler) diye kendileriyle birlikte o kitabı gerçekle indirdi. Onda (o kitapta) da yalnız kendilerine o kitap verilenler, kendilerine apaçık belgeler/kanıtlar geldikten sonra sırf aralarındaki hırs/ kıskançlık yüzünden anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Allah izniyle, iman edenleri, onların anlaşmazlığa düştükleri Hakk'a doğrudan ulaştırdı. Öyle ya Allah dilediği kimseyi dosdoğru yola iletir.

Meâl/214: "Yoksa, sizden önce gelip geçenlerin durumu başınıza gelmedikçe cennete gireceğinizi mi sandınız? Peygamber ve maiyyetindeki inananlar 'Ne zaman Allah'ın yardımı?' diyecek boyutta kendilerine yoksulluk, sıkıntı dokunmuş ve sarsılmışlardı. Dikkat/Dinleyin: Kuşkusuz Allah'ın yardımı pek yakındır."

وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ ۗ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٢١٥﴾

pek iyi bilir — onu — Allah — kuşkusuz — hayırdan — ne — yaparsınız — yolda kalmış; — yok-sullar,

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْ ۖ وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا

hoşlanma-manız — olur ki — sizin için — çirkin/hoş değil — oysa o — savaş — üzerinize — yazıldı

شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ ۖ وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ ۗ

sizin için — şerdir — o — bir şeyden — sevmeniz — umulur ki — sizin için. — hayırdır — o — bir şeyden

وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ

o ayı — sana soruyorlar — bilmezsi-niz — siz — bilir — oysa Allah

الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ ۖ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ ۖ وَصَدٌّ عَنْ سَبِيلِ

yolundan. — engellemek — büyük bir günahtır — onda — savaşmak — de ki — ondaki — savaşı — haram

اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ

ondan — halkını — çıkarmak — Mescid-i Ha-raram(dan menetmek), — O'na, ve küfret-mek — Allah

Meâl/215: "Sana ne/nereye harcayacaklarını soruyorlar. De ki: 'Verdiğiniz hayır ana-baba, en yakınlar, öksüzler, yoksullar ve yolda kalan için olmalıdır. Ne hayır yaparsanız kuşkusuz Allah onu pek iyi bilir."

Meâl/216: "Hoşunuza gitmese de savaş üzerinize yazıldı, belki hoşlanmayacağınız bir şey sizin hayrınızadır. Umulur ki seveceğiniz bir şey de sizin şerrinizedir. Oysa Allah bilir siz bilmezsiniz.

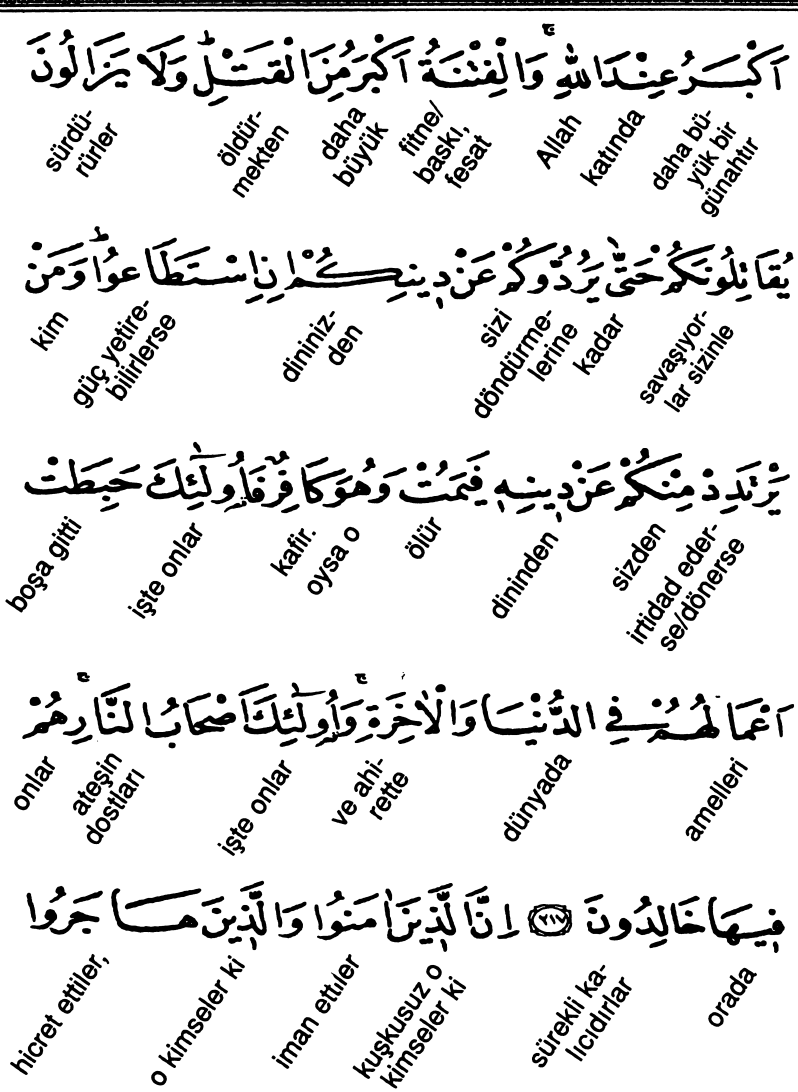

Meâl/217: "Sana, o Haram ay'ı, onda savaşmayı soruyorlar. De ki: 'O ayda savaşmak büyük bir günahtır. Bununla birlikte Allah yolundan menetmek, Allah'a küfretmek, Mescid-i Haram'dan engellemek ve halkını oradan çıkarmak Allah katında daha büyük bir günahtır. Oysa fitne/baskı, fesat öldürmekten daha beterdir. Güç yetirebilseler sizi dininizden döndürmek için sizinle savaşı sürdürürler. İçinizden kim dininden dönerse o kafir olarak ölür. İşte onlar, dünyada ve ahirette amelleri boşa gitmiştir. İşte onlar ateşin yarenleri/mensuplarıdır. Onlar orada sürekli kalıcıdırlar."

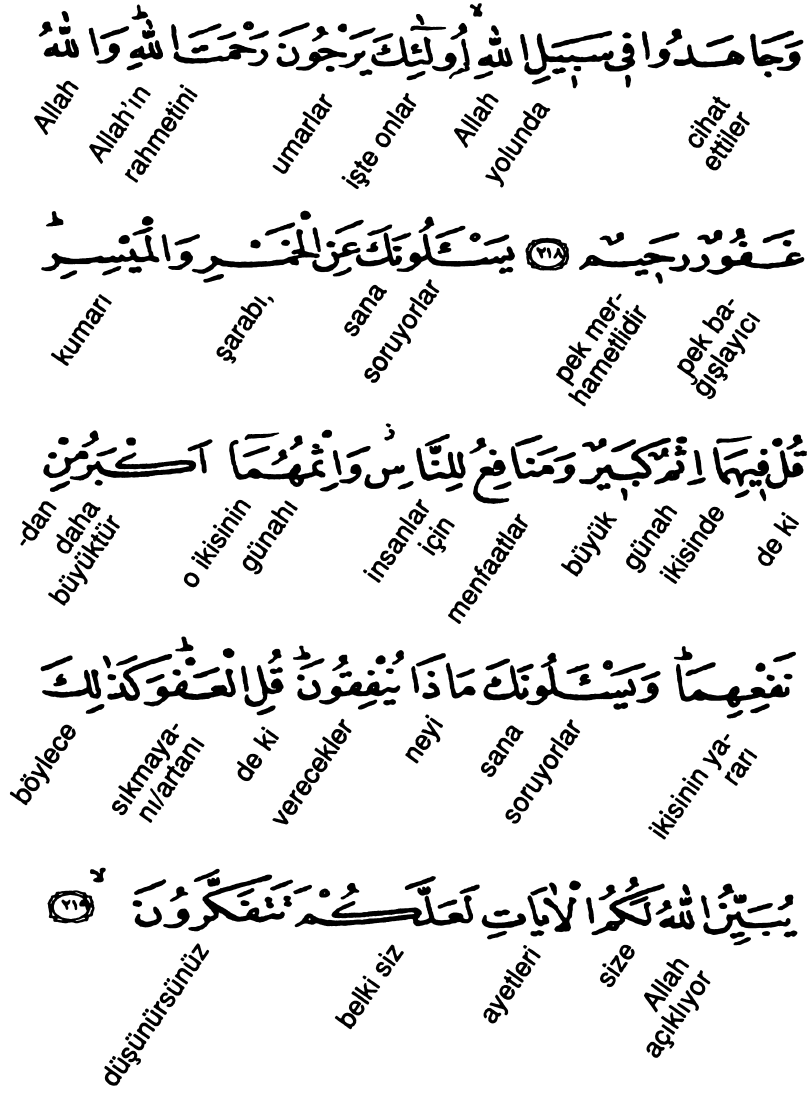

Meâl/218: "Kuşkusuz iman edenler, Allah yolunda hicret edip savaşanlar; işte onlar Allah'ın rahmetini umarlar. Allah pek bağışlayıcı ve pek merhametlidir."

Meâl/219: "Sana, şarabı ve kumarı soruyorlar. De ki: 'İkisinde büyük bir günah vardır, insanlar için faydalar da vardır. Bununla birlikte ikisinin günahı/kötlüğü/zararı faydalarından daha çoktur. Sana neyi vereceklerini soruyorlar. De ki: '(İhtiyacınızdan) artanı/sizi sıkmayanı.' İşte böylece Allah size ayetleri açıklıyor ki belki siz düşünürsünüz."

فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَىٰ قُلْ إِصْلَاحٌ

Islah/ya-rarlı olmak | de ki | öksüz-lerden | sana | soruyor-lar | ahirette | dünyada

لَّهُمْ خَيْرٌ وَإِن تُخَالِطُوهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ

bozgun-cuyu | bilir/ayırır | Allah | kardeş-lerinizdir | kendilerine karışırsanız | bir hayırdır | onlar için

مِنَ الْمُصْلِحِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْنَتَكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢٠﴾

pek hik-metlidir | pek güç-lü/onurlu, | Allah Hiç kuş-kusuz | sizi elbette zorlardı | Allah eğer dilerse | barışçı-dan/ısla-hatçıdan

وَلَا تَنكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّىٰ يُؤْمِنَّ وَلَأَمَةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ

daha hayırlıdır | iman eden | elbette bir cariye | iman et-melerine kadar | müşrik kadınları | nikahla-mayın

مِّن مُّشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ ۗ وَلَا تُنكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا ۚ

iman etmelerine kadar | müşrik erkeklere | nikah etmeyin | size | hoşgelse de | müşrik bir kadından

Meâl/220: "Dünyâ ve âhireti hakkında (belki düşünürsünüz).. sana öksüzleri soruyorlar. De ki: 'Onlar için ıslahatta bulunmak/işlerini düzeltmek hayırdır. Kendilerine karışırsanız kardeşlerinizdir. Allah bozguncuyu ıslahatçıdan ayırır. Allah dileseydi elbette sizi zora koşardı. Kuşkusuz Allah Aziz/pek onurlu, Hakim/pek hikmetlidir."

1- Özgür olmayan, bir mal gibi birisinin mülkiyyetinde bulunan.

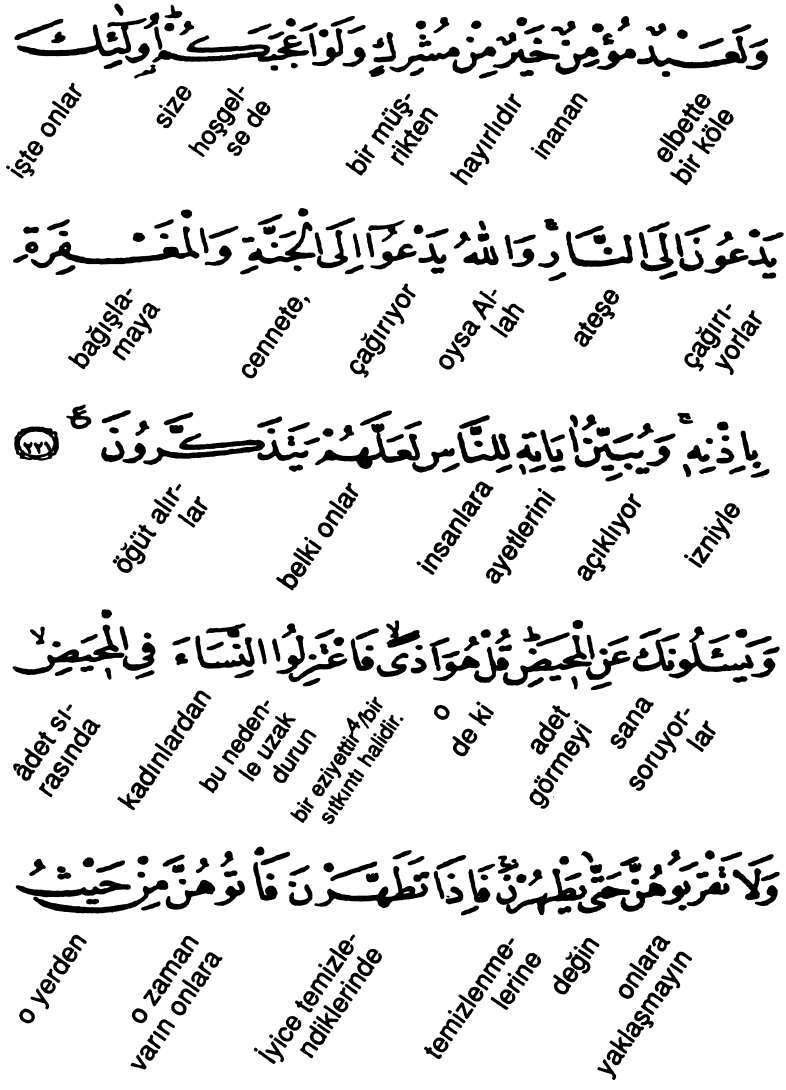

Meâl/221: "Müşrik kadınları iman etmelerine kadar nikah etmeyin. İnanan bir cariye hoşunuza gitse de- müşrik kadından elbette daha iyidir. Müşrik erkekleri de -inanmalarına değin- (müslüman kadınları) nikahlamayın; inanan bir köle -hoşunuza gitmiş olsa da- elbette bir müşrikten hayırlıdır. İşte onlar (müşrikler) ateşe çağırıyorlar. Oysa Allah cennete, izniyle mağfirete davet ediyor ve insanlara ayetlerini açıklıyor ki belki onlar düşünüp öğüt alırlar."

4- Rahatsız eden bir hal, bir kirlilik, bir pisliktir.

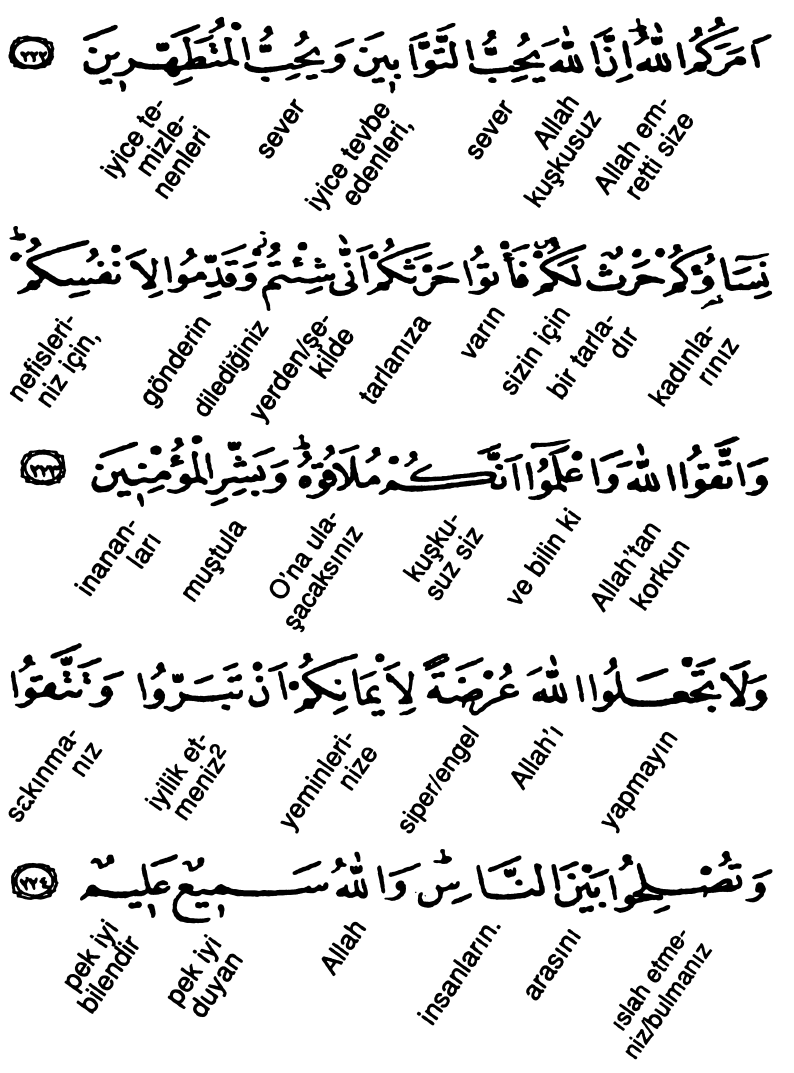

Meâl/222: "Sana, adet görmeden soruyorlar. De ki: 'O bir eziyet/bir sıkıntılı durumdur, bu nedenle adet görme döneminde kadınlardan uzak durun, iyice temizlenmelerine kadar onlara yaklaşmayın. İyice temizlendiklerinde ise, Allah'ın size emrettiği yerden kendilerine varın. Kuşkusuz Allah iyice tevbe edenleri sever, sever iyice temizlenenleri."

Meâl/223: "Kadınlarınız sizin için bir tarladır, öyle ise tarlanıza dilediğiniz yerden/şekilde varın ve nefisleriniz=kendiniz için önceden gönderin/hazırlık yapın. Allah'tan korkun ve muhakkak O'na ulaşacağınızı bilin. Muştula inananları."

Meâl/224: "Allah'ı, iyilik etmeniz, takva sahibi olmanız, insanların arasını bulmanız için yeminlerinize siper yapmayın. Allah pek iyi işiten, pek iyi bilendir."

2- "en teberru" lafzı: 'Yeminlerinize sadakat göstermeniz, onda israr etmeniz' anlamında yorumlandığı gibi 'sözünüzde durmanız' anlamında da yorumlanmıştır.

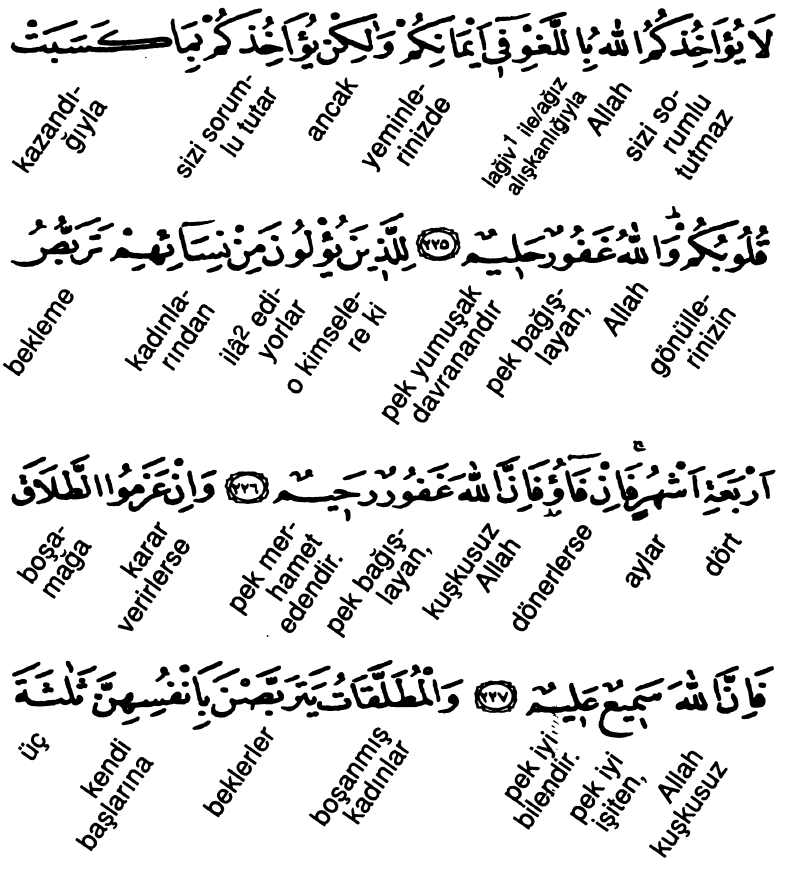

Meâl/225: "Allah, sizleri ağız alışkanlığıyla yaptığınız yeminlerden dolayı cezalandırmaz. Ancak gönüllerinizin bilinçli yaptığı yeminlerden sorumlu tutar. Allah, çok bağışlayıcı, çok halimdir."
Meâl/226: "Kadınlarından ilâ'da bulunanların/kadınlarına yaklaşmamak için perhiz yemini yapanların dört ay beklemeleri gerekir. Eğer yeminlerinden cayıp eşlerine dönerlerse kuşkusuz Allah pek bağışlayan, pek merhamet edendir."
Meâl/227: "Boşamağa karar verirlerse kuşkusuz Allah pek iyi işiten, pek iyi bilendir."

1- "lağv" kelimesi farklı şekillerde yorumlanmıştır.
a) İmam Ebû Hanife: "Kişinin bir şeyi doğru zannıyla yemin etmesinden sonra o şeyin tam tersinin ortaya çıkması" şeklinde tefsir etmiştir.
b) Şâfiî: "Yemin amacı gütmeden bir sözü pekiştirmek için 'Değil vallahi, yok değil billahi' denilmesi" diye yorumlamıştır,
c) Beyzâvî: "Dilin sürçmesiyle sehven edilen yemin" açıklamasını yapmıştır. Ve daha başka yorumlar. (H.B.Ç.K.H Ve M.K.I, 60 sadeleştirilerek. S.G.)

2- İlâ, kişinin, eşine yaklaşmaması için perhiz yemini etmesidir. Cahiliyye devrinin sık sık rastlanılan kötü alışkanlıklarındandı. Bu şekilde yemin eden bir erkek hanımına ömür boyu bir daha yaklaşmadığı gibi hanımı da -boşanmış sayılmadığından- yine ömür billah başka kocaya varamıyordu, iki tarafı da perişan eden kötü bir gelenekti.

Meâl/228: "Boşanmış, kadınlar, kendi başlarına üç kuru/üç adet/veya üç temizlenme süresi beklerler. Allah'a ve son güne inanıyorlarsa, Allah'ın rahimlerinde yarattığını gizlemeleri kendilerine helal olmaz. Bu süreçte kocaları, barışmak isterlerse kendilerini geri almağa daha çok hak sahibidirler. Kadınlar için, üzerlerindeki hakkın aynısı meşru suretle (erkekler üzerinde) vardır. Bununla birlikte erkekler için kadınlar üzerinde bir derece (üstünlük/farkı) vardır. Allah Azîz'dir. Hakim'dir."

حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ

Allah'ın sınırları işte bunlar onu (kadın) fidye verdi o şeyde ki ikisine o zaman hiç günah yok Allah'ın sınırlarında

فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

o zalimler onlardır işte onlar Allah'ın sınırlarını aşarsa kim onları aşmayın

﴿٢٢٩﴾ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتَّىٰ تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ ۗ

ondan başka bir eşe (kadın) nikahlanıncaya kadar (bunun) ardından ona(o erkeğe) helal olmaz onu (o kadını), boşarsa

فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا

durabileceklerini düşünürlerse birbirlerine dönmelerinde ikisine o zaman yoktur hiç günah kadını boşarsa

﴿٢٣٠﴾ حُدُودَ اللَّهِ ۗ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

biliyorlar bir topluluğa onları açıklıyor Allah'ın sınırları işte bunlar Allah'ın sınırlarında

Meâl/229: "O boşama iki keredir. Bunun ardından (kadını) ya iyilikle tutmak veya güzellikle salmaktır. (Kadınlarınızı boşamanız durumunda) size, onlara verdiklerinizden bir şey geri almanız helal olmaz. Şayet ikisi Allah'ın sınırlarında duramayacaklarından korkarlarsa ve siz de o ikisinin Allah'ın sınırlarında sebat gösteremeyeceklerinden endişe duyarsanız o zaman (ayrılmak için) kadının verdiği fidyede ikisine de hiçbir günah yoktur. Bunlar Allah'ın sınırlarıdır, onları çiğneyip aşmayın. Kim Allah'ın sınırlarını çiğneyip aşarsa işte onlar! Onlardır o zalimler."

Meâl/130: "Derken yine kadını boşarsa artık bundan sonra kadın, onun dışında bir eşle nikahlanıncaya kadar ona (birinci kocaya) helal olmaz. (İkinci koca) onu boşarsa o zaman, Allah'ın sınırlarında durabileceklerini tahmin ederlerse birbirlerine geri dönmelerinde ikisine de hiçbir günah yoktur. Ve işte bunlar Allah'ın sınırları, onları bilen bir topluluğa açıklıyor."

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ

iyilikle onları o zaman tutun sürelerini bitirdiler kadınları boşadığınızda

أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِّتَعْتَدُوا وَمَن يَفْعَلْ

yaparsa Kim çiğneyesiniz diye. zarar vermek için onları Tutmayın iyilikle kendilerini salın veya

ذَٰلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ

nimetini anın eğlence Allah'ın âyetlerini edinmeyin kendine zulmetmiştir gerçekten bunu

اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أَنزَلَ عَلَيْكُم مِّنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُم بِهِ ۚ وَاتَّقُوا

korkun onunla size öğüt veriyor hikmetten o kitap'tan, size indirdiğini üzerinizdeki, Allah'ın

اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٣١﴾ وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ

kadınları boşadığınızda pek iyi bilendir her şeyi Allah kuşkusuz ve bilin ki Allah'tan

Meâl/231: "Kadınları boşadığınızda bekleme sürelerini tamamladılar mı artık onları ya iyilikle tutun ya da kendilerini iyilikle salın. (Haklarını) çiğneyesiniz diye zarar vermek için onları tutmayın. Bunu yapan gerçekten kendine zulmetmiştir. Allah'ın ayetlerini eğlence edinmeyin. Hem Allah'ın üzerinizdeki nimetini, kendisiyle size öğüt vermek için o kitap ve hikmetten size indirdiklerini düşünün. Allah'tan korkun ve bilin ki kuşkusuz Allah her şeyi pek iyi bilendir."

1- Boşanmış kadınların bazı haklarına kavuşabilmeleri için öngörülen iddet, bekleme süreleri. 228. âyet meâline bkz.

فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَن يَنكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُم

arala-rında anlaştıkla-rında kocala-rına nikahlan-malarına olanları engelle-meyin sürelerini bitirdiler

بِالْمَعْرُوفِ ذَٰلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَن كَانَ مِنكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ

o güne Allah'a, inanır içinizden oldu o kimseye ki kendisiyle öğüt veri-liyor bu ma'ruf[2] ile

الْآخِرِ ذَٰلِكُمْ أَزْكَىٰ لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٢﴾

bilmez-siniz siz bilir Allah daha temiz sizin için daha erdemli İşte bu[3] son

وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَن يُتِمَّ

tamam-landırmayı istedi o kimse için iki tam iki yıl çocuklarını emziriyorlar anneler

الرَّضَاعَةَ ۚ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۚ

örfe göre onların giyeceği onların (annelerin) yiyeceği, kendisi için doğurulmuşa emzirmeyi

Meâl/232: "Kadınları boşadığınızda bekleme sürelerini bitirdiler mi, aralarında örfe uygun meşru bir biçimde anlaştıklarında (eski) kocalarına nikahlanmaları hususunda kendilerine engel olmayın. İşte bu! Bununla, içinizden Allah'a ve son güne inanana öğüt veriliyor."

2- Yani örfe uygun, meşru bir biçimde.
3- "zalikum=size işaret ediyorum işte bu".

Meâl/233: "Anneler, emzirmeyi tamamlatmak isteyen (koca) için çocuklarını tam iki yıl emzirirler. Annelerin yiyeceği ve giyeceği -örfe göre uygun biçimde- kendisi için doğurulmuş olana (babaya) aittir. Hiç kimse gücünün üzerindekiyle yükümlü tutulmaz. Ne anne çocuğu yüzünden ne de kendisi için doğurulmuş olan çocuğu yüzünden zarara uğratılsın. Mirasçıya da bunun aynısı (yüklenir). Ana-baba anlaşarak ve birbirlerine danışarak çocuğu sütten kesmek isterlerse ikisine de hiçbir günah yoktur. Çocuklarınızı emzirtmek (süt anne tutmak) isterseniz, örfe göre ver(meyi vadet)diğinizi teslim ettiğinizde size hiçbir günah yoktur. Allah'tan korkun ve bilin ki kuşkusuz Allah yapmakta olduğunuz şeyi pek iyi görmektedir."

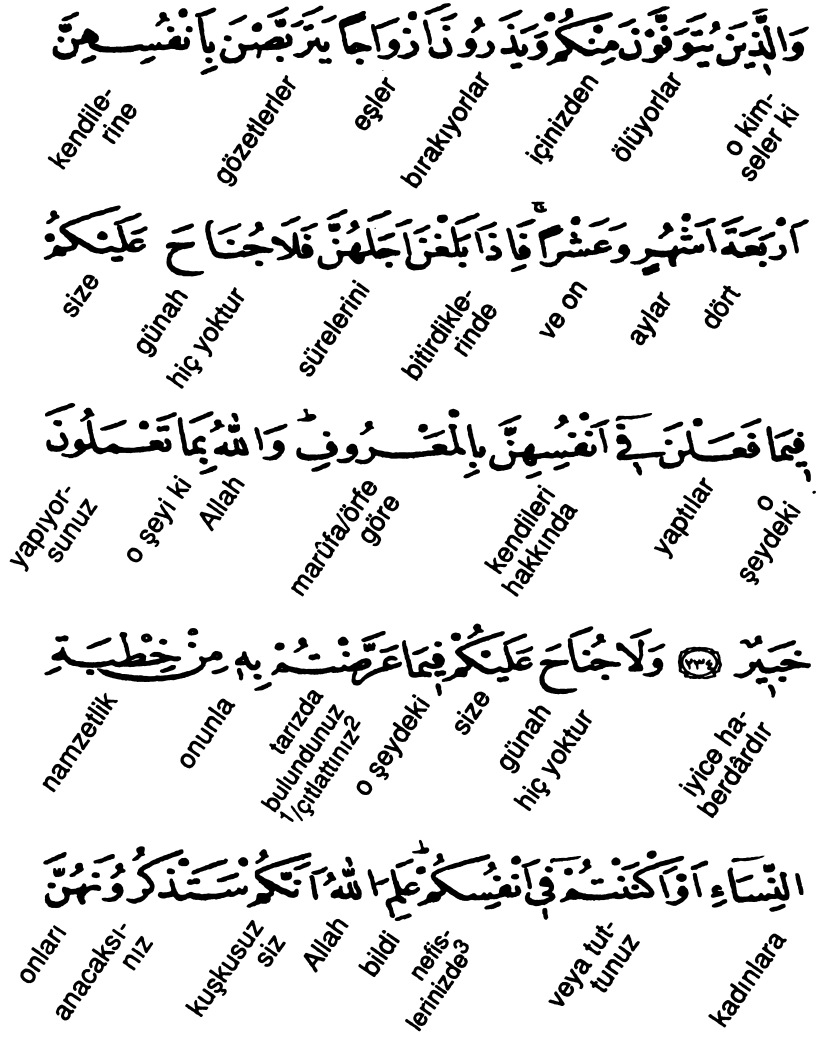

Meâl/234: "İçinizden ölüp de geride eşler bırakanlar(ın eşleri bekleyip) dört ay on gün kendilerini gözetirler. Sürelerini tamamladıklarında artık marufa/örfe göre kendi haklarında yaptıkları uygulamada size hiçbir günah yoktur. Allah, yapmakta olduklarınızdan iyice haberdardır."

1- Üstü kapalı biçimde anlattınız, dolaylı yoldan ifade ettiniz.
2- Elmalı'lı H. Yazır.
3- Gönüllerinizde/içlerinizde.

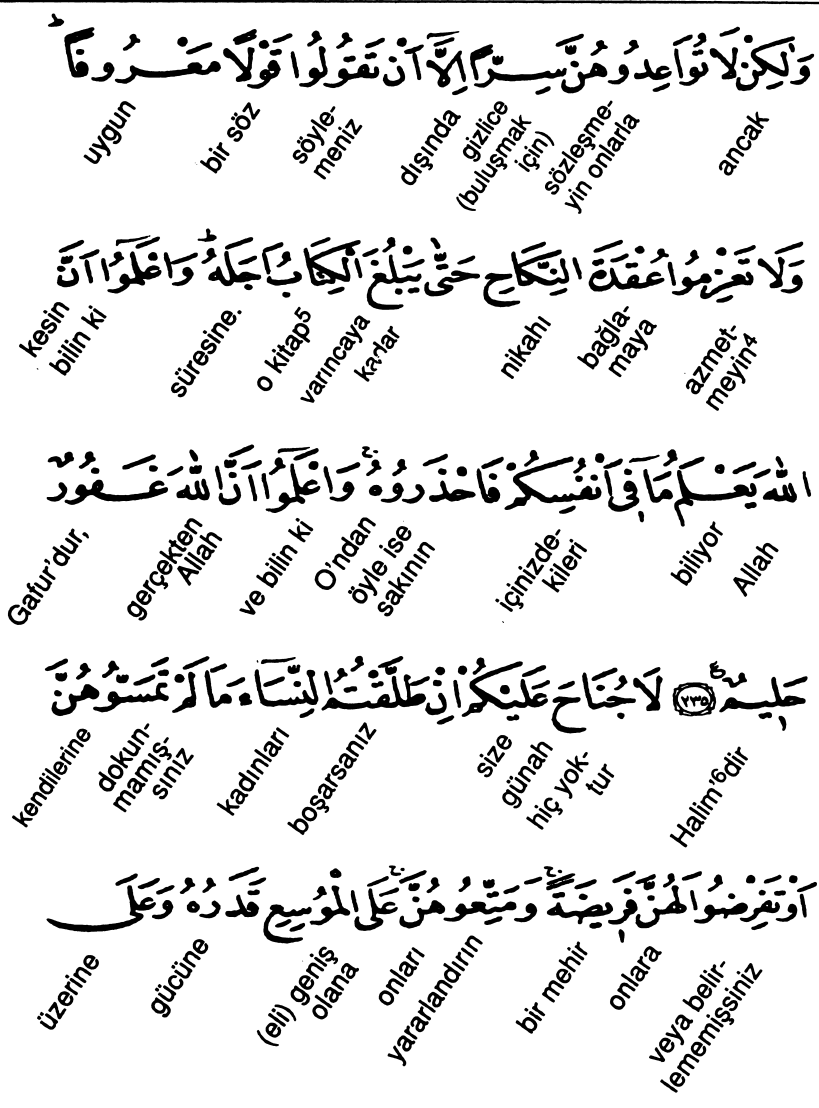

Meâl/235: "Size, (İddet beklemekteki) kadınlara namzetlik çıtlatmanızda veya bunu içinizde saklamanızda hiçbir günah yoktur. Allah, gerçekten sizin yakında kendilerini anacağınızı bilmiştir. Ancak onlarla -meşru bir söz söyleme dışında- gizlice buluşmak için sözleşmeyin. Farz olan iddet, süresinin sonuna erinceye kadar da nikah bağı bağlamağa kalkışmayın. Bilin ki kuşkusuz Allah içinizdekileri biliyor. Öyle ise O'ndan sakının. Yine bilin ki kuşkusuz Allah Gafur'dur, Halim'dir/pek bağışlayan ve pek uysal davranandır."

4- Kesin bir karar vermeğe kalkışmayın.
5- Farz olan o bekleme süresi
6- Pek yumuşak davranandır.

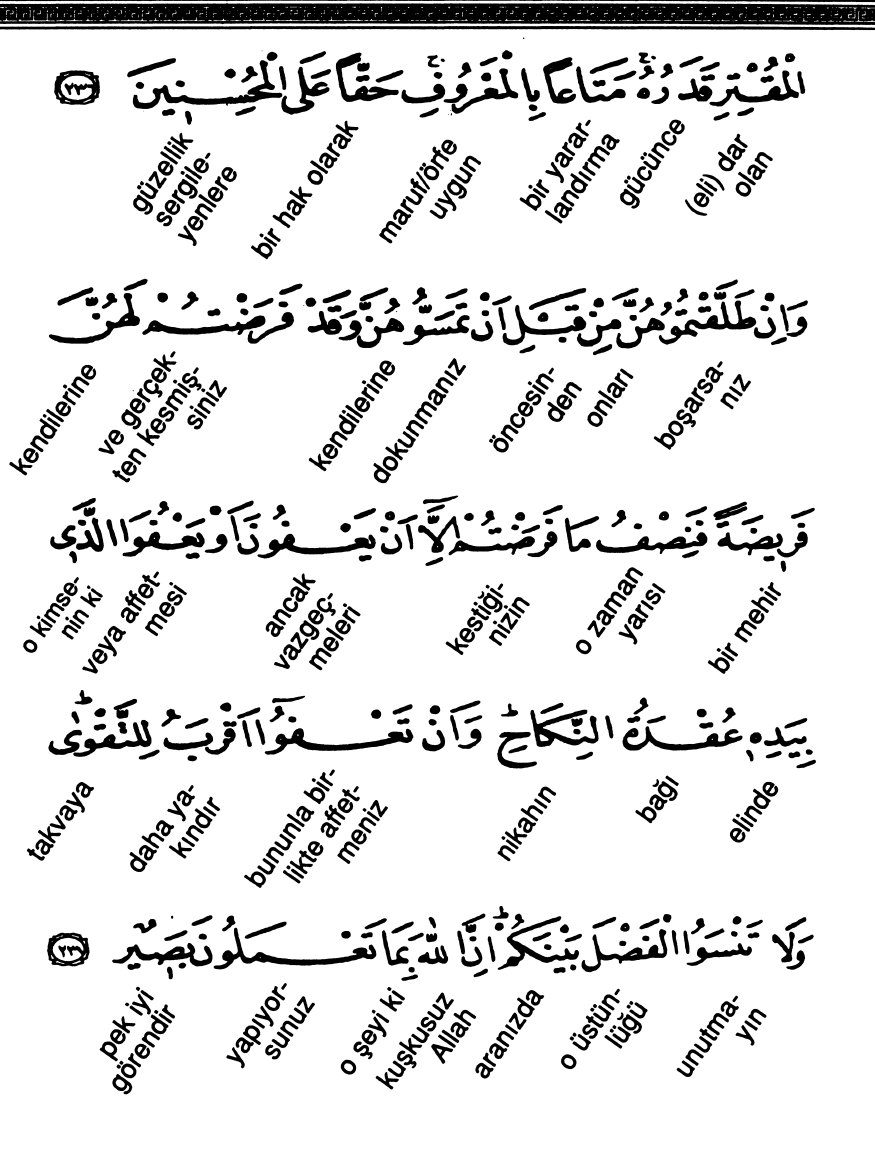

Meâl/236: "Kendilerine dokunmadığınız veya kendilerine bir mehir takdir edip belirlemediğiniz kadınları boşarsanız size hiçbir günah yoktur. Kendilerini yararlandırın/onlara mal verin. Eli geniş olan gücünce, eli dar olan da kendi gücünce. Örfe uygun bir yararlandırma. Güzellik sergileyenler üzerine bir hak/bir borç olarak."

Meâl/237: "Kendilerine bir mehir kestiğiniz halde onlara dokunmadan kendilerini boşarsanız o zaman kestiğinizin yarısı vardır. Ancak kadınların vazgeçmeleri veya nikah bağı elinde bulunan kişinin affetmesi müstesna. Bununla birlikte erkekler sizin affetmeniz (mehrin tümünü vermeniz) takvaya daha yakındır. Erkekler, aranızdaki üstünlüğü unutmayın."

حَٰفِظُوا۟ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ وَٱلصَّلَوٰةِ ٱلْوُسْطَىٰ وَقُومُوا۟ لِلَّهِ

Allah için / kalkın / orta[1] / ve namaz / namazlar / -üzerinde / koruyun/devam edin

قَٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا ۖ فَإِذَآ أَمِنتُمْ

güvene kavuştuğunuzda / veya binitiler / o zaman yayalar / korkarsanız / Kunut[2] yapanlar

فَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا۟ تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٩﴾

biliyorsunuz / değildiniz o şeyi ki / öğretti size / -ği gibi / anın Allah'ı

وَٱلَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَٰجًا ۖ وَصِيَّةً

bir vasiyyet / eşler / bırakıyorlar / içinizden / ölüyorlar / o kimseler ki

لِّأَزْوَٰجِهِم مَّتَٰعًا إِلَى ٱلْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ ۚ فَإِنْ خَرَجْنَ

(kadınlar) çıkarlarsa / çıkarılmak / -sızın / seneye kadar / bir yararlandırma / eşleri için

Meâl/238: "Namazları ve orta namazı muhafaza edin ve itaat edenler olarak Allah için kalkın/Allah için divan durun."

Meâl/239: "(Bir tehlikeden) korkarsanız o zaman yürüyerek veya binit üzerinde (giderken kılın). Güvenceye kavuştuğunuzda artık Allah'ı, bilmediğiniz şeyleri size öğrettiği gibi anın."

1- "Orta namaz" Ebu Hanife'ye göre ikindi namazıdır ve genellikle yorumlar bu doğrultudadır.

2- Saygı gösterenler olarak. Bir şeyi sürdürmek, bir şeye sıkı sıkıya bağlanmak anlamlarına gelen, taat, huşu, saygı, susmak ve ayakta durmak anlamlarını içeren "Kunut" masdarından türetilmiş olan "kanitin" sözcüğünün dilimizdeki bir karşılığı da 'divan duranlar' demektir. Bu lafzı 'susanlar olarak' şeklinde yorumlayanlar da vardır.

فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنفُسِهِنَّ مِن مَّعْرُوفٍ ۗ

iyilikten kendi hak-larında yaptıkla-rında size günah hiç yoktur

وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٤٠﴾ وَلِلْمُطَلَّقَاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ ۖ

örfe göre bir ge-çim/na-faka boşanmış kadınlar için Hakîm'dir Azîz'dir, Allah

حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿٢٤١﴾ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ

ayetlerini size Allah açıklıyor işte böylece müttakiler üzerine bir hak olarak (borç)

لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٤٢﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِن دِيَارِهِمْ

yurtların-dan çıktılar o kimse-lere ki bakmaz mısın aklınızı işletirsiniz belki siz

وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ

sonra ölün! Allah onlara buyurdu ölüm korkusuyla binler onlar

Meâl/240: İçinizden ölüp de geride eşler bırakacaklar, eşleri için, evlerinden çıkarılmaksızın senesine kadar yetecek bir mal vasiyyet (etmelidirler). Kadınlar (kendiliklerinden) çıkarlarsa o zaman kendileri hakkında uygun olanı yapmalarında size hiçbir günah yoktur. Allah Azîz'dir, Hakîm'dir."

Meâl/241: "Boşanmış kadınların örfe göre geçimlerini sağlamak/nafaka vermek Allah'tan korkanlar üzerine hak olarak (bir borçtur)."

Meâl/242: "Allah, işte böylece size ayetlerini açıklıyor ki belki siz aklınızı işletirsiniz."

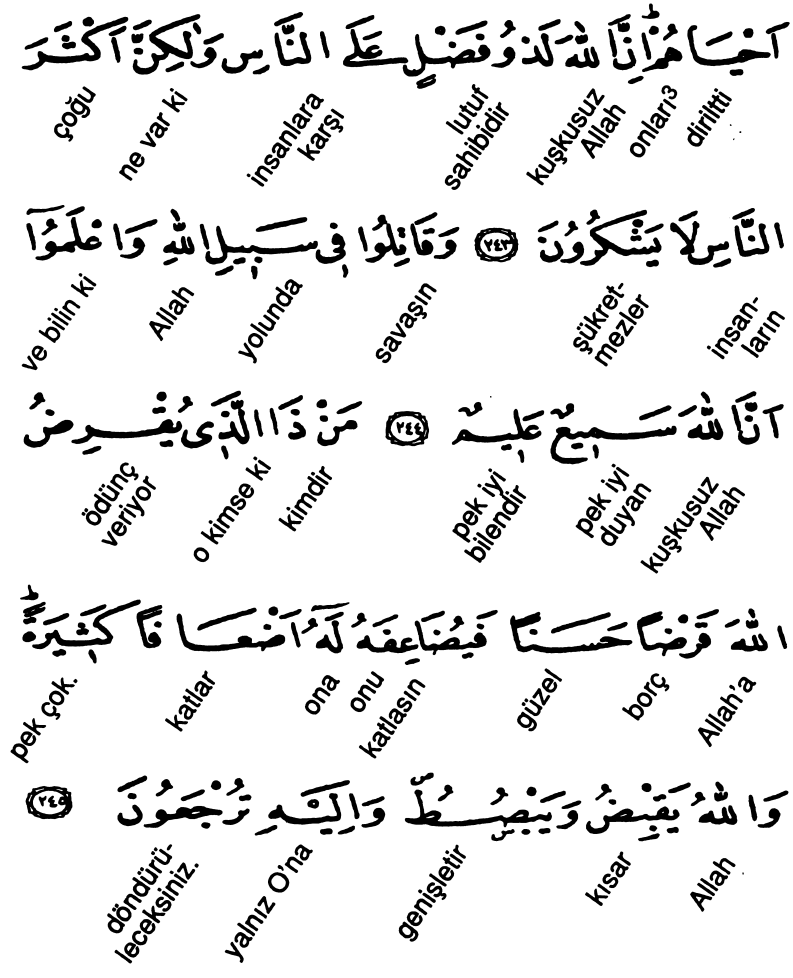

Meâl/243: "Binlerce oldukları halde ölüm korkusuyla yurtlarından çıkan o kimselere bakmaz mısın? Allah onlara: 'Ölün' buyurdu. Sonra kendilerini dirilltti. Kuşkusuz Allah insanlara karşı lutuf sahibidir, ne var ki insanların çoğu şükretmezler."

Meâl/244: "Allah yolunda savaşın ve bilin ki kuşkusuz Allah pek iyi duyan pek iyi bilendir."

Meâl/245: "Allah'a güzel bir şekilde borç verecek o kimse kimdir? ki o vereceği borcu Allah onun için (veren için) pek çok katlarla katlasın. Öyle ya Allah kısar da genişletir de. Ancak O'na döndürüleceksiniz."

3- Tefsir alimlerinin bildirdiklerine göre İsrailoğullarının bulundukları Vasıt kasabasında veba hastalığı çıkmış, binlerce kişi bu yüzden orayı terketmişler. Bunun üzerine Allah ölümden kaçış olmadığını göstermek üzere hepsine birden ölüm fermanı çıkarmış, ölmüşler. Ardından da ibret almaları için kendilerine yeniden hayat bahşetmiş. Bu vesile ile Ferid Vecdi'nin (el-Mushafu'l-müfesser, s. 50) yapmış olduğu ve kısaca "uyuşukluk sonrası sosyal aktivite kazanma" diye özetleyebileceğimiz felsefi yorumunun çok zorlama bir tefsir olduğuna dikkat çekmekten kendimizi alamıyoruz. S.G.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَإِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَىٰ

Musa'nın ardından İsrailoğullarından ileri gelenlere bakmadın mı?

إِذْ قَالُوا لِنَبِيٍّ لَهُمُ ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

Allah yolunda savaşalım bir kral bize gönder kendilerine ait bir peygambere dediler bir vakit

قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ

savaş üzerinize yazılırsa umulabilir (mi) siz aceba dedi

أَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ

oysa gerçekten Allah yolunda savaşmayalım bizim için ne dediler savaşmamanız

أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَائِنَا ۖ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ

üzerlerine yazıldı derken ne zaman oğullarımızdan yurtlarımızdan çıkarıldık

الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

o zalimleri pek iyi bilen Allah içlerinden azı dışında yüz çevirdiler savaş

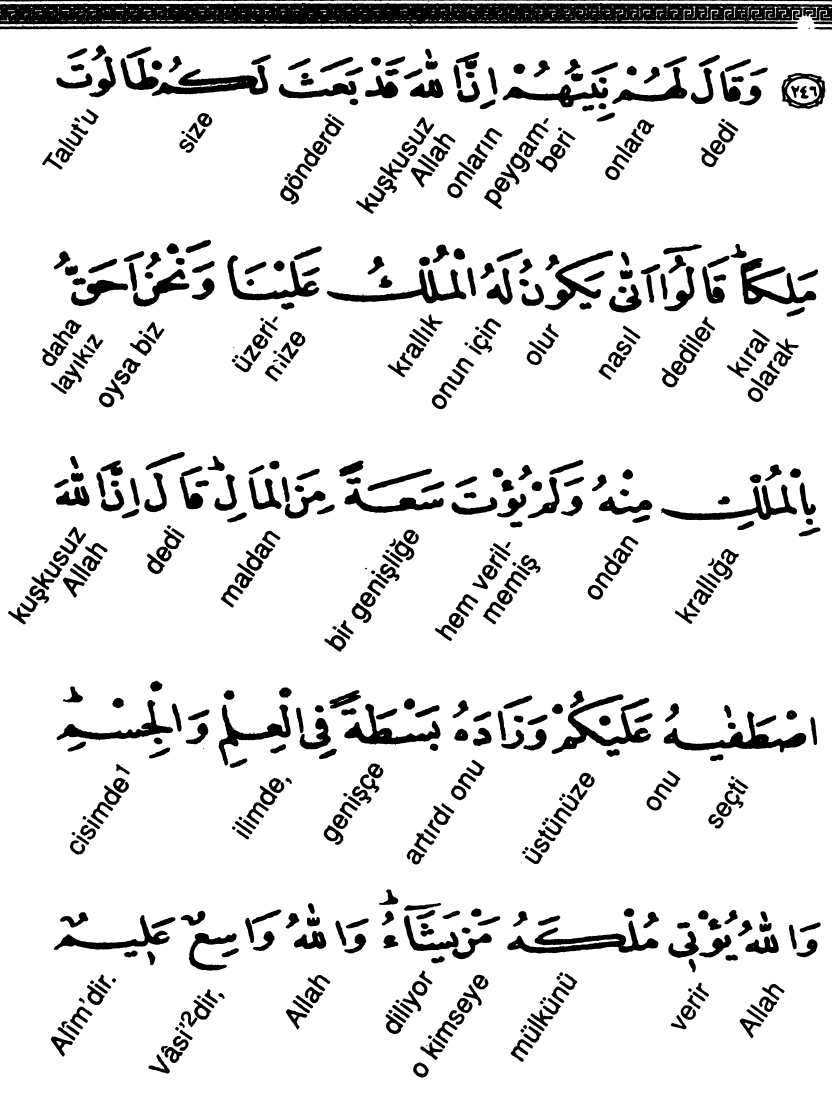

Meâl/246: "Musa'nın ardından gelen İsrailoğullarının ileri gelenlerine bakmadın mı? Bir vakit bir peygamberlerine: 'Bize bir kral gönder Allah yolunda savaşalım' dediler. (peygamber) dedi: 'Üzerinize savaş yazılırsa savaşmamanız aceba umulabilir mi?' Dediler: 'Yurtlarımızdan ve oğullarımız (arasın)dan çıkarılmışken neyimiz varmış ki Allah yolunda savaşmayalım?' Derken üzerlerine savaş yazılınca içlerinden pek azı hariç yüz çevirdiler. Allah o zalimleri pek iyi bilendir."

1- Bilgice sizden üstün kıldığı gibi fizik yapısı açısından da sizden üstün kıldı.
2- Vâsi: Rahmeti, kudreti, lutfu müsadesi geniş olan.

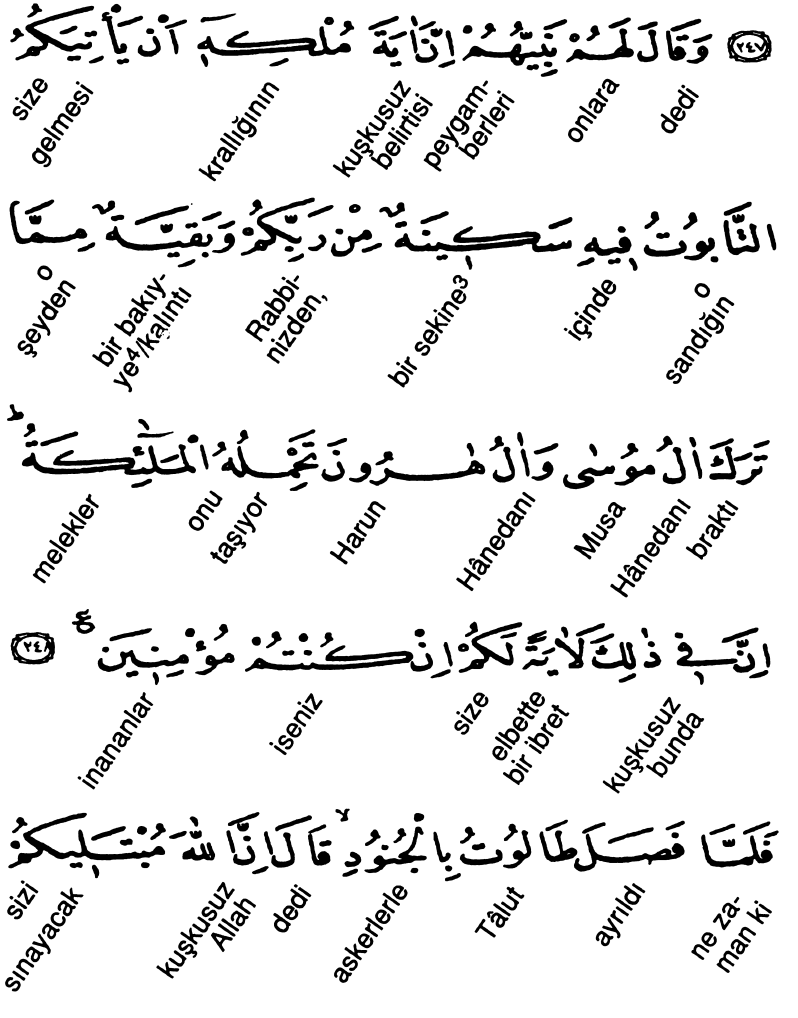

Meâl/247: "Peygamberleri onlara dedi: 'Kuşkusuz Allah gerçekten size Talut'u kral olarak gönderdi.' Dediler: Onun üzerimize krallığı nasıl olabilir? Biz krallığa ondan daha layıkız, kaldı ki ona bir mal genişliği de verilmemiş.' (peygamber) dedi: 'Cidden Allah onu üstünüze seçti; hem onun bilgisini ve fiziğini genişçe artırmıştır. Şu da var : Allah saltanatını dilediğine verir. Allah Vâsi'dir, Alîm'dir."

Meâl/248: "Peygamberi onlara: 'Kuşkusuz onun krallığının alâmeti, size, içinde Rabbiniz'den bir huzur ve Musa Hânedanı ile Harun Hânedan'ın bıraktıklarından bir kalıntı bulunan meleklerin taşıdığı o sandığın gelmesidir. İnananlarsanız kuşkusuz bunda elbette sizin için ibret vardır.' dedi."

3- İç huzuru, gönül rahatlığı.

4- Sözkonusu kalıntının, Hz. Musa'ya verilen levhaların kırıklarıyla, onun asası ve Tevrat'tan bir parça olduğu rivayetler arasında yer alır.

بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَّمْ يَطْعَمْهُ

onu tatmadı | kim | benden | değil | ondan | içti | artık kim | bir ırmakla

فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرِبُوا

derken içtiler | eliyle | bir avuç | avuçladı | kim | ancak | benden | kuşkusuz o

مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ

ve o kimseler ki | o | geçti onu | ne zaman ki | içlerinden | pek azı | dışında | ondan

آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ

Câlût'a | bugün | bize | güç | hiç yok | dediler | onunla | iman ettiler

وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّلَاقُو اللَّهِ

Allah'a | kavuşacaklar | muhakkak kendileri | düşünüyorlar | o kimseler ki | dedi | askerlerine

كَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً

çok | topluluğa | galip geldi | az | topluluk/bölük | -den | nice

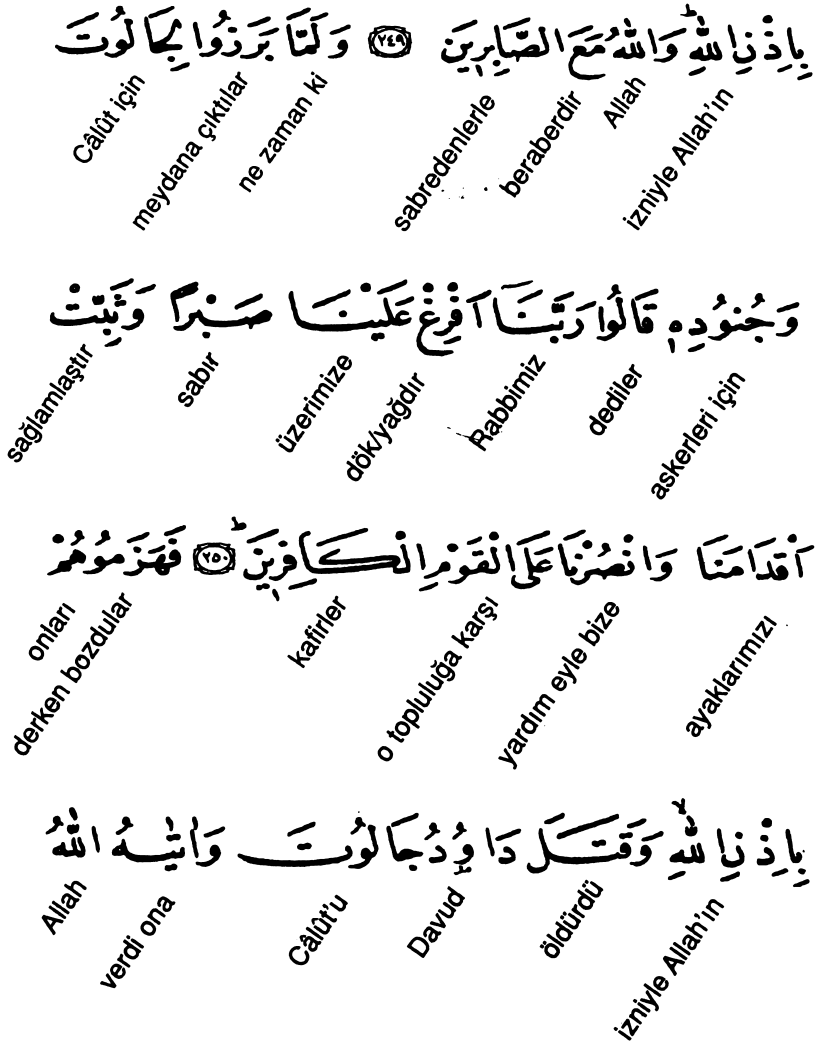

Meâl/249: "Tâlût, askerleriyle ayrılınca şöyle dedi: 'Kuşkusuz Allah sizi bir ırmakla sınayacak. Ondan içen benden değildir. Ondan tatmayan ise muhakkak bendendir. Ancak eliyle bir avuç alan başka (o da bendendir). 'Derken, içlerinden pek azı dışında varır-varmaz ondan içtiler. O ve beraberindeki iman edenler ırmağı geçince: 'Bizim bugün, Câlût ile askerlerine karşı duracak gücümüz hiç yoktur' dediler. Allah'a kavuşacaklarını düşünenler ise 'Nice az topluluk Allah'ın izniyle çok topluluğu yenmiştir, Allah sabredenlerle beraberdir' dedi."

Meâl/250: "Câlût ve askerlerine karşı meydana çıktıklarında: 'Rabbimiz! Üzerimize sabır dök/yağdır, ayaklarımızı sağlamlaştır, o kafirler topluluğuna karşı bize yardım eyle' dediler."

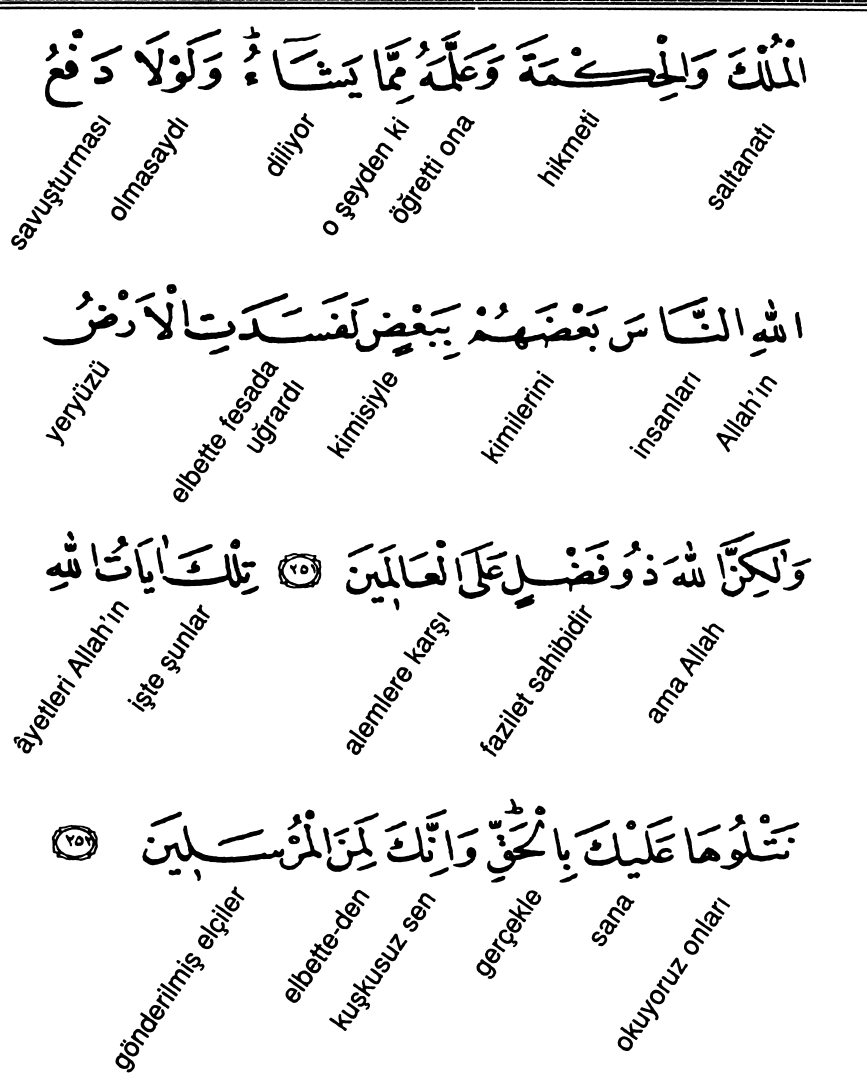

Meâl/251: Derken, Allah'ın izniyle onları bozguna uğrattılar. Davud Câlût'u öldürdü. Allah ona o saltanatı, o hikmeti verdi ve ona dilediklerinden öğretti. Allah'ın insanların kimilerini kimisiyle savması/bertaraf etmesi olmasaydı elbette yeryüzü bozulurdu, ama Allah âlemlere karşı lutuf sahibidir."

Meâl/252: "İşte şunlar Allah'ın âyetleri. Onları sana gerçekle okuyoruz. Kuşkusuz sen elbette gönderilmiş elçilerdensin."

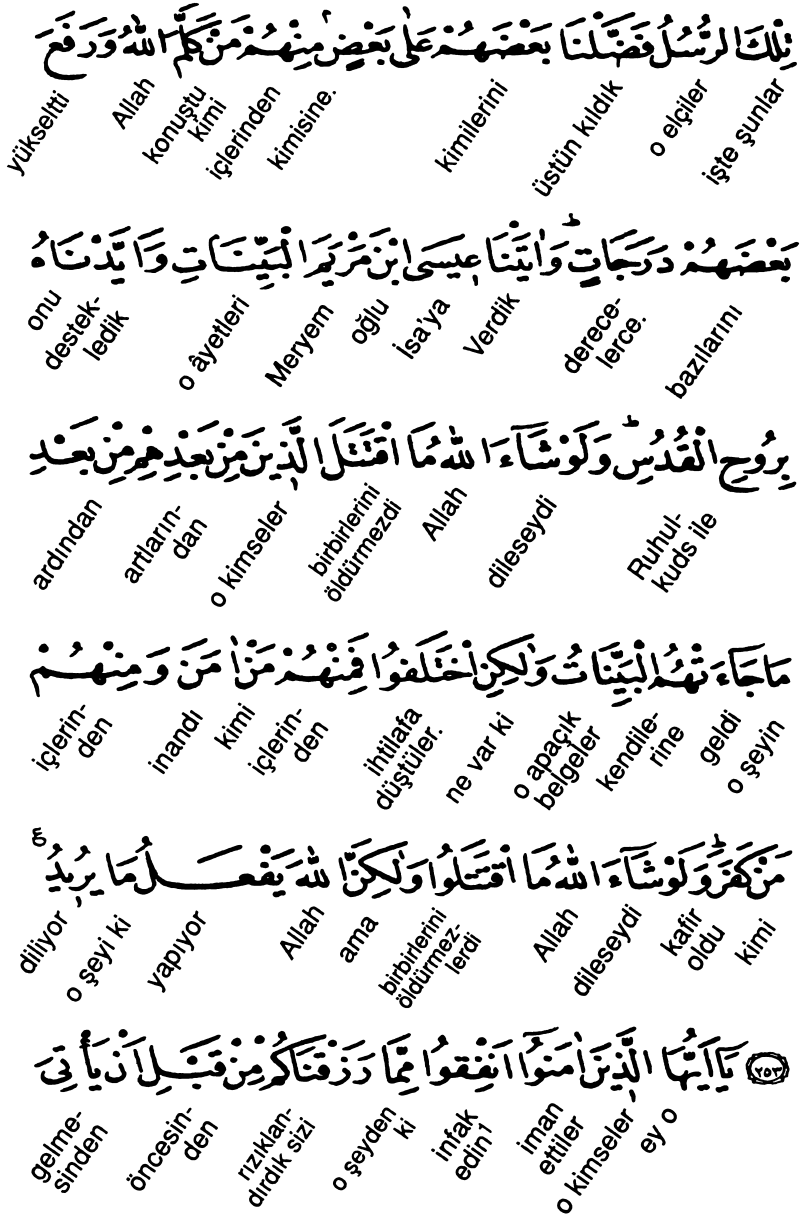

Meâl/253: "İşte şunlar o elçiler! Kimilerini kimine üstün kıldık. İçlerinden kimine Allah konuştu, bazılarını derecelerle yükseltti. Meryem oğlu İsa'ya o apaçık âyetleri/mucizeleri verdik, kendisini Ruhulkudüs ile destekledik. Allah dileseydi onların arkasından gelenler -kendilerine onca âyetler geldikten sonra- birbirlerini öldürmezlerdi.Ne var ki ihtilafa düştüler, içlerinden kimisi inandı, içlerinden kimi de kafir oldu. Allah dileseydi birbirlerini öldürmezlerdi. Ama Allah dilediğini yapıyor."

1- Allah yolunda harcayın, hayır-hasenat yapın.

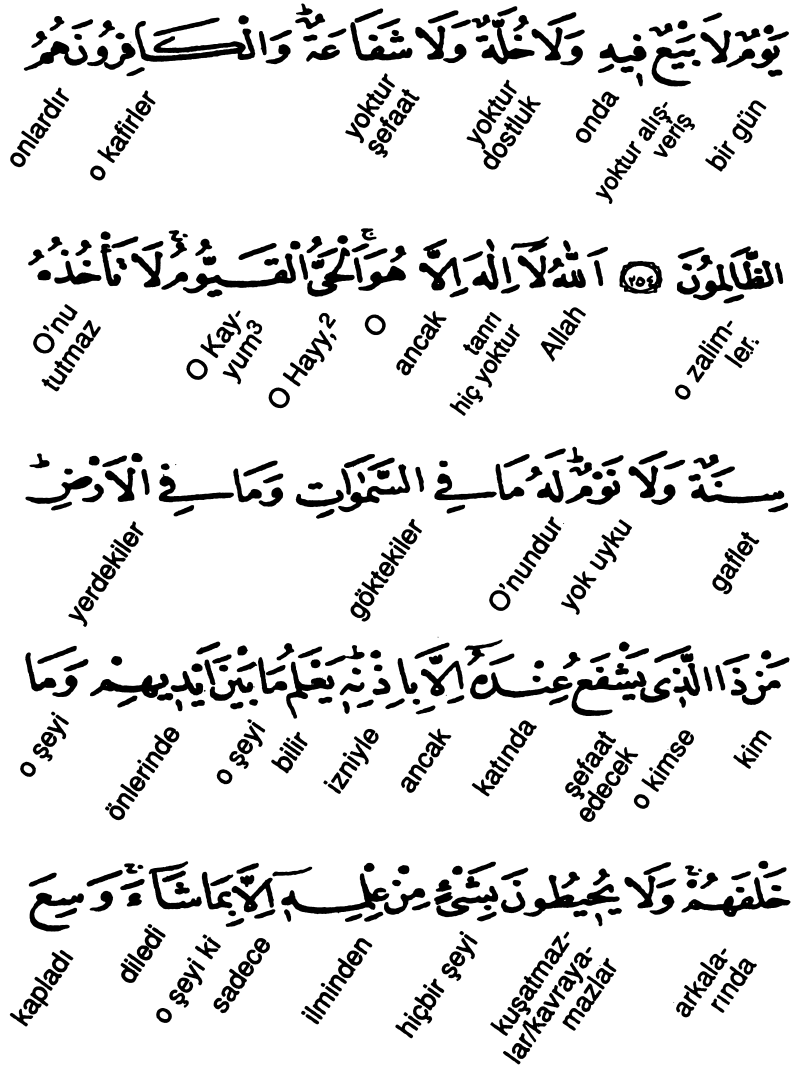

Meâl/154: "Ey o iman edenler! Kendisinde alış-verişin yapılmadığı, dostluğun bulunmadığı, şefaatın olmadığı bir gün gelmeden önce size verdiğimiz rızıklardan infakta bulunun. O kafirler, onlardır o zalimler."

2- Diri, zatı ezeli ve ebedi hayat ile diri olan, kendisine asla ölüm, erişmeyen, baki olan.
3- Bizatihi kaim, bütün varlıklara yaşama kudreti veren ve vermeğe devam eden, yegâne sahip ve hakim; mahlukatın hayatını, maişetini, her tür iş ve hareketlerini görüp sürdüren.

كُرْسِيُّهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَلَا يَـُٔوْدُهٗ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ

o Aliyy[4] O onları korumak O'na ağır gelmez yeri gökleri, Kürsü'sü

الْعَظِيْمُ ﴿٢٥٥﴾ لَآ اِكْرَاهَ فِى الدِّيْنِ قَدْ تَّبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ

o Azim[5]'dir ikrâh/zorlama hiç yok dinde gerçekten ayrıldı doğruluk -dan sapıklık.

فَمَنْ يَّكْفُرْ بِالطَّاغُوْتِ وَيُؤْمِنْ بِاللّٰهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ

kulpa cidden yapışmış Allah'a inanır tâğût[6]'u inkar eder kim

الْوُثْقٰى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿٢٥٦﴾

pek iyi bilen'dir. pek iyi duyan'dır, Allah ona kopuş hiç yok- tur en sağlam

Meâl/255: "Allah ki O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur. O Hayy ve Kayyûm'dur. Kendisini ne gaflet basar ne de uyku. Göklerde ve yerde ne varsa O'nundur, O'nun izni olmadan huzurunda kimmiş şefaat edecek? Önlerindekini, arkalarındakini (geçmişlerini geleceklerini, yaptıklarını-yapacaklarını) bilir. Oysa (onlar) O'nun dilediği dışında ilminden hiçbir şey kavrayıp kuşatamazlar. Kürsüsü gökleri ve yeri kaplamıştır. Onları (gökleri ve yeri) korumak/görüp-gözetmek, kendisine ağır gelmez. O, o Aliyy'dir, o Azim'dir."

Meâl/256: "Dinde hiç ikrâh/zorlama/baskı yoktur, gerçekten doğruluk sapıklıktan ayrılmıştır. Artık tâğût'a küfredip/sırt çevirip Allah'a inanan hakikaten, kopmayacak en sağlam kulpa yapışmıştır. Allah pek iyi duyandır, pek iyi bilendir."

4- pek yüksek, pek büyük yegâne yüce.

5- pek büyük, pek azametli, yerde ve gökte, tüm varlıklar içinde en büyük olan.

6- Tâğût, isyankar, azgın, din tanımayan, Allah'a kafa tutan manalarına gelir. Buna göre şeytanlar, insanları hak yoldan saptıranlar, küfrün bayraktarlığını yapanlar birer Tağut'tur. S.G.

Meâl/257: "Allah, iman edenlerin dostudur, kendilerini karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Küfreden kimseler(e gelince onların) dostları bütün tağutlardır, onları aydınlıktan karanlıklara çıkarırlar. İşte onlar ateşin halklarıdır. Onlar orada hep kalacaklar."

1- "et-tağut" lafzının başındaki lam-i tarif, kendisinden sonra gelen "yuhricûn" cemi, çoğul kullanılmış olmasının delaletiyle cins için değerlendirilmiştir. S.G.

2- "Hâcce" fi'li, muhâcce etti ki rakibi yenmek için tartışmak, deliller ileri sürmek, belgeler gösterip çekişmek anlamlarına gelir.

Meâl/258: "Allah kendisine saltanat verdi diye (şımarıp) Rabbi hakkında İbrahim ile tartışmağa yeltenene bakmadın mı? Hani İbrahim: 'Rabbim o zattır ki hayat verir ve öldürür' demişti. O da: 'Ben de diriltiyorum, öldürüyorum' dedi. İbrahim: 'Kuşkusuz Allah güneşi doğudan getiriyor haydi sen onu batıdan getir' deyince o küfreden şaşırdı/apışıp kaldı/dondu. Allah o zalimler topluluğunu hidayete erdirmez/başarıya ulaştırmaz."

3- "hâviye ala urûşiha" cümlesi farklı şekillerde yorumlanmıştır. "Çatıları çökmüş, duvarları üstüne yıkılmış/altı üstüne gelmiş ıpıssız yatıyor" gibi karşılıklar bu yorumların muhassalarıdır."

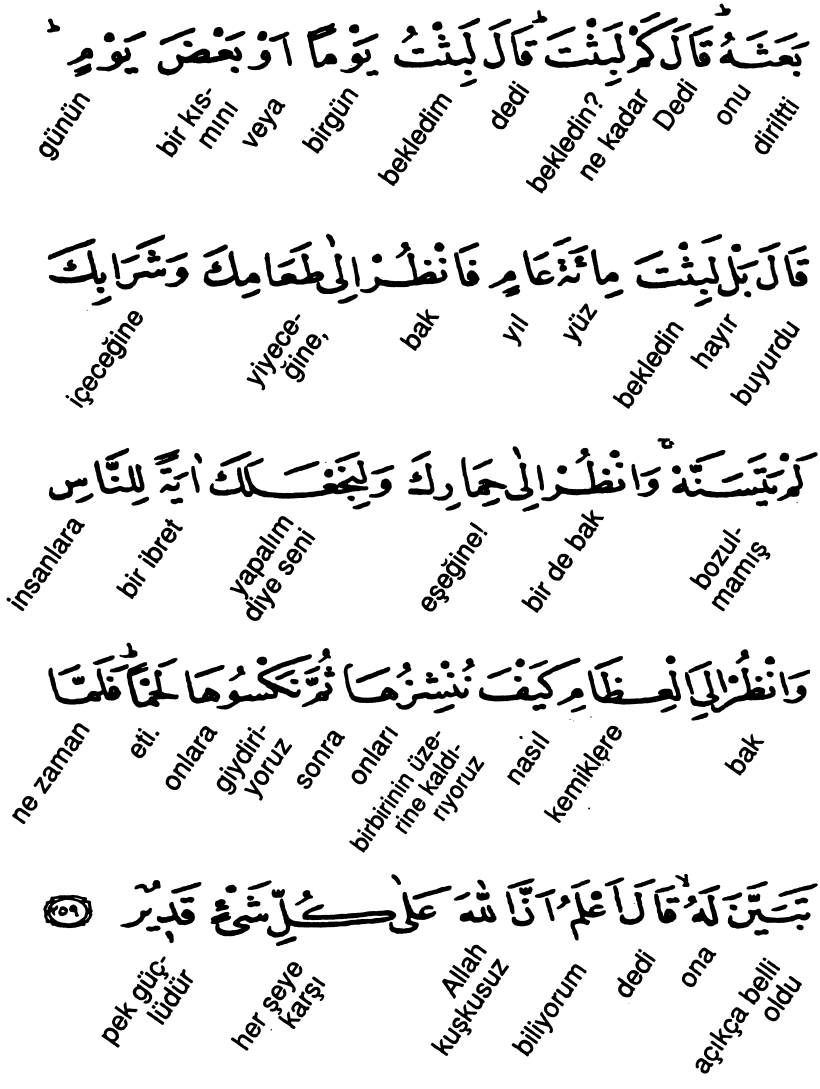

Meâl/259: "Veya çatıları çökmüş/ altı üstüne gelmiş bir kasabaya uğrayıp da: 'Allah, burasını ölümünden sonra nereden hayata kavuşturacak?' diyen kimseye bakmadın mı? Ki o böyle söyleyince Allah kendisini yüz yıllık bir süre için öldürmüş, sonra onu diriltip şöyle demişti: Ne kadar bekledin? Dedi: Bir gün veya günün bir kısmı (kadar) bekledim. Buyurdu: 'Hayır yüz yıl bekledin, yiyeceğine ve içeceğine bak bozulmamış. Bir de eşeğine bak. (Bütün bunlar) seni, insanlara ibret yapalım diyedir. Kemiklere bak onları nasıl birbiri üzerine kaldırıp düzenliyoruz sonra da kendilerine et giydiriyoruz. (Bu işler) ona apaçık belli olunca dedi: Allah'ın kuşkusuz her şeye gücü yettiğini biliyorum."

Meâl/260: "Bir vakit İbrahim demişti: 'Rabbim! Bana göster, ölüleri nasıl diriltiyorsun?' Buyurdu: 'Yoksa inanmadın mı?' Dedi: 'Öyle değil (inandım), ancak kalbim yatışsın diye.' Buyurdu: 'Kuşlardan dördünü al, onları kendine alıştır/çevir(ip iyice tanı) sonra her dağ üstüne onlardan bir parçak bırak, ardından onları çağır koşarak sana gelecekler. Bil kuşkusuz Allah Aziz'dir, Hakim'dir."

1- Bırak, koy.

سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٍ مِّائَةُ حَبَّةٍ ۗ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَن

o kimse için / kat kat katlar / Allah / dane / yüz başakta / her / başaklar / yedi

يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦١﴾ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَٰلَهُمْ

mallarını / infak ediyorlar / o kimseler ki / Alîm'dir. / Vâsi'dir, / Allah / diliyor

فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَآ أَنفَقُوا۟ مَنًّا وَلَآ أَذًى ۙ لَّهُمْ

onlara / incitmeyi / yok / minneti/başa kakmayı / infak ettiklerine / izletmiyorlar / sonra / Allah / yolunda

أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ ۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٦٢﴾

üzülecekler / onlar / değil / onlara / korku / yoktur / Rableri / katında / ödülleri

قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّن صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَآ أَذًى ۗ

bir incitme / onu / izler / bir sadakadan / iyidir / bir bağış / iyi/güzel / bir söz

Meâl/261: "Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu her başağında yüz dane başak olmak üzere yedi başak bitiren/veren bir danenin durumu gibidir. Allah dilediği kimselere kat kat katlar. Allah Vâsi'dir, Alîm'dir."

Meâl/262: "Allah yolunda mallarını harcayıp/verip sonra ardından verdiklerine başa kakmayı ve incitmeyi takmayanlar; onlara ödülleri Rab'leri katındadır. Onlara korku yoktur ve değil onlar üzülecekler."

وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ ﴿٢٦٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ

sadaka-
larınızı
boşa çıkar-
mayın
iman ettiler
kimseler
ey o
Halim[3]dir.
Ganiyy[2]
dir
Allah

بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا

değil
insanlara
gösteriş
için
malını
harcıyor/da-
ğıtıyor
gibi o kişi
incitmekle
başa
kakmakla,

يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۖ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ

üzerinde
kaypak
kayanın
gibi du-
rumu
durumu
son
o güne
Allah'a,
inanıyor

تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا ۖ لَا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ

hiçbir
şeye
güç yetire-
mezler
yalçın/sert/
cascavlak[4]
bıraktı ken-
disini
şiddetli bir
yağmur
derken
değdi ona
toprak

مِمَّا كَسَبُوا ۗ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦٤﴾

kafirler
o toplu-
luğu
hidayete
erdirmez
Allah
kazandık-
larından

Meâl/263: "İyi/tatlı bir söz ve bir bağışlama, ardından bir incitme gelen bir sadakadan üstündür. Allah Ganiyy'dir, Halim'dir."

Meâl/264: "Ey o iman edenler! Malını insanlara gösteriş için dağıtan, Allah'a ve o son güne inanmayan kimse gibi sadakalarınızı başa kakmak ve incitmek suretiyle boşa çıkarmayın. Onun durumu, üstünde biraz toprak bulunan, üzerine inen şiddetli bir yağmurun kendisini cascavlak bıraktığı yalçın kayanın durumunu andırır. Böyleleri kazandıklarından bir şey elde edemezler. Allah o kafirler topluluğunu hidayete erdirmez.

2- Çok zengin, her şeyden müstağni olan, herkesin kendisine muhtaç olduğu zattır.

3- Çok hilim sahibi, çok yumuşak. Kullarının günahları sebebiyle rızıklarını kesmeyen, muktedir olduğu halde suçluları hemen cezalandırmayan.

4- E.H. Yazır, H. D.K.D.,II 902.

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيتًا

sabitleş-tirmek / Allah'ın / hoşnutlu-luğunu / aramak/ka-zanmak için / mallarını / infak edi-yorlar/dağı-tıyorlar / o kimse-lerin ki / durumu

مِّنْ أَنفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَآتَتْ أُكُلَهَا

meyvelerini / verdi / bol yağmur / değdi ona / yüksek bir tepede / bahçenin / gibi du-rumu / kendi-lerinden

ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

pek iyi görendir / yapıyor-sunuz / o şeyi / Allah / o zaman bir çisinti[1] / bol yağmur / ona / değmezse / iki kat

(٢٦٥) أَيَوَدُّ أَحَدُكُمْ أَن تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِّن نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ

üzümler-den / hurmalar-dan, / bir bahçe / kendisi için / olmasını / biriniz / ister mi

تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ

kendisine değdi/çöktü / meyve-lerin / hepsinden / orada / onun için / ırmaklar / altlarından / akıyor

Meâl/265: "Mallarını, Allah'ın hoşnutluğunu aramak/kazanmak ve nefislerinde olanı tesbit etmek için dağıtanların durumu ise yüksek bir tepede bulunan ve kendisine bol yağmur düşüp meyvelerini iki kat veren bir bahçenin durumunu andırır. Ona (böyle bir bahçeye) bol yağmur düşmezse mutlaka bir çisinti düşer. Allah yapmakta olduğunuzu pek iyi görmektedir."

1- Çiğ nem.

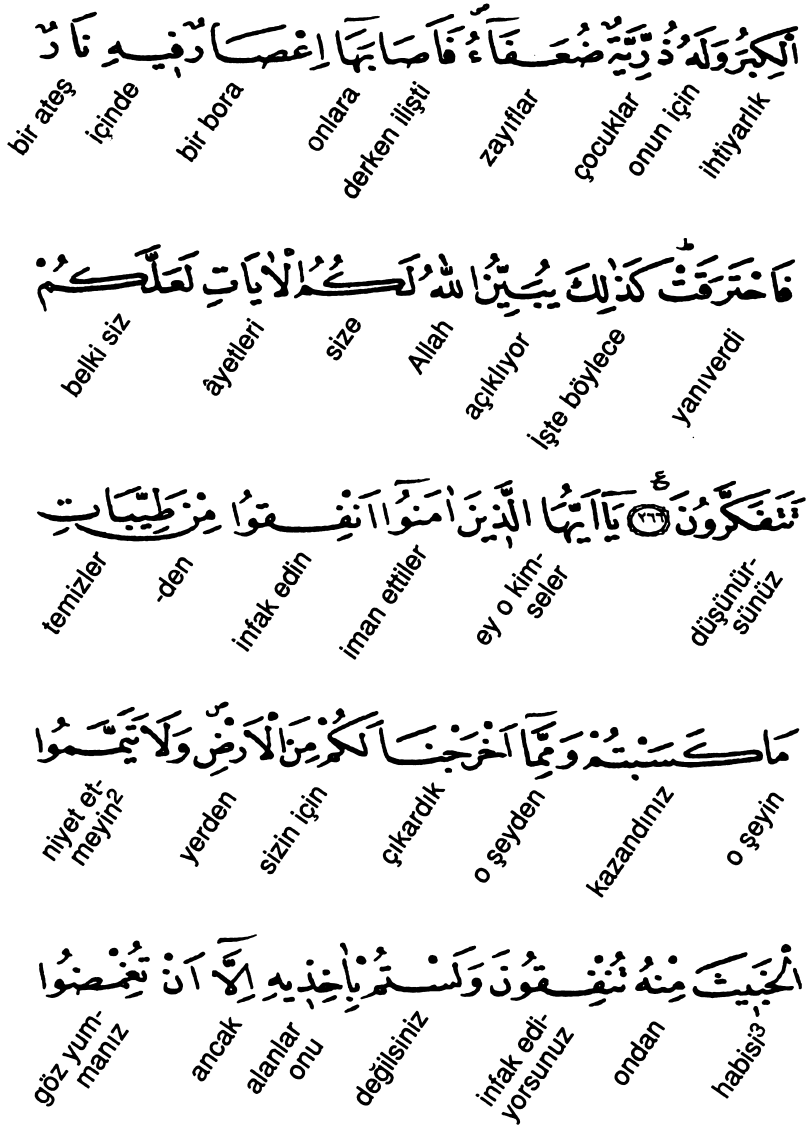

Meâl/266: "Herhangi biriniz ister mi ki kendisinin altından ırmaklar akan hurmalardan, üzümlerden, içinde bütün meyvelerden bulunan bir bahçesi olsun, kendisinin güçsüz, küçük çocukları bulunsun ve üzerine de ihtiyarlık çöksün de tam bu sırada o bahçeye içinde ateş barındıran bir bora isabet etsin de bahçe yanıversin? İşte böylece Allah size âyetleri açıklıyor belki siz düşünürsünüz."

2- Yeltenmeyin, kalkışmayın.
3- Pisi, bayağı, haramı.

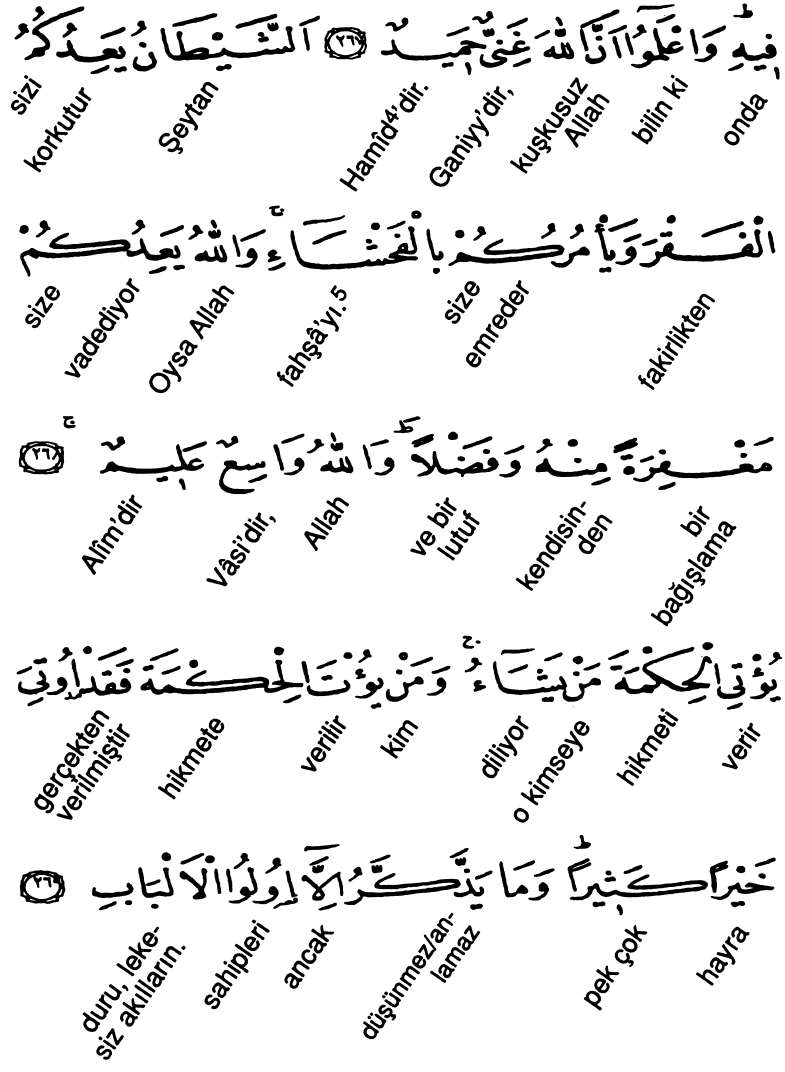

Meâl/267: "Ey o iman edenler! Kazandıklarınızın en temizlerinden ve sizin için yerden çıkardıklarımızdan infakta bulunun. Ondan, kendiniz gözlerinizi yummadan alıcıları olmadığınız habis/pis, bayağı olanı vermeğe, infakta bulunmaya yeltenmeyin. Bilin ki kuşkusuz Allah Ganiyy'dir, Hamid'dir.

Meâl/268: "Şeytan sizi fakirlikle korkutup size cimriliği emreder. Oysa Allah size kendisinden bir mağfiret, bir lutuf vadediyor. Allah Vâsi'dir, Alîm'dir."

Meâl/269: "(Allah) dilediğine hikmeti verir. Kime de hikmet verilirse ona gerçekten pek çok hayır verilmiştir. Duru, lekesiz akıl sahiplerinden başkası düşünüp anlamaz."

4- Hamde layık olan, bütün varlıkların diliyle övülen, medh u sena edilen, şükranlar sunulan.
5- Cimriliği/çirkin çirkin şeyleri.

وَمَآ أَنفَقْتُم مِّن نَّفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُم مِّن نَّذْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ

kuşkusuz Allah | adaktan | adadınız | veya | nafakadan[1] | infak ettiniz | o şeyi

يَعْلَمُهُۥ ۗ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ ﴿٢٧٠﴾ إِن تُبْدُوا۟

Açıklar-sanız | yardımcı-lardan | yoktur zalimlere | bilir onu

ٱلصَّدَقَٰتِ فَنِعِمَّا هِىَ ۖ وَإِن تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا

onları | verirseniz | onları | gizlerseniz | o ne güzel şey | sadaka-ları[2]

ٱلْفُقَرَآءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ وَيُكَفِّرُ عَنكُم مِّن سَيِّـَٔاتِكُمْ ۗ

günahla-rınızı | sizden | örter | sizin için | bir hayırdır | bu | fakirlere

وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٧١﴾ لَّيْسَ عَلَيْكَ هُدَىٰهُمْ

hidayete erdirilmeleri | üzerine | değil | Habîr[3] dir | yapıyor-sunuz | o şeyi | Allah

Meâl/270: "İnfak ettiğiniz nafakayı veya adadığınız adağı kuşkusuz Allah bilir. Zalimlere yardımcılar yoktur."

Meâl/271: "Sadakaları açıklarsanız/aleni verirseniz o ne güzel şeydir. Onları gizler ve onları yoksullara verirseniz bu sizin için bir hayırdır ve sizden günahlarınızın bir bölümünü örter Allah yapmakta olduğunuz şeyden çok iyi haberdardır."

1- "Nafaka" ihtiyaçlar, geçim gerekleri için harcanan para ve mal anlamınadır (Okyanus, III, 60)

2- "Sadaka" Allah için verilen maldır. Farz olarak verilmesi öngörülen malları kapsadığı gibi bir zorunluluğa dayanmayan nâfile türünden malları da kapsar.

3- "Habîr" doğru haber veren, her şeyden haberdar olan, varlıkların gizli hallerini, içyüzlerini pek mükemmel bilen, gönüllerde saklanıp başkalarına açılmayan sırlar kendisine gizli kalmayan.

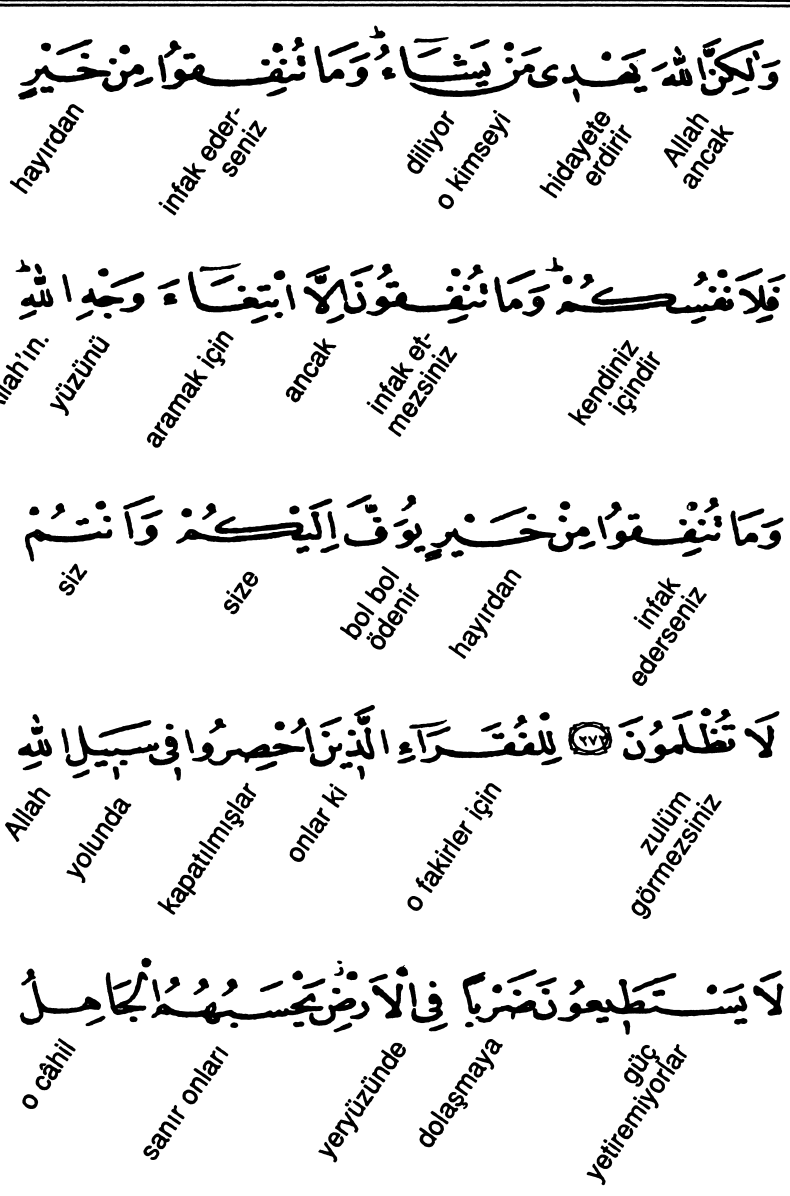

Meâl/272: "Hidayete erdirilmeleri üzerine (borç) değildir. Şu var ki Allah dilediğini hidayete erdirir. Her ne hayır yaparsanız bu kendileriniz içindir. Bununla birlikte siz, Allah'ın yüzünü/rızasını arama dışında hayır yapmazsınız. Yapacağınız her hayır size bol bol ödenir ve siz zulüm görmezsiniz."

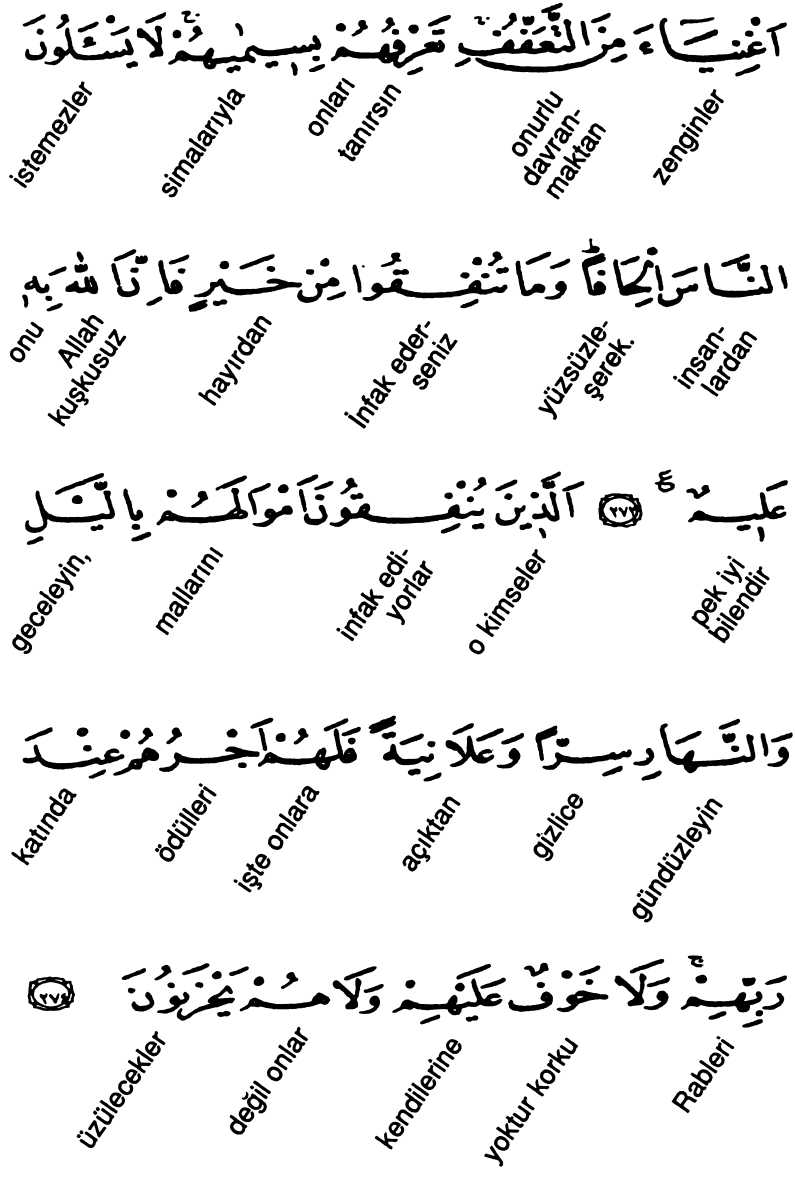

Meâl/273: "(Sadakalar) Allah yolunda tutulup kalmış o fakirlerin hakkıdır, ki yeryüzünde dolaşmazlar, onurlu davranmalarından ötürü o cahil kendilerini zenginler sanır. Ama sen onları yüzlerinden tanırsın, yüzsüzlük yapıp insanlardan istemezler. Hayırdan ne harcarsanız kuşkusuz Allah onu pek iyi bilendir.

Meâl/274: "Mallarını, gece-gündüz, gizlice ve açıktan infak edenler, işte onlara ödülleri Rab'leri katındadır. Kendilerine korku yoktur ve onlar üzülecekler de değil."

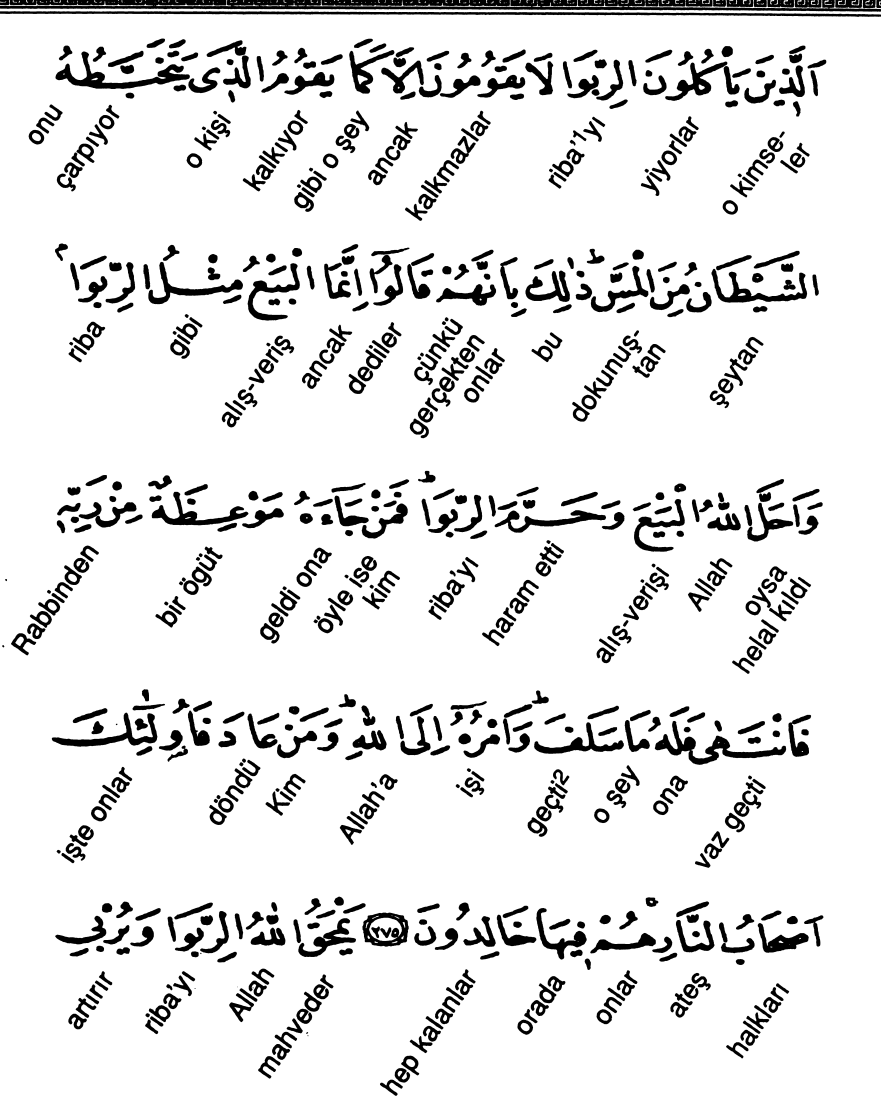

Meâl/275: "O riba'yı yiyenler, şeytanın dokunup çarptığı kimsenin kalkacağı gibi kalkarlar. Bu (ceza) onların: 'Alış-veriş de ancak riba gibidir' demeleri yüzündendir. Oysa Allah, alış-verişi helal kıldı, riba'yı yasakladı. Öyle ise, Rabbinden kendisine bir öğüt gelip de vaz geçenin geçmişi kendisine. İşi Allah'a kalmıştır. Kim (riba'ya) dönerse işte onlar ateşin halklarıdır, onlar orada ebedi kalanlardır."

1-Tefe, yorum dışı gerçek faiz.

2- Yani faiz haram kılınmadan önce aldıkları kendisinin sayılır, geri alınmaz.

الصَّدَقَاتِ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٧٦﴾

sadaka-ları | sevmez | Allah | her | pek kafir, | pek günahkar

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ

kuşkusuz o kimseler | inandılar | yaptılar | iyi işler, | dosdoğru kıldılar | namazı

وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ

verdiler | zekatı | onlara | ödülleri | katında | Rab'leri. | yoktur | bir korku | kendilerine

وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا

değil onlar | üzülecekler | ey o | kimseler | iman ettiler | Allah'tan korkun | bırakın

مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا

yapmazsanız | inananlar | iseniz | riba'dan | geri kaldı | o şeyi

Meâl/276: "Allah, riba'yı mahveder, sadakaları artırır. Allah, her pek kâfiri, pek günahkârı sevmez."

Meâl/277: "Kuşkusuz iman edip iyi işler yapanlar, namazı dosdoğru kılanlar, zekatı verenler; onlara ödülleri rab'leri katındadır. Kendilerine korku yoktur ve olmayacak onlar üzülecekler."

Meâl/278: "Ey o iman edenler! Allah'tan korkun ve inananlarsanız riba'dan geri kalanı bırakın."

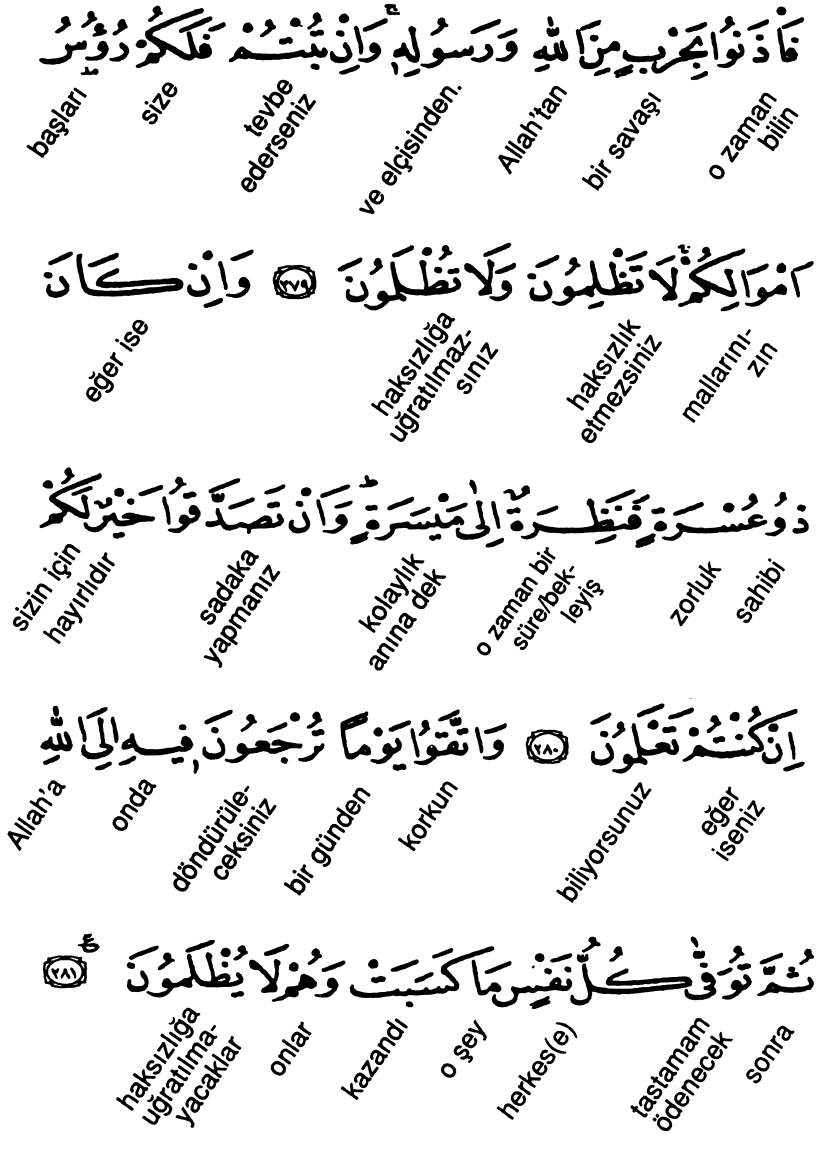

Meâl/279: "(Bunu) yapmazsanız o zaman Allah ve elçisinden bir savaşı bilin. Tevbe ederseniz mallarınızın başları/anaparaları sizindir. Böylece ne haksızlık edersiniz ne de haksızlığa uğrarsınız."

Meâl/280: "(Borçlu) darlık içinde ise o zaman kolaylıkla ödeyeceği bir ana kadar süre gerek (vermelisiniz). Bununla birlikte (alacağınız) tasadduk etmeniz (bağışlamanız) bilirseniz sizin için daha iyidir."

Meâl/281: "Bir günden korkun ki onda Allah'a döndürüleceksiniz sonra herkese kazandığının karşılığı tastamam verilecek ve onlar haksızlığa uğratılmayacaklar."

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ

ey o kimseler iman ettiler birbirinize borç landığınızda borçla bir süreye kadar belirlenmiş onu yazın

وَلْيَكْتُبْ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ

yazmaktan yazıcı kaçınmasın adaletle bir yazıcı aranızda yazsın

كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ

gibi o şey Allah öğretti ona yazsın İmlâ[1] etsin/yazdırsın o kimse üzerinde o hak korksun

اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ

Allah'tan Rabbi eksiltmesin ondan bir şey ise o kimse üzerinde o hak

سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ

bir sefih[2] veya bir güçsüz[3] veya gücü yetmiyor yazdırmağa o o zaman yazdırsın

---

1- İmlâl, imlâ' kelimesinin aslı ve eş anlamlısı olup ezbere söyleyip yazdırmak, dikte anlamındadır.

2- Bir beyinsiz/malını israf eden bir yetişkin.

3- Çok ihtiyar, bunamış ve deli denilecek ölçüde aklı zayıflamış biri ise.

وَلِيُّهُۥ بِٱلْعَدْلِ ۚ وَٱسْتَشْهِدُوا۟ شَهِيدَيْنِ مِن رِّجَالِكُمْ ۖ فَإِن

eğer — erkekleri-nizden — iki şahit — şahit iste-yin/gösterin — adaletle — velisi

لَّمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَٱمْرَأَتَانِ مِمَّن تَرْضَوْنَ

rıza gös-teriyorsunuz — o kimse-lerden — ve iki kadın — o zaman bir erkek — iki erkek — iki (şahit) olmazlarsa

مِنَ ٱلشُّهَدَآءِ أَن تَضِلَّ إِحْدَىٰهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَىٰهُمَا ٱلْأُخْرَىٰ ۚ

diğerine — biri ikisinin — hatırlatıversin — biri ikisinin — şaşırma-sında — şahitler-den

وَلَا يَأْبَ ٱلشُّهَدَآءُ إِذَا مَا دُعُوا۟ ۚ وَلَا تَسْـَٔمُوٓا۟ أَن تَكْتُبُوهُ

yazmanızdan onu — üşenmeyin — çağırıldık-larında — şahitler — kaçınmasın

صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰٓ أَجَلِهِۦ ۚ ذَٰلِكُمْ أَقْسَطُ عِندَ ٱللَّهِ وَأَقْوَمُ

daha uy-gun/sağlam — Allah katında — daha adil — bu size (gösterdik-lerim) — değin süresine — veya büyük — küçük

لِلشَّهَٰدَةِ وَأَدْنَىٰٓ أَلَّا تَرْتَابُوٓا۟ إِلَّآ أَن تَكُونَ تِجَٰرَةً حَاضِرَةً

peşin — bir ticaret — olması — ancak — kuşkuya düşme-menize — daha ya-kın/elve-rişli — şahitliğe

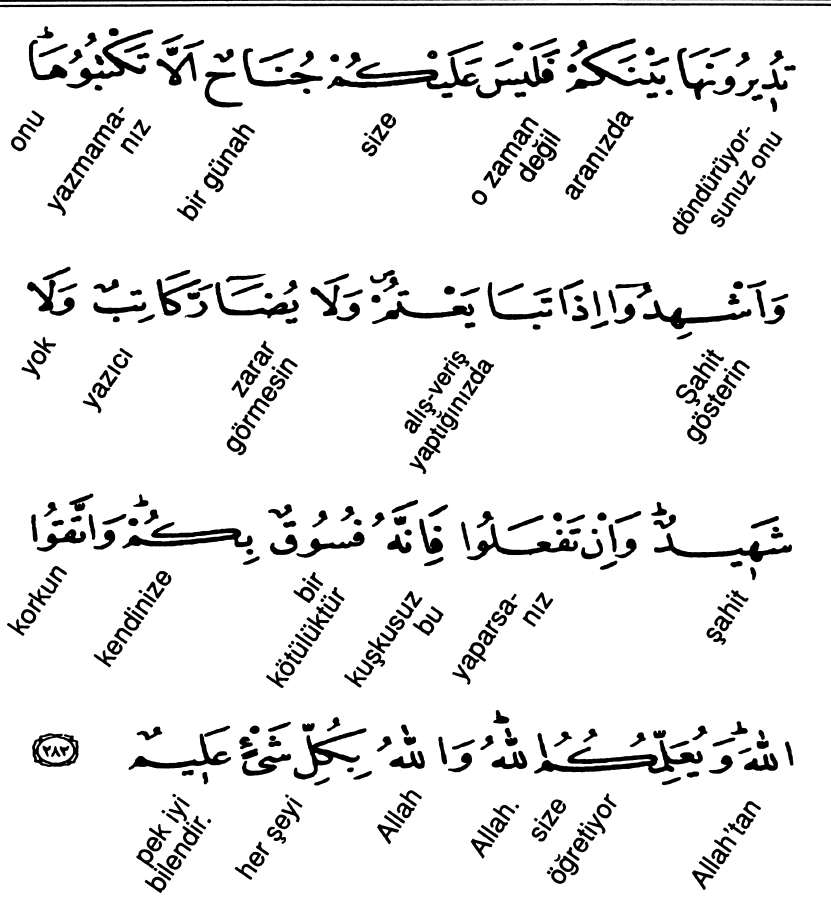

Meâl/282: "Ey o iman edenler 'Belirli bir vade ile birbirinize borçlandığınızda onu yazın. Aranızda bir yazıcı adaletle yazsın. Yazıcı, Allah'ın kendisine öğrettiği gibi yazmaktan kaçınmasın. Üzerinde hak olan (borçlu) da yazdırsın, Rabbi olan Allah'tan korksun ve ondan bir şey eksiltmesin. Üzerinde hak olan (borçlu) bir beyinsiz/bunak veya çaresiz yahut yazdıramayacak biri ise o, o zaman velisi adaletle yazdırsın.

Erkeklerinizden iki şahit tutun. İki şahit iki erkek olmazsa o zaman bir erkek ile şahitliklerine rıza göstereceklerinizden iki kadın olsun ki kadınlardan biri şaşırdığında ikisinden biri ötekine hatırlatıversin.

Şahitler -çağırıldıklarında- kaçınmasınlar.

Küçük-büyük onu süresine kadar yazmaktan üşenmeyin.

Bu size anlatılanlar Allah katında daha adaletli, tanıklık için daha sağlam, kuşkuya kapılmamanız daha yakın/ elverişlidir.

Ancak, aranızda döndürüp durduğunuz peşin bir tiracat olması durumunda o zaman onu yazmamanızda size bir günah yoktur. Bununla birlikte alış-veriş yaptığınızda şahit tutun. Yazıcı da şahid de zarar görmesin. (Böyle bir şey) yaparsanız kuşkusuz o size bir kötülüktür. Allah'tan korkun, Allah size öğretiyor. Allah her şeyi pek iyi bilendir."

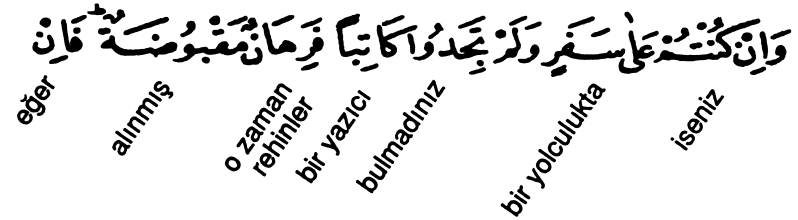

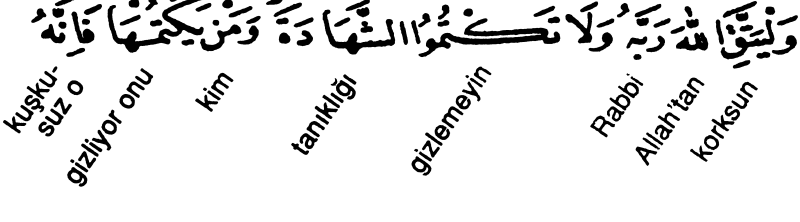

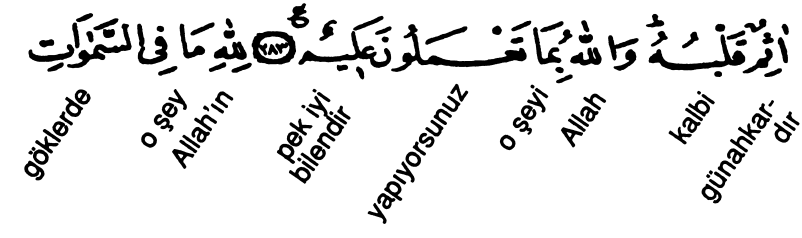

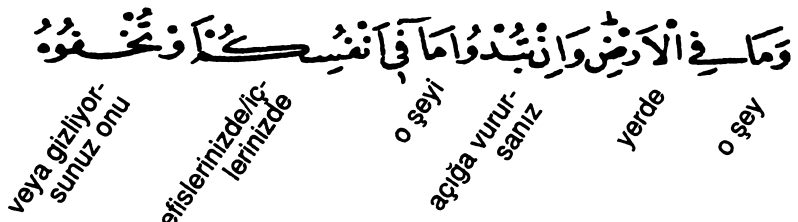

Meâl/283: "Eğer bir yolculukta iseniz ve bir yazıcı da bulamazsanız o zaman alınmış rehinler (yeter). Kiminiz kimine güvenmişse güvenilen emanetini ödesin, Rabbi olan Allah'tan korksun. Tanıklığı gizlemeyin. Tanıklığı gizleyenin kuşkusuz kalbi günahkardır. Allah yapmakta olduğunuzu pek iyi bilendir."

يُحَاسِبْكُم بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ

diliyor o kimseye azap eder diliyor o kimse için bağışlar Allah onunla sizi sorgular

وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٨٤﴾ آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ

kendisine indirildi o şeye o elçi inandı pek güçlüdür her şeye karşı Allah

مِن رَّبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ

kitaplarına, meleklerine Allah'a inandı hepsi müminler de Rabbinden

وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ ۚ وَقَالُوا سَمِعْنَا

duyduk dediler elçilerinden hiç kimse-nin arasını ayırmayız peygam-berlerine

وَأَطَعْنَا ۖ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ

Allah yüklemez[1] dönüş/son varış ancak sana Rabbimiz mağfiretini itâat ettik

Meâl/284: "Göklerde ve yerde olanlar yalnız Allah'ındır. İçlerinizdekini açığa vursanız da onu saklasanız da Allah, sizi onunla sorgular. Artık (bunun ardından) dilediğini bağışlar dilediğine de azap eder. Allah, her şeye karşı pek güçlüdür."

Meâl/285: "O elçi, Rabbinden kendisine indirilene inandı. Müminler de. Hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve elçilerine inandı. Elçilerinden hiçbiri arasında fark, ayırım yapmayız. 'Dinledik itaat ettik, Rabbimiz bağışlamanı isteriz, dönüş yalnız sanadır' dediler."

1- Teklif yapmaz.

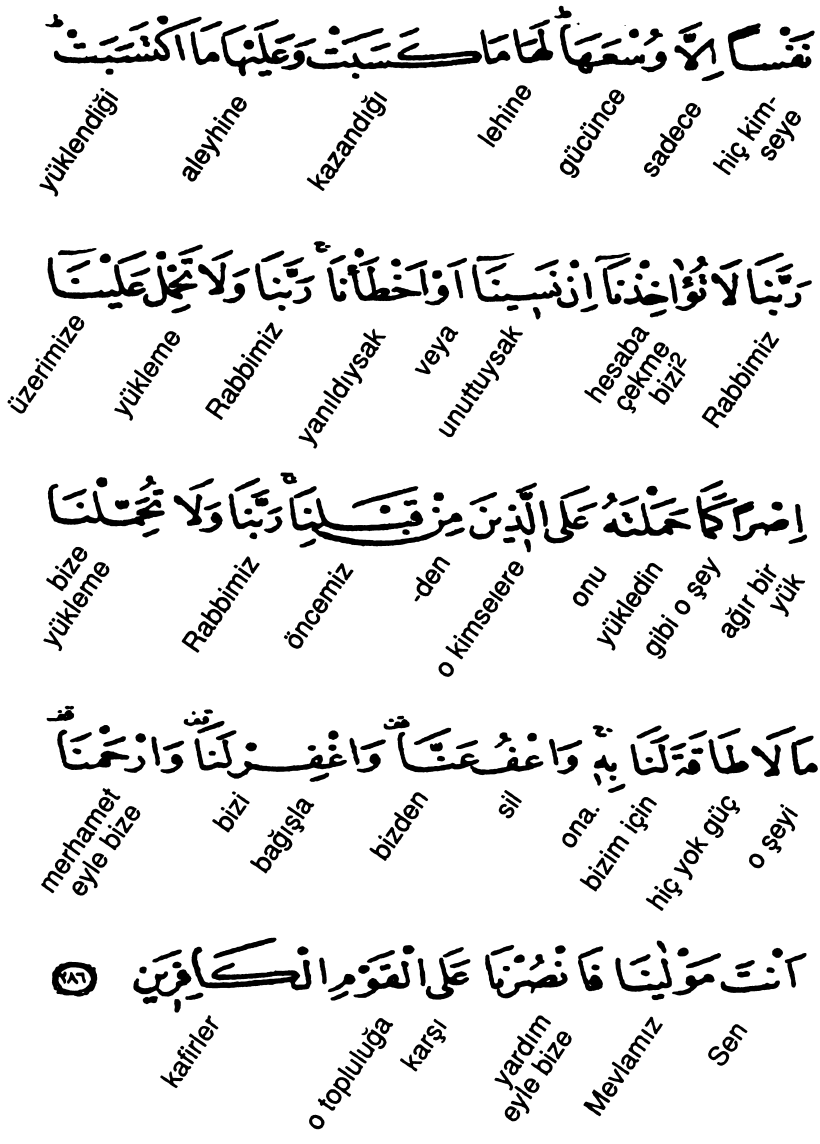

Meâl/286: "Allah, hiç kimseye gücünün dışında bir şey yüklemez/teklifte bulunmaz. Herkesin kazandığı lehine, yüklendiği aleyhinedir. 'Rabbimiz! Unuttuysak veya yanıldıysak bizi sorumlu tutup sorgulama, Rabbimiz! Bizden öncekilere kendisini yüklediğin gibi üzerimize ağır bir yük yükleme. Rabbimiz! Bize, kendisine karşı bizim için güç olmayan şeyi yükleme. Bizden sil, bizim için bağışla, bize merhamet eyle. Sen Mevlamızsın, o kafirler topluluğuna karşı bize yardım eyle."

2- Bizi, sorumlu tutup sorgulama.

ÂL-İ İMRÂN SÛRESİ[1]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الٓمٓ ﴿١﴾ اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ﴿٢﴾ نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ

Elif, Lâm, Mîm[2]. Allah hiç yok ancak O, Hayy'dir[3], O, Kayyûm[4]'dur. O, sana Kitab'ı İndirdi[5] o Kitab'ı gerçek ile

مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ التَّوْرَاةَ وَالْإِنجِيلَ ﴿٣﴾ مِن قَبْلُ هُدًى

doğru yola iletmek önceden İncil'i, Tevrat'ı, indirdi önünde o şeyi doğrulayan

لِّلنَّاسِ وَأَنزَلَ الْفُرْقَانَ ۗ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ

pek çetin. bir azap onlara Allah'ın ayetlerine küfrettiler kuşkusuz o kimseler Furkan'ı[6] indirdi insanları

Meâl/1: Elif, Lâm, Mîm.
Meâl/2: "Allah. Hiçbir tanrı yok sadece O. O Hayy'dir, O Kayyum'dur."
Meâl/3: "O, sana Kitab'ı, önündekileri doğrulayıcı olarak hak ile indirdi. Tevrat'ı ve İncil'i de indirmişti."

1- Medine'de indirilmiştir, 200 âyet ve 3480 kelimedir. Mushafta 3, indiriliş tarihine göre ise 94. sûredir.
2- Bkz. Bakara sûresi âyet 1.
3- Bkz. Bakara sûresi âyet 255.
4- Bkz. aynı yer.
5- Fiilin özelliği dikkate alınarak parça parça indirdi yorumu da yapılmıştır. S.G.
6- Hak ile bâtılı ayırt eden hükümleri.

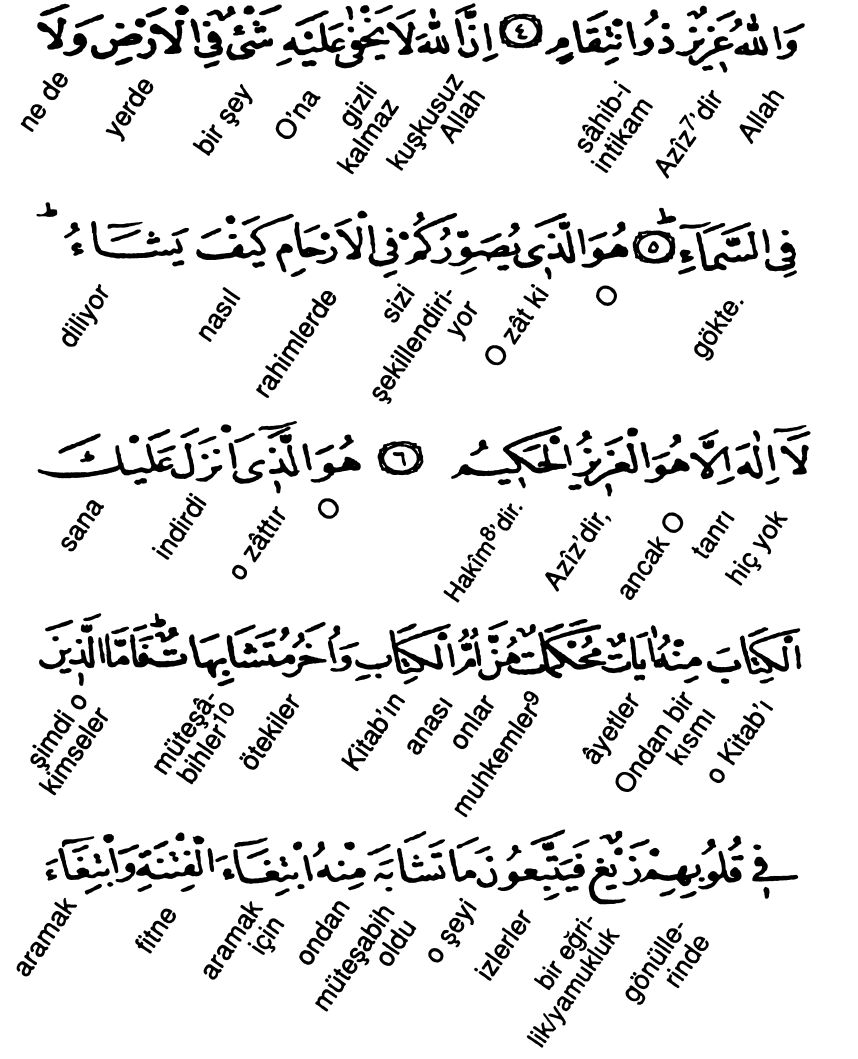

Meâl/4: "İnsanlara bir rehber olmak üzere önceden. Furkan'ı da indirdi. Kuşkusuz Allah'ın âyetlerini inkâr edenler, onlara pek çetin bir azap vardır. Öyle ya Allah pek güçlüdür, intikam sahibidir."
Meâl/5: "Kuşkusuz Allah, yerde ve gökte hiçbir şey O'na gizli kalmaz."
Meâl/6: "O, sizi, rahimlerde istediği şekilde şekillendiren zattır. O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur. O Azîz'dir, Hakîm'dir."

7- Mutlak galip olan, mağlup edilemeyen, üstün kudret sahibi, emir ve irâdesine karş gelinemeyen.
8- Bütün işlerinde tam hikmet sahibi, emir ve yasakları mahza hikmet olan.
9- Muhkem âyetler: Anlamları açık, yoruma ihtiyaç bırakmayan, başka anlamlara çekilmeleri mümkün olmayan ayetler.
10- Müteşâbih âyetler: Birbirine benzeyen, çeşitli manalara alınabilecek, yoruma açık benzeşik âyetlerdir.

Meâl/7: "O, o zât ki sana o Kitab'ı indirdi. Ondan bir kısmı muhkem âyetlerdir, onlar Kitab'ın anasıdır. Ötekiler de müteşabih/ benzeşik olanlardır. Kalplerinde eğrilik/yamukluk bulunanlar fitne aramak, (keyiflerince) tevilini yapmak için ondan müteşabihler/anlamı benzeşikler ardına düşerler. Oysa (gerçek) tevilini Allah'tan başkası bilmez. İlimde kökleşenler/derinleşenler ise: 'Ona inandık, hepsi rabbimiz katından' derler. Temiz ve duru akıl sahiplerinden başkası iyice düşünmez."

Meâl/8: "Rabbimiz' Bize hidayet verdikten sonra kalplerimizi eğriltme/yamultma, bize tarafından bir rahmet bağışla, kuşkusuz Sen, Sensin o Vahhâb (derler)."

Meâl/9: "Rabbimiz! Kuşkusuz Sen, kendisinde hiç kuşku olmayan bir gün için insanları toplayansın. Cidden Allah O Miad'ı şaşmaz/sözünden caymaz."

11- Te'vîl: Bir lafzın anlamını gayesine uygun şekilde yorumlamak, muhtemel manalarından en uygun olanını göstermektir.

12- Vahhâb: Çeşit çeşit nimetleri çokça bağışlayan, veren, herhangi bir karşılık beklemeden lutufta bulunan, her şeyi vermeğe hem de çok çok vermeğe kadir olan, en küçük hacetten en büyük ihtiyaca kadar her isteği karşılayan.

13- Yerine getireceğini vadettiği süreç.

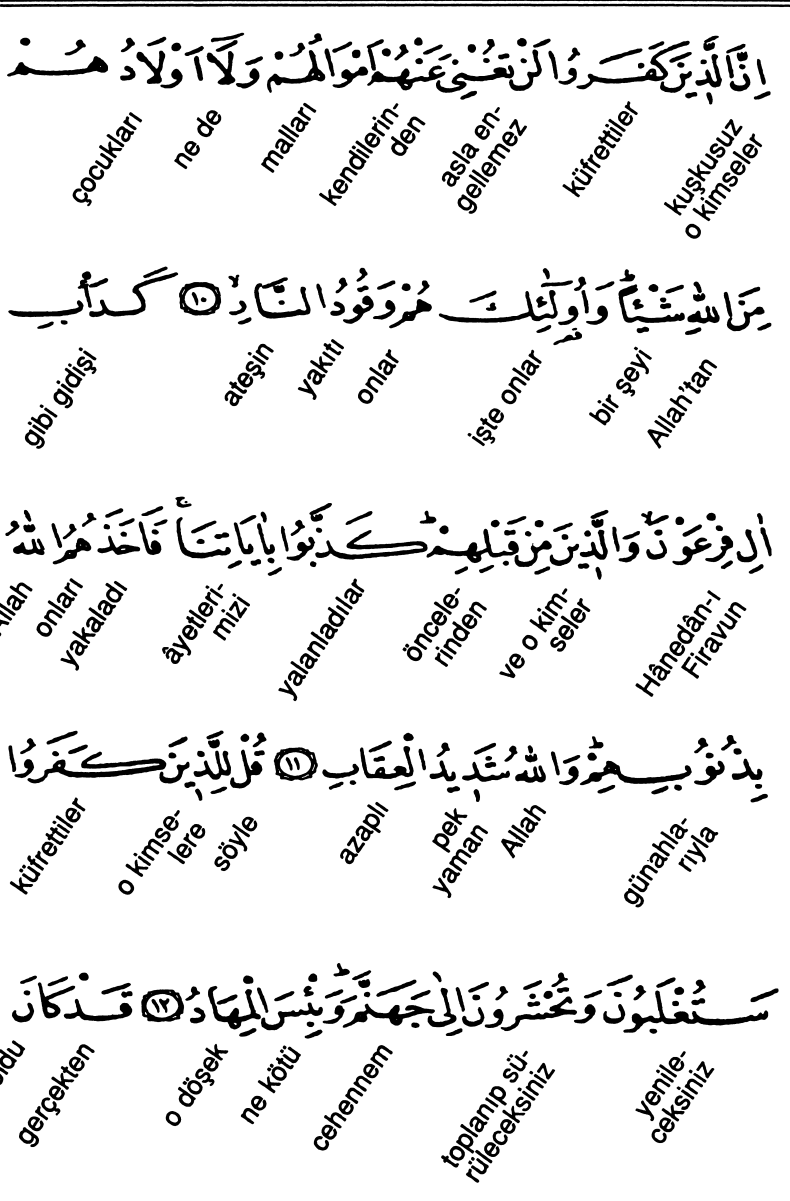

Meâl/10: "Kuşkusuz o küfredenler, ne malları ne de çocukları Allah'tan (gelecek) hiçbir şeyi kendilerinden asla engelleyemez. İşte onlar! Onlar o ateşin yakıtı."
Meâl/11: "Firavun Hanedanıyla onlardan öncekilerin gidişi/durumu gibi. Ayetlerimizi yalanlamışlardı da Allah da kendilerini günahlarıyla yakalamıştı. Öyle ya Allah yaman azaplıdır."
Meâl/12: "O küfredenlere söyle: Yakında yenilecek ve toplanıp cehenneme sürüleceksiniz. O döşek ne kötü!"

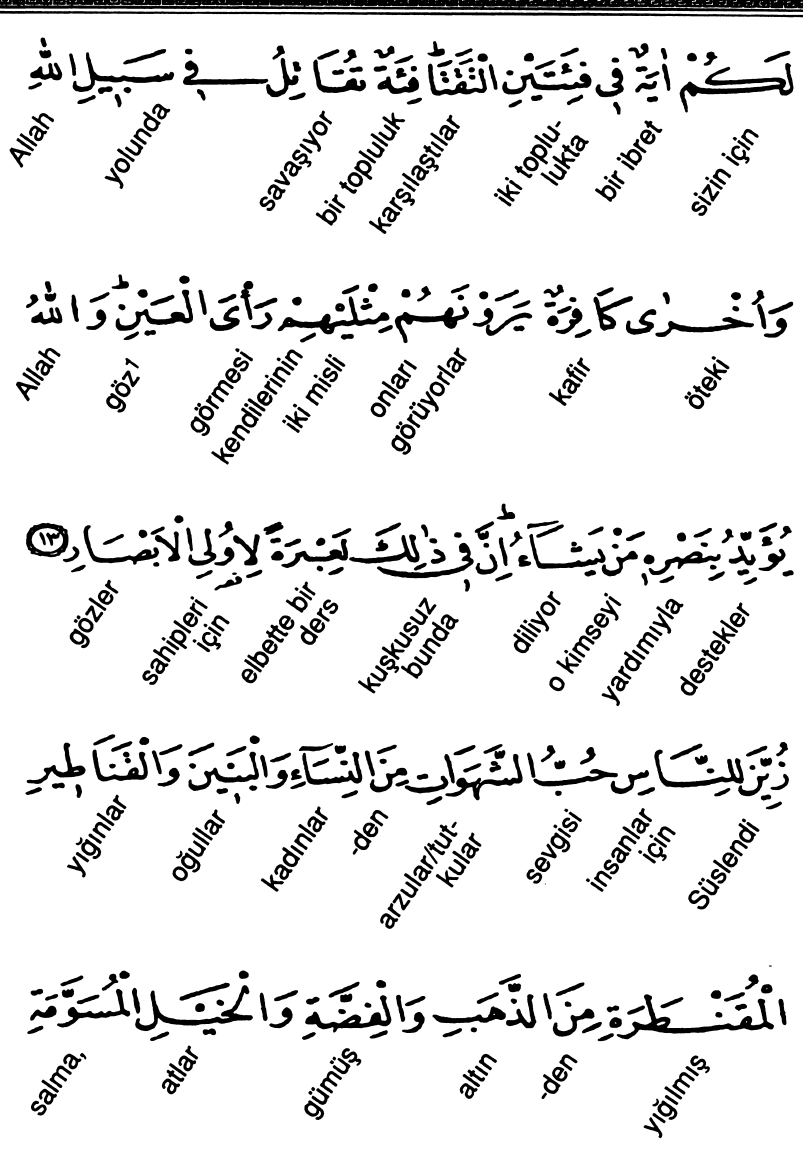

Meâl/13: "(Bedir'de) karşılaşan şu iki toplulukta sizin için gerçekten bir ibret vardı: Bir topluluk Allah yolunda savaşıyor; öteki ise kafirdi, onları göz göre/kafalarındaki gözleriyle iki katları görüyorlardı. Allah dilediğini yardımıyla destekliyordu. Kuşkusuz bunda gözleri olanlar için elbette bir ders vardır."

1- Göz göre/dış gözleriyle/kafa gözleriyle.

Meâl/14: "İnsanlara, kadınlar, oğullar, altın, gümüş, salma, atlar, (öteki) büyük ve küçük baş hayvanlar ve ekinden arzular/tutkular sevgisi bezenip süslendi/çekici kılındı. Bu, alçak hayatın/dünya hayatının bir faydasıdır. Oysa Allah, O'nun katındadır varılacak yerin güzelliği."

Meâl/15: "De ki: 'Size bunlardan daha hayırlısını haber vereyim mi? Korunanlar için Rableri katında altlarından ırmaklar akan içlerinde sürekli kalacakları cennetler, ayrıca tertemiz eşler ve Allah'tan bir hoşnutluk vardır. Allah o kulları pek iyi görendir."

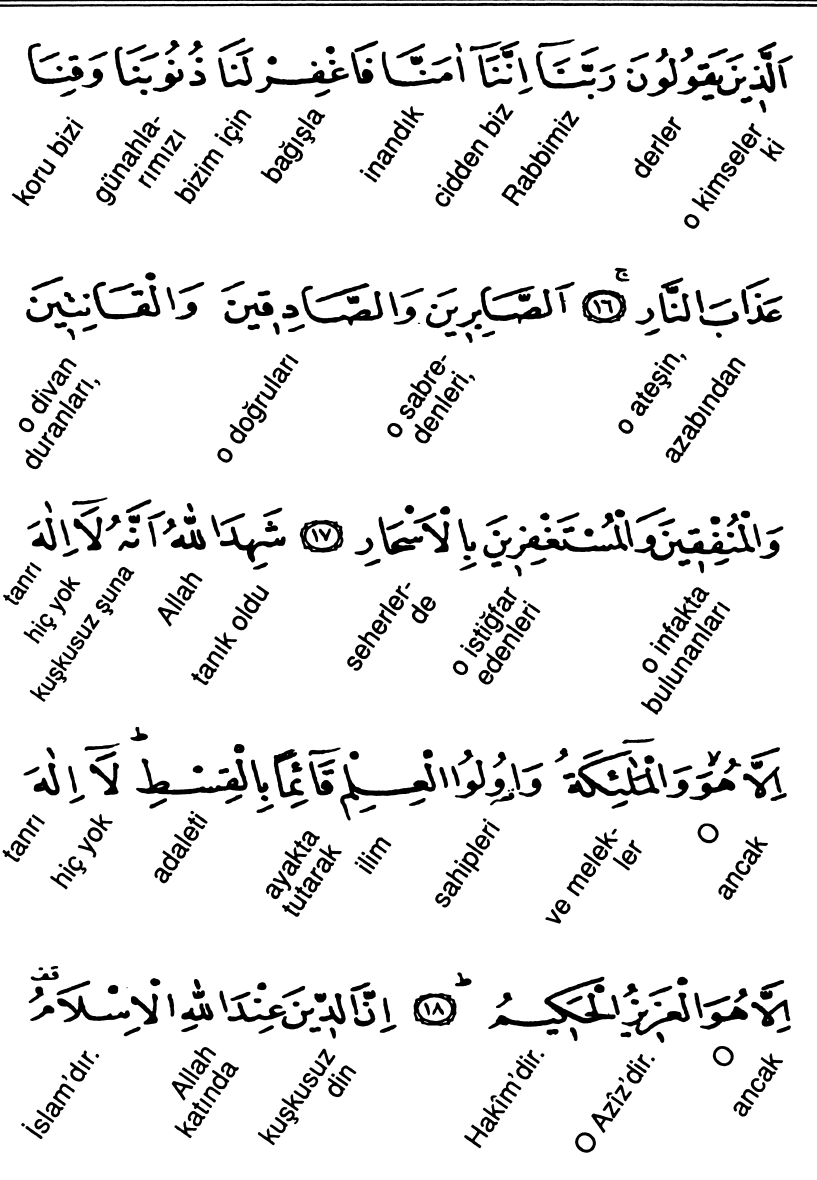

Meâl/16: "O kimseler ki: 'Rabbimiz! Cidden biz inandık, bizim için günahlarımızı bağışla ve bizi o ateşin azabından koru' derler."

Meâl/17: "O sabredenleri, o doğruları, o divan duranları, o infakta bulunanları ve seherlerde o mağfiret dileyenleri."

Meâl/18: "Allah kesinlikle şuna tanıklık etti: Kendisinden başka hiçbir tanrı yoktur. Melekler ve adaleti ayakta tutarak ilim sahipleri de O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur (diye tanıklık ettiler). O Azîz'dir, Hakîm'dir.

وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ

kendilerine geldi / o şeyin ardından / ancak / o kitaba / verildiler / o kimseler ki / ihtilaf etmedi

الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ ۗ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ

pek hızlı görendir / kuşkusuz Allah / Allah'ın / âyetlerine / küfrediyorlar / kim / aralarındaki / azgınlık/kıskançlıktan / ilim

الْحِسَابِ ﴿١٩﴾ فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ

o kimse ile / Allah'a / yüzü-mü/özümü / teslim ettim / de / muhâcce[1] ederlerse / seninle / hesabı

اتَّبَعَنِ ۗ وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْأُمِّيِّينَ أَأَسْلَمْتُمْ ۚ

teslim oldu-nuz mu? / ve ümmilere / o Kitab'a / verildiler / o kimselere ki / de bana uydu

فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا ۖ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ

sana ancak / yüz çevirir-lerse / gerçekten hidâyete ermişlerdir / teslim olurlar-sa

Meâl/19: "Kuşkusuz Allah katında din İslâm'dır. O kitap verilenlerin anlaşmazlıkları sadece kendilerine ilim geldikten sonra aralarındaki taşkınlıktan/kıskançlıktan ötürüdür. Her kim Allah'ın âyetlerini inkar ederse cidden Allah, hesabı pek çabuk görendir."

1- Sana karşı kanıt yarışına kalkışırlarsa.

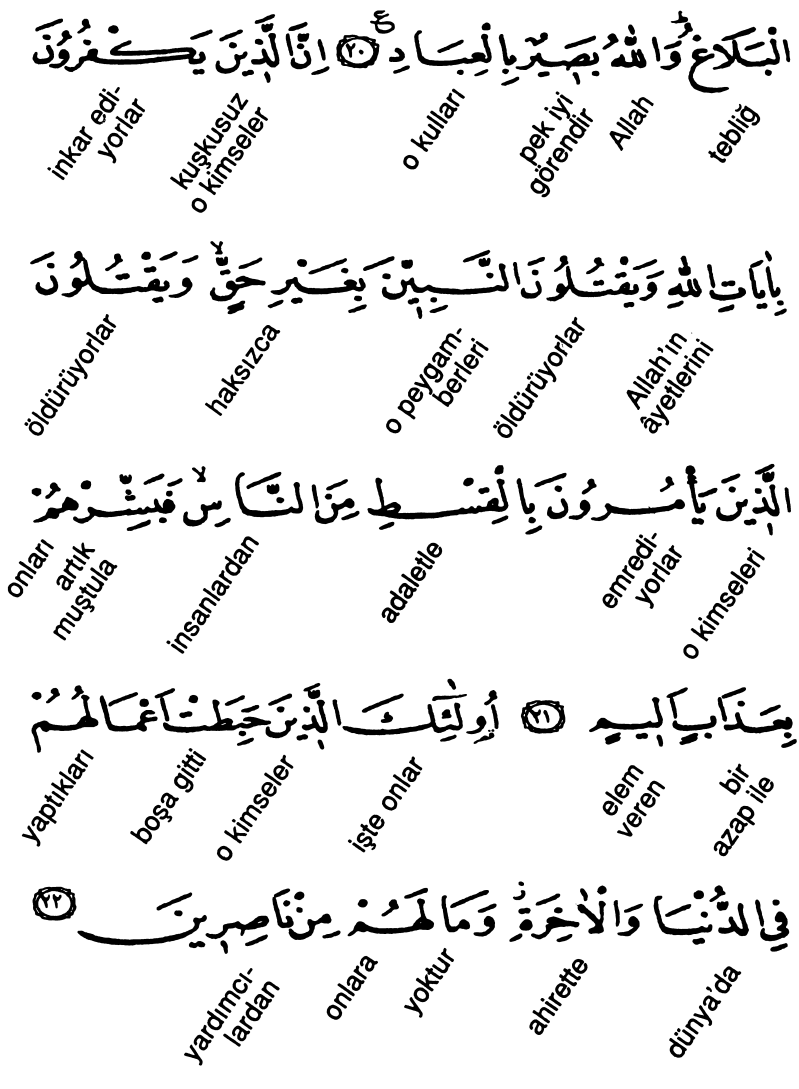

Meâl/20: "Sana karşı kanıt yarışına yeltenirlerse de ki: 'Ben, bana uyanlarla birlikte yüzümü/özümü Allah'a teslim ettim.' Ve kendilerine o Kitap verilenlerle ümmilere söyle: 'Siz de teslim oldunuz mu?' Teslim olmuşlarsa gerçekten hidayete ermişlerdir. Yüz çevirirlerse sana düşen sadece tebliğdir. Allah o kulları pek iyi görendir."

Meâl/21: "Cidden, Allah'ın âyetlerini inkar edenler ile o peygamberleri haksızca katledenler ve insandan adaletle emredenlerin canlarına kıyanlar (var ya) onları elem veren bir azapla muştula."

Meâl/22: "İşte onlar, yaptıkları dünya ve ahirette boşa gidenlerdir. Onlar için yardımcılar da yoktur."

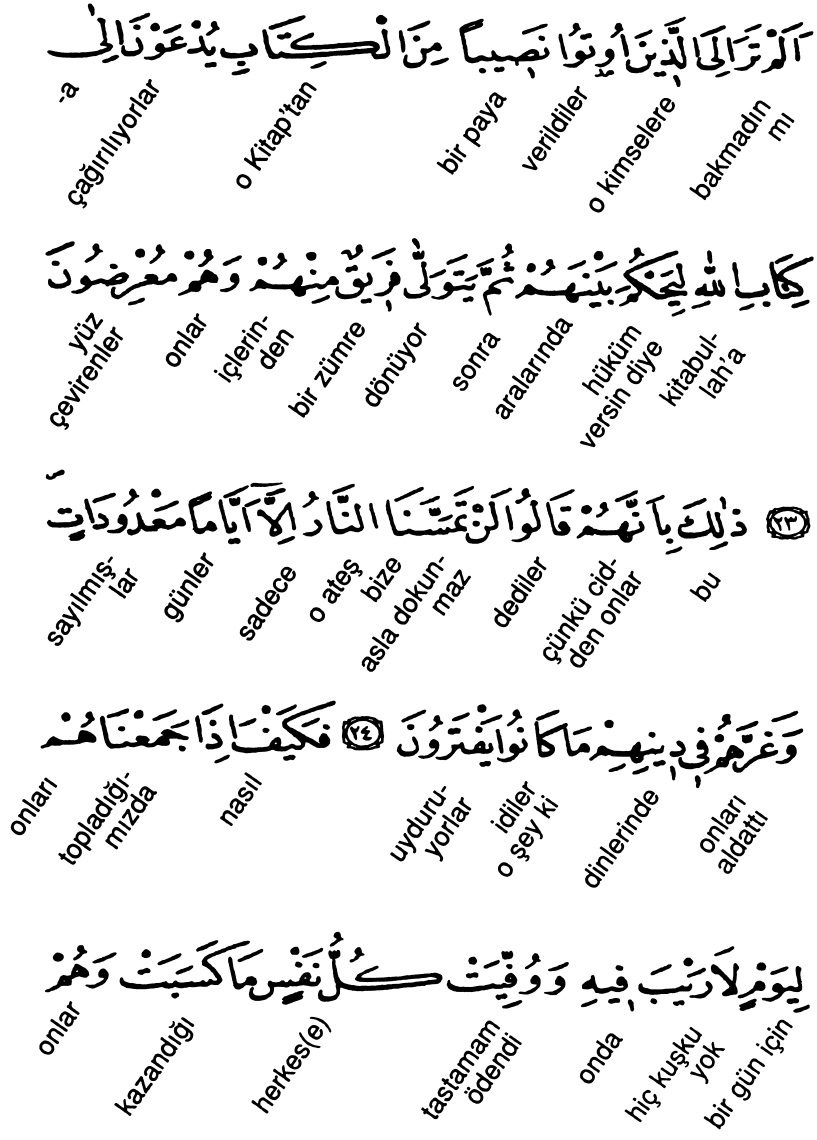

Meâl/23: "Bakmaz mısın kendilerine o Kitap'tan bir pay verilenlere? Aralarında hüküm vermesi için Allah'ın Kitab'ına çağırılıyorlar da sonra içlerinden bir zümre yüz çevirerek dönüp gidiyor."

Meâl/24: "Bunun sebebi cidden onların: 'O ateş bize, sayılı günler dışında kesinlikle dokunmaz' demeleridir. Uyduragelidikleri şey, kendilerini dinlerinde aldatmıştır."

لَا يَظْلَمُونَ ﴿٢٥﴾ قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ

haksızlığa uğramazlar — de ki — Allah'ım — sahibi — mülkün — verirsin — mülkü/saltanatı — o kimseye — diliyorsun

وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ

çekip alırsın — mülkü/saltanatı — o kimselerden — diliyorsun — yüceltirsin — o kimseyi — diliyorsun — alçaltıyorsun — o kimseyi — diliyorsun

بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٦﴾ تُولِجُ اللَّيْلَ

elinde — o hayır — kuşkusuz Sen — her şeye karşı — pek güçlüsün — sokuyorsun — geceyi

فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ

gündüzün içine — sokuyorsun — gündüzü — gecenin içine — çıkarıyorsun — diriyi

مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ

ölüden — çıkarıyorsun — ölüyü — diriden — rızık veriyorsun — o kimseye — diliyorsun — -siz

Meâl/25: "Peki, onları, kendisinde hiç kuşku bulunmayan bir gün için bir araya topladığımızda ve herkese kazandığı tastamam verilip onların haksızlığa da uğramayacaklar(ı bir ortamda durumları) nasıl olacaklar?"

Meâl/26: "De ki: Allah'ım! Ey mülkün sahibi! Mülkü/saltanatı dilediğine verir, dilediklerinden de o mülkü/saltanatı çekip alırsın, dilediğini de alçaltır zelil düşürürsün. Hayır/her imkan Senin elinde! Cidden Sen her şeye karşı pek güçlüsün."

Meâl/27: "Geceyi gündüzün içine sokarsın, gündüzü gecenin içine sokarsın, diriyi ölüden çıkarırsın, ölüyü diriden çıkarırsın. Dilediğine hesapsız rızık verirsin."

Meâl/28: "Müminler, müminleri bırakıp kafirleri dostlar edinmesinler. Kim bunu yaparsa Allah'tan hiçbir şeyde değildir/Allah ile ilişiği kesilir. Ancak onlardan bir korunma ile korunmanız başka. Bununla birlikte Allah sizi kendisinden sakındırıyor. Dönüş yalnız Allah'adır."

Meâl/29: "De ki: Göğüslerinizdekini gizleseniz de veya onu açıklasanız da Allah onu bilir. (Allah) göklerdekileri ve yerdekileri bilir. Allah, her şeye karşı pek güçlüdür."

1- Şerlerinden korunmak için sureta işbirliği yapabilir, kendilerine dostluk kurabilirsiniz.

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوٓءٍ تَوَدُّ

arzular kötülükten işlemiş o şeyi hazırlanmış hayırdan işlemiş o şeyi her nefis bulacak günde

لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا ۗ وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ ۗ وَاللَّهُ رَءُوفٌ

Raûf[1]'tur Allah kendisin-den. Allah sizi sakındırı-yor pek uzak bir mesafe kendisi arasında onunla keşke cid-den

بِالْعِبَادِ ﴿٣٠﴾ قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ

Allah sizi sevsin bana öyle ise uyun Allah'ı sevi-yorsunuz iseniz de ki o kullara

وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣١﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ

Allah'a itaat edin de ki pek mer-hametlidir pek bağışlayandır, Allah günahları-nızı sizin için bağışlasın

وَالرَّسُولَ ۖ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾ إِنَّ اللَّهَ

kuşkusuz Allah o kafirleri sevmez kuşkusuz Allah dönerlerse peygam-ber'e

Meâl/30: "O gün her nefis, yaptığı hayrı önünde hazırlanmış bulacak; ne kötülük yapmışsa cidden keşke onunla arasında pek uzak bir mesafe olsa diye arzulayacak. Allah sizi kendisinden sakındırıyor. Allah, kullara karşı pek şefkatlidir."

Meâl/31: "De ki: Allah'ı seviyorsanız o zaman bana uyun ki Allah sizi sevsin ve sizin için günahlarınızı bağışlasın. Allah pek bağışlayıcı, pek merhametlidir."

Meâl/32: "De ki: Allah'a ve Peygamber'e itaat edin. Dönerlerse kuşkusuz Allah o kafirleri sevmez."

1- Pek esirgeyici, pek şefkatlidir.

اصْطَفَىٰٓ ءَادَمَ وَنُوحًا وَءَالَ إِبْرَٰهِيمَ وَءَالَ عِمْرَٰنَ عَلَى ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٣٣﴾

âlemlere — Hânedan-ı İmran'ı — Hânedan-ı İbrahim'i; — Nuh'u, — Adem'i; — seçip üstün kıldı

ذُرِّيَّةًۢ بَعْضُهَا مِنۢ بَعْضٍ ۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾ إِذْ قَالَتِ ٱمْرَأَتُ

karısı — dedi — bir vakit — pek iyi bilendir — pek iyi duyan, Allah — kiminden — kimileri — bir soy olarak

عِمْرَٰنَ رَبِّ إِنِّى نَذَرْتُ لَكَ مَا فِى بَطْنِى مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّىٓ ۖ

benden — kabul eyle — tam özgürlük olarak — karnımda — o şeyi ki — sana — adadım — cidden ben — Rabbim — İmrân'ın

إِنَّكَ أَنتَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٣٥﴾ فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّى

kuşkusuz ben — Rabbim — dedi — onu koydu/doğurdu — ne zaman — pek iyi bilensin — pek iyi duyan — Sensin — kuşkusuz Sen

وَضَعْتُهَآ أُنثَىٰ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ وَلَيْسَ ٱلذَّكَرُ كَٱلْأُنثَىٰ ۖ

gibi kız — erkek — değil — doğurdu — o şeyi ki — daha iyi bilen — Allah — bir kız — onu doğurdum

Meâl/33: "Kuşkusuz Allah, Adem'i, Nuh'u, İbrahim Hânedanını ve İmrân ailesini âlemlere seçip üstün kıldı."

Meâl/34: "Birbirinden gelen bir soy halinde. Allah pek iyi duyan, pek iyi bilendir."

Meâl/35: "Bir vakit, İmrân'ın karısı şöyle demişti: 'Rabbim, kuşkusuz ben, karnımdakini, özgürce sana adadım. (Bunu) benden kabul eyle. Kuşkusuz Sen, (evet) Sen pek iyi duyan, pek iyi bilensin."

وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ

Şeytandan soyunu Sana onu sığındırı-yorum kuşkusuz ben Meryem'i ona ad verdim kuşkusuz ben

الرَّجِيمِ ﴿٣٦﴾ فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنبَتَهَا نَبَاتًا

bir bitki bitirdi/ye-tiştirdi onu güzel kabul ile Rabbi onu Bunun üzerine kabul etti kovulmuş

حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ

Mihrab'3a Zekeriy-ya yanına girdi ne zaman Zekeriy-ya'ya2 onu üstlendirdi güzel

وَجَدَ عِندَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّىٰ لَكِ هَٰذَا قَالَتْ هُوَ

o dedi bu sana nereden ey Meryem dedi bir rızık yanında buldu

مِنْ عِندِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾

hesapsız diliyor o kimseyi rızıklandırır Kuşkusuz Allah Allah katından

Meâl/36: "Onu doğurunca - Allah ne doğurduğunu daha iyi bilirken- dedi: 'Rabbim cidden onu kız doğurdum, erkek kız gibi değildir, ona Meryem adını verdim. Hakikat ben onu ve soyunu kovulmuş şeytandan sana sığındırıyorum."

Meâl/37: "Bunun üzerine Rabbi onu güzel bir kabul ile kabul etti ve kendisini güzel bir şekilde/güzel bir bitki gibi yetiştirdi, Zekeriyya'nın himayesine verdi. Zekeriyya onun (Meryem'in) yanına Mihrab'a ne zaman girse yanında bir rızık/bir yiyecek bulur ve derdi: 'Meryem bu sana nereden?' 'O, Allah katından, kuşkusuz Allah dilediğini hezsapsızca rızıklandırır' derdi."

2- Hz. Zekeriyya, Hz. Meryem'in teyzesinin kocasıdır.

3- Burada Mihrab'tan maksat, Mescid'de Hz. Zekeriyya tarafından Hz. Meryem'in yerleştirildiği ve merdivenle çıkılan mahfildir. (E.H.Y.H.D.K.D. II, 1094).

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ ۖ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِن لَّدُنكَ ذُرِّيَّةً

orada dua etti Zekeriyya Rabbine dedi Rabbim bağışla bana katından bir soy

طَيِّبَةً ۖ إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٨﴾ فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ

o melekler derken ünledi/seslendi ona yakarışı. pek iyi duyansın kuşkusuz Sen tertemiz

قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَىٰ مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ

divan durmuş namaz kılıyor Mihrap'ta cidden Allah müjdeliyor sana Yahya'yı doğrulayıcı olarak bir kelime'yi

مِّنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾ قَالَ

Allah'tan bir seyyid,2 bir hasûru3 bir peygamberi salihlerden dedi

Meâl/38: "Orada Zekeriyya Rabbine: 'Rabbim! Bana, katından tertemiz bir soy bağışla, kuşkusuz Sen yakarışı pek iyi duyansın' diye yakardı."

Meâl/39: "Derken, o Mihrap'ta divan durmuş namaz kılarken melekler kendisine: 'Kuşkusuz Allah sana, Allah'tan bir kelimeyi doğrulayıcı olarak Yahya'yı, bir efendiyi, bir zahidi, salihlerden bir peygamberi müjdeliyor' diye seslendi."

1- "Kelime" ile Hz. İsa'ya işaret ediliyor, Hz. İsa, Kur'ân-ı Kerimde (bkz. Nisa, 171) Allah'ın kelimesi olarak da nitelendirilmiştir.

2- Seyyid: Efendi, kerim, yumuşak başlı, batıla sapmadan halkın hoşnutluğunu alan, akranlarından üstün, başkanlığa layık anlamlarını içerir.

3- Hasûr: Gücü yerinde iken, imkânı varken gerek kadınlardan gerekse dünya tutkularından uzak duran, nefsine son derece hakim, zâhit, dünyadan el-etek çeken manalarını tazammun eder.

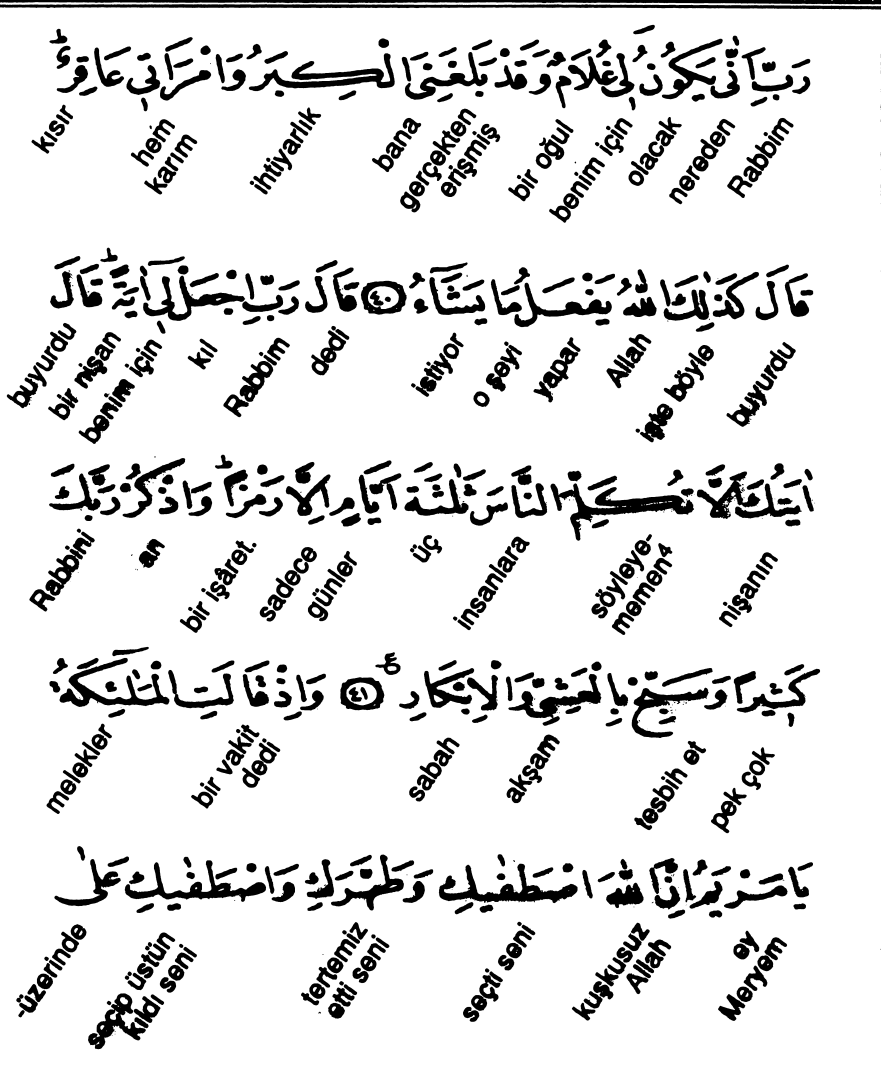

Meâl/40: "(Zekeriyya) dedi: 'Rabbim! Benim için bir oğul nasıl olabilir? Gerçekten bana, ihtiyarlık erişmiş, üstelik karım da kısır.' Buyurdu: İşte böyle, Allah istediğini yapar."

Meâl/41: "(Zekeriyya) dedi: 'Rabbim! Bana bir nişan/bir belirti ver.' Buyurdu: Belirtin insanlarla işaret dışında söyleyememen/söylememendir. Rabbini çokça an, akşam-sabah tesbih et."

4- "Ellâ tukellime" fi'li, çoğu tefsir alimleri tarafından "konuşamaman" şeklinde yorumlanmakla birlikte "konuşmaman" tarzında tefsir edenler de vardır.

نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ﴿٤٢﴾ يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي

ruku et | secde eyle | Rabbin için | divan dur | ey Meryem | âlemlerin | kadınları

مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾ ذَٰلِكَ مِنْ أَنبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ

sana | onu vahyedi-yoruz | gaybın | haber-lerinden | bunlar, | ruku edenlerle

وَمَا كُنتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا

değil | Meryem'i | üstleniyor | hangisi onlardan | kalemlerini[5] | atıyorlar | ki | yanlarında | oysa yok-tun

كُنتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٤﴾ إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ

ey Meryem | melekler | ki demişti | ki çekişi-yorlar | yanlarında | idin

إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِّنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ

oğlu | İsa | Mesih[6] | adı | kendinden | bir kelime | ile | seni | muştulu-yor | kuşkusuz Allah

Meâl/42: "Melekler: 'Ey Meryem! Cidden Allah seni seçti, seni tertemiz yaptı, seni âlemlerin/dünyaların kadınlarına seçip üstün kıldı' dedi."
Meâl/43: "Ey Meryem! Rabbin için divan dur, secde eyle, rukû edenlerle rukû et."
Meâl/44: "Bunlar da, sana vahyetmekte olduğumuz gayb haberlerindendir. Meryem'in bakımını hangisi üstlenecek diye kalemlerini attıklarında/kur'a çektiklerinde yanlarında yoktun. Yine birbirleriyle çekişirlerken de yanlarında değildin."

5- Tevrat'ı yazdıkları kalemlerini veya özel fal oklarını suya atarak kur'a çekerlermiş.
6- İbranicede mübarek anlamına gelen 'meşih' kelimesinin arapçalaşmış şekli olup Hz. İsa'nın lakabıdır.

مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾

ve yaklaştırılmışlardan — ahirette — dünyada, — vecîh[7]/itibarlı — Meryem

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾ قَالَتْ

dedi — salihlerden — yetişkin olarak — beşikte, — insanlara — söz söyledi

رَبِّ أَنَّىٰ يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ ۖ قَالَ كَذَٰلِكِ اللَّهُ

Allah — işte böyle — buyurdu — bir beşer — bana — dokunmadı — çocuk — benim için — olur — nereden/nasıl — Rabbim

يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۚ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ

hemen oluverir — Ol! — ona — der — ancak — bir işe/oluşa — karar verdiğinde — dilediğini — yaratır

﴿٤٧﴾ وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَاةَ وَالْإِنجِيلَ ۚ

ve İncil'i — Tevrat'ı — hikmeti'i, — kitabı/yazıyı — ona — öğretecek

Meâl/45: "Bir vakit melekler şöyle demişti: Ey Meryem! Kuşkusuz Allah seni kendinden bir kelime ile muştuluyor, ki adı Meryem oğlu İsa Mesih'tir, dünyada ve ahirette yüzakıdır ve (Allah) yaklaştırılmışlardandır."

Meâl/46: "O, beşikte ve yetişkinlikte insanlara söz söyleyecek/konuşacak. Sâlihlerden (iyi kişilerden)dir".

Meâl/47: "Dedi: 'Rabbim! Bana bir insan dokunmamışken benim nasıl çocuğum olur?' Buyurdu: İşte böyle, Allah ne dilerse yaratır. Bir işe/bir oluşa hükmettiğinde sadece ona 'ol' der, o da oluverir."

Meâl/48: "Ona kitabı/yazıyı, hikmeti'i, Tevrat'ı ve İncil'i öğretecek.

7- Kuvvetli, şerefli, itibarlı.

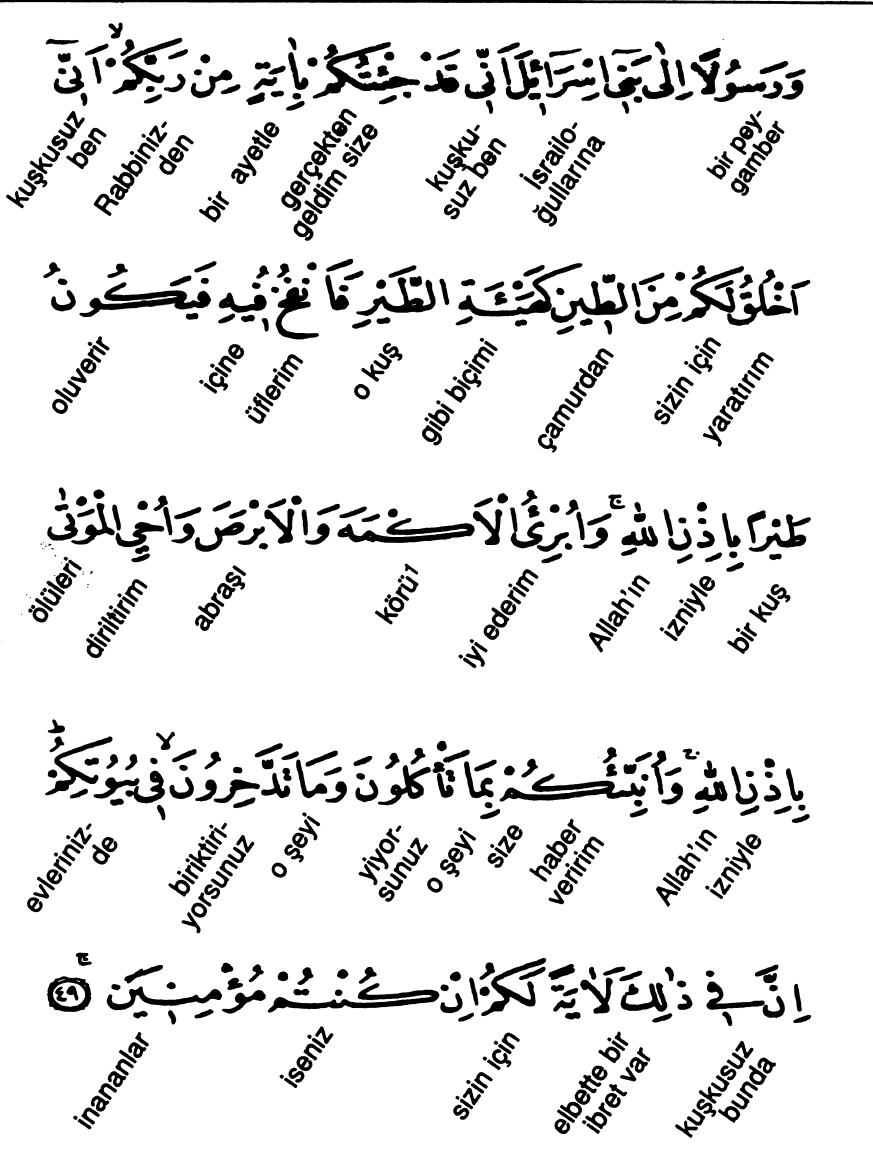

Meâl/49: "(Onu) İsrailoğullarına (şöyle diyecek) bir peygamber (yapacağız): 'Kuşkusuz ben size gerçekten Rabbinizden bir ayetle/bir mucize ile geldim, cidden ben sizin için çamurdan o kuş biçiminde bir şey yaratırım/yaparım, içine üflerim ve Allah'ın izniyle bir kuş oluverir; körü/anadan doğma körü, abraşı iyi ederim, Allah'ın izniyle ölüleri diriltirim, evlerinizde yemekte olduklarınızı ve biriktiregeldiklerinizi size haber veririm. Kuşkusuz bunda sizin için elbette -eğer müminlerseniz- bir ibret vardır."

1- İbn Abbâs'a göre 'el-ekmeh' anadan doğma kördür.

وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرٰىةِ وَلِأُحِلَّ لَكُمْ بَعْضَ

bir kısmını | sizin için | helal kılayım diye | Tevrat'tan | önümde | o şeyi ki | doğrulayıcı olarak

الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِـَٔايَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَاتَّقُوا

öyle ise korkun | Rabbiniz-den | bir ayet-le/mucize ile | geldim size | size | haram kılındı | o şeyin ki

اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿٥٠﴾ إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ ۗ

O'na | öyle ise ibadet edin | Rabbiniz | Rabbim | kuşkusuz Allah | bana saygı göste-rin | Allah'tan

هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٥١﴾ فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَىٰ مِنْهُمُ

onlardan | İsa | sezdi | ne zaman ki | dosdoğru | bir yoldur | bu

الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنصَارِي إِلَى اللَّهِ ۖ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ

biziz | Havariler | dedi | Allah'a | yardım-cılarım | kim | dedi | inkarı

أَنصَارُ اللَّهِ آمَنَّا بِاللَّهِ ۖ وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٥٢﴾

müslü-manlarız | çünkü ke-sin biz | şahit ol | Allah'a | inandık | Allah'ın | yardım-cılar

Meâl/50: "Tevrat'tan önümde olanı doğrulayıcı olarak, size haram kılınanlardan bazılarını size helal kılayım diye. Size Rabbinizden bir mucize ile geldim. Öyle ise korkun Allah'tan ve saygı gösterin bana."

Meâl/51: "Şüphe yok ki Allah, benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Onun için, hep O'na kulluk edin! İşte bu doğru yoldur."

Meâl/52: "İsa, onlardan inkarı sezince dedi: 'Kim, Allah'a gidişte yardımcılarım ?' Havariler dedi: 'Biziz Allah'ın yardımcıları! Allah'a inandık, şahit ol muhakkak biz müslümanlarız."

رَبَّنَآ ءَامَنَّا بِمَآ أَنزَلْتَ وَٱتَّبَعْنَا ٱلرَّسُولَ فَٱكْتُبْنَا مَعَ

ile | yaz bizi | elçiye | uyduk | indirdin | o şeye inandık | Rabbimiz

ٱلشَّٰهِدِينَ ﴿٥٣﴾ وَمَكَرُوا۟ وَمَكَرَ ٱللَّهُ ۖ وَٱللَّهُ خَيْرُ ٱلْمَٰكِرِينَ ۝

tuzakçıların | iyisi | Allah | Allah | tuzak kurdu | tuzak kurdular | şahitler

﴿٥٤﴾ إِذْ قَالَ ٱللَّهُ يَٰعِيسَىٰٓ إِنِّى مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَىَّ وَمُطَهِّرُكَ

seni | temizleyenim | bana | seni kaldıran | seni öldüren | muhakkak ben | ey isa | Allah demişti | ki

مِنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَجَاعِلُ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوكَ فَوْقَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟

küfrettiler | o kimselerin | üstüne | sana uydular | o kimseleri | yapanım | küfrettiler | o kimselerden

إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ ۖ ثُمَّ إِلَىَّ مَرْجِعُكُمْ فَأَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا

o şeyde | aranızda | hüküm veririm | dönüşünüz | bana | sonra | kıyamet | gününe

كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٥﴾ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فَأُعَذِّبُهُمْ

azap edeceğim onlara | küfrettiler | o kimseler ki | ihtilaf ediyorsunuz | onda | idiniz

Meâl/53: "Rabbimiz, indirdiğine inandık ve elçiye uyduk, bizi şahitlerle yaz."
Meâl/54: "Tuzak kurdular, Allah da tuzak kurdu, Allah tuzakçıların hayırlısıdır."
Meâl/55: "Allah şöyle demişti: Ey İsa! Kuşkusuz ben seni öldüreceğim, seni kendime kaldıracağım, seni o küfredenlerden temizleyeceğim, sana uyanları kıyamet gününe değin, o küfredenlerin üstünde tutacağım, sonra yalnız bana olacak dönüşünüz ve ihtilaf edegeldiğiniz şeyler hususunda aranızda hüküm vereceğim."

عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ

yardımcı-lardan | onlara yoktur | ahirette | dünyada | pek çetin | öyle bir azap ki

وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ ﴿٥٧﴾

mükafat-larını | onlara | tam vere-cek | iyi/yararlı olanları | işlediler | iman etti-ler, | o kimseler ki

وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٥٧﴾ ذَٰلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْآيَاتِ

o âyetler-den | sana | okuyoruz onu | işte bu | o zalimleri | sevmez | Allah

وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ ﴿٥٨﴾ إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِندَ اللَّهِ كَمَثَلِ

gibi du-rumu | katında Allah | İsa'nın | kuşkusuz durumu | hikmetli | zikirden

آدَمَ خَلَقَهُ مِن تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُن فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾ الْحَقُّ

bu gerçek | oluverir | ol | ona | sonra buyurdu | topraktan | yarattı onu | Adem'in

Meâl/56: "O küfredenler var ya, onları dünyada ve ahirette pek çetin bir azaba çarptıracağım, onların hiçbir yardımcıları, olmayacak."
Meâl/57: "İnananlara ve yararlı işler yapanlara gelince onlara mükafatlarını tastamam verir. Allah o zalimleri sevmez."
Meâl/58: "İşte bu! Onu sana o âyetlerden ve hikmetli zikirlerden okuyoruz."
Meâl/59: "Kuşkusuz Allah katında İsa'nın durumu, Adem'in durumu gibidir. Onu topraktan yarattı. Sonra ona ol dedi. O da oluveriyor."

مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُن مِّنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٦٠﴾ فَمَنْ حَاجَّكَ

Rabbinden öyle ise olma şüphe edenlerden kim çekişmeğe kalkıştı seninle

فِيهِ مِن بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا

bu hususta ardından o şeyin geldi sana ilimden de gelin çağıralım oğullarımızı,

وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنفُسَنَا وَأَنفُسَكُمْ

oğullarınızı, hanımlarımızı, hanımlarınızı, kendilerimizi, kendilerinizi

ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَل لَّعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ ﴿٦١﴾

sonra ibtihal[1] edelim kılalım/salalım lanetini Allah'ın üzerine yalancıların

إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ

elbette o kıssa[2] gerçek yok tanrı sadece Allah cidden elbette O

Meâl/60: "Bu gerçek Rabbinden, öyle ise şüphe edenlerden olma.
Meâl/61: "Kim, kendisine ilim geldikten sonra hak hususunda seninle çekişmeğe kalkışırsa (onlara) söyle: Gelin oğullarımızı, oğullarınızı, kadınlarımızı, kadınlarınızı, kendilerimizi, kendilerinizi çağıralım, sonra yakaralım ve Allah'ın lanetini yalancılar üzerine salalım."

1- Dua ve niyaz edelim.
2- Hz. İsa ile ilgili gerçekler.

الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٢﴾ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٦٣﴾

o fesatçıları — pek iyi bilendir — kuşkusuz Allah — yüz çevirir-lerse — Hakîm — Azîz[1],

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ

aranızda — aramızda — eşit — bir söze — gelin — ey Ehlikitap — de

أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا

kimiiniz — edinmemeğe — hiçbir şeyi — O'na — ortak koş-mamamıza — Allah'a — yalnız — kulluk etmememize

بَعْضًا أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ ۚ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا

bize — şahit olun — deyin — yüz çevirir-lerse — dışında Allah — rabler — kimisini

مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تُحَاجُّونَ فِي إِبْرَاهِيمَ وَمَا

oysa değil — İbrahim — hakkında — niye tartışı-yorsunuz — ey Ehlikitap — müslü-manlarız

Meâl/62: "İşte bu, o gerçek öykünün ta kendisi. Hiçbir tanrı yok sadece Allah var! Cidden Allah, elbette O Azîz'dir, Hakîm'dir."

Meâl/63: "Yüz çevirirlerse kuşkusuz Allah o fesatçıları pek iyi bilendir."

Meâl/64: "De ki: 'Ey Ehlikitap! Sizinle aramızda aynı olan şu söze gelin: Sadece Allah'a tapalam, O'na hiçbir şeyi eş koşmayalım, kimimiz kimisini Allah dışında rabler edinmesin. Yüz çevirirlerse: 'Şahit olun gerçekten biz müslümanlarız' deyin."

1- Bkz. "Azîz" sıfatı.

أُنزِلَتِ التَّوْرَىٰةُ وَالْإِنجِيلُ إِلَّا مِن بَعْدِهِ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٥﴾

akıl erdir-miyor musunuz | ardından | ancak | İncil | Tevrat, | indirildi

هَا أَنتُمْ هَٰؤُلَاءِ حَاجَجْتُمْ فِيمَا لَكُم بِهِ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَاجُّونَ فِيمَا لَيْسَ

değil | o şey hakkında ki | peki niçin tartışıyorsunuz | bilgi | onda | sizin için var | o şey hakkında ki | tartıştınız | onlarsınız | işte siz

لَكُم بِهِ عِلْمٌ ۚ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾ مَا كَانَ إِبْرَٰهِيمُ

İbrahim | değildi | bilmezsiniz | siz | bilir | Allah | bilgi | onda | sizin için

يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَٰكِن كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا ۖ وَمَا

değil | bir müslüman | bir hanif | idi | ancak | yok hıristiyan | yahudi

كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾ إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَٰهِيمَ لَلَّذِينَ

elbette o kimseler | İbrahim'e | insanların | kuşkusuz en yakını | müşrik-lerden | idi

Meâl/65: "Ey Ehlikitap! İbrahim hakkında neden tartışıyorsunuz? Oysa Tevrat ve İncil kesinlikle ondan sonra indirilmişti. Akıl erdirmiyor musunuz?"

Meâl/66: "İşte siz onlarsınız! Hakkında bilginiz olan şey hakkında tartıştınız; peki hakkında bilginiz olmayan hususta neden tartışıyorsunuz? Allah bilir siz bilmezsiniz."

Meâl/67: "İbrahim yahudi de değildi hıristiyan da değildi; ancak hanif bir müslümandı, müşriklerden değildi."

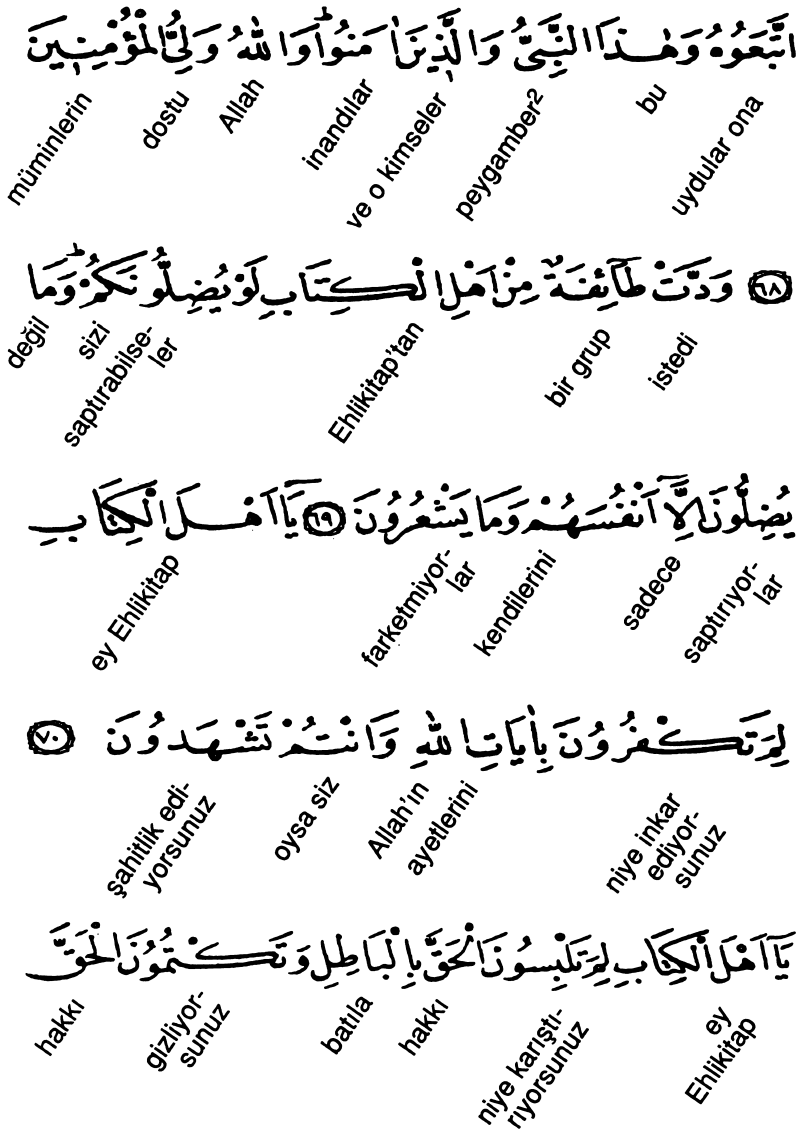

Meâl/68: "Kuşkusuz insanların İbrahim'e en yakını, ona uyanlar, bu peygamber ve inanan kimselerdir. Allah müminlerin dostudur."

Meâl/69: "Ehlikitap'tan bir grup sizi saptırmalarını istedi, onlar kendilerinden başkasını saptırmıyorlar ama farkında değiller."

Meâl/70: "Ey Ehlikitap! (Gerçeğe) tanık olup durduğunuz halde neden Allah'ın âyetlerini inkar ediyorsunuz."

2- Hz. Muhammed.

وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٧١﴾ وَقَالَت طَّائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمِنُوا

iman edin — Ehlikitap'tan — bir zümre — dedi — biliyorsunuz — oysa siz

بِالَّذِي أُنزِلَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَاكْفُرُوا آخِرَهُ

sonunda — inkar edin — gündüzün — başlangıcında — inandılar — o kimselere — indirildi — o şeye ki

لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٢﴾ وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَن تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ

kuşkusuz — de ki — dininizde — uydu — o kimseye — ancak — inanmayın — dönerler — belki onlar

الْهُدَىٰ هُدَى اللَّهِ أَن يُؤْتَىٰ أَحَدٌ مِّثْلَ مَا أُوتِيتُمْ أَوْ يُحَاجُّوكُمْ

size — delil getirecekler — veya — verildiniz — gibisi o şeyin — birisi — verilmesidir — Allah'ın — hidayetidir — hidayet

عِندَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ

Allah — diliyor — o kimseye — verir onu — Allah'ın — elinde — kuşkusuz lutuf — de ki — Rabbiniz — katında

Meâl/71: "Ey Ehlikitab! Niye hakkı batıla karıştırıyorsunuz/hakkı batılla buluyorsunuz/kirletiyorsunuz (gerçeği) bilip durduğunuz halde neden hakkı gizliyorsunuz."
Meâl/72: "Ehlikitap'tan bir zümre (yandaşlarına) şöyle dedi: 'İnananlara indirilene gündüzün başlangıcında iman edin (günün) sonunda da küfredin belki onlar (dinlerinden) dönerler."

وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ

sahibi fazilet | Allah | diliyor | o kimseye | rahmetini | özgü kılar | pek iyi bilendir | Vâsi'1dir,

الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾ وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنْهُ بِقِنْطَارٍ يُؤَدِّهِ

ödemeri verir o | bir kıntâr2 | emanet edersen ona | o kimse | Ehlikitap | -ten | büyük

إِلَيْكَ ۚ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ لَا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا

sürece ancak | sana | ödemez onu | bir dînâr3 | emanet edersen ona | o kimse | içlerinden | sana

دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا ۗ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ

ümmiler içinde | aleyhimize | yok | diyorlar | çünkü cidden onlar | bu | dikilerek | tepesinde | durdun/

Meâl/73: "Yalnız dininize uyana inanın. De ki: 'Kuşkusuz hidayet, Allah'ın hidayetidir. Size verilmiş olanın aynısının birisine verilmesi veya Rabbiniz katında size karşı delil gösterecekler (diye mi bütün bunlar).' De ki: Kuşkusuz fazilet Allah'ın elindedir, onu dilediğine verir. Allah Vasi'dir, pek iyi bilendir."

Meâl/74: "Rahmetini dilediği kimseye özgü kılar. Allah çok büyük lutuf sahibidir."

1- Bkz. 'Vâsi' sıfatı.

2- Genellikle güzel kokusundan istifade etmek için buhur yapmak amacıyla yakılan taze ud ağacı anlamına gelen 'kıntâr' sözcüğü aynı zamanda çok farklı oranlarla açıklanmış ölçü birimi manasında da müteâreftir. Sözgelimi 'kıntâr' kırk ukye altınlık bir ölçü birimi, bin iki yüz dinarlık bir ölçü birimi, yetmiş bin altınlık veya seksen bin dirhemlik bir ölçü birimi yorumları yapıldığı gibi, bir öküz derisi dolusu altın yorumu da yapılmıştır (Okyanus, II, 90, özetle). Âyette vurgulanan mana değerli yüklerle emanettir. S.G.

3- Altın cinsinden bir miskal itibar edilen yirmi dört kıratlık bir para birimidir.

سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ بَلَىٰ

hayır öyle değil | biliyorlar | oysa onlar | o yalanı | Allah'a karşı | söylüyorlar | bir yol

مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ وَاتَّقَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٧٦﴾ إِنَّ

kuşkusuz | o müttakileri | sever | kuşkusuz Allah | korundu | sözünü | yerine getir-di | kim

الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ

işte onlar | az | bir baha/bir bedel | yeminlerini | Allah | ahdini | satıyorlar | o kimseler

لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنظُرُ إِلَيْهِمْ

kendilerine | bakmaz | Allah onlara konuşmaz | ahirette | onlara | hiç yok nasip

يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

elem veren | bir azap | ve onlara | onları | aklamaz | kıyamet | günü

Meâl/75: "Ehlikitap'tan öylesi vardır ki kendisine bir yük emanet edersen onu sana öder/geriverir. Onlardan öylesi de vardır ki kendisine bir dînâr emanet bıraksan tepesinde dikilip durmadığın sürece onu sana geri vermez. Bunun sebebi: 'Ümmiler hakkında bize karşı bir yol/bir sorumluluk yoktur' demeleridir. Bilip durdukları halde Allah'a karşı o yalanı söylüyorlar."

Meâl/76: "Hayır öyle değil (yol var)! Sözünü yerine getirip sakınan (bilsin ki) kuşkusuz Allah o müttakileri sever."

Meâl/77: "Kuşkusuz, Allah'ın ahdini ve yeminlerini az bir baha/bedel karşılığında satanlar, işte olar, ahirette onlara hiçbir pay yoktur. Kıyamet günü Allah onlara konuşmaz, onlara bakmaz, onları aklamaz. Ve onlara pek elem veren bir azap vardır."

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُۥنَ أَلْسِنَتَهُم بِٱلْكِتَٰبِ لِتَحْسَبُوهُ

onu diye sanasınız | kitapla | dillerini | eğip büküyorlar | elbette bir grup | onlardan | kuşkusuz

مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَمَا هُوَ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ ۚ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ

Allah | kati -ndan | o | diyorlar | o kitap | -tan | oysa değil o | o kitap | -tan

وَمَا هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ ۚ وَيَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ وَهُمْ

oysa onlar | o yalanı | karşı Allah'a | söylüyorlar | Allah katından | halbuki değil o

يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾ مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُؤْتِيَهُ ٱللَّهُ ٱلْكِتَٰبَ

kitabı, | Allah | ki vermesi ona | hiçbir beşer | için | olmadı | biliyorlar

وَٱلْحُكْمَ وَٱلنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا۟ عِبَادًا لِّى

bana | kullar | olun | insanlara | demesi | sonra | peygamberliği | hükmü,

Meâl/78: "İçlerinden bir grup var ki onu o kitap'tan sanasınız diye dillerini o kitapla eğip büküyorlar. Oysa o, kitap'tan değildir. Onun Allah katından olduğunu söylüyorlar halbuki o Allah katından değildir. Bilip durdukları halde Allah'a karşı o yalanı söylüyorlar."

1- Sözlerine, kitabın sözü imiş imajını vermeğe uğraşırlar.

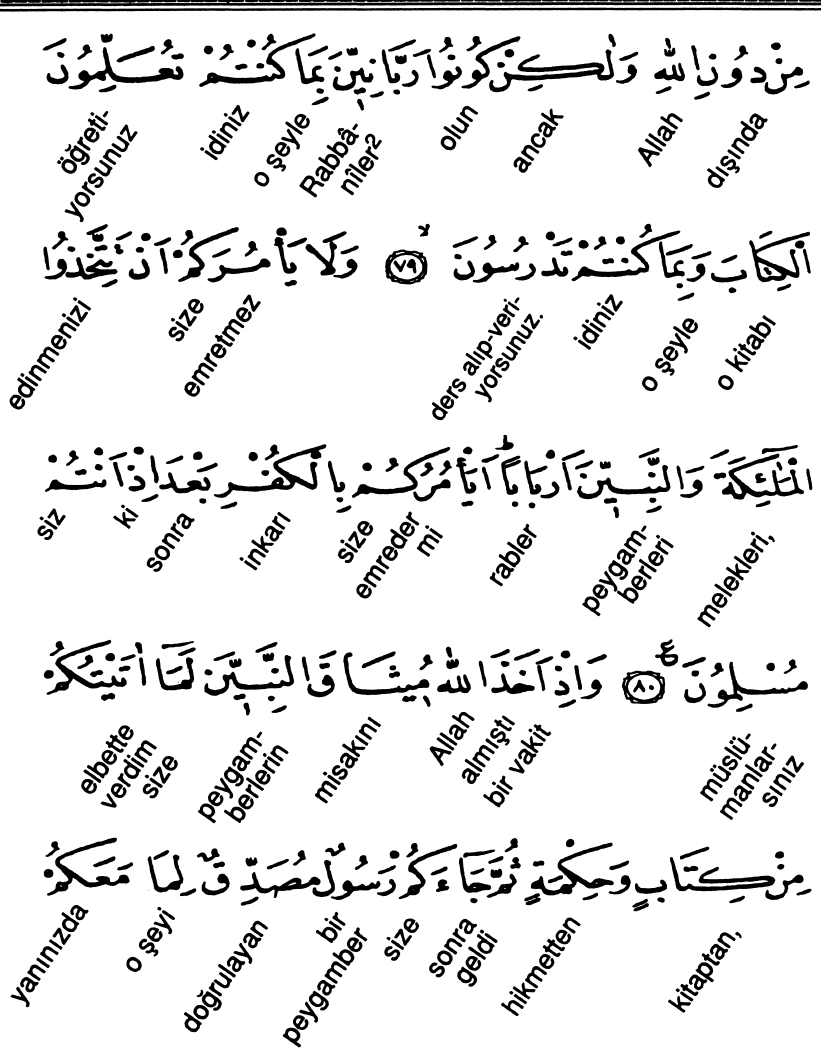

Meâl/79 "Hiçbir beşer için, Allah kendisine kitabı, hükmü ve peygamberliği versin de sonra insanlara: 'Allah dışında bana kul olun' demesi olmuş/olacak şey değildir. Ancak: 'Öğrenegeldikleriniz, ders alıp-veregeldikleriniz sayesinde Rabbâniler olun' (der)."

Meâl/80: "Size, melekleri ve peygamberleri tanrılar edinmenizi de emretmez. Siz, müslümanlar olduktan sonra size hiç inkarı emreder mi?"

2- 'Rabaniyyûn' lafzının karşılığıdır. Bu kelime fıkıhçılar, alimler, muallimler, âlim filozoflar, eğitimciler, ilimlerinin gereklerini yerine getirenler, helal haramı bilenler şeklinde farklı açılardan değerlendirilip yorumlanmıştır.

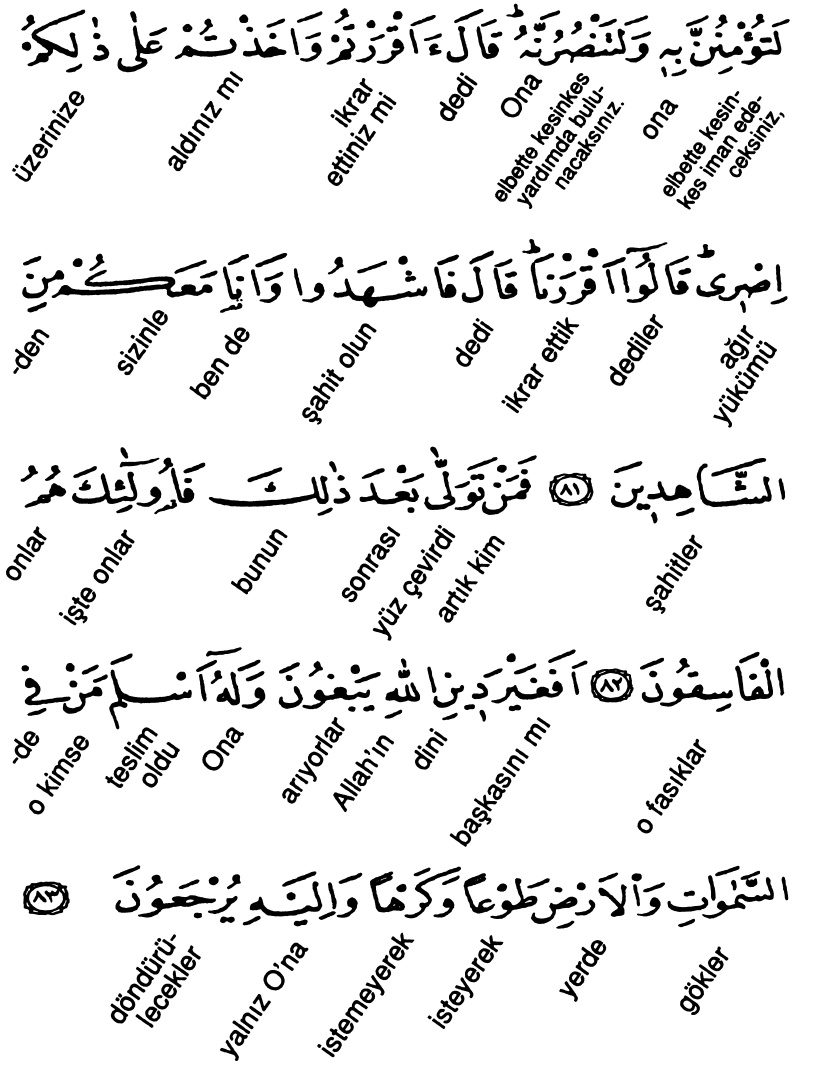

Meâl/81: "Bir vakit Allah peygamberlerden: 'Yemin olsun ki size kitaptan ve hikmetten verdim. Sonra size, beraberinizdekini doğrulayan bir peygamber geldi mi elbette kesinlikle ona inanacak, elbette kesinlikle ona yardımda bulunacaksınız' diye misaklarını almış ve: Bunu kabul ettiniz mi? Bu ağır yükümü üzerinize aldınız mı? demişti. 'Kabul ettik' dediler. (Allah da): 'Şahit olun ben de sizinle birlikte şahitlerdenim' buyurmuştu."

Meâl/82: "Artık bundan sonra kim yüz çevirirse işte onlar, onlardır o fasıklar."

Meâl/83: "Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar? Oysa göktekiler de yerdekiler de ister-istemez O'na boyun eğmiştir, yalnız O'na döndürüleceksiniz."

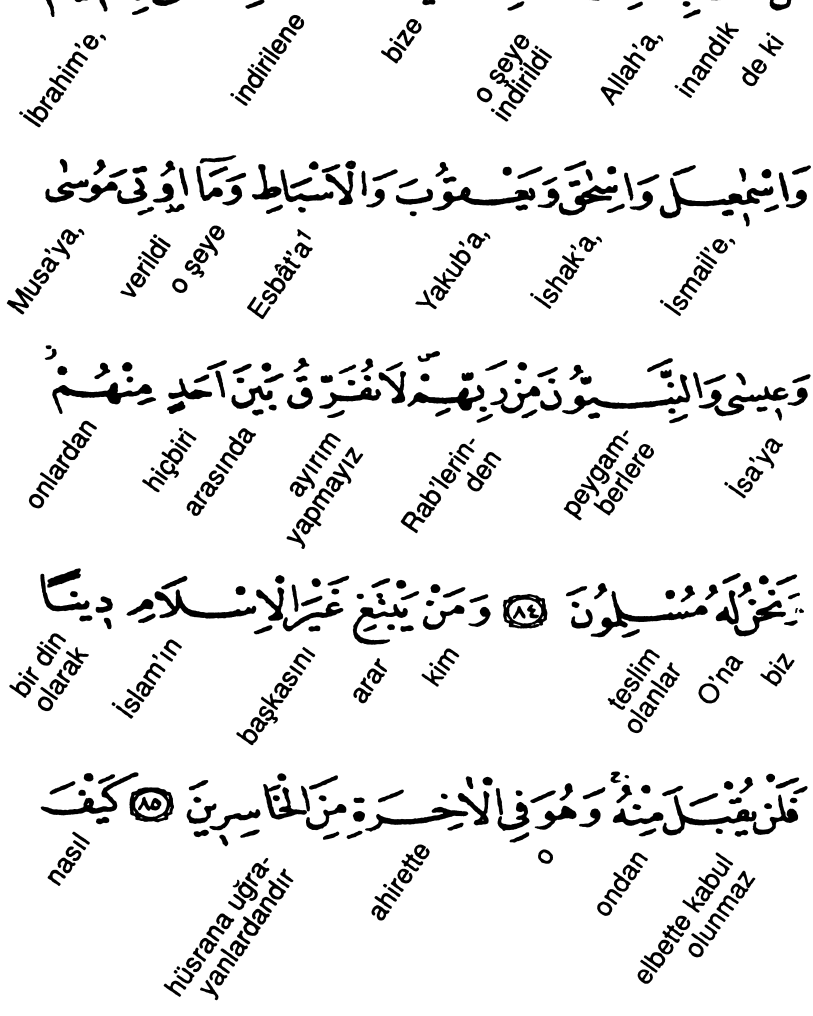

Meâl/84: "De ki: Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve Sıbtlara/Yakup soyundan gelen kabile torunlara indirilene; Musa ile İsa'ya ve (diğer) peygamberlere Rablerinden verilene de iman ettik. İçlerinden hiç kimse arasında bir ayırım yapmayız. Biz ancak O'na teslim olanlarız."

Meâl/85: "Kim İslam'dan başka bir din ararsa artık kesinlikle o kendisinden kabul edilmez. O kişi ahirette hüsrana uğrayanlardandır."

1- Yakub'un torun kabilelerine.

يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ

kuşkusuz o peygamber — şahit oldular — imanları — sonrası — inkar ettiler — bir topluluğu — Allah — hidayete erdirir

حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

o zalimler — o topluluğu — hidayete erdirmez — Allah — o apaçık belgeler. — onlara geldi — bir gerçektir

﴿٨٦﴾ أُولَٰئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ

meleklerin — Allah'ın, — ilenci — kuşkusuz üzerlerine — cezaları — işte onlar

وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿٨٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ

o azap — kendilerinden — hafifletilmez — onun içinde — sürekli kalacaklar — bütün — insanların

وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن بَعْدِ ذَٰلِكَ

bunun ardından — tevbe ettiler — o kimseler — Ancak — bakılacaklar/mühlet verilecekler — değil onlar

Meâl/86: "Allah, imanlarından sonra inkara sapan bir topluluğu nasıl hidayete erdirir? Oysa o peygamberin gerçek olduğuna şahitlik etmişler hem de kendilerine de apaçık belgeler gelmişti? Allah o zalimler topluluğunu hidayete erdirmez."

Meâl/87: "İşte onlar! Cezaları, kuşkusuz Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların ilenci üzerlerine."

Meâl/88: "Sürekli o lanet içinde kalacaklar. Kendilerinden ne o azap hafifletilir ne de kendilerine bakılır/ ne de kendilerine mühlet verilir."

وَأَصْلَحُوا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٨٩﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟

(hallerini) düzeltttiler | çünkü Allah | pek bağışlayıcı | pek merhametlidir | kuşkusuz o kimseler | inkara saptılar

بَعْدَ إِيمَٰنِهِمْ ثُمَّ ٱزْدَادُوا۟ كُفْرًا لَّن تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ

sonrası | imanları | sonra | ileri gittiler | inkarca | asla kabul edilmez | tevbeleri | işte onlar

هُمُ ٱلضَّآلُّونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَمَاتُوا۟ وَهُمْ كُفَّارٌ

onlar | o sapıklar | kuşkusuz o kimseler | küfrettiler | öldüler | oysa onlar | kafirler

فَلَن يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِم مِّلْءُ ٱلْأَرْضِ ذَهَبًا وَلَوِ ٱفْتَدَىٰ بِهِۦٓ ۗ

onu | fidye verse | altınca | yer | dolusu | hiçbiri -nden | artık asla kabuledilmez

أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَمَا لَهُم مِّن نَّٰصِرِينَ ﴿٩١﴾

işte onlar | bir azap | onlara | elem veren | onlara yoktur | yardımcılardan

Meâl/89: "Ancak bunun ardından tevbe edip hallerini düzeltenler müstesna. Çünkü Allah pek bağışlayıcı, pek merhametlidir."

Meâl/90: "Kuşkusuz, imanlarının arkasından inkara sapmış ardından inkarca ileri gitmiş/azıtmış olanlar (var ya) tevbeleri asla kabuledilmeyecek. İşte onlar! Onlardır o sapıklar."

Meâl/91: "Kuşkusuz inkar edenler ve kafirler oldukları halde ölenler(den biri) faraza onu, yeryüzü dolusu altını fidye verse hiçbirinden asla kabuledilmez."

Meâl/92: "Sevdiğiniz şey(ler)den infak edinceye/başkalarına verinceye değin asla iyiliğe eremezsiniz. Her ne harcarsanız kuşkusuz Allah onu pek iyi bilendir."
Meâl/93: "Tevrat indirilmeden önce İsrail'in kendine haram kıldıkları dışındaki yiyeceklerin tümü İsrailoğullarına helal idi. De ki: Doğru söyleyenler iseniz haydi getirin/ortaya koyun Tevrat'ı ve okuyun onu."
Meâl/94: "Artık bundan sonra kim Allah'a karşı o yalanı düzerse işte onlar! Onlardır o zalimler."

1- Hz. Yakub.

Meâl/95: "De ki: Allah doğru söyledi. Öyle ise bir hanif/bir muvahhit olan İbrahim'in dinine uyun, o müşriklerden değildi."

Meâl/96: "Doğrusu insan için kurulan ilk ev, âlemler için bir uğur bir hidayet kaynağı olarak elbette Mekke'deki (o ev)dir."

Meâl/97: "Orada apaçık alametler, Makâm-ı İbrahim var. Oraya giren güvenceye kavuşmuştur. Ona bir yol bulabilenin o evi ziyaret etmesi insanlar üzerinde Allah için (bir vecibe)dir. İnkara sapan (bilsin ki) kuşkusuz Allah âlemlerden müstağnidir/âlemlere ihtiyacı yoktur."

2- Biz meâlimizde 'hanif' lafzını 'fettebiu' ile değil 'İbrahim' lafzıyla irtibatlandırdık. S.G.

3- Çok zengin, her şeyden müstağni bulunan, herkesin ve her şeyin kendisine muhtaç olduğu biri.

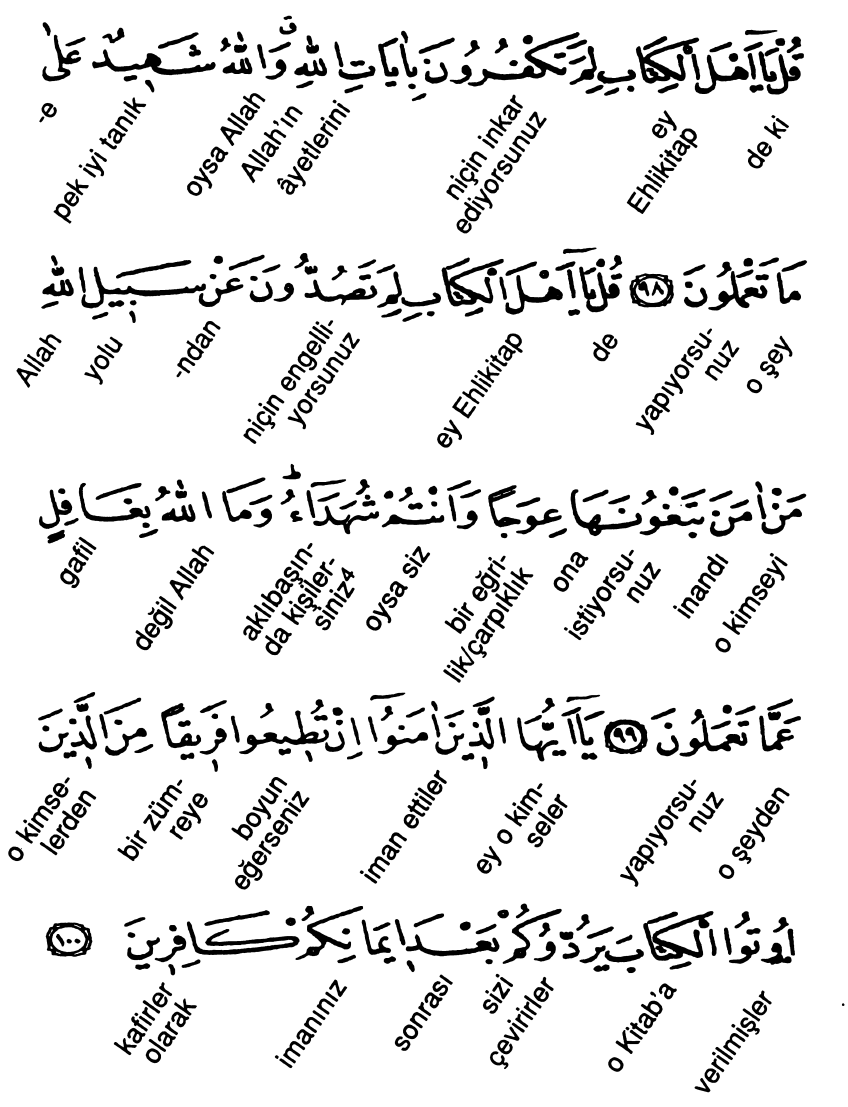

Meâl/98: "De ki: Ey Ehlikitap! Neden Allah'ın ayetlerini inkar ediyorsunuz? Oysa Allah yapageldikleriniz üzerinde pek iyi tanıktır."

Meâl/99: "De ki: Ey Ehlikitap! Neden iman etmiş olanları onun çarpıklığını/eğriliğini isteyerek Allah yolundan çeviriyorsunuz/engelliyorsunuz? Oysa sizler (bu işin gerçek olduğuna) tanıklarsınız/aklıbaşında kimselersiniz. Allah, yapageldiklerinizden gafil değil."

Meâl/100: "Ey o iman edenler! kendilerine kitap verilenlerden bir zümreye boyun eğerseniz/onları dinlerseniz sizi imanınızdan sonra kafirler olarak döndürürler (sizi kafir yaparlar)."

4- Kurtubî el-Câmi, IV. 155./tanıklarsınız.

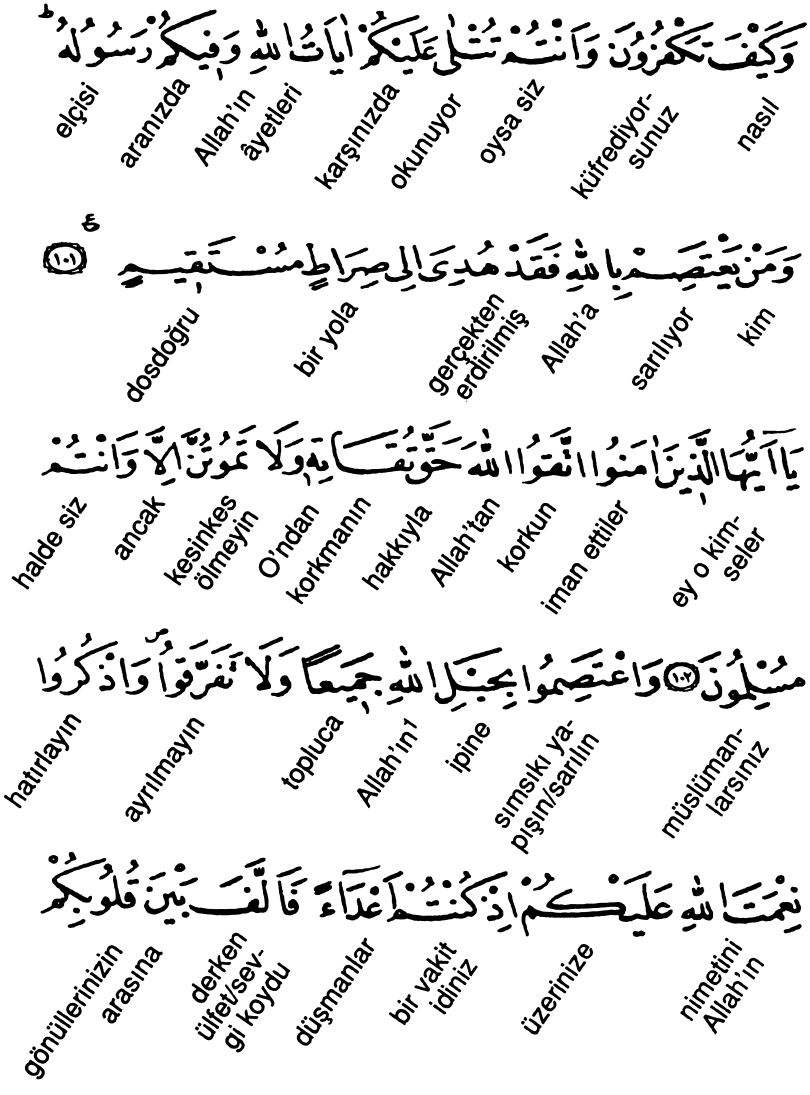

Meâl/101: "Siz, karşınızda Allah'ın âyetleri okunup dururken ve içinizde elçisi varken nasıl inkar ediyorsunuz? Kim Allah'a sığınırsa gerçekten dosdoğru yola iletilmiştir."

Meâl/102: "Ey o iman edenler! Allah'tan O'ndan nasıl korkmak gerekiyorsa öyle korkun ve sizler sadece kesinkes müslümanlar olarak ölün."

1- "hablullah=Allah'ın ipi" Allah'a varmağa sebep olan delil, araç demektir. Bu mefhumla, Kur'an'ın, taatların, cemaatın, ihlaslı olmanın, Allah'a verilen sözlerin, emirlerin kasdedildiği yorumları yapılmıştır.

Meâl/103: "Topluca Allah'ın ipine sımsıkı yapışın, bölünüp parçalanmayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini anımsayın. Bir zamanlar birbirinizin düşmanları iken gönülleriniz arasına ülfet/sevgi koydu, nimeti sayesinde kardeşler oldunuz. Ateşten bir çukurun kenarındaydınız sizi oradan kurtardı.

Meâl/104: "Sizden, hayra çağıran, marufu/iyilikleri-güzellikleri emredip münkerden/tüm çirkinliklerden alıkoyan bir topluluk olsun. İşte onlar! Onlardır o kurtuluşa erenler."

2- Şeriat onaylı aklın benimsediği, iyi bulduğu her güzellik, her değer bu kavram içinde değerlendirilir. S.G.

3- Şeriatın onaylamadığı, selim aklın tasvip etmediği tüm çirkinlikleri kapsar. S.G.

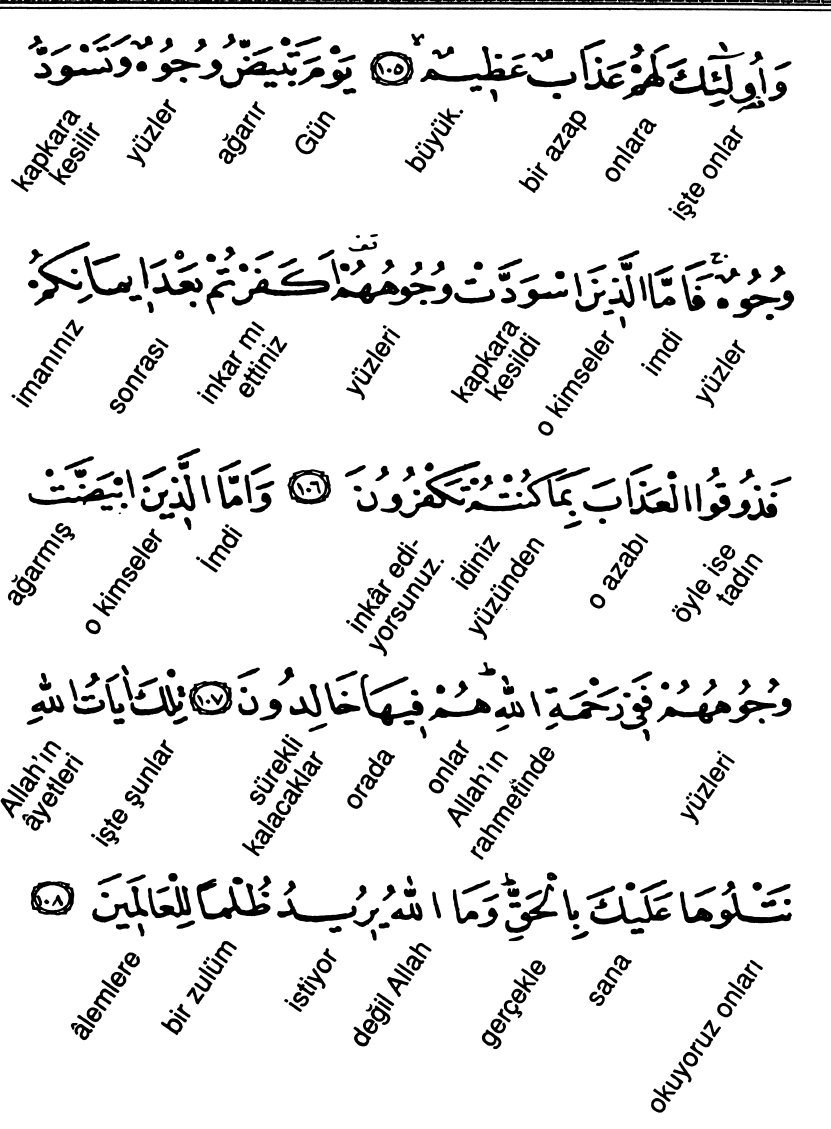

Meâl/105: "Kendilerine apaçık belgeler geldikten sonra parçalanıp ihtilafa düşenler gibi olmayın. İşte onlar! Onlar içindir büyük bir azap."

Meâl/106: "O gün kimi yüzler ağarır kimi yüzler kapkara kesilir. Yüzleri kapkara kesilenlere: 'İmanınızdan sonra inkar mı ettiniz? Öyle ise inkar edegelmeniz yüzünden tadın o azabı' (denilir)."

Meâl/107: "Yüzleri ağaranlara gelince (onlar) Allah'ın rahmeti içindedirler. Onlar orada sürekli kalacaklar."

Meâl/108: "İşte bunlar Allah'ın, sana gerçekle okuyageldiğimiz âyetleridir. Allah, âlemler için bir zulüm isteyen değildir."

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ

döndürülür — ancak Allah'a — yerdeki — göklerdeki — Allah'ındır

الْأُمُورُ ﴿١٠٩﴾ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ

emredi-yorsunuz — insanlar için — çıkarıldı — ümmetin — hayırlısı — oldunuz — bütün işler

بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ۗ وَلَوْ آمَنَ

eğer iman etse — Allah'a — inanıyor-sunuz — münkerden — yasaklı-yorsunuz — marufu

أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ۚ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ

onların ama çoğu — müminler — onlardan var — kendilerine — hayırlı — elbette olur — Ehlikitap

الْفَاسِقُونَ ﴿١١٠﴾ لَنْ يَضُرُّوكُمْ إِلَّا أَذًى ۖ وَإِنْ يُقَاتِلُوكُمْ

size — eğer sava-şırlarsa — bir eziyet — yalnız — size — asla zarar veremezler — fasıklar

Meâl/109: "Göklerdeki de yerdeki de Allah'ındır. Bütün işler sadece Allah'a döndürülür."

Meâl/110: "İnsanlar için çıkarılmış ümmetin en hayırlısı oldunuz, marufu/iyiyi-güzeli emrediyorsunuz, münkerden/çirkin olandan sakındırıyorsunuz, Allah'a inanıyorsunuz. Ehlikitap inansaydı kendileri için elbette hayırlı olurdu. İçlerinden inananlar vardır ama çoğu fasıklardır."

يُوَلُّوكُمُ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنصَرُونَ ﴿١١١﴾ ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ

horluk üzerlerine vuruldu yardım edilmezler sonra da arkalar (ını) size karşı dönerler

أَيْنَ مَا ثُقِفُوا إِلَّا بِحَبْلٍ مِّنَ اللَّهِ وَحَبْلٍ مِّنَ النَّاسِ وَبَاءُو

uğradılar/çarpıldılar insanlardan ve bir ipe Allah'tan bir ipe ancak nerede bulunurlarsa[1]

بِغَضَبٍ مِّنَ اللَّهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ

çünkü onlar işte bu miskinlik üzerlerine (damgası) vuruldu Allah'tan bir gazaba

كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ الْأَنبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ

hak -sızca o peygamberleri öldürüyorlar Allah'ın âyetlerini inkar ediyorlar idiler

ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا وَّكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿١١٢﴾ لَيْسُوا سَوَاءً

eşit değiller aşırı gidiyorlar idiler isyan ettiler o yüzden ki işte bu

Meâl/111: "Size (biraz) eziyetin dışında asla zarar veremezler. Sizinle savaşırlarsa arkalarını dönerler (kaçarlar) sonra yardım da edilmezler."

Meâl/112: "Allah'tan bir ipe ve insanlardan bir ipe (sarılmaları) dışında nerede bulunurlarsa bulunsunlar üzerlerine horluk (damgası) vurulmuştur. Allah'tan bir gazaba uğramışlar ve üzerlerine miskinlik (damgası) basılmıştır. Bunun sebebi çünkü onlar Allah'ın âyetlerini inkar ediyorlar, o peygamberleri haksızca öldürüyorlardı. (Yine) bunun sebebi isyan etmeleri ve aşırı gidiyor olmalarıydı."

1- Nerede yakalanırlarsa/nerede kavuşulurlarsa.

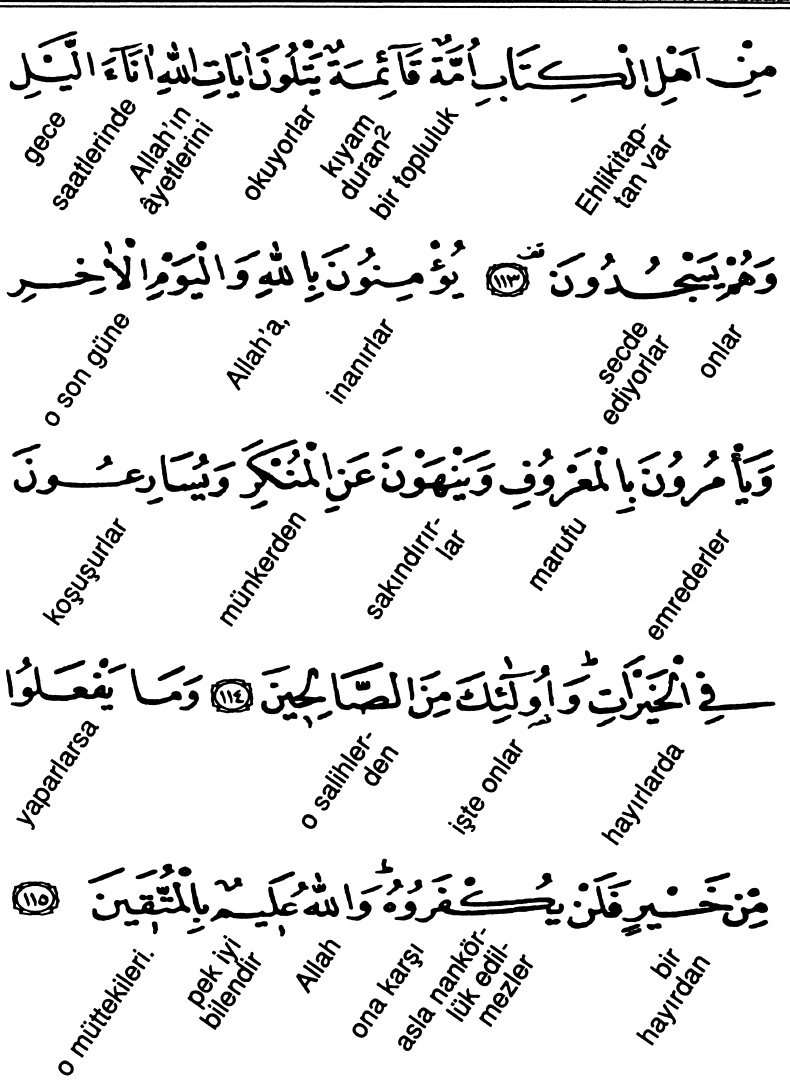

Meâl/113: "(Hepsi) aynı değiller. Ehlikitap'tan kıyam duran bir topluluk var ki gece saatlerinde secde ediyor oldukları halde Allah'ın âyetlerini okurlar."

Meâl/114: "Allah'a ve o son güne inanırlar, marufu/iyiliği/güzel olanı emrederler, münkerden/çirkinden-kötü olandan sakındırırlar, hayırlarda koşuşurlar. İşte onlar salihlerdendir."

Meâl/115: "Hayırdan ne yaparlarsa asla ona karşı nankörlüğe uğratılmazlar. Allah o müttekileri pek iyi bilendir."

2- Ümmet-i kâime: Kıyam duran bir topluluk yani hakbilir, doğru, doğrulan, Allah için kalkan, müstakim, istikamet üzere bulunan, adil ümmet anlamlarına gelir (E.H.Y.H.D.K.D. II, 1159).

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَن تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُم مِّنَ اللَّهِ

Allah'tan çocuklarını değil malları onlardan asla gideremez küfrettiler o kimseler Kuşkusuz

شَيْئًا ۖ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١٦﴾ مَثَلُ

durumu sürekli kalıcılar orada onlar ateşin halkları işte onlar birşey

مَا يُنفِقُونَ فِي هَٰذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ

dondurucu soğuk içinde bir rüzgarın gibi durumu dünya bu hayatta harcıyorlar o şeyin

أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتْهُ ۚ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ

Allah onlara zulmetmedi yok etti onu kendilerine zulmettiler bir kavmin ekinine değdi

وَلَٰكِنْ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا

edinmeyin iman ettiler ey o kimseler zulmediyorlar kendilerine ancak

Meâl/116: "Kuşkusuz o küfredenler var ya onlardan ne malları ne de çocukları Allah'tan hiçbir şeyi gideremez. İşte onlar o ateşin halklarıdır. Onlar orada sürekli kalıcılardır."

Meâl/117: "Bu dünya hayatında harcadıklarının durumu, kendilerine zulmeden bir kavmin ekinini vurup onu mahveden dondurucu bir soğuk içeren rüzgarın durumu gibidir. Allah onlara zulmetmedi, ancak onlar kendilerine zulmediyorlardı."

بِطَانَةً مِّن دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ

zahmet çektiniz | o şeyi | istediler | fesatça, zararca | size karşı | kusur etmezler | dışınızdan | sırdaş

قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ

daha büyüktür | göğüsleri | gizliyor o şey ki | ağızlarından | öfkeler | gerçek-ten taştı

قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِن كُنتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٨﴾ هَا أَنتُمْ

işte siz | akıllarınızı işletiyor-sunuz | iseniz | âyetleri | sizin için | gerçekten açıkladık

أُولَاءِ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ

o kitaba | inanırsınız | sizi | sevmezler | onları seversiniz | onlar

كُلِّهِ وَإِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأَنَامِلَ

parmak uçlarını | aleyhinizde | ısırdılar | yalnız kaldıklarında | iman ettik | dediler | size | rastladıklarında | tamamına

Meâl/118: "Ey o iman edenler! Sizin dışınızdakilerden sırdaş edinmeyin, size zarar vermekte kusur göstermezler, sizin sıkıntıya düşmenizi candan istemişlerdi. Gerçekten öfkeler ağızlarından taşmıştı/açığa çıkmıştı sinelerinin gizlediği ise daha büyüktür. Aklınızı işletirseniz cidden size âyetleri açıkladık."

مِنَ الْغَيْظِ ۚ قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ

özünü pek iyi bilendir kuşkusuz Allah kininizle geberin deki kinden

الصُّدُورِ ﴿١١٩﴾ إِنْ تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ ۖ وَإِنْ تُصِبْكُمْ

dokunursa size kötüleştirir onları bir iyilik dokunursa size sinelerin

سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا ۖ وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ

hileleri zarar ver- mez size sakınırsanız sabreder- seniz, onunla sevinirler bir fenalık

شَيْئًا ۗ إِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢٠﴾ وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ

ailenden erkenden ayrılmıştın bir vakit pek iyi kuşatandır yapıyor- sunuz o şeyi kuşkusuz Allah hiçbir şeyle

تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ ۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢١﴾

pek iyi bilendir. pek iyi duyan, Allah savaş için mevzilere müminleri yerleştiriyorsun

Meâl/119: "İşte siz onlarsınız ki onları seversiniz onlar sizi sevmezler, o Kitab'ın tümüne inanırsınız. Size rastladıklarında: 'İnandık' derler. Ama yalnız kaldıklarında öfkeden aleyhinizde parmak uçlarını ısırırlar. De ki: 'Öfkenizle geberin' Kuşkusuz Allah sinelerin özünü pek iyi bilendir."

Meâl/120: "Size bir iyilik dokunursa bu onları tasalandırır. Size bir fenalık dokunursa onunla sevinirler. Sabrederseniz, sakınırsanız onların hileleri size hiçbir şeyle zarar vermez. Kuşkusuz Allah yapageldiğinizi pek iyi kuşatandır."

Meâl/121: "Hani bir vakit, müminleri savaş için mevzilere hazırlamak üzere erkenden ailenden ayrılmıştın. Allah pek iyi duyan, pek iyi bilendir."

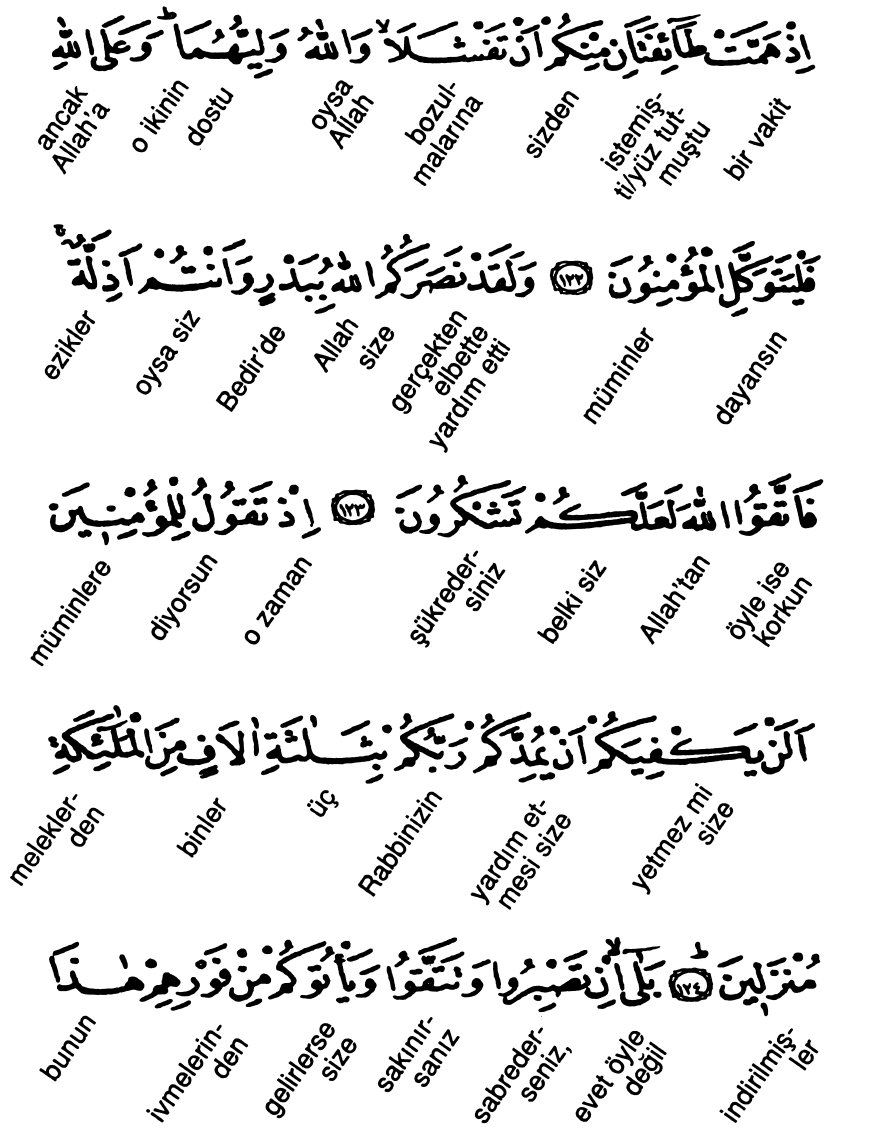

Meâl/122: "Bir vakit içinizden iki zümre dağılmaya yüz tutmuştu oysa Allah onların dostudur. Müminler ancak Allah'a güvensin".

Meâl/123: "Yemin olsun ki siz ezikler iken gerçekten Allah size Bedirde yardım etmişti. Öyle ise Allah'tan korkun ki şükredebilesiniz."

Meâl/124: "O zaman müminlere: 'İndirilmiş üç bin melekle Rabbinizin size yardım etmesi yetmiyor mu size?' diyordun."

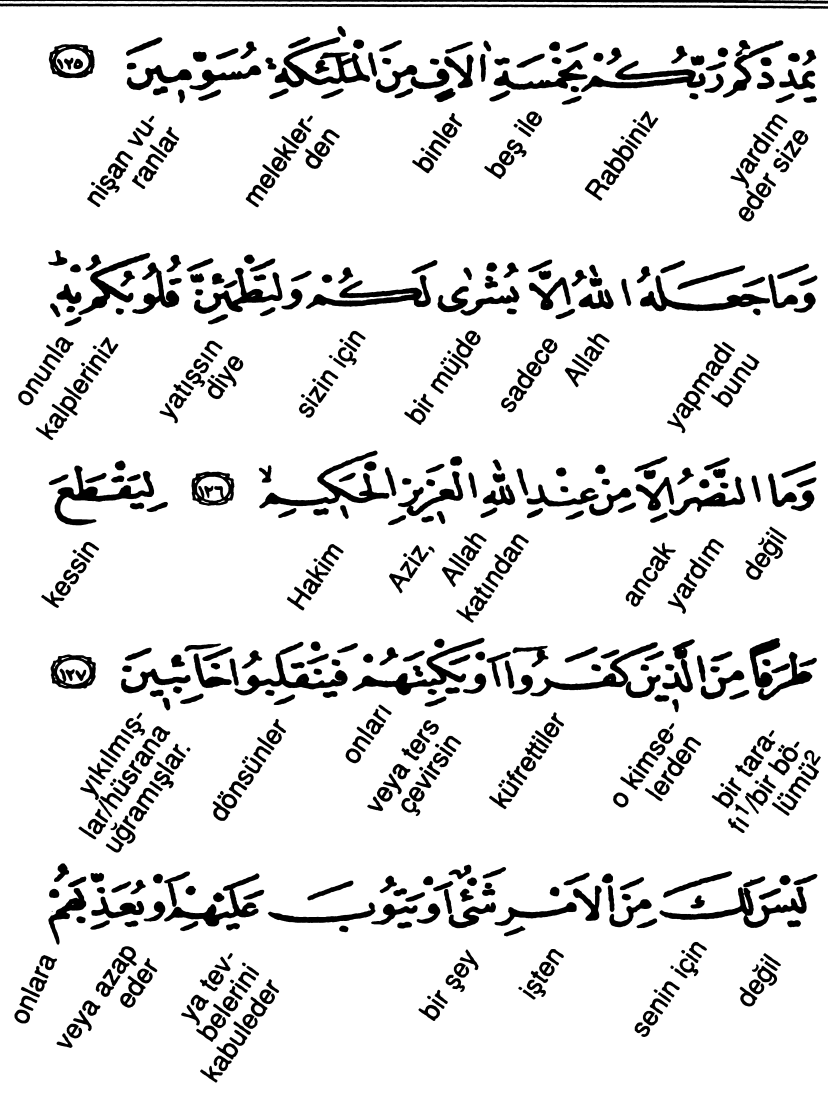

Meâl/125: "Evet öyle de değil; sabrederseniz, sakınırsanız ve bu (düşman da) ivmelerinden/acele etmelerinden size gelirlerse (saldırırlarsa) Rabbiniz size nişan vuran beş bin melekle yardım eder."

Meâl/126: "Allah bunu sırf size bir müjde olsun ve kalpleriniz bununla yatışsın diye yaptı. Yardım yalnız ve yalnız Aziz ve Hakim Allah katından gelir."

Meâl/127: "O küfredenlerden bir bölümü kessin veya onları ters çevirsin/tepeleri aşağı getirsin de yıkılmışlar/emellerine ulaşamamışlar/hüsrana uğramışlar olarak dönsünler diye (bu yardımı yaptı)."

1- "Taraf" bir şeyin bir kısmı, yönü, kenarı anlamlarına geldiği gibi, dil, göz yumma, göz kırpmak manalarında da kullanılır.

2- İleri gelenleri (H. Çantay).

فَإِنَّهُمْ ظَٰلِمُونَ ﴿١٢٩﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ يَغْفِرُ

bağışlar yerde o şey göklerde o şey Allah'ın zalimler. çünkü cid-den onlar

لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

pek mer-hametlidir pek bağışlayıcı Allah diliyor o kimseye azap eder diliyor o kimseyi

﴿١٣٠﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَأْكُلُوا۟ ٱلرِّبَوٰٓا۟ أَضْعَٰفًا مُّضَٰعَفَةً

katlanmış katlarca Riba'yı[3] yemeyin iman ettiler kimseler ey o

وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٣١﴾ وَٱتَّقُوا۟ ٱلنَّارَ ٱلَّتِىٓ أُعِدَّتْ لِلْكَٰفِرِينَ

kafirler için hazırlandı ki o ateşten sakının iflah olur-sunuz belki siz Allah'tan korkun

﴿١٣٢﴾ وَأَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

merhamet olunur-sunuz belki siz peygam-bere Allah'a itaat edin

Meâl/128: "İşten (iş ve hüküm konusunda) sana hiçbir şey yoktur, ya onların tevbesini kabuleder ya da cidden zalim olduklarından kendilerine azap eder."
Meâl/129: "Göklerdekiler ve yerdekiler Allah'ındır. Dilediğini bağışlar dilediğine azap eder. Allah pek bağışlayıcı pek merhametlidir."
Meâl/130: "Ey iman edenler! Ribâ'yı katlarca katlanmış olarak yemeyin. Allah'tan korkun belki iflâh olursunuz/kurtuluşa erersiniz."
Meâl/131: "Kafirler için hazırlanmış olan o ateşten sakının."
Meâl/132: "Allah'a ve peygambere itâat edin belki siz merhamet olunursunuz."

3- Şartlarını hâiz gerçek faizi.

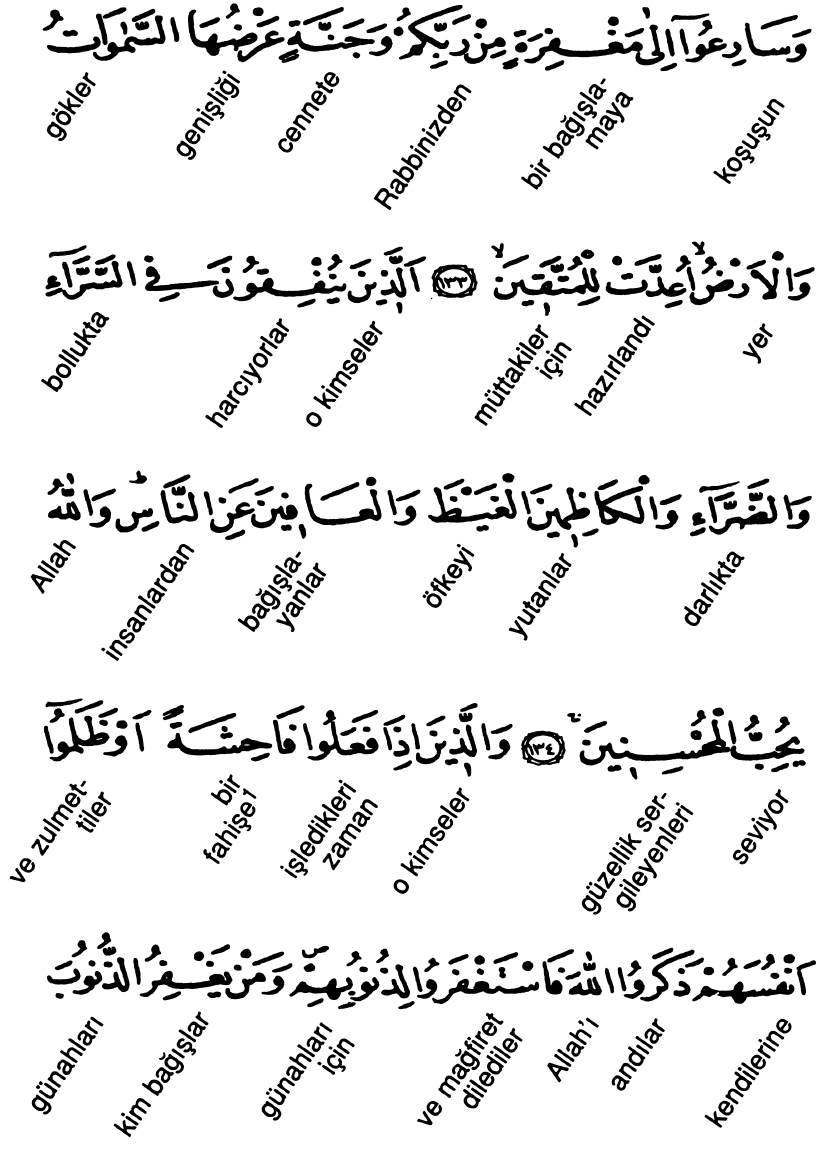

Meâl/133: "Rabbinizden bir bağışlamağa ve müttakiler için hazırlanmış eni göklerle yer kadar olan bir cennete koşuşun."

Meâl/134: "(Müttakiler), bollukta ve darlıkta infakta bulunurlar, öfke(lerin)i yutarlar ve insanları affederler. Allah güzellik sergileyenleri sever."

1- "Fahişe" genel olarak zina anlamında kullanılmakla birlikte herhangi bir günah, çirkin, kötü fiil, hayasızlık manasında da kullanılır.

Meâl/135: "Onlar bir fahişe/bir çirkinlik yaptıklarında veya kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı hatırlarlar ve hemen günahları için mağfiret dilerler. Günahları, Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki? Ve onlar yaptıklarına bile bile ısrar etmemişlerdi."

Meâl/136: "İşte onlar! Ödülleri Rab'lerinden bir bağış ve içinde sürekli kalacakları altından ırmaklar akan cennetlerdir. Ne güzel o çalışanların ödülü."

Meâl/137: "Sizden önce de kanun olmuş olaylar gerçekten gelip geçti. Öyle ise yeryüzünde yürüyün ve o yalancıların sonunun nasıl olduğunu görün."

2- "Sünen" lafzının karşılığıdır. Bu kelimenin yasalar, şeriatlar, adaletler, çığırlar anlamında kullanılması esastır. S.G.

هٰذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٨﴾

müttakiler için | bir öğüt[3] | bir yol gösterme | insanlar için | bir açıklama | bu

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

müminler. | iseniz | en üstün-sünüz | siz | üzülmeyin | gevşe-meyin

إِن يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُ وَتِلْكَ

işte o | benzeri | bir yara | o topluluğa | gerçekten dokunmuştu | bir yara | dokunu-yorsa size

الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا

iman ettiler | o kimse-leri | Allah | bilsin diye | insanlar | arasında | evirip-çeviriyoruz onları[4] | günler

وَيَتَّخِذَ مِنكُمْ شُهَدَاءَ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٠﴾

o zalimleri. | sevmez | Allah | şahitler/ta-nıklar | sizden | alsın

Meâl/138: "Bu, insanlara bir açıklama, müttakilere bir yol gösterme ve bir öğüttür."
Meâl/139: "Gevşemeyin, üzülmeyin! İnananlarsanız sizsiniz en üstünler."
Meâl/140: "Size bir yara dokunuyorsa onlara da benzeri bir yara gerçekten dokunmuştu. İşte o günler.. Onları insanlar arasında evirip-çeviriyoruz. (Bunu bir de) Allah iman edenleri bilsin/ortaya koysun ve sizden şehitler/şahitler edinsin diye (yapıyor). Allah o zalimleri sevmez."

3- "Mev'ize" lafzının karşılığıdır. Aslında 'mev'ize', din yolunda yakışık olmayan şeylerden zecri ifade eden söz demektir (E.H. Yazır, II, 1180).
4- O günleri döndürüp-dolaştırırız yeri gelir falanların, yeri gelir filanların lehine çevririz.

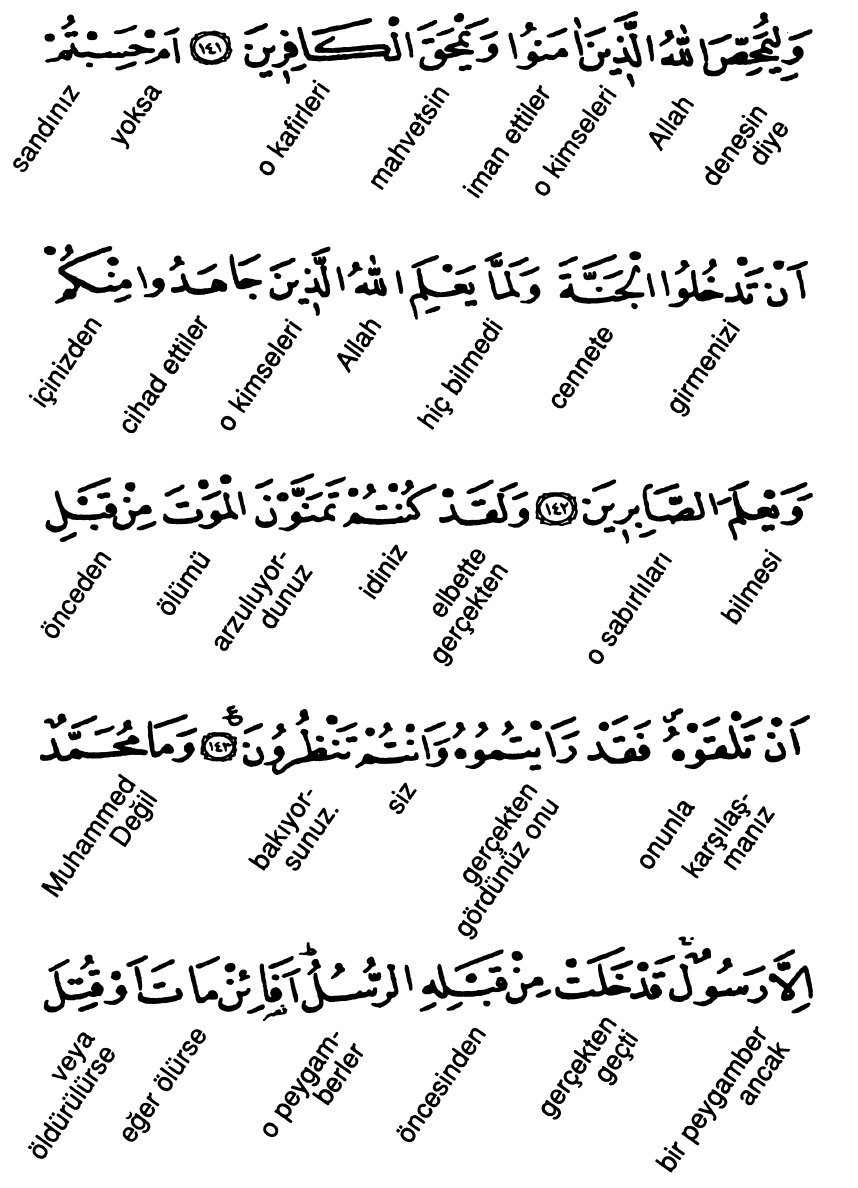

Meâl/141: "Allah inananları denesin ve o kafirleri mahvetsin diye."
Meâl/142: "Yoksa siz, Allah içinizden cihad edenleri hiç bilmeden/belirlemeden, o sabredenleri belirlemeden cennete gireceğinizi mi sandınız."
Meâl/143: "Elbette gerçekten siz, onunla karşılaşmanızdan önce ölümü arzuluyordunuz. İşte onu gerçekten gördünüz ve siz bakıp duruyorsunuz."

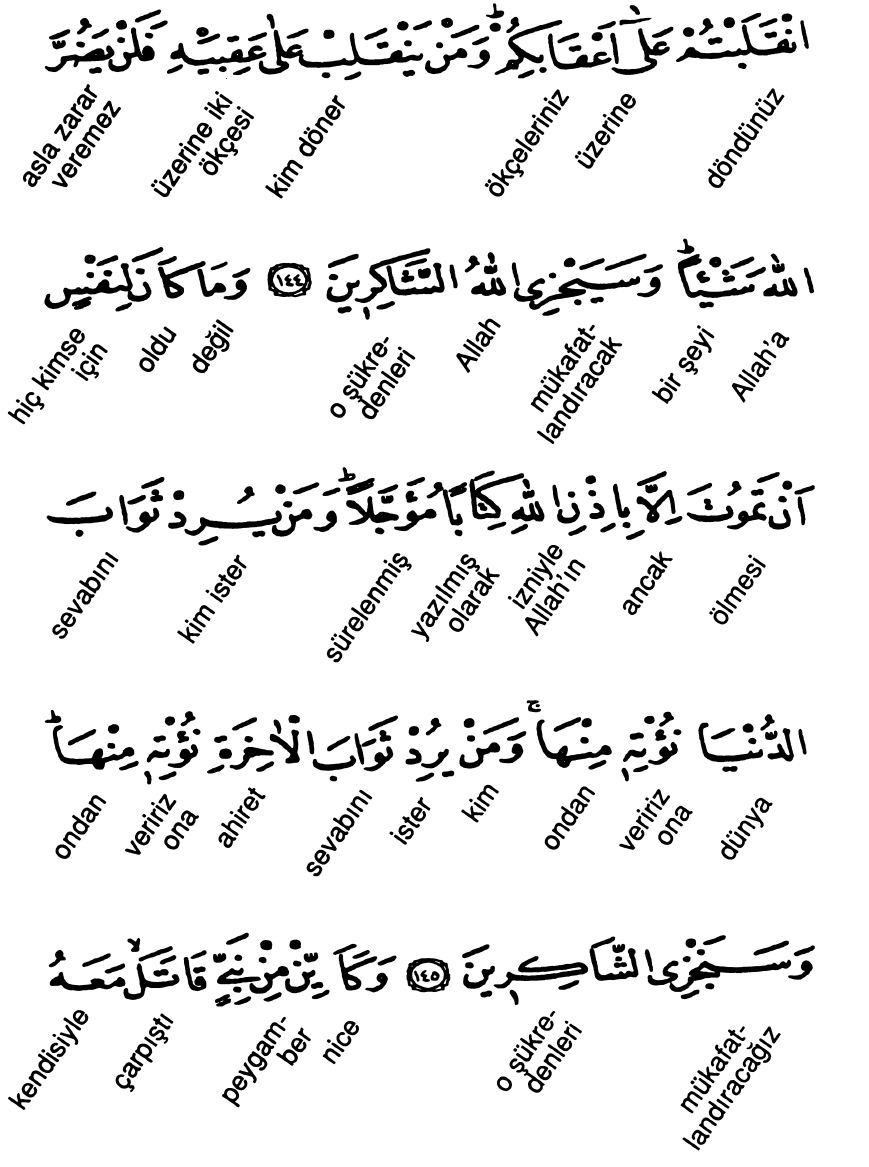

Meâl/144: "Muhammed sadece bir elçidir. Gerçekten ondan önce de elçiler gelip geçmişti. Şimdi o ölürse veya öldürülürse ökçeleriniz üzerine gerisin geri mi döneceksiniz? Kim iki ökçesi üzerine gerisin geri dönerse kensinlikle Allah'a hiçbir zarar veremez. Allah o şükredenleri mükafatlandıracak."

Meâl/145: "Allah'ın izni olmadıkça hiç kimseye ölmesi yoktur. (Ölüm) süresi belirlenmiş bir yazıdır. Kim dünya sevabını/nimetini isterse ona ondan veririz, kim de ahiret sevabını isterse ona da ondan veririz. O şükredenleri mükafatlandıracağız."

Meâl/146: "Nice peygamber vardı ki maiyyetinde Rabbanî eğitim görmüşler çarpışmış, Allah yolunda başlarına gelenlerden ötürü gevşememişlerdi, zayıflık göstermemişlerdi, miskinlik yapmamışlardı/boyun eğmemişlerdi. Allah o sabırlıları sever."

Meâl/147: "Onların sözleri sadece: 'Rabbimiz! Günahlarımızı, işimizdeki aşırılığımızı bağışla, ayaklarımız diret, bize o kafirler topluluğuna karşı yardım eyle' demeleri olmuştu."

Meâl/148: "Bunun üzerine Allah kendilerine hem dünya sevabını/nimetlerini hem de ahiret sevabının güzeliğini verdi. Allah güzellik sergileyenleri sever."

1- Ribbiyyûn=Rabbanî öğretim ve eğitim görmüş Allah erleri.

2- Boyun eğmediler.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تُطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا

ey o / kimseler / iman ettiler / eğer / itaat ederseniz / o kimselere / küfrettiler

يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ فَتَنقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

dönersiniz / ökçeleriniz / üzerine / çevirirler sizi / hüsrana uğrayanlar

بَلِ اللَّهُ مَوْلَاكُمْ ۖ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ ﴿١٥٠﴾ سَنُلْقِي

Mevlâ'nız / Allah / hayır / O / en hayırlısı / yardımcıların / düşüreceğiz

فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ بِمَا أَشْرَكُوا بِاللَّهِ

yüreklerine / o kimselerin / küfrettiler / korku / o şeyle / şirk koştular / Allah'a

مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا ۖ وَمَأْوَاهُمُ النَّارُ

indirmedi / o şey hakında / bir delil / varacakları yer / ateştir

Meâl/149: "Ey o iman edenler! Eğer o küfredenlere boyun eğerseniz sizi ökçeleriniz üstüne çevirirler de hüsrana uğrayanlar durumuna düşersiniz."
Meâl/150: "Hayır! Allah Mevla'nızdır. O, yardımcıların en hayırlısıdır."

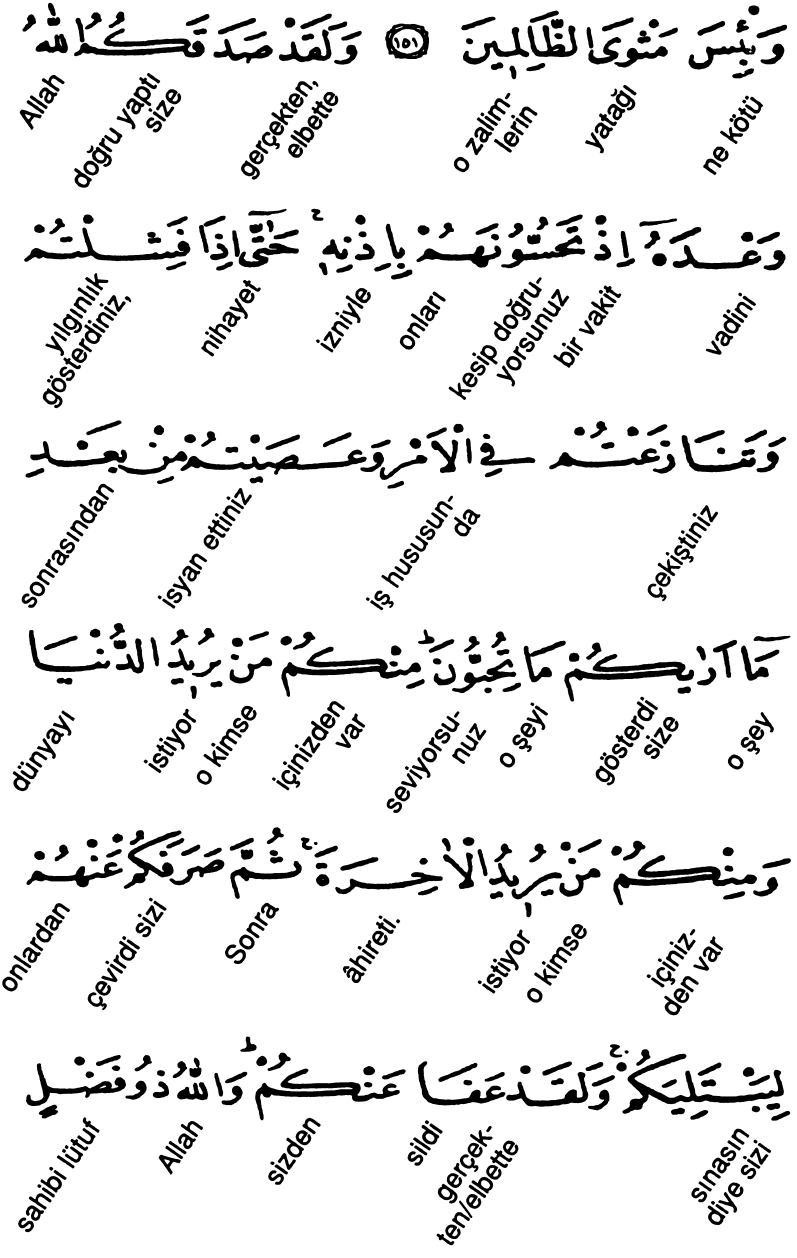

Meâl/151: "Hakkında hiçbir belge indirmediği şeylerle Allah'a ortak koştukları için o küfredenlerin yüreklerine korku düşüreceğiz. Varacakları yer ateştir. O zâlimlerin yatağı ne kötüdür."

عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾ إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُونَ عَلَىٰ

-ye | dönüp bakmıyorsunuz | uzaklaşıyorsunuz1 | o vakit | mümin-lere

أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَاكُمْ فَأَثَابَكُمْ

cezalandırdı sizi | gerinizde | çağırıyor sizi | oysa peygamber | hiç kimse

غَمًّا بِغَمٍّ لِكَيْلَا تَحْزَنُوا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ

geçti sizi | o şeye | üzülmeyesiniz | gam ile | gamca

وَلَا مَا أَصَابَكُمْ ۗ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٥٣﴾

yapıyorsunuz | o şeye ki | Habîr2 | Allah | geldi size | değil o şeye

Meâl/152: "Gerçekten siz, bir vakit onları Allah'ın izniyle kesip doğrarken Allah size olan vadini doğruladı/ yerine getirdi. Nihayet yılgınlık gösterdiniz, o iş hususunda çekiştiniz ve size sevmekte olduğunuzu gösterdikten sonra isyan ettiniz. İçinizden kimi dünyayı istiyor ve yine içinizden kimi de âhireti istiyor. Sonra sizi sınamak için sizleri onlardan çevirdi/uzaklaştırdı. Gerçekten Allah sizden silmişti/sizi bağışlamıştı. Öyle ya Allah müminlere karşı lutuf sahibidir."

Meâl/153: "O vakit siz uzaklaşıp duruyordunuz dönüp kimseye bakmıyordunuz. Peygamber ise arkanızda/düşmanlar arasında sizi çağırıyordu. Derken (Allah) sizi keder üstüne kederle cezalandırdı ki elinizden kaçan ve başınıza gelen için üzülmeyesiniz. Allah yapageldiklerinizden haberdardır."

1- O sıra uzak uzak gidiyordunuz/ dağlara çıkıyordunuz.

2- "Habîr": Doğru haber veren, her şeyden haberdar olan, varlıkların gizli hallerini, içyüzlerini pek mükemmel bilen, gönüllerde saklanıp başkalarına açılmayan sırlar kendisine gizli kalmayan.

ثُمَّ أَنزَلَ عَلَيْكُم مِّن بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُّعَاسًا يَغْشَىٰ طَائِفَةً مِّنكُمْ

içiniz- den | bir zümreyi | bürüyor | bir uyku | bir güven | keder | ardından | üzerinize | indirdi | Sonra

وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ

zannı (gibi) | hak | dışı | Allah'a | zan besli- yorlar | canları | kendilerini | düşündür- müştü | gerçekten | oysa bir zümre

الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَل لَّنَا مِنَ الْأَمْرِ مِن شَيْءٍ قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ

kuşkusuz iş | de ki | bir şey | işten | var mı bize | diyorlar | cahiliyye

كُلَّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنفُسِهِم مَّا لَا يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ

diyorlar | sana | açıklamıyorlar | o şeyi | içlerinde | saklıyorlar | Allah'ın | bütünü

لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَّا قُتِلْنَا هَٰهُنَا قُل لَّوْ كُنتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ

evlerinizde | olsaydınız | de ki | burada | öldürül- mezdik | bir şey | işten | bizim için | olsaydı

لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَىٰ مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ

yoklasın diye | yatacakları yerlere | öldürülme | üzerlerine | yazıldı | o kimseler | elbette çıkacaktı

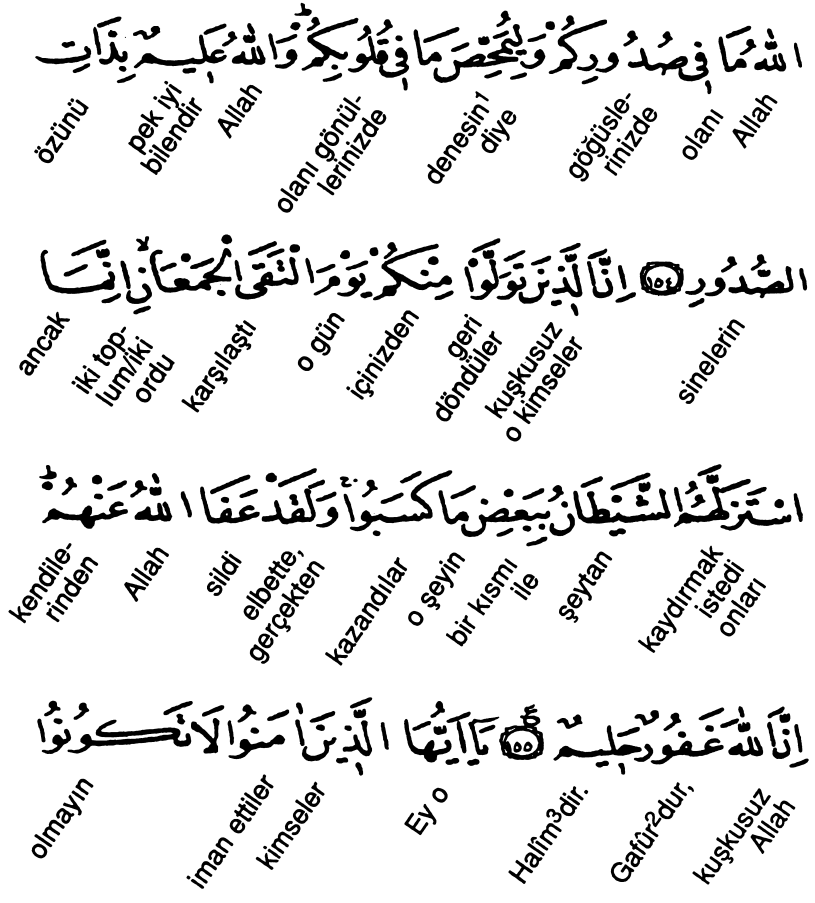

Meâl/154: "Sonra, o kederin ardından üzerinize bir güven, içinizden bir zümreyi bürüyen bir uyku indirdi. Bir zümre ise onları gerçekten canları ilgilendirmişti/kendi canlarının derdine düşmüşlerdi, Allah hakkında hak dışı/hakka aykırı cahiliye sanısı gibi sanılar besliyorlar ve: 'Bu işten bize herhangi bir şey var mı?' diyorlardı. De ki: 'Kuşkusuz bütün iş Allah'ındır.' Sana açıklamayacaklarını içlerinde saklıyorlar. Diyorlar: 'O işten bize bir şey olsaydı burada öldürülmezdik.' De ki: 'Evlerinizde olsaydınız bile üzerlerine öldürülme(leri) yazılmış olanlar muhakkak yatacakları yere çıkacaklardı. Allah göğüslerinizdekini yoklaması/sınaması ve gönüllerinizdekini sınaması için (yaptı). Allah, sinelerin özünü pek iyi bilendir."

Meâl/155: "Kuşkusuz, iki toplum/iki ordu karşılaştığı gün içinizden geri dönenler(i) gerçekten şeytan kazandıklarının bir kısmıyla kendilerini kaydırmak istemişti. Hakikaten Allah kendilerinden sildi/onları bağışladı. Cidden Allah pek bağışlayıcı ve Halîm'dir."

1- 'Temhis' denemek, sınamak, yoklamak demektir. Bu inceliği ilgililerin dikkatine arzediyoruz.
2- Bkz. Allah'ın 'Gafûr' sıfatı.
3- Bkz. Allah'ın 'Halîm' sıfatı.

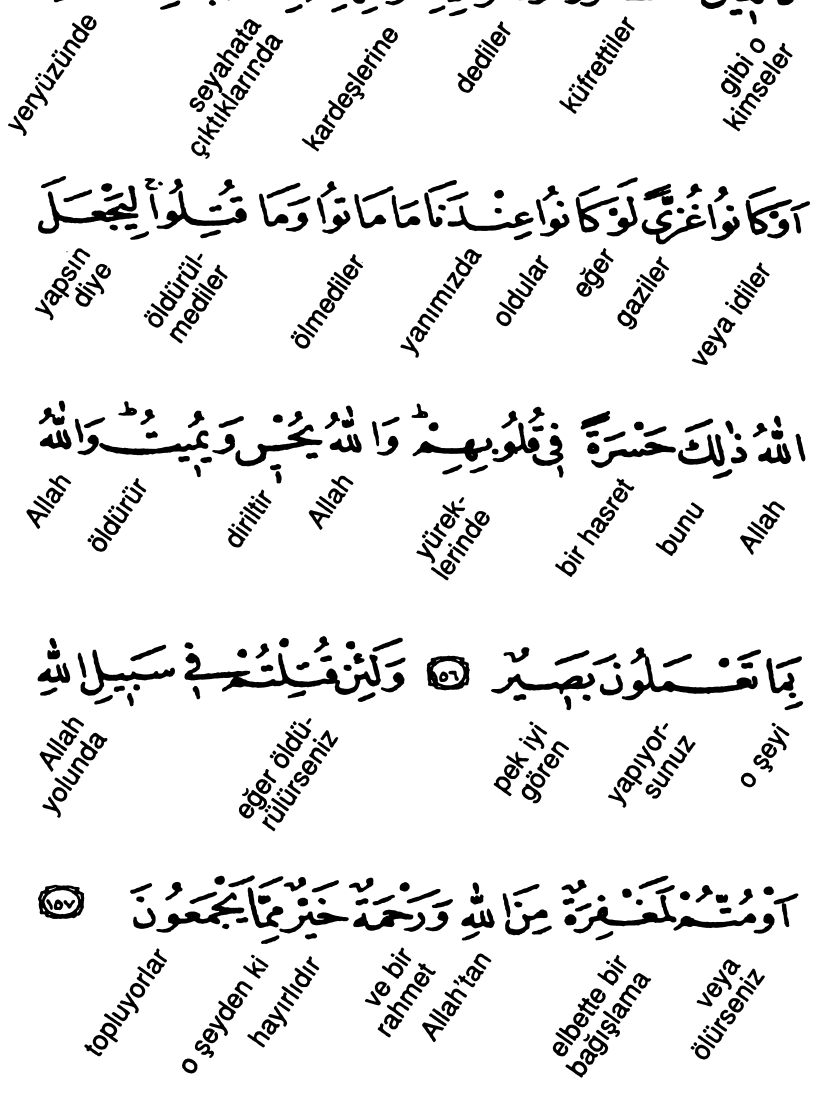

Meâl/156: "Ey iman edenler! Siz, o küfredenler gibi olmayın ki onlar, yeryüzünde seyahata çıkan veya savaşçılar olarak gazalara katılan (ve ölen) kardeşleri için: 'Yanımızda olsalardı ölmezlerdi ve öldürülmezlerdi' dediler. Oysa Allah diriltir ve öldürür ve Allah yapageldiklerinizi pek iyi görendir."

Meâl/157: "Eğer Allah yolunda öldürülürseniz veya ölürseniz elbette Allah'tan bir mağfiret ve bir rahmet onların toplayageldiklerinden hayırlıdır."

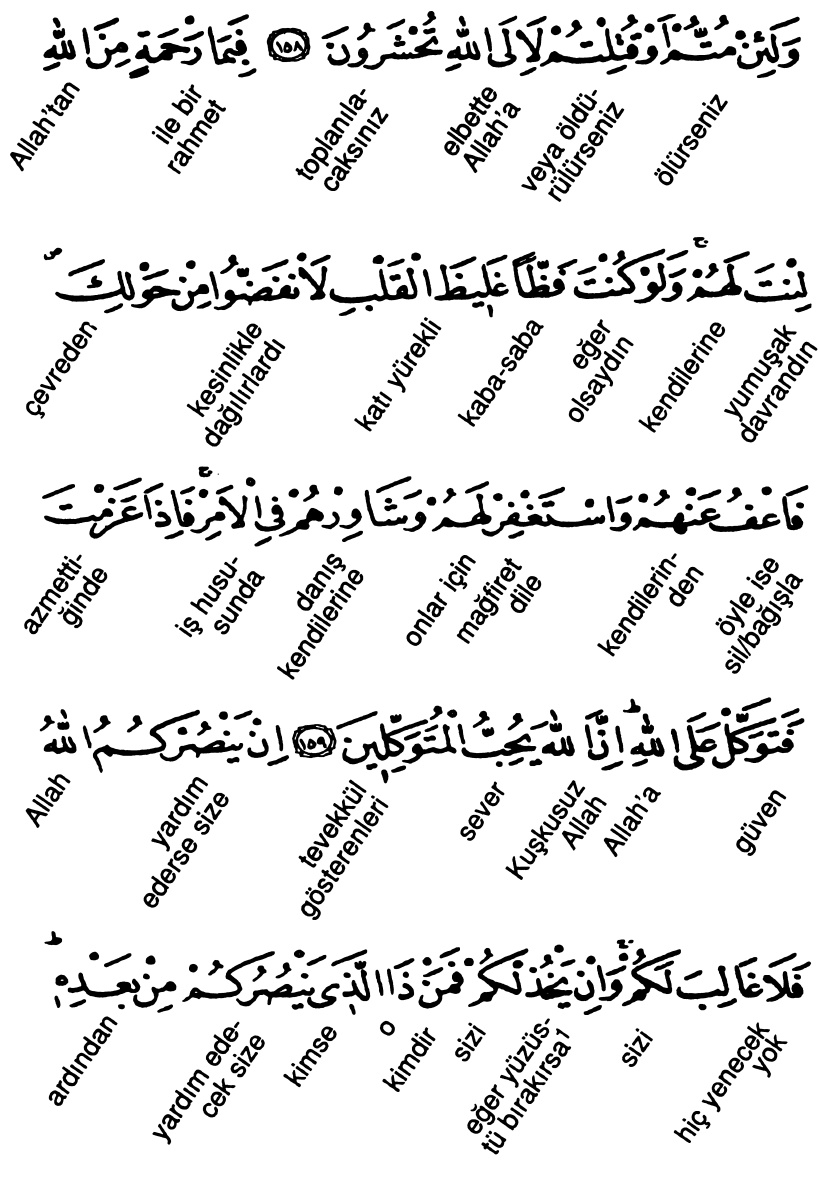

Meâl/158: "Ölürseniz veya öldürülürseniz elbette Allah'a toplanırsınız."
Meâl/159: "Allah'tan bir rahmet sayesinde onlara yumuşak davrandın. Faraza sen kaba-saba, katı yürekli olsaydın elbette çevrenden dağılıp giderlerdi. Öyle ise bağışla onları, kendileri için istiğfar et ve iş hususunda kendilerine danış. Azmettiğinde Allah'a tevekkül et/dayan. Kuşkusuz Allah tevekkül gösterenleri sever.

1- 'Hızlan' muhtacı, tam ihtiyacı sırasında yüzüstü bırakmaktır.

وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦٠﴾ وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ

aşırması[2] / bir peygamber için / olmadı / o müminler / tevekkül etsin / yalnız Allah'a

وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ

her / sonra tam ödenir / kıyamet günü / aşırdı o şeyi / getirir / kim aşırır

نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦١﴾ أَفَمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ

gibi (mi) o kimse / Allah'ın rızasına / uydu / ya o kimse / zulüm görmezler / ve onlar / kazandığı / kes(e)

بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦٢﴾

varış yeri / ne kötü / cehennemdir / varacağı yer / Allah'tan / bir hışma[3] / uğradı/çarpıldı

هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٣﴾ لَقَدْ

elbette/gerçekten / yapıyorlar / o şeyi ki / pek iyi görendir / Allah / Allah katında / dereceler dir/tabakalardır / onlar

Meâl/160: "Allah size yardım ederse sizi hiç yenecek yoktur. (Ama Allah) sizi yüzüstü bırakırsa ondan sonra size yardım edecek kimdir? Öyle ise müminler yalnız Allah'a güvensinler."

Meâl/161: "Bir peygamberin ganimet malından/kamumalından aşırması olacak şey değil. Kim ganimet malından aşırırsa, aşırdığını kıyamet günü (yüklenip) getirir, sonra da herkese kazandığı tastamam ödenir ve onlar haksızlığa uğratılmazlar."

Meâl/162: "Ya, Allah'ın hoşnutluğuna uyan kimse Allah'tan bir hışma uğrayan ve varacağı yer cehennem olan kimse gibi midir? Ne kötü varış yeri!"

2- 'Yağull' fiilinin türetildiği 'gulul' ganimet malından gizlice bir şey aşırmak, emanete hiyanet etmek demek olup kamu malları da bu meyanda değerlendirilir.

3- 'Sahat' dehşetli gazap, hışım.

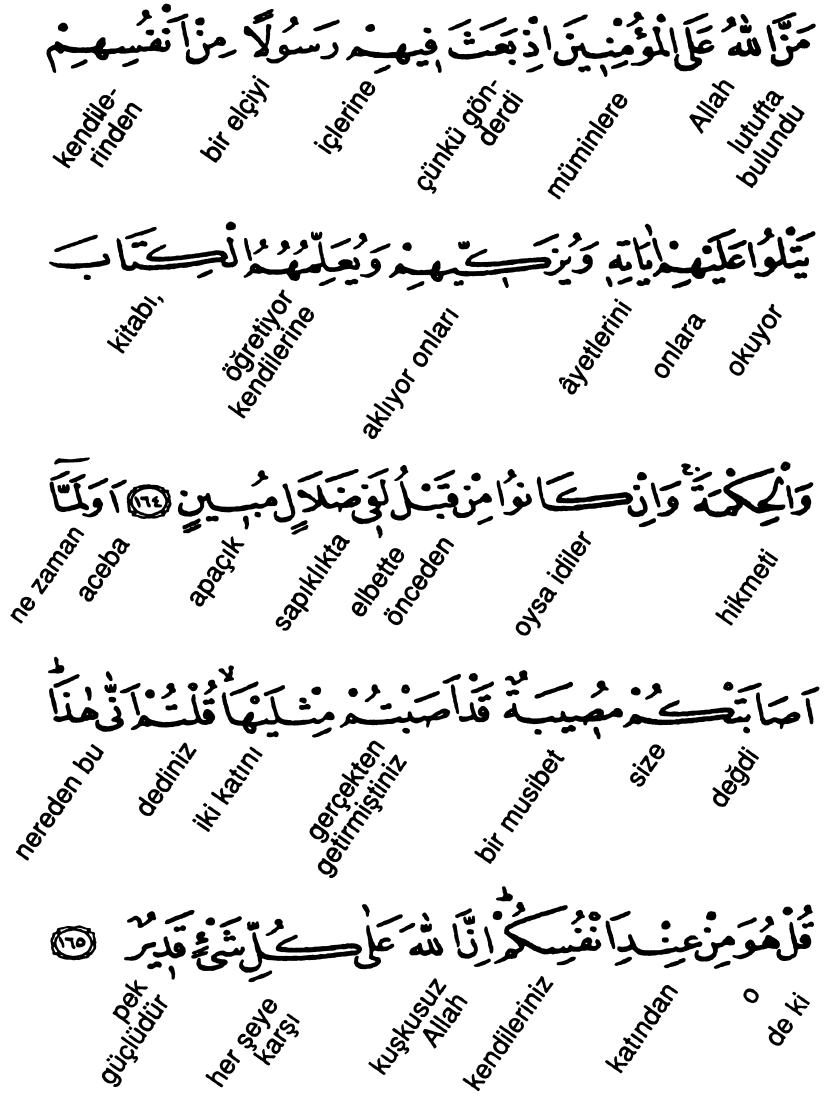

Meâl/163: "Onlar Allah katında tabaka tabakadırlar. Allah yapageldiklerini pek iyi görendir.

Meâl/164: "Gerçekten Allah müminlere lutufta bulunmuştur, çünkü aralarına kendilerinden onlara âyetlerini okuyan, onları aklayan, onlara kitabı ve hikmeti öğreten bir elçi gönderdi. Oysa daha önce gerçekten apaçık bir sapıklık içindeydiler."

Meâl/165: "(Başkalarına) gerçekten iki katını dokundurduğunuz bir musibet başınıza gelince mi: 'Bu da nereden?' dediniz. De ki: 'O, kendilerinizdendir!' Kuşkusuz Allah her şeye karşı pek güçlüdür."

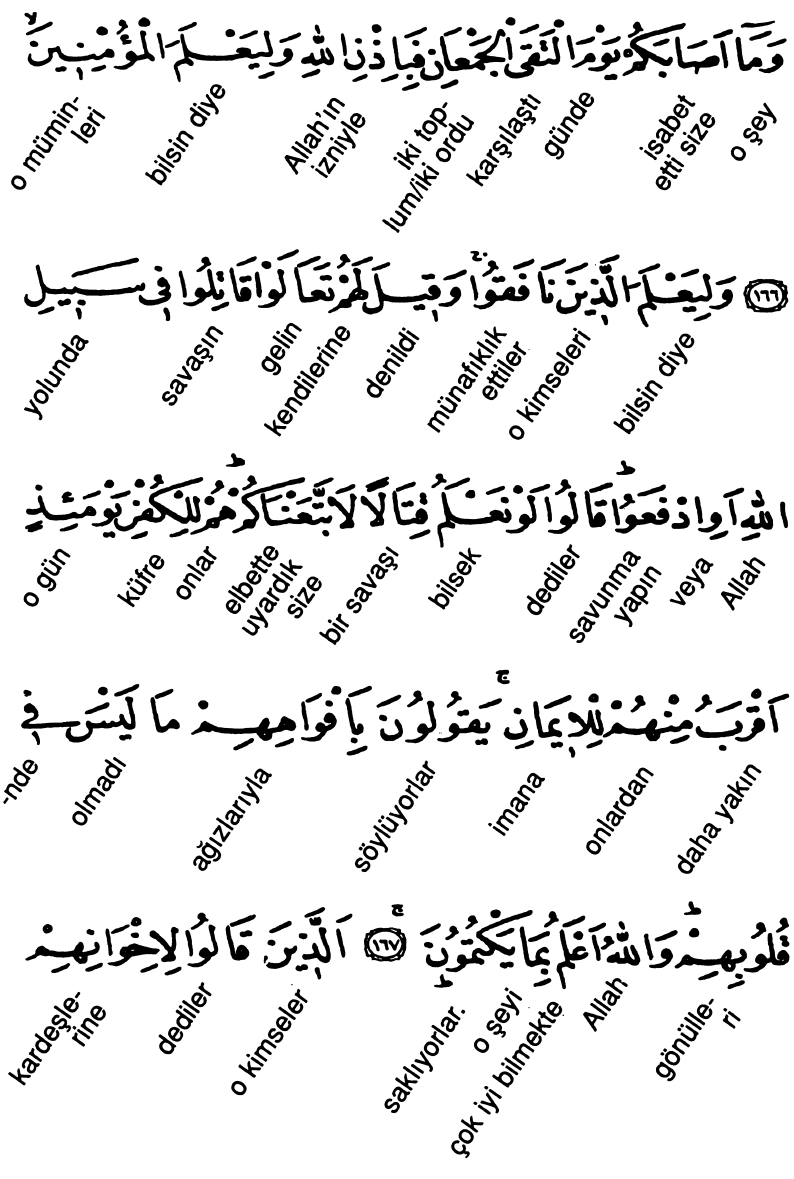

Meâl/166: "O iki ordunun karşılaştığı gün başınıza gelen de Allah'ın izniyledir ve inananları bilmesi/belirlemesi içindir."

Meâl/167: "Hem de o münafıklık edenleri/iki yüzlülük yapanları bilmesi, ortaya koyması içindir. Onlara: 'Gelin Allah yolunda savaşın veya savunma yapın' denilmişti de: 'Savaş olacağını/savaşmayı bilsek sizi izlerdik.' demişlerdi. O gün onların yakınlıkları imandan çok küfre idi. Kalplerinde olmayanı ağızlarıyla sölüyorlardı. Oysa Allah saklayageldiklerini çok iyi bilmektedir."

Meâl/168: "Onlar oturdular ve kardeşleri için şöyle dediler: 'Bizi dinleseydi öldürülmezlerdi.' Deki: 'Doğru sözlülerseniz haydi kendilerinizden ölümü geri çevirin/önleyin."

Meâl/169: "Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma! Bilakis Rableri katında dirilerdir, rızıklandırılıyorlar."

Meâl/170: "Allah'ın kendilerine lutfundan verdikleriyle pek sevinçliler ve arkalarından kendilerine (henüz) katılmamış olanları: 'Onlara korku yoktur, değil onlar üzülecekler' diye muştulamak isterler."

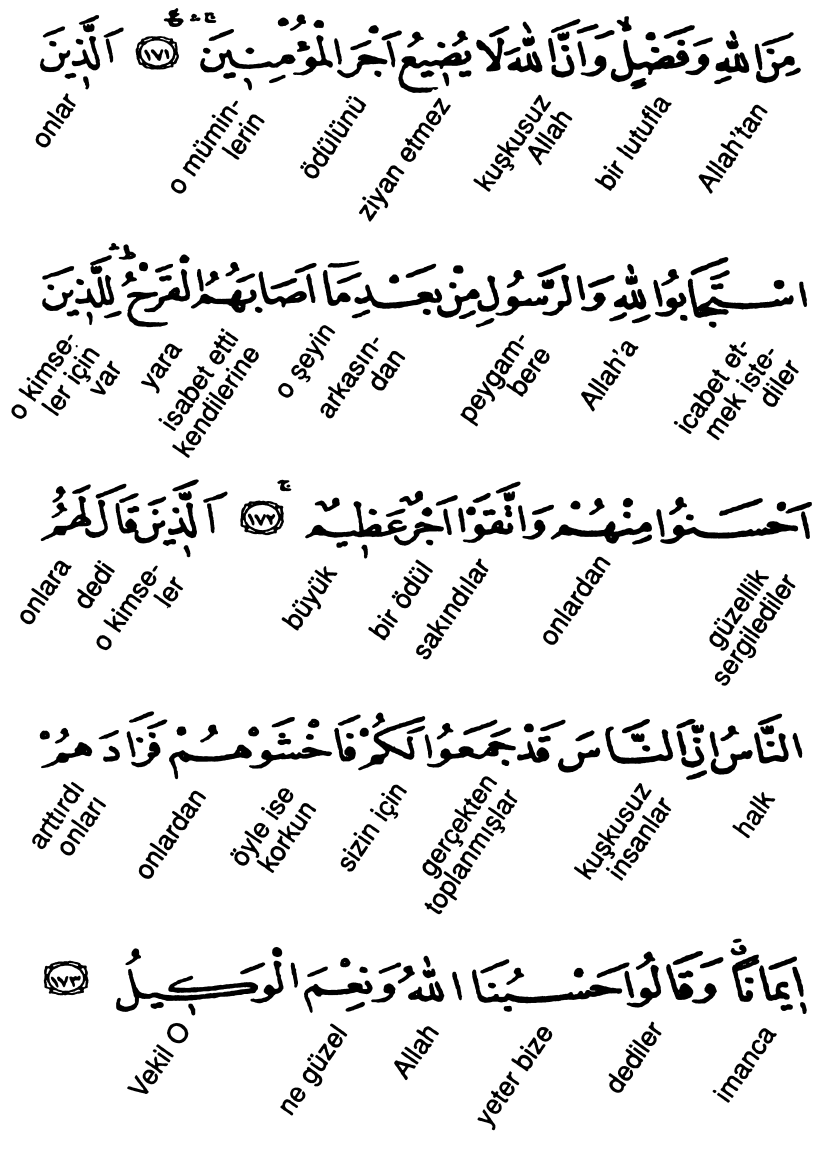

Meâl/171: "Allah'tan bir nimetle bir lutufla ve cidden Allah'ın o müminlerin ödüllerini ziyan etmeyeceğine dair muştulamak isterler."

Meâl/172: "Onlar, kendilerine yara isabet ettikten sonra bile Allah'a ve peygambere icabet etmek isteyenlerdir. Onlardan güzellik sergileyenler ve sakınanlar/ müttaki olanlar için pek büyük bir ödül vardır."

Meâl/173: "Onlar, halk kendilerine: 'Cidden (düşman)insanlar size karşı toplanmışlar, onun için onlardan korkun' demişti de bu onların imanlarını artırmış ve: 'Allah bize yeter, ne güzel Vekil O!' demişlerdi."

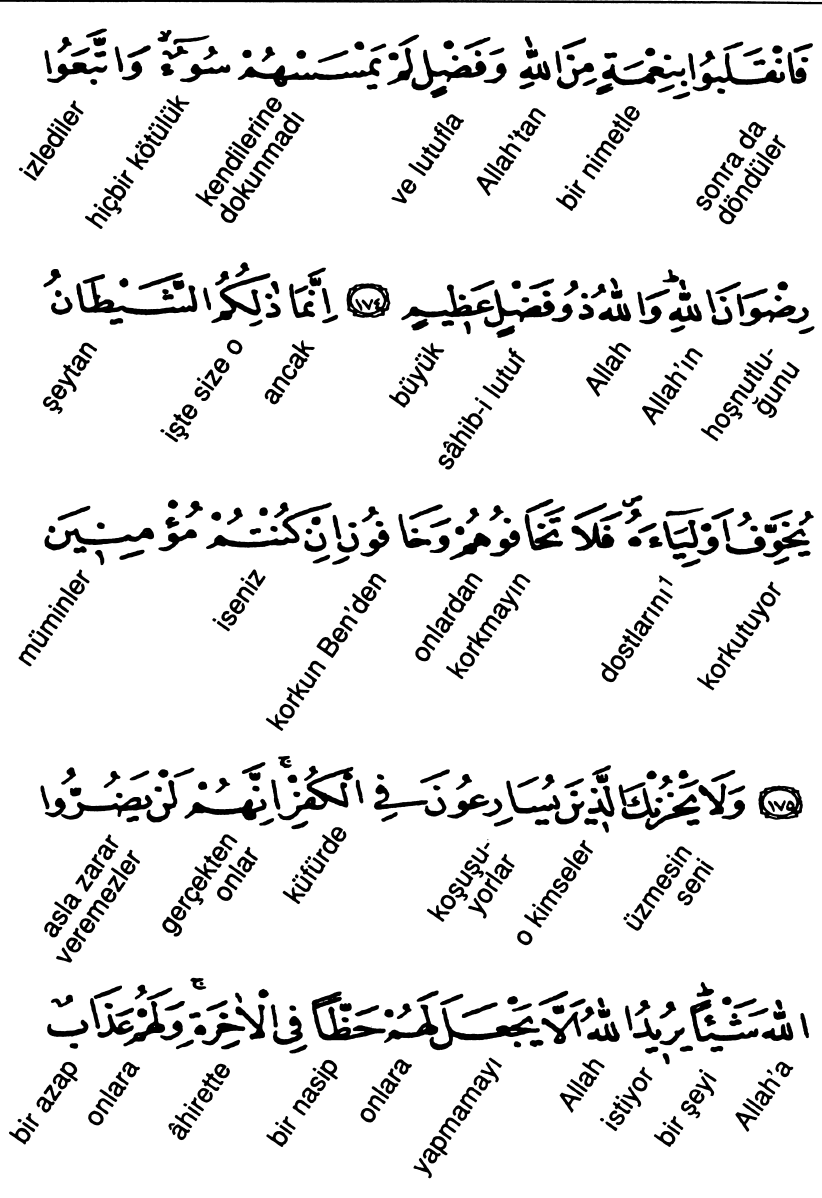

Meâl/174: "Sonra da Allah'tan bir nimet ve lutufla geri döndüler. Kendilerine de hiçbir kötülük dokunmamıştı. Allah'ın hoşnutluğunu izlediler. Allah pek büyük bir lutuf sahibidir."

Meâl/175: "İşte size o şeytan! Ancak kendi dostlarını korkutuyor. Öyle ise eğer inananlarsanız onlardan korkmayın, Ben'den korkun."

1- Veya "işte o şeytan (adam sizi) dostlarından korkutuyor."

عَظِيمٌ ﴿١٧٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ لَنْ يَضُرُّوا

asla zarar veremezler — iman karşılığında — küfrü — satın aldılar — şüphesiz o kimseler — büyük

اللَّهَ شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٧﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا

küfrettiler — o kimseler — sakın sanmasın — elem veren — bir azap — onlara — bir şeyi — Allah'a

أَنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ خَيْرٌ لِأَنْفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ

onlara — günahı — artırsınlar — onlara — mühlet veriyoruz — ancak — kendileri için — bir hayır — kendilerine — mühlet veriyoruz — ancak

عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٧٨﴾ مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ

siz — o şeyin üzerinde — müminleri — bırakacak — Allah — değildi — horlayıcı — bir azap

عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ ۗ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ

sizi — muttali kılacak — Allah — değildi — temizden — pisi — ayırıncaya kadar — üzerinde

Meâl/176: "Küfür içinde koşuşanlar seni üzmesin. Allah'a hiçbir şekilde asla zarar veremezler. Allah onlara ahirette bir pay vermemeyi istiyor. Onlara büyük bir azap var."

Meâl/177: "Gerçekten iman karşılığında küfrü satın alanlar, kesinlikle Allah'a hiçbir zarar veremezler. Onlara elemli bir azap var."

Meâl/178: "Sakın o küfredenler, onlara süre vermemizin kendileri için bir hayır olduğunu sanmasın. Onlara sadece, günahı artırsınlar diye mühlet veriyoruz. Onlara horlayıcı bir azap var."

عَلَى الْغَيْبِ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِي مِن رُّسُلِهِ مَن يَشَاءُ ۖ فَآمِنُوا

öyle ise iman edin | diliyor o kimseyi | elçilerinden | seçer | Allah şu var ki | gayba

بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ۚ وَإِن تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٩﴾

büyük | bir ödül | o zaman size | sakınırsanız | iman edersenîz, | peygamberlerine | Allah'a

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُم ۖ

kendilerine | bir hayırdır | lutfundan | Allah verdi kendilerine | o şeye cimrilik ediyorlar | o kimseler sakın sanmasın

بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ ۖ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ وَلِلَّهِ

Allah'ın | kıyamet günü | o şeye cimrilik ettiler | o şeye tasmalanırlar | onlara | bir şer aksine o

مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾

haberdâr | yapıyorsunuz | o şeye Allah | yerin | göklerin, mirası

Meâl/179: "Allah, pisi temizden ayırıncaya kadar müminleri üzerinizde bulunduğunuz durum üzerinde bırakacak değildir. Allah sizi gayba muttali kılacak da değil. Ancak elçilerinden dilediğini seçer. Öyle ise Allah'a ve elçilerine iman edin. İnanırsanız, sakınırsanız size büyük bir ödül vardır."

Meâl/180: "Allah'ın kendilerine, lutfundan verdiğinde cimrilik yapanlar sakın bunun kendileri için bir hayır olduğunu sanmasın. Aksine o, onlar için bir şerdir. Kıyamet günü, o cimrilik konusu yaptıkları şeyle tasmalanırlar. Göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah yapageldiklerinizden haberdârdır."

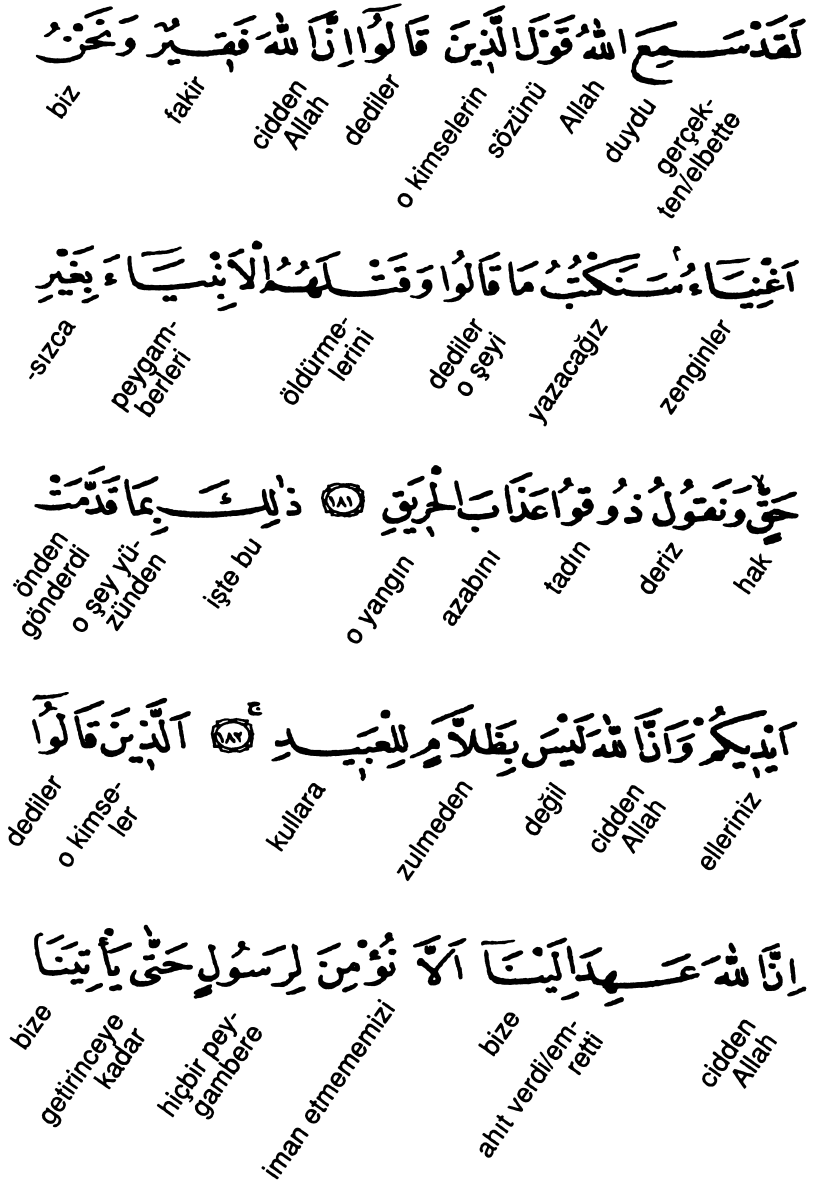

Meâl/181: "Gerçekten Allah: 'Cidden Allah fakir, biz zenginleriz' diyenlerin sözlerini işitti. Dediklerini ve peygamberleri haksız yere öldürmeleriyle birlikte yazacağız ve: 'Tadın o yangın azabını/yakıcı azabı' diyeceğiz.

Meâl/182: "İşte bu, ellerinizin önceden yapıp gönderdiği yüzündendir ve kuşkusuz Allah kullara zulümkâr değildir."

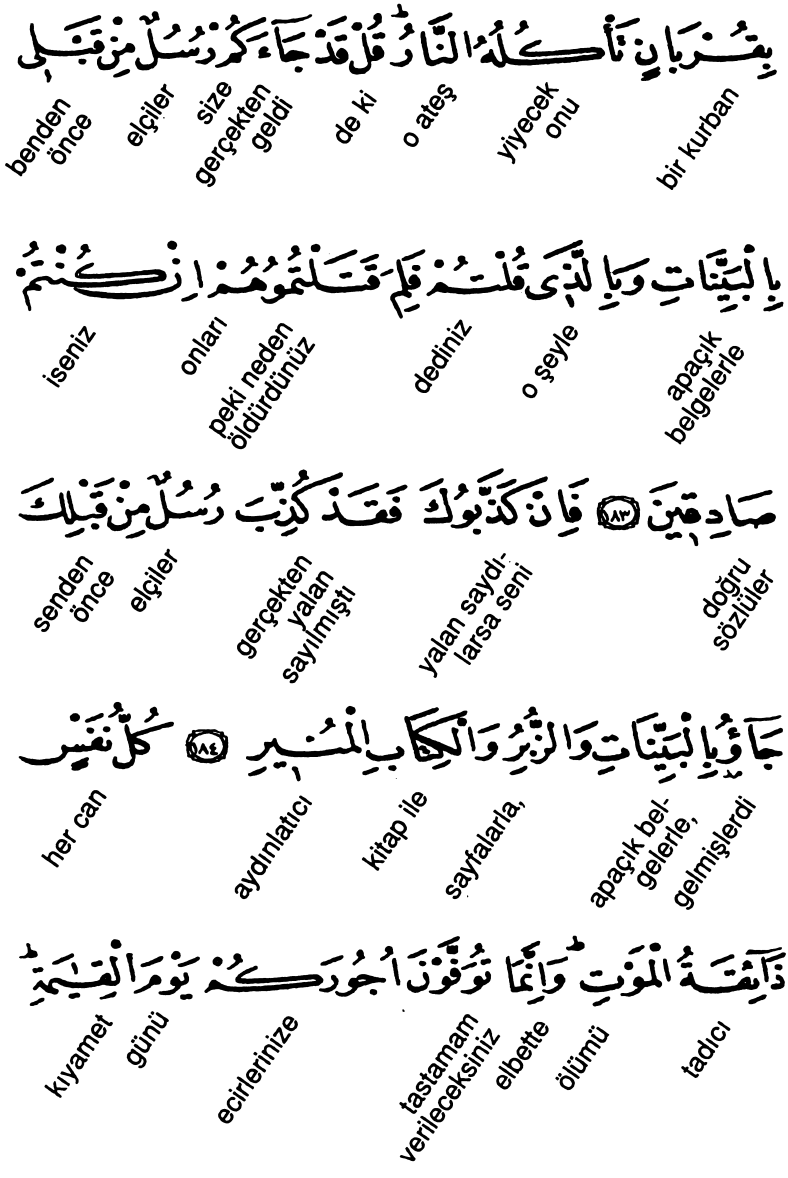

Meâl/183: "Onlar: 'Cidden Allah bize, ateşin yiyeceği bir kurban getirinceye kadar hiçbir peygambere iman etmeyeceğiz' dediler. De ki: Size benden önce bir takım peygamberler apaçık delilleri ve o dediğinizi getirmişti. O halde eğer doğru sözlülerseniz niye onları öldürdünüz?"

Meâl/184: "Seni yalan saydılarsa gerçekten senden önce de olan bir takım peygamberler de yalan sayılmışlardı ki apaçık belgelerle, sayfalarla ve aydınlatıcı kitapla gelmişlerdi."

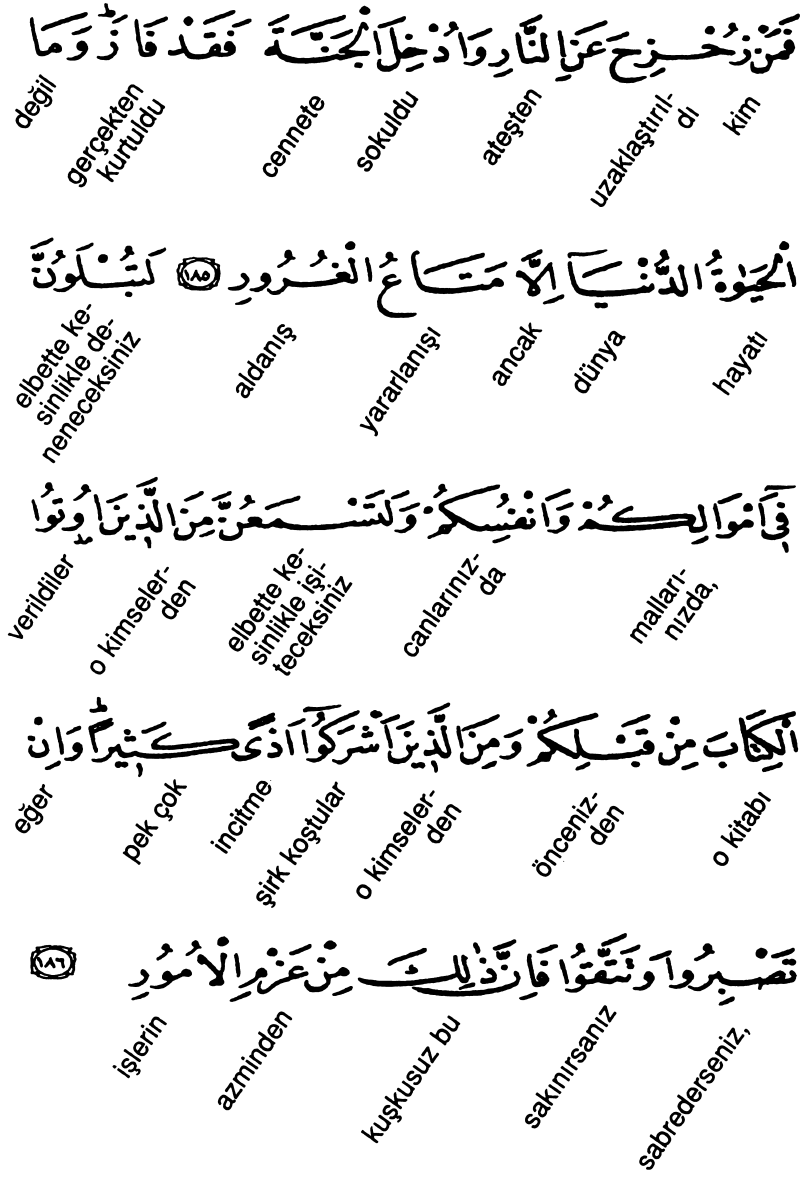

Meâl/185: "Her canlı ölümü tadacak ve kıyamet günü ecirlerinize tastamam kavuşturulacaksınız. Kim ateşten uzaklaştırılır cennete sokulursa gerçekten kurtuluşa ermiştir. Dünya hayatı sadece aldanış metaıdır."

Meâl/186: "Elbette mallarınızda ve canlarınızda sınanacaksınız ve sizden önce kendilerine kitap verilenlerden ve şirk koşanlardan pek çok inciten (söz) işiteceksiniz. Sabrederseniz ve katlanırsanız kuşkusuz bu, işlerin kararlılığındandır."

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ

onu / elbette, kesinlikle açıklayacaksınız / o kitaba / verilmiş lerdi / o kimselerin / misakını[1] / Allah / bir vakit almıştı

لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ

karşılığında / satın aldılar / sırtlarının / arkasına / onu derken attılar / onu gizlemeyeceksiniz / insanlara

ثَمَنًا قَلِيلًا ۖ فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ ﴿١٨٧﴾ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ

sevinir yorlar / o kimseleri / sakın sanma / o şey satın alıyorlar / ne kötüydü / az bir değeri

بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ

sakın sanma onları / yapmadılar / o şeyle / övülmelerini / seviyorlar / getirdiler[2] / o şeyle

بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨٨﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ

göklerin, / mülkü / Allah'ın / elem veren / bir azap / onlara / azaptır / bir kurtuluş yerinde

Meâl/187: "Bir vakit Allah, kendilerine o kitabın verildiği kimselerden: 'Gerçekten onu behemehal insanlara açıklayacaksınız, onu gizlemeyeceksiniz' diye misaklarını almıştı da onu sırtlarının arkalarına atmışlar ve karşılığında az bir değer satın almışlardı. Ne kötüydü o satın alageldikleri."

Meâl/188: "Sakın ha ettiklerine sevinen ve yapmadıklarıyla övünenleri sanma! Sakın ha sanma onları azaptan kurtuluş yerinde! Onlara pek elemli bir azap var."

1- Ahdini, sözünü teminatını.
2- Ettiler, yaptılar.

وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٨٩﴾ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ

göklerin, cidden yaratılışında var pek güçlüdür herşeye Allah yerin

وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾

duru ve lekesiz akılların sahipleri için gerçekten ibretler gündüzün gecenin, değişmesinde yerin,

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ

yanları üstünde otururken ayakta iken Allah'ı anarlar onlar ki

وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا

bunu yaratmadın Rabbimiz yerin göklerin, yaratılışında tefekküre dalarlar

بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ

sokuyorsun kimi cidden Sen Rabbimiz o ateşin azabından koru bizi münezzehsin[4] bâtıl[3]

Meâl/189: "Göklerin ve yerin mülkü/saltanatı Allah'ın. Allah her şeye karşı pek güçlüdür.

Meâl/190: "Cidden göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün değişmesinde/ birbirini izlemesinde duru ve lekesiz akıl sahipleri için elbette ibretler vardır."

Meâl/191: "Onlar ki Allah'ı ayakta iken, otururken ve yanları üstünde iken anarlar, göklerin ve yerin yaratılışında tefekküre dalarlar. Rabbimiz Sen! Bunu boşuna yaratmadın, Sen münezzehsin, öyle ise koru bizi o ateşin azabından."

3- Bâtıl, hikmet, maslahat, yarar içermeyen, yok mesabesinde sayılan, abes, boş şey anlamlarına gelir.

4- Seni tenzih ederiz.

النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ ۖ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ ﴿١٩٢﴾ رَبَّنَا

Rabbimiz yardım-cılardan yoktur za-limlere gerçekten perişan et-mişsin onu o ateşe

إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ

Rabbinize inanınız iman için çağırıyor bir çağrı-cıyı işittik cidden biz

فَآمَنَّا ۚ رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا

kötülükle-rimizi bizden örtgünahları-mızı bağışla bizim için Rabbimiz inandık,

وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ ﴿١٩٣﴾ رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ

elçilerine karşı[5] vadettin bize o şeyi ver bize Rabbimiz iyiler ile öldür bizi

وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١٩٤﴾

o Miâd[6] şaşmazsın kuşkusuz Sen kıyamet günü bizi rezil etme

Meâl/192: "Rabbimiz! Kuşkusuz Sen kimi o ateşe sokarsan gerçekten onu perişan etmişsindir, o zalimlere yardımcılardan yoktur."

Meâl/193: "Rabbimiz! Gerçekten biz: 'Rabbinize iman edin' diye imana çağıran bir bir çağırıcıyı duyduk ve iman ettik. Rabbimiz! Bizler için günahlarımızı bağışla, bizden (çıkmış) kötülüklerimizi ört ve bizi iyilerle öldür."

Meâl/194: "Rabbimiz! Bize, elçilerin karşısında vadettiğini ver bize. Kıyamet günü bizi rezil etme. Cidden sen şaşmazsın O Miâd'ı/caymazsın o sözden."

5- Elçilerin diliyle, onların aracılığıyla bize vadettiklerini. Burada 'Veadtenâ' cümlesindeki 'nâ' zamiri bazı meallerde dikkatten kaçmıştır. S.G.

6- Caymazsın o sözden/ sözünden.

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنكُم مِّن ذَكَرٍ

erkek sizden çalışanın çalışmasını zayi etmeyeceğim kesinlikle Ben Rab'leri onlara derken karşılık verdi

أَوْ أُنثَىٰ ۖ بَعْضُكُم مِّن بَعْضٍ ۖ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ

yurtlarından çıkarıldılar göç etti-ler o kimseler kiminden[1] kiminiz veya kadın

وَأُوذُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ

günahla-rını onlardan elbette, ke-sinlikle ör-teceğim öldürül-düler öldürdüler yolumda incitildiler

وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِّنْ عِندِ اللَّهِ

Allah katından bir sevap ırmaklar altlarından akıyor cennetlere elbette ke-sinlikle so-kacağım kendilerini

وَاللَّهُ عِندَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ﴿١٩٥﴾ لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا

küfrettiler o kimse-lerin dolaşması seni sakın al-datmasın karşılığın güzeli katında Allah

Meâl/195: "Derken Rab'leri kendilerine şöyle icabet etti/şu karşılığı verdi: 'Kesinlikle Ben, sizden erkek veya kadın -ki kiminiz kiminden- çalışanın çalışmasını zayi etmeyeceğim. Göçenler, yurtlarından çıkarılanlar, Benim yolumda incitilenler/işkenceye maruz bırakılanlar, öldürenler ve öldürülenlere gelince elbette onların kötülüklerini örteceğim, kesinlikle ve mutlaka onları Allah katından bir sevap/ bir karşılık olarak altlarından ırmaklar akan cennetlere sokacağım. Allah, karşılığın (mükâfatın) güzeli O'nun katında."

1- Varlıklarınız birbirinizden kaynaklanmakta, insanın yaratılması erkek ve kadının birleşmesiyle gerçekleşmekte. S.G.

فِي الْبِلَادِ ﴿١٩٦﴾ مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ

o yatak / ne kötü / cehennem / dönecek-leri yerleri / sonra / pek az / bir meta[2] / beldelerde

لَٰكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا ﴿١٩٧﴾

altların-dan / akıyor / cennetler / onlara var / Rab'leri-nden / sakındılar / ancak o kimseler

الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِّنْ عِندِ اللَّهِ ۗ وَمَا عِندَ اللَّهِ خَيْرٌ

daha hayırlı / Allah / katında / o şey ki / Allah katından / bir konuk-luk/bir ağır-lanma[3] / orada / sürekli kalacaklar / ırmaklar

لِّلْأَبْرَارِ ﴿١٩٨﴾ وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَن يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ

indirilene / Allah'a / inanıyor / o kimse / gerçekten Ehliki-tap'tan var / iyiler için

إِلَيْكُمْ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتَرُونَ

satmazlar / Allah için / derin saygı gösterenler / kendile-rine / indirilene / size

Meâl/196: "O küfredenlerin beldelerde (keyif içinde)dolaşması sakın seni aldatmasın."
Meâl/197: "Pek az bir nimetlenme/yararlanma. Sonra dönecekleri yer cehennem'dir. Ne kötü yatak!"
Meâl/198: "Ancak, Rablerinden korkmuş olanlar; onlara, altlarından ırmaklar akan cennetler var, orada sürekli kalacaklar, Allah tarafından ağırlanacaklar. İyiler için ise, Allah katındakiler daha hayırlıdır."

2- Bir geçimlik, bir yararlanma.
3- 'Nüzül', konak yeri anlamına geldiği gibi bir misafire ilk geldiği sırada ikram edilmek üzere hazırlanan yiyecek, içecek ve benzeri ikram çeşitleri, bereketli yiyecek, fazla, çok olan manalarında da kullanılır. (Okyanus, III, 360).

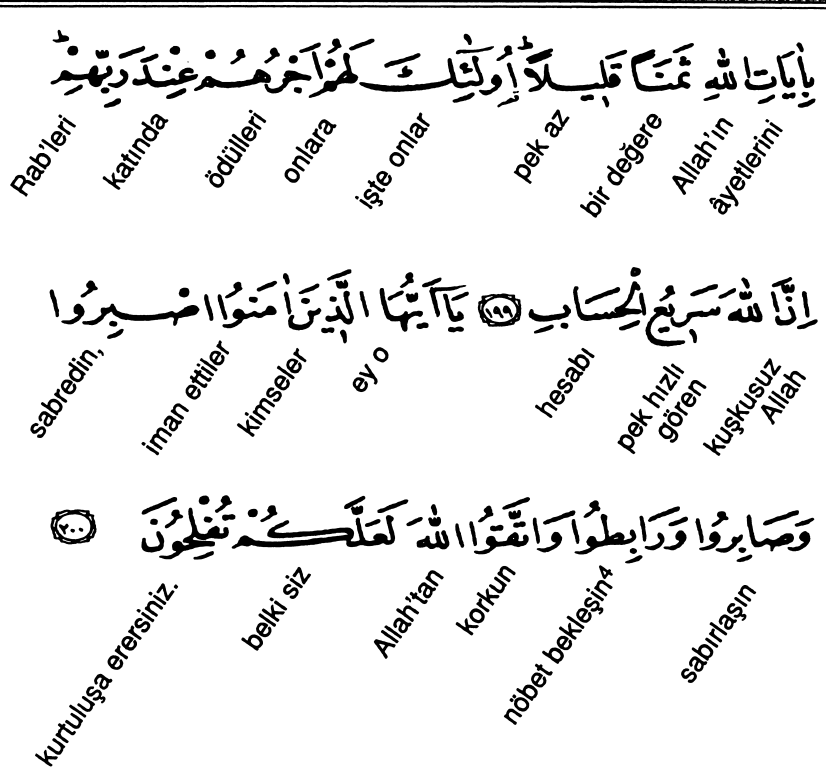

Meâl/199: "Gerçekten, Ehlikitap'tan elbette bazıları Allah'a inanır, size ve kendilerine indirilene de. Allah'a karşı derin saygı gösterirler, Allah'ın âyetlerini pek az bir değere satmazlar. İşte onlar! Onlara ödülleri Rab'leri katındadır. Şüphesiz Allah, hesabı pek hızlı görendir."

Meâl/200: "Ey o iman edenler! Sabredin, sabır yarışı yapın, nöbet bekleşin, Allah'tan korkun belki siz kurtuluşa erersiniz."

4- 'Rıbât' masdarından türetilmiş olan 'râbıtû' sözcüğü aslında sülasi şeklinde 'rabtu'l-hayl=atı bağlamak anlamında kullanılır, ki bir süvarinin düşmana karşı atını bağlayıp beklemeğe başlaması, tetikte bulunması demektir. Daha sonra sınır boylarında gerek süvari ve gerekse piyade olsun bekleyenlere 'mürabıt' denilmiştir (H. Yazır, H.D.K.D. özetle, II, 1265).

NİSÂ SÛRESİ[1]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا

ondan yaratt tek nefisten/candan sizi yaratt o zat ki Rabbiniz-den korkun ey o bü-tün[2] insan-lar

زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ

kendisiyle birbirinizden istiyorsunuz o zât ki Allah'tan korkun kadınları pek çok erkekleri ikisinden yaydı/üretti eşini

وَالْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾ وَآتُوا الْيَتَامَىٰ أَمْوَالَهُمْ

mallarını yetimlere verin Rakîb[3]/bir gözcü üzerinize olageldi kuşkusuz Allah akrabalık-tan

Meâl/1: "Ey o bütün insanlar! Sizi tek bir candan yaratan, ondan da eşini halkeden ve ikisinden pek çok erkekle kadınları üretip yayan Rabbinizden korkun. Kendisiyle birbirinizden isteklerde bulunduğunuz Allah'tan korkun ve bir de rahimlerden (akrabalık bağlarına saygısızlıktan sakının). Cidden Allah üzerinizde bir gözcüdür."

1- Medine'de indirilmiştir. 176 ayet, 3745 kelimedir. Mushafta 4, indiriliş tarihine göre ise 94. sûredir.

2- 'en-nâs' lafzındaki lâm'ın istiğrak manasına da geldiği dikkate alınmıştır. S.G.

3- Rakîb: Bütün varlıkları üzerinde bir gözcü, bir şâhid, bir nâzır, kullarının yaptıklarından her an haberdâr olan.

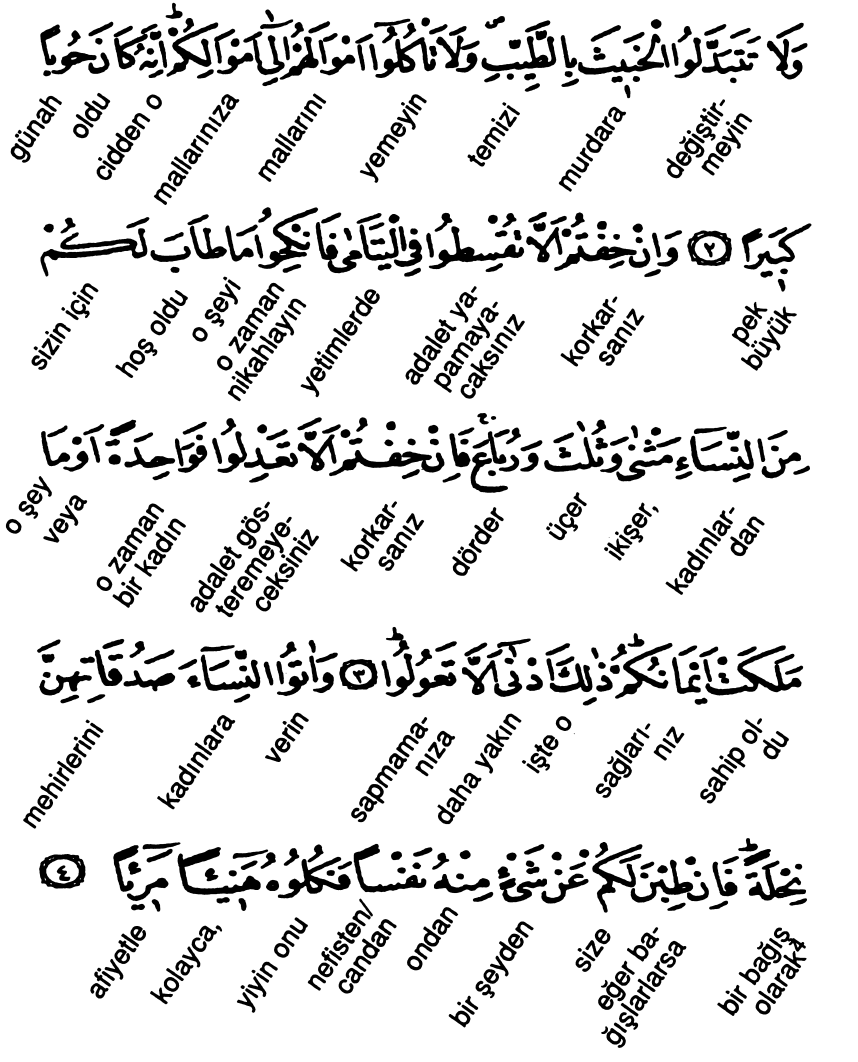

Meâl/2: "Yetimlere mallarını verin, temizi murdara değişmeyin, mallarını mallarınıza katarak yemeyin. Çünkü bu gerçekten pek büyük bir günah olmuştur."

Meâl/3: "Yetimler/yetim kızlar konusunda adalet gösteremeyeceğinizden endişe ederseniz o zaman size hoş gelen/size helal olan bu kadınlardan ikişer, üçer, dörder nikahlayın. Adalet gösteremeyeceğinizden korkarsanız o taktirde bir kadın veya sağlarınızın sahip olduğu/elleriniz altında bulunan (cariyeleriniz) ile (yetinin). İşte o ağmamanıza/zulme sapmamanıza daha yakın/daha elverişlidir."

Meâl/4: "Kadınlara mehirlerini bir bağış olarak verin. Eğer onun bir bölümünü gönül hoşluğuyla size bağışlarlarsa onu da kolayca afiyetle yiyin."

4- 'Nihle' kelimesi millet, şeriat, diyanet anlamlarına geldiği gibi, bağış, ihsan anlamlarına da gelir (H.D.K.D. II, 1291).

وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا وَارْزُقُوهُمْ

onlara rızık verin | ayakta durma | sizin için | Allah | kıldı | ki | malları-nızı | sefihlere[5] | vermeyin

فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ۝ وَابْتَلُوا الْيَتَامَىٰ حَتَّىٰ إِذَا

zaman sonunda | yetimleri | deneyin | iyi/güzel | bir söz | onlara | söyleyin | onlara | giydirin | onların içinde

بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ ۖ

malların | onlara | verin | bir olgunluğu | kendilerinden | hissederseniz | nikaha | vardılar

وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا ۚ وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا

zengin | kim oldu | büyüyecekler diye | tezelden/çabucak | savurarak | onları | Yemeyin

فَلْيَسْتَعْفِفْ ۖ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ ۚ فَإِذَا دَفَعْتُمْ

verdiğiniz-de | örfe göre | yesin | bir fakir | kim oldu | iffetli davranısın/çekinsin

Meâl/5: "Allah'ın sizin için ayakta durma aracı yaptığı o mallarınızı sefihlere vermeyin, onları o mallar içinde besleyin, kendilerini giydirin, onlara iyi bir söz söyleyin."

5- Kendini bilmez, aklı veya dini eksik olan, akla aykırı veya dine aykırı harekette bulunan ahmak veya fasıklar demektir. Bu farklı tanımlama farklı yorumlara yol açtığından karşılıkta 'sefihler' tercih edilmiştir. S.G.

إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ ۖ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٦﴾

Hasîb6/hesap sorucu olarak. | yetti Allah | onlara karşı | şahit tutun | mallarını | kendilerine

لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ

bir pay | kadınlar için | en yakın akrabalar | ebeveyn | geriye bıraktı | o şeyden | bir pay | erkekler için

مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ ۚ نَصِيبًا

bir pay | çok oldu | veya ondan | az oldu | o şeyden | en yakın akrabalar | ebeveyn | geriye bıraktı | o şeyden

مَّفْرُوضًا ﴿٧﴾ وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينُ

yoksullar | yetimler, | yakınlık sahipleri/hısımlar, | miras taksiminde | hazır bulunduğunda | farz kılınmış/ayrılmış

فَارْزُقُوهُم مِّنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَّعْرُوفًا ﴿٨﴾ وَلْيَخْشَ الَّذِينَ

o kimseler | ürperti duysun | hoş/iyi | bir söz | kendilerine | söyleyin | ondan | rızıklandırın onları

Meâl/6: "Yetimleri, nikah çağına gelmelerine kadar deneyin/gözetin. Sonra kendilerinden bir olgunluk hissettiğinizde mallarını kendilerine verin, büyüyüp ellerine alacaklar diye sakın o malları savurganlıkla ve tezelden yemeyin. Zengin olan iffetli davransın, fakir olan da örfe göre yesin. Mallarını onlara verdiğiniz zaman kendilerine karşı şahit tutun. Hesap sorucu olarak Allah yeter."

Meâl/7: "Anne ve baba ile en yakın akrabaların geriye bıraktıklarından erkeklere bir pay vardır. Anne ve baba ile en yakın akrabaların geriye bıraktıklarından kadınlara-azından veya çoğundan da farzedilmiş bir hisse olarak- bir pay vardır."

Meâl/8: "Mirasın bölüşümü sırasında yakınlık sahipleri, yetimler ve miskinler hazır bulunurlarsa kendilerini ondan rızıklandırın ve onlara hoş/iyi bir söz söyleyin."

6- Hasîb: Hesap soran, hesap sormak için kulların yaptıklarını tesbit eden, ayrıntılarıyla hesabını bilen.

لَوْ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ

Allah'tan korksunlar / üzerlerine / korktular / zayıf/çaresiz / bir soy / arkalarından / bıraksalar

وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ

yetimlerin / mallarını / yiyorlar / cidden o kimseler / doğru/sağlam / bir söz / söylesinler

ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا ۖ وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ﴿١٠﴾

çılgın/fokurdayan bir ateşe / yakında yaslanacaklar / bir ateş / karınlarında / yiyorlar / ancak / haksızca

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ ۖ

iki dişinin. / payı / gibi erkeğe / çocuklarınız hakkında / Allah / size / tavsiye ediyor

فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ ۖ وَإِنْ

eğer / bıraktığının / üçte ikisi / onlar (o dişiler için) var / ikinin üzerinde / kadınlar / eğer onlar (dişiler) olurlarsa

كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ ۚ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ

her biri için / ana, babası için / yarım / ona (o dişiye) / bir (dişi) / (dişinin) olursa

Meâl/9: "Kendileriyle arkalarında zayıf ve çaresiz bir zürriyet/çocuklar bıraktıkları taktirde onlar için endişe duyacaklar (yetimler hakkında da) ürperip titresinler ve doğru/sağlam bir söz söylesinler."

Meâl/10: "Kuşkusuz yetimlerin mallarını haksızca yiyenler karınlarına sadece ve sadece bir ateş koyuyorlar. Yakında çılgın/kaynayan bir ateşe yaslanacaklar."

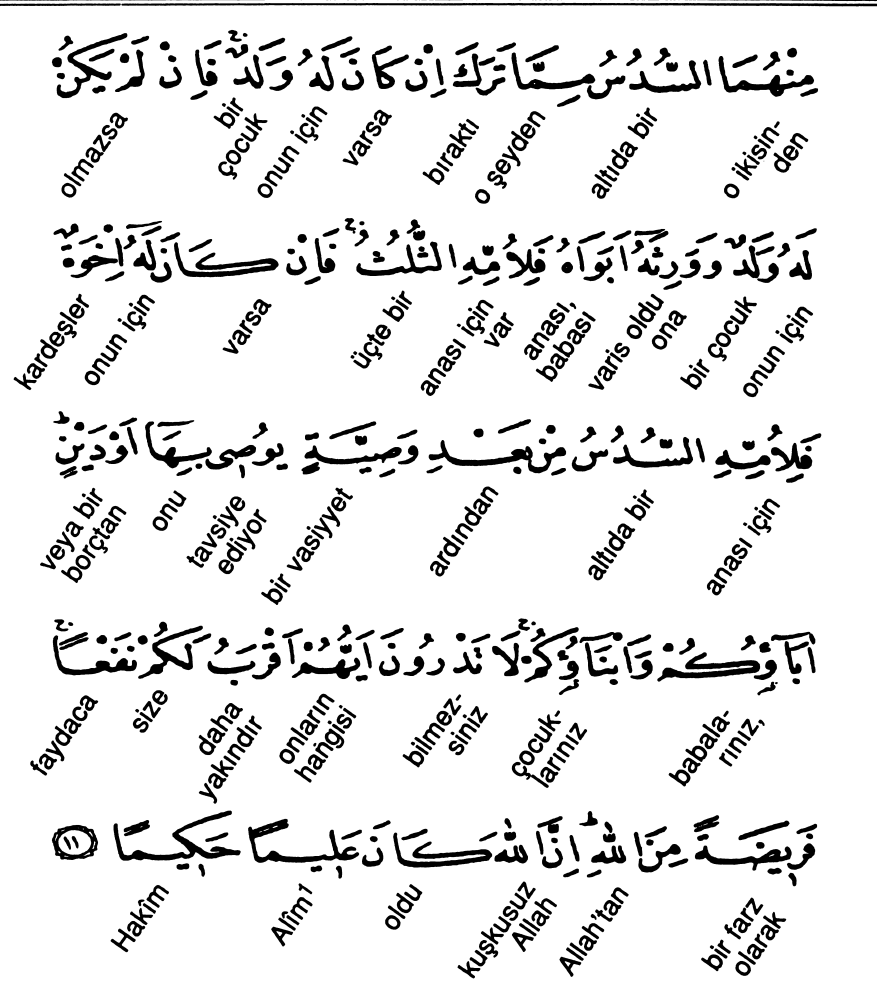

Meâl/11: "Allah size, çocuklarınız hakkında şunu tavsiye ediyor. Erkeğe, iki dişinin payı gibi/kadar vardır. Dişiler ikinin üzerinde kadınlar olurlarsa onlara, geride bıraktığının üçte ikisi vardır. Eğer dişi bir kadın ise ona yarı vardır. (Ölenin) bir çocuğu varsa geride bıraktıklarından ana, babası için, ikisinden her biri için altıda bir vardır. Eğer ölenin bir çocuğu yoksa ve kendisine de anası ile babası varis olmuşsa anası için üçte bir (pay) vardır. Ölenin kardeşleri varsa o zaman annesine altıda bir (pay) vardır. (Bütün bunlar ölenin) yapacağı vasiyyetten veya borcundan (borcunun ödenmesinden) sonradır. Babalarınız ve oğullarınız onların hangisinin yararca size daha yakın olduğunu bilmezsiniz. Gerçekten Allah çok iyi bilendir, Hakim'dir."

1- Bkz. Allâh'ın Alîm ve Hakîm sıfatları.

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِن لَّمْ يَكُن

yoksa | karılarınız | geride bıraktı | yarısı o şeyin | size

لَّهُنَّ وَلَدٌ فَإِن كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ

dörtte bir | o zaman size | bir çocuk | onlar için | varsa | bir çocuk | onlar için

مِّمَّا تَرَكْنَ مِن بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ

veya bir borç | onu | vasiyyet ediyorlar | vasiyyetin | ardından | bıraktılar (kadınlarınız) | o şeyden

وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِن لَّمْ يَكُن لَّكُمْ

sizin için | yoksa | geride bıraktınız | o şeyden | dörtte bir | onlara (karılarınıza)

وَلَدٌ فَإِن كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا

o şeyden | sekizde bir | o taktirde onlara | bir çocuk | sizin için | varsa | bir çocuk

تَرَكْتُم مِّن بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ

veya bir borç | onu | vasiyyet ediyorsunuz | bir vasiyyet | ardından | geride bıraktınız

وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً أَوِ امْرَأَةٌ وَلَهُ أَخٌ

bir erkek kardeşi / onun (o erkeğin) / veya bir kadın / bir kelâle[1] / varis olunan / bir erkek / ise

أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ فَإِنْ كَانُوا

iseler / altıda bir / o ikisinden / her biri / veya kız kardeşi

أَكْثَرَ مِنْ ذَٰلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ

sonrasından / üçte birde / ortaktırlar / onlar / bundan / daha çok

وَصِيَّةٍ يُوصَىٰ بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَارٍّ وَصِيَّةً

bir vasiyyet olarak / zararlaşma / dışı / veya bir borç / o / tavsiye ediliyor / vasiyyet

مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿١٢﴾ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ

Allah'ın sınırları / işte şunlar / Halîm[2]'dir / pek iyi bilendir, / Allah / Allah'tan

Meâl/12: "Karılarınızın çocuğu yoksa geriye bıraktıklarının yarısı size. Bir çocukları varsa bıraktıklarından dörtte biri sizedir. Bunlar edegeldikleri vasiyyetten veya borçları ödendikten sonradır. Sizin çocuğunuz yoksa bıraktıklarınızın dörtte biri onlara (eşlerinize). Şayet bir çocuğunuz varsa o taktirde onlara (eşlerinize) bıraktık-

1- Kelâle, sözlük anlamı güçten düşmek veya çevreden kuşatılmak manalarında bir masdar olup, sahih kabuledilen görüşe göre mirası aranılan erkeğin veya kadının ana-babasının ve çocuğunun olmaması demektir."

2- Bkz. Allah'ın 'Halîm' sıfatı.

وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا

altlarından akıyor cennetlere sokar onu ve peygamberine Allah'a itaat eder Kim

الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

o büyük o kurtuluş işte bu orada sürekli kalıcılar ırmaklar

وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ ﴿١٣﴾

sınırlarını çiğner peygamberine Allah'a isyan eder Kim

يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٤﴾

alçaltıcı bir azap Ona orada sürekli kalmak üzere bir ateşe sokar onu

larınızdan sekizde bir (pay) vardır. Bunlar yapageldiğiniz vasiyyetten veya borçtan sonradır. Eğer mirası aranılan erkek veya kadının çocuğu ve ana-babası olmayıp bir erkek veya bir kız kardeşi varsa o ikisinden her biri için (hisse) altıda birdir. Eğer onlar bundan daha çok iseler onlar üçte birde ortaktırlar. Bunlar, zarara uğratılmaksızın yapılagelen vasiyyetten veya borçtan sonradır. (Bütün bunlar) Allah'tan bir vasiyyet (bir emir) olarak (böyledir). Allah pek iyi bilendir, Halîm'dir."

Meâl/13: "İşte bunlar Allah'ın sınırlarıdır. Kim Allah'a ve peygamberine itaat ederse onu (onları) içinde sürekli kalıcılar olmak üzere altından ırmaklar akan cennetlere sokar. İşte bu büyük kurtuluştur.

Meâl/14: "Her kim Allah'a ve peygamberine isyan eder, sınırlarını çiğnerse onu içinde ebedi kalmak üzere bir ateşe sokar. Ona alçaltan bir azap vardır."

وَالّٰتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِن نِّسَائِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوا

şahit getirin — kadınlarınızdan[3] — o fuhuşa[2] — varıyorlar[1] — onlar o (kadınlar) ki

عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِّنكُمْ ۖ فَإِن شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ

tutun onları — Şahitlik ederlerse — içinizden — dört — onlara karşı

فِي الْبُيُوتِ حَتَّىٰ يَتَوَفَّاهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ

onlar için — Allah — veya kılıncaya değin — ölüm — öldürünceye kadar onları — evlerde

سَبِيلًا ﴿١٥﴾ وَاللَّذَانِ يَأْتِيَانِهَا مِنكُمْ فَآذُوهُمَا

o ikiye — öyle ise eziyet edin — sizden — ona varıyorlar — o iki (erkek) kimse[4] — bir yol

فَإِن تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا

pek tevbe kabuledenler[5] — oldu — kuşkusuz Allah — o ikiden — o zaman vaz geçin — o iki düzeltirlerse — o iki tevbe ederlerse

Meâl/15: "Kadınlarınızdan fuhuşu yapanlar aleyhinde sizden dört şahit getirin. Şahitlik ederlerse ölüm canlarını alıncaya kadar veya Allah onlara bir yol açıncaya kadar kendilerini evlerde tutun."

1- Yapıyorlar/işliyorlar.

2- Fâhişe: Sınırını aşmış pek çirkin, aşırı edepsizlik anlamında olmakla birlikte 'zinâ' manasında da kullanılır.

3- Sevici kadınlar/lezbiyenler yorumu da yapılmıştır. S.G,

4- İşaret edilenlerin eşcinseller olduğu yorumu da yapılmıştır. S.G.

5- Bkz. Allah'ın Tevvâb sıfatı.

رَحِيمًا ﴿١٦﴾ إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ

pek merhametli / ancak tevbe / Allah huzurunda / o kimseler için / yapıyorlar / kötülüğü / cahillikle

ثُمَّ يَتُوبُونَ مِن قَرِيبٍ فَأُولَٰئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ۗ

sonra / tevbe ediyolar / yakından/çarçabuk / işte onlar / Allah tevbe ile yönelir / onlara

وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧﴾ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ

oldu / Allah, pek iyi bilen / Hakîm / olmadı / tevbe / o kimseler için

يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي

yapıyorlar / kötülükleri / nihayet / geldiğinde / birine onların / ölüm / dedi / gerçekten ben

تُبْتُ الْآنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ ۚ أُولَٰئِكَ

işte onlar / kafirler / oysa onlar / ölüyorlar / o kimseler / değil / işte şimdi / tevbe ettim

Meâl/16: "İçinizden iki (erkek) kişi o fuhşu yaparlarsa o ikisine eziyet edin. (O iki erkek) tevbe ederler, durumlarını düzeltirlerse o zaman kendilerinden vazgeçin. Kuşkusuz Allah Tevvâb'tır/tevbeleri kabuledendir, Rahîm'dir."

Meâl/17: "Ancak Allah katında (dikkate alıncak) tevbe şu kimselerin (tevbesi)'dir kötülüğü cahillikle yaparlar sonra yakından/tezelden tevbe yaparlar. İşte onlar! Allah onların tevbelerini kabuleder. Allah Alîm'dir Hakîm'dir."

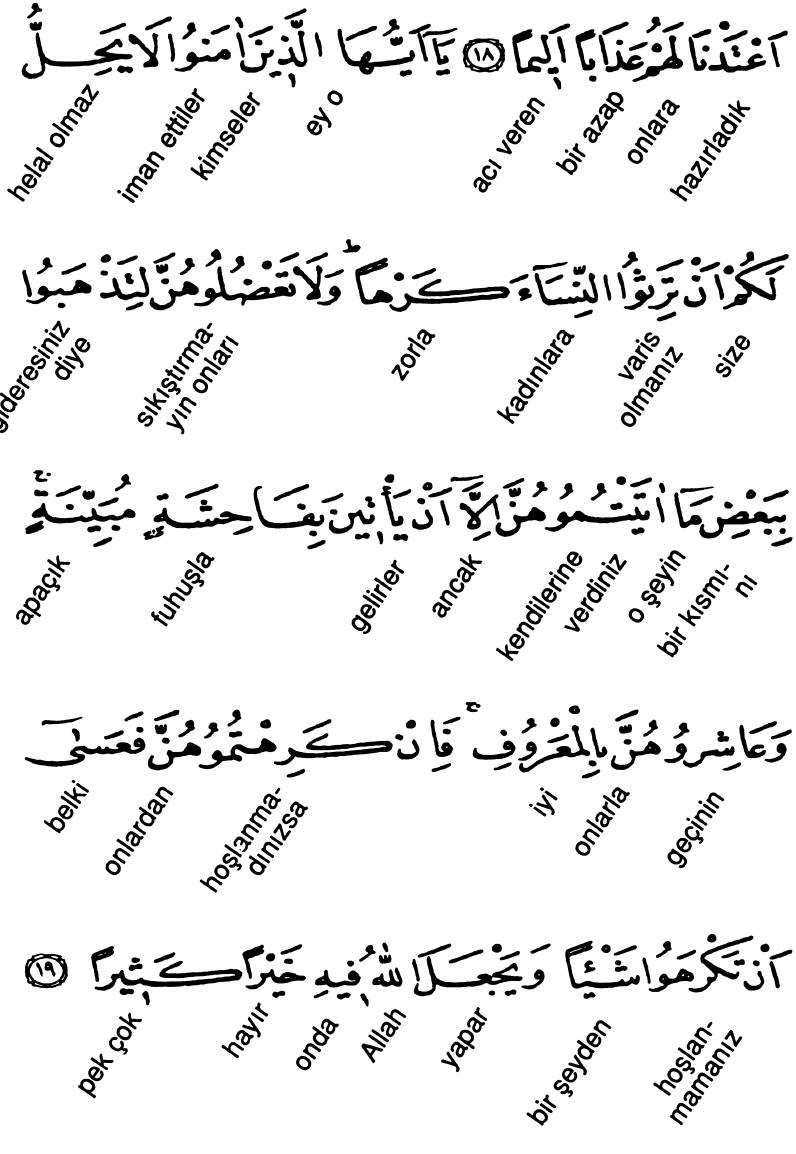

Meâl/18: "(Yoksa dikkate alınacak) tevbe, kötülükleri yapıp duranlar derken onlardan birine ölüm geldiğinde: 'İşte şimdi tevbe ettim' diyenler ile kafir olarak ölenlerin tevbesi değil. İşte onlar! Onlara acı veren bir azap hazırladık."

Meâl/19: "Ey o iman edenler! Kadınlara zorla varis olmanız size helal değildir. Kendilerine verdiğinizin bir kısmını kurtarmanız için onları sıkıştırmayınız. Ancak açık bir fuhuş yapmaları başka. Onlarla iyi geçinin. Kendilerinden hoşlanmazsanız olabilir ki bir şeyi hoşlanmamanıza karşın Allah onun içinde pek çok hayır yaratır."

وَإِنْ أَرَدْتُمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ

verdiniz / bir eşin / yerine / bir eşi / değiştirmek / isterseniz

إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ

onu alacak mısınız / hiçbir şey / ondan / almayın / bir kıntar[1] / onlardan birine

بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٢٠﴾ وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ

oysa onu alıyorsunuz / nasıl / apaçık bir günah / iftira ederek

أَفْضَىٰ بَعْضُكُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنكُم مِّيثَاقًا

kesin bir söz / sizden / (kadınlar) aldılar / kimine / kiminiz / gerçekten geçtiğ[2]

غَلِيظًا ﴿٢١﴾ وَلَا تَنكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُم مِّنَ النِّسَاءِ

kadınlardan / atalarınızın / nikah ettiğini / nikah etmeyin / kuvvetli

Meâl/20: "Bir eşin yerine bir başka eş almak isterseniz ve onlardan birine kıntarca/yüklerle (mehir) vermişseniz ondan hiçbir şey almayın. İftira ederek ve apaçık bir günah işleyerek onu alacak mısınız?"

Meâl/21: "Kiminiz kimine geçmişken onu nasıl alacaksınız? Üstelik (kadınlar) sizden ağır/kuvvetli bir söz/teminat almışlardı."

1- Bkz. Âl-i İmrân, âyet 75.

2- Halvet oldu.

إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ۚ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ

ne kötü oldu — hışım (sebebi) — bir edepsizlik, — idi — gerçekten o — o şey geçekten geçti — ancak

سَبِيلًا ﴿٢٢﴾ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ

kızlarınız — analarınız — size — haram kılındı — yolca

وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ

birader kızları — teyzeleriniz — halalarınız — kızkardeşleriniz

وَبَنَاتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ

emzirdiler sizi — onlar ki — anneleriniz — hemşire kızları

وَأَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ

kadınlarınızın — anneleri — emzirmeden — kızkardeşleriniz

Meâl/22: "Babalarınızın nikahladığı kadınları nikahlamayın. Ancak gerçekten geçmiş olanlar müstesna. Hakikaten o bir edepsizlik, bir hışım (sebebi) idi ve ne çirkin bir yoldu."

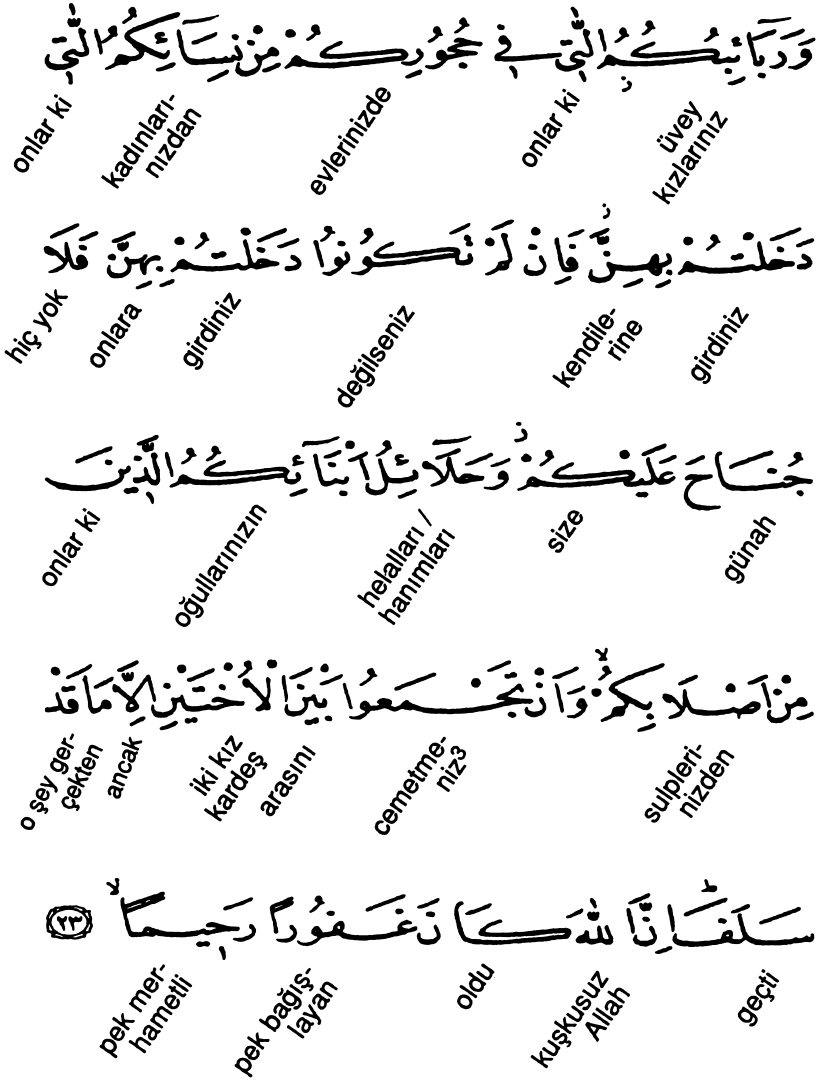

Meâl/23: "Size, anneleriniz, kızlarınız, kız kardeşleriniz, teyzeleriniz, halalarınız, birader kızları, hemşire kızları, sizi emzirmiş süt anneleriniz, sütten kızkardeşleriniz, hanımlarınızın anneleri, kendileriyle birleştiğiniz kadınlarınızdan olma evlerinizdeki üvey kızlarınız -kendileriyle henüz birleşmemişseniz o zaman size hiçbir günah yoktur- İki kız kardeşin arasını cemetmeniz -ancak geçmişte (cahiliyye döneminde) olan müstesna- haram kılındı. Kuşkusuz Allah pek bağışlayıcı, pek merhametlidir."

3- Bir arada bulundurmanız.

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۖ كِتَابَ

yazısı — sağlarınız — sahip oldu — ancak o şey — kadınlardan — (evli) hür kadınlar

اللَّهِ عَلَيْكُمْ ۚ وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَٰلِكُمْ أَنْ تَبْتَغُوا

istemeniz — işte size (bu anlatılanların) — ötesi — sizin için — helal kılındı — size — Allah'ın

بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ ۚ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ

onlardan — onunla — yararlandınız — artık o şey — zina yapmamışlar — namuslular — mallarınızla

فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً ۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا

o şeyde — size — hiçbir günah yok — bir farz olarak — ücretlerini — verin kendilerine

تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

Hakîm — pek iyi bilen — oldu — kuşkusuz Allah — belirleyip kesinleştirme — ardından — onunla — rızalaştınız

وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ ﴿٢٤﴾

hür kadınları — nikahlaması — bir bolluğa — içinizden — güç yetiremedi — Kim

Meâl/24: "Bir de, sağlarınızın sahip olduğu/sahip bulunduğunuz cariyeler müstesna olmak üzere evli kadınlar Allah'ın yazısı/farzı olarak üzerinize (haram kılındı). Size bu anlatılanların dışında kalanlar ise iffetliler, zinaya sapmamış erkekler olarak mallarınızla istemeniz size helal kılındı. Öyle ise onlardan hangisiyle yararlandınızsa kendilerine ücretlerini/mehirlerini belirlendiği şekilde verin. (O mehrin miktarı) belirlendikten sonra birbirinizi razı ettiğiniz hususta (karşılıklı rıza ile mehrin miktarını düşürmekte/veya artırmakta) size bir günah yoktur. Gerçekten Allah pek iyi bilendir, Hakîm'dir."

الْمُؤْمِنَاتِ فَمِن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُم مِّن فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ

mümineler genç cariyeleri-nizden sağlarınız sahip oldu o taktirde o şeyden mümineler

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُم بَعْضُكُم مِّن بَعْضٍ فَانكِحُوهُنَّ

o halde ni-kahlayın on-ları kiminden kiminiz imanınızı en iyi bilen Allah

بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

örfe göre güzellikle ücretlerini verin onlara izniyle sahip-lerinin

مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا

zamanda gizli dostlar edinmeyenler zina yap-mayanlar namuslular

أُحْصِنَّ فَإِنْ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى

üzerinde o şeyin yarısı onlara bir fuhuş yaparlarsa ihsân olundular[1]

1- Evlendirilerek iffetleri sağlandığında.

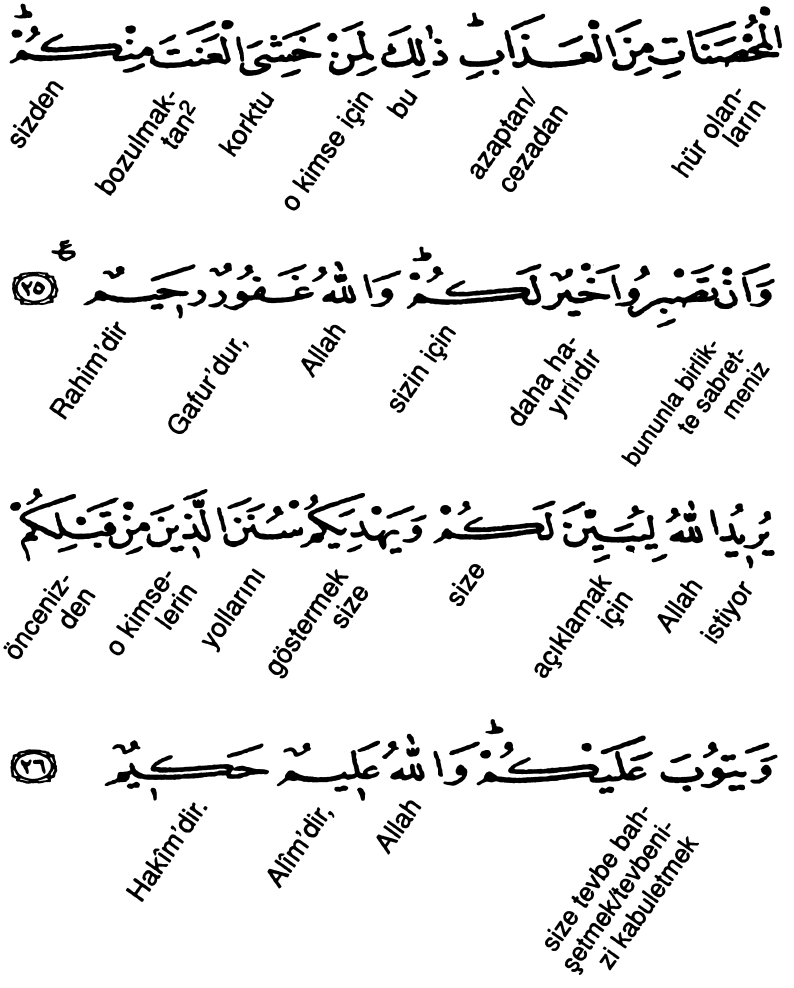

Meâl/25: "İçinizden, hür mümin kadınları nikahla alacak bir bolluğa/bir zenginliğe güç yetiremeyen kimseye sahip bulunduğunuz mümin genç cariyelerinizden var. Allah imanlarınızı daha iyi bilendir. Kiminiz kiminden (meydana gelmiş)dir. Öyle ise onlardan iffetli olanları, zina yapmayanları ve gizli dostlar edinmeyenleri örfe göre/iyilikle kendilerine ücretlerini/mehirlerini vererek sahiplerinin izniyle nikahlayın. Evlendirildiklerinde açık bir fuhuş yaparlarsa onlara hür kadınlara uygulanan cezanın yarısı vardır. Bu (izin, cariyelerle evlenme müsadesi) içinizden bozulmaktan/zinaya yönelmekten korkanlar içindir. Bununla birlikte sabır göstermeniz sizin için daha hayırlıdır. Allah pek bağışlayıcı, pek merhametlidir."

Meâl/26: "Allah size açıklamak, size, sizden öncekilerin yollarını/âdetlerini göstermek, tevbelerinizi kabul etmek istiyor. Allah pek iyi bilendir, Hakîm'dir."

2- Sıkıtınya düşmekten, zinaya sapmaktan.

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَن يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ

uyuyorlar | o kimse-ler | istiyor | size tevbe bah-şetmek/tevbeni-zi kabuletmek | istiyor | Allah

الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا ﴿٢٧﴾ يُرِيدُ اللَّهُ

Allah | istiyor | büyük | sapış | sapmanızı | şehvetlere

أَن يُخَفِّفَ عَنكُمْ ۚ وَخُلِقَ الْإِنسَانُ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ

ey o kimseler | çok zayıf | insan | yaratıldı | sizden | hafifletmek

آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَن تَكُونَ

olması | ancak | batılla/haksız bahanelerle | aranızda | mallarınızı | yemeyin | iman ettiler

تِجَارَةً عَن تَرَاضٍ مِّنكُمْ ۚ وَلَا تَقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ

kuşkusuz Allah | kendilerinizi | öldürmeyin | içinizden | rızalaşmadan | bir ticaret

Meâl/27: "Allah, tevbelerinizi kabuletmeyi murad buyururken şehvetleri peşine takılanlar büyük bir sapışla sapmanızı istiyorlar."

Meâl/28: "Allah, sizden (ağır teklifleri) hafifletmek istiyor. Öyle ya insan zayıf yaratıldı."

كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا

zulümle düşmanlıkla bunu kim yapar pek merhametli size oldu

فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا ۗ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا

pek kolay Allah'a bu oldu bir ateşe onu yakında sokarız/yaslarız

إِن تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنكُمْ ﴿٣٠﴾

sizden örteriz ondan yasaklanıyorsunuz büyüklerinden o şeyin kaçınırsanız

سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُم مُّدْخَلًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾ وَلَا تَتَمَنَّوْا

ummayın pek değerli sokulacak bir yere sokarız sizi kötülüklerinizi

مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا

o şeyden bir pay erkeklere kimine kiminizi onunla Allah üstün kıldı o şeyi

Meâl/29: "Ey o iman edenler mallarınızı aranızda bâtılla/haksız bahanelerle yemeyin. Ancak sizden bir rızalaşmadan kaynaklanan bir ticaret olması başka. Kendilerinizi öldürmeyin. Kuşkusuz Allah size karşı pek merhametlidir."

Meâl/30: "Kim bunu bir düşmanlıkla, bir zulümle yaparsa onu yakında bir ateşe sokarız/yaslarız. Bu, Allah'a pek kolaydır."

Meâl/31: Yasaklandıklarınızın büyüklerinden kaçınırsanız sizden kötülüklerinizi/kusurlarınızı örteriz ve sizi sokulacak pek değerli bir yere sokarız."

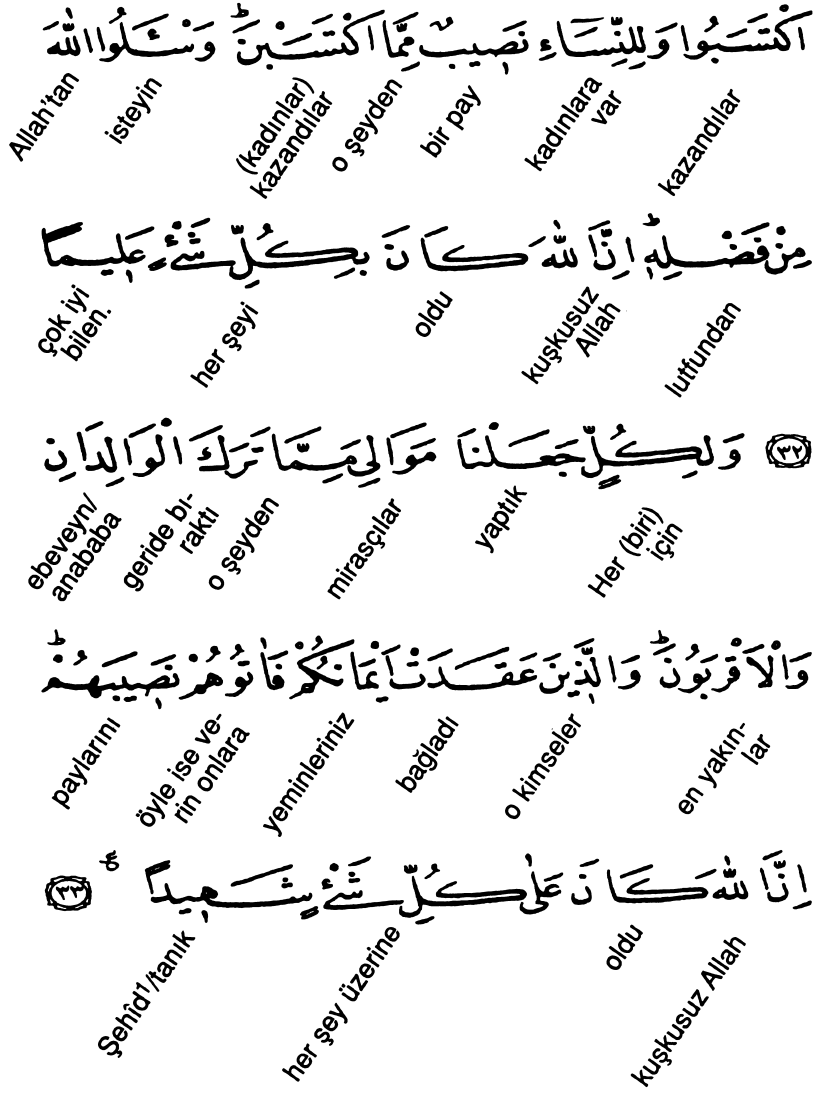

Meâl/32: "Allah'ın kiminizi kimine üstün kıldığı şeyleri ummayın/onlara göz dikmeyin. Erkeklere kazandıklarından bir pay vardır, kadınlara da kazandıklarından bir hisse vardır ve Allah'tan, lutfundan isteyin. Kuşkusuz Allah her şeyi pek iyi bilendir."

Meâl/33: "(Erkek ve dişiden) her biri için ana baba ile en yakınların geride bıraktılarından vârisler yaptık. Yeminlerinizin bağladığı kimselere paylarını verin. Kuşkusuz Allah her şey üzerine Şehîd/tanık oldu."

1- Şehîd: Her zaman, her yerde hazır ve nâzır olan, yapılan her işi gören, söyleyen her sözü duyan.

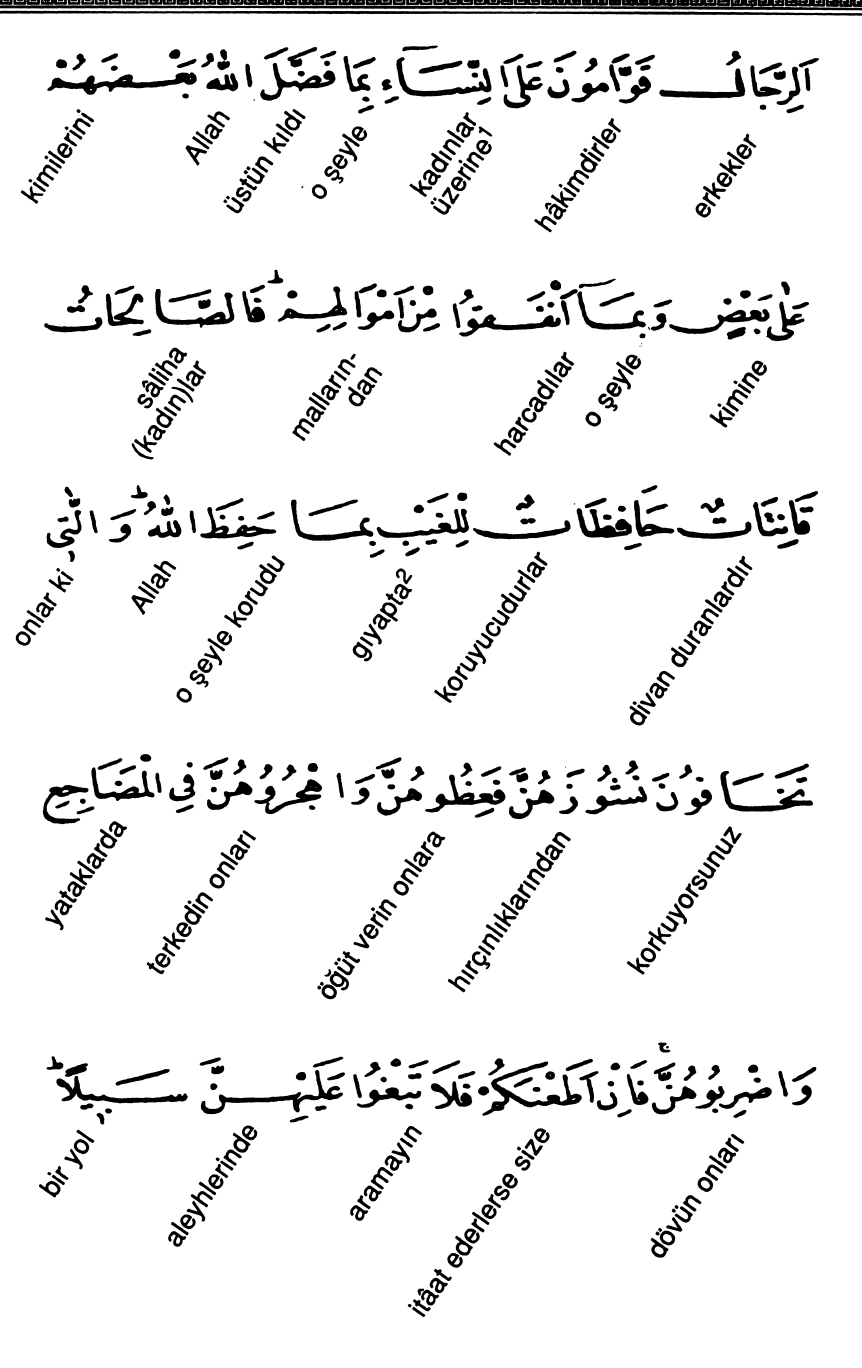

1- Kadınları gözeten, onları koruyanlardır.
2- Kocalarının olmadığı sırada.

إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا ﴿٣٤﴾ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا

aralarının açılmasından korkarsanız Kebîr[4]/büyükler büyüğü Aliyy[3]/yüceler yücesi, oldu cidden Allah

فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا

isterlerse onun (kadının âilesinden bir hakem onun (erkeğin) âilesinden bir hakem o zaman gönderin

إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا

pek iyi haberdar pek iyi bilen, oldu cidden Allah aralarında Allah başarılı kılar barıştırmak

﴿٣٥﴾ وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ

ebeveyne, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayın Allah'a ibadet edin

Meâl/34: "Allah'ın kimilerini kimine üstün kılmasıyla, erkeklerin de mallarından bolca harcamaları sebebiyle erkekler kadınlara pek hâkimdirler. Saliha kadınlar divan dururlar/saygılıdırlar, Allah'ın korumasıyla gıyapta (kocalarının bulunmadığı sırada onları) korurlar. Hırçınlıklarından korktuğunuz o kadınlara öğüt verin (bu kâr etmezse) yataklarda kendilerini terkedin/yalnız bırakın (bu da fayda vermezse) onları dövün. Size boyun eğerlerse o zaman aleyhlerinde bir yol aramayın. Kuşkusuz Allah Aliyy/yüceler yücesi, Kebîr/büyükler büyüğüdür."

Meâl/35: "Karı ile kocanın aralarının açılmasından korkarsanız o zaman bir hakem erkeğin ailesinden bir hakem de kadının âilesinden gönderin. Bu hakemler barıştırmayı isterlerse Allah ikisi arasına (uzlaşma) başarısı verir. Cidden Allah Alîm'dir, Habîr'dir."

3- Aliyy: Pek yüksek, pek büyük, yegâne yüce.

4- Kebir: Çok büyük, mislü menendi olmayan, şu uçsuz-bucaksız kâinatı yaratan, bir et parçasına konuşma, görme, duyma, koku alma gibi hasseleri bahşeden bir yüceler yücesi, büyükler büyüğü.

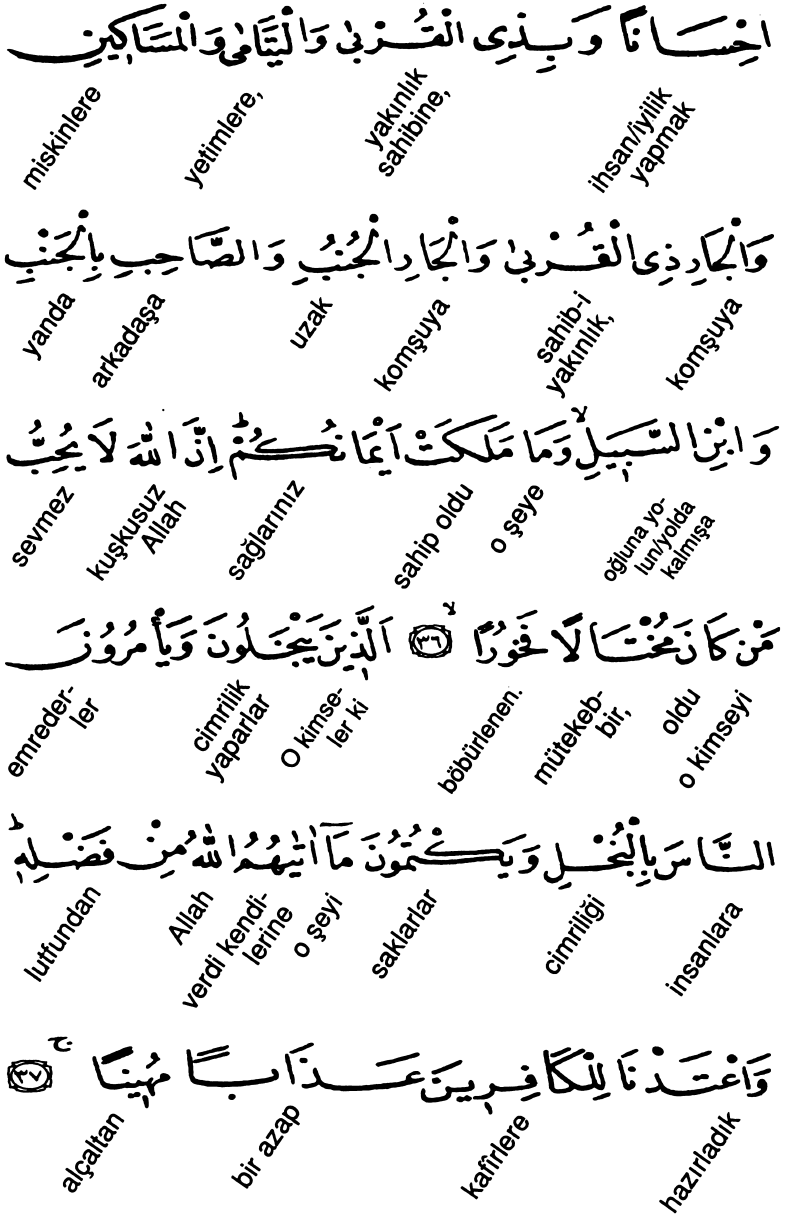

Meâl/36: "Allah'a ibadet edin, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anaya-babaya, akrabaya, yetimlere, miskinlere, yakın komşuya, uzak komşuya, yandaki arkadaşa, yolda kalmışa ve sağlarınızın sahip bulunduklarına/elleriniz altındaki kölelere-cariyelere iyilik-güzellik (yapın) Kuşkusuz Allah mütekebbir, böbürlenen kimseyi sevmez."

Meâl/37: "Onlar cimrilik yaparlar, insanlara cimrilikle emrederler ve Allah'ın kendilerine lutfundan verdiğini saklarlar. Biz kafirlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır."

وَالَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ

Allah'a / inanmıyor-lar / insanlara / gösteriş için / mallarını / harcıyorlar / o kimse-ler ki

وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ ۗ وَمَن يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا

bir arka-daş / ne kötü / arkadaş / kendisine / şeytan / kim olur / o son / o güne / yok(inan-mıyorlar)

﴿٣٨﴾ وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَنفَقُوا

infakta bu-lunsalardı / o son / o güne / Allah'a, / iman etse-lerdi / kendilerine / ne vardı

مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا ﴿٣٩﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ

ağırlığı / zulmetmez / kuşkusuz Allah / pek iyi bilen / onları / Allah / oldu / Allah / rızıklandırdı kendilerini / o şeyden

ذَرَّةٍ ۖ وَإِن تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِن لَّدُنْهُ أَجْرًا

bir ödül / katından / verir / katlar onu / bir iyilik / (o zerre) olursa / zerre

Meâl/38: "Onlar ki Allah'a ve o son güne inanmadıkları halde mallarını insanlara gösteriş için harcar. Şeytanın kendisine arkadaş olduğu kimse için o ne kötü bir arkadaştır."

Meâl/39: "Ne olurdu onlara Allah'a ve o son güne inansalardı, Allah'ın kendilerine verdiği rızıktan infakta bulunsalardı. Allah onları çok iyi bilendir."

عَظِيمًا ﴿٤٠﴾ فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ

büyük nasıl getirdiğimizde her ümmetten bir tanık getirdiğimizde seni

عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ شَهِيدًا ﴿٤١﴾ يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُا

bunlar üzerine bir tanık o gün isteyecek o kimseler küfrettiler, karşı geldiler

الرَّسُولَ لَوْ تُسَوَّىٰ بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا

o peygambere keşke düzeltilse kendileriyle yeryüzü gizlemeyecekler Allah'tan hiçbir sözü

﴿٤٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنتُمْ سُكَارَىٰ

Ey o kimseler iman ettiler yaklaşmayın namaza oysa siz sarhoşlar

حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ

bilmenize değin o şeyi söylüyorsunuz değil cünüp iken ancak geçenler bir yol -e kadar

Meâl/40: "Cidden Allah zerre ağırlığı haksızlık yapmaz. (O zerre) bir iyilik olursa onu katlar hem de katından büyük bir ecir/mükâfat verir."

Meâl/41: "Her ümmetten bir tanık getirdiğimiz ve seni de onların üzerine bir tanık olarak gösterdiğimizde nice (olacak)?"

Meâl/42: "O gün, o küfredenler ile peygambere karşı gelenler keşke yerle sürülseler/toprağa karışıp gitseler diye isteyecekler. Allah'tan hiçbir sözü gizlemeyecekler."

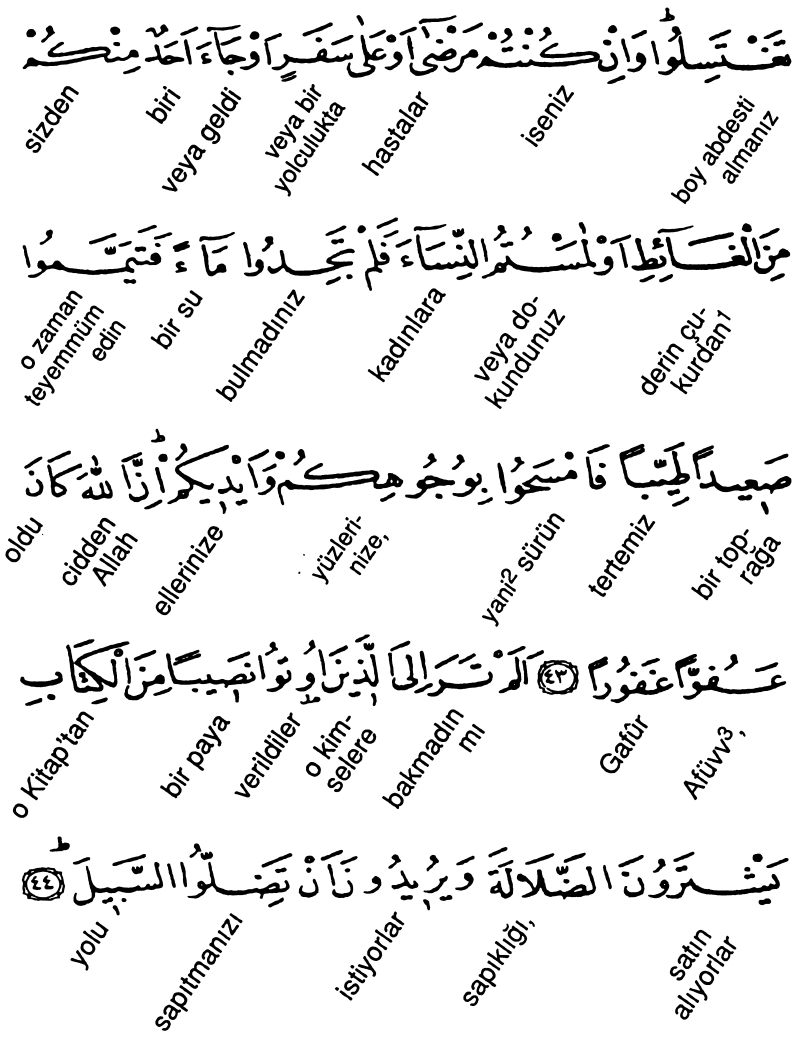

Meâl/43: "Ey o iman edenler! Siz sarhoşlarken ne söyleyeceğinizi bilinceye kadar ve yoldan geçiciler olmanız müstesna cünüp iken de boy abdesti almanıza kadar namaza yaklaşmayın. Hasta veya bir yolculukta iseniz veya sizden biri tuvaletten gelmişse yahut kadınlara dokunmuşsanız ve bir su da bulamamışsanız o zaman tertemiz bir toprağa teyemmüm edin yani yüzlerinize ve ellerinize sürün. Gerçekten Allah Afüvv'dür, Gafûr'dur."

Meâl/44: "Kendilerine o Kitap'tan bir pay verilenlere bakmadın mı? Sapıklığı satın alıyorlar ve yolu sapıtmanızı istiyorlar."

1- Tuvalete işâret ediliyor.

2- 'Femsehu' emrinin başındaki 'fâ' tafsiliyye olarak değerlendirilmiştir. S.G.

3- Bkz. Allah'ın 'Afuvv' ve 'Gafûr' sıfatları.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَلِيًّا وَكَفَىٰ بِاللَّهِ نَصِيرًا ﴿٤٥﴾

çok iyi yardımcı olarak — Allah — yetti — dost olarak — Allah — yetti — düşmanlarınızı — en iyi bilen — Allah

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا

duyduk — diyorlar — yerlerinden — kelimeleri — değiştiriyorlar/kaydırıyorlar — yahudi oldular — bazıları o kimselerden

وَعَصَيْنَا وَاسْمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ وَرَاعِنَا لَيًّا بِأَلْسِنَتِهِمْ وَطَعْنًا

saldırarak — dillerini — eğerek-bükerek — güt bizi[1] — dinlenilmez — dinle — karşı koyduk

فِي الدِّينِ ۚ وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاسْمَعْ وَانْظُرْنَا لَكَانَ

elbette olurdu — bak bize — dinle — itâat ettik — dinledik — deselerdi — keşke cidden onlar — dine

خَيْرًا لَهُمْ وَأَقْوَمَ وَلَٰكِن لَّعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ

inanmazlar — küfürleri yüzünden — Allah — lanet etti onlara — ama — daha doğru — kendileri için — daha hayırlı

Meâl/45: "Allah düşmanlarınızı en iyi bilendir. Dost olarak Allah yeter, çok iyi yardımcı olarak Allah yeter."

1- Bkz. Bakara, âyet, 104.

إِلَّا قَلِيلًا ﴿٤٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا

tasdik edici olarak | indirdik | o şeye | iman edin | o Kitaba | verildiler | ey o kimseler | çok azı | sadece

لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا

enselerine | çevirmemiz onları | bir takım yüzleri | silip belirsizleştirmemiz | öncesinden | beraberinizde

أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ ۚ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا

işlenmiş | Allah'ın emri | oldu | cumartesi | Ashabına[2] | lanet ettiğimiz gibi | veya lanet etmemiz

﴿٤٧﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

o kimse için diliyor | bunun | dışındakileri | bağışlar | kendisine | ortak tanınmasını | bağışlamaz | kuşkusuz Allah

وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا ﴿٤٨﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ

o kimselere | bakmadın mı | büyük | bir günahı | gerçekten iftira atmıştır | Allah'a | kim ortak tanırsa

Meâl/46: "Yahudi olmuşlardan bazıları kelimeleri (Tevrat'taki) yerlerinden kaldırıyorlar ve dillerini eğip-bükerek, dine de saldırarak: 'Dinledik ve karşı geldik! Dinle dinlenilmez olası! Bizi güt' diyorlar. Oysa gerçekten onlar: 'Dinledik ve itâat ettik, dinle ve bizi gözet' deselerdi kendileri için elbette daha iyi ve daha doğru olurdu. Ancak Allah onlara küfürleri yüzünden lanet etmiştir, çok azı hariç iman etmezler."

Meâl/47: "Ey kendilerine o Kitabın verildiği kimseler! Bir takım yüzleri silip belirsiz hale getirmemizden ve onları enselerine çevirmemizden yahut onlara cumartesi Ashabına lanet ettiğimiz gibi lanet etmemizden önce beraberindekini doğrulayıcı olarak indirdiğimize iman edin. Allah'ın emri işlenmiştir/yerine getirilmiştir."

Meâl/48: "Cidden Allah, kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Ama bunun dışındakileri dilediklerini için bağışlar. Allah'a ortak koşan gerçekten pek büyük bir günahı/suçu iftira atmıştır."

2- Cumartesi gününe gösterilmesi öngörülen saygıyı göstermeyen yahudiler kasdedilmektedir.

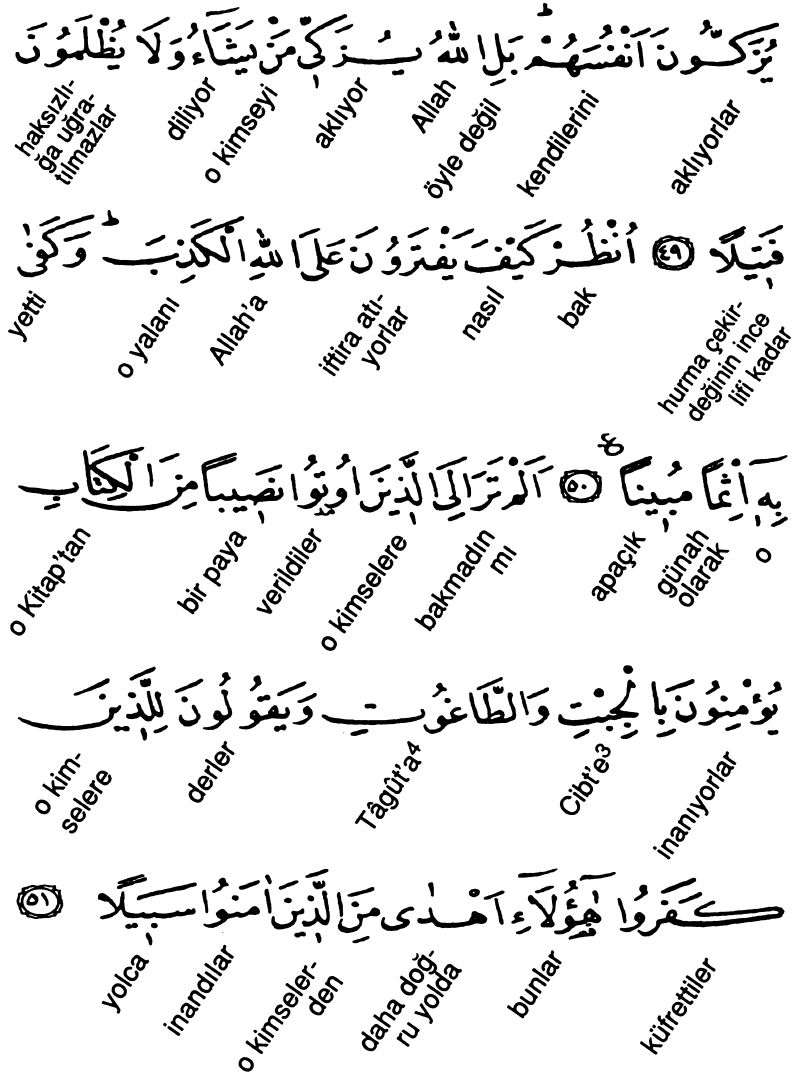

Meâl/49: "Nefislerini aklayan o kimselere bakmadın mı? Öyle değil! Allah dilediklerini aklar ve onlar hurma çekirdeğinin ince ipliği kadar bile/kıl kadar bile zulüm görmezler."
Meâl/50: "Bak, Allah'a karşı o yalanı nasıl iftira olarak atıyorlar. O apaçık bir günah olarak yetmiştir."
Meâl/51: "Kendilerine o Kitap'tan bir pay verilenlere bakmadın mı? Cibt'e ve Tağut'a inanıyorlar, küfre sapmış olanlar için: 'Bunlar o inanmışlardan yolca daha doğru yoldadırlar' diyorlar."

3- Cibt'in, bir put adı, kâhin, Allah'ın haram kıldığı her şey olduğu yorumları yapılmıştır.
4- Bkz. Bakara sûresi âyet, 256.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ ۖ وَمَن يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴿٥٢﴾

işte onlar ki o kimseler onlara Allah lanet etti kime Allah lanet eder Allah onun için asla bulamazsın çok iyi bir yardımcı

أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْمُلْكِ فَإِذًا لَّا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا ﴿٥٣﴾

yoksa onlara var mı? bir pay mülkten o zaman vermezler insanlara bir nakîr[1]

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ ۖ فَقَدْ آتَيْنَا

yoksa kıskanıyorlar mı insanları o şeyin üzerine Allah verdi onlara lutfundan gerçekten vermiştik

آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُم مُّلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾ فَمِنْهُم

Hânedân-i İbrahim'e kitabı, hikmeti onlara vermiştik mülk/saltanat azametli onlardan

مَّنْ آمَنَ بِهِ وَمِنْهُم مَّن صَدَّ عَنْهُ ۚ وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا ﴿٥٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ

kimi ona iman etti onlardan kimi ondan yüz çevirdi yetti cehennem fokurdayan-çılgın alevli kuşkusuz o kimseler

Meâl/52: "İşte onlar, kendilerine Allah'ın lanet ettiği kimselerdir. Kime de Allah lanet ederse artık onun için asla çok iyi bir yardımcı bulamazsın."

Meâl/53: "Yoksa onlara mülkten/saltanattan bir pay mı var? Böyle olsa o zaman insanlara bir nakir bile vermezler."

Meâl/54: "Yoksa Allah'ın lutfundan kendilerine ihsanda bulunduğu insanları kıskanıyorlar mı? Gerçekten biz İbrahim Hânedânına kitabı, hikmeti vermiştik, onlara azametli bir saltanat vermiştik."

Meâl/55: "Onun için onlardan kimi ona inandı, onlardan kimi de ondan yüz çevirdi. (Böylesine de) çılgın alevli fokurdayan cehennem yeter."

1- Nakîr: Hurma çekirdeğinin sırtındaki beyaz çukurun özel ismi olup fidan buradan filiz verir. (Asım Efendi, II, 131).

كَفَرُوا بِـَٔايَٰتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُم

derileri piştikçe bir ateşe yakında yaslayacağız onları âyetlerimizi küfrettiler

بَدَّلْنَٰهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا

Azîz oldu kuşkusuz Allah o azabı tatsınlar diye başkalarına derilere onları değiştireceğiz

حَكِيمًا ﴿٥٦﴾ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّٰلِحَٰتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّٰتٍ

cennetlere yakında sokacağız onları iyi işleri işlediler inandılar o kimseler ki Hakîm

تَجْرِى مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۖ لَّهُمْ فِيهَآ أَزْوَٰجٌ مُّطَهَّرَةٌ ۖ

tertemiz eşler orada onlara var hep orada sürekli kalıcılar ırmaklar altlarından akıyor

وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ﴿٥٧﴾ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤَدُّوا الْأَمَٰنَٰتِ

emânetleri vermenizi emrediyor size kuşkusuz Allah gölgelik/koyu bir gölgeye onları sokacağız

Meâl/56: "Kuşkusuz, âyetlerimize küfredenleri, onları bir ateşe yaslayacağız. Derileri piştikçe azabı tatsınlar diye onları başka derilerle değiştireceğiz. Cidden Allah Azîz'dir, Hakîm'dir.

Meâl/57: İman edip iyi işleri yapanlar, onları içlerinden hep sürekli kalıcılar olmak üzere kendilerini altlarından ırmaklar akan cennetlere sokacağız. Orada onlara tertemiz eşler vardır. Onları koyu bir gölgeye sokacağız."

إِلَىٰٓ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُم بَيْنَ ٱلنَّاسِ أَن تَحْكُمُوا۟ بِٱلْعَدْلِ

adâletle hüküm vermenizi arasında insanlar hüküm ver-diğinizde ehline

إِنَّ ٱللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُم بِهِۦٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ سَمِيعًۢا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾ يَٰٓأَيُّهَا

ey o pek iyi gören. pek iyi duyan oldu kuşkusuz Allah bununla va'z ediyor size ne güzel kuşkusuz Allah

ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُوا۟ ٱلرَّسُولَ وَأُو۟لِى ٱلْأَمْرِ مِنكُمْ ۖ

sizden emir sa-hiplerine peygambere itâat edin Allah'a, itâat edin iman ettiler kimseler

فَإِن تَنَٰزَعْتُمْ فِى شَىْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمْ

iseniz peygam-bere Allah'a, çevirin onu bir şeyde çekişirseniz

تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾

sonuçça daha güzel daha hayırlı bu o son o güne Allah'a inanıyor-sanız

Meâl/58: "Gerçekten Allah size emanetleri ehline vermenizi, insanlar arasında hüküm verdiğinizde adâletle hüküm vermenizi emrediyor. Cidden Allah size bununla ne güzel va'zediyor. Kuşkusuz Allah pek iyi duyan, pek iyi işitendir."

Meâl/59: "Ey o iman edenler! Allah'a itâat edin, peygambere ve sizden olan emir sahiplerine itâat edin/saygı gösterip dinleyin. Bir şeyde çekişirseniz-Allah'a ve o son güne inanıyorsanız- onu Allah'a ve peygambere döndürün/arzedin. İşte bu hem hayırlı hem de sonuç itibariyle daha güzeldir."

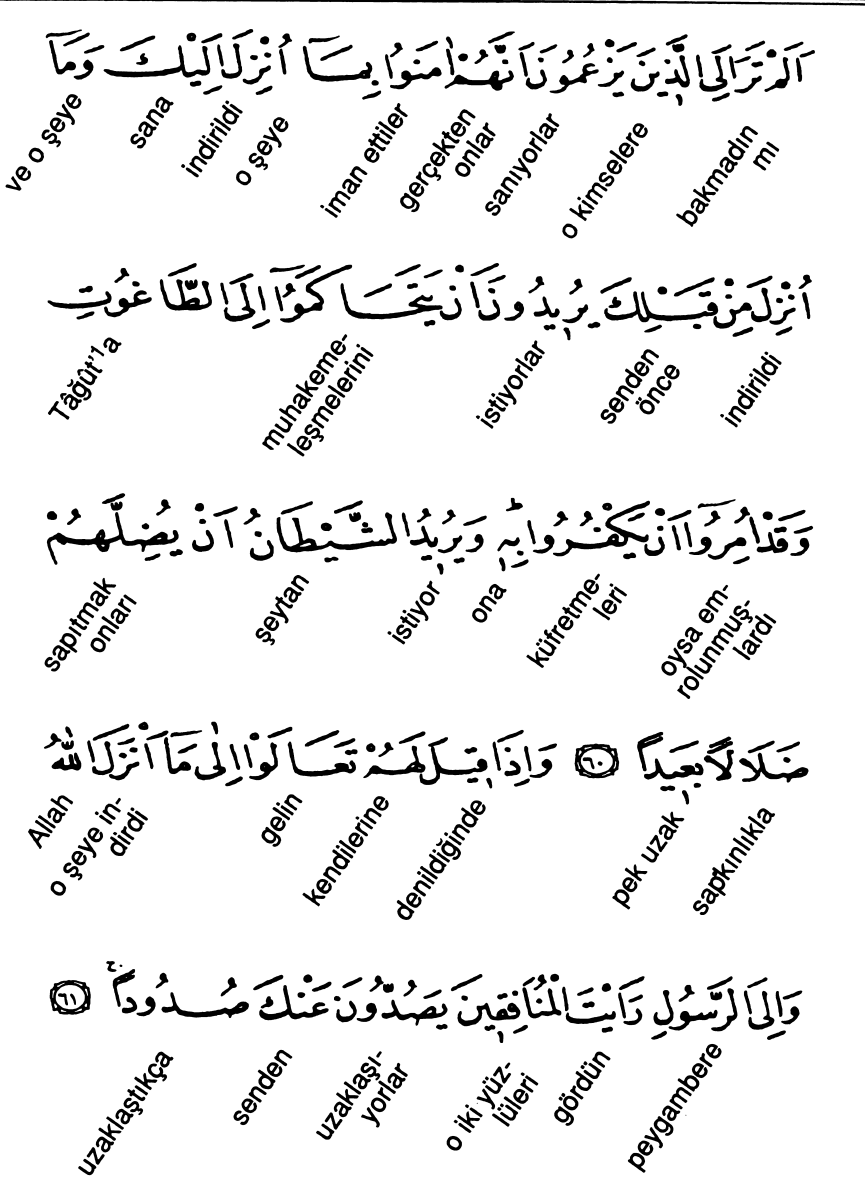

Meâl/60: "Bakmaz mısın şu cidden sana indirilene, senden önce indirilene iman ettiklerini sanan şu kimselere ki kedisini inkâr etmeleriyle emrolundukları Tâğût önünde muhakemeleşmelerini istiyorlar. Oysa şeytan onları pek uzak bir sapıklıkla saptırmak istiyor."

Meâl/61: "Onlara: 'Allah'ın indirdiğine, peygambere gelin' denildiğinde o iki yüzlülerin alabildiğince yüz çevirmekte olduklarını görürsün."

1- Bkz. Bakara, 256.

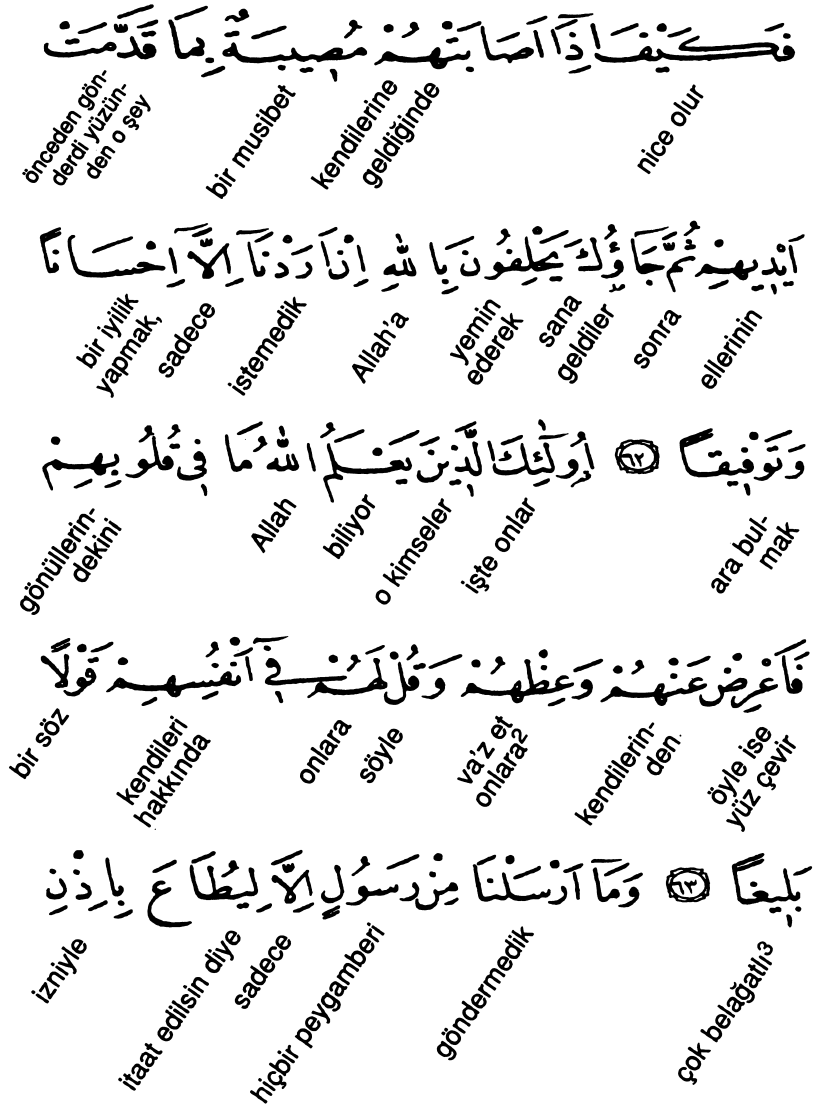

Meâl/62: "Önceden elleriyle gönderdikleri yüzünden başlarına bir musibet gelince nice odu? Sonra sana geldiler de: 'Biz sadece iyilik yapmayı, ara bulmayı istemiştik' diye Allah'a yemin ediyorlar."

Meâl/63: "İşte onlar o kimseler ki Allah, gönüllerindekilerini biliyor. Öyle ise onlardan yüz çevir, onlara öğüt ver, onlara kendileri hakkında etkili/dokunaklı söz söyle."

2- Kendilerini korkut (el-kurtubî, el-Câmi, V, 265).

3- Dokunaklı/etkili.

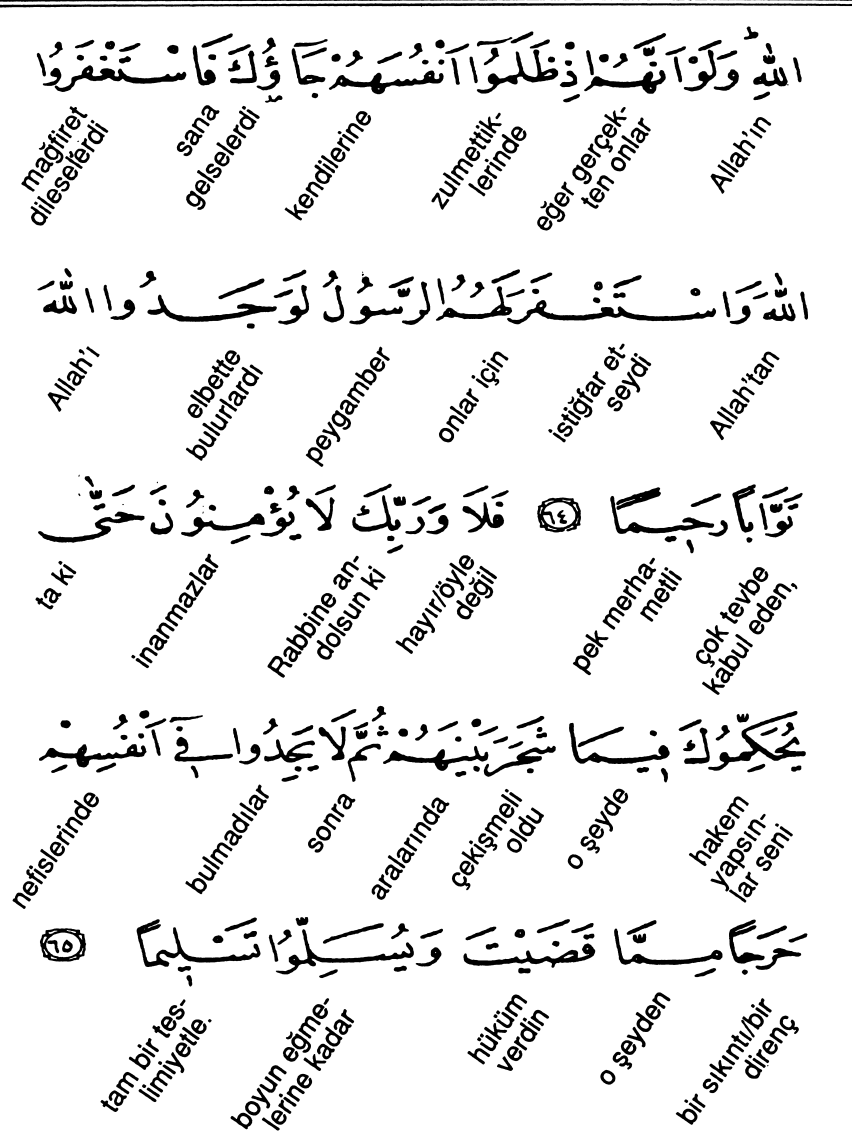

Meâl/64: "Hiçbir peygamberi Allah'ın izniyle kendisine itâat edilmesi dışında başka bir amaçla göndermedik. Gerçekten onlar kendilerine zulmettiklerinde sana gelselerdi de Allah'tan mağfiret dileselerdi peygamber de onlar için istiğfarda bulunsaydılar elbette Allah'ı çok tevbe kabuleden, çok merhametli bulurlardı."

Meâl/65: "Hayır! Rabbine yemin olsun ki aralarında meydana gelen çekişmeli/çapraşık işlerde seni hakem yapmalarına, sonra verdiğin hükümden ötürü içlerinde bir sıkıntı/bir direnç hissetmemelerine ve tam bir teslimiyetle teslim olmalarına kadar imana girmezler."

وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنِ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ أَوِ اخْرُجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ

yurtlarınızdan / veya çıkın / kendilerinizi / öldürün / üzerlerine / yazsaydık / eğer gerçekten biz

مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ ۖ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ

elbette olurdu / onunla / o şeyi öğütleniyorlar / yapsalardı / oysa gerçekten onlar / onlardan / pek azı ancak / yapmazlardı onu

خَيْرًا لَهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيتًا ﴿٦٦﴾ وَإِذًا لَآتَيْنَاهُمْ مِنْ لَدُنَّا أَجْرًا

bir ödül / tarafımızdan / elbette verirdik onlara / ve o zaman / tesbitçe[1] / daha sağlam / onlar için / daha hayırlı

عَظِيمًا ﴿٦٧﴾ وَلَهَدَيْنَاهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٦٨﴾ وَمَنْ يُطِعِ

büyük / ve elbette iletirdik onları / bir yola / dosdoğru / kim / itâat eder

اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ

-den / kendilerine / Allah / nimet verdi / o kimseler / ile / işte onlar / peygamberlere / Allah'a,

Meâl/66: Eğer üzerlerine: 'Kendilerini öldürün veya yurtlarınızdan çıkın' diye yazsaydık içlerinden ancak pek azı hâriç bunu hiç yapmazlardı. Oysa gerçekten onlar kendisiyle öğütlenegeldiklerini yapsalardı elbette onlar için daha hayırlı ve (hak üzerine) sebat gösterme açısından daha sağlam olurdu.

Meâl/67: "Ve o zaman, onlara tarafımızdan büyük bir ödül verirdik."

Meâl/68: "Ve elbette onları dosdoğru bir yola iletirdik."

1- Hak üzerinde sebat gösterme noktasından (el-Kurtubî, el-Câmi, V, 270).

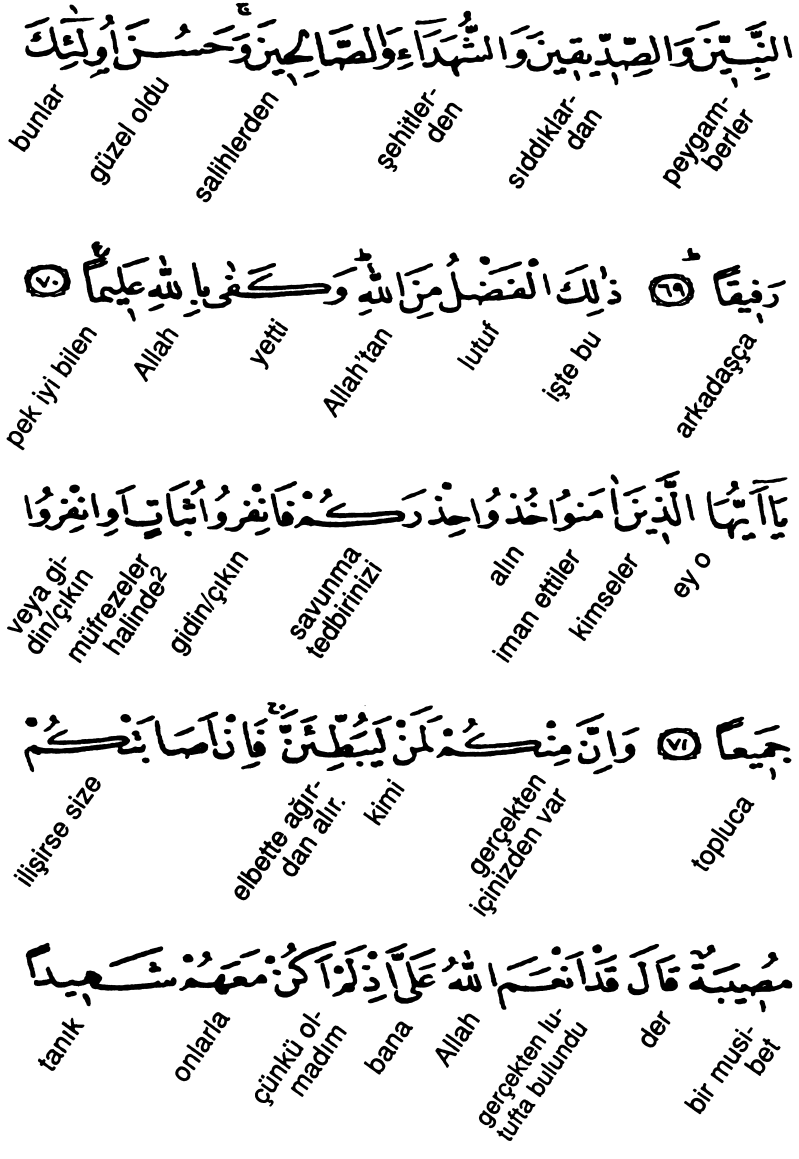

Meâl/69: "Kim Allah'a ve peygambere itâat ederse işte onlar Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberler, sıddıklar, şehitler ve salih zatlarla beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaş(lar)dır."

Meâl/70: "İşte bu lutuf Allah'tandır. Pek iyi bilen olarak Allah yeter."

Meâl/71: "Ey o iman edenler! Savunma tedbirinizi alın da müfrezeler halinde savaşa gidin veya topluca/seferber olarak harekete geçin."

2- 'Sübe' lafzının çoğul şekli 'sübât'ın karşılığıdır. Sübe ise, on kişiden fazla erkekler topluluğudur.

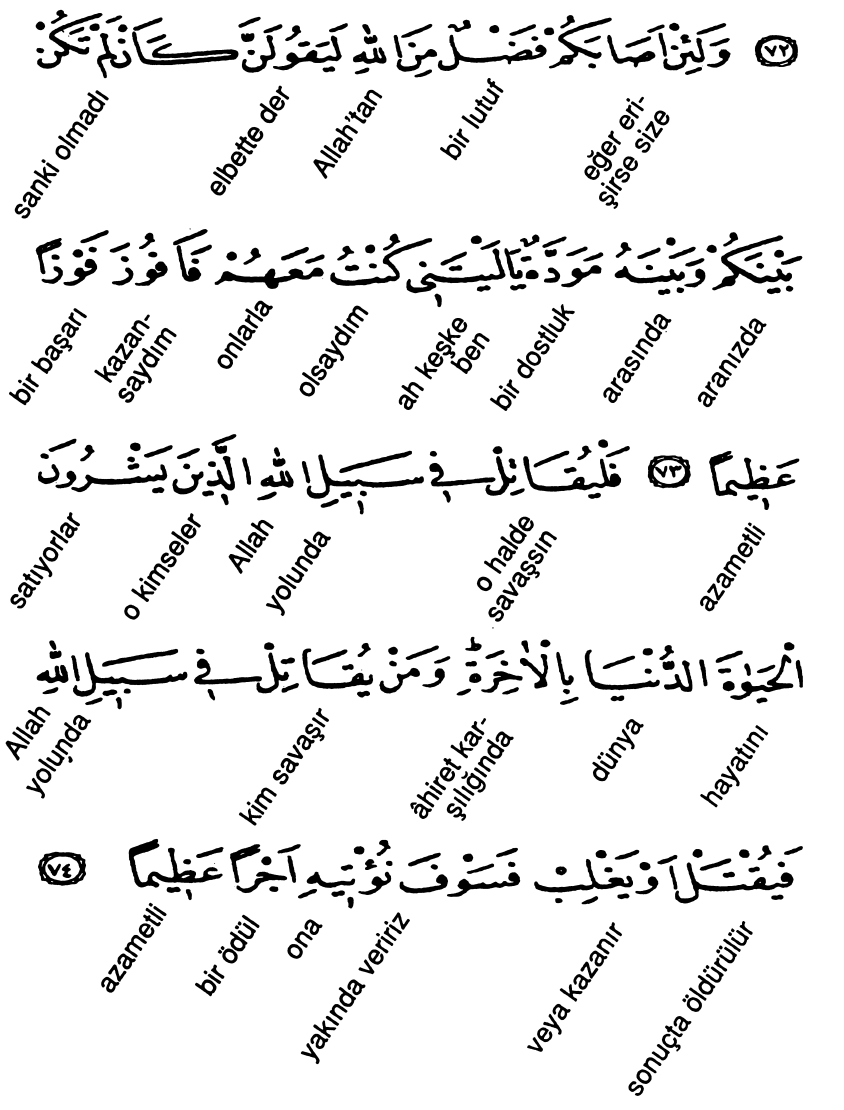

Meâl/72: "Gerçekten içinizden elbette ağırdan alacak olan var. Size (savaşta bir musibet ilişirse: 'Cidden Allah bana lutufta bulundu, çünkü onlarla birlikte (savaşa) tanık olmadım' der."

Meâl/73: "Ve eğer size Allah'tan bir lutuf erişirse muhakkak -sanki kendisiyle aranızda hiçbir dostluk yokmuş gibi-: 'Keşke onlarla bulunsaydım da azametli bir başarı kazansaydım' der."

Meâl/74: "Öyle ise dünya hayatını âhiret karşılığında satanlar Allah yolunda savaşsın. Kim Allah yolunda savaşır da sonuçta öldürülür veya galip gelirse yakında ona azametli bir ödül veririz."

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ

ne oldu size / savaşmı-yorsunuz / Allah yolunda / zayıf gö-rülmüşler[1] / erkekler-den

وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَٰذِهِ الْقَرْيَةِ

bu kasabadan / çıkar bizi / Rabbimiz / diyorlar / o kimseler / çocuklardan / kadınlardan

الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ

katından / bizim için / kıl / bir dost / katından / bizim için / kıl / halkı / zalim

نَصِيرًا ﴿٧٥﴾ الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا

kâfirler / o kimseler ki / Allah / yolunda / savaşırlar / iman ettiler / o kimseler ki / iyi bir yar-dımcı

يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ

cidden / şeytanın / dostlarına / öyle ise savaşın / Tâğût[2] / yolunda / savaşırlar

Meâl/75: "Ne oluyor size ki Allah yolunda ve: 'Rabbimiz bizi halkı zalim olan bu kasabadan çıkar, bize katından bir dost gönder, katından bize iyi bir yardımcı gönder' diyen çaresiz erkekler ile kadın ve çocuklar(ı kurtarma) uğrunda savaş mıyorsunuz?"

1- Mazlum/çaresiz erkekler.
2- Bkz. Bakara, 256. âyet.

كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ

ellerinizi çekin kendilerine denildi, o kimselere ki bakmadın mı? pek zayıf oldu şeytanın tuzağı

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ

hemen bir zümre savaş üzerlerine yazılınca zekatı verin namazı dosdoğru kılın

مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا

Rabbimiz dediler hatta daha fazla bir korku Allah'tan korkmak gibi insanlardan korkarlar içlerinden

لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا

dünya yararı/nimeti de ki yakın bir süreye erteleseydin ya bizi savaşı bize niye yazdın

قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧٧﴾ أَيْنَ مَا تَكُونُوا

olursanız nerede fetil[3]/kıl kadar haksızlığa uğratılmazsınız sakındı o kimse için daha hayırlıdır ahiret ise azdır

Meâl/76: "İman edenler Allah yolunda savaşırlar. Küfredenler ise Tâğût'un yolunda savaşırlar. Öyle ise şeytanın dostlarına karşı savaşın. Cidden şeytanın tuzağı pek zayıftır.
Meâl/77: "Kendilerine: 'Ellerinizi (savaştan) çekin, namazı dosdoğru kılın, zekatı verin' denilen kimselere bakmadın mı? Üzerlerine savaş yazılınca içlerinden bir zümre, insanlardan, Allah'tan korkar gibi hatta daha ağır bir korku ile korkarlar ve: 'Rabbimiz üzerimize niye savaşı yazdın, yakın bir süreye kadar bize mühlet vermeli değil miydin?' derler. Deki: Dünya metaı/faydası/geçimi/nimeti pek azdır. Oysa âhiret, sakınan/müttaki olan kimse için daha hayırlıdır ve kıl kadar zulüm görmezsiniz."

3- Fetîl: Hurma çekirdeğinin çukur yerindeki ince iplik gibi gözüken çizgidir. Azlık ve önemsizlikte kullanılır ki dilimizde 'kıl kadar' tabir olunur. (H.D.K.D. II, 1395).

يُدْرِكْكُّمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنتُمْ فِي بُرُوجٍ مُّشَيَّدَةٍ ۗ وَإِن تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ

bir iyilik — ilişirse onlara — sağlam-yüksek — kulelerde — olsanız bile — ölüm — sizi — yetişir/yakalar

يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِندِ اللَّهِ ۖ وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِندِكَ

senin tarafından — bu — derler — bir kötülük — ilişirse onlara — Allah katından — bu — derler

قُلْ كُلٌّ مِّنْ عِندِ اللَّهِ ۖ فَمَالِ هَٰؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ﴿٧٨﴾

hiçbir sözü — nerede ise anlamıyorlar — o topluluğa — onlara — ne oluyor — Allah katından — hepsi — de ki

مَّا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ۖ وَمَا أَصَابَكَ مِن سَيِّئَةٍ فَمِن نَّفْسِكَ ۚ

kendindendir — kötülükten — erişti sana — o şey ki — Allah'tandır — güzellikten — ulaştı sana — o şey ki

وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٧٩﴾

pek iyi bir tanık — Allah — yetti — bir elçi — insanlara — gönderdik seni

Meâl/78: "Nerede olursanız olun -isterse sağlam/yüksek kulelerde olun- ölüm size yetişir/sizi yakalar. Onlara bir iyilik ilişirse: 'Bu, Allah katındandır' derler. Kendilerine bir fenalık dokunursa: 'Bu senin tarafından/senin yüzünden' diye söylerler. De ki: 'Hepsi Allah katından'. Bunlara, bu topluluğa ne oluyor ki nerede ise hiçbir sözü anlamıyorlar."

Meâl/79: "Sana ulaşan her iyilik Allah'tan, sana ulaşan her kötülük te kendilerindendir. Seni insanlara bir peygamber olarak gönderdik. Pek iyi bir tanık olarak Allah yeter."

مَّن يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ ۖ وَمَن تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ

kim / peygambere / itâat eder / gerçekten Allah'a itâat etmiştir / kim yüz çevirdi/yan çizdi / seni göndermedik

عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴿٨٠﴾ وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِندِكَ

üzerlerine / bekçi / diyorlar / tâah[1] / çıktıklarında / yanından

بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ ۖ وَاللَّهُ يَكْتُبُ

geceleyin kurdu / bir grup / içlerinden / o şeyin ki başkasını / söylüyorsun / oysa Allah / yazıyor

مَا يُبَيِّتُونَ ۖ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٨١﴾

geceleyin kurageldiklerini / yüz çevir / kendilerinden / tevekkül eyle / Allah'a / yetti / Allah / Vekîl[2] olarak

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ ۚ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِندِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا

hâlâ düşünmüyorlar mı? / Kur'ân'ı / olsaydı / Allah'tan başkası tarafından / elbette bulurlardı

Meâl/80: "Kim peygambere itâat ederse gerçekten Allah'a itâat etmiştir. Kim yüz çevirirse/yan çizerse seni üzerlerine bekçi göndermedik ya!"

Meâl/81: "Başüstüne' derler. Yanından çıktıklarında geceleyin içlerinden bir grup söyleyegeldiklerinden başka şeyler kuruyorlar/tezvirat yapıyorlar. Allah ise onların geceleyin kurageldiklerini/tezviratlarını yazıyor. Onlardan yüz çevir, Allah'a tevekkül eyle. Allah Vekîl olarak yeter."

1- Reki/hayhay/başüstüne.

2- Vekil: İşlerini kendisine bırakanların işlerini düzeltip onlardan daha iyi yapan.

فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴿٨٢﴾ وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِّنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ

veya kor-kudan | güvenden | bir iş/bir haber | geldiğinde kendilerine | pek çok | ihtilâf | onda

أَذَاعُوا بِهِ ۖ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَىٰ أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ

kendilerin-den | emir sa-hiplerine[3] | peygam-bere | oysa sun-salardı onu | onu | yaydılar

لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ ۗ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ

üzerinize | Allah'ın | lutfu | olmasaydı | içlerinden | onu | istibâtta[4] bulunuyor-lar | o kimseler | elbette bilirdi onu

وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٣﴾ فَقَاتِلْ فِي

-nda | savaş | pek az(ınız) | dışında | şeytana | elbette uy-muştunuz | rahmeti

سَبِيلِ اللَّهِ ۚ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ ۖ عَسَى اللَّهُ

Allah umulur | inananları | teşvik et | kendinden | sadece | sorumlu tutul-mayacaksın | Allah | yolu

Meâl/82: "Hâlâ Kur'ân'ı iyice düşünmüyorlar mı? Eğer o Allah'tan başkasının katından olsaydı içinde elbette pek çok ihtilâf/birbirini tutmayan sözler bulurlardı."

Meâl/83: "Kendilerine korku veya güvenle ilgili bir haber geldiğinde onu yayıyorlar. Oysa onu peygambere ve kendilerinden olan emir sahiplerine/ehliyetli/yetkili zatlara götürseler/sunsalar elbette bunların istinbâtta bulunanları/olayları değerlendirip sağlıklı sonuçlara ulaşabilenleri elbette onu bilirlerdi. Size Allah'ın lutfu ve rahmeti olmasaydı azınız hâriç şeytana uyup gitmiştiniz."

3- Yetkili/ehliyetli zatlara.

4- Bir kuyu kazılırken ilk çıkan su anlamına gelen 'nebıt' masdarından türetilen 'istinbât' kelimesi: 'Çözülmesi istenilen bir hâdise, bir mesele karşısında ilgili genel prensipleri ve eldeki verileri araştırıp değerlendirmek suretiyle ortaya yeni bir ilim koymak manasında da kullanılır (H.D.K.D. II, 1403) den sadeleştirilip özetlenerek. S.G.

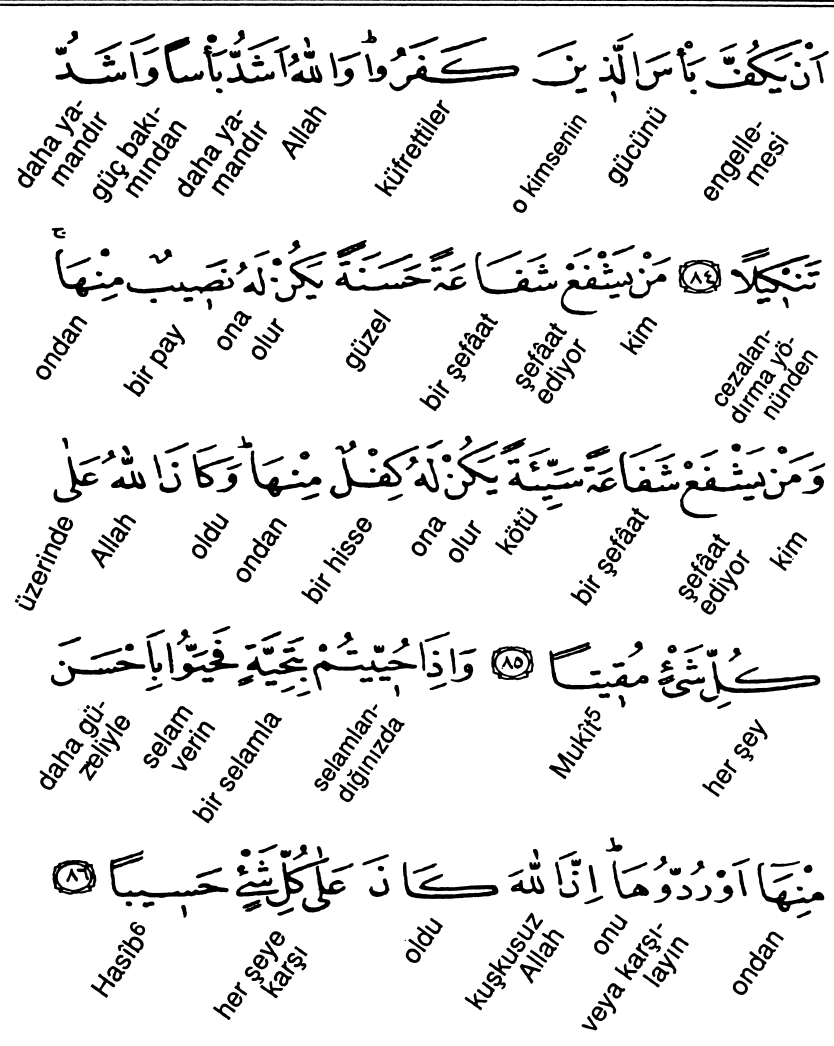

Meâl/84: "Öyle ise (ey Muhammed) Allah yolunda savaş, sen sadece kendinden sorumlusun. Müminleri (savaşa) teşvik et. Umulur ki Allah küfredenlerin gücünü engeller/kırar. Öyle ya Allah güç bakımından daha yamandır, cezalandırma yönünden de daha yamandır."

Meâl/85: "Kim güzel bir aracılık yaparsa ona ondan/o güzel aracılıktan bir pay vardır. Kim kötü bir aracılık yaparsa ona da ondan/o kötü aracılıktan bir hisse vardır. Allah her şeye rızık vermektedir."

Meâl/86: "Bir selamla selamlandığınızda ondan daha güzeliyle selam verin veya onu/aynısını iâde edin. Kuşkusuz Allah her şeye karşı hasîb/ hesap sorandır."

5- Mukît: Mahlukatın azığını veren, ömürlerini tayin ettiği yaratıklarına son anlarına dek gıdalarını bahşeden.

6- Bkz. Allah'ın 'Hasîb' sıfatı.

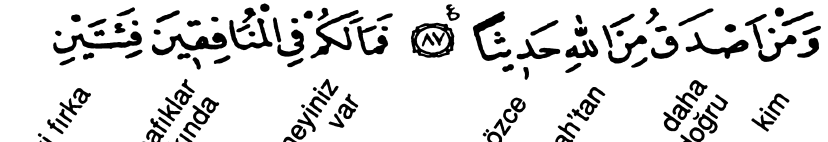

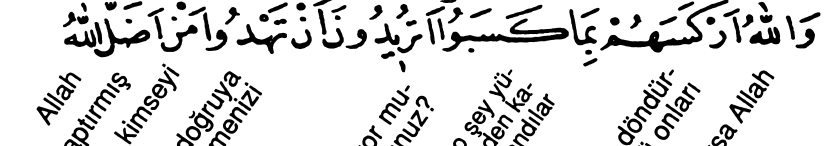

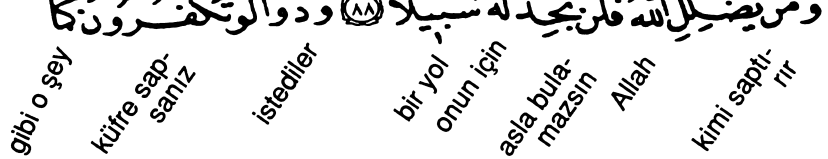

Meâl/87: "Allah, O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur. Elbette, kesinkes sizi, kendisinde hiç kuşku bulunmayan kıyamet gününe toplayacak. Allah'tan daha doğru sözlü kimdir?"

Meâl/88: "Öyle ise neyiniz var da münafıklar konusunda iki grup oluyorsunuz? Oysa Allah onları, kazandıkları yüzünden ters döndürdü/baş aşağı etti. Yoksa Allah'ın saptırdığını doğru yola iletmek mi istiyorsunuz? Allah'ın saptırdığına asla onun için bir yol bulamazsın/onu yola getiremezsin."

فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ فَإِن تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ

onları buldunuz yerde onları öldürün kendilerini yakalayın yüz çevirirlerse Allah yolunda

وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٨٩﴾ إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَىٰ

-a sığınıyorlar ancak o kimselere bir yardımcı hayır bir dost onlardan edinmeyin

قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَاقٌ أَوْ جَاءُوكُمْ حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ

göğüsleri sıkıştı veya geldiler size bir ahit aralarında aranızda bir toplum

أَن يُقَاتِلُوكُمْ أَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ ۚ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ

size elbette tebelleş ederdi onları Allah dileseydi kavimlerine veya savaşmalarına savaşmalarına size

فَلَقَاتَلُوكُمْ ۚ فَإِنِ اعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ وَأَلْقَوْا إِلَيْكُمُ

size bıraktılar savaşmazlarsa size çekilirlerse sizden kesinkes savaşırlardı sizinle

Meâl/89: "Kendileri küfre saptıkları gibi siz de küfretseniz de eşitler olsanız diye candan isterler. Allah yolunda hicret etmelerine değin onlardan dostlar edinmeyin. (Hicrete yanaşmaz) yüz çevirirlerse onları yakalayın, öldürün onları kendilerini bulduğunuz yerde. Edinmeyin onları ne bir dost ne de bir yardımcı."

Meâl/90: "Ancak, sizinle aralarında bir andlaşma bulunan bir topluma sığınan kimselere göğüsleri size karşı savaşmalarından yahut toplumlarına karşı savaşmalarından ötürü daralıp size gelenlere ilişmeyin. Allah dileseydi onları size tebelleş ederdi, elbette sizinle savaşırlardı. Sizden uzak dururlar, sizinle savaşmazlar ve size bırakırlarsa barışı/size barış teklif ederlerse artık Allah sizin için onlara karşı hiçbir yol bırakmamıştır."

Meâl/91: "Yakında diğer bazılarını bulacaksınız ki hem sizden güvencede olmalarını hem de toplumlarından güvencede olmalarını isterler. Ama fitneye her itildiklerinde baş aşağı onun içine atılırlar. Sizden uzaklaşmaz, size barışı bırakmazlar/size barış teklif etmezler, ellerini sizden çekmezlerse onları tutun, onları, kendilerini yakaladığınız yerde öldürün. İşte onlar size! Aleyhlerinde size apaçık bir ferman verdik."

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَن يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَأً ۚ وَمَن قَتَلَ

öldürdü kim yanlışlıkla ancak bir mümini öldürmesi bir mümin için olmadı

مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُّسَلَّمَةٌ

teslim edilmiş bir diyet inanan bir rakabeyi[1] o zaman özgürlüğe kavuşturmak yanlışlıkla bir mümini

إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَن يَصَّدَّقُوا ۚ فَإِن كَانَ مِن قَوْمٍ عَدُوٍّ

düşman bir toplumdan ise tasadduk[2] ta bulunmaları müstesna âilesine

لَّكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ ۖ وَإِن

eğer inanan bir rakabeyi o zaman özgürlüğe kavuşturmak bir mümin oysa o size

كَانَ مِن قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُّسَلَّمَةٌ

teslim edilmiş o zaman bir diyet[3] bir antlaşma aralarında aranızda bir toplumdan oldu

---

1- Köle veya cariyeyi.
2- Sadaka olarak bağışlamaları.
3- Kan bahası.

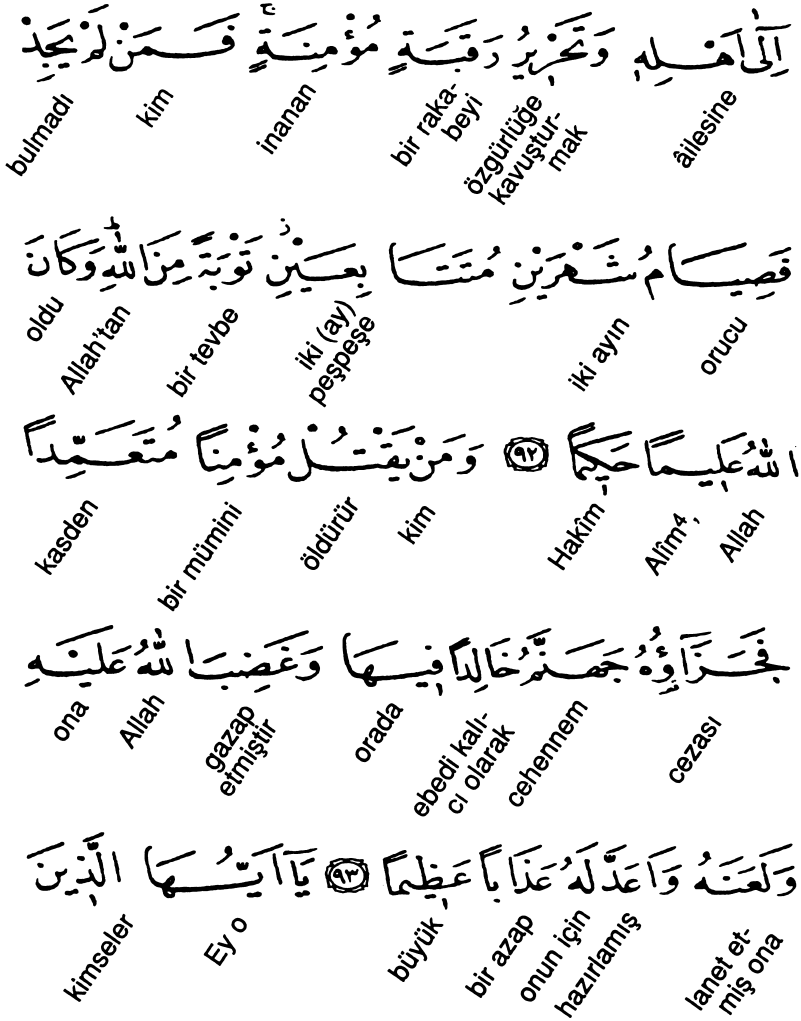

Meâl/92: "Bir müminin bir mümini öldürmesi olacak şey değil. Meğer ki yanlışlıkla ola. Kim bir mümini yanlışlıkla öldürürse o zaman inanmış bir köleyi/cariyeyi özgürlüğe kavuşturmak, öldürülenin âilesine teslim edilecek bir diyet gerekir. Ancak (kölenin âilesinin diyeti) sadaka olarak bağışlamaları başka. Eğer öldürülen kişi size düşman bir toplumdan ve kendisi de mümin ise o zaman inanmış bir köleyi/cariyeyi özgürlüğe kavuşturma(sı) lazımdır. Şayet öldürülen kişi sizinle aralarında bir antlaşma bulunan bir toplumdan ise o zaman âilesine teslim edilecek bir diyet bir de mümin bir köleyi/cariyeyi özürlüğe kavuşturma(sı icabeder). Bunları bulamayan Allah'a bir tevbe olmak üzere iki ay peş peşe oruç (tutar). Allah pek iyi bilendir, hikmetlidir."

Meâl/93: "Kim bir mümini kasden/bile bile öldürürse artık onun cezası içinde sürekli kalmak üzere cehennemdir. Allah ona gazap etmiştir, kendisine lanet etmiştir ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır."

4- Bkz. Allah'ın 'Alîm' ve 'Hakîm' sıfatları.

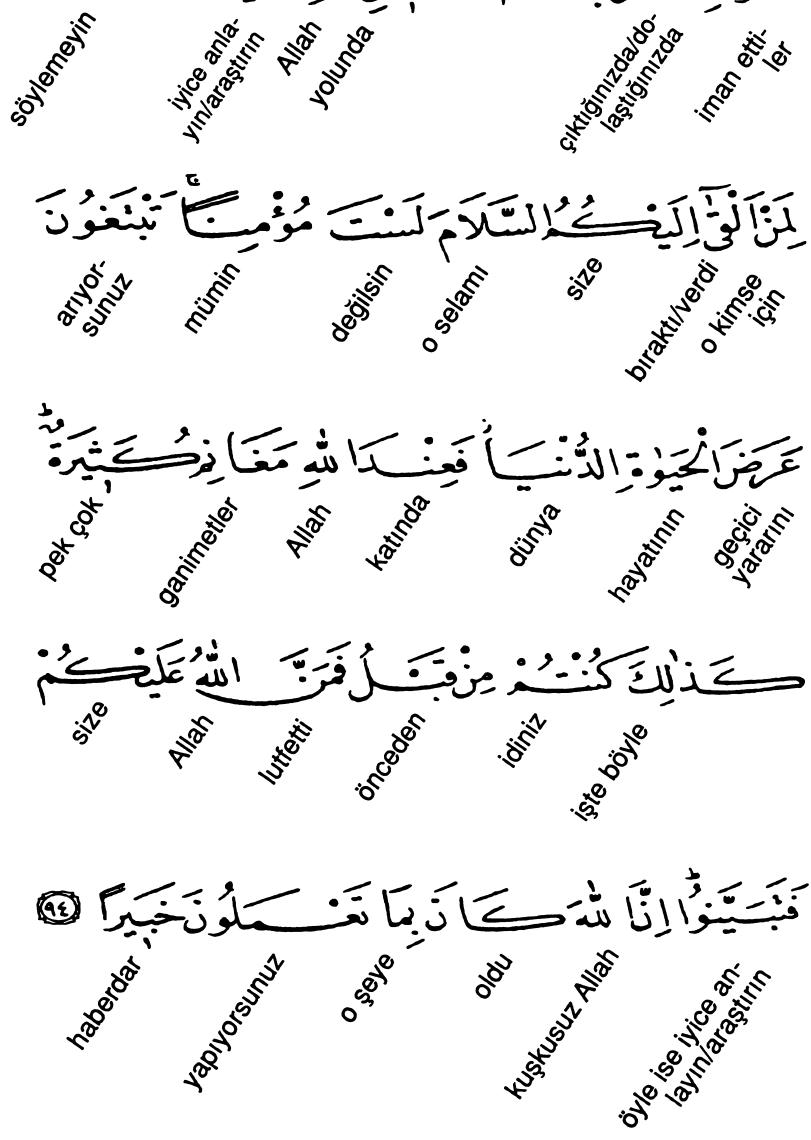

Meâl/94: "Ey iman edenler! Allah yolunda (savaşa) çıktığınızda iyice anlayın/araştırın; size o selam'ı veren kimseye dünya hayatının geçici menfaatını arayarak 'mümin değilsin' demeyin. Allah katında pek çok ganimetler vardır. Bundan önce işte böyle idiniz, Allah size lutufta bulundu. Öyle ise iyice arayın/araştırın. Kuşkusuz Allah yapageldiklerinizden haberdârdır."

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ

mücahitler özür sahipleri başka müminler- den oturanlar eşit olmaz

فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ ۚ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ

mallarıyla mücahitleri Allah üstün kıldı canlarıyla mallarıyla, Allah yolunda

وَأَنفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً ۚ وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ ۚ وَفَضَّلَ

üstün kıldı en güzeli[1] Allah vadetti hepsine derece ba- kimindan oturanlara canlarıyla

اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٩٥﴾ دَرَجَاتٍ مِّنْهُ

kendinden dereceler büyük bir ödül oturanlar üzerine mücahitleri Allah

وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً ۚ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٩٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ

öldürüyor kendilerini kuşkusuz o kimseler ki pek mer- hametli pek ba- ğışlayıcı, Allah oldu bir rahmet bir mağfi- ret,

Meâl/95: "Müminlerden özür sahipleri dışında oturanlarla Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad edenler eşit olmaz. Allah, mallarıyla, canlarıyla cihad edenleri oturanlar üzerine derece itibariyle üstün kılmıştır. Gerçi Allah hepsine o en güzeli/cenneti vadetmiştir. Bununla birlikte Allah mücahitleri oturanlara karşı pek büyük bir ödülle üstün kılmıştır."

Meâl/96: "Kendinden dereceler, bir mağfiret, bir rahmet (ile üstün kılmıştır). Allah pek bağışlayıcı, pek merhametlidir."

1- Cenneti.

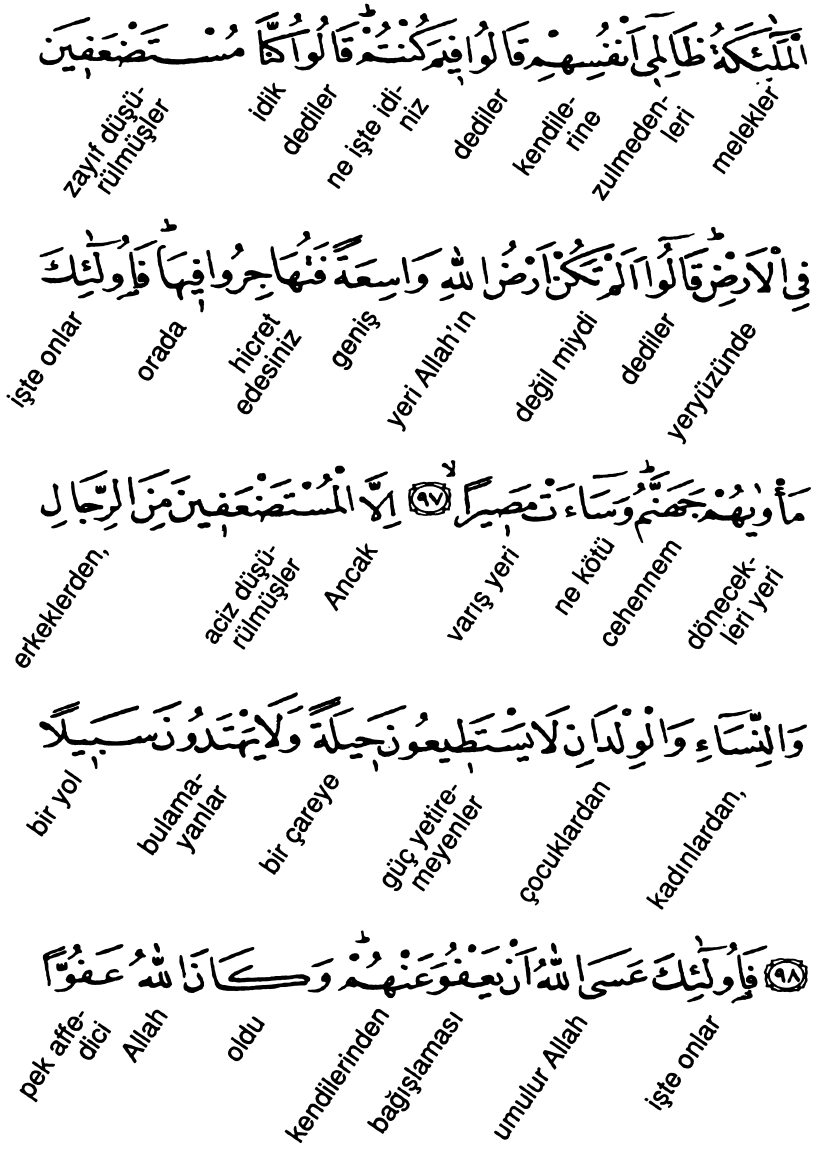

Meâl/97: "Kuşkusuz melekler, kendilerine zulmedenlerin canlarını alırlarken: 'Ne işte idiniz?' derler. 'Yeryüzünde zayıf düşürülmüşler/ezilip horlanmışlardık' diye cevap verirler. (Melekler): 'Allah'ın yeri geniş değil miydi ki orada göçedeydiniz?' İşte onlar! Dönecekleri yer cehennemdir. Ne kötü varılacak yer."

Meâl/88: "Ancak, erkeklerden (gerçekten) zayıf düşürülmüşler/horlanmışlardan, kadınlardan ve çocuklardan bir çareye güç yetiremeyenler, bir yol bulamayanlar başka."

غَفُورًا ﴿٩٩﴾ وَمَن يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاغَمًا كَثِيرًا

pek çok gidilecek yer yeryüzünde bulur Allah yolunda hicret eder kim pek bağışlayıcı

وَسَعَةً ۚ وَمَن يَخْرُجْ مِن بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ

erişir ona sonra ve peygamberine Allah'a hicret ederek evinden çıkar kim ve bolluk

الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٠٠﴾ وَإِذَا ضَرَبْتُمْ

çıktığınızda pek merhamet edici pek bağışlayıcı, Allah oldu Allah'a mükâfatı kuşkusuz düşmüştür ölüm

فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ ۖ

korkarsanız namazdan kısaltmanızdan bir günah size yoktur yeryüzünde

أَن يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿١٠١﴾

apaçık bir düşman size oldular gerçekten küfre sapanlar küfre sapmışlar o kimseler ki fenalık yapmasından size

Meâl/99: "İşte onlar! Allah'ın onları affetmesi umulur. Allah affedici, pek bağışlayıcıdır."
Meâ/100: "Kim Allah yolunda hicret ederse yeryüzünde pek çok gidilecek yer ve bolluk bulur. Kim evinden Allah'a ve peygambere hicret etmek üzere çıkar da sonra yolda kendisine ölüm erişirse gerçekten onun mükâfatı Allah'a düşmüştür. Allah pek bağışlayıcı, pek merhametlidir."
Meâl/101: Yeryüzünde (yolculuğa) çıktığınızda/dolaştığınızda o küfre sapanların size bir kötülük yapmalarından korkarsanız namazı kısaltmanızda size hiçbir günah yoktur. Gercekten o kâfirler size apaçık bir düşman oldular."

وَإِذَا كُنتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَوٰةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ مِّنْهُم

içlerinden bir grup kıyam dur- sun namazı onlara kıldırdığında içlerinde olduğunda

مَّعَكَ وَلْيَأْخُذُوٓا۟ أَسْلِحَتَهُمْ ۖ فَإِذَا سَجَدُوا۟ فَلْيَكُونُوا۟ مِن

-dan olsunlar secdeye var- dıklarında silahlarını alsınlar seninle

وَرَآئِكُمْ وَلْتَأْتِ طَآئِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا۟ فَلْيُصَلُّوا۟ مَعَكَ

seninle kılsınlar kılmamışlar diğer bir grup gelsin arkanız

وَلْيَأْخُذُوا۟ حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ ۗ وَدَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟

küfre saptılar o kimseler istedi ve silahla- rını önlemlerini alsınlar

لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُم مَّيْلَةً

yönelişle üzerinize hemen yönelseler eşyala- rınızdan silahlarınız- dan, gafleţ edesiniz

وَٰحِدَةً ۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن كَانَ بِكُمْ أَذًى مِّن مَّطَرٍ أَوْ كُنتُم

veya oldunuz yağmurdan bir eziyeţ size olursa size hiçbir günah yoktur tek

مَرْضَىٰٓ أَن تَضَعُوٓا۟ أَسْلِحَتَكُمْ ۖ وَخُذُوا۟ حِذْرَكُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ أَعَدَّ

hazırladı — kuşkusuz Allah — önleminizi — alın — silahlarınızı — bırakmanız — hastalar

لِلْكَٰفِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٠٢﴾ فَإِذَا قَضَيْتُمُ ٱلصَّلَوٰةَ

namazı — kıldığınızda — horlayıcı — bir azap — o kafirlere

فَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ قِيَٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ ۚ فَإِذَا ٱطْمَأْنَنتُمْ

sükunet bulduğunuzda — yanlarınız üzerinde — oturarak, — ayakta, — Allah'ı — anın

فَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ ۚ إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتْ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ كِتَٰبًا

bir farz — müminlere — oldu — çünkü namaz — namazı — artık dosdoğru kılın

مَّوْقُوتًا ﴿١٠٣﴾ وَلَا تَهِنُوا۟ فِى ٱبْتِغَآءِ ٱلْقَوْمِ ۖ إِن تَكُونُوا۟ تَأْلَمُونَ

elem duyuyorsunuz — iseniz — o topluluğun — peşlerine düşmekte — gevşeklik göstermeyin — vakitlenmiş

Meâl/102: "Aralarında olup kendilerine namaz kıldırdığında onlardan bir grup seninle dursun ve silahlarını alsınlar. Secdeye vardıklarında/secdeye varıp namazlarını bitirdiklerinde arkanızda bulunsunlar. Namaz kılmamış diğer bir grup gelsin seninle namaz kılsınları önlemlerini ve silahlarını alsınlar. Küfre sapanlar silahlarınızdan ve eşyanızdan/techizatınızdan gaflete düşseniz de üzerinize birden yöneliverseler/ani bir baskın yapsalar diye istediler. Size yağmurdan kaynaklanan bir sıkıntı/eziyet ilişirse veya hasta olursanız silahlarınızı bırakmanızda size hiçbir günah yoktur. Önleminizi alın. Kuşkusuz Allah o kafirlere horlayan bir azap hazırlamıştır."

Meâl/103: "(Düşman karşısında) namazı bitirdiğinizde artık Allah'ı ayakta, oturarak ve yanlarınız üzerinde anın. Sükûn bulduğunuzda ise namazı dosdoğru kılın. Çünkü namaz müminlere vakti belirlenmiş bir farz olmuştur."

فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ ۖ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا

değil o şeyi Allah'tan üstelik umu-yorsunuz gibi duy-makta ol-duğunuz elem du-yuyorlar kuşkusuz onlar

يَرْجُونَ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٠٤﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا

indirdik şüphesiz biz hikmetli pek iyi bilen, Allah oldu umuyor-lar

إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا

o şeyle insanlar arasında hüküm veresin gerçekle kitabı sana

أَرَاكَ اللَّهُ ۚ وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا ﴿١٠٥﴾

bir savunucu hâinlere olma Allah gösterdi sana

وَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ ۖ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٦﴾ وَلَا تُجَادِلْ

mücadele etme pek mer-hametli pek ba-ğışlayıcı, oldu kuşkusuz Allah Allah'tan mağfiret dile

Meâl/104: "(O düşman) topluluğun peşine düşmekte gevşeklik göstermeyin. Siz acı duyuyorsanız kuşkusuz onlar da acı hissediyorlar. Üstelik siz Allah'tan onların ummayacaklarını umuyorsunuz."

Meâl/105: "Gerçekten biz sana kitabı insanlar arasında, Allah'ın sana gösterdiğiyle hüküm veresin diye gercekle indirdik. Hâinler için bir savunucu olma."

Meâl/106: "Allah'tan mağfiret dile. Kuşkusuz Allah pek bağışlayıcı, pek merhametlidir"

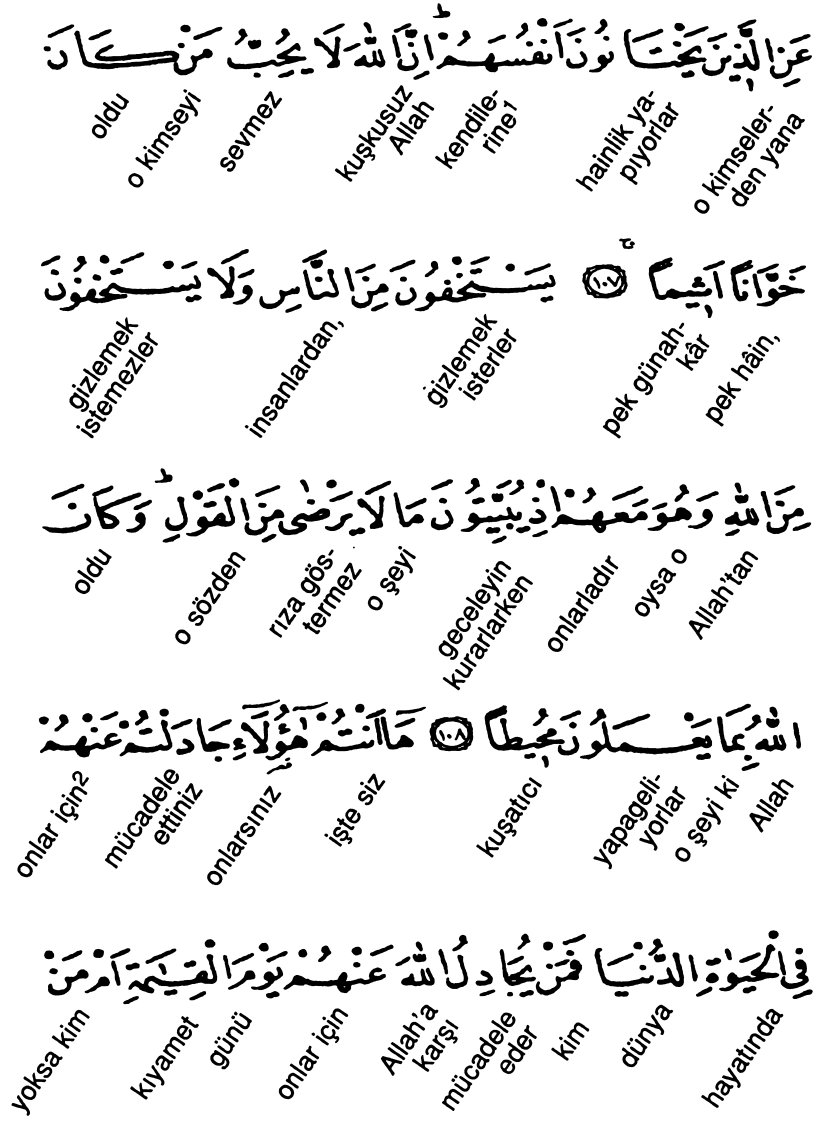

Meâl/107: "Nefislerine hâinlik yapagelenler adına mücadele etme. Cidden Allah pek hâini, pek günahkârı sevmez."

Meâl/108: "İnsanlardan gizlemek isterlerken Allah'tan gizlemek istemiyorlar oysa O, geceleyin rıza göstermeyeceği sözü kurarlarken kendileriyle beraberdir. Allah, yapageldiklerini kuşatandır."

1- Kendilerini aldatıyorlar, bir menfaat elde ediyor zannıyla nefislerine zarar veriyorlar.

2- Onlar adına savunma yaptınız.

Meâl/109: "İşte siz onlarsınız ki dünya hayatında onlar için mücadele ettiniz, onları savundunuz. Peki kıyamet günü onları Allah'a karşı kim savunacak yahut onlara kim vekil olacak?"

Meâl/110: "Kim bir kötülük yapar veya kendine zulüm yapar sonra Allah'tan mağfiret dilerse Allah'ı pek bağışlayıcı, pek merhametli bulur."

Meâl/111: "Kim bir günah kazanırsa onu ancak nefsi aleyhine kazanır. Allah pek iyi bilendir, hikmetlidir."

Meâl/112: "Kim bir hata veya bir günah kazanır/işler sonra onu suçsuz birinin üzerine atarsa o gerçekten bir iftirâ apaçık bir günah yüklenmiştir."

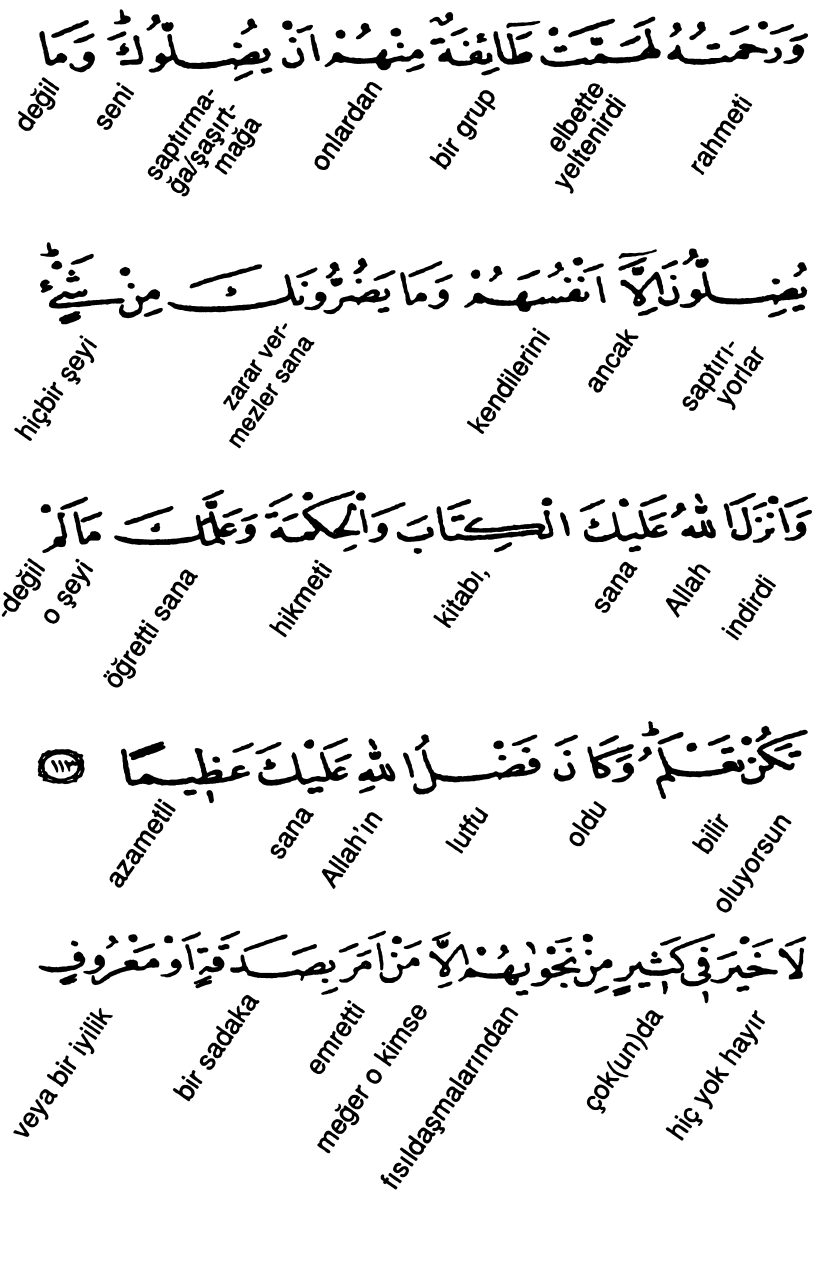

Meâl/113: "Sana, Allah'ın lutfu ve rahmeti olmasaydı içlerinden bir grup elbette seni saptırmağa/şaşırtmağa yeltenmişti. Oysa onlar sadece kendilerini saptırırlar, sana hiçbir şekilde zarar veremezler. Allah sana kitabı, hikmeti indirdi, sana bilmediğini öğretti. Sana Allah'ın lutfu azametli oldu."

Meâl/114: "Onların fısıldaşmalarının çoğunda hiçbir hayır yoktur. Ancak bir sadaka ile veya bir iyilikle veya insanlar arasını bulmakla emredenin fısıldaşması başka. Kim bunu Allah'ın hoşnutluğunu elde etmek için yaparsa yakında ona büyük bir ecir/ödül veririz."

Meâl/115: "Kim kendisine doğru apaçık belli olduktan sonra peygambere karşı çıkar müminlerin yolu dışında (bir yol) izlerse onu yöneldiği şeye yöneltiriz ve kendisini cehenneme yaslarız. Cehennem ne kötü bir varış yeridir."

ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ ۚ وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا

bir sapıklıkla — gerçekten sapıtmıştır — Allah'a — ortak koşar — kim — diliyor — o kimse için — bunu

بَعِيدًا ﴿١١٦﴾ إِن يَدْعُونَ مِن دُونِهِ إِلَّا إِنَاثًا ۖ وَإِن يَدْعُونَ

dua etmezler — dişilere[1] — sadece — O'nun dışında — dua etmezler — uzak

إِلَّا شَيْطَانًا مَّرِيدًا ﴿١١٧﴾ لَّعَنَهُ اللَّهُ ۘ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ

elbette kesinlikle edineceğim — dedi — Allah — ona — lanet etti — inatçı — şeytana — sadece

مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴿١١٨﴾ وَلَأُضِلَّنَّهُمْ وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ

kendilerini — elbette kesinlikle kuruntulara sokacağım — onları — elbette kesinlikle saptıracağım — belirli — bir pay — kullarından

وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ آذَانَ الْأَنْعَامِ وَلَآمُرَنَّهُمْ

onlara — elbette kesinlikle emredeceğim — hayvanların[2] — kulaklarını — elbette kesinlikle yaracaklar — onlara — elbette kesinlikle emredeceğim

Meâl/116: "Kuşkusuz Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamazken bunun dışındakileri dilediği kimseler için bağışlar. Kim Allah'a ortak koşarsa gerçekten uzak bir sapıklıkla sapmıştır."

Meâl/117: "O'nun dışında sadece dişilere dua ederler, sadece inatçı bir şeytana dua ederler."

Meâl/118: "Allah ona lanet etti. (Şeytan): 'Elbette kesinlikle edineceğim/alacağım kullarından belirli bir pay' dedi."

1- Kadın suretinde tahayyül ettikleri kancık putlara! (E.H. Yazır, H.D. K.D. III, 1469)

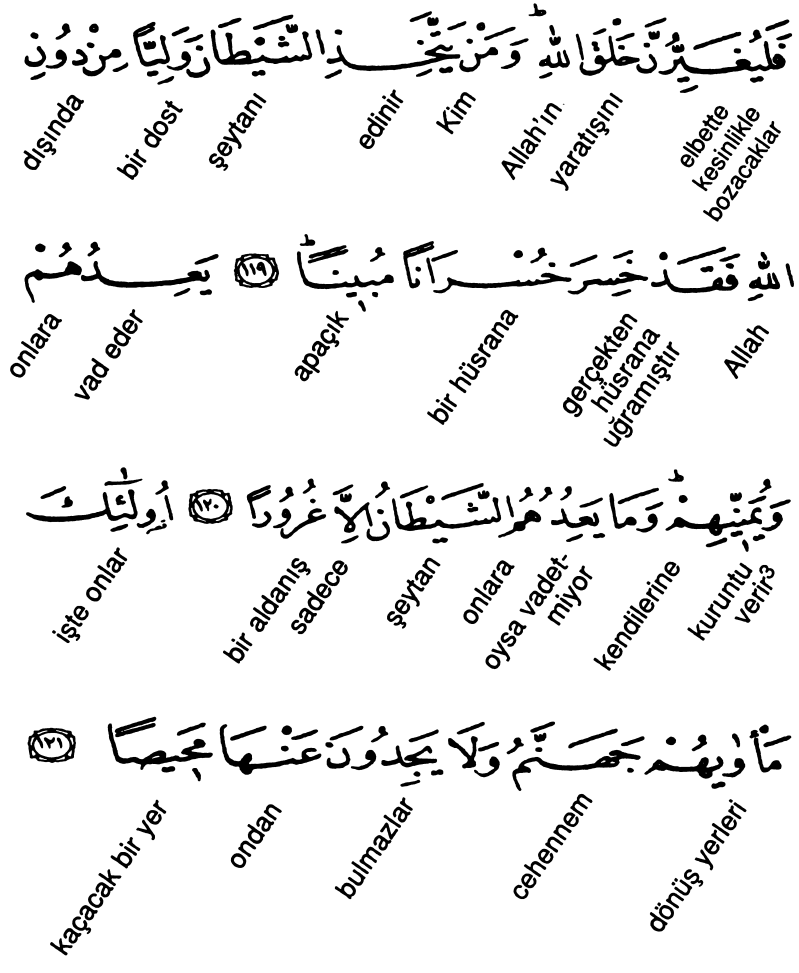

Meâl/119: "Elbette kesinlikle onları saptıracağım, elbette kesinlikle onları kuruntulara kaptıracağım, elbette kesinlikle kendilerine emredeceğim de hayvanların kulaklarını elbette yaracaklar, elbette kesinlikle emredeceğim kendilerine elbette muhakkak Allah'ın yaratışını bozacaklar! Kim Allah'ı bırakıp şeytanı dost edinirse gerçekten apaçık bir hüsranla hüsrana uğramıştır."

Meâl/120 "(Şeytan) onlara vaadlerde bulunur, kendilerine kuruntu verir. Oysa şeytan onlara aldanış dışında bir şey vadetmiyor."

Meâl/121: "İşte onlar! Dönüş yerleri cehennemdir ve oradan kaçacak bir yer bulamazlar."

2- Putperestlik dönemlerinde putlar adına kesilmek üzere adanan hayvanların kulaklarını yararlarmış

3- Tatlı hayallere kaptırır.

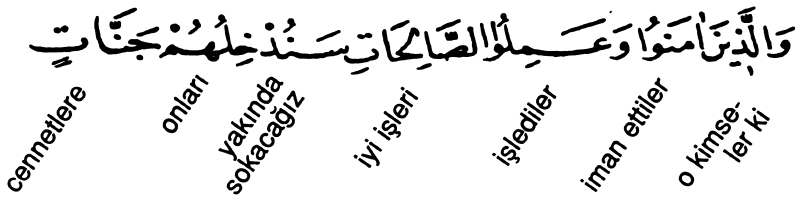

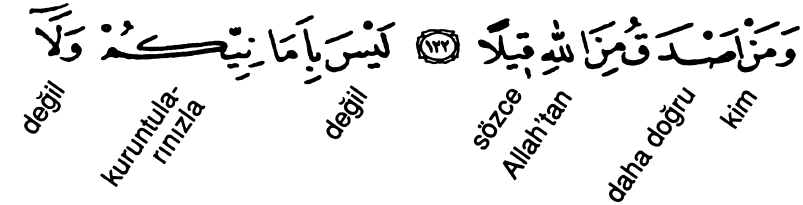

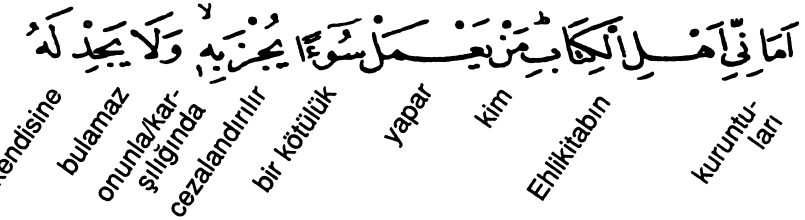

Meâl/122: "İman edip iyi/yararlı işleri yapanları, yakında onları Allah'ın gerçek bir va'di olarak altlarından ırmaklar akan cennetlere sokacağız, orada hep sürekli kalacaklar. Sözce Allah'tan daha doğru kimdir?"

Meâl/123: "(İş) ne sizin kuruntularınızladır ne de Ehlikitab'ın kuruntularıyladır. Kim bir kötülük yaparsa onunla/karşılığında cezalandırılır ve kendisi için bulamaz ne bir dost ne de iyi bir yardımcı!"

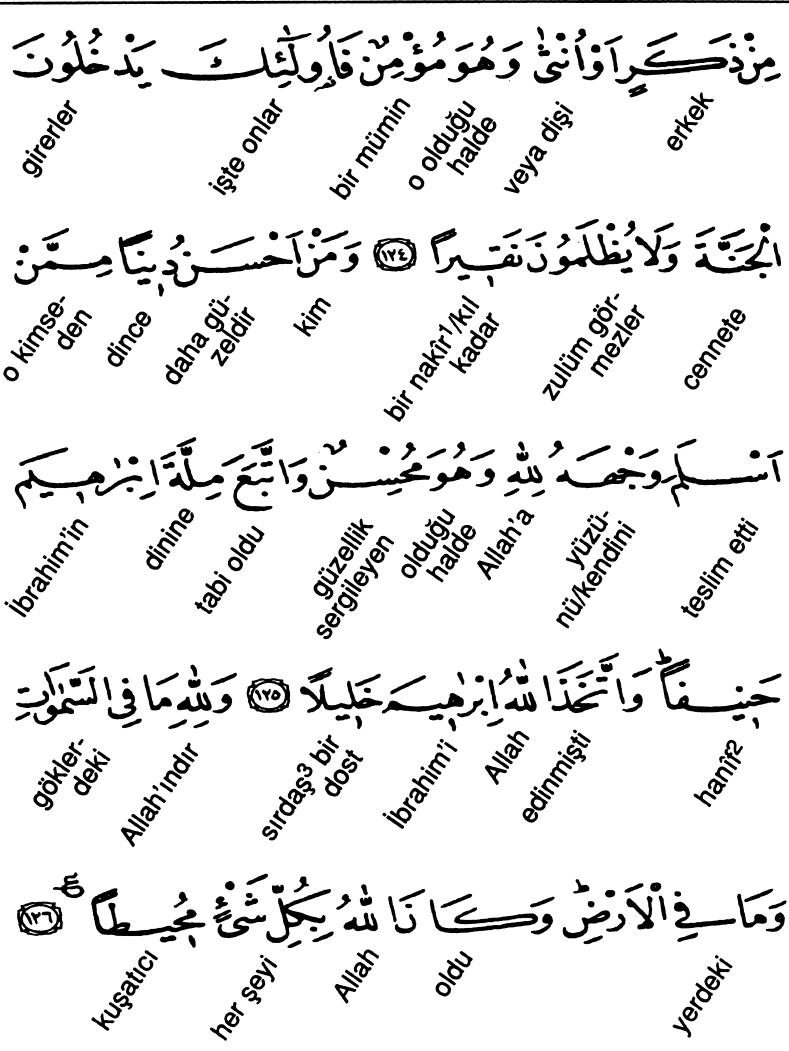

Meâl/124: "Erkek veya dişi mümin olduğu halde kim iyi işler yaparsa işte onlar cennete girecekler ve bir nakir/kıl kadar zulüm görmezler."

Meâl/125: "Güzellik sergileyerek yüzünü Allah'a teslim eden ve bir muvahhit olarak İbrahim'in milletine/dinine tabi olan kimseden dince daha güzel kimdir? Allah İbrahim'i halil=sırdaş bir dost edinmişti."

Meâl/126: "Göklerde ve yerde ne varsa Allah'ındır. Allah her şeyi kuşatıcıdır."

1- Bkz. Nisâ, âyet 53.

2- Diğer dinlerden yüz çevirmiş bir muvahhit olarak.

3- 'Halîl' sözcüğünün karşılığıdır. Çünkü 'halîl' bir kimsenin sır niteliği taşıyan işlerine vakıf olan ve onun sevgisi kalbinin bütün hücrelerine nüfuz eden demektir (H.D.K.D.III, 1476).

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ ۖ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ

onlar hakkında | fetva veriyor size | de ki Allah | kadınlar hakkında | senden | fetva istiyorlar

وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ الَّاتِي

onlar ki | kadınların | yetimleri hakkında | kitapta | size | o şey okunuyor

لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَن تَنكِحُوهُنَّ

nikahlamanızı kendilerini | istiyorsunuz[4] | onlar için | yazılanı | vermiyorsunuz kendilerine

وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ وَأَن تَقُومُوا لِلْيَتَامَىٰ بِالْقِسْطِ ۚ

adaleti | yetimlere | ayakta tutmanız | çocuklardan | zavallı/çaresizler

وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ﴿١٢٧﴾

pek iyi bilen | onu | oldu | kuşkusuz Allah | hayırdan | ne yaparsanız

Meâl/127: "Senden, kadınlar hakkında fetva istiyorlar. De ki: 'Onlar hakkında size Allah fetva veriyor, yazılmış haklarını kendilerine vermeyip kendilerini nikahlamak istediğiniz o kadınların yetimleri, zavallı çocukları ve öksüzler için adaleti ayakta tutmanız hakkında kitapta size okunuyor. Ne hayır yaparsanız kuşkusuz Allah onu pek iyi bilendir."

4- En tenkihuhunne fiilinin başında 'an' harficerrinin mahzuf olduğunu ileri sürenlere göre: 'İstemiyorsunuz' S.G.

وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ

hiç yok günah | veya yüz çevirme açısından | hırçınlık bakımından | kocasından | korktu | eğer bir kadın

عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَأُحْضِرَتِ

hazırlanmıştır | daha iyidir | barışmak | barışarak | aralarını | düzeltmelerinde | ikisine

الْأَنْفُسُ الشُّحَّ وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ

yapageldiklerinize | oldu | kuşkusuz Allah | sakınırsanız[1] | güzellik sergilerseniz | aşırı cimriliğe | nefisler

خَبِيرًا ﴿١٢٨﴾ وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ

eğer | kadınlar | arasında | adalet göstermeniz için | asla güç yetiremezsiniz | haberdâr

حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ

eğer | askıdaymış gibi | bırakırsınız onu | tümü ile meylin | meyletmeyin | hırs gösterdiniz

Meâl/128: "Eğer bir kadın, kocasının hırçınlığından veya yüz çevirmesinden ötürü korkarsa barıştırmak için kendi aralarını düzeltmelerinde üzerine bir günah yoktur. Barışmak daha hayırlıdır. Nefisler cimriliğe hazır edilmiştir. Güzellik sergilerseniz, sakınırsanız kuşkusuz Allah yapageldiklerinizden haberdardır."

1- Müttaki kimseler olursanız.

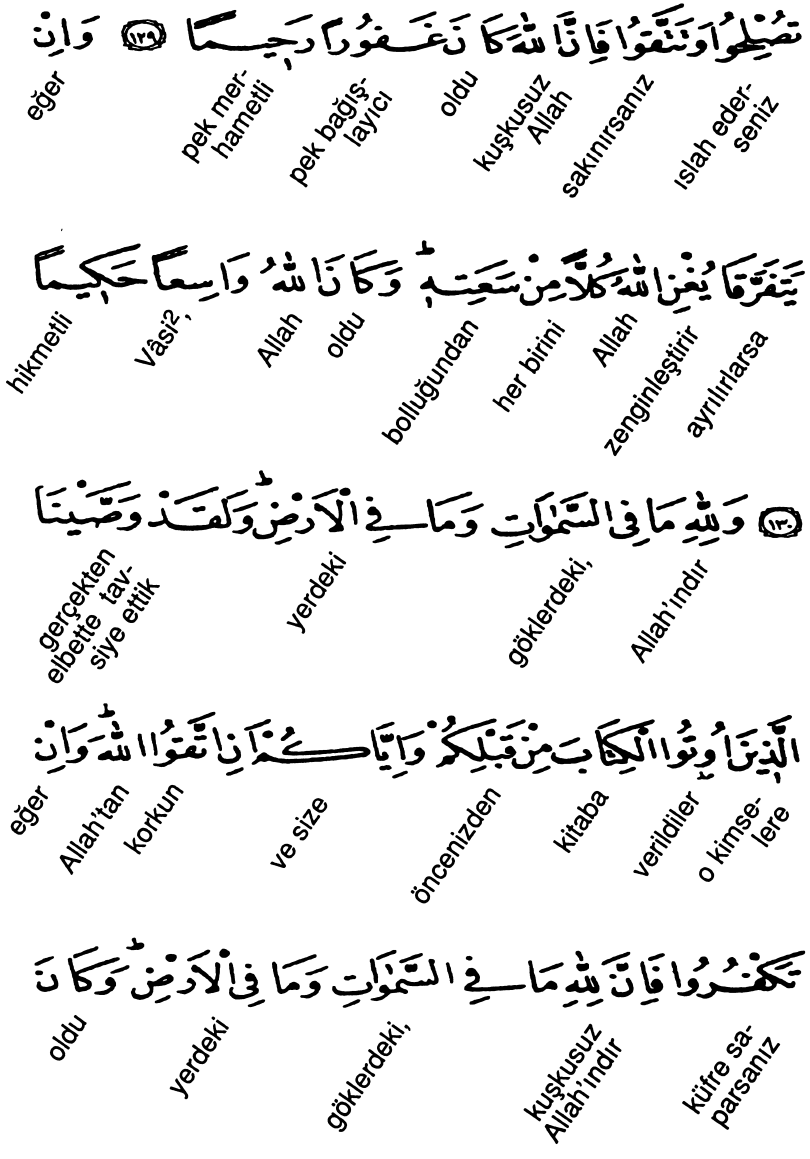

Meâl/129: "Kadınlar arasında adaletli davranmanız için ne kadar hırs gösterseniz asla buna güç yetiremezsiniz. Öyle ise bir tarafa büsbütün eğilip de öbür tarafı askıdaymış gibi bırakmayın. Eğer ıslah ederseniz, sakınırsanız gerçekten Allah pek bağışlayıcı, pek merhametlidir."

Meâl/130: "Eğer (eşler) ayrılırlarsa Allah her birini, bolluğundan zenginleştirir. Allah Vâsidir, hikmetlidir."

2- Bkz. Allah'ın 'Vâsi' sıfatı.

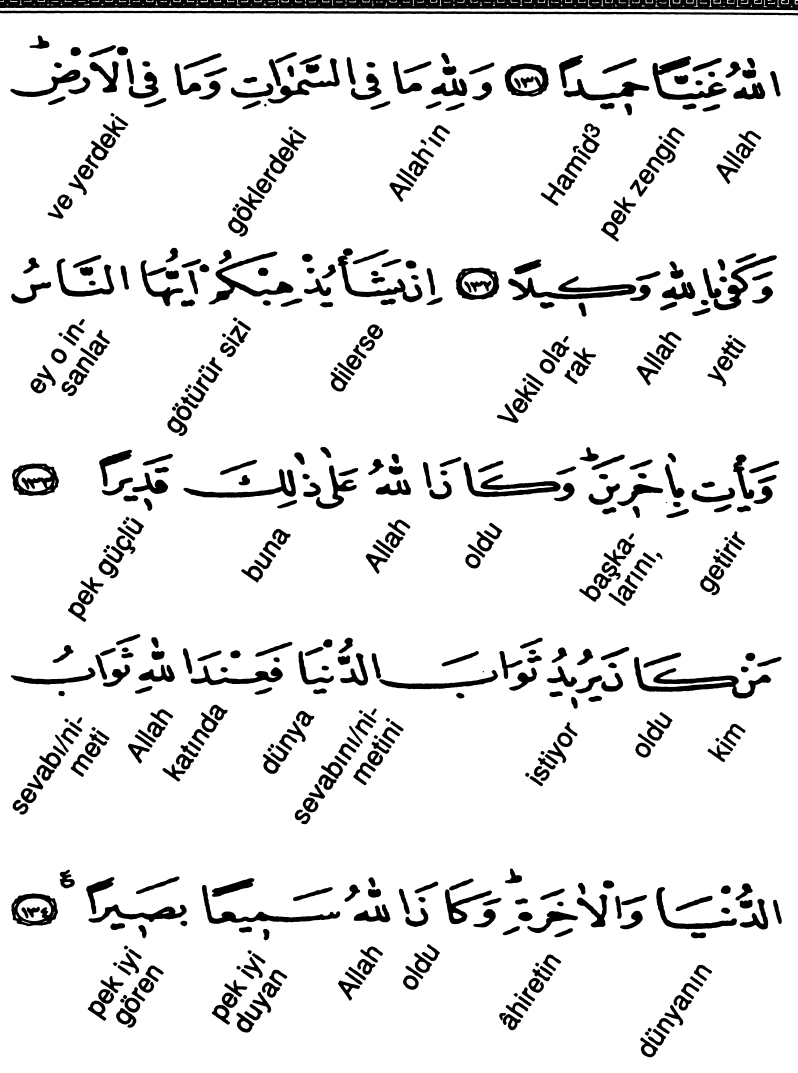

Meâl/131: "Göklerdekiler ve yerdekiler Allah'ındır. Andolsun ki sizden önce kendilerine kitap verilenlere ve size şunu tavsiye ettik: 'Allah'tan korkun, küfre saparsanız kuşkusuz göklerdeki ve yerdekiler Allah'ındır'. Allah Ganî'dir, Hamîd'dir.
Meâl/132: "Göklerdekiler, yerdekiler Allah'ındır. Allah Vekîl olarak yeter."
Meâl/133: "Ey o insanlar! O (Allah) dilerse sizi götürür/ortadan kaldırır başkalarını getirir. Allah buna karşı pek güçlüdür."
Meâl/134: "Kim dünya sevabını isterse (bilsin ki) dünyanın ve âhiretin sevabı Allah katındadır. Allah pek iyi duyandır, pek iyi görendir."

3- Hamîd: Hamde layık olan, bütün varlıkların diliyle övülen, medh ü sena edilen, şükranlar sunulan.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُونُواْ قَوَّٰمِينَ بِٱلْقِسْطِ شُهَدَآءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰٓ

ey o kimseler iman ettiler olun yerine getirenler adâleti Allah için tanıklar velev ki aleyhine

أَنفُسِكُمْ أَوِ ٱلْوَٰلِدَيْنِ وَٱلْأَقْرَبِينَ ۚ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَٱللَّهُ

kendilerinizin veya ebeveynler yahut en yakınlar olursa bir zengin veya bir fakir Allah

أَوْلَىٰ بِهِمَا ۖ فَلَا تَتَّبِعُوا۟ ٱلْهَوَىٰٓ أَن تَعْدِلُوا۟ ۚ وَإِن تَلْوُۥٓا۟ أَوْ تُعْرِضُوا۟

ikisine öyle ise hevese dönmeniz için eğer dilinizi eğip bükerseniz veya yüz çevirirseniz daha yakındır

فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟

iman ettiler ey o kimseler haberdâr yapageliyorsunuz o şeye ki oldu kuşkusuz Allah

ءَامِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ وَٱلْكِتَٰبِ ٱلَّذِى نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ

peygamberine indirdi ki o kitaba peygamberine Allah'a inanın

Meâl/135: "Ey o iman edenler! Kendilerinizin, ebeveyninizin ve en yakınlarınızın -fakir veya zengin olsun-aleyhine bile olsa adâleti yerine getirenler, Allah için tanıklık edenler olun. Çünkü Allah o ikisine daha yakındır. Öyle ise dönmeniz için heves ardına düşmeyin. Dillerinizi eğip bükerseniz veya yüz çevirirseniz kuşkusuz Allah yapageldiklerinizden haberdârdır."

1- Doğruyu söylemeğe yanaşmaz/çekinirseniz.

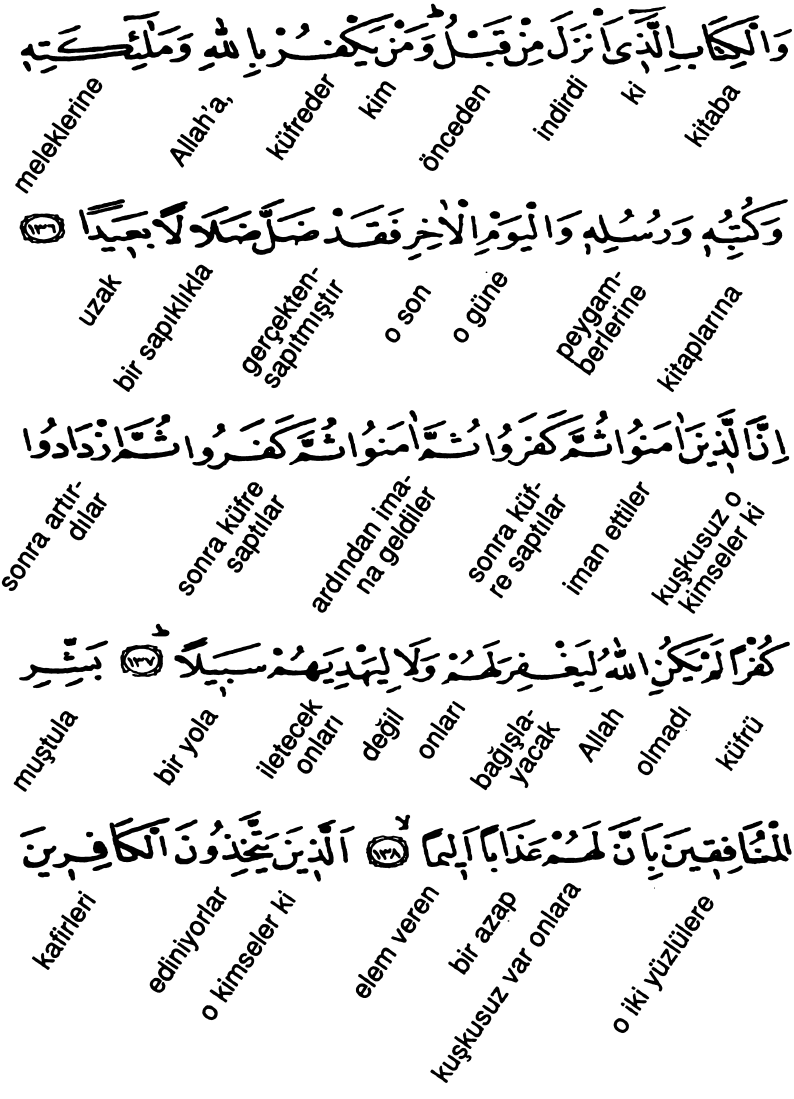

Meâl/136: "Ey o iman edenler! Allah'a, peygamberine, peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirmiş bulunduğu o kitaba inanın. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberini ve o son günü inkar ederse gerçekten uzak bir sapıklıkla sapıtmıştır."

Meâl/137: "Kuşkusuz iman edip ardından küfre sapanlar sonra inanıp akabinde küfredenler sonra küfrü artıranlar (var ya) Allah ne onları bağışlayacak ne de onları bir yola iletecektir."

Meâl/138: "O iki yüzlülere, kesinlikle kendileri için elem veren bir azap olduğunu muştula."

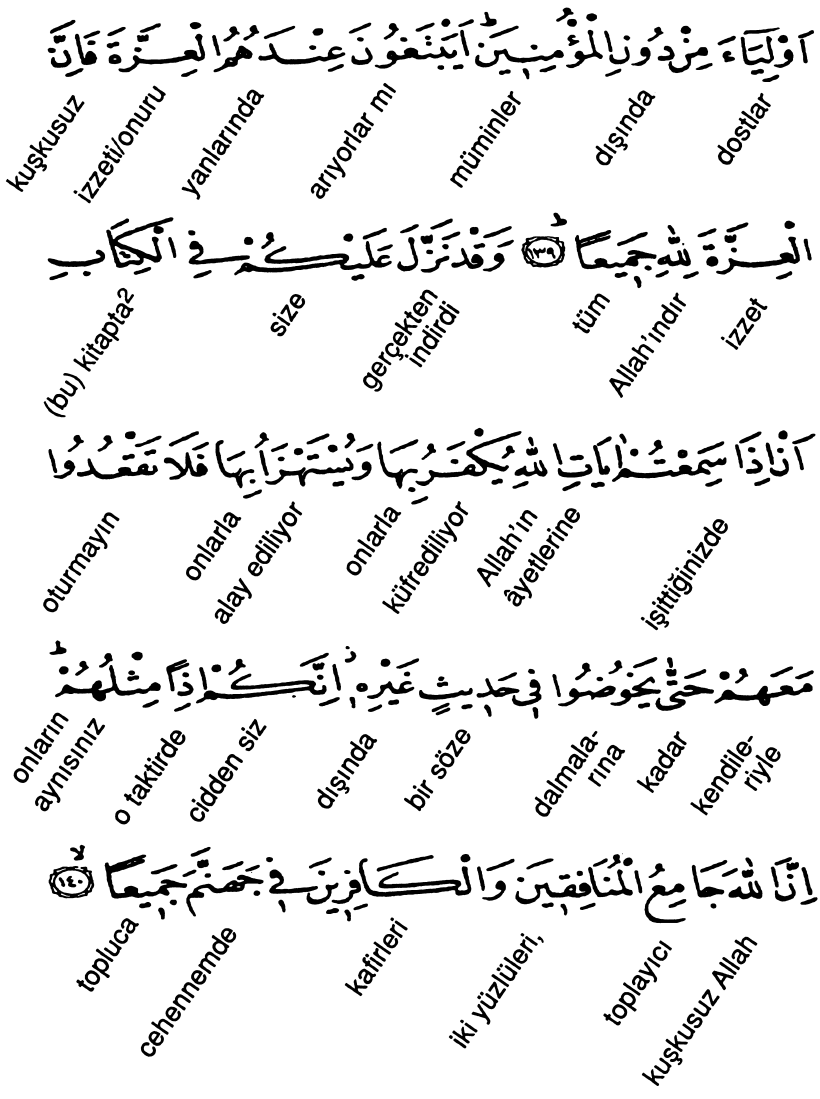

Meâl/139: "O kimseler ki müminler dışında kafirleri dostlar ediniyorlar. Yoksa onların yanında izzeti/onuru mu arıyorlar? Kuşkusuz tüm izzet Allah'ındır."

Meâl/140: "Gerçekten (Allah) size (bu) kitapta: 'Allah'ın âyetlerine küfredildiğini, onların alaya alındığını duyduğunuzda onun dışında bir söze dalmalarına değin kendileriyle oturmayın çünkü o taktirde siz de onlar gibi sayılırsınız' diye indirilmişti. Cidden Allah o iki yüzlüleri/münafıkları ve o kafirleri cehennemde topluca bir araya getirecektir."

2- Daha önce En'am suresinin Mekke'de indirilmiş bulunan 68. âyetine işâret ediliyor.

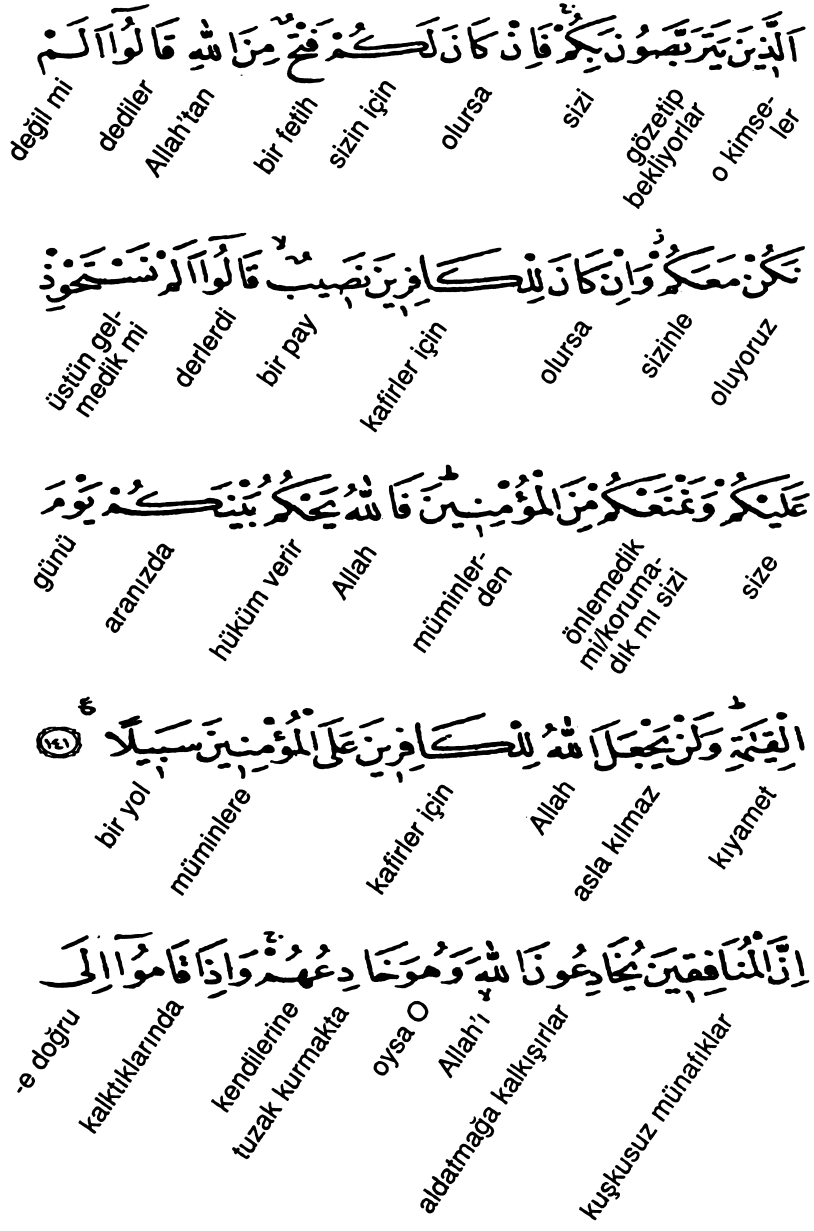

Meâl/141: "Sizi gözetleyip duran o kimseler, eğer size Allah'tan bir fetih gelirse: 'Sizinle beraber değil miydik?' derler. Şayet kafirler için (zaferden) bir pay olursa: 'Size üstün gelmedik mi, sizi müminlerden korumadık mı?' derler. Allah kıyamet günü aralarında hüküm verir. Allah asla kafirler için müminler aleyhinde bir yol yapmaz."

الصَّلٰوةِ قَامُوْٓا كُسَالٰى يُرَآءُوْنَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُوْنَ اللّٰهَ اِلَّا

sadece Allah'ı anmazlar insanlara gösteriş yaparlar tembel-ler/üşenenler kalkarlar namaz

قَلِيْلًا ﴿١٤٢﴾ مُّذَبْذَبِيْنَ بَيْنَ ذٰلِكَ لَآ اِلٰى هٰٓؤُلَآءِ وَلَآ اِلٰى

a ne de ne onlara o arada/ara yerde karasızlar/ bocalayanlar pek az

هٰٓؤُلَآءِ ۭ وَمَنْ يُّضْلِلِ اللّٰهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهٗ سَبِيْلًا ﴿١٤٣﴾ يٰٓاَيُّهَا

ey o bir yol ona asla bula-mazsın Allah saptırır kimi bunlar

الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَّخِذُوا الْكٰفِرِيْنَ اَوْلِيَاۗءَ مِنْ دُوْنِ الْمُؤْمِنِيْنَ ۭ

müminler dışında dostlar o kâfirleri edinmeyin iman ettiler kimseler

اَتُرِيْدُوْنَ اَنْ تَجْعَلُوْا لِلّٰهِ عَلَيْكُمْ سُلْطٰنًا مُّبِيْنًا ﴿١٤٤﴾ اِنَّ

kuşkusuz açık bir delil aleyhinize Allah'a kılmanızı/ vermenizi ister mi-siniz

Meâl/142: "Kuşkusuz münafıklar Allah'a hile yapmağa kalkışırlar oysa O onlara tuzak kurmaktadır. Namaza doğru kalktıklarında üşengenler olarak kalkar, insanlara gösteriş yaparlar, Allah'ı sadece pek az anarlar."

Meâl/143: "O arada kararsızlar/yalpalayanlar ne onlara ne de bunlara (yâr olurlar)! Allah kimi saptırırsa onun için asla bir yol bulamazsın."

Meâl/144: "Ey o iman edenler! Müminleri bırakıp kafirleri dostlar edinmeyin. Allah'a, aleyhinize olacak açık bir delil vermenizi ister misiniz.?"

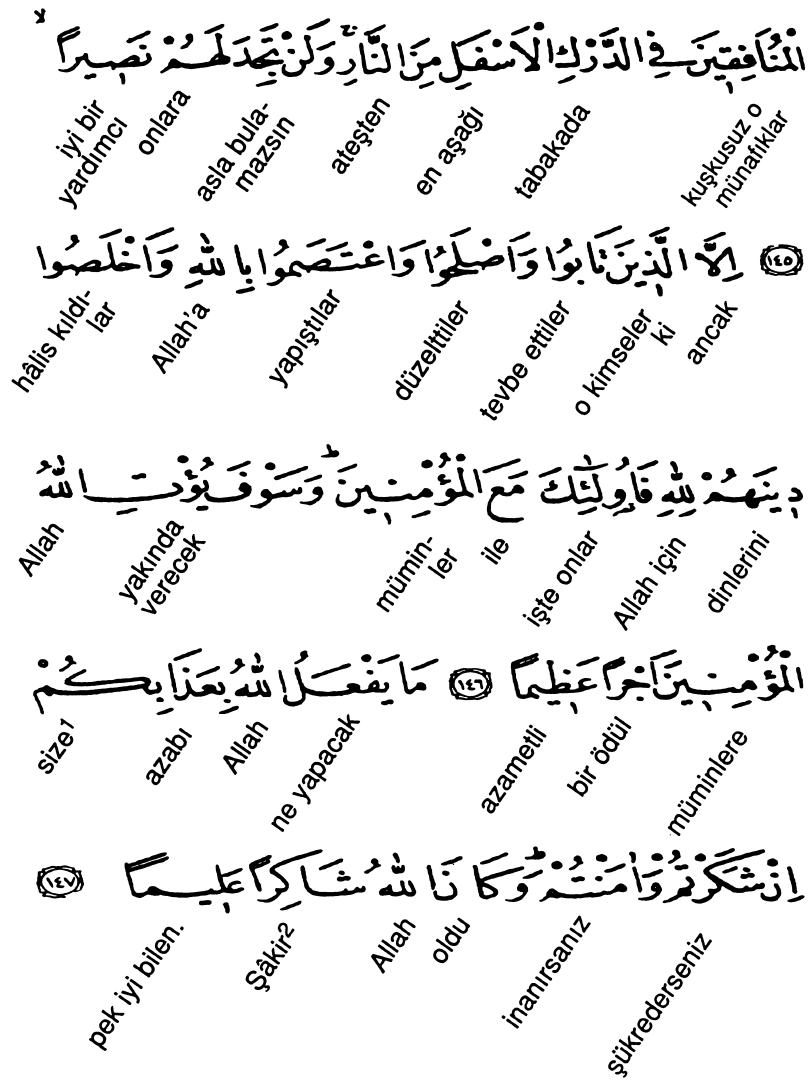

Meâl/145: "Kuşkusuz o münafıklar ateşin en alt tabakasındadırlar. Onlar için asla iyi bir yardımcı bulamazsın.

Meâl/146: "Ancak tevbe edenler, durumlarını düzeltenler, Allah'a yapışanlar, dinlerini Allah için hâlis kılanlar başka! İşte onlar müminlerle birliktedir. Yakında Allah müminlere azametli bir ödül verecek."

Meâl/147: "Şükrederseniz, iman ederseniz Allah size azabı ne yapacak/size ne diye azap etsin? Allah (ibadetleri) şükranla karşılayandır, pek iyi bilendir."

1- Allah'ın size azap etmesinde kendisine ne yarar var?

2- Bkz. Allah'ın 'Şâkir' sıfatı. Kendisine yapılan tâatı şükranla karşılayandır.

لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظُلِمَ ۚ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا

pek iyi duyan / Allah / oldu / zulme uğradı / o kimse / ancak / sözden / kötü ile / açığı/açıklamayı / Allah / sevmez

عَلِيمًا ﴿١٤٨﴾ إِنْ تُبْدُوا خَيْرًا أَوْ تُخْفُوهُ أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ

kötülükten / bağışlarsanız / veya / veya gizlerseniz / bir hayrı / açıklarsanız / pek iyi bilen

فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ

peygamberlerini / Allah'ı / inkar ediyorlar / kesinkes o kimseler / pek güçlü / pek bağışlayıcı / oldu / gerçekten Allah

وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ

inanırız / diyorlar / peygamberlerinin / Allah'ın arasını / ayırmalarını / istiyorlar

بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا

bir yol / arasında bunun / edinmelerini/tutmalarını / istiyorlar / kimini / inkâr ederiz / kimine

Meâl/148: "Allah kötü sözün açıkça söylenmesini sevmez. Ancak zulme uğramış kimse başka. Allah pek iyi duyandır, pek iyi bilendir."

Meâl/149: "Bir hayrı açığa vurursanız veya onu gizlerseniz veya bir kötülüğü bağışlarsanız cidden Allah pek bağışlayıcı, pek güçlüdür."

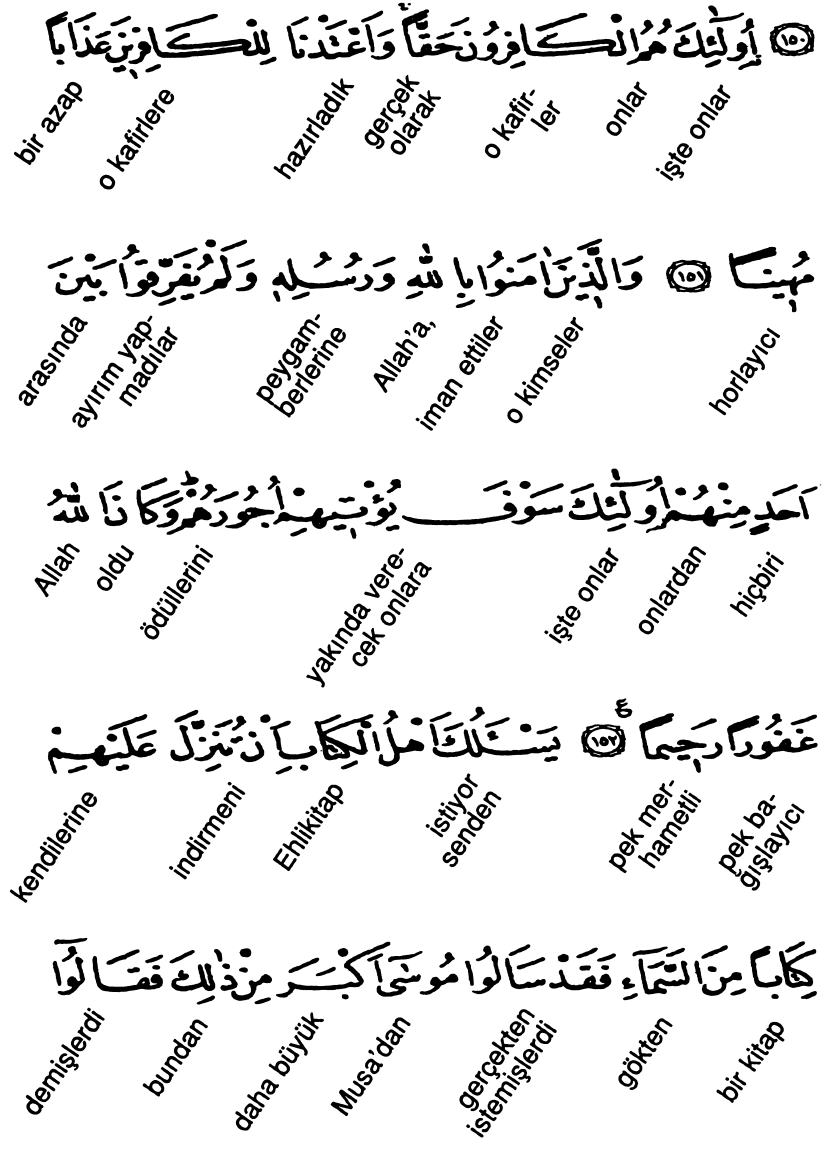

Meâl/150: "Kuşkusuz o kimseler ki Allah'a, peygamberlerine küfrediyorlar, Allah ile peygamberlerinin arasını ayırmalarını istiyorlar; 'kimine inanırız kimini inkâr ederiz' diyorlar, o (küfr ile iman) arasında bir yol edinmelerini/tutmalarını istiyorlar."

Meâl/151: "İşte onlar! Onlar o gerçe kafirlerdir. O kafirlere horlayıcı bir azap hazırladık"

Meâl/152: "O kimseler ki Allah'a ve peygamberlerine iman ettiler, içlerinden hiçbiri arasında bir ayırım yapmadılar; işte onlar, yakında onlara ecirlerini/ödüllerini verecek. Allah pek bağışlayandır, pek merhametlidir."

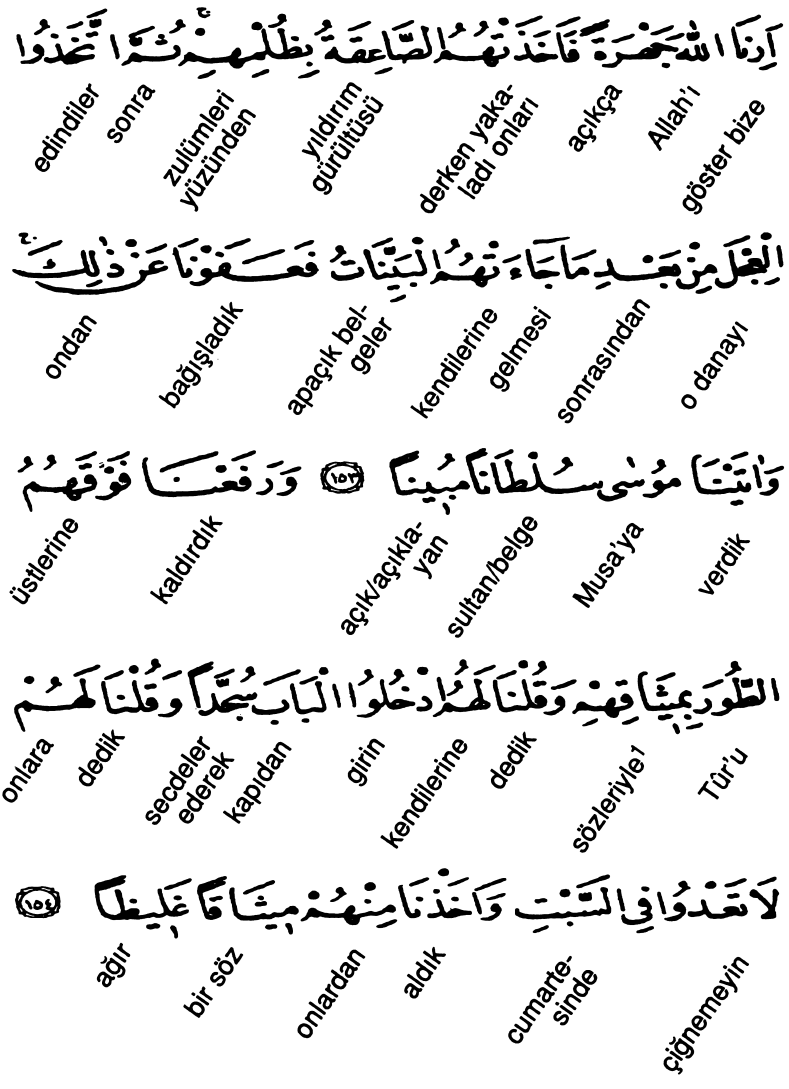

Meâl/153: "Ehlikitap senden kendilerine gökten bir kitap indirmeni istiyorlar, gerçek şu Musa'dan bundan daha büyüğünü istemişler ve: 'Bize, Allah'ı açıkça göster' demişlerdi. Haksızlıklarından ötürü kendilerini yıldırım gürültüsü yakalamıştı. Sonra kendilerine apaçık belgelerin gelmesinden sonra o buzağıyı (tanrı) edinmişlerdi. Bundan (kendilerini) affettik ve Musa'ya açık/açıklayan bir belge verdik."

Meâl/154: "Söz vermeleri için üstlerine Tur'u kaldırdık ve kendilerine: 'Secde ederek kapıdan girin' dedik. Yine: 'Cumartesinde (ki yasağı) çiğnemeyin/azgınlık yapmayın' dedik ve kendilerinden ağır bir ahit/teminat aldık."

1- Söz vermeleri için.

فَبِمَا نَقْضِهِم مِّيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِم بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنبِيَاءَ

o peygamberleri / öldürmeleriyle / Allah'ın / âyetlerine / küfretmeleriyle / ahitlerini/sözlerini / bozmaları / nedeniyle

بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ ۢ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا

bu nedenle / küfürleri yüzünden / üzerlerine / Allah / mühür basmış[1] tam tersine / perdeli / kalplerimiz / demeleriyle / haksızca

يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٥﴾ وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا

bir iftirâyı / Meryem'e / söylemeleri / küfretmeleri, / sadece pek azı / inanıyorlar

عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ

Allah'ın / peygamberi / Meryemoğlu / İsa'yı / Mesih'i / öldürdük / kesin biz / söylemeleriyle / büyük

وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِن شُبِّهَ لَهُمْ ۚ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ

hakkında / tartışmaya girdiler / kuşkusuz o kimseler / onlar için / teşbih edildi[2] / sadece / asmadılar onu / oysa öldürmediler onu

Meâl/155: "(Başlarına gelenler) ahitlerini bozmaları/verdikleri sözü tutmamaları, Allah'ın âyetlerini inkar etmeleri, o peygamberleri haksız yere öldürmeleri ve 'kalplerimiz perdelidir' demeleri yüzündendir. Daha doğrusu Allah kalplerini damgalamıştır/mühürlemiştir bu bakımdan pek azı hariç imana gelmezler."

Meâl/156: "(Başlarına gelenler) küfretmeleri ve Meryeme büyük bir iftira söylemeleri/atmaları yüzündendir.

1- Damgalamış.
2- Şüpheye düşürüldüler/kendilerine öyle gibi gösterildi.

لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ ۚ مَا لَهُم بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ ۚ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا

kesin[3] olarak — oysa öldür-mediler onu — zana — uymak — sadece — bilgiden — onunla ilgili — onlara yoktur — ondan — elbette bir kuşku içinde

﴿١٥٧﴾ بَل رَّفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾ وَإِن

yok — pek hik-metli — pek güçlü — Allah — oldu — kendine — Allah — kaldırdı onu — tam tersi

مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ ۖ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ

olur — kıyamet günü — ölümü — öncesi — ona — elbette inanacak[4] — illâki — Ehliki-tâptan

عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾ فَبِظُلْمٍ مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ

kendi-lerine — haram ettik — yahudi oldular — o kimse-lerden — bir zu-lüm yü-zünden — bir tanık — aleyhle-rinde

طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَن سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ﴿١٦٠﴾ وَأَخْذِهِمُ

Almala-rıyla — pek çok-larını — Allah — yolundan — engellemele-ri/çevirmeleri yüzünden — onlara — helal kı-lınmıştı — tertemiz-leri/hoşları

Meâl/157: "(Başlarına gelenler) onların: 'Biz, Meryemoğlu İsa'yı, Allah'ın peygamberini öldürdük' demeleri yüzündendir. Oysa onu öldürmediler, onu asmadılar, sadece teşbih edildi/öyle gibi gösterildi kendilerine. Cidden onun hakkında tartışma yapanlar gerçekten ondan taraf bir kuşku içindeler. Onların onunla ilgili -zannın arkasına takılmak dışında- kesin hiçbir bilgileri yoktur. Onu kesinlikle öldürmediler."

Meâl/158: "Tam tersi/daha doğrusu Allah onu kendine kaldırdı. Allah Azîz'dir, Hakîm'dir."

Meâl/159: "Ehlikitap'tan hiçbiri istisna edilmemek üzere kendi ölümünden önce ona (İsa'ya tevhit çerçevesinde) muhakkak iman edecek. O da kıyamet günü aleyhlerinde iyi bir tanık olacak."

Meâl/160: "Yahudi olanlardan kaynaklanan bir zulüm yüzünden ve Allah yolundan pek çoklarını çevirmelerinden ötürü kendilerine helal kılınmış tertemiz nesneleri haram ettik."

3- Bizce 'Ve ma gateluhü yakinen' cümlesi aslında Hz. İsa'yı öldüremediklerinin kesin bir kanıtıdır. Bu nedenle Fahr-i Razi'nin hükemadan naklen tadât eylediği bir takım kavillerin fikir jimnastiğinden öte bir değerleri yoktur S.G.

4- Tevhit inancı doğrultusunda S.G.

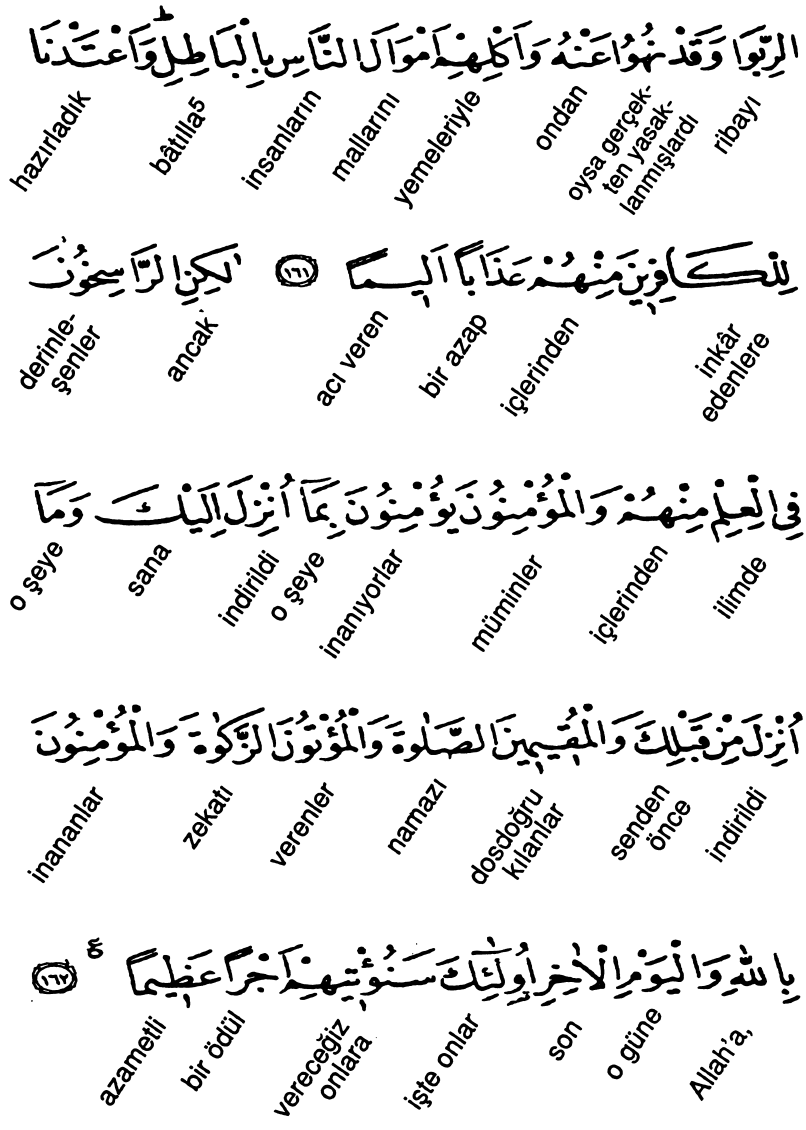

Meâl/161: "Kendisinden yasaklanıldıkları ribayı almaları ve insanların mallarını bâtılla/haksızlıkla yemeleri yüzünden. İçlerinden inkâr edenlere pek acı veren bir azap hazırladık."

Meâl/162: "Ancak, içlerinden ilimde derinleşenler, sana indirilene, senden önce indirilmiş olanlara inanmaktaki müminler, namazı dosdoğru kılanlar, zekatı verenler, Allah'a ve o son güne inananlar; işte onlar, onlara azametli bir ödül vereceğiz."

5- Haksızlıkla.

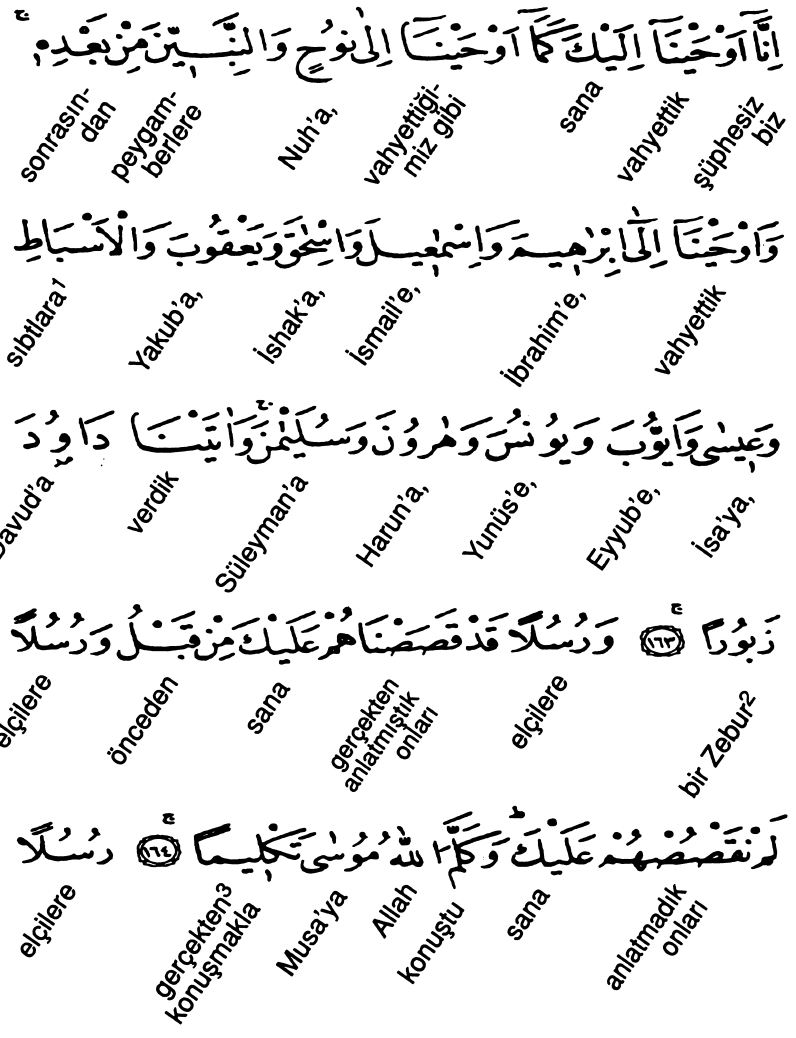

Meâl/163: "Gerçekten biz, tıpkı Nuh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettimiz gibi sana vahiyde bulunduk. İbrahim'e, İsmail'e, ishak'a, Yakub'a, sıbtlara, İsa'ya, Eyyub'e, Yunüs'e, Harun'a, Süleyman'a vahyettik ve Davud'a bir Zebur verdik."

Meâl/164: "Gerçekten daha önce kendilerinden sana bahsettiğimiz elçilerle kendilerinden sana sözetmediğimiz elçilere (de vahyetmiştik) Allah Musa'ya gerçekten konuşmuştu."

1- Yakub'un soyundan gelen kabile torunlara.

2- Zebûr, zübûr kitap demektir. Müfessir Kurtubî meşhur tefsirinde (el-Câmi, VI, 17) Zebur'un yüzelli sûreden oluştuğunu, içinde ahkam âyetlerinin bulunmadığını, helal ve haram konularına değinilmediğini, sadece hikmet ve öğütler içerdiğini söyler.

3- 'Teklîma' lafzı, mef'ûl-i mutlak konumundadır.S.G.

مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ

bir delil/bir bahane | Allah'a karşı | insanlar için | olmasın diye | uyarıcılar | müjdeciler

بَعْدَ الرُّسُلِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾ لَّٰكِنِ اللَّهُ يَشْهَدُ

tanıklık ediyor | Allah | ancak | Hakîm | Azîz[4] | Allah | oldu | elçiler | sonrasında

بِمَا أَنزَلَ إِلَيْكَ أَنزَلَهُ بِعِلْمِهِ ۖ وَالْمَلَائِكَةُ يَشْهَدُونَ ۚ

tanıklık ederler | melekler de | ilmiyle | indirdi onu | sana | indirdi | o şeye

وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿١٦٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَن سَبِيلِ

yolundan | çevirdiler | küfrettiler, | kuşkusuz o kimseler | iyi bir tanık olarak | Allah | yetti

اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٦٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا

zulüm yaptılar | küfre saptılar, | kuşkusuz o kimseler | uzak | gerçekten bir sapıklıkla | cidden sapmışlar | Allah

Meâl/165: "Müjdeleyici ve uyarıcı olan elçilere! Ki o elçilerden sonra insanların Allah'a karşı bir delilleri/bir bahaneleri olmasın. Allah Azîz'dir, Hakîmdir."
Meâl/166: "Ne var ki Allah, sana indirdiğine, onu ilmiyle indirdiğine tanıklık eder. Melekler de tanıklık ederler. Kaldı ki Allah pek iyi bir tanık olarak yetmiştir."
Meâl/167: "Kuşkusuz küfre sapıp Allah yolundan çevirenler gerçekten pek uzak bir sapıklıkla sapmışlardır."

4- Bkz. 'Azîz' sıfatı.

لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا ﴿١٦٨﴾ إِلَّا

sadece bir yola iletecek onları olmadı onları bağışlaya-cak Allah olmadı

طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا

pek kolay Allah'a bu oldu hep orada sürekli ka-lıcılar cehennem yoluna

﴿١٦٩﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمُ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِن رَّبِّكُمْ

Rabbinizden gerçekle peygamber gerçekten geldi size insanlar ey o

فَآمِنُوا خَيْرًا لَّكُمْ ۚ وَإِن تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي

-de o şey kuşkusuz Allah'ındır küfreder-siniz sizin için bir hayır (olsun) öyle ise inanın

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧٠﴾

pek hik-metli. pek iyi bilen Allah oldu yerdekiler gökler

Meâl/168: "Kuşkusuz, küfre sapıp zulüm yapanlar (varya) Allah onları ne bağışlayacak ne de onları bir yola iletecek!"

Meâl/169: "Sadece cehennemin yolunda! Orada hep sürekli kalacaklar. Bu da Allah'a pek kolaydır."

Meâl/170: "Ey o insanlar! Cidden size Rabbinizden peygamber gerçekle geldi. Öyle ise kendi hayrınıza olması için iman edin. Küfrederseniz (bilin ki) kuşkusuz göklerdekiler ve yerdekiler Allah'ındır. Allah pek iyi bilendir, pek hikmetlidir."

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ

gerçeği sadece Allah'a karşı söylemeyin dininizde aşırılık yapmayın ey Ehli-kitab

إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا

bıraktı onu kelimesi Allah'ın peygamberi Meryemin oğlu İsa Mesih ancak

إِلَىٰ مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ

üç demeyin peygam-berlerine Allah'a öyle ise iman edin O'ndan bir ruh Meryem'e

انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ

kendisi için olmaktan o sübhan-dır[1] tek tanrı Allah ancak sizin için bir hayır son verin

وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٧١﴾

Vekil[2] olarak Allah yetti yerdekiler göklerde-kiler O'nun bir çocuk

Meâl/171: "Ey Ehlikitap! Dininizde aşırılık yapmayın, Allah'a karşı sadece gerçeği söyleyin. Meryemin oğlu Mesih-İsa sadece Allah'ın peygamberidir, Meryem'e bıraktığı kelimesidir, O'ndan bir ruhtur. Öyle ise Allah'a ve peygamberlerine iman edin, 'Üçtür' demeyin. Kendi yararınıza buna son verin. Allah ancak bir tek tanrıdır. Hâşâ o çocuğu olmaktan beridir. Göklerdekiler de yerdekiler de yalnız O'nundur. Allah Vekîl olarak yeter."

1- Hâşâ o beridir, uzaktır.
2- Bkz. 'Vekîl' sıfatı.

Meâl/172: "Ne Mesih ne de yaklaştırılmış melekler Allah için bir kul olmaktan geri dururlar. Kim ona ibadetten geri durur, büyüklük taslarsa onları topluca kendisine/huzuruna toplar."

وَلَا يَجِدُونَ لَهُم مِّن دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا

iyi bir yardımcı / yok/ne de / iyi bir dost / Allah berisinde / kendileri için / bulmazlar

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُم بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ ﴿١٧٤﴾

Rabbinizden / bir delil / gerçekten geldi size / insanlar / ey o

وَأَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا ﴿١٧٥﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا

iman ettiler / gelince o kimselere ki / açık/açıklayan / bir nur/ışık / size / indirdik

بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ

kendinden / bir rahmete / onları / sokacak / O'na / sımsıkı tutundular / Allah'a

وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿١٧٦﴾

dosdoğru / bir yola / kendisine / iletecek onları / bir lutfa

Meâl/173: "Ama inanıp iyi işleri yapanlara gelince onlara hem ücretlerini tastamam verir hem de lutfundan onlara artırır/fazlasını bahşeder. Fakat geri duranlar, büyüklük taslayanlara gelince onlara da gerçekten elemli bir azapla azap eder, onlar da kendileri için Allah'ın berisinde ne iyi bir dost ne de iyi bir yardımcı bulurlar."

Meâl/174: "Ey o insanlar! Gerçekten size Rabbinizden bir delil geldi ve size açık/açıklayan/açıkça gösteren bir nur indirdik."

Meâl/175: "Allah'a inanıp O'na sımsıkı sarılanlara gelince onları kendinden bir rahmetin ve lutfun içine sokacak, onları kendisine varan dosdoğru yola iletecek."

يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنِ امْرُؤٌا هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ

fetva istiyorlar senden / de ki / Allah / fetva veriyor size / kelâle[1] hakkında / eğer bir kişi / ölür / onun için / yoktur / bir çocuk / var

أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ فَإِنْ كَانَتَا

bir kız kardeş / ona (kızkardeşe) / yarısı / o şeyin / o terketti / varis olur ona / yoksa / onun (kız-kardeşi için) / bir çocuk / (o iki) iseler

اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رِجَالًا وَنِسَاءً فَلِلذَّكَرِ

o ikiye var / üçte iki / o şeyden / bıraktı / iseler / kardeşler / erkekler / kadınlar / erkeğe var

مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٧٦﴾

aynısı / payın / iki dişinin / açıklıyor / Allah / size / diye saparsınız/sapmayasınız[2] / Allah / her şeyi / pek iyi bilendir.

Meâl/176: "Senden fetva/hüküm istiyorlar. De ki: 'Allah size kelâle hakkında (şöyle) fetva/hüküm veriyor: Eğer çocuğu olmayan bir kişi ölür kendisinin de bir kız kardeşi olursa ölenin bıraktığının yarısı onundur/kızdeşindir. Onun/kızkardeşin çocuğu yoksa o/erkek kardeş kendisine varis olur. Kızkardeşler iki tane iseler bıraktığından üçte ikisi onlara kalır. Eğer (varisleri) erkekler ile kadınlar olmak üzere (ikiden fazla) kardeşler ise o zaman erkeğe iki dişinin payının aynısı vardır. Allah sapmayasınız diye size (hükümleri) açıklıyor. Allah her şeyi pek iyi bilendir."

1- Ne anası ne babası ne de çocuğu olan kişi. Bkz. Nisâ sûresi âyet, 12.
2- Kurtubî, el-Câmi, VI, 29.

MÂİDE SÛRESİ[1]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ ۚ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ

ey o kimseler / iman ettiler / yerine getirin / akitleri/sözleşmeleri / size / helal kılındı / behîme-i en'âm[2]

إِلَّا مَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ ۗ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ

hükmeder / kuşkusuz Allah / ihramlılar / oysa siz / avlamayı / helal sayıcılar / dışında / size / okunacak / ancak o şey ki

مَا يُرِيدُ ﴿١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحِلُّوا شَعَائِرَ اللَّهِ وَلَا الشَّهْرَ

o şeyi murad ediyor / ey o kimseler / iman ettiler / ihlâl etmeyin[3] / şeâirini[4] / Allah'ın / ne/yok / ayı

Meâl/1: "Ey o iman edenler! Akitleri yerine getirin. İhramlılar olduğunuz halde avlanmayı helal görenler olmamak şartıyla ve size (ileride) okunacaklar dışında en'âm denilen hayvanlar helal kılındı. Kuşkusuz Allah murat buyurduğunu hükmeder."

1- İndiriliş sırasına göre 110, mushaftaki tertibe göre ise 5. sûre olup Medine'de Fetih sûresinden sonra indirilmiştir. Âyet sayısı 120, kelime adedi ise 1804 tür. İsmini 112 ile 114. âyetlerde geçen ve sofra anlamına gelen 'mâide' lafzından alır.
İslâm dininin ikmal edildiğinin vurgulandığı meşhur âyet pasajı bu sûrenin 3. âyetinden bir bölüm olup Veda haccında cuma günü Arafat'ta ikindiden sonra nazil olmuştur (Kurtubî, el-Câmi, VI, 61).
2- İzâfet-i beyaniyye olarak sığır, deve, davar, yani koyun ve keçi gibi 'en'âm' denilen ehl-i hayvanlar demektir.
3- Saygısızlık etmeyin.
4- İşaretlerini, güzellik, iyilik emârelerini, ibadet vesilesi olan tekliflerini.

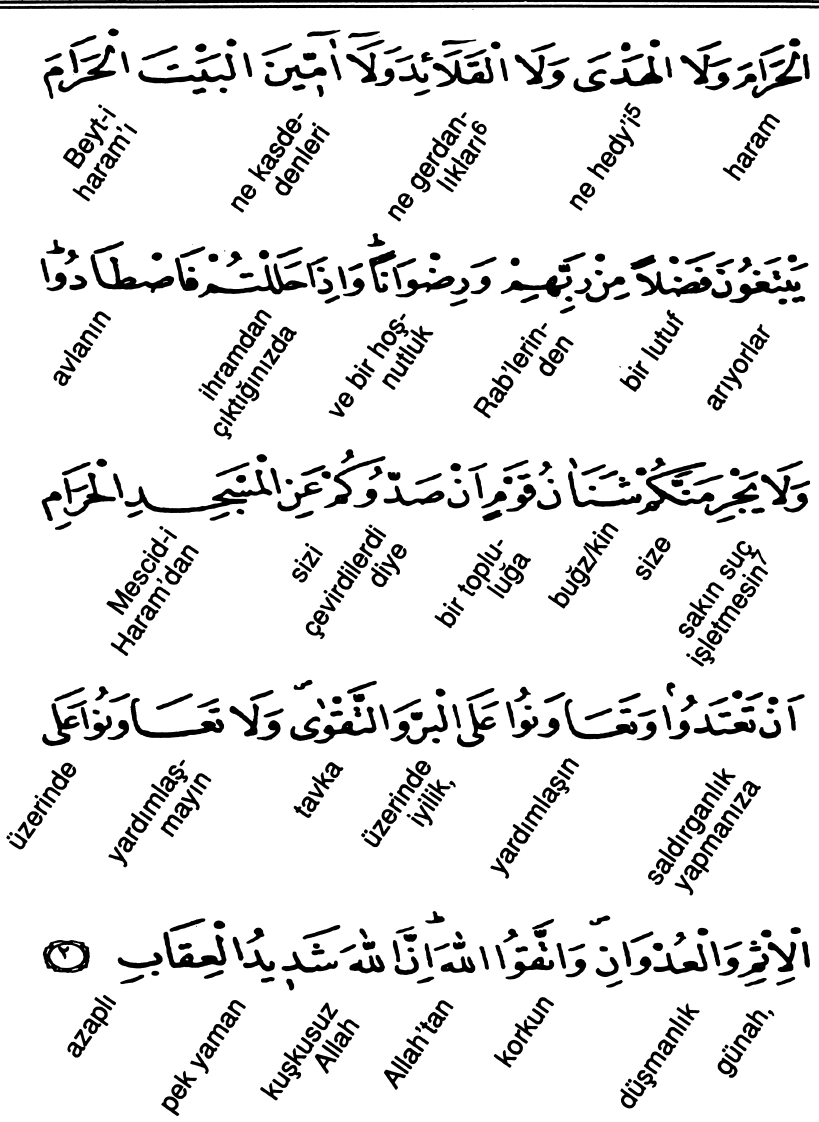

Meâl/2: "Ey o iman edenler! Ne Allah'ın işâretlerine, ne hürmetli aya, ne hediyelik kurbana, ne gerdanlıklara, ne Rablerinden bir lutuf ve bir hoşnutluk arar bir halde Beyt-i Haram'ı kasdedip gelenlere saygısızlık etmeyin. İhramdan çıktığınızda avlanın. Sizi Mescid-i Haram'dan engellediler diye bir topluluğa karşı duyduğunuz hınç/kin, sakın sizi, saldırganlık yapmanıza sevkedip size suç işletmesin. İyilik ve takva üzerinde yardımlaşın. Günah ve düşmanlık üzerinde yardımlaşmayın. Allah'tan korkun Cidden Allah pek yaman azaplıdır."

5- Kabede kesilmek üzere gönderilen kurbanlıklar.

6- Kabe'ye hediye olarak gönderilen kurbanlıkların boyunlarına takılan gerdanlıkları.

7- Sizi tecavüz ettirmesin, sizi taarruz ettirmesin.

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ

haram kılındı / size / meyte[1] / kan / eti / domuz / o şey ki / ihlâl edildi[2]/kesildi / başkası için / Allah'tan

بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا

onunla / boğulan / vurulmuş / yukarıdan düşmüş / süsülmüş / o şey ki / yemiş/parçalamış / canavar / ancak

مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ

kestikleriniz / o şey ki boğazlanmış / dikili adak taşları üzerinde / şans aramanız / ezlâm ile[3]

ذَٰلِكُمْ فِسْقٌ ۗ الْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ

işte (bunlar) size / bir fâsıklıktır[4] / bu gün / umut kesti / o kimseler ki / küfrettiler / dininizden / artık korkmayın onlardan

وَاخْشَوْنِ ۚ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي

korkun / benden / bugün / ikmal ettim / sizin için / dininizi / tamamladım / size / nimetimi

وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا ۚ فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ

hoşnut oldum / sizin için / İslama / din olarak / kim / çaresiz bırakıldı / son derece açlık konumunda / dışında / meyilli olması

1- Murdar olmuş hayvan.
2- Bkz. Bakara sûresi âyet 175.
3- Fal oklarıyla/zarlarla.
4- Allah yolundan çıkıştır.

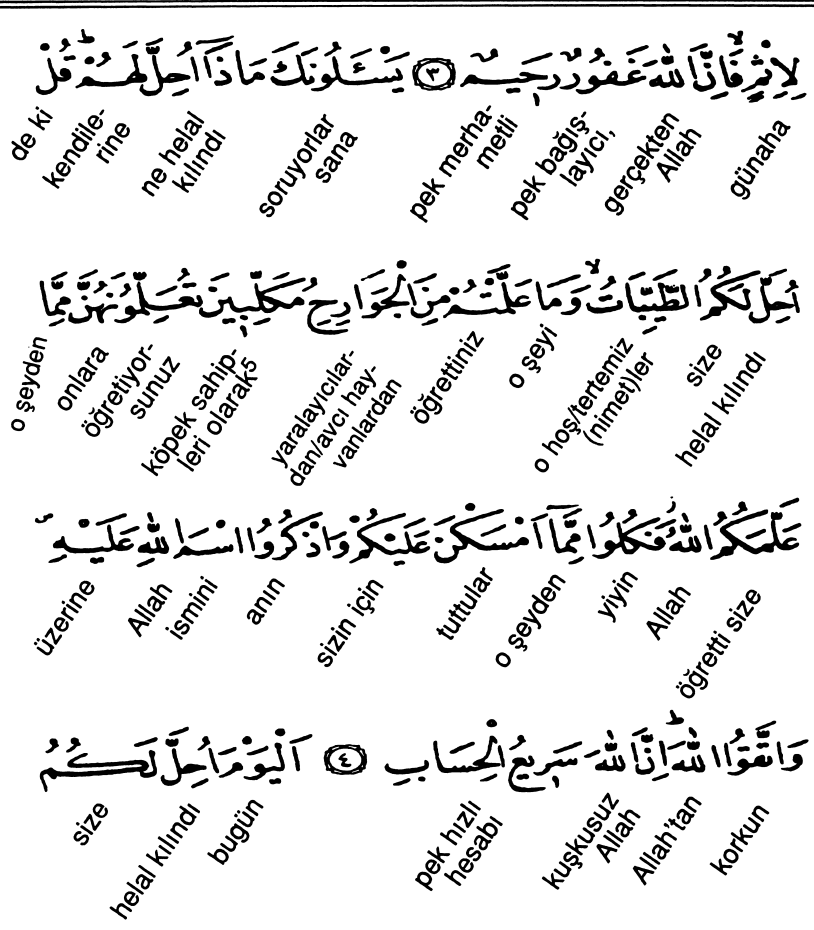

Meâl/3: "Size şunlar haram kılındı: Murdar olmuş hayvan, kan, domuz eti, Allah'tan başkasının adı anılarak kesilen,-(henüz canı üstünde iken yetişip) kestikleriniz hariç-boğulmuş, vurulmuş, yukarıdan düşmüş/yuvarlanmış, süsülmüş, canavarın/yırtıcı hayvanın yediği, dikili adak taşları üzerinde boğazlanan hayvanlar ve fal oklarıyla şans aramanız. Bütün bunlar bir fâsıklıktır/Hak yolundan çıkıştır. Bugün o küfredenler dininizden/dininizi bastıracaklarından ümit kestiler. Artık onlardan korkmayın, Benden korkun. Bugün dininizi sizin için kemale erdirdim, üzerinize nimetimi tamamladım, sizin için din olarak İslam'a razı oldum. Her kim aşırı açlık durumunda çaresiz bırakılırsa günaha yönelmeksizin (bu haram edilenlerden yiyebilir) kuşkusuz Allah pek bağışlayıcı, pek merhametlidir."

Meâl/4: "Sana, kendilerine neyin helal kılındığını soruyorlar. De ki: 'Size tertemiz (nimet)ler helal kılındı. Allah'ın size öğrettiğinden köpek sahipleri/ onları ava kışkırtan eğiticiler olarak kendilerini eğitmekte olduğunuz avcı hayvanlarca taliminiz üzere avlanılan şey; eve onların sizin için tuttuklarından yiyin ve üzerine Allah'ın adını anın. Allah'tan korkun. Cidden Allah pek hızlı hesapçıdır."

5- Ava kışkırtan/hayvan eğiticiler olarak (el-Câmi, IV, 66).

الطَّيِّبَاتُ ۖ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَّكُمْ ۖ وَطَعَامُكُمْ

yemeğiniz size helaldır kitaba verildiler o kimse-lerin yemeği o hoş/tertemiz (nimet)ler

حِلٌّ لَّهُمْ ۖ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ

o kimse-lerden namuslu hür kadınlar inanan kadınlardan namuslu hür kadınlar onlara helaldır

أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ

namuslu-lar olarak ücretlerini/ mehirlerini verdiğinizde onlara öncenizden kitaba verildiler

غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ ۗ وَمَن يَكْفُرْ

inkâr eder kim gizli dost-lar yok/ne de edinenler zina edi-ciler dışı

بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ۝٥

hüsrana uğrayacak-lardandır. âhirette o ameli gerçek-ten boşa çıkmıştır imanı

Meâl/5: "Bugün tertemiz nimetler size helal kılındı. Kendilerine kitap verilenlerin yemeği size helaldır, sizin yemeğiniz de onlara helaldır. Mümin kadınlardan iffetli hür kadınlar ile sizden önce kendilerine kitap verilenlerden hür namuslu kadınlar; sizler namuslular, zina yapmayanlar ve gizli dostlar edinmeyenler olarak onlara ücretlerini/mehirlerini verdiğinizde (size helaldırlar.) İmanı inkâr edenin ameli gerçekten boşa çıkmıştır ve o âhirette hüsrana uğrayacaklardandır."

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا

ey o | kimseler | iman ettiler | kalktığı-nızda | namaza | yıkayın

وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ

başlarınıza | sürün | dirseklere kadar | ellerinizi | yüzlerinizi

وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ۚ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا ۚ وَإِنْ

eğer | iyice te-mizlenin | cünüp | iseniz | iki topuğa kadar | ayaklarınıza

كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ

çukurdan /ayak yolundan | sizden | biriniz | veya geldi | veya üze-rinde bir yolculuk | hastalar | iseniz

أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا

tertemiz | bir toprağa | o zaman teyemmüm edin | bir su | bulama-dınız | kadınlara | veya do-kundunuz

فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ ۚ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ

kılsın | Allah | istemez | ondan | ellerinize | yüzleri-nize, | yani sürün

---

1- 'femsehû'nun başındaki 'fe' beyaniyye olarak değerlendirilmiştir. S.G.

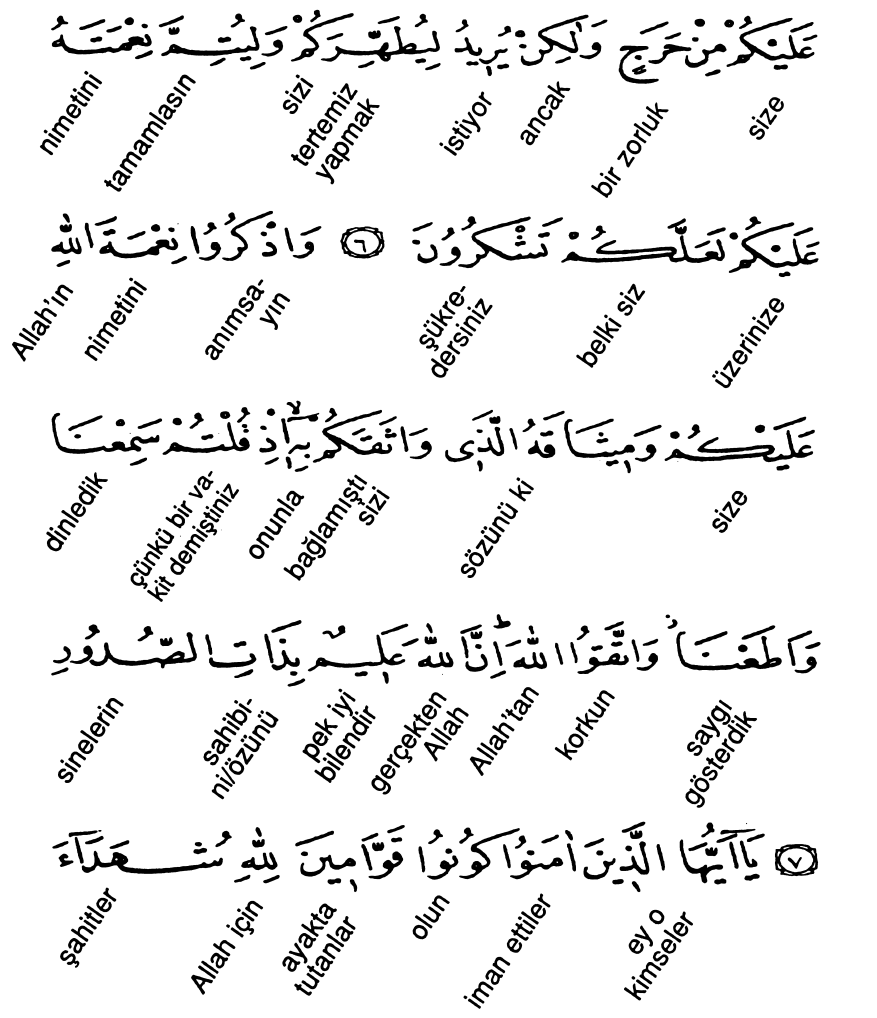

Meâl/6: "Ey inananlar! Namaza kalktığınızda/namaza durmak istediğinizde yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın, başlarınıza ve iki topuğa kadar da ayaklarınıza sürün/meshedin. Cünüp iseniz iyi temizlenin/boy abdesti alın. Hasta veya bir yolculukta iseniz yahut içinizden biri çukurdan/ayak yolundan gelmişse veya kadınlara dokunmuşsanız ve bu durumlarda bir su bulamamışsanız o zaman tertemiz bir toprağa teyemmüm edin yani yüzlerinize ve ellerinize ondan sürün. Allah size bir zorluk vermek istemiyor ancak o sizi tertemiz yapmayı, size yönelik nimetini tamamlamayı murat ediyor belki siz şükredersiniz."

Meâl/7: "Allah'ın üzerinizdeki nimetini ve kendisiyle sizi bağladığı/sizden teminat aldığı sözünü anımsayın. Çünkü siz: 'Dinledik ve saygı gösterdik' demiştiniz. Allah'tan korkun. Cidden Allah göğüslerin sahibini/özünü pek iyi bilendir."

بِالْقِسْطِ ۖ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا

adâleti / sakın cürüm işletmesin size / hınç/kin / bir topluluğa / üzerine / olmama

تَعْدِلُوا ۚ اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ

adâlet gösteriyorsunuz / adil davranın / o / daha yakındır / takvaya[2] / korkun / Allah'tan

إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا

kuşkusuz Allah / o şeye haberdârdır / yapageliyorsunuz / söz verdi / Allah / o kimselere / iman ettiler

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٩﴾

işlediler / iyi işleri / onlara var / bir mağfiret, / bir ödül / azametli

Meâl/8: "Ey iman edenler! Allah için (hakkı) ayakta tutanlar, adâletle şahitlik edenler olun. Bir kavme olan kin(iniz)/hınç(ınız)âdil davranmamanız için sakın sizi cürüm yapmağa sürüklemesin. Âdil davranın, o takvaya/sakınıp korunmağa daha yakındır. Allah'tan korkun. Hiç kuşkusuz Allah yapageldiklerinizden haberdârdır."

Meâl/9: "Allah, inanıp iyi işleri işleyenlere, kendilerine bir mağfiret ve azametli bir ödül olduğunu va'detti."

2- Korunup sakınmağa.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ

yârânıdırlar işte onlar âyetlerimizi yalanladılar küfrettiler O kimseler

الْجَحِيمِ ﴿١٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ

Allah'ın nimetini hatırlayın iman ettiler kimseler ey o alevli ateşin

عَلَيْكُمْ إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ

ellerini size uzatmalarını bir topluluk bir zaman kurmuştu/tasarlamıştı size

فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ

güvensin ancak Allah'a Allah'tan korkun sizden ellerini çekmişti

الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ۖ

israiloğullarının misakını/sözünü Allah kesin gerçekten aldı müminler

Meâl/10: "Küfredip âyetlerimizi yalanlayanlar; işte onlar ateşli alevin yârânıdırlar/halklarıdırlar."

Meâl/11: "Ey o iman edenler! Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani bir vakit bir topluluk size ellerini uzatmalarını tasarlamıştı da onların ellerini sizden çekip uzaklaştırmıştı. Allah'tan korkun. Müminler sadece Allah'a güvensin."

وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا ۖ وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ

sizinleyim / kuşkusuz ben / Allah buyurdu / nakîb1 / on iki / içlerinden / gönderdik

لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي

elçilerime / inanırsanız / zekatı / verirseniz / namazı / eğer kılarsanız

وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَأُكَفِّرَنَّ

elbette kesinlikle örterim / güzel / gerçekten bir borç / borç verirseniz / savunursanız kendilerini

عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي

akıyor / cennetlere / elbette kesinlikle sokarım sizi / günahlarınızı / sizden

مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۚ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَٰلِكَ مِنْكُمْ

sizden / bundan sonra / küfretti / kim / nehirler / altlarından

فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٢﴾ فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ

misaklarını/sözlerini / bozmaları sebebiyle / yolun / ortasını/düzünü / gerçekten saptırmıştır

Meâl/12: Gerçekten Allah, İsrailoğullarının misakını/sağlam sözünü aldı. İçlerinden on iki kefil gönderdik. Allah: 'Kuşkusuz Ben sizinle beraberim. Eğer namazı kılar-

---

1- Kefil/müfettiş.

لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ

kelimeleri | tahrif edi-yorlar[2] | katı | gönüllerini | kıldık | lanet ettik kendi-lerine

عَن مَّوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِّمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ

onunla | o şeyden ha-tırlatıldılar | nasibi | unuttular | yerlerinden

تَطَّلِعُ عَلَىٰ خَائِنَةٍ مِّنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ فَاعْفُ

affet | onlardan | sadece pek azı | onlardan | bir hainliğe | hep muttali olacaksın

عَنْهُمْ وَاصْفَحْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾

güzellik sergi-leyenleri | sever | kuşkusuz Allah | aldırma | onlardan

sanız, zekatı verirseniz, elçilerime inanırsanız, onları savunursanız, Allah'a gerçekten güzel bir borç verirseniz elbette kesinlikle günahlarınızı örterim, elbette kesinlikle sizi altından ırmaklar akan cennetlere sokarım. Bundan sonra içinizden kim küfrederse gerçekten o yolun düzünden sapmıştır."

Meâl/13: "Misaklarını/sözleşmelerini bozmaları yüzünden kendilerini lanetledik, kalplerini katılaştırdık. Kelimeleri yerlerinden oynatıyorlar. Kendisiyle öğütlendikleri şeyden pay almayı unuttular. İçlerinden pek azı dışında onlardan hep bir hainliği görüp duracaksın. Yine de kendilerini affet, aldırma. Cidden Allah güzellik sergileyenleri sever."

2- Kaydırıyorlar/oynatıyorlar.

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوٓا إِنَّا نَصَٰرَىٰٓ أَخَذْنَا مِيثَٰقَهُمْ فَنَسُوا

unuttular ahitlerini aldık hıristiyan-larız gerçekten biz dediler o kimse-lerden

حَظًّا مِّمَّا ذُكِّرُوا بِهِۦ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ ٱلْعَدَٰوَةَ

düşmanlığı aralarına bıraktık kendisiyle hatırlatıl-dılar o şeyden ki bir pay

وَٱلْبَغْضَآءَ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ ۚ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ ٱللَّهُ

Allah yakında haber verecek onlara kıyamet günü-ne değin kini

بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ

ey Ehlikitap sanatlar yapıyorlar idiler o şeyi

قَدْ جَآءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِّمَّا

o şeyden pek çoğu sizin için açıklıyor elçimiz gerçekten geldi size

Meâl/14: "'Biz, hıristiyanlarız' diyenlerden ahitlerini almıştık. Kendisiyle hatırlatıldıkları şeyden pay almayı unuttular. Bunun üzerine aralarına kıyamet gününe değin düşmanlığı ve kini bıraktık. Allah, ne sanat yapageldiklerini yakında kendilerine haber verecek."

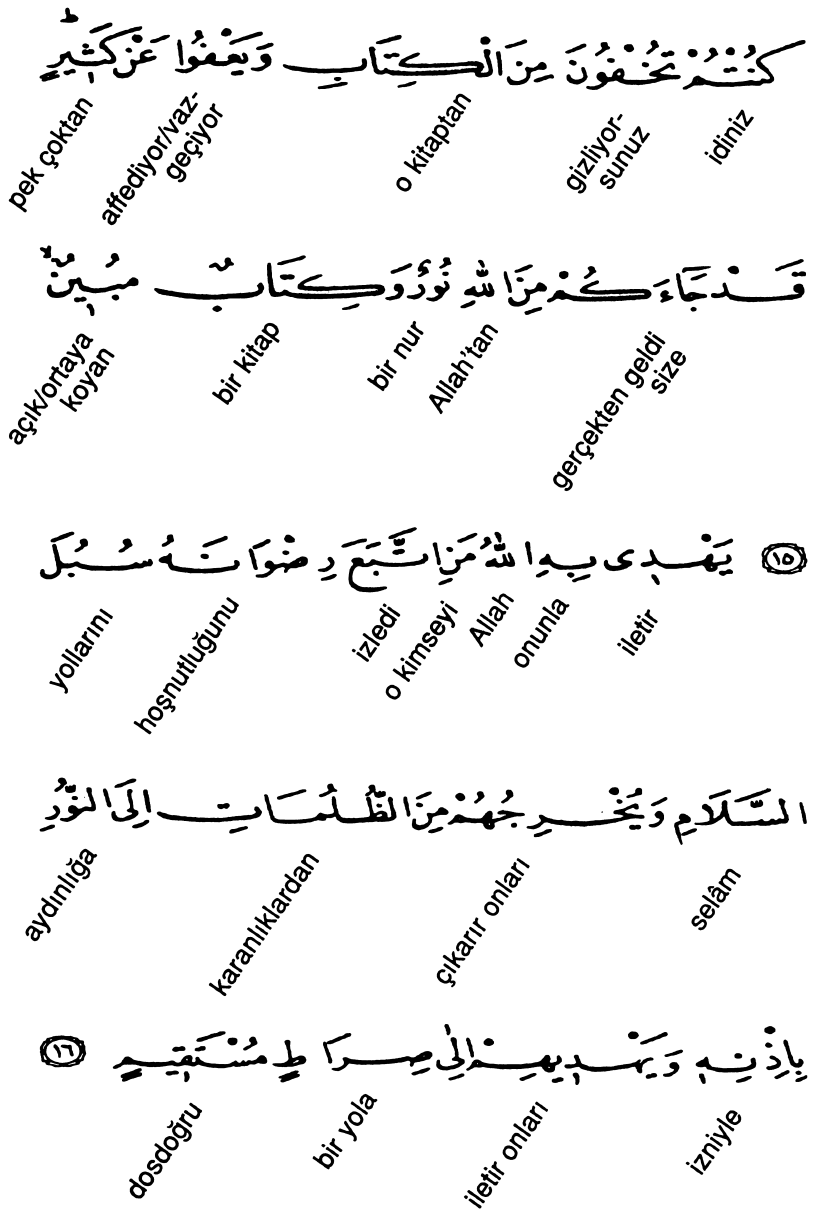

Meâl/15: "Ey Ehlikitap! Gerçekten size, o kitaptan gizleyegeldiğiniz pek çok şeyi açıklayan pek çoğundan da vazgeçen elçimiz geldi. Gerçekten size Allah'tan bir nur, açık/belgeleri ortaya koyan bir kitap geldi."

Meâl/16: "Allah, hoşnutluğunu izleyenleri onunla selâm/selâmet yollarına iletir, kendilerini izniyle karanlıklardan aydınlığa çıkarır, onları dosdoğru bir yola iletir."

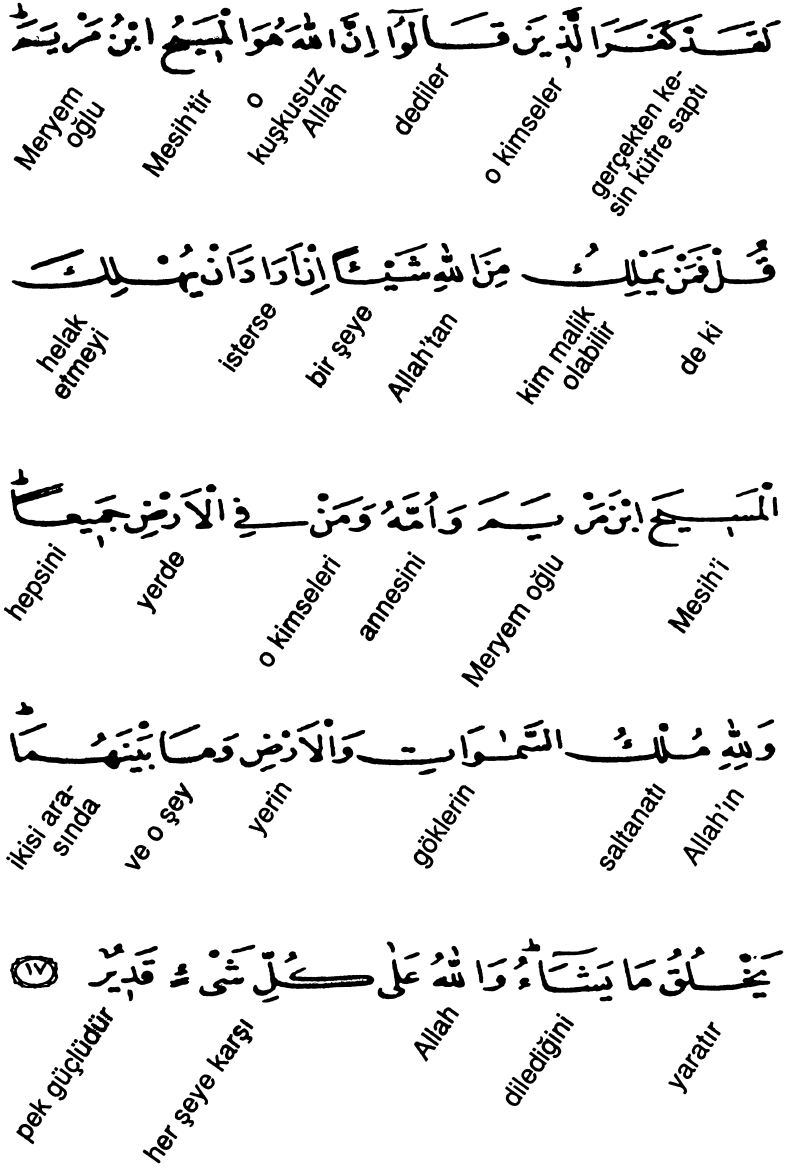

Meâl/17: "Gerçekten: 'Allah, Meryemoğlu Mesih'tir' diyenler küfre sapmıştır. De ki: 'Allah, Meryem oğlu Mesih'i, annesini yeryüzündekilerini hepsini helak etmeyi isterse kim Allah'tan bir şeye malik olabilir/kurtarabilir? Göklerin, yerin ve aralarındakilerin mülkü/saltanatı Allah'ındır. Dilediğini yaratır. Allah her şeye karşı pek güçlüdür."

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ ۚ قُلْ

de O'nun sevgilileri-yiz Allah'ın oğullarıyız biz hristiyanlar yahudiler, dedi

فَلِمَ يُعَذِّبُكُم بِذُنُوبِكُم ۖ بَلْ أَنتُم بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ ۚ يَغْفِرُ لِمَن

o kimse için bağışlar yarattı o kimse-lerden beşer siz de bilakis günahlarınız sebebiyle peki niye azap edi-yor size

يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ ۚ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

yerin göklerin mülkü Allah'ın diliyor o kimseye azap eder diliyor

وَمَا بَيْنَهُمَا ۖ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ

gerçekten geldi size ey kitab ehli son dönüş ancak O'nadır ikisi arasın-da o şeyin ki

رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَىٰ فَتْرَةٍ مِّنَ الرُّسُلِ أَن تَقُولُوا مَا جَاءَنَا

gelmedi bize deme(me) niz için peygam-berlerden fetrette[1] size açıklayan peygam-berimiz

Meâl/18: "Yahudilerle hristiyanlar: 'Biz Allah'ın oğulları ve sevgilileriyiz' dediler. De ki: 'Öyle ise neden size günahlarınız yüzünden azap ediyor. Bilakis siz O'nun yarattıklarından bir(er) beşersiniz. Dilediğini bağışlar dilediğine azap eder. Göklerin, yerin ve bu ikisi arasındakilerinin mülkü/saltanatı O'nundur. Son dönüş ancak O'nadır."

1- Kesiklik, kopukluk anlamındaki 'Fetret' lafzı iki peygamber arasında peygambersiz geçen devre manasında ıstılah olmuştur.

مِنْ بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ ۗ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ

karşı her | Allah | bir uyarıcı | bir müjdeci | gerçekten geldi size | yok/ne de bir uyarıcı | bir müjdeci

شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ

nimetini | hatırlayın | ey kavmim | kavmine | Musa | bir zaman demişti | pek güçlü-dür | şeye

اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا وَآتَاكُمْ

vermişti size | melikler | kılmıştı sizi | peygam-berler | içinizden | çünkü yap-mıştı | size | Allah'ın

مَا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٠﴾ يَا قَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ

o toprağa | girin | ey kavmim | âlemler-den | hiç kimseye | vermedi | o şeyi

الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِكُمْ

arkalarınıza | dönmeyin | sizin için Allah | yazdı | ki | kutsanmış

Meâl/19: "Ey Kitap ehli! Peygamberlerin arasının kesildiği bir dönemde gerçekten size elçimiz geldi. 'Bize ne bir müjdeci ne bir uyarıcı geldi' demememiz için size (gerçekleri) açıklıyor. Cidden size bir uyarıcı ve bir müjdeci geldi. Allah her şeye karşı pek güçlüdür."

Meâl/20: "Bir zaman Musa kavmine şöyle demişti: Ey kavmim! Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın, çünkü içinizde peygamberler yarattı, sizi krallar yaptı,âlemlerden hiç kimseye (hiçbir topluma) vermediğini size verdi."

فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿٢١﴾ قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ

pek zorbalar — bir kavim — gerçekten orada — ey Musa — dediler — hüsrana uğramışlar olarak — yoksa dönmüş olursunuz

وَإِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا حَتَّىٰ يَخْرُجُوا مِنْهَا ۖ فَإِنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا

oradan — çıkarlarsa — oradan — çıkmalarına kadar — asla girmeyiz oraya — cidden biz

فَإِنَّا دَاخِلُونَ ﴿٢٢﴾ قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْعَمَ اللَّهُ

Allah — lutufta bulunmuştu — korkuyorlar — o kimselerden — iki adam — dedi — girenleriz — o zaman cidden biz

عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ ۚ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ

cidden siz — girerseniz oraya — kapıdan — üzerlerine — girin — ikisine

غَالِبُونَ ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٣﴾

müminler — iseniz — güvenin — sadece Allah'a — üstün gelenlersiniz dir

Meâl/21: "Ey kavmim! Allah'ın sizin için yazdığı (taktir ettiği) o kutsanmış toprağa girin, gerisingeri arkalarınıza dönmeyin sonra hüsrana uğramışlar olarak dönersiniz."

Meâl/22: "Dediler: Ey Musa! Gerçekten orada pek zorba bir kavim var. Biz gerçekten, onlar oradan çıkıncaya değin asla oraya girmeyeceğiz. Oradan çıkarlarsa o zaman gerçekten bizler de gireriz."

Meâl/23: "(Allah'tan) korkanlardan kendilerine Allah'ın lutufta bulunmuş olduğu iki adam şöyle dedi: Üzerlerine kapıdan girin/baskın yapın. Oradan girerseniz cidden üstün gelirsiniz/kendilerini yenersiniz, inananlarsanız sadece Allah'a güvenin."

قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِنَّا لَن نَّدْخُلَهَا أَبَدًا مَّا دَامُوا فِيهَا فَاذْهَبْ

git — orada — oldukları sürece — hiçbir zaman — asla girmeyiz oraya — gerçekten biz — ey Musa — dediler

أَنتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي

cidden ben — Rabbim — dedi — oturanlarız — işte burada — cidden biz — ikiniz savaşın — ve Rabbin — sen

لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ

o topluluğun — arasını — aramızı — artık ayır — ve kardeşime — sadece kendime — hâkim değilim

الْفَاسِقِينَ ﴿٢٥﴾ قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً

yıl — kırk — onlara — haram kılınmıştır — artık cidden orası — buyurdu — fâsıklar

يَتِيهُونَ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾ وَاتْلُ

oku — fâsıklar — o topluluğa — kederlenme — o yerde — sersem dolaşacaklar

Meâl/24: "Dediler: Ey Musa! Onlar orada bulundukça cidden biz kesinlikle oraya girmeyiz git sen ve Rabbin, ikiniz savaşın, işte biz burada oturuyoruz."

Meâl/25: "Rabbim! Cidden ben sadece kendime ve kardeşime hâkimim, artık bizimle o fâsıklar topluluğunun arasını ayır."

Meâl/26: "(Allah) buyurdu: Artık cidden orası (o kutsanmış toprak) kendilerine kırk yıl haram kılınmıştır, o yerde sersem sersem dolaşacaklar. Sen de o fâsıklar topluluğu için kederlenme."

عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا

birisinden kabule-dilmişti bir(er) kurban ikisi kurban etmişlerdi bir vakit gerçeğiyle Adem'in iki oğlunun haberini onlara

وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ

Allah ancak ka-buleder demişti seni elbette ve ke-sinlikle öldü-receğim demişti ötekinden kabuledil-memişti

مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾ لَئِنْ بَسَطْتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِبَاسِطٍ

uzatan ben deği-lim öldürmen için beni elini bana eğer uza-tırsan müttaki-lerden

يَدِيَ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾

âlemlerin Rabbi Allah'tan korkarım cidden ben öldüreyim diye seni sana elimi

إِنِّي أُرِيدُ أَنْ تَبُوءَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ

mensup-larından olasın günahınla günahımla dönmeni istiyorum kuşkusuz ben

Meâl/27: "(Ey Muhammed) onlara Âdem'in iki oğlunun haberini gerçeğiyle oku. Bir zaman ikisi birer kurban etmişlerdi de birinden kabuledilmiş diğerinden kabul edilmemişti. (Kurbanı kabuledilmeyen): 'Seni elbette ve kesinlikle öldüreceğim' dedi. (Öteki): 'Allah ancak takva sahiplerinden kabuleder' dedi."

Meâl/28: "Eğer bana, beni öldürmen için elini uzatırsan ben seni öldürmem için sana elimi uzatmam! Cidden ben, âlemlerin Rabbi Allah'tan korkarım."

1- Âdem peygamberin iki oğlu Hâbil ile Kâbil idi. Hâbil'in kurbanı kabuledilmiş Kâbilinki kabuledilmemiş, bunun üzerine Kâbil Hâbil'i öldürmüştü.

النَّارِ وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ

nefsi kendisi için derken arzuladı | o zâlimlerin | cezası | işte bu | ateşin

قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٣٠﴾ فَبَعَثَ اللَّهُ

Allah akabinde gönderdi | hüsrana uğrayanlardan | ve oldu | onu sonuçta öldürdü | kardeşini | öldürmeyi

غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُوَارِي سَوْأَةَ

sev'esini/cendeğini saklayacak | nasıl | göstersin diye ona | yerde | eşelenen | bir karga

أَخِيهِ قَالَ يَا وَيْلَتَىٰ أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَٰذَا الْغُرَابِ

bu karga | gibi | olmamdan | âciz mi kaldım | vay bana | dedi | kardeşinin

فَأُوَارِيَ سَوْأَةَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ ﴿٣١﴾

pişmanlardan | sonuçta oldu | kardeşimin | sev'esini/cendeğini | saklayayım

Meâl/29: "Kuşkusuz ben, senin benim günahım ve senin kendi günahınla dönüp gitmeni böylece ateşin mensuplarından olmanı istiyorum. İşte budur o zâlimlerin cezası."

Meâl/30: "Derken nefsi kendisi hesabına kardeşi öldürmeğe istek gösterdi, o da onu öldürdü ve hüsrana uğrayanlardan oldu."

Meâl/31: "Akabinde Allah bir karga gönderdi, karga kardeşinin cesedini nasıl saklayacağını göstermesi için yerde eşeleniyordu. 'Yuh bana! Bu karga gibi olmamdan bile âciz miyim ki kardeşimin cesedini saklayayım?!' dedi ve pişmanlık duyanlardan oldu."

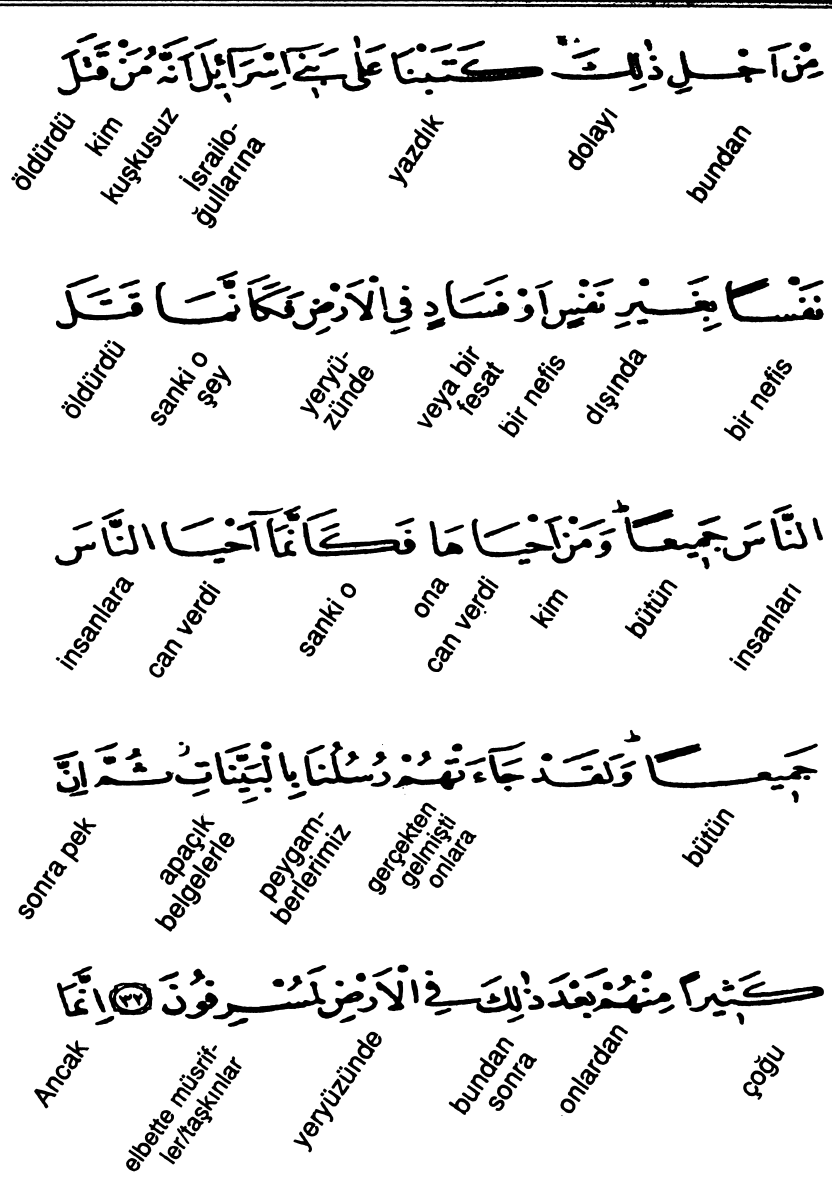

Meâl/32: "Bundan dolayı İsrailoğullarına şunu şazdık: 'Cidden kim bir cana, bir can mükabilinde olmaksızın veya yeryüzünde fesat çıkarmamışken öldürürse sanki bütün insanları öldürmüştür; kim de ona/bir cana hayat verirse bütün insanlara hayat vermiş gibidir.' Gerçekten onlara, peygamberimiz apaçık belgelerle geldi. Sonra içlerinden pek çoğu bunun ardından yeryüzünde taşkınlık yapmaktadırlar."

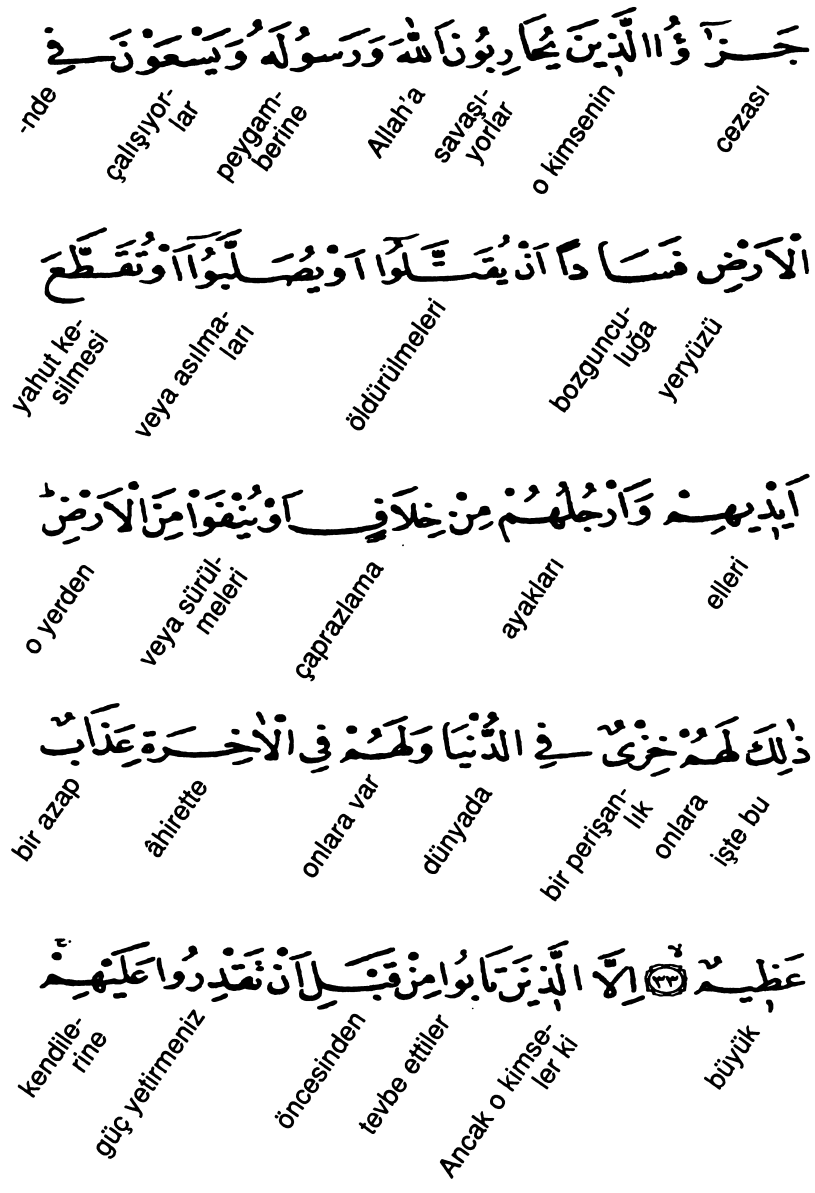

Meâl/33: "Allah'a ve peygamberine karşı savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarmağa uğraşanların behemehal cezası öldürülmeleri veya asılmaları veya çaprazlama ellerinin ve ayaklarının kesilmesi yahut bulundukları yerden sürülmeleridir. Bu, onlar için dünyada bir perişanlıktır; âhirette ise onlara pek büyük bir azap vardır."

فَاعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٤﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟

iman et-tiler | kimseler | ey o | pek merha-metlidir | pek bağış-layıcı, | kuşkusuz Allah | bilin ki

ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱبْتَغُوٓا۟ إِلَيْهِ ٱلْوَسِيلَةَ وَجَٰهِدُوا۟ فِى

-nda | cihâd edin | Vesile[1]'yi | O'na | arayın | Allah'tan | korkun

سَبِيلِهِۦ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٥﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَوْ أَنَّ

cidden olsa | küfre sap-tılar | kuşkusuz o kimseler | iflâh olur-sunuz | belki siz | yolu

لَهُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُۥ مَعَهُۥ لِيَفْتَدُوا۟ بِهِۦ مِنْ

-dan | onu | fidye ver-sinler diye | onunla | ve bir misli | hepsi | yerde | onların

عَذَابِ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٦﴾

pek elemli | bir azap | onlara var | onlardan | kabuledilmez | gününün kıyamet | azabın

Meâl/34: "Ancak sizin kendilerine üstün gelmenizden önce tevbe edenler başka (onlara ilişmeyin). Bilin ki Allah pek bağışlayıcı, pek merhametlidir."

Meâl/35: "Ey o iman edenler! Allah'tan kokun, O'na doğru Vesile'yi arayın, yolunda cihad edin belki siz iflâh olursunuz."

Meâl/36: "Kuşkusuz o küfre sapanlar, cidden yeryüzündekilerinin hepsi ve yanında onun bir katı onların olsa da kıyamet gününün azabından kurtulmak için onu fidye vermek isteseler kendilerinden kabuledilmez, onlara elemli bir azap vardır."

1- 'el-Vesîle'nin muarref billam olması dikkate şâyandır. Her vesile ona doğru götürmez, ona götüren Vesile Kur'anda belirlenenlerdir. S.G.

يُرِيدُونَ أَن يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُم بِخَارِجِينَ مِنْهَا

ondan çıkanlar onlar oysa değil ateşten çıkmalarını isterler

وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٧﴾ وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا

kesin hırsız kadın hırsız erkek mukîm[1] bir azap onlara

أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾

pek hikmetlidir Azîz[3]dir Allah Allah'tan bir nekâl[2] ikisinin yaptıklarına ceza olmak üzere ikisinin ellerini

فَمَن تَابَ مِن بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ ۗ

tevbesini kabuleder gerçekten Allah uslanırsa haksızlığının sonrasından tevbe ederse kim

إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٩﴾ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ

mülkü O'nun kuşkusuz Allah Bilmedin mi pek merhametlidir. pek bağışlayıcı, kuşkusuz Allah

Meâl/37: "Onlar ateşten çıkmak isterler, fakat ondan çıkacak değillerdir. Onlara sürüp gidecek bir azap vardır."

Meâl/38: "Hırsızlık yapan erkek ile hırsızlık yapan kadın, bu ikisinin ellerini yaptıklarına bir ceza olmak, Allah'tan ibretli bir ders olmak üzere kesin. Allah Aziz'dir, pek hikmetlidir."

Meâl/39: "Kim ölümünden sonra tevbe edip uslanırsa kuşkusuz Allah onun tevbesini kabuleder. Cidden Allah pek bağışlayıcı, pek merhametlidir."

1- Yerlerinde durduran/sürüp gidecek.

2- Başkalarına ders, ibret olacak bir ceza olmak üzere.

3- Bkz. Aziz sıfatı.

Meâl/40: "Göklerin ve yerin mülkünün/saltanatının/hükümdarlığının Allah'ın olduğunu bilmedin mi? O dilediğine azap eder, dilediğini bağışlar. Allah her şeye karşı pek güçlüdür."

يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِنۢ بَعْدِ مَوَاضِعِهِۦ يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ

verildinizse derler yerleri sonrasın- dan kelimeleri tahrif ederler

هَٰذَا فَخُذُوهُ وَإِن لَّمْ تُؤْتَوْهُ فَٱحْذَرُوا۟ ۚ وَمَن يُرِدِ

istiyor kim ki çekinin ona verilmedi- nizse alın onu buna

ٱللَّهُ فِتْنَتَهُۥ فَلَن تَمْلِكَ لَهُۥ مِنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ

işte onlar bir şeye Allah'tan onun için asla malik olamazsın fitnesini Allah

ٱلَّذِينَ لَمْ يُرِدِ ٱللَّهُ أَن يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ ۚ لَهُمْ فِى

-da onlara var kalplerini tertemiz yapmayı Allah istememiş o kimse- ler ki

ٱلدُّنْيَا خِزْىٌ وَلَهُمْ فِى ٱلْءَاخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٤١﴾

büyük bir azap âhirette onlara var bir rezillik dünya

Meâl/41: "Ey o peygamber! Ağızlarıyla: 'Biz iman ettik' dedikleri halde kalpleri inanmayanlardan küfürde yarışanlar ile yahudilerden yalanı çok iyi dinleyenler, sana gelmemiş bir başka topluluk için pek iyi dinleyenler kelimeleri yerlerinden sonra tahrif ediyorlar/kaydırıyorlar. 'Eğer size bu verilirse alın verilmezse sakının' derler. Allah kimi fitneye düşürmeyi murat ederse onun için Allah'tan hiçbir şeye mâlik olamazsın/Allah'tan onun için bir şey koparamazsın. İşte onlar! O kimseler ki Allah onların gönüllerini tertemiz yapmayı istememiş. Onlara dünyada bir rezillik var, âhirette de onlara büyük bir azap bulunmaktadır."

Meâl/42: "Alabildiğince yalanı dinlerler, oburca haramı yerler. Sana gelirlerse aralarında hüküm ver veya kendilerinden yüz çevir. Eğer onlardan yüz çevirirsen sana asla hiçbir şeyle zarar veremezler. Hüküm verdiğinde aralarında adâletle hüküm ver. Gerçekten Allah adâlet gösterenleri sever."

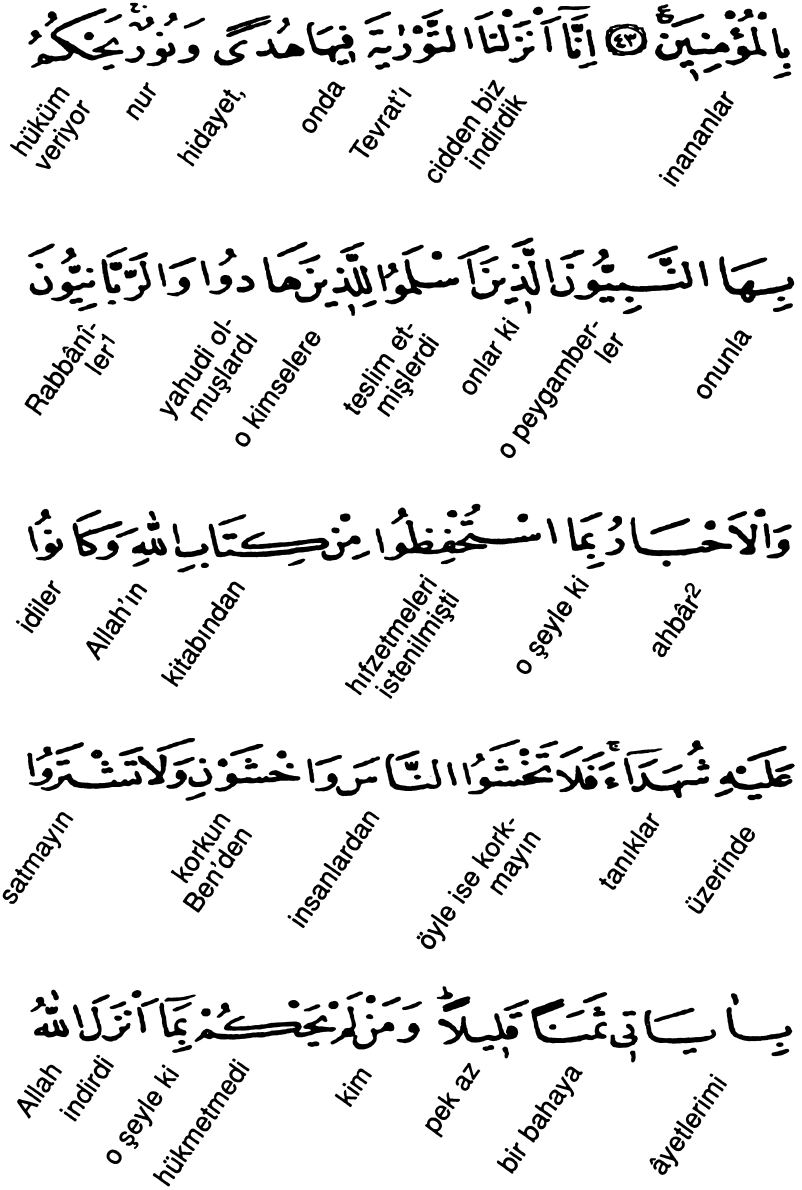

Meâl/43: "İçinde Allah'ın hükmü bulunan Tevrat yanlarında iken seni nasıl hakem yapıyorlar? Sonra da bunun ardından dönüyorlar. İşte onlar müminler değil."

1- Kendilerini Allah'a vermiş irfan sahibi Allah erleri/ruhbanlar.

2- Yahudilerin kalem erbabı derin, yüksek fıkıh âlimleri/hahamlar.

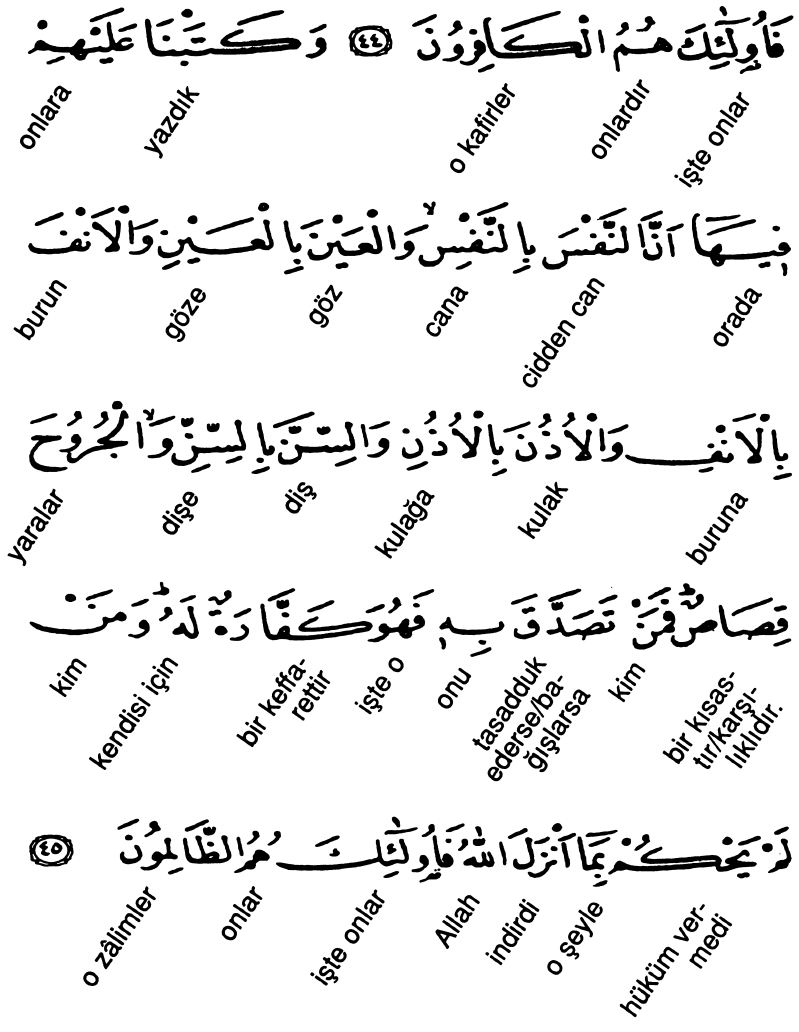

Meâl/44: "Gerçekten, içinde bir hidayet ve nur bulunan Tevrat'ı Biz indirdik. İslam olmuş/Hakka teslim olmuş peygamberler yahudi olmuş kimselere, Rabbânî âlimler ile Allah'ın kitabından bellemekle memur kılınmış ileri düzeydeki yahudi fıkıh âlimleri -ona pek iyi tanık idiler- onunla hüküm veriyorlar(dı). Öyle ise insanlardan korkmayın Ben'den korkun, âyetlerimi pek az bir bahaya satmayın. Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse işte onlar; onlardır o kafirler."

Meâl/45: "Orada (Tevrat'ta) üzerlerine şunu yazdık: 'Cidden cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş ve yaralar karşılıklı/kısastır (ödeşmedir). Kim onu (hakkını) sadakasına sayarsa bu kendisi için bir keffârettir. Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse işte onlar; onlardır o zâlimler!"

وَقَفَّيْنَا عَلَىٰٓ ءَاثَارِهِم بِعِيسَى ٱبْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ

önünde | o şeyi | doğrulayı-cı olarak | Meryem oğlu | İsa'yı | izleri üzerinde | iz sürdürdük[1]

مِنَ ٱلتَّوْرَىٰةِ وَءَاتَيْنَٰهُ ٱلْإِنجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا

doğrulayı-cı olarak | bir nur | bir hida-yet | onda | İncil'i | verdik ona | Tevrat'tan[2]

لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ ٱلتَّوْرَىٰةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾

müttaki-ler için | bir öğüt olarak | bir hidayet | Tevrat'tan | önünde | o şey

وَلْيَحْكُمْ أَهْلُ ٱلْإِنجِيلِ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فِيهِ ۚ وَمَن لَّمْ يَحْكُم

hüküm vermez | kim | içinde | Allah | indirdi | o şeyle ki | İncil'in | ehli[3] | hüküm versin

بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ ﴿٤٧﴾ وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكَ

sana | indirdik | o fâsıklar | onlardır | işte onlar | Allah | o şeyle indirdi

Meâl/46: "Onların (peygamberlerin) izleri üzerinde Meryem oğlu İsa ile önündeki Tevrat'ı/veya Tevrat'ın bir bölümünü doğrulayıcı olarak iz sürdürdük, ona hidayet ve nur içeren, önündeki Tevrat'ı/veya Tevrât'ın bir bölümünü doğrulayan, takva sahipleri için bir rehber ve bir öğüt olmak üzere İncil'i verdik."

Meâl/47: "İncil bağlıları Allah'ın onun içinde indirdiğiyle hüküm versin. Kim Allah'ın indirdiğiyle hüküm vermezse işte onlar; o fâsıklar."

1- Arkadan gönderdik.

2- et-Tevrat kelimesinin başındaki 'min' teb'iziyye olarak değerlendirenlere göre Tevrat'ın bir bölümünü doğrulayıcı anlamındadır.

3- Sahipleri/bağlıları/müntesipleri.

الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا

müheymin[4] olarak | kitaptan | önündekini | doğrulayıcı olarak | gerçekle | kitab'ı

عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ

hevesle-rine | uyma | Allah | indirdi | o şeyle | aralarında | öyle ise hüküm ver | ona

عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا

bir yol | bir şeriat | sizden | yaptık | herkes için | haktan | sana | o şeyden geldi

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَٰكِن لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ

verdiğin-de size | sizi | sınamak için | ancak | tek | bir ümmet | elbette yapardı sizi | Allah | dileseydi

فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُم

haber verir size | topluca | dönüşünüz | yalnız Allah'a | o hayırlara | o halde koşun

4- Şâhit, hâfız, emin, rakîb olarak.

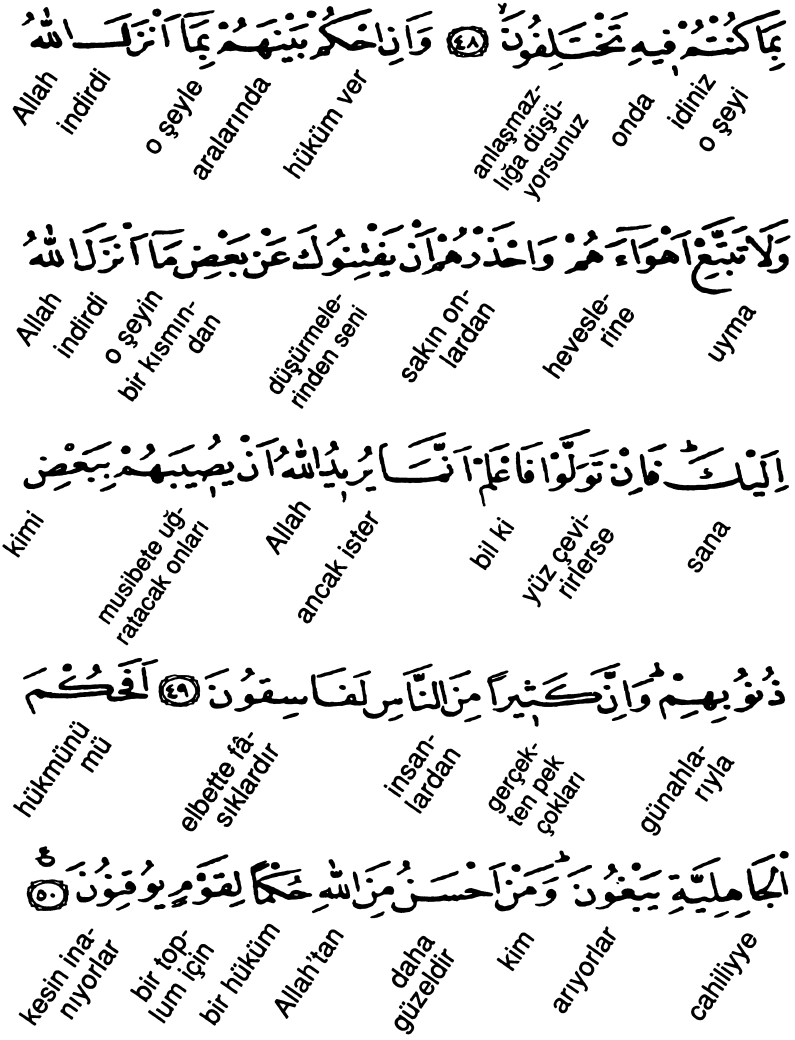

Meâl/48: "Sana, önündeki kitabı/kitaptan bir bölümünü doğrulayıcı ve ona şahit olan kitabı gerçekle indirdik. Öyle ise aralarında Allah'ın indirdiğiyle hüküm verin, sana gelmiş olan haktan sapıp heveslerine uyma. Sizden herkes (her ümmet) için bir şeriat, bir yol yaptık. Allah dileseydi elbette bir tek ümmet yapardı. Ancak, size verdiklerinde sizi sınayacak. Öyle ise o hayırlara koşun. Hepinizin dönüşü sadece Allah'adır, anlaşmazlığa düşegeldiğiniz hususlarda gerçeğin ne olduğunu size haber verecek."

Meâl/49: "Aralarında, Allah'ın indirdiğiyle hükmet, onların heveslerine uyma, Allah'ın sana indirdiklerinin bir kısmından seni şaşırtmalarından onlardan sakın. Yüz çevirirlerse bil ki Allah onları bazı günahları yüzünden musibete uğratmayı istiyor. Gerçekten insanlardan pek çoğu elbette fâsıklardır/doğru yoldan çıkmış kişilerdir."

Meâl/50: "Cahiliye hükmünü mü arıyorlar? Kesin şekilde inanana gelen bir toplum için Allah'tan daha güzel hüküm veren kimdir."

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ ٱلْيَهُودَ وَٱلنَّصَٰرَىٰٓ أَوْلِيَآءَ ۘ بَعْضُهُمْ

onların kimi dostlar hristiyan-ları yahudileri, edinmeyin iman ettiler ey o kim-seler

أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ

o toplu-luğu doğruya iletmez kuşkusuz Allah onlardan-dır kuşkusuz o sizden kim dost edinir onları kiminin dostlarıdır

ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٥١﴾ فَتَرَى ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ يُسَٰرِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ

diyorlar içlerinde koşuşu-yorlar bir hastalık kalplerin-de var o kimseleri görüyorsun zâlimler

نَخْشَىٰٓ أَن تُصِيبَنَا دَآئِرَةٌ ۚ فَعَسَى ٱللَّهُ أَن يَأْتِىَ بِٱلْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِندِهِۦ

katından veya bir emri fethi getirmesi Allah'ın umulur bir dâire[1] değmesin-den bize korku-yoruz

فَيُصْبِحُوا۟ عَلَىٰ مَآ أَسَرُّوا۟ فِىٓ أَنفُسِهِمْ نَٰدِمِينَ ﴿٥٢﴾ وَيَقُولُ ٱلَّذِينَ

o kimseler diyor pişmanlar nefislerin-de gizledik-lerine olacaklar

Meâl/51: "Ey iman edenler! Yahudi ve hristiyanları dostlar edinmeyin, kiminiz kiminin dostlarıdır. Sizden kim onları dost edinirse cidden o onlardandır. Kuşkusuz Allah o zâlim topluluğu doğruya iletmez.

Meâl/52: "Bunun için kalplerinde bir hastalık bulunanların: 'Başımıza bir felaket dokunacak diye korkuyoruz' diyerek onların (yahudi ve hristiyanların) içlerine koşuştuklarını görürsün. Umulur ki Allah zafer veya katından bir emir getirir de onlar nefislerinde/içlerinde gizlediklerine pişmanlık duyanlar olurlar."

1- Dünyanın başucunda dönüp dolaşan musibeti, inkılabı, felâketi.

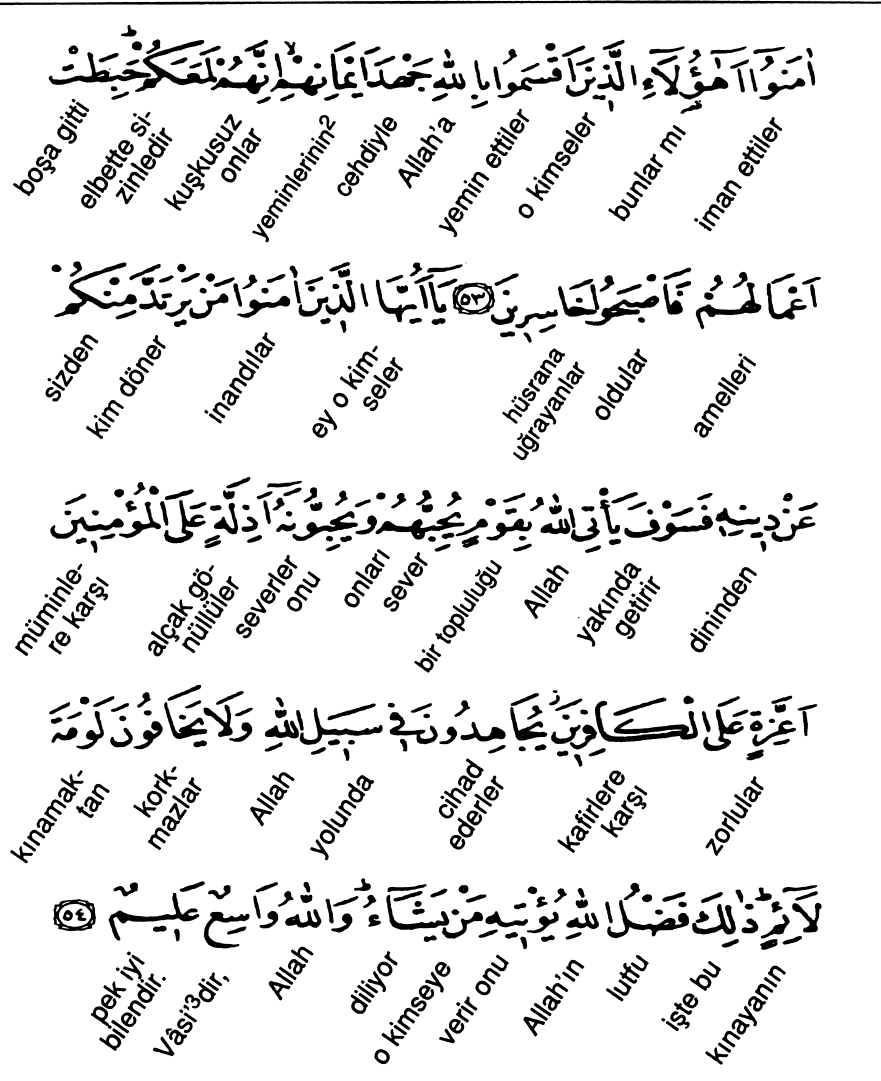

Meâl/53: "İman edenler: 'Bunlar mı gerçekten sizinle birlikte olacaklarına dair yeminlerinin son kertesine değin Allah'a yemin etmişlerdi?' diyecek. Amelleri boşa gitti, hüsrana uğrayanlar oldular."

Meâl/54: "Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse yakında Allah, (onların yerine) kendilerini sevdiği, onların da kendisini sevdiği bir topluluğu getirir ki bunlar müminlere karşı alçak gönüllü, kafirlere karşı da onurludurlar, Allah yolunda cihad ederler, kınayıcının kınamasından korkmazlar. Bu, Allah'ın lutfudur, onu dilediğine verir. Allah Vâsi'dir, pek iyi bilendir."

2- Güçlerinin yetebildiği yeminlerle/ne kadar yemin biliyorlarsa o yeminleriyle. S.G.

3- Bkz. 'Vâsi' sıfatı.

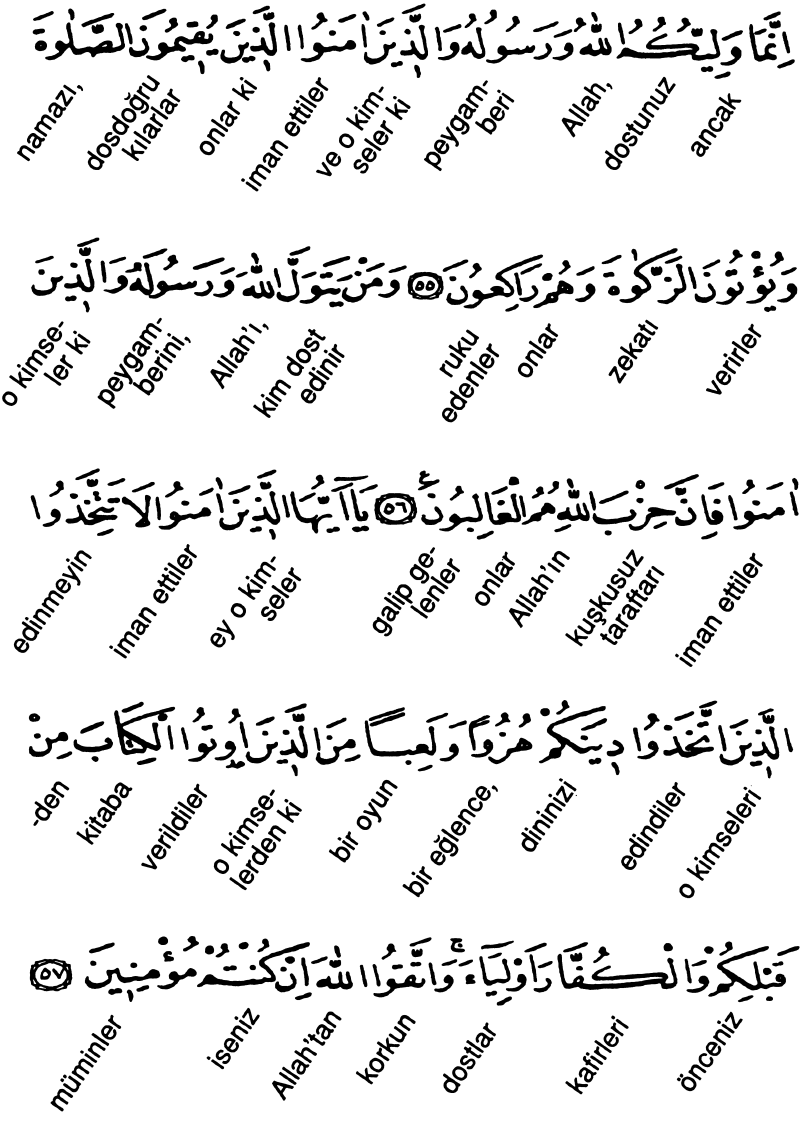

Meâl/55: "Dostunuz ancak Allah'tır, peygamberdir ve o iman edenlerdir ki rukuya varanlar olarak namazı dosdoğru kılarlar, zekâtı verirler."

Meâl/56: "Kim Allah'ı, peygamberini ve inananları dost edinirse (bilsin ki) kuşkusuz Allah'ın taraftar(lar)ı onlardır galipler."

Meâl/57: "Ey o iman edenler! Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden dininizi bir eğlence, bir oyun edinenleri ve kafirleri dostlar edinmeyin. Eğer müminlerseniz Allah'tan korkun."

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَوٰةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ

bir toplu-luk / kuşkusuz onlar / işte bu / bir oyun / bir eğlence / ediniler onu / namaza / çağırdı-ğınızda

لَّا يَعْقِلُونَ ﴿٥٨﴾ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَنقِمُونَ مِنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِاللَّهِ

Allah'a / inandık diye / sadece / bizden / hoşlanmıyor musunuz / ey Ehli-kitap / de ki / akıl erdir-mezler

وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلُ وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ ﴿٥٩﴾ قُلْ

de ki / fâsıklar / oysa gerçek-ten çoğunuz / önceden indirilene / bize indirilene

هَلْ أُنَبِّئُكُم بِشَرٍّ مِّن ذَٰلِكَ مَثُوبَةً عِندَ اللَّهِ ۚ مَن لَّعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ

kendisine kızdı / Allah lanet etti ona / o kimse / Allah katında / cezaca / bundan / daha kö-tüsünü / haber vere-yim mi size

وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ ۚ أُولَٰئِكَ شَرٌّ

daha kö-tüdür / işte onlar / Tâğût'a / perestişte bu-lundu / domuzları / maymunu, / onlardan / yaptı

Meâl/58: "Namaza çağırdığınızda onu bir eğlence, bir oyun edinirler. Bunun sebebi çünkü cidden onlar akıl erdirmez bir topluluktur."

Meâl/59: "De ki: 'Ey Ehlikitab! Bizden, Allah'a, bize indirilene ve önceden indirilmiş olana inandığımız için hoşlanmıyorsunuz değil mi? Gerçekten çoğunuz fâsıklarsınız."

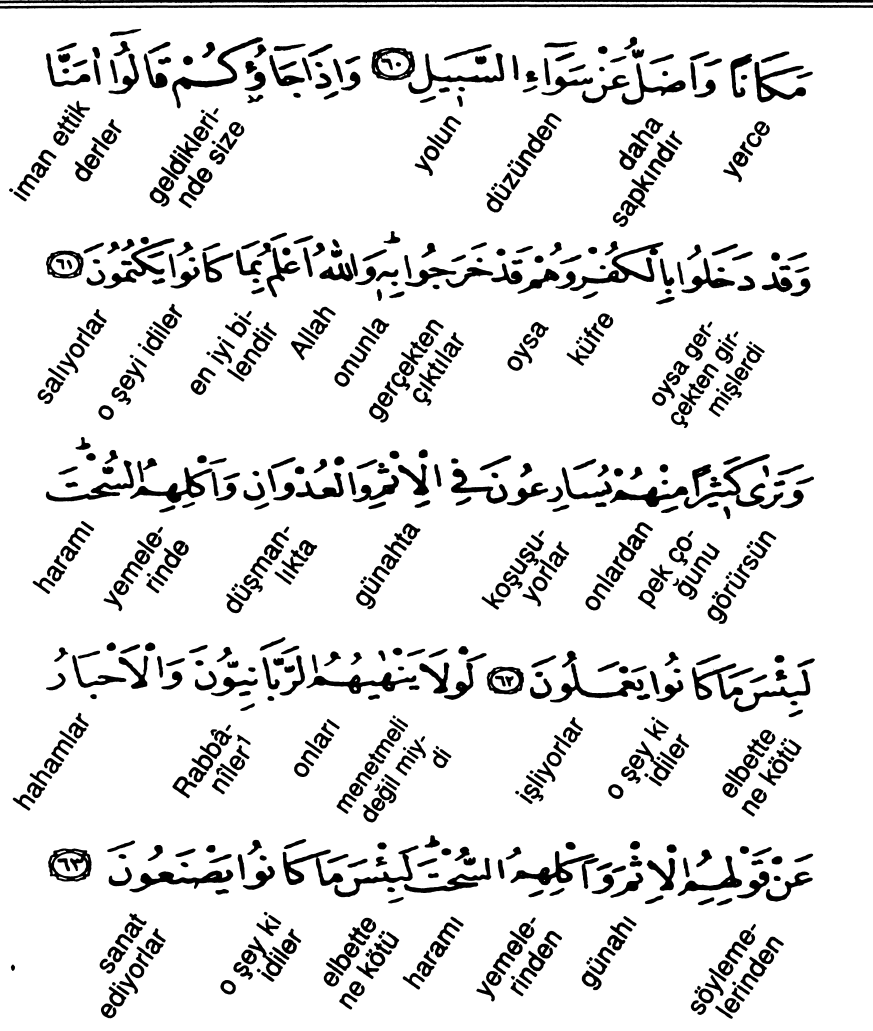

Meâl/60: "De ki: Size, ceza bakımından Allah katında bundan daha kötüsünü haber vereyim mi? Allah'ın kendisine lanet ettiği, kendisine gazap buyurduğu kimse ile kendilerinden maymun ve domuzlar yaptığı ve Tâğût'a perestişte bulunanlar. İşte onlar! Yerce en kötü durumda ve yolun düzünden en çok sapmış olanlardır."

Meâl/61: "Size geldiklerinde: 'İman ettik' derler. Oysa (yanınıza) küfürle girmiş, onunla çıkmışlardır. Allah saklayageldiklerini en iyi bilendir."

Meâl/62: "Onlardan pek çoğunun günahta, düşmanlıkta ve haram yemelerinde koşuştuklarını görürsün. Gerçekten yapageldikleri ne kötüdür."

Meâl/63: "Ruhbanlar ve hahamlar kendilerini günah söylemelerinden, haram yemelerinden menetmeli değiller miydi? Yapageldikleri sanat ne fenadır."

1- Ruhbanlar.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ ۚ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا ۘ بَلْ

bilakis dediler o şeyle lanete uğradılar elleri bağlandı bağlı Allah'ın eli yahudiler dedi

يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ ۙ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ ۚ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِّنْهُم

içlerinden pek çoğunu elbette kesin artıracak diler nasıl infakta bulunur geniştir, O'nun iki eli

مَّا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا ۚ وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ

düşmanlığı aralarına bıraktık küfürce azgınlıkça, Rabbinden sana indirildi o şeyi

وَالْبَغْضَاءَ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ۚ كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِّلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا

söndürdü onu harp için bir ateş tutuşturdular her ne zaman kıyamet gününe değin kini

اللَّهُ ۚ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا ۚ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٦٤﴾

fesatçıları sevmez Allah bozgunculuk için yeryüzünde koşarlar Allah

Meâl/64: "Yahudiler: 'Allah'ın eli bağlıdır' dediler. Dedikleri yüzünden elleri bağlandı ve lanete uğradılar! Bilakis O'nun iki eli açıktır, nasıl dilerse infakta bulunur. Rabbinden sana indirilen gerçekten onlardan pek çoğunun azgınlığını ve küfrünü artıracak. Aralarına kıyamet gününe değin düşmanlığı ve kini bıraktık. He ne zaman harp için bir ateş tutuştururlarsa Allah onu söndürür. Yeryüzünde bozgunculuğa koşarlar. Allah fesatçıları sevmez.

وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْكِتٰبِ اٰمَنُوْا وَاتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّاٰتِهِمْ

günah-larını onlardan elbette örterdik korunsalar iman etseler eğer gerçek-ten Ehlikitap

وَلَاَدْخَلْنٰهُمْ جَنّٰتِ النَّعِيْمِ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ اَنَّهُمْ اَقَامُوا التَّوْرٰىةَ

Tevrat'ı, ayakta tutsalardı eğer gerçek-ten onlar bol nimetli cennetlere elbette so-kardık onları

وَالْاِنْجِيْلَ وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ مِّنْ رَّبِّهِمْ لَاَكَلُوْا مِنْ فَوْقِهِمْ

üstlerin-den, elbette yerlerdi Rablerinden kendilerine indirileni İncil'i

وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ مِنْهُمْ اُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ وَكَثِيْرٌ مِّنْهُمْ سَآءَ

ne kötü oldu onlardan pek çoğu iktisatçı[2] bir topluluk onlardan var ayaklarının altından[1]

مَا يَعْمَلُوْنَ ﴿٦٦﴾ يٰٓاَيُّهَا الرَّسُوْلُ بَلِّغْ مَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ

sana indirileni ilet peygam-ber Ey o yapıyor oldukları

Meâl/65: "Eğer Ehlikitab iman edip sakınsalardı elbette kedilerinden günahlarını örterdik ve muhakkak onları bol nimetli cennetlere/bol nimetin cennetlerine sokardık."

Meâl/66: "Eğer onlar gerçekten Tevrat'ı, İncil'i ve kendilerine indirilenleri ayakta tutsalardı/bunların gereklerini yerine getirselerdi elbette üstlerinden, ayaklarının altından yerlerdi/nimetlere boğulurlardı. İçlerinden iktisatçı/tutumlu, orta yolu izleyen bir topluluk var. Ama içlerinden pek çoğunun yapageldikleri ne kötü!"

1- Gök bol rahmet yağdırır, toprak önlerine bereketlerini saçardı.

2- Tutumlu/ılımlı/orta yolu izleyen.

مِن رَّبِّكَ ۖ وَإِن لَّمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ ۚ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ ۗ

insanlar-dan | korur seni | Allah | elçiliğini | iletmemiş-sindir | yapmazsan | Rabbinden

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٦٧﴾ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ

ey Ehlikitap | de ki | kafirler | o toplu-luğu | doğruya iletmez | gerçekten Allah

لَسْتُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ حَتَّىٰ تُقِيمُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُم

size | indirilmiş olanı | İncil'i, | Tevrat'ı, | taki ayak-ta tutma-nıza değin | bir şey üzerinde | değilsiniz

مِّن رَّبِّكُمْ ۗ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِّنْهُم مَّا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ

Rabbin-den | sana | o şey in-dirildi | onlardan | pek ço-ğunu | elbette ve kesinlikle artırır | Rabbi-nizden

طُغْيَانًا وَكُفْرًا ۖ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾

kafirler | o topluluk üzerine | tasalanma | küfürce | azgınlıkça,

Meâl/67: "Ey o peygamber! Sana Rabbinden indirilmiş olanı ilet/duyur. Bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yerine getirmemiş olursun. Allah seni insanlara karşı korur. Cidden Allah küfre sapmış o topluluğu doğruya iletmez."

Meâl/68: "De ki: Ey Ehlikitap! Tevrat'ı, İncil'i ve Rabbinizden size indirilmiş olanları ayakta tutmanıza/gereklerini yerine getirmenize değin hiçbir değer üzerinde değilsiniz! Sana Rabbinden indirilen elbette ve kesinlikle onlardan pek çoğunun azgınlığını ve küfrünü artıracak. Artık sen küfre sapmış o topluluk için tasalanma."

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئُونَ وَالنَّصَارَىٰ

hristiyan-lar | sâbîler[3] | yahudi oldular | o kimseler | iman ettiler | kuşkusuz o kimseler

مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ

korku | yoktur | bir iyiyi | işledi | son | o güne | Allah'a, iman etti | kim

عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٩﴾ لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ

İsrailoğul-larının | ahdini | gerçekten kesin aldık | üzüle-cekler. | değil onlar | onlara

وَأَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ رُسُلًا ۖ كُلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ

heves et-miyor | o şeyle | bir elçi | kendilerine | her ne za-man geldi | elçiler | kendilerine | gönder-dik

أَنْفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ ﴿٧٠﴾

öldürüyorlar | bir grubu | yalanladılar | bir grubu | canları

Meâl/69: "Kuşkusuz iman edenler ile yahudi onlanlar, sâbiîler, hristiyanlar (bunlardan) her kim Allah'a, o son güne iman eder, bir iyi (iş) yaparsa işte onlara korku yoktur ve onlar değil üzülecekler."

Meâl/70: "Gerçekten israiloğullarının misakını aldık, kendilerine elçiler gönderdik. Her ne zaman bir peygamber kendilerine canlarının istemediği bir şeyi getirdiyse bir grubu yalan(cı) saymışlarken bir grubu da öldürüyorlardı."

وَحَسِبُوٓا۟ أَلَّا تَكُونَ فِتْنَةٌ فَعَمُوا۟ وَصَمُّوا۟ ثُمَّ تَابَ ٱللَّهُ

Allah tevbe nasip etti | sonra | sağır oldular, kör oldular, | bir fitne | olmayacağını | sandılar

عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا۟ وَصَمُّوا۟ كَثِيرٌ مِّنْهُمْ ۚ وَٱللَّهُ بَصِيرٌۢ بِمَا

o şeyi pek iyi görendir | Allah | içlerinden | pek çoğu | sağırlaştılar kör oldular | sonra | kendilerine

يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾ لَقَدْ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ

o | cidden Allah | dediler | o kimseler | gerçekten kesin küfre saptı | yapıyorlar

ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ مَرْيَمَ ۖ وَقَالَ ٱلْمَسِيحُ يَٰبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ

ey İsrailoğulları | Mesih | dedi | Meryem | oğlu | Mesih'tir

ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ رَبِّى وَرَبَّكُمْ ۖ إِنَّهُۥ مَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَقَدْ

kesin | Allah'a | kim ortak koşar | kuşkusuz o | Rabbiniz | Rabbim, | Allah'a | ibadet edin

Meâl/71: "Bir fitne olmayacak sandılar, kör oldular, sağır kesildiler. Sonra Allah, kendilerine tevbe nasip etti. Sonra içlerinden pek çoğu (yine) körleştiler, sağırlaştılar. Allah yapageldiklerini pek iyi görendir."

حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ ۖ وَمَا لِلظَّالِمِينَ

yoktur o zâlimlere | ateştir | dönüş yeri | cenneti | ona | Allah | haram etmişti

مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ

üçüncüsü | kuşkusuz Allah | dediler | o kimseler | gerçekten kesin küfre sapmıştır | yardım-cılardan

ثَلَاثَةٍ ۘ وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّا إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ۚ وَإِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا

o şeyden | son ver-mezlerse | tek | tanrı | sadece | Oysa yoktur hiç bir tanrı | üçün

يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

elemli | bir azap | içlerinden | küfre sap-tılar | o kimsele-re ki | elbette kesin-likle dokunur | diyorlar

﴿٧٣﴾ أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ ۚ وَاللَّهُ غَفُورٌ

pek bağış-layıcı, oysa Allah | istiğfar et-meyecekler mi O'na | Allah'a | tevbe etme-yecekler mi

Meâl/72: " Kuşkusuz Allah (evet) O, Meryem oğlu Mesih'tir' diyenler gerçekten kafir olmuştur. Oysa Mesih: 'Ey israiloğulları! Benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz Allah'a ibadet edin. Hiç şüphesiz kim Allah'a ortak koşarsa artık gerçekten Allah ona cenneti haram kılmıştır, dönüp varacağı yer ateştir. O zalimlere yardımcılardan kimse yoktur' demişti."

Meâl/73: "Cidden Allah üçün üçüncüsüdür' diyenler de gerçekten kafir oldular. Tek tanrı dışında başka hiçbir tanrı yoktur. Söyleyegeldiklerinden vazgeçmezlerse içlerinden o küfredenlere elbette kesinlikle elemli bir azap dokunur."

رَحِيمٌ ﴿٧٤﴾ مَّا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ

gerçekten geçti / bir peygamber / sadece / oğlu Meryem / değil Mesih / pek merhametlidir

مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ

yemek / yiyorlar / ikisi idiler / pek doğrudur / annesi de / peygamberler / nasıl / öncesinden

انظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْآيَاتِ ثُمَّ انظُرْ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ

çevriliyorlar / nasıl / bak / sonra / âyetleri / kendilerine / açıklıyoruz / bak

﴿٧٥﴾ قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ

size / o şeye malik olmaz / berisinden Allah'ın / ibadet mi ediyorsunuz? / söyle

ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ۚ وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

pek iyi bilendir / pek iyi duyandır / O / Allah / bir faydaya / yok ne de / bir zarara

Meâl/74: "Allah'a tevbe etmeyecekler mi, O'ndan mağfiret dilemeyecekler mi? Oysa Allah pek bağışlayıcıdır, pek merhametlidir."

Meâl/75: "Meryem oğlu Mesih sadece bir peygamberdir, ondan önce de gerçekten peygamberler gelip geçti. Annesi de pek doğrudur, ikisi de yemek yiyorlardı. Bak onlara âyetleri nasıl açıklıyoruz? Sonra bak (haktan) nasıl çevriliyorlar?"

Meâl/76: "De ki: Allah'ın berisinden/Allah'ı bırakıp size ne bir zarar verebilecek ne de bir fayda sağlayabilecek şeylere mi tapıyorsunuz? Allah (evet) O, pek iyi duyandır, pek iyi bilendir."

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ

de ki | ey Ehlikitap | aşırılık yapmayın | dininizde | hak dışında

وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا

uymayın | heveslerine | bir toplumun | gerçekten saptılar | önceden | saptırdılar

كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٧٧﴾ لُعِنَ الَّذِينَ

pek çoklarını | saptılar | düzünden | yolun | lanetlendi | o kimseler ki

كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى

küfrettiler | israiloğullarından | dilinde | Davud'un, | İsa'nın

ابْنِ مَرْيَمَ ۚ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا وَّكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾

Meryem oğlu | bu, | o şey, sebebiyle | isyan ettiler | idiler | çiğniyorlar

Meâl/77: "De ki: Ey Ehlikitab! Haksız yere dininizde aşırılığa kaçmayın, önceden sapmış, pek çoklarını da saptırmış ve yolun düzünden sapmış bir toplumun heveslerine uymayın."

Meâl/78: "İsrailoğullarından küfre sapanlar Davud ve Meryem oğlu İsa'nın diliyle lanetlendi. Bu, isyan etmeleri ve (yasakları) çiğneyegelmeleri yüzündendi.

كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنكَرٍ فَعَلُوهُ ۚ لَبِئْسَ مَا كَانُوا

idiler | o şey | ne kötüydü | işlediler | onu | bir kötülükten | birbirlerini vazgeçirmiyorlar | idiler

يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾ تَرَىٰ كَثِيرًا مِّنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ

o kimseleri | dost edinirler | içlerinden | pek çoğunu | görürsün | yapıyorlar

كَفَرُوا ۚ لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنفُسُهُمْ أَن سَخِطَ اللَّهُ

Allah | gazap etti | nefisleri | kendilerine | sundu | o şey | gerçekten ne kötü | küfre sapmışlar

عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿٨٠﴾ وَلَوْ كَانُوا

olsalardı | sürekli kalanlar | onlar | azapta ise | onlara

يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ

edinmemişlerdi onları | ona | o şeye indirildi | peygambere | Allah'a, | inanıyorlar

Meâl/79: "Yaptıkları bir kötülükten birbirlerini vazgeçirmiyorlardı. İşleyegeldikleri şey ne kötüydü!"

Meâl/80: "İçlerinden pek çoğunun küfre sapanları dost edindiklerini görürsün. Nefislerinin kendileri için hazırlayıp sunduğu ne kötü! Allah onlara gazap etmiştir. Azap içinde ise onlar sürekli kalacaklar."

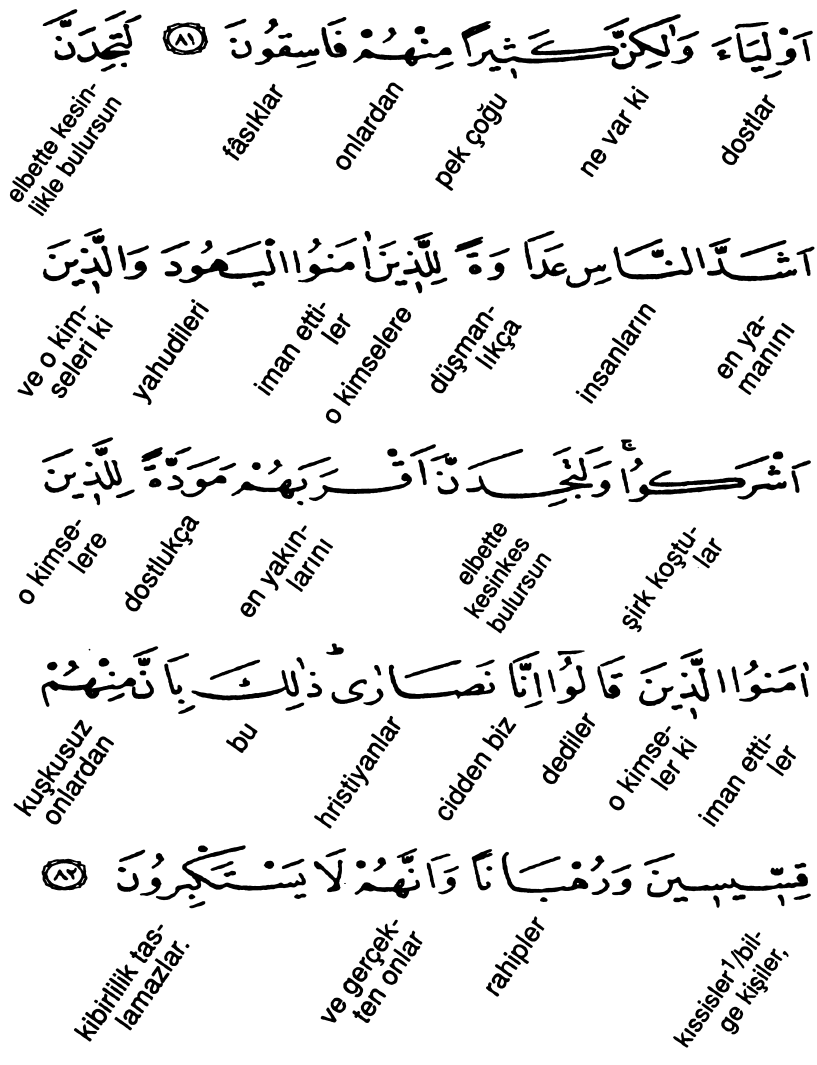

Meâl/81: "Eğer Allah'a, peygambere ve ona indirilene inanıyor olsalardı onlar dostlar edinmezlerdi. Ne var ki içlerinden pek çoğu fâsıklar/hakyoldan çıkmış kimselerdir."

Meâl/82: "Elbette kesinkes sen, inananlara karşı insanların en yaman düşmanlık duyanlar olarak yahudilerle şirke batmış olanları bulursun. Yine inananlara sevgice en fazla yakınlık duyanları da 'Cidden biz hristiyanlarız' diyenleri bulursun. Bunun sebebi bilge keşişler ile rahiplerin onlardan olmalarıdır. Gerçekten onlar kibirlilik taslamazlar."

1- Derinliğine ilmi araştırmalar yapan, dinde derinliğine bilgi sahibi olan keşişler.

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا

o şeyden dolayı yaştan | dolup taşıyor | gözlerini | görürsün | peygambere | indirildi | o şeyi | dinlediklerinde

عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ ۖ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٣﴾

tanıklar | ile | öyle ise yaz bizi | iman ettik | Rabbimiz | derler | o gerçekten | tanıdılar

وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ أَن يُدْخِلَنَا

sokmasın bizi | üstelik umuyoruz | gerçekten | geldi bize | o şeye | Allah'a | iman etmeyeceğiz | ne var bizim için?

رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ ﴿٨٤﴾ فَأَثَابَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا

dediler | sebebiyle o şey | Allah | karşılık olarak lutfetti onlara | sâlihler. | o topluluk | ile | Rabbimizin

جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ جَزَاءُ

ödülü | işte bu | orada | sürekli kalacaklar | ırmaklar | altlarından | akıyor | cennetleri

Meâl/83: "Peygambere indirileni duyduklarında tanıdıkları gerçekten ötürü gözlerinin yaşla dolup taştığını görürsün. Onlar: 'Rabbimiz! İman ettik, öyle ise bizi (gerçeğe) tanıklık edenlerle yaz' derler."

Meâl/84: "Hem, Rabbimizin bizi sâlih kişiler olan o toplulukla birlikte (cennete) sokmasını umarken ne diye Allah'a inanmayacak mışız?"

Meâl/85: "Böyle söylediklerinden Allah, bir karşılık olmak üzere kendilerine altlarından ırmaklar akan cennetleri lutfetti. Orada sürekli kalacaklar. İşte budur güzellik sergileyenlerin ödülü."

Meâl/86: "Küfre sapıp âyetlerimizi yalanlamağa kalkışanlar; işte onlardır o çılgın ateşin mensupları."

Meâl/87: "Ey o iman edenler! Allah'ın sizin için helal kıldıklarının en temizlerini/hoşlarını haram etmeyin, sınırı aşmayın, cidden Allah sınırı aşanları sevmez."

Meâl/88: "Allah'ın size rızık olarak sunduklarından helal ve tertemiz olarak yiyin. Kendisine inananlar olduğunuz O Allah'tan korkun."

1- Kasıtsız, dil, ağız alışkanlığıyla ettiğiniz yeminlerden ötürü. Ayrıca bkz. Bakara, âyet 225.

وَلَٰكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا عَقَّدتُّمُ الْأَيْمَانَ ۖ فَكَفَّارَتُهُ

ancak sizi sorumlu tutar o şeyle bağladınız yeminleri bunun keffâreti

إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ

on'u miskinlerden en ortasından o şeyin yediriyorsunuz âilenize yedirmek

أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ ۖ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ

veya giydirmek onları yahut özgürlüğe kavuşturmak bir rakabeyi2 kim bulmadı oruç tutmak üçü

أَيَّامٍ ۚ ذَٰلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ ۚ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ ۚ

günlerden işte bu keffâreti yeminlerinizin yemin ettiğinizde koruyun yeminlerinizi

كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾

böylece açıklıyor Allah sizin için âyetlerini belki siz şükredersiniz şükredersiniz.

Meâl/89: "Allah, yeminlerinizdeki lağiv ile/kasıtsız/ağız alışkanlığıyla söylediklerinizden ötürü sizi sorumlu tutmaz, ancak sizi, yeminleri bağlamanızla/bile bile yapmanızla sizi sorumlu tutar. Bunun da keffâreti, âilenize yedirdiklerinizin en orta derecesinden on yoksulu doyurmak veya onları giydirmek yahut bir rakabeyi/bir erkek veya kadın bir köleyi özgürlüğe kavuşturmaktır. Kim (bunları) bulamazsa üç gün oruç tutmaktır. İşte bu, yemin ettiğinizde yeminlerinizin keffâretidir. Yeminlerinizi koruyun. Böylece Allah size âyetlerini açıklıyor ki belki siz şükredersiniz."

2- Erkek veya kadın bir köleyi.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّمَا ٱلْخَمْرُ وَٱلْمَيْسِرُ وَٱلْأَنصَابُ وَٱلْأَزْلَٰمُ

ezlâm[2] / tapınmak için dikilen taşlar / kumar / hamr[1] / ancak / iman ettiler / ey o kimseler

رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ ٱلشَّيْطَٰنِ فَٱجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّمَا يُرِيدُ

istiyor / ancak / iflâh olursunuz / belki siz / öyle ise uzaklaşın ondan / şeytanın / işinden / bir pislik

ٱلشَّيْطَٰنُ أَن يُوقِعَ بَيْنَكُمُ ٱلْعَدَٰوَةَ وَٱلْبَغْضَآءَ فِى ٱلْخَمْرِ وَٱلْمَيْسِرِ

kumarda / şarapta/uyuşturucuda / kini / düşmanlığı, / aranıza / düşürmesini / şeytan

وَيَصُدَّكُمْ عَن ذِكْرِ ٱللَّهِ وَعَنِ ٱلصَّلَوٰةِ ۖ فَهَلْ أَنتُم مُّنتَهُونَ ﴿٩١﴾

vaz geçenler / siz / ..mi? / namazdan / Allah'ı anmaktan / çevirmesini sizi

وَأَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُوا۟ ٱلرَّسُولَ وَٱحْذَرُوا۟ ۚ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّمَا

ancak bilin ki / yüz çevirirseniz / sakının / peygamber / itâat edin / Allah'a, / itâat edin

Meâl/90: "Ey iman edenler! Şarap/uyuşturucu, kumar, tapınmak için dikilen taşlar, fal okları/zarlar sadece şeytanın işinden birer pisliktir. Öyle ise ondan (pislikten) uzaklaşın ki iflâh olabilesiniz sizler."

Meâl/91: "Şeytan ancak, şarapta/uyuşturucuda, aranıza düşmanlığı, kini sokmak, sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan çevirmek ister. Artık (bunlardan) vazgeçiyorsunuz değil mi?"

1- Şarap/uyuşturucu.
2- Fal okları/zarlar.

عَلٰى رَسُوْلِنَا الْبَلٰغُ الْمُبِيْنُ ﴿٩٢﴾ لَيْسَ عَلَى الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ

iyi işleri / işlediler / iman etti-ler / o kimse-lere / yoktur / açık/açık-layan / tebliğ/ilet-me / peygam-berimize

جُنَاحٌ فِيْمَا طَعِمُوْٓا اِذَا مَا اتَّقَوْا وَّاٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ

iyi işleri / işledikle-rinde / inandık-larında / sakındık-larında / tattıkla-rında / bir günah

ثُمَّ اتَّقَوْا وَّاٰمَنُوْا ثُمَّ اتَّقَوْا وَّاَحْسَنُوْا وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿٩٣﴾

güzellik ser-gileyenleri / sever / Allah / güzellik sergilediler / sakındılar / sonra / iman et-tiler / sakındılar / sonra

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللّٰهُ بِشَيْءٍ مِّنَ الصَّيْدِ تَنَالُهٗٓ اَيْدِيْكُمْ

elleriniz / ulaşıyor ona / avdan / bir şeyle / Allah / sizi / elbette, ke-sinlikle sı-nayacak / iman ettiler / ey o kimseler

وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَّخَافُهٗ بِالْغَيْبِ ۚ فَمَنِ اعْتَدٰى بَعْدَ ذٰلِكَ فَلَهٗ

artık ona / sonrası bunun / çiğnedi / kim / gıyapta[3] / korkuyor ondan / o kimseyi / Allah / bilmesi için / mızrakla-rınız

Meâl/92: "Allah'a itâat edin, peygambere itâat edin, sakının. Eğer yüz çevirirseniz bilin ki bizim elçimize düşen sadece açık/açıklayan tebliğdir."

Meâl/93: "İman edenlere, iyi işleri işleyenlere, sakınmaları, iman etmeleri, iyi işleri yapmaları sonra sakınmaları ve iman etmeleri sonra sakınmaları ve güzellik sergilemeleri koşuluyla daha önce tattıklarında hiçbir günah yoktur. Allah güzellik sergileyenleri sever."

3- Bkz. Bakara, âyet 3.

عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٤﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ

ihramlı-lar(sınız) | oysa siz | avı | öldür-meyin | iman ettiler | ey o kim-seler | acı ve-ren/acıtan | bir azap

وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا

iki sahibi | ona | hüküm/ka-rar verir | hayvandan | öldürdü | o şeyin benzeri | bir ceza | kasden | sizden | öldürdü | onu | kim

عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ

miskin-lerin | yiyeceği | veya bir keffâret | Ka'be'ye | ulaşan | bir kurban olarak | içinizden | adâlet

أَوْ عَدْلُ ذَٰلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ

geçmişte kaldı | o şeyden | Allah | bağışladı | işinin | vebâlini/ ağırlığını | tatsın | oruç tut-mak | bunun | veya dengi

وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٩٥﴾

sâhib-i intikam | Aziz'dir | Allah | ondan | Allah | öç alır | döndü | kim

Meâl/94: "Ey o iman edenler! Allah, (evet) Allah gıyabında kendisinden korkanları bilmesi için elbette kesinkes sizi, ellerinizin ve mızraklarınızın kendisine erişeceği av türünden bir şeyle sınayacak. Kim bundan sonra sınırı aşarsa ona acı veren bir azap vardır."

Meâl/95: "Ey o iman edenler! İhramlı olduğunuz halde av hayvanını öldürmeyin. İçinizden kim kasten/bile bile onu öldürürse yaptığı işin ağırlığını tatması için öldürdüğü hayvanın benzeri kendisine bir cezadır, ki Kabe'ye ulaşacak bir kurban üzere içinizden adâlet sahibi iki kişi buna karar verir veya (cezası) miskinlerin yiyeceği bir keffâret veya onun dengi oruç tutmaktır. Allah geçmişte olanı bağışladı. Kim tekrar dönerse (aynı şeyi yaparsa) artık Allah ondan öc alır. Allah pek güçlüdür, intikamcıdır."

أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ ۖ وَحُرِّمَ

haram edildi — yolculara — size — bir fayda/bir geçimlik — yemeği onun/yemek onu — deniz — avı — size — helal kılındı

عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ

yalnız O'na — o ki — Allah'tan — korkun — ihramlılar — bulunduğunuz sürece — kara — avı — üzerinize

تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾ جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا

bir dayanak — haram/saygın — evi — Kabe'yi — Allah — yaptı — toplanılacaksınız

لِّلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ۚ ذَٰلِكَ لِتَعْلَمُوا

bilesiniz diye — bu — tasmalı kurbanlıkları — hedy'i — saygın — o ay'ı — insanlar için

أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ

her şeyi — cidden Allah — ve yerde — o şeyi — göklerde — o şeyi biliyor — cidden Allah

Meâl/96: "Size ve yolculara bir fayda/bir geçimlik olmak üzere deniz avı ve yemeği/onu yemek helal kılındı. İhramlılar olduğunuz sürece ise üzerinize kara avı haram edildi. Ancak kendisine toplanılacağınız o Allah'tan korkun."

1- Bkz. Bakara, âyet, 196.

عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾ اِعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَاَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ

pek bağış-layıcıdır, cidden Allah yaman azaplı cidden Allah bilin ki pek iyi bilendir

رَحِيمٌ ﴿٩٨﴾ مَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلَاغُ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ

neyi açıklı-yorsunuz bilir Allah sadece tebliğ yoktur pey-gambere pek mer-hametlidir

وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٩٩﴾ قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ اَعْجَبَكَ

hayrete dü-şürsün seni isterse tertemiz murdar eşit olmaz de ki neyi saklı-yorsunuz

كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللّٰهَ يٰٓاُولِي الْاَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ

belki siz duru, leke-siz akılların ey sahip-leri Allah'tan korkun murdarın çoğu

تُفْلِحُونَ ﴿١٠٠﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَسْـَٔلُوا عَنْ اَشْيَاۤءَ اِنْ تُبْدَ لَكُمْ

size açıklanırsa şeylerden sormayın iman et-tiler ey o kim-seler iflâh olur-sunuz

Meâl/97: "Allah, Kabe'yi, saygıya değer o evi, o sagıya değer ay'ı, hedy'i ve tasmalı kurbanlıkları insanlar için bir dayanak yaptı. Bunu yaptı ki cidden Allah'ın, göklerde ve yerdekileri Allah'ın bildiğini, Allah'ın her şeyi pek iyi bilen olduğunu bilesiniz diye."

Meâl/98: "Cidden Allah'ın pek yaman azaplı ve cidden Allah'ın pek bağışlayıcı, pek merhametli olduğunu bilin."

Meâl/99: "Peygamberin görevi sadece tebliğdir. Allah, açıklayageldiklerinizi ve saklayageldiklerinizi biliyor."

Meâl/100: "De ki: Murdarın çokluğu seni hayrete düşürse de murdar ile tertemiz eşit olmaz. Ey duru/lekesiz akıl sahipleri Allah'tan korkun belki siz iflâh olursunuz."

Meâl/101: "Ey o iman edenler! Size açıklanması durumunda fenanıza gidecek şeylerden sormayın. Kur'an indirildiği sırada onlardan sorarsanız size açıklanır. Allah onlardan geçti/onları affetti. Allah pek bağışlayıcıdır, Halîm'dir/çok yumuşak davranandır."
Meâl/102: " Gerçekten bir toplum sizden önce onları sormuş sonra da onları inkâr edenler olmuşlardı."

2- Bkz. Allah'ın 'Halîm' sıfatı.
3- 'Bahîre' kelimesi yarma anlamına gelen 'bahr' sözcüğünden türetilmiş olup cahiliye dönemi arap telekkilerinden birini yansıtır. Şöyle ki: Bir deve beş batın doğurur beşincisi erkek olursa bu hayvanın kulağını yarıp salıverirler, kendisini sağmazlar, kendisinden hiçbir şekilde yararlanmazlar ve bu hayvana 'bahîre' derlerdi.
4- Yine cahiliye adetlerini yansıtan bir başka uygulama. Şöyle ki: Cahiliye devrinde hastalığa yakalanan bir kişi yakalandığı hastalıktan kurtulduğu taktirde devesinin sâibe olmasını adar, bahîre gibi salıverir, kendisinden yararlanılmasını haram ederdi. İşte bu hayvana 'sâibe' denirdi.
5- Bir başka câhiliye töresi. Şöyle ki: Bir koyun dişi doğurursa kendilerinin, erkek doğurursa putlarının olurdu. Eğer ikisini birden doğurursa 'kardeşine eklendi' derler, bu dişiden dolayı erkeğini de kurban etmezlerdi.
6- Bu da bir başka cahiliye geleneği. Şöyle ki: Bir erkek devenin dölünden on batın doğarsa onun sırtını haram sayarlar, onu hiçbir sudan ve otlaktan menetmezler 'sırtı korumağa alınmıştır' derlerdi. İşte 'hâm' sözcüğüyle bu töreye işaret edilmiş ve hâm'ın da bahîre, sâibe ve vasîle gibi ilâhî dinde yeri olmadığı belirtilmiştir.

كَفَرُوا۟ يَفْتَرُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ ۖ وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾

küfre saptılar | iftira atıyorlar/uyduruyorlar | Allah'a | yalanı | çoğu onların | akıl erdirmezler

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَإِلَى ٱلرَّسُولِ قَالُوا۟ حَسْبُنَا

denildiğinde | onlara | gelin | Allah'ın indirdiğine | peygambere | dediler | yeter bize

مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ ءَابَآءَنَآ ۚ أَوَلَوْ كَانَ ءَابَآؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْـًٔا وَلَا

bulduk | babalarımızı üzerinde | peki olsaydı | babaları | bilmiyorlar | bir şeyi | değil

يَهْتَدُونَ ﴿١٠٤﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ عَلَيْكُمْ أَنفُسَكُمْ ۖ لَا يَضُرُّكُم

doğru yolda gidiyorlar | ey o kimseler | iman ettiler | size ancak | kendiniz | zarar vermez size

مَّن ضَلَّ إِذَا ٱهْتَدَيْتُمْ ۚ إِلَى ٱللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ

o kimse saptı | doğru yolda olduğunuzda | sadece Allah'a | dönüşünüz | topluca | haber verir size | o şeyi idiniz

Meâl/103: "Allah ne bahîre yapmıştır ne sâibe ne vasîle ne hâm. Ancak küfre sapanlar Allah'a yalanı iftira ediyorlar. Onların çoğu akıl erdirmezler."

Meâl/104: "Onlara: 'Allah'ın indirdiğine ve peygambere gelin' denildiğinde; 'Atalarımızı üzerinde bulduğumuz şey bize yeter' derler. Peki ataları hiçbir şey bilmiyor, doğru yolda gitmiyor idiyseler de mi?"

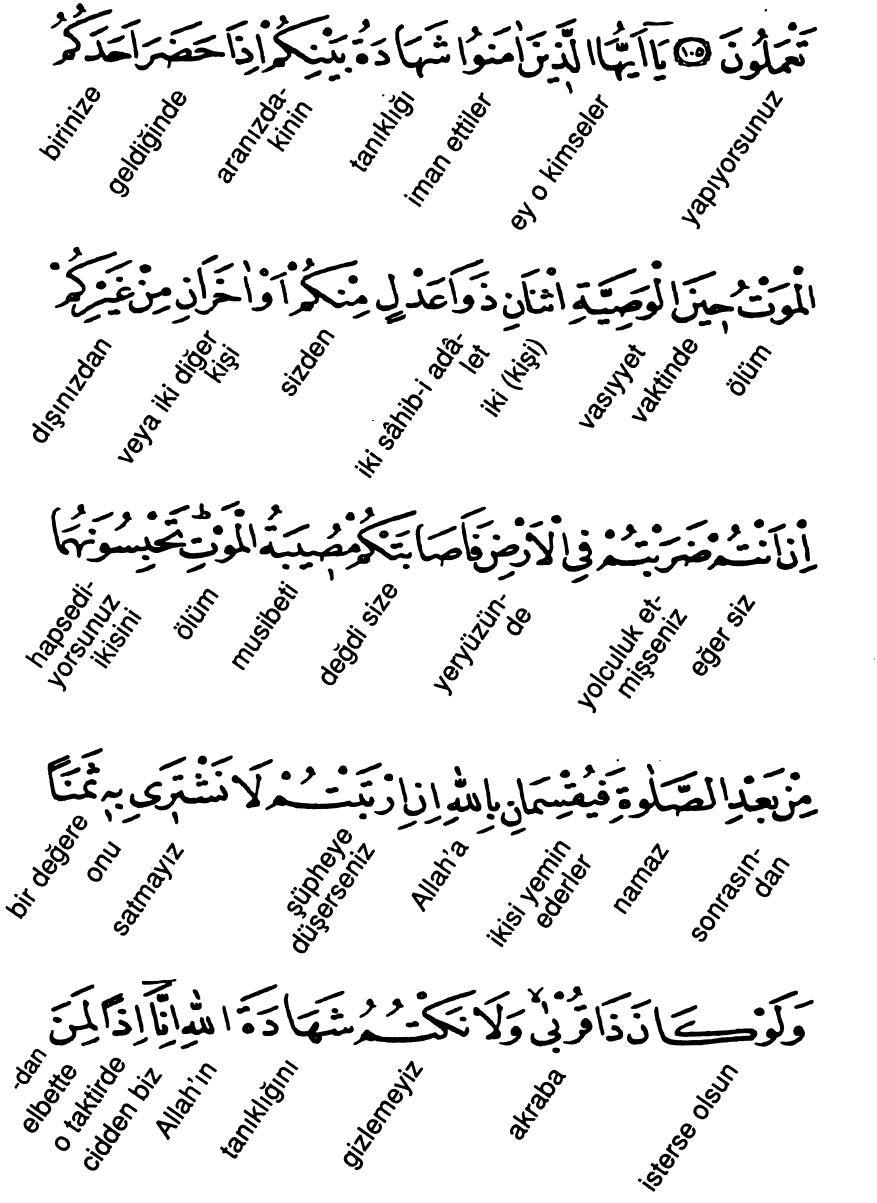

Meâl/105: "Ey o iman edenler! Siz kendinizi düzeltmeye bakın, doğru yolda bulunduğunuz sürece sapıtmış olan biri size zarar veremez. Dönüşünüz sadece Allah'adır. O size, yapageldiklerinizi haber verir."

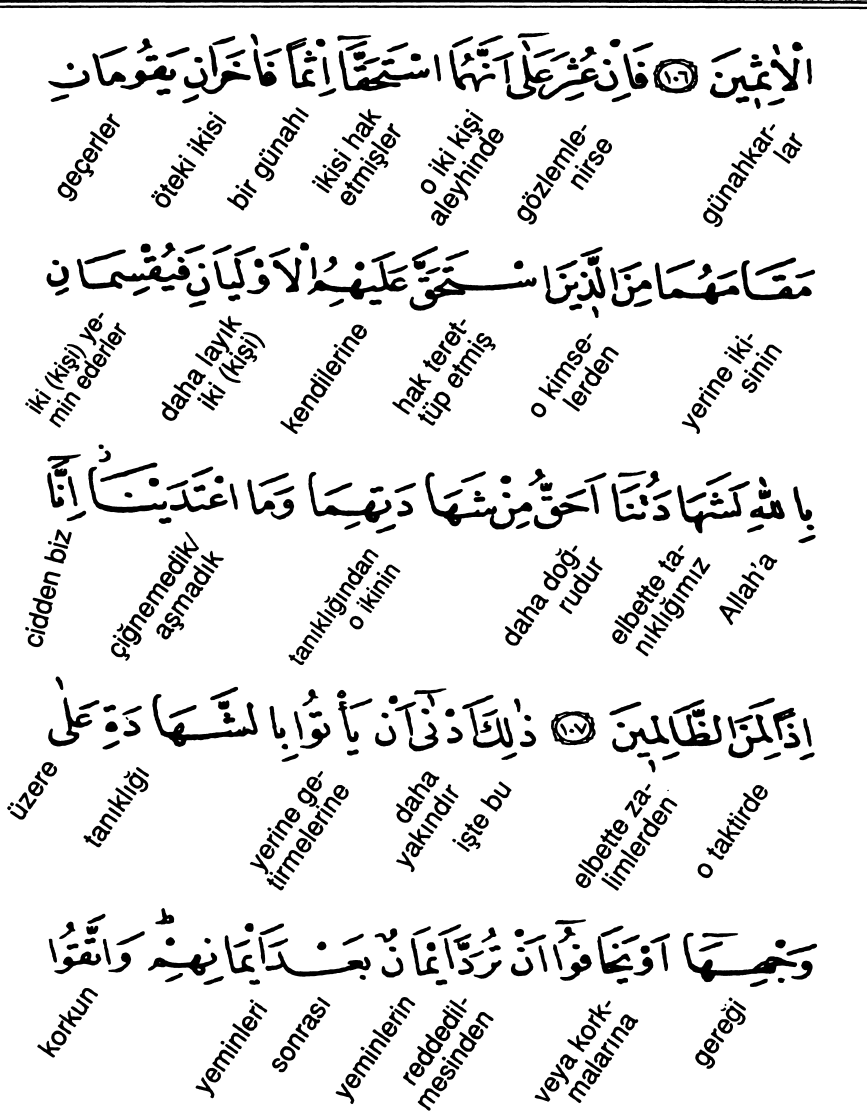

Meâl/106: "Ey o iman edenler! Birinize ölüm (belirtileri) gelip çattığında vasiyyet sırasında aranızdaki şahitlik (şöyle olmalıdır): İçinizden adâlet sahibi iki kişi; eğer yeryüzünde yolculuğa çıkmış durumda iseniz ve ölüm belası (belirtileri) de tepenize binmişse o zaman sizin dışınızda (müslüman olmayanlardan) diğer iki şahit tutmaktır. Kuşkulanırsanız o iki şahidi namazdan sonra alıkoyarsınız ve: 'Akraba da olsa o yemini hiçbir değere satmayacağız, Allah'ın şahitliğini gizlemeyeceğiz, yoksa cidden biz elbette günahkârlardan oluruz' diye Allah'a yemin ederler."

Meâl/107: "Eğer o iki kişinin (iki şahidin) bir günah hak ettikleri/işledikleri kesin şekilde anlaşılırsa o zaman üzerlerine hak terettüp edenlerden ölene daha yakın bulunan diğer iki kişi o iki şahidin yerine geçerler ve: 'Elbette bizim tanıklığımız o ikisinin tanıklığından daha doğrudur, çiğnemedik/ kimsenin hakkına tecavüz etmedik, yoksa o taktirde zalimlerden olurduk' diye Allah'a yemin ederler."

اللَّهَ وَاسْمَعُوا ۗ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٠٨﴾

fâsıklar / o topluluğu / hidâyete erdirmez / Allah / dinleyin / Allah'tan

يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ ۖ قَالُوا لَا عِلْمَ

hiç bir bilgi yoktur / dediler / ne cevap verildi size / der / bütün[1] peygamberleri / Allah / toplar / günde

لَنَا ۖ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١٠٩﴾ إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ

oğlu / ey İsa / o zaman Allah der[2] / gayıpları/gizlileri / çok iyi bilen / Sen gerçekten Sensin / bizim için

مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَالِدَتِكَ ۘ إِذْ أَيَّدتُّكَ بِرُوحِ

Ruh ile / hani destekleşmiştim seni / annenin üzerindeki / üzerindeki / nimetimi / hatırla / Meryem

الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا ۖ وَإِذْ عَلَّمْتُكَ

hani öğretmiştim sana / yetişkin olarak / beşikte / insanlara / konuşuyordun / kudüs'ün

Meâl/108: "İşte bu, tanıklığı gereğince yerine getirmelerine veya yeminlerinden sonra yeminlerinin reddedileceğinden korkmalarına en yakın/en elverişli (bir yöntem)dir. Allah'tan korkun. Dinleyin! Allah o fâsıklar topluluğunu hidâyete erdirmez."

Meâl/109: "Allah bütün peygamberleri topladığı günde: 'Size ne cevap verilmişti?' der. 'Bizde hiçbir bilgi yoktur, kuşkusuz gayıpları/gizlileri çok iyi bilen Sensin Sen' derler."

1- 'er-Rusul'deki lam-i tarif istiğrak içindir.

2- Siyak-sibak peygamberlerin ictima sahnesini yansıttığından 'demişti' değil de der/buyurur karşılığı tercih edilmiştir. S.G.

الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرٰىةَ وَالْاِنْجِيلَ ۖ وَاِذْ تَخْلُقُ

yaratıyordun hani İncil'i, Tevrat'ı, hikmeti, Kitab'ı

مِنَ الطِّينِ كَهَيْـَٔةِ الطَّيْرِ بِاِذْنِي فَتَنْفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا

bir kuş oluverirdi içine üflüyordun iznimle o kuş gibi şekil/görünümü o çamurdan

بِاِذْنِي وَتُبْرِئُ الْاَكْمَهَ وَالْاَبْرَصَ بِاِذْنِي ۖ وَاِذْ تُخْرِجُ

hani çıkarıyordun[3] iznimle abraşı doğuştan körü iyileştiriyordun iznimle

الْمَوْتٰى بِاِذْنِي ۖ وَاِذْ كَفَفْتُ بَنِٓي اِسْرَٓائِيلَ عَنْكَ اِذْ جِئْتَهُمْ

hani gelmiştim onlara senden İsrailoğullarını hani çekmiştim iznimle ölüleri

بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ اِنْ هٰذَٓا اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ

açık bir büyü sadece bu değil onlardan küfre sapmışlardı o kimseler demişlerdi apaçık belgelerle

وَاِذْ اَوْحَيْتُ اِلَى الْحَوَارِيِّينَ اَنْ اٰمِنُوا بِي وَبِرَسُولِي ۖ قَالُوٓا ﴿١١٠﴾

demişlerdi peygamberime bana iman edin diye Havârî'lere[4] bir vakit de vahyetmiştim

Meâl/110: "O zaman Allah buyurur. Ey Meryem oğlu İsa! Senin üzerindeki, annenin üzerindeki nimetini hatırla. Hani seni Ruhulkudüs ile desteklemiştim de insanlara beşikte ve yetişkin iken konuşuyordun. Sana Kitab'ı, hikmeti, Tevrat'ı ve İncil'i öğretmiş-

3- Burada 'tuhricu' fiilinin kullanılması Hz. İsa'ya verilen mucizenin henüz ölmüş kişilere yönelik değil yıllar öncesinden gömülmüş ölülere yönelik olduğunu, onları Allah'ın izniyle geçici bir süre hayata döndürdüğünü gösterir. S.G.

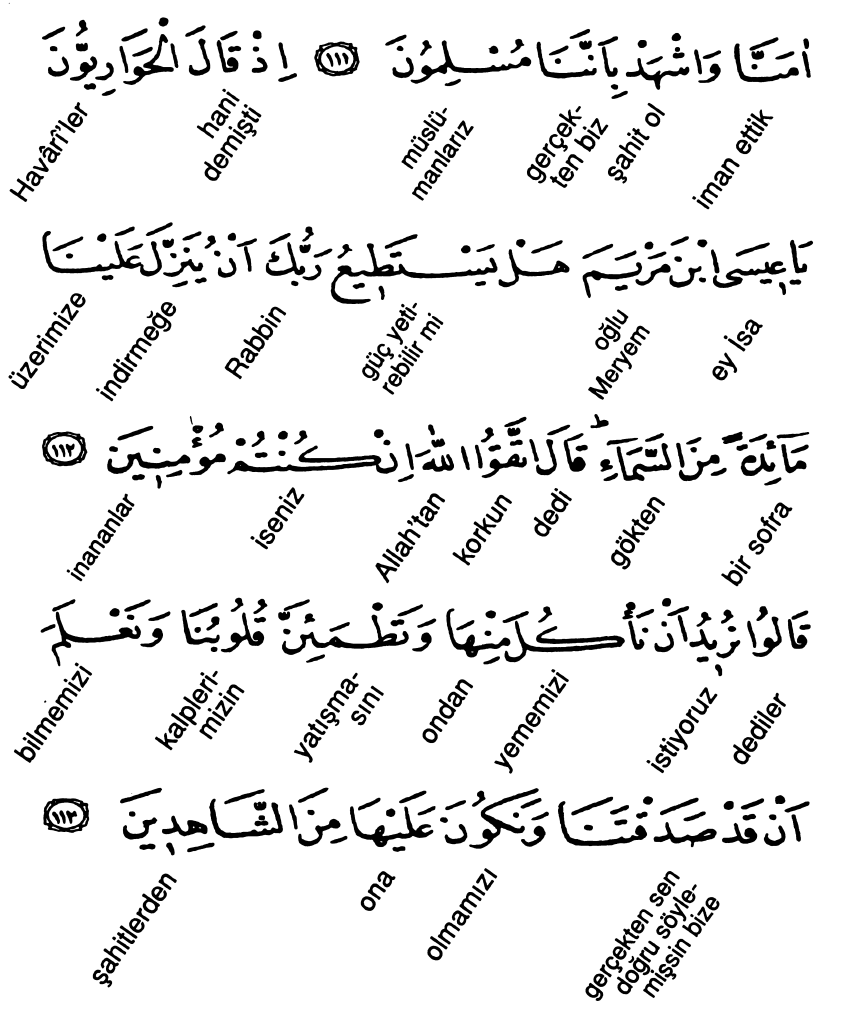

tim. O çamurdan o kuş şeklinde/görünümünde benim iznimle yaratıyor/yapıyor sonra içine üflüyordun da benim iznimle bir kuş oluveriyordu, doğuştan körü ve abraşı iznimle iyileştiriyordun. Yine iznimle ölüleri (mezardan hayata) çıkarıyordun (geçici bir süre hayata döndürüyordun). İsrailoğullarını senden çekmiştim/uzak tutmuştum, çünkü kendilerine apaçık belgelerle gelmiştin de içlerinden küfre sapanlar. 'Bu açık büyüden başka şey değildir' demişti."

Meâl/111: "Bir zaman Havârilere: 'Bana ve peygamberime iman edin' diye vahyetmiştim de onlar da: 'İman ettik ve şahit ol ki gerçekten biz müslümanlarız' demişlerdi."

Meâl/112: "Bir vakit Havârî'ler: 'Ey Meryem oğlu İsa! Rabbin bize, gökten bir sofra indirebilir mi?' demişti. O da: 'Eğer inananlar iseniz Allah'tan korkun' demişti."

Meâl/113: "Ondan yememizi, kalplerimizin yatışmasını, bize gerçekten doğruyu söylediğini bilmemizi ve buna/indirilecek böyle bir sofraya bizzat tanıklık edenlerden olmamızı istiyoruz' dediler."

4- Bkz. Âl-i İmrân, âyet, 52.

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِّنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا

bizim için olsun / gökten / bir sofra / üzerimize / indir / Rabbimiz / Allah'ım / Meryem / oğlu İsa / dedi

عِيدًا لِّأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِّنكَ وَارْزُقْنَا وَأَنتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿١١٤﴾

rızık verenlerin / en hayırlısı / Sensin / rızıklandır bizi / Senden / bir âyet / sonra gelenlerimiz / evvelimiz[1] için / bir bayram

قَالَ اللَّهُ إِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ ۖ فَمَن يَكْفُرْ بَعْدُ مِنكُمْ فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَابًا

bir azap ki / azap ederim ona / gerçekten Ben / içinizden / bundan sonra / küfreder / kim / size / indirenim / onu / kuşkusuz Ben / Allah / dedi

لَّا أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِينَ ﴿١١٥﴾ وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ

Ey Meryem oğlu İsa / Allah / dediğinde / âlemlerden / hiç kimseye / onu / azap etmem

ءَأَنتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ إِلَٰهَيْنِ مِن دُونِ اللَّهِ ۖ قَالَ

dedi / Allah / berisinden / iki tanrı / annemi / edinin beni / insanlara / dedin / sen mi

Meâl/114: "Meryem oğlu İsa dedi: Allah'ım! Rabbimiz! Bize, gökten bir sofra indir ki hem ilklerimiz hem sonramızdakilere bir bayram ve Senden bir nişâne olsun. Bize rızık ver, Sensin rızık verenlerin en hayırlısı."

Meâl/115: "Allah buyurdu: Kuşkusuz Ben onu üzerinize indireceğim. Artık bundan sonra sizden kim küfrederse/nankörlük yaparsa ona dünyalardan hiçbir kimseye yapmayacağım bir azapla azap ederim."

1- Olayı ilk görenlerimiz için.

سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ ۚ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ

gerçekten söyledim onu / isem / hak / bana / değil / o şeyi / söylemem / benim için / olmaz / münezzehsin/hâşâ

عَلِمْتَهُ ۚ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ ۚ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ

çok iyi bilen / Sen / kuşkusuz Sensin / nefsindekini / bilmem / özbenliğimdekini / biliyorsun / sen bildin onu

الْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾ مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي

Rabbim / Allah'a / ibadet edin / onu / emrettin bana / sadece o şeyi ki / onlara / söylemedim / gayıp[2]ları

وَرَبَّكُمْ ۚ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ ۖ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ

idin / beni / sen öldürünce / içlerinde / bulunduğum sürece / tanık / üzerlerinde / idim / Rabbiniz

أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ ۚ وَأَنْتَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾

pek iyi tanık / her şeye / Sen / kendilerine / Rakîb[3] / Sen

Meâl/116: "Allah: 'Ey Meryem oğlu İsa! İnsanlara: Allah'ın berisinde/Allah'tan başka beni ve anamı da iki tanrı edinin diye sen mi söyledin?' dediğinde şöyle der: Hâşâ!/Münezzehsin! Hakkım olmayanı söylemem bana yaraşmaz! Onu söylemişsem Sen onu gerçekten bilmişsindir. Özbenliğimde olanı bilirsin ama ben Senin zatındakini bilmem. Cidden Sensin gayıpları/gözlerden ve hislerden nihân olanları çok iyi bilen Sen."

Meâl/117: "Onlara sadece bana ne emretmişti isen onu söylemiştim, benim de Rabbim sizin de Rabbiniz Allah'a ibadet edin (demiştim). Aralarında olduğum sürece üzerlerinde şâhit idim. Benim canımı aldığında artık üzerlerinde yalnız Sen Rakîb/iyi bir gözcü oldun. Sen her şeye iyi bir tanıksın."

2- Gözlerden ve hislerden nihân olanları. S.G.

3- 'er-Rakîb': Bütün varlıkları üzerinde bir gözcü, iyi bir şâhid, iyi bir nâzır, kullarının yaptıklarından her an haberdâr olan.

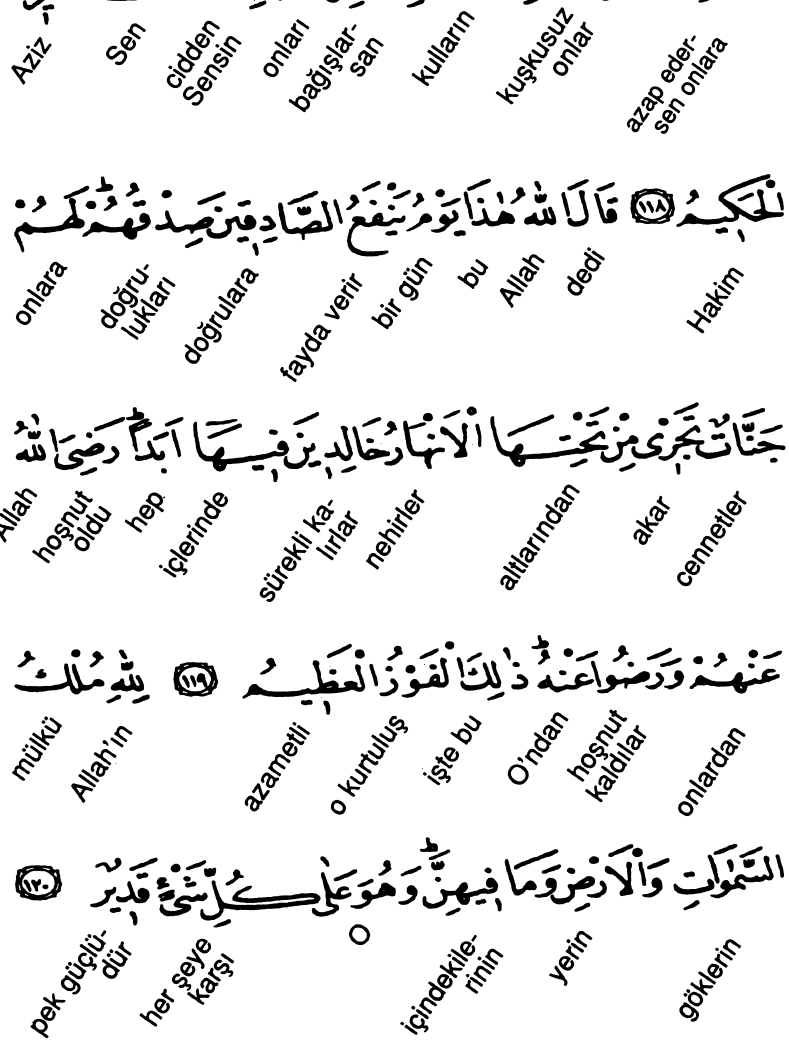

Meâl/118: "Onlara azap edersen kuşkusuz onlar Senin kulların. Onları bağışlarsan cidden Sensin pek güçlü pek hikmetli Sen!"

Meâl/119: "Allah (şöyle) der: Bu, doğrulara doğruluklarının fayda verdiği bir gündür, onlara altlarından ırmaklar akan içlerinde hep sürekli kalacakları cennetler vardır. Allah onlardan hoşnut olmuş onlar da Allah'tan hoşnut kalmışlardır. İşte pek azametli kurtuluş budur!"

Meâl/120: "Göklerin, yerin ve içindekilerinin mülkü/saltanatı Allah'ındır. O her şeye karşı pek güçlüdür."

EN'ÂM SÛRESİ[1]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

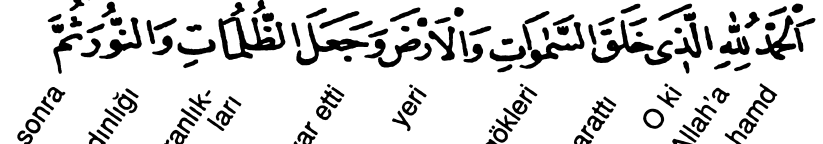

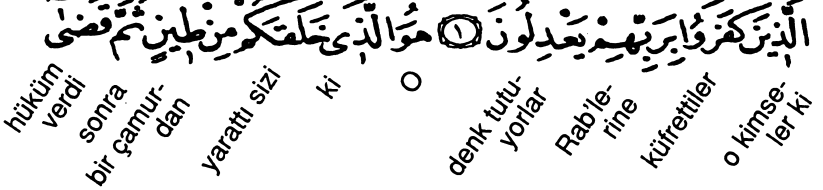

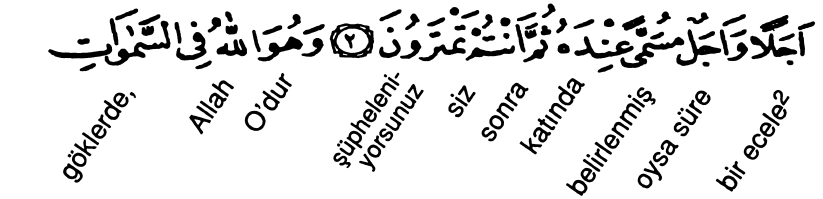

Meâl/1: "Gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı vareden Allah'a hamdolsun. Ne var ki küfre sapmış olanlar (bunları) Rab'lerine denk tutuyorlar.
Meâl/2: "O, sizi bir çamurdan yaratmış olandır. Sonra bir süre/süreç taktir etti. Belirlenmiş bir süre/süreç de katındadır. Sonra siz hâlâ şüpheleniyorsunuz."

1- İndiriliş sırasına göre 55, mushaftaki tertibe göre 6. sûre olup Mekke'de indirilmiştir. 165 âyet, 3052 kelime ve 12240 harftir. İsmini 136 ve devamı bir kaç âyetten alır.
2- Ecel: Bir vakit veya o vaktin sonu demektir, ki süre/süreç güzel bir karşılığıdır. S.G.

وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ﴿٣﴾ وَمَا تَأْتِيهِم

onlara o şey ki geliyor | o şeyi ki kazanıyorsunuz | bilir | açığınızı | gizlinizi, | bilir | yerde

مِّنْ آيَةٍ مِّنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤﴾ فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ

hakkı | gerçekten yalanladılar | yüz çevirenler | ondan | ancak oldular | Rab'lerinin | âyetlerinden | bir âyet

لَمَّا جَاءَهُمْ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ أَنبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٥﴾ أَلَمْ يَرَوْا

görmediler mi | alaya alıyorlar | onu | idiler o şeyin haberleri | yakında gelir onlara | kendilerine gelince

كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّن قَرْنٍ مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّن لَّكُمْ

size | vermediğimiz imkânı | yeryüzünde | imkân vermiştik onlara | karn[3] | öncelerinden | helak ettik | nice

وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِم مِّدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِن تَحْتِهِمْ

altlarından | akar | ırmakları | yaptık | bolca | üzerlerine | göğü | gönderdik

Meâl/3: "Göklerde ve yerde Allah O'dur. Gizlinizi de açığınızı da bilir, kazanageldiklerinizi de bilir."

Meâl/4: "Onlara Rab'lerinin âyetlerinden bir âyet gelmeye dursun hemen ondan yüz çevirirlerdi.

Meâl/5: "Hakkı, kendilerine gelince gerçekten yalan saydılar. Onlara, alaya aldıkları şeyin haberleri yakında gelecek."

3- Karn iki manaya gelir. a) Herhangi bir zamandan bir süreye yakın olan ümmet, verilmiş bir nesil. b) Diğeri de zaman kesitidir, ki asr gibi çoğunlukla yüz sene taktir edilmiştir. (H.D.K.D. III, 1878).

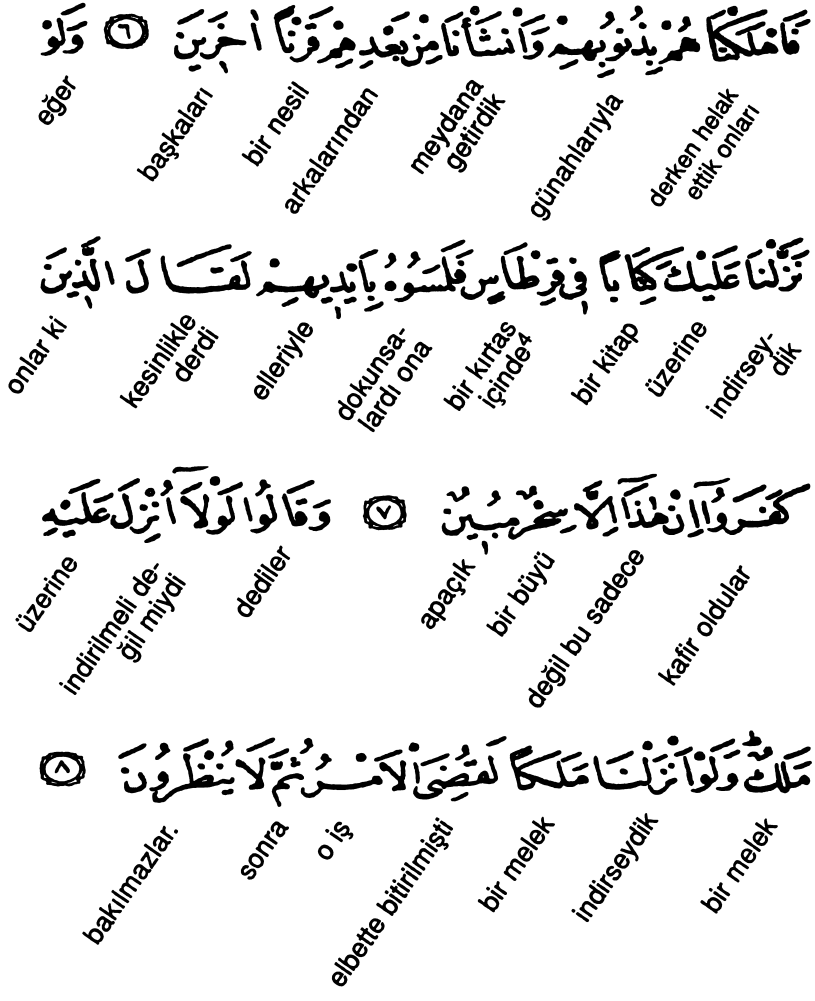

Meâl/6: "Kendilerinden önce nice sivrilmiş nesilleri helak ettiğimizi görmediler mi? Yeryüzünde size vermediğimiz imkanları onlara vermiştik, gökten üzerlerine bolca yağmur göndermiştik, altlarından akan ırmaklar yapmıştık. Derken günahları sebebiyle kendilerini helak etmiştik, arkalarından da başka nesiller meydana getirmiştik."

Meâl/7: "Üzerine bir kağıt içinde/kağıtlara yazılmış bir kitap indirseydik de elleriyle ona dokunsalardı o küfredenler elbette: 'Bu, açık büyüden başka bir şey değildir' derdi."

Meâl/8: "Dediler: Üzerine bir melek indirilmeli değil miydi? Bir melek indirseydik elbette o iş bitirilmişti sonra bakılmazlar/kendilerine süre verilmez/göz açtırılmazdı."

4- Bkz. En'âm suresi, âyet, 91 dipnot 2.

وَلَوْ جَعَلْنَٰهُ مَلَكًا لَّجَعَلْنَٰهُ رَجُلًا وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِم

üzerlerine | elbette örterdik | bir er kişi | elbette yapardık onu | bir melek | yapsaydık onu

مَّا يَلْبِسُونَ ﴿٩﴾ وَلَقَدِ ٱسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ

senden önce | peygamberler ile | gerçekten kesin alay edildi | o şeyi örtüyorlar

فَحَاقَ بِٱلَّذِينَ سَخِرُوا۟ مِنْهُم مَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾ قُلْ

de | alay ediyorlar | onunla | o şey idiler | onlardan | alaya aldılar | o kimseleri | kuşattı

سِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ ثُمَّ ٱنظُرُوا۟ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ

yalanlayanların | sonu | oldu | nasıl | bakın | sonra | yeryüzünde | yürüyün/dolaşın

﴿١١﴾ قُل لِّمَن مَّا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ قُل لِّلَّهِ ۚ كَتَبَ عَلَىٰ

üzerine | yazdı | Allah'ın | de ki | yerdeki | göklerdeki | kimin | De ki

Meâl/9: "Onu (o peygamberi) bir melek yapsaydık elbette onu bir er kişi (suretinde) yapardık ve elbette yapmakta oldukları telbisi/gerçekleri örtmekte gösterdikleri özeni üzerlerine giydirirdik."

Meâl/10: "Elbette hakikaten senden önceki peygamberler ile de eğlenildi ama kendisiyle eğlenegeldikleri hak onlardan eğlenenleri çepeçevre kuşattı."

Meâl/11: "De ki: Yeryüzünde dolaşın da sonra (gerçekleri) yalan sayanların sonunu görün."

نَفْسِهِ ٱلرَّحْمَةَ ۚ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ ۚ

onda | hiç yok kuşku | kıyamet gününe | sizi | elbette kesinlikle toplayacak | rahmeti | kendi

ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾ وَلَهُۥ مَا سَكَنَ

barındı | o şey ki | O'nun | imana gelmezler | artık onlar | kendilerini | zarara uğrattılar | o kimseler ki

فِى ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ ۚ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿١٣﴾ قُلْ أَغَيْرَ ٱللَّهِ

Allah'tan | başkasını mı | de ki | pek iyi bilendir | pek iyi duyandır, | O | gündüzde | gecede

أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ ۗ

yedirilmez | yedirir | O | yerin | göklerin | yaratıcısı | bir dost | edineyim

قُلْ إِنِّىٓ أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ ۖ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ

-den | sakın olma | müslüman oldu | o kimselerin | ilki | olmama | emrolundum | gerçekten ben | de ki

Meâl/12: "De ki: 'Göklerdeki ve yerdekiler kimin?' 'Allah'ındır' de. Rahmeti/mahlukatına merhametli davranmayı kendi üzerine yazdı. Elbette, kesinlikle sizi kendisinde hiç kuşku bulunmayan kıyamet gününe toplayacak. Kendilerini hüsrana uğratanlar artık onlar imana gelmezler."

Meâl/13: "Gecede ve gündüzde barınan her şey O'nundur. O pek iyi duyan, pek iyi bilendir."

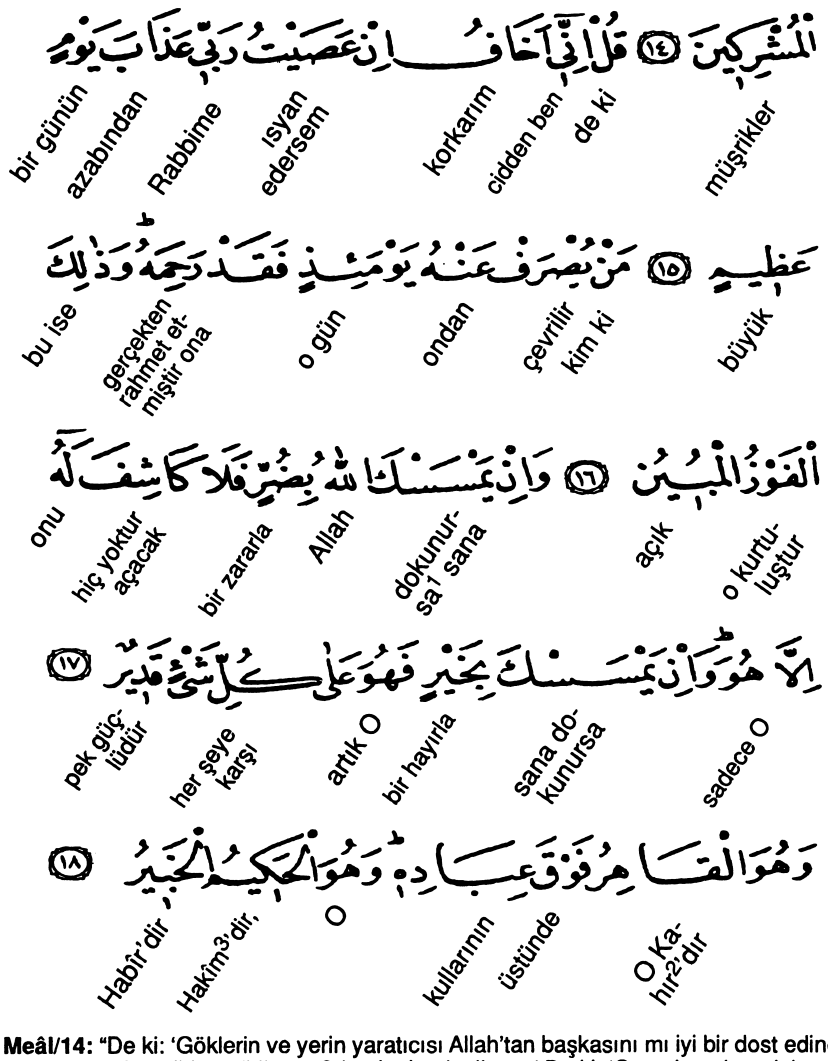

Meâl/14: "De ki: 'Göklerin ve yerin yaratıcısı Allah'tan başkasını mı iyi bir dost edineceğim? Oysa O yedirir yedirilmez/O besler beslenilmez.' De ki: 'Gercekten ben, islama girenlerin ilki olmam hususunda emir aldım ve: 'Sakın müşriklerden olma' (diye buyuruldu)."

Meâl/15: "De ki: Cidden ben, Rabbime ısyan edersem büyük bir günün azabından korkarım."

Meâl/16: "O gün kim azaptan çevrilirse/kurtarılırsa gerçekten (Allah) ona rahmet etmiştir. İşte o dur o açık kurtuluş."

Meâl/17: "Allah sana bir zararla dokunursa onu O'ndan başka hiç açacak/giderecek yoktur. Sana bir hayırla dokunursa artık O her istediğini yapandır.

Meâl/18: "O, kulları üzerinde kahırdır/mutlak galiptir/eğemenlik sahibidir. O, pek hikmetli/Hakîm ve her şeyden haberdâr/Habîr'dir."

1- 'Dokundurursa' karşılığı da verilmiştir.SG.
2- Mutlak galip, her şeye her istediğini yapandır.
3- Bkz. Allah'ın 'Hakîm' ve 'Habîr' isim-sıfatları.

Meâl/19: "De ki: 'Şahitlik noktasından hangi şey daha büyüktür?' De ki: 'Allah, benimle aranızda bir şâhittir. Bu Kur'an bana, sizi ve ulaştığı herkesi onunla uyarayım diye vahyolundu. Cidden siz, Allah ile birlikte başka tanrıların bulunduğuna cidden tanıklık mı ediyorsunuz?' De ki: 'Ben böyle bir tanıklık yapmam!' De ki: 'O, ancak bir tek tanrıdır ve cidden ben sizin ortak koştuklarınızdan uzağım."

Meâl/20: "Kendilerine kitabı verdiklerimiz onu (peygamberi) oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Kendilerini hüsrana uğratmış olanlar, artık onlar imana gelmezler."

كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ ۚ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢١﴾ وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا

hepsini toplayacağız onları günde o zâlimler iflâh olmaz şu bir gerçek âyetlerini veya yalanladı bir yalanı

ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا أَيْنَ شُرَكَاؤُكُمُ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ

sonra gerçek sanıyorsunuz idiniz onlar ki ortaklarınız nerede ortak koştular o kimselere sonra deriz

لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا وَاللَّهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ ﴿٢٣﴾ انْظُرْ

bak şirk koşanlar değildik Rabbimiz vallahi demiş olmaları sadece bahaneleri olmadı

كَيْفَ كَذَبُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ ۖ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾

uyduruyorlar o şey idiler kendilerinden saptı/kayboldu kendilerine karşı yalan söylediler nasıl

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ ۖ وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ

onu anlamalarına diye kat kat örtüler kalpleri üzerine yaptık sana kulak verir kimi onlardan

Meâl/21: "Allah'a karşı bir yalanı uydurandan veya O'nun âyetlerini yalan sayandan daha zâlim kimdir? Şu bir gerçek ki o zâlimler iflâh olmaz."

Meâl/22: "Bir gün onları hep birlikte bir araya toplarız ardından şirk koşanlara: 'Gerçek sandığınız o ortaklarınız hani nerede?' deriz."

Meâl/23: "Sonra onların: 'Vallahi ey Rabbimiz bizler şirk koşanlar değildik' demelerinden başka bahaneleri olmayacak."

Meâl/24: "Bak bakalım kendi öz benliklerine karşı nasıl yalan söylediler, uydura geldikleri şey nasıl kendilerinden saptı/kayboldu."

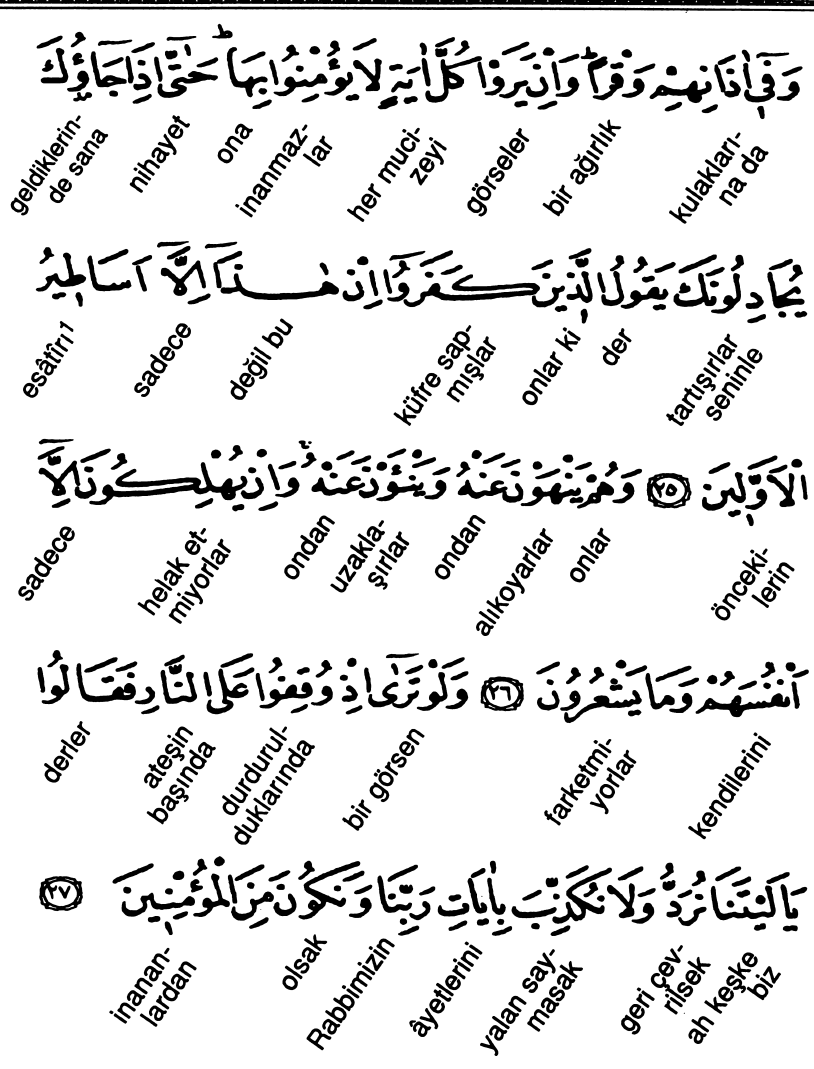

Meâl/25: "İçlerinden kimi kulak verip seni dinliyor. Onu iyice anlamalarını engellemek için kalpleri üzerine kat kat örtüler geçirdik, kulaklarına da bir ağırlık koyduk. Her mucizeyi görseler de ona inanmazlar. Sonunda sana geldiklerinde seninle tartışmağa koyulurlar. O küfre sapanlar: 'Bu, öncekilerin esâtîrinden/yazdıkları ve zamanla masala dönüşmüş efsanelerinden başka bir şey değildir."

Meâl/26: "Onlar hem ondan (o peygamberden) alıkoyuyorlar hem de ondan uzak duruyorlar. Sadece kendilerini helak ediyorlar ama bunu farketmiyorlar."

Meâl/27: "Ateşin başında durdurulduklarında ve: 'Ah keşke biz geri döndürülsek de Rabbimizin âyetlerini yalan saymasak ve müminlerden olsak' dediklerinde (onları) bir görsen!"

1- 'Esâtîr' kelimesiyle ilgili olarak lugat ve tefsirlerde verilen tüm bilgileri şu cümlecikle özetleyebiliriz: Eskiden yazılmış içine hayal ve hurafeler karışmış efsaneler, masallar. S.G

بَلْ بَدَا لَهُمْ مَّا كَانُوا يُخْفُونَ مِن قَبْلُ ۖ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ

ondan | o şeye yasaklanmışlardı | elbette dönerler | geri gönderilseler | önceden | gizliyorlar | o şey idiler | onlara açıkça göründü | bilakis

وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٢٨﴾ وَقَالُوا إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا

değil | dünya | hayatımız | sadece | yoktur o | dediler | pek yalancılar. | gerçekten onlar

نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٩﴾ وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وُقِفُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ ۚ قَالَ أَلَيْسَ هَٰذَا بِالْحَقِّ ۗ

gerçek | bu değil mi | buyurdu | Rab'lerinin karşısında | durdurulduklarında | bir görsen | diriltilecekler | biz

قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا ۚ قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٠﴾

küfrediyorsunuz | idiniz | o şeyle ki | o azabı | öyle ise tadın | dedi | Rabbimize andolsun | evet/tabii | dediler

قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَتْهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً

ansızın | o saat | geldiğinde kendilerine | sonunda | Allah'a kavuşmayı | yalanladılar | o kimseler ki | gerçekten hüsrana uğradı

Meâl/28: "Bilakis/daha doğrusu daha önceden gizleyegeldikleri şey açıkça karşılarına dikilmiştir. Faraza geri gönderilseler kendisinden yasaklandıkları şeye elbette geri dönerler. Cidden onlar pek yalancılardır!"

Meâl/29: "Dediler: Hayat sadece dünya hayatımızdır, bizler diriltilecekler değiliz."

Meâl/30: "Rab'leri huzurunda durdurulduklarında bir görsen! Buyurur: 'Bu gerçek değil miymiş?' Derler: 'Rabbimize andolsun ki evet/tabii gerçekmiş!' Buyurur: 'Öyle ise küfredegeldikleriniz sebebiyle tadın o azabı!"

قَالُوا يَا حَسْرَتَنَا عَلَىٰ مَا فَرَّطْنَا فِيهَا وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلَىٰ

üzerine günah-larını yüklenir-ler onlar orada kusur ettik o şeye ki ey hasre-timiz! dediler

ظُهُورِهِمْ أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٣١﴾ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ

bir oyun sadece dünya hayatı değil o şey vebal olarak yük-leniyorlar dikkat edin ne kötü sırtları

وَلَهْوٌ وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٣٢﴾ قَدْ نَعْلَمُ

pek iyi biliyoruz akıl erdirmi-yor musunuz sakını-yorlar o kimseler için daha ha-yırlıdır âhiret elbette yurdu bir eğ-lence

إِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَٰكِنَّ الظَّالِمِينَ

o zâlimler ancak yalanlami-yorlar seni cidden on-lar söylüyorlar o şey ki elbette üzüyor seni gerçek şu

بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ

öncenden peygamber gerçekten yalanlandı bile bile[2] in-kar ediyorlar Allah'ın âyetlerini

Meâl/31: "Allah'a kavuşmayı yalan sayanlar gerçekten hüsrana uğradı. Sonunda o saat ansızın kendilerine gelip çatınca onlar günahlarını sırtlarına yüklenmiş oldukları bir halde: 'Orada (dünyada) yaptığımız kusurlardan ötürü yazıklar olsun bize!' derler. Dikkat edin! Ne kötü veballer yükleniyorlar."

Meâl/32: "Dünya hayatı bir oyun, bir eğlenceden başka bir şey değildir. Âhiret yurdu sakınanlar için elbette daha hayırlıdır. Hâlâ akıl erdirmiyor musunuz?"

Meâl/33: "Söyleyegeldiklerinin seni üzdüğünü pek iyi biliyoruz. Kuşkusuz onlar seni yalancı saymıyorlar. Ne var ki o zalimler Allah'ın âyetlerini inkar ediyorlar."

1- Vah bize! Yazık bize! Yazık elden kaçırdıklarımıza.

2- Cehd, cuhud: Bir şeyi, gerçek olduğunu bile bile inkâr etmek demektir. (Okyanus, I, 582).

فَصَبَرُوا عَلَىٰ مَا كُذِّبُوا وَأُوذُوا حَتَّىٰ أَتَاهُمْ نَصْرُنَا ۚ وَلَا

hiç yoktur | yardımımız | geldi kendilerine | hatta | eziyet edilmeleri | yalanlanılmaları üzerine | sabır gösterdiler

مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ۚ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِن نَّبَإِي الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٤﴾

peygamberlerin | haberinden | elbette gerçekten geldi sana | Allah'ın | kelimelerini | değiştiren

وَإِن كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَن تَبْتَغِيَ

aramana | güç yetirebilirsen | yüz çevirmeleri | sana | ağır geldi | oldu ise

نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَّمًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُم بِآيَةٍ ۚ وَلَوْ

eğer | bir mucize | getiresin onlara | gökte | veya bir merdivene | yerde | bir deliğe

شَاءَ اللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدَىٰ ۚ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٥﴾

cahillerden | öyle ise sakın olma | hidâyet üzerinde | elbette toplardı onları | Allah | dileseydi

Meâl/34: "Elbette hakikaten senden önce de peygamberler yalan sayıldılar da kendilerine yardımımız gelinceye kadar yalancı sayılmalarına ve eziyet edilmelerine sabır gösterdiler. Allah'ın sözlerini değiştirecek hiçbir güç yoktur. Elbette gerçekten sana peygamberlerin haberinden geldi."

Meâl/35: "Yüz çevirmeleri ağırına gitti ise ve yerin derinliklerinde bir delik veya gökte bir merdiven araman da elinden geliyorsa (bunu yap ki) kendilerine bir mucize getiriveresin! Allah dileseydi elbette onları hidâyet üzerinde toplardı/bir araya getirirdi. Öyle ise sakın cahillerden olma."

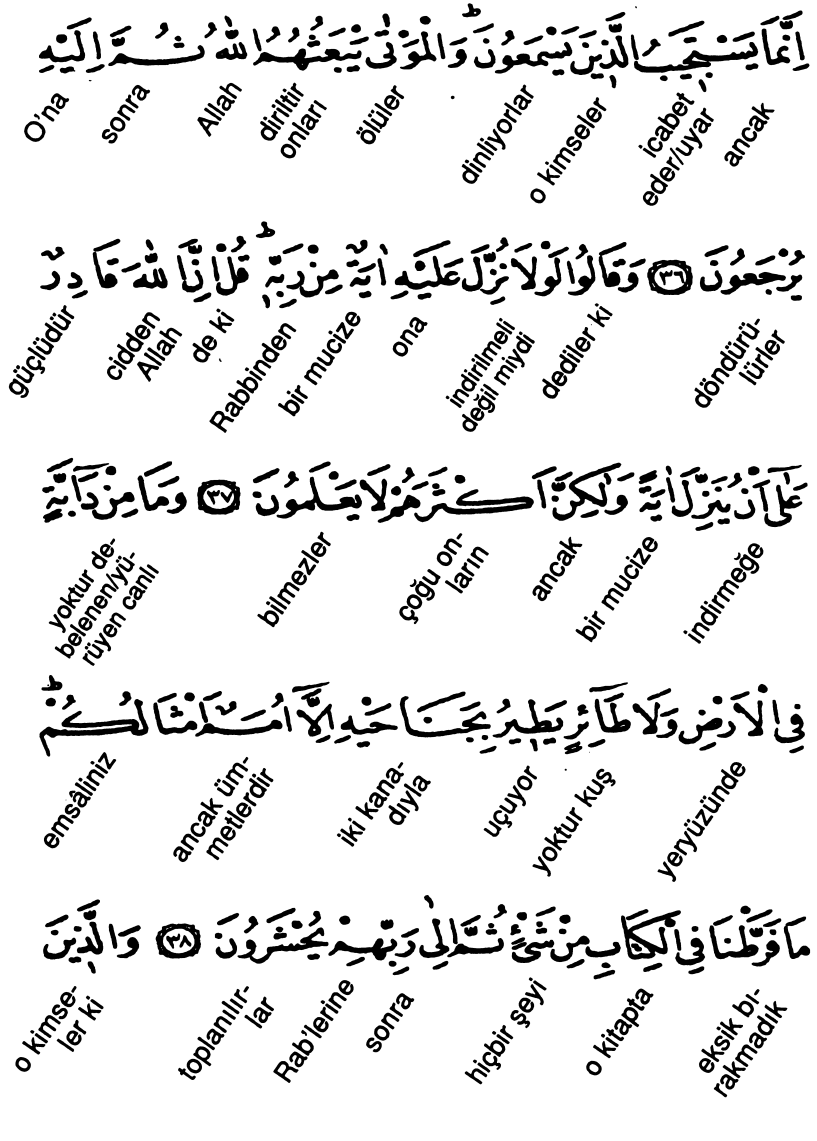

Meâl/36: "Ancak işitenler (çağrıya) icabet eder/uyar. Ölülere gelince Allah onları diriltir ardından O'na döndürülürler."

Meâl/37: "Dediler: 'Ona, Rabbinden bir mucize indirilmeli değil miydi?' De ki: Kuşkusuz Allah bir mucize indirmeğe kadirdir, ne var ki onların çoğu bilmezler."

Meâl/38: "Yeryüzünde debelenen/yürüyen hiçbir canlı yok ki ve iki kanadıyla uçan hiçbir kuş bulunmaz ki emsâliniz/durumlarınızı andıran birer ümmet olmasınlar. O kitap'ta hiçir şeyi eksik bırakmadık. Sonra Rab'lerine haşredilirler/toplanıp getirilirler."

كَذَّبُوا بِـَٔايَـٰتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِى ٱلظُّلُمَـٰتِ ۗ مَن يَشَإِ ٱللَّهُ يُضْلِلْهُ

saptırır onu | Allah | diler | kimi | karanlıklarda | dilsizler | sağırlar | âyetlerimizi | yalanladılar

وَمَن يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾ قُلْ أَرَءَيْتَكُمْ

düşündün mü kendinizi | de ki | dosdoğru | yol üzerine | kılar/koyar onu | diler | kimi

إِنْ أَتَىٰكُمْ عَذَابُ ٱللَّهِ أَوْ أَتَتْكُمُ ٱلسَّاعَةُ أَغَيْرَ ٱللَّهِ تَدْعُونَ

yakarırsınız | Allah'tan başkasına mı | o saat | veya gelirse size | Allah'ın azabı | gelirse size

إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿٤٠﴾ بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ

o şeyi ki çağırıyorsunuz | açıverir | yalvarırsınız | ancak O'na | bilakis/işin doğrusu | doğru/samimi kimseler | iseniz

إِلَيْهِ إِن شَآءَ وَتَنسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ ﴿٤١﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَآ إِلَىٰٓ أُمَمٍ

ümmetlere | gerçekten gönderdik | şirk koşuyorsunuz | o şeyi | unutursunuz | dilerse | ona

Meâl/39: "Âyetlerimizi yalan sayanlar karanlıklar içinde kalmış sağırlardır, dilsizlerdir. Allah dilediği kimseyi saptırır dilediği kimseyi de dosdoğru yol üzerine koyar."

Meâl/40: "De ki: Kendinizi düşündün mü? Size Allah'ın azabı gelirse veya o saat size gelip çatarsa -doğru/samimi kimseler iseniz- Allah'tan başkasına mı yalvarırsınız."

Meâl/41: "Bilakis O'na yalvarırsınız. Dilerse kendisine çağırdığınız/kaldırılması için yakardığınız şeyi açar/giderir ve ortak koşageldiğiniz şeyleri unutursunuz."

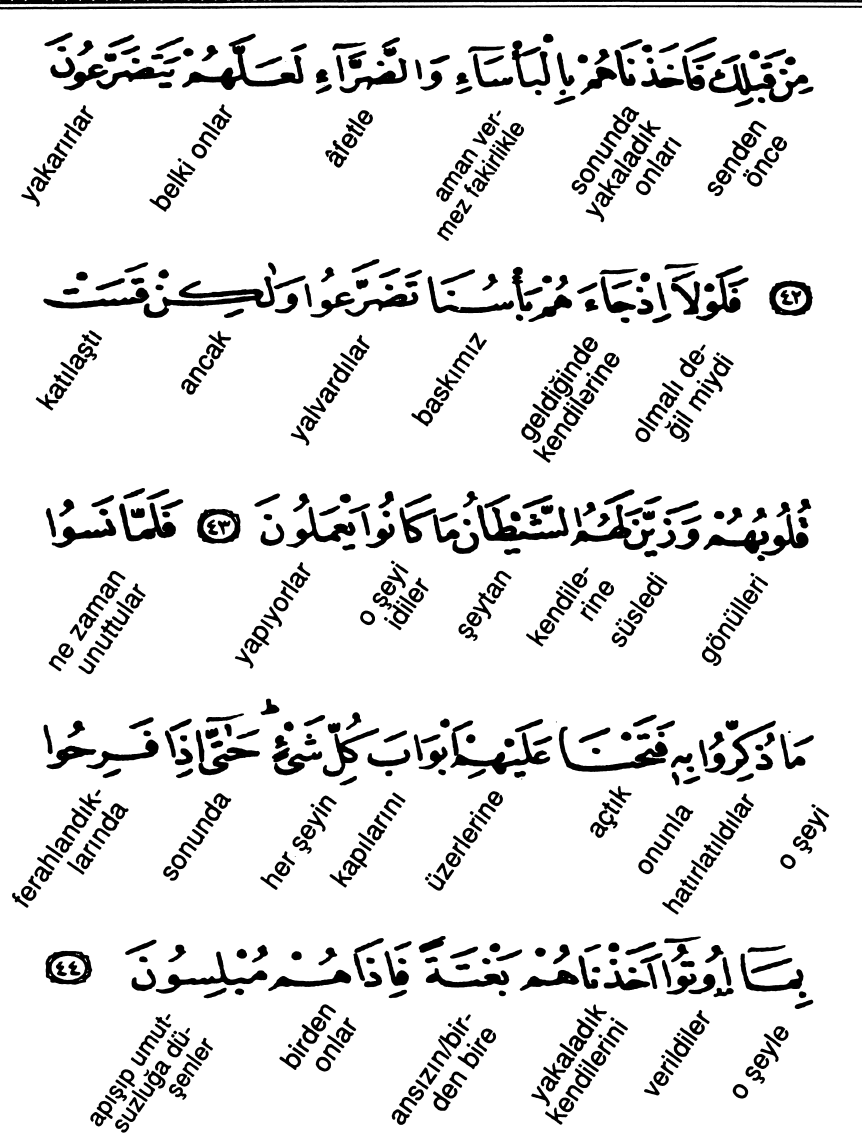

Meâl/42: "Gerçekten, senden önce de ümmetlere peygamberler gönderdik. Sonunda kendilerini aman vermez fakirlikle,âfetle/hastalıkla yakaladık/cezalandırdık ki belki onlar yakarırlar."

Meâl/43: "Baskımız kendilerine geldiğinde yalvarmalı değil miydiler? Ne var ki kalpleri katılaşmıştı, şeytan onlara, yapageldiklerini süslemişti."

Meâl/44: "Kendisiyle yapıldıkları öğütleri/uyarıları unuttuklarında üzerlerine her şeyin/her olanağın kapılarını açtık. Sonunda ferahlandıklarında/engin bir sevinç duyduklarında ansızın/birdenbire kendilerini yakalayıverdi de birden onlar apışıp umutlarını yitirdiler."

فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا ۚ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٥﴾

böylece kesildi / ardı/kökü / o toplumun / onlar ki / zulmettiler / hamd / Allah'a / Rabbi / âlemlerin

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَارَكُمْ وَخَتَمَ عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ

de ki / gördünüz mü / eğer alırsa / Allah / duymanızı / görmenizi / mühür vurursa / gönüllerinize

مَنْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ ۗ انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ ثُمَّ هُمْ

kimdir / tanrı / dışında / Allah / getiriversin size / onu / bak / nasıl / çeviriyoruz / ayetleri / sonra / onlar

يَصْدِفُونَ ﴿٤٦﴾ قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ بَغْتَةً

yüz çeviriyorlar / de ki / gördün mü sizi / gelirse size / azabı / Allah'ın / ansızın

أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا نُرْسِلُ

veya açıktan / helak edilir mi / sadece / o toplum / zâlimler / göndermeyiz

Meâl/45: "Böylece o toplumun, o zulmetmiş olanların ardı/kökü kesilmişti. Âlemlerin Rabbi Allah'a hamdolsun."

Meâl/46: "De ki: 'Ne dersiniz? Allah duyma duyunuzu, görme gücünüzü alır ve kalplerinize de mühür basarsa onu (onları) size, Allah'tan başka geri getirecek tanrı kimdir?' Bak, âyetleri nasıl çeviriyoruz (nasıl değişik üsluplarla açıklıyoruz)! Yine de onlar yüz çeviriyorlar."

Meâl/47: "De ki: Gördün mü sizi/Ne dersiniz? Size, Allah'ın azabı ansızın veya açıktan gelirse o zâlimler topluluğundan başkası helak edilir mi?"

Meâl/48: "Peygamberleri sadece müjdeciler ve uyarıcılar olarak göndeririz. Artık kim iman etmiş, (halini) düzeltmişse artık onlara bir korku yoktur ve onlar üzülecekler de değiller."

Meâl/49: "Âyetlerimizi yalan sayanlar, onlara, yapageldikleri fâsıklıkları yüzünden azap dokunacak."

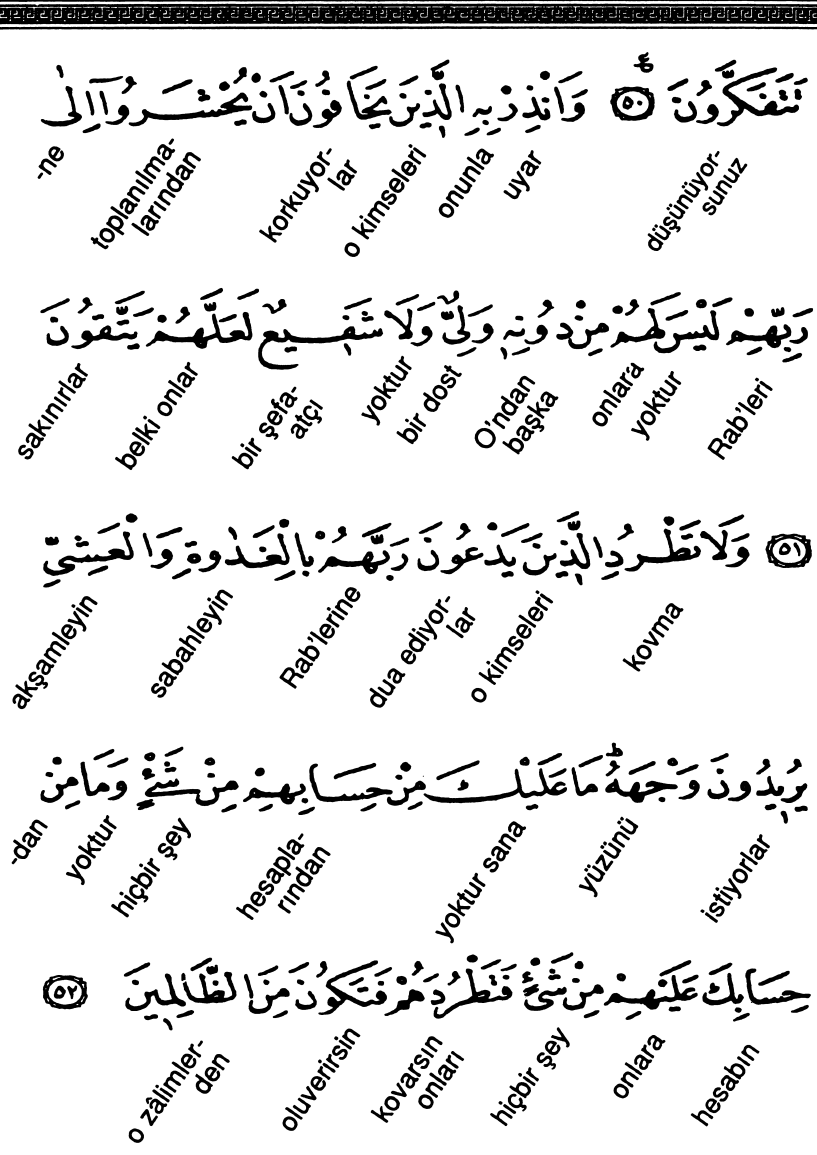

Meâl/50: "De ki: 'Size, Allah'ın hazineleri yanımda demiyorum. Gaybı da bilmiyorum.Size gerçekten ben meleğim demiyorum. Ben sadece bana vahyedilene uyarım. De ki:kör ile gören eşit olur mu? Düşünmüyor musunuz?"

Meâl/51: "Rab'lerine doğru toplanılacaklarından korkanları O'nunla uyar, ki onlar için O'ndan başka ne bir dost vardır ne de şefaatçı, belki onlar sakınırlar."

Meâl/52: "Sabah-akşam Rab'lerine O'nun yüzünü/rızasını isteyerek dua edenleri kovma. Onların hesabından sana hiçbir şey yoktur, senin hesabından da onlara hiçbir şey yoktur. Onları kovarsan o zâlimlerden oluverirsin."

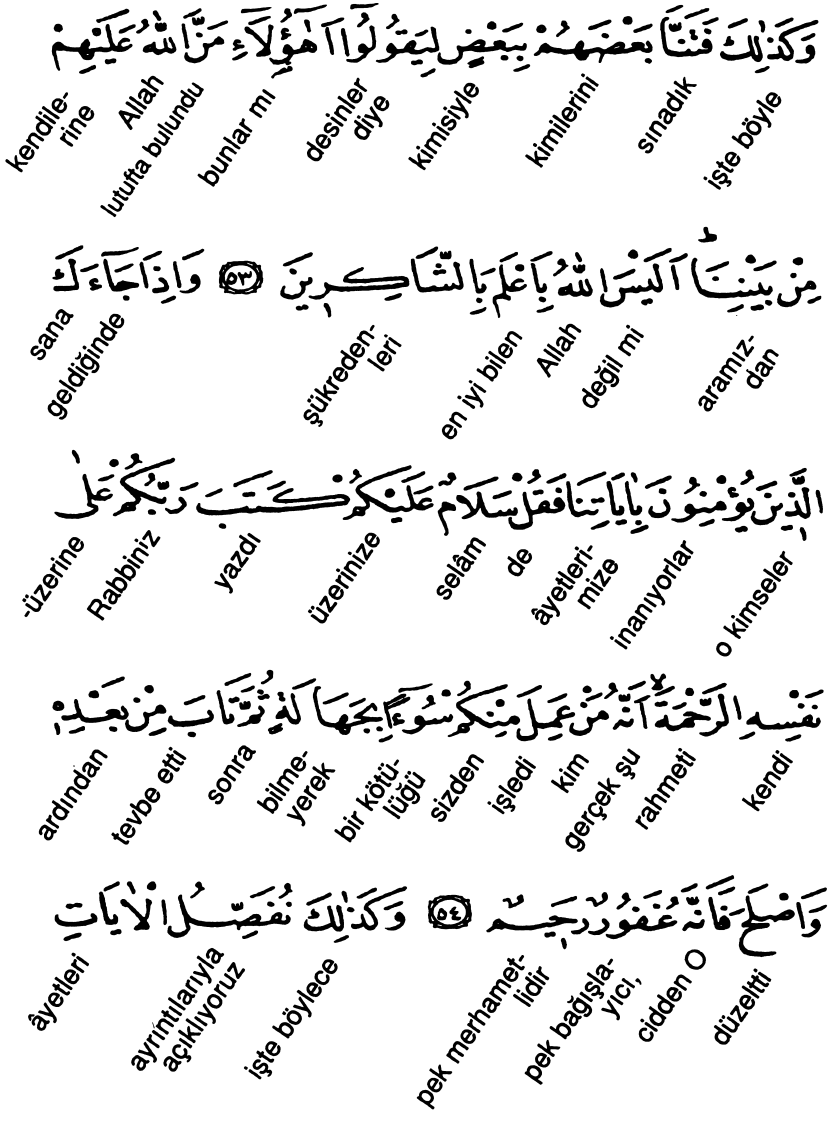

Meâl/53: "İşte böylece kimilerini kimiyle: 'Allah aramızda bunlara mı lutufta bulundu' desinler diye sınadık. Allah şükredenleri en iyi bilen değil midir?"

Meâl/54: "Âyetlerimize iman edenler sana geldiğinde: 'Selam size, Rabbiniz kendisine rahmeti yazdı. Gerçek şu: Sizden kim bilmeyerek bir kötülüğü yapar sonra ardından tevbe eder ve ıslahat yaparsa/düzeltirse (nefsini) uslandırırsa kuşkusuz O pek bağışlayıcı, pek merhametlidir' de."

وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٥٥﴾ قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ

onlara ki ibadet etmemden yasaklandım gerçekten ben de ki mücrimlerin yolu açığa çıksın

تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ ۖ قُلْ لَا أَتَّبِعُ أَهْوَاءَكُمْ ۙ قَدْ ضَلَلْتُ

gerçekten sapmışımdır heveslerinize uymam de ki Allah'ın berisinden yalvarıyorsunuz

إِذًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾ قُلْ إِنِّي عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي

Rabbim'den apaçık bir belge üzerinde gerçekten ben de ki hidayete ermişlerden ben değil o zaman

وَكَذَّبْتُمْ بِهِ ۚ مَا عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ ۚ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا

sadece değil hüküm onu acele istiyorsunuz o şey ki yanımda değil onu oysa yalan saydınız

لِلَّهِ ۖ يَقُصُّ الْحَقَّ ۖ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ ﴿٥٧﴾ قُلْ لَوْ أَنَّ

eğer olsa cidden de ki ayırt edenlerin en hayırlısıdır O hakkı anlatır Allah'ın

Meâl/55: "İşte böylece âyetleri ayrıntılarıyla açıklıyoruz/detaylandırıyoruz ve (böylece) mücrimlerin/suçluların yolu açığa çıksın."

Meâl/56: "De ki: 'Gerçekten ben, Allah'ın berisinden/Allah'ın dışında yalvardıklarınıza ibadet etmemden yasaklandım.' De ki: 'Heveslerinize/keyiflerinize uymam (uyarsam) o zaman gerçekten sapmışımdır ve ben hidayete ermişlerden değilimdir."

Meâl/57: "De ki: Gerçekten ben, Rabbim'den gelen apaçık bir kanıt/belge üzerindeyim ama onu yalan saydınız. Çarçabuk gelmesini istediğiniz şey (azap) yanımda/elimde değil. Hüküm sadece Allah'ındır, gerçeği anlatır ve O ayırt edenlerin (tartışılan konuları çözüme kavuşturanların) en hayırlısıdır."

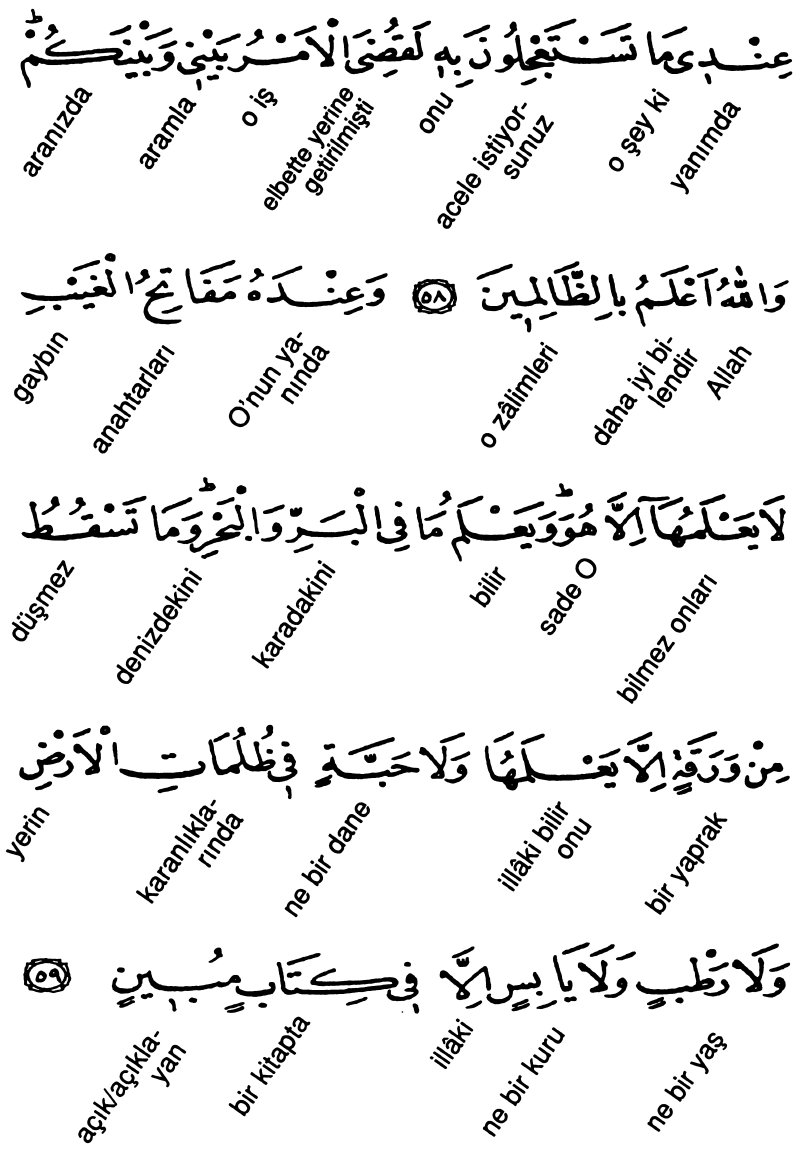

Meâl/58: "De ki: 'Acele istediğiniz o (azap) gerçekten yanımda/elimde olsaydı sizinle aramdaki mesele elbette bitirilmişti.' Allah o zâlimleri daha iyi bilendir."
Meâl/59: "Gaybın (gözlerden ve hislerden nihân olanların/gizli alemlerin) anahtarları O'nun yanındadır, onları sadece O bilir. Karadakileri ve denizdekileri bilir. Bir yaprak düşmeye dursun muhakkak onu bilir. Ne yerin karanlıklarındaki bir dane ne yaş ne kuru yoktur ki açık/açıklayan bir kitap içinde yer almasın."

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُم بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ

O zât ki | geceleyin öldürür sizi | o şeyi bilir | elde ettiniz | gündüz-leyin | sonra | diriltiyor/uyan-dırıyor sizi

فِيهِ لِيُقْضَىٰ أَجَلٌ مُّسَمًّى ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦٠﴾

orada | yerine getirilsin | bir süre | belirlenmiş | sonra | O'na | dönüşünüz | sonra | haber verir size | o şeyi idiniz | yapıyor-sunuz.

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّىٰ إِذَا

O | hüküm-rândır | üstünde | kullarının | gönderir | üzerinize | koruyucu-lar | sonunda | -diğinde

جَاءَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ﴿٦١﴾ ثُمَّ

geldi | birinize | ölüm | öldürmüş-tür onu | elçilerimiz | onlar | kusur gös-termezler | sonra

رُدُّوا إِلَىٰ اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ أَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ

döndürüldüler | Allah'a | Mevlâ'ları | gerçek | dikkat | O'nundur | hüküm | O | en hızlısı | hesap gö-renlerin

Meâl/60: "O, O zât ki geceleyin sizi öldürür, gündüzleyin elde ettiğinizi bilir. Sonra sizi -belirlenmiş bir sürenin gereğinin yerine getirilmesi için- gündüz içinde diriltir/size canlılık verir, sonra dönüşünüz O'nadır. Daha sonra da size, yapageldiklerinizi haber verir."

Meâl/61: "O, kulları üstünde hükümrândır/eğemendir. Üzerinize koruyucular gönderir. Birinize ölüm geldiğinde elçilerimiz onu öldürür, onlar görevlerinde kusur göstermezler."

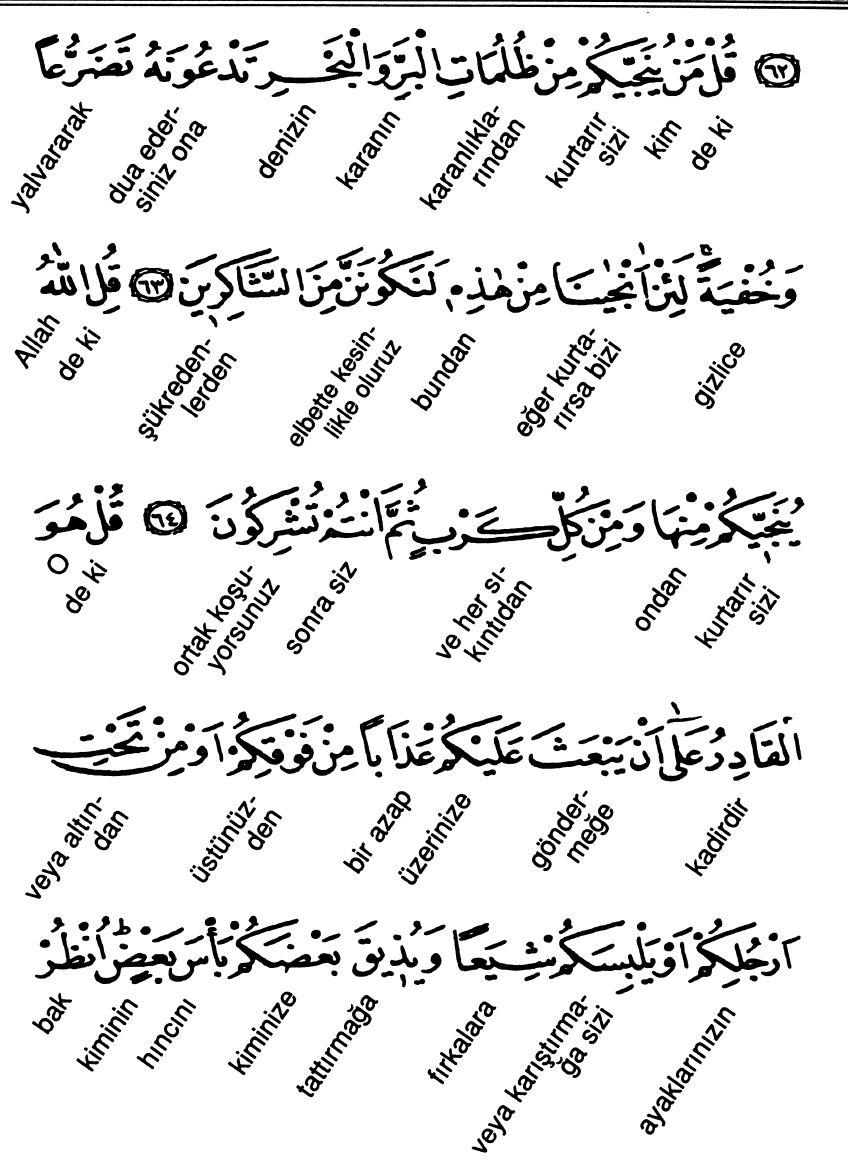

Meâl/62: "Sonra, gerçek Mevlâ'ları Allah'a götürülmüşlerdir. O hesap görenlerin en hızlısıdır."

Meâl/63: "De ki: Kendisine gönülden yalvararak ve gizlice: 'Bizi bundan kurtarırsa elbette, kesinlikle şükredenlerden olacağız' diye dua ettiğinizde karanın ve denizin karanlıklarından sizi kim kurtarıyor?"

Meâl/64: "De ki: Ondan ve her sıkıntıdan sizi Allah kurtarıyor. Sonra siz (yine) ortak koşuyorsunuz."

كَيْفَ نُصَرِّفُ الْاٰيٰتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُوْنَ ﴿٦٥﴾ وَكَذَّبَ بِهٖ قَوْمُكَ

kavmin onu yalanladı | iyice kavrarlar belki onlar | âyetleri tasrif ediyoruz | nasıl

وَهُوَ الْحَقُّ ۭ قُلْ لَّسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيْلٍ ﴿٦٦﴾ لِكُلِّ نَبَاٍ مُّسْتَقَرٌّ

kararlaştırılmış bir süre | her haber için var | vekil | üzerinizde | değilim de ki gerçektir | O

وَسَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ﴿٦٧﴾ وَاِذَا رَاَيْتَ الَّذِيْنَ يَخُوْضُوْنَ فِيْٓ اٰيٰتِنَا

âyetlerimize | dalıyorlar[1] | o kimseleri | gördüğünde | yakında bilecekler

فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتّٰى يَخُوْضُوْا فِيْ حَدِيْثٍ غَيْرِهٖ ۭ وَاِمَّا يُنْسِيَنَّكَ

eğer unutturursa seni | onun dışında | bir söze | dalmalarına değin | onlardan | yüz çevir

الشَّيْطٰنُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرٰى مَعَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٦٨﴾

zâlimler | o topluluk | ile hatırlama | sonrası | artık oturma | şeytan

Meâl/65: "De ki: O, üstünüzden veya ayaklarınızın altından üzerinize bir azap göndermeğe veya sizi fırkalara bölmeğe yahut kiminize kiminin şiddetini/hıncını tattırmağa kadirdir. Bak bakalım âyetleri nasıl tasrif ediyoruz/açıklıyoruz. Belki onlar iyice kavrarlar."

Meâl/66: "O gerçek iken, kavmin bunu yalan saydılar. De ki: Ben üzerinizde bir vekil değilim."

Meâl/67: "Her haber için kararlaştırılmış bir zaman vardır. Yakında bilecekler."

Meâl/68: "Âyetlerimize dalanları/âyetlerimiz hakkında ileri-geri konuşanları gördüğünde başka bir söze dalmalarına/geçmelerine değin kendilerinden yüz çevir. Eğer şeytan sana unuttursa hatırladıktan sonra artık o zâlim toplulukla oturma."

1- İleri geri konuşuyorlar/münâsebetsizce laflar ediyorlar.

وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَلَٰكِنْ ذِكْرَىٰ

bir öğüt — ancak — hiçbir şey — hesaplarından — takva gösteriyorlar[1] — yoktur o kimselere

لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٦٩﴾ وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا

bir oyun — dinlerini — edindiler — o kimseleri — bırak — sakınırlar. — belki onlar

وَلَهْوًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا ۚ وَذَكِّرْ بِهِ أَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا

o şeyle — nefsin/canın — ibsâl edeceğini[3] — onunla[2] — hatırlat — dünya — hayatı — aldattı onları — bir eğlence

كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ وَإِنْ

eğer — yoktur bir şefaatçi — bir dost — Allah'ın — berisinden — onun için — yoktur — kazandı[4]

تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لَا يُؤْخَذْ مِنْهَا ۗ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا

o şeyle — ibsâl olundular[6] — o kimseler — işte onlar — ondan — kabuledilmez — her türlü[5] fidyeyi — denkleştirse

Meâl/69: "Takva gösterenlere/Allah'tan korkan müttakilere onların hesabından hiçbir sorumluluk yoktur. (Onlara düşen) sadece bir öğüttür. Belki (bu sayede) onlar da sakınırlar."

1- Allah'tan korkup sakınıyorlar.
2- Kur'an veya hesap ile.
3- İbsâl, lugatta kişiyi helakin kucağına teslim etmektir.
4- Hiçbir can, kazandığı yüzünden rehin alınıp tehlikenin içine bırakılmasın (Kurtubî, el-Câmi, VII, 16).
5- 'Adlin'deki tenvin, nev'iyyet olarak değerlendirilmiştir. S.G.
6- Bkz. bu sayfada üçüncü dipnot.

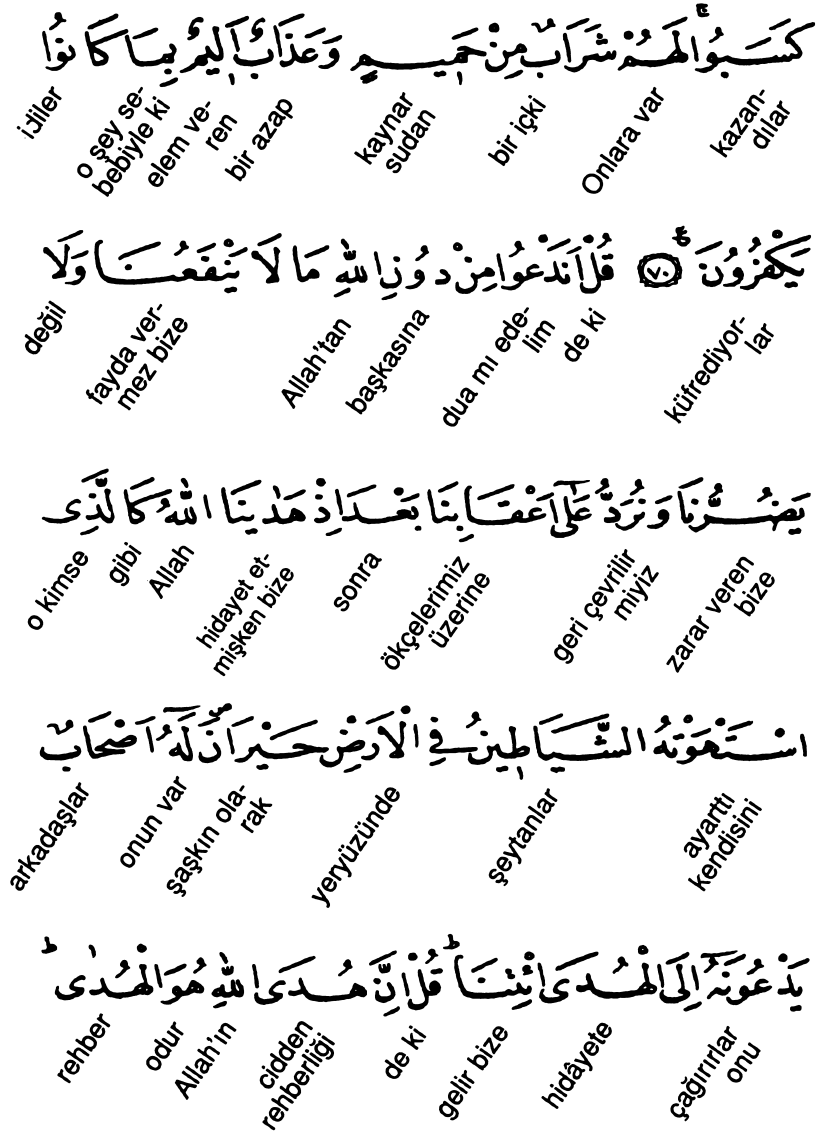

Meâl/70: "Dinlerini bir oyun, bir eğlence edinen ve kendilerini dünya hayatının aldattığı kimseleri bırak. Onunla/Kur'an ile öğüt ver ki kendisi için Allah'tan başka hiçbir dost ve hiçbir şefaatçı olmayan hiçbir can kazandığı yüzünden rehin tutulup helakin kucağına teslim edilmesin. Her türlü fidyeyi denkleştirse bile ondan/hiçbir candan kabuledilmez. İşte onlar, kazandıkları yüzünden rehin tutulup tehlikenin kucağına teslim edilmişlerdir. Küfredegeldikleri için onlara kaynar sudan bir içki ve acıveren bir azap vardır."

وَأُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾ وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ

namazı — dosdoğru kılın — âlemlerin — Rabbine — teslim olalım diye — emrolunduk

وَاتَّقُوهُ ۚ وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٢﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ

yarattı — O zât ki — O — haşroluna-caksınız. — yalnız O'na — O zât ki — O — korkun O'ndan

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ۖ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ ۚ

oluverir. — ol — der — bir gün — hak ile — yeri — gökleri

قَوْلُهُ الْحَقُّ ۚ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ ۚ عَالِمُ

bilen — sûra — üflenir — o gün — hüküm-ranlık — O'nundur — hak[7] — Sözü

الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ۚ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٧٣﴾

Habîr'dir. — Hakîm[8]'dir, — O — görüneni. — görün-meyeni

Meâl/71: "De ki: Allah'ı bırakıp da bize fayda vermeyecek, bize zarar dokundurmayacak şeylere mi dua edelim? Şeytanların kendisini ayartması yüzünden yeryüzünde şaşkın bir duruma düşmüşken arkadaşlarının: 'Bize gel' diye kendisini yola çağırdıkları kişi gibi ökçelerimiz üzerine geri mi çevriliriz? De ki: Kuşkusuz Allah'ın yoludur o yol! Âlemlerin Rabbine teslimiyet göstermemizle emrolunduk."

Meâl/72: "Namazı dosdoğru kılın, O'ndan (Allah'tan) korkun. O, yalnız kendisine doğru/huzurunda toplanılacağınız O zâttır."

Meâl/73: "O, gökleri ve yeri gerçekle/yerli yerince yaratan O zattır. 'OL' diyeceği gün hak sözü hemen oluverir. Sûra üflenileceği gün hükümranlık O'nundur. Görünmeyeni de görüneni de bilendir. O pek hikmetli ve her şeyden haberdârdır."

7- Hak sözü (Kurutubi, el-Cami, VII, 19) bir yorum ki bizim de tercihimiz. S.G.

8- Bkz. Hakîm ve Habîr isim-sıfatları.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ ءَازَرَ أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا ءَالِهَةً إِنِّي

cidden ben tanrılar putları edini-yorsun Azer'e babasına İbrahim bir zaman demişti

أَرَىٰكَ وَقَوْمَكَ فِي ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٧٤﴾ وَكَذَٰلِكَ نُرِي إِبْرَٰهِيمَ

İbrahim'e gösteri-yorduk böylece açık bir sapık-lıkta ve kavmini görüyo-rum seni

مَلَكُوتَ السَّمَٰوَٰتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ ﴿٧٥﴾

kesin inanan-lardan olması için yerin göklerin mele-kût'ünu

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَءَا كَوْكَبًا قَالَ هَٰذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ

sönün-ce/batınca Rabbim bu dedi bir yıldız gördü gece üzerini örttü ne zaman

قَالَ لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ ﴿٧٦﴾ فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ

dedi doğarken ayı ne zaman gördü sönenle-ri/batanları sevmem dedi

Meâl/74: "Bir zaman İbrahim, babası Âzer'e: 'Putları tanrılar mı ediniyorsun? Cidden ben, seni ve toplumunu açık bir sapıklık içinde görüyorum' demişti."
Meâl/75: "Böylece İbrahim'e, kesin şekilde inananlardan olması için göklerin ve yerin melekûtunu/esrarını gösteriyorduk."
Meâl/76: "Gece üzerine çökünce bir yıldız gördü ve: 'Bu Rabbim! (öyle mi)' dedi. (o yıldız) sönüp batınca da: Sönüp batanları sevmem' dedi."

1- Muhteşem sırlarını, normal şartlarda görünmez ve hissedilmez yüceliklerini. S.G.

هَٰذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَئِن لَّمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ

-dan elbette kesinlikle olurum Rabbim eğer hidayet etmezse bana dedi ne zaman söndü Rabbim bu

الْقَوْمِ الضَّالِّينَ ﴿٧٧﴾ فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هَٰذَا رَبِّي

Rabbim bu dedi doğarken güneşi ne zaman gördü sapıtmışlar o toplum

هَٰذَا أَكْبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ

ortak koşuyorsunuz o şeyden uzağım cidden ben kavmim dedi ne zaman söndü daha büyük bu

﴿٧٨﴾ إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا

bir hanîf[2] olarak yeri gökleri yarattı o zâta ki yüzümü çevirdim cidden ben

وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾ وَحَاجَّهُ قَوْمُهُ ۚ قَالَ أَتُحَاجُّونِّي

delil mi ileri sürüyorsunuz bana karşı dedi kavmi ona karşı delil getirmeğe kalkıştı[3] müşriklerden değilim

Meâl/77: "Ay'ı doğarken görünce dedi: 'Bu Rabbim (öyle mi)!' (Ay) sönüp batınca da: 'Rabbim bana rehberlik etmezse elbette kesinlikle o sapıtan toplumdan olurum' dedi."

Meâl/78: "Güneşi doğarken görünce dedi: 'Bu, Rabbim (öyle mi)! Bu daha büyük!' Güneş sönüp batınca da şöyle dedi: Kavmim! Cidden ben ortak koşageldiklerinizden uzağım."

Meâl/79: "Cidden ben bir muvahhit olarak yüzümü gökleri ve yeri yaratmış olana çevirdim. Ben müşriklerden/ortak koşanlardan değilim."

2- Bir muvahhit/şirke bulaşmamış bir müslüman olarak.

3- Hacce fi'linin karşılığıdır. Bkz. Bakara sûresi âyet 258, ilgili dipnot.

فِي اللَّهِ وَقَدْ هَدَىٰنِ ۚ وَلَا أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِ إِلَّا أَن يَشَاءَ

dilemesi ancak onunla o şeyi ortak koşuyor-sunuz korkmam beni oysa iletti Allah hakkında

رَبِّي شَيْئًا ۗ وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ۗ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨٠﴾

artık dü-şünmüyor musunuz ilimce her şeyi Rabbim kuşattı bir şeyi Rabbimin

وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُم

ortak koştunuz cidden siz korkmu-yorsunuz ortak koştunuz o şeyden korkarım nasıl

بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا ۚ فَأَيُّ

hangisi bir delil üzerinize onunla indirmedi o şeyi Allah'a

الْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِالْأَمْنِ ۖ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨١﴾

biliyorsu-nuz iseniz güvende olmağa daha la-yıktır iki grubun[4]

Meâl/80: "Kavmi kendisiyle tartıştı. O da dedi: Beni doğru yola iletmişken Allah hakkında benimle tartışmağa mı kalkışıyorsunuz? Kendisiyle ortak koştuklarınızdan korkmam. Ancak Rabbimin bir şeyi dilemesi hariç. Rabbim, her şeyi ilimce kuşatmıştır. Artık düşünmüyor musunuz."

Meâl/81: "Cidden siz, Hakkında size hiçbir delil indirmediği halde Allah'a ortak koşmuş olmanızdan korkmuyorsunuz da ben, ortak koştuklarınızdan nasıl korkarım? Öyle ise biliyorsanız (söyleyin) iki gruptan hangisi güvende olmağa daha layıktır?"

4- Bir olan Allah'a inanan grupla Allah'a ortak koşan grup.

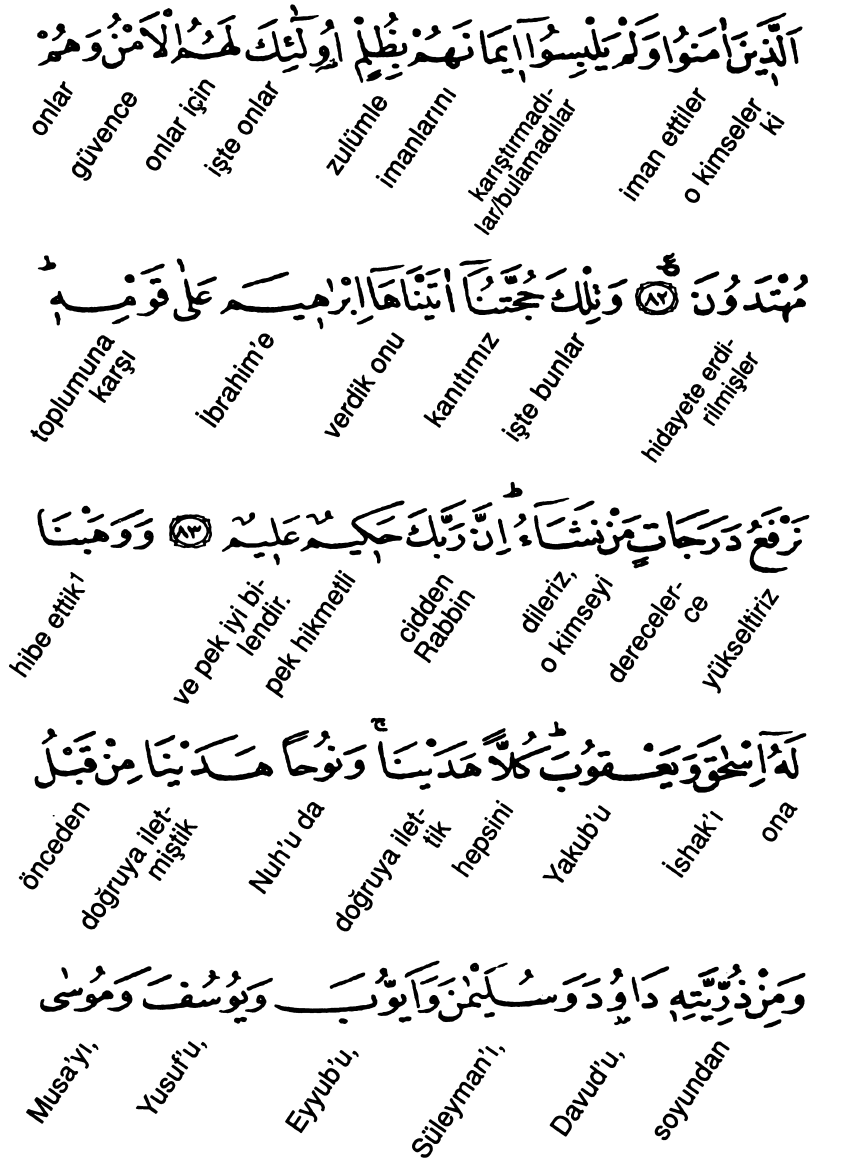

Meâl/82: "İman edip imanlarını zulümle karıştırmayanlar/bulamayanlar; işte onlar onların hakkı güvencede olma. Onlardır hidayete erdirilmiş olanlar."
Meâl/83: "İşte bunlar toplumuna karşı İbrahime verdiğimiz kanıtımızdır. Dilediğimizi derecelerce yükseltiriz. Cidden Rabbim pek hikmetli ve pek iyi bilendir."

1- Karşılıksız verdik.

وَهٰرُونَ ۚ وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٤﴾ وَزَكَرِيَّا وَيَحْيٰى

Yahya'yı, Zekeriy-ya'yı, güzellik ser-gileyenleri ödüllen-diririz işte böyle Harun'u

وَعِيسٰى وَإِلْيَاسَ ۖ كُلٌّ مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٥﴾ وَإِسْمٰعِيلَ وَالْيَسَعَ

Elyese'i, İsmail'i, sâlih[2]ler-dendi hepsi İlyas'ı da İsa'yı

وَيُونُسَ وَلُوطًا ۚ وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٨٦﴾ وَمِنْ آبَائِهِمْ

ataların-dan, âlemlere üstün kıldık hepsini Lut'u da Yunus'u

وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ ۖ وَاجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ إِلٰى صِرَاطٍ

bir yola ilettik kendi-lerini seçtik on-ları kardeşle-rinden de soyların-dan

مُّسْتَقِيمٍ ﴿٨٧﴾ ذٰلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ

diliyor o kimseyi bununla iletir Allah'ın rehberliği işte bu dosdoğru

Meâl/84: "Ona, İshak ile Yakub'u bağışladık ve herbirini doğruya ilettik. Daha önce de Nuh'u ve soyundan gelme Davud'u, Süleyman'ı, Eyyub'u, Yusuf'u, Musa'yı, Harun'u doğruya iletmiştik. Güzellik sergileyenleri işte böyle ödüllendiririz."

Meâl/85: "Zekeriyya'yı, Yahya'yı, İsa'yı ve İlyas'ı da (doğruya iletmiştik). Hepsi salihlerdendi."

Meâl/86: "İsmail'i, Elyese'i, Yunus'u ve Lut'u da (doğruya ilettik). Hepsini alemlere üstün kıldık."

Meâl/87: "Atalarından, soylarından ve kardeşlerinden kimilerine de (hidayet verdik). Onları seçtik ve dosdoğru bir yola ilettik."

2- Salih: Özü ve sözüyle örnek dürüst kişi. S.G.

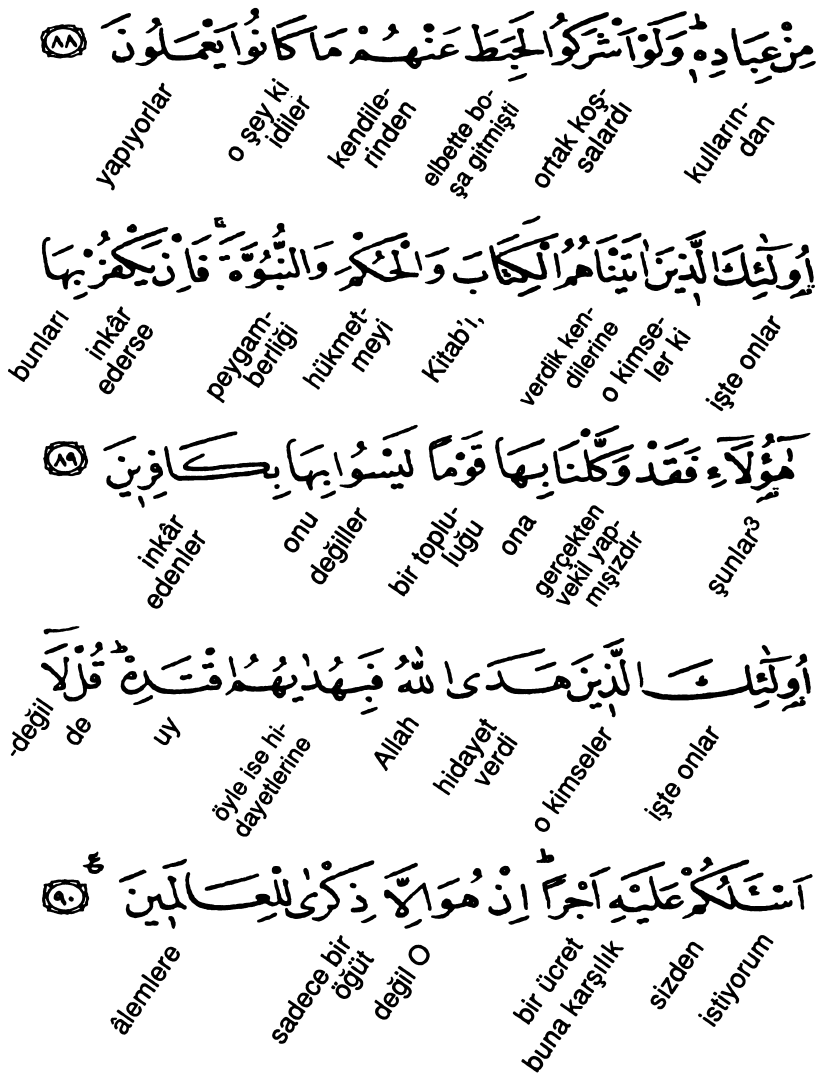

Meâl/88: "İşte bu, Allah'ın kullarından dilediklerini kendisiyle hidayete ilettiği rehberliğidir. Eğer ortak koşsalardı işleyedurdukları elbette boşa gitmişti.

Meâl/89: "İşte bunlar, kendilerine Kitab'ı, hükmetmeyi, peygamberliği verdiğimiz kimselerdir. Şunlar/Kureyş kavmi bunları inkâr ederse gerçekten onlara, onları inkâr etmeyen bir topluluğu vekil/memur kılmışızdır."

Meâl/90: "İşte onlar! Allah'ın hidayet verdiği kimselerdir. Öyle ise onların yolunu izle. De ki: Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Bu sadece âlemlere bir öğüttür."

3- Kureyş kavmi.

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ بَشَرٍ مِّن شَيْءٍ ۗ

hiçbir şey | insana | Allah | indirmedi | çünkü dediler | kadrini | hakkıyla | Allah'ı | değer-lendir-mediler[1]

قُلْ مَنْ أَنزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى

bir rehber | bir ışık | Musa | onu | getirdi | ki | Kitab'ı | indirdi | de ki kim

لِّلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا ۚ وَعُلِّمْتُم

öğretildiniz | çoğunu | gizliyor-sunuz | açıklıyorsu-nuz onları | kırtas-lar/say-falar[2] | yapıyorsu-nuz onu | insanlara

مَّا لَمْ تَعْلَمُوا أَنتُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ ۖ قُلِ اللَّهُ ۖ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ

oynaya-dursunlar | havdların-da/saplantı-larında[3] | bırak on-ları | sonra | Allah | de | ne atala-rınız | siz | o şey ki bilmediniz

وَهَٰذَا كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُّصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ ﴿٩١﴾

önünde | onu | doğru-layan | mübarek[4] | indirdik | onu | bir kitap | bu

Meâl/91: "Allah'ı, değerinin gerektirdiği şekilde değerlendirmediler! Çünkü şöyle dediler: 'Allah, insana hiçbir şey indirmemiştir!' De ki: 'Musa'nın insanlara bir ışık ve bir rehber olarak getirip sizin de kendisini sayfalar haline getirerek gösterdiğiniz ve çoğunu da gizlemekte olduğunuz, sizin ve babalarınızın bilmediği şeylerin (sayesinde) size öğretildiği o Kitab'ı kim indirmişti? De ki: 'Allah!' Sonra bırak onları dalışlarında/saplantılarında oynayadursunlar."

1- Yahudiler tanımadılar.

2- Kırtas, tüyleri bembeyaz ve gözleri simsiyah, cesâmetli, bedeni pembe alaca deve anlamına geldiği gibi kağıt, herhangi bir şekilde bir sayfa anlamına da gelir. (Okyanus, II, 275). Biz 'kırtas'ın çoğulu olan 'karatîs' lafzının üzerine yazı yazılabilen diğer malzemeleri de kapsadığını dikkate alarak mutlak şekilde sayfalar olarak karşılamayı tercih ediyoruz. S.G.

3- Havd, suya girmek, dalmak anlamında olup Kur'an-ı Kerimde girişilmesi yerilen işlerde kullanılmıştır (Isfahani, el-Müfredat, 161) Dolayısıyla bu gibi mahallerde batıla saplanmak, batılın peşine takılmak, saplantı olarak yorumlanmasına engel bir durum yoktur. S.G.

4- Bereketli/feyizli/kutsal/kutlu.

وَلِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا ۗ وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ

âhirete / iman edi-yorlar / o kimseler ki / çevresinde / o kimseleri / Ümmülku-râ'yı / uyarman için

يُؤْمِنُونَ بِهِ ۖ وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ

o kimse-den / daha zâ-limdir / kim / devam eder-ler/titizlik gösterirler / namazlarına / onlar / ona / iman edi-yorlar

افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُوحِيَ إِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ إِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَنْ

kim / hiçbir şey / ona / oysa vah-yolunmadı / bana vahyolundu / veya dedi / bir yalanı / Allah'a / iftira attı

قَالَ سَأُنزِلُ مِثْلَ مَا أَنزَلَ اللَّهُ ۗ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ

iken o za-limler / bir görsen / Allah / indirdi / gibi o şey / yakında in-diririm / dedi

فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ ۖ أَخْرِجُوا أَنفُسَكُمُ ۖ

canlarınızı / çıkarın / uzatmışlar ellerini / melekler / ölümün / şiddetleri içinde

Meâl/92: "Bu, önündekini tasdik eden ve senin Ümmülkura'yı ve çevresindekileri uyarman için indirdiğimiz feyizli bir kitaptır. Âhirete inananlar ona inanırlar ve onlar namazlarına devam ederler/titizlik gösterirler."

5- Ümmülkura karyelerin, yerleşim birimlerinin anası, merkezi demek olup Mekke'nin özel adlarından biridir. (Bu isme, bağrında cihânın kıblegâhını barındırması hasebiyle layık görülmüş olmalıdır. S.G.)

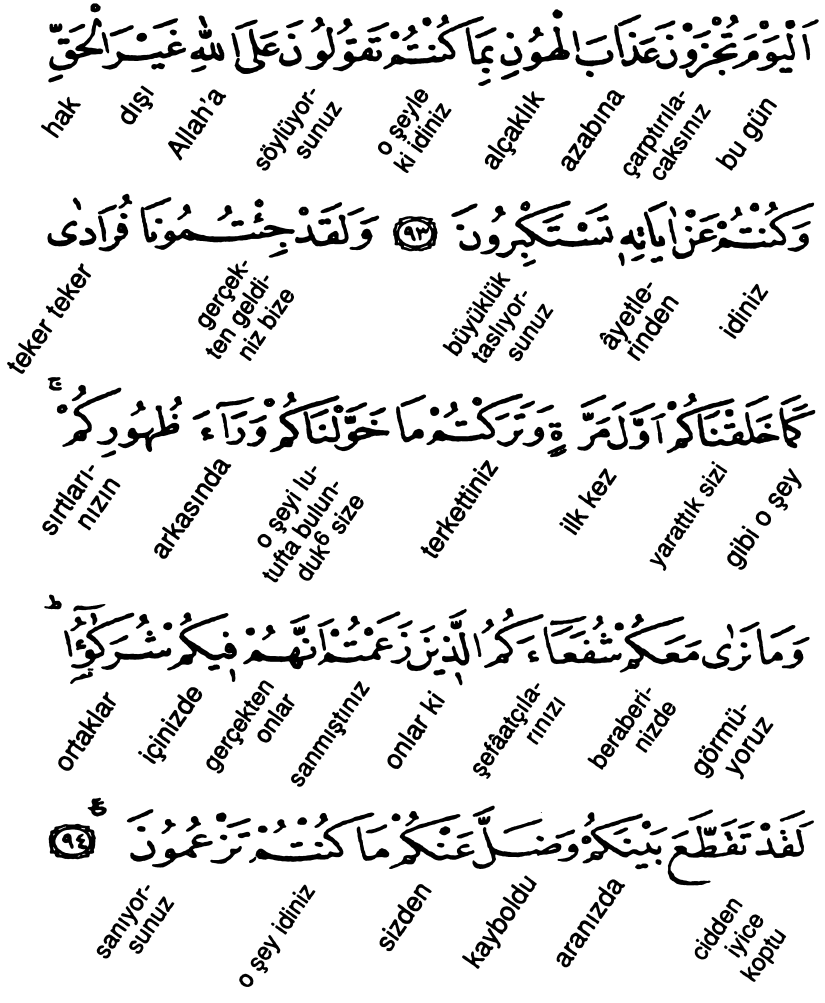

Meâl/93: "Allah'a karşı bir yalan uyduran veya kendisine hiçbir şey vahyedilmemişken: 'Bana vahyolundu!' diyenlerden ve bir de: 'Allah'ın indirdiğinin benzerini yakında ben de indireceğim!' diyen kimseden daha zâlim kim olabilir? O zâlimler, ölümün dalgaları içinde ve melekler ellerini uzatmış bir halde: 'Haydi canlarınızı çıkarın! Allah'a karşı gerçek dışı şeyleri söyleyegelmeniz ve büyüklük taslayıp onun âyetlerinden yüzçevirmeniz yüzünden bugün horluk azabına çarptırılacaksınız (dediklerinde o zâlimleri) bir görsen!".

Meâl/94: "Gerçekten bize, sizi ilk kez yarattığımızdaki gibi teker teker geldiniz ve size verdiğimiz şeyleri sırtlarınızın arkasına bıraktınız! Şimdi içinizde, cidden kendilerinin (Allah) ortakları olduklarını sandığınız şefaatçılarınızı da yanınızda görmüyoruz! Cidden aranızda(ki bağlar) iyice koptu (şefaatçılarınız olduklarını) zannedegeldikleriniz yanınızdan kaybolup gitti."

6- Ayet metninde geçen fiil 'Havvelnâ' olduğundan sülâsi masdarı "hayâl" değil "haval"dir. Dolayısıyla '...hayaline daldırdığımız...' karşılıklarına katılamıyoruz. S.G.

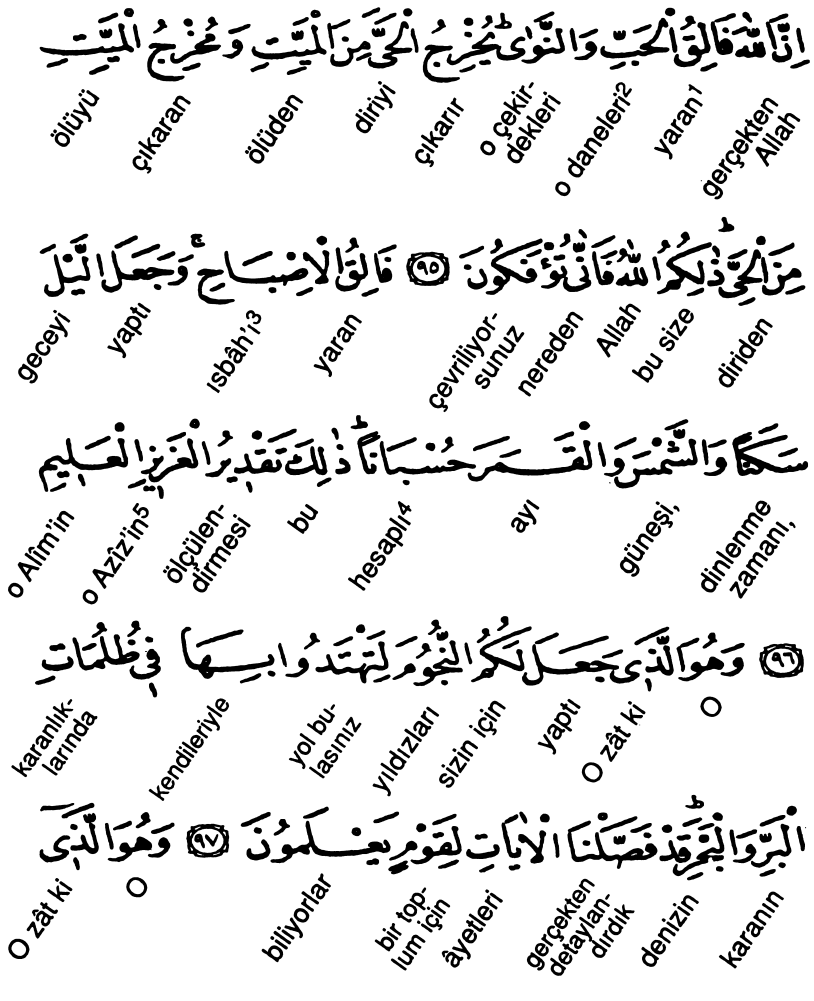

Meâl/95: "Gerçekten Allah, daneyi ve çekirdeği yaran, diriyi ölüden çıkarır ve ölüyü diriden çıkaran (O'dur). Size (diyorum) işte bu Allah. Peki hala nereden/nasıl ters (yöne) çevriliyorsunuz?"

Meâl/96: "Tan yerini yarıp sabahı ortaya çıkarandır. O geceyi dinlenme zamanı, güneşi ve ayı hesaplı yaptı. Bu, pek güçlünün, pek iyi bilenin ölçülendirmesidir."

Meâl/97: "O, karanın ve denizin karanlıklarında kendileriyle yol bulasınız diye yıldızları sizin için yaratmış olandır. Bilen bir toplum için âyetleri gerçekten detaylandırdık."

1- Pörtleten/çatlatan.

2- 'Habb' ve 'neva' lafızları cins isim olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca başlarındaki lam-i tarifin de istiğrak için olması muhtemeldir. S.G.

3- Subh, sabah, ısbâh eş anlamlı kelimelerdir ve gündüzün ilk anına denir. Burada tan yerinin ağarması murat buyurulmuştur. 'aydınlığı karanlıklar içinde yarıp ortaya çıkaran' anlamındadır. (Kurtubî, el-Cami, VII, 44, 45).

4- Bir hesap çerçevesinde yaratmıştır/veya vakitlerin bilinmesi için bir hesap ölçüsü yapmıştır.

5- Bkz. Allah'ın Azîz ve Alîm isim-sıfatları.

أَنشَأَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا

gerçekten detaylandırdık | müstevda[7] | öyle ise bir müstakar[6] | tek | bir candan | meydana getirdi sizi

الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ﴿٩٨﴾ وَهُوَ الَّذِي أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً

su | gökten | indirdi | O zât ki | O | iyice kavrıyorlar | bir toplu-luk için | âyetleri

فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُّخْرِجُ مِنْهُ

ondan | çıkarırız | taze/yeşillik | ondan | çıkardık | her şeyin | bitkisini | onunla | çıkardık

حَبًّا مُّتَرَاكِبًا ۖ وَمِنَ النَّخْلِ مِن طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ

yakına sarkan | salkımlar | tomurcu-ğundan | hurma ağa-cından | birbiri üze-rine binmiş | dane

وَجَنَّاتٍ مِّنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ

dışı | benzeyen | nar | zeytin | üzümlerden | bağlar

Meâl/98: "O, sizi (başlangıçta) bir tek candan meydana getirendir. Öyle ise bir karar yeri var bir de emanet bırakılan yer. İyice kavrayan bir toplum için âyetleri cidden detaylandırdık."

6- Bir karar yeri, ki babaların sulbü/veya dünya olduğu yorumu yapılmıştır.

7- Emanet bırakılan yer, ki ana rahmi/veya kabir hayatı olduğu tefsirleri yapılmıştır.

مُتَشَابِهٍ ۗ انْظُرُوا إِلَىٰ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكُمْ لَآيَاتٍ

ibretler gerçekten bunda size olgunlaşmasına[8] meyve verdiğinde meyvesine bakın benzeşik

لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ

oysa yaratti onları. cin ortakları Allah'a yaptılar iman ediyorlar bir toplum için

وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۖ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا

o şeyden yücedir münezzehtir O bilgisizce kızlar oğullar O'nun için uydurdular

يَصِفُونَ ﴿١٠٠﴾ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ

değil bir çocuk onun için olur nerede/nasıl yerin göklerin örneksiz yaratıcısı niteliyorlar

تَكُن لَّهُ صَاحِبَةٌ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٠١﴾

pek iyi bilendir her şeyi O her şeyi yarattı bir eş O'nun için oluyor

Meâl/99: "O, gökten su indirendir. Onunla her şeyin bitkisini çıkardık. Ondan/o bitkiden de yeşilliği çıkardık. O yeşillikten de birbiri üzerine binmiş daneleri çıkarırız. Hurma ağacından, onun tomurcuğundan yakına sarkan salkımlar vardır. Üzüm bağları, benzeşen ve benzeşmeyen zeytin(likler), nar(lık)lar çıkarıyoruz. (Herhangi biri) meyve verdiğinde (önce ham) meyvesine ve (ardından) olgunlaşmasına/olgunlarına bakın. Gerçekten bu dikkatiniz çekilenlerde imana girmiş bir toplum için elbette ibretler vardır."

Meâl/100: "Allah'a cin ortakları yaptılar. Oysa onları o yaratmıştır! Bilgisizce O'na oğullar, kızlar uydurdular. O münezzehtir! Niteleyegeldiklerinden yücedir."

Meâl/101: "Göklerin ve yerin örneksiz yaratıcısı. Eşi olmamışken O'nun nasıl bir çocuğu olabilir? O her şeyi yarattı. O her şeyi pek iyi bilendir."

8- Olgunlarına (Kurtubî, el-Enbâri'den naklen, VII, 50).

ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ ۖ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ ۚ وَهُوَ

O öyle ise kulluk edin O'na her şeyin yaratıcısı sadece O hiç yok tanrı Rabbimiz Allah işte bu size

عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٠٢﴾ لَّا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ

algılar oysa O gözler Algılamaz O'nu Vekîl'dir her şeye

الْأَبْصَارَ ۚ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٠٣﴾ قَدْ جَاءَكُم بَصَائِرُ مِن رَّبِّكُمْ ۖ

Rabbiniz-den basiretler[3] gerçekten geldi size Habîr'dir Latîf[2]'tir, O gözleri

فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا ۚ وَمَا أَنَا عَلَيْكُم بِحَفِيظٍ

bir bekçi üzerinizde ben değilim o da aleyhine kim kör kalırsa kendi lehine görür artık kim

﴿١٠٤﴾ وَكَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ وَلِيَقُولُوا دَرَسْتَ وَلِنُبَيِّنَهُ

açıklaya-lım onu sen ders almışsın desinler âyetleri türlü türlü açıklıyoruz işte böy-lece

Meâl/102: "İşte size Rabbiniz Allah! O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur, her şeyin yaratıcısıdır. Öyle ise O'na kulluk/ibadet edin. O, her şeye Vekîl'dir."
Meâl/103: "O'nu gözler algılamaz oysa O gözleri algılar. O Latîf'tir, Habîr'dir."
Meâl/104: "Gerçekten size Rabbinizden basiretler/gönül gözleri geldi. Kim görürse kendi yararına, kim de kör kalırsa o da aleyhine/zararına. Ben, üzerinizde bir bekçi değilim."

1- İşlerini kendisine bırakanların işlerini düzeltip onlardan daha iyi yapan.
2- Bkz. Latif ve Habîr isim-sıfatları.
3- Kalp gözü anlamına gelen 'basîret' lafzının çoğulu 'besâir'in karşılığıdır. Bununla serdedilen deliller kasdedilmiştir. (H.B.Ç. 1, 200.)

لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٠٥﴾ اتَّبِعْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ ۖ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ

sadece O | hiç yok tanrı | Rabbin-den | sana | vahyedi-lene | uy | biliyorlar | bir toplum için

وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٦﴾ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا ۖ وَمَا

değil | ortak koş-mazlardı | Allah | dileseydi | o müşrik-lerden | yüz çevir

جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ۖ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٧﴾

vekil | onlara | sen | değil | bekçi | üzerlerine | yaptık | seni

وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ

dışı | düşmanlık-la | Allah'a | o zaman sö-verler | Allah'tan | beride | dua ediyor-lar | onlara ki | Sövmeyin

عِلْمٍ ۗ كَذَٰلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ

dönüşleri | Rab'lerine | sonra | amelini | her ümmete | süsledik | böylece | bilgi

Meâl/105: "Böylece âyetleri türlü türlü açıklarız ve (bunu): 'Sen ders almışsın' desinler, bir de bilen bir toplum için onu açıklayalım diye (yaparız)."
Meâl/106: "Sana, Rabbinden vahyedilene uy. O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur. O müşriklerden yüz çevir."
Meâl/107: "Allah dileseydi ortak koşmazlardı. Seni üzerlerine vekil yapmadık, onlara vekil de değilsin."

فَيُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٠٨﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ

cehdiyle Allah'a yemin ettiler yapıyorlar idiler o şeyi onlara o zaman haber verir

أَيْمَانِهِمْ لَئِن جَاءَتْهُمْ آيَةٌ لَّيُؤْمِنُنَّ بِهَا ۖ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِندَ

katında ancak mucizeler de ki ona elbette kesinlikle inanacaklar bir mucize eğer gelirse kendilerine yeminlerinin[4]

اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٩﴾

iman etmeyecekler geldiğinde gerçekten onlar ne fark ettirecek size Allah'ın

وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ

ona iman etmediler gibi o şey gözlerini gönüllerini ters çeviriniz

أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١٠﴾

şaşkın bir halde bocalarlar azgınlıklarında bırakınız onları ilk kez

Meâl/108: "Onların, Allah'tan beride taptıklarına sövmeyin sonra bilgisizce/şuursuzca düşmanca bir tavırla Allah'a söverler. Böylece her ümmete amelini süsledik. Ardından dönüşleri sadece Rab'lerinedir ve o kendilerine yapageldiklerini haber verecek."

Meâl/109: "Becerebildikleri yeminlerle Allah'a: 'Kendilerine bir mucize gelirse kesinlikle ona inanacaklarmış' diye yemin ettiler. De ki: 'Mucizeler sadece Allah katındadır, o mucizeler geldiğinde iman etmeyeceklerini size ne fark ettirecek?"

Meâl/110: "İlk defa ona/Kur'an'a inanmadıkları gibi gönüllerini ve gözlerini ters çeviririz. Kendilerini taşkınlıkları içinde bırakırız, şaşkın şaşkın bocalarlar."

4- Ellerinden gelen yeminleri yaparak.

وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَىٰ وَحَشَرْنَا

toplasaydık / ölüler / konuşsaydı onlara / melekleri / onlara / indirseydik / eğer gerçekten biz

عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَّا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ

Allah'ın / dilemesi / dışında / iman edenler / olmazlardı / kefiller olarak / her şeyi / karşılarına

وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ ﴿١١١﴾ وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ

her peygambere / kıldık / böylece / cehâlet sergiliyorlar / çoğu onların / ne var ki

عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ

kimine / kimileri / vahyeder[2] / cin / insan / şeytanlarını / bir düşman

زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا ۚ وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا

o şeyle / öyle ise bırak onları / yapmazlardı onu / Rabbin / eğer dileseydi / aldatmak için / sözün / yaldızlısını

Meâl/111: "Gerçekten biz onlara melekleri gönderseydik, kendilerine ölüler konuşsaydı, karşılarında her şeyi kefiller olarak/bölük bölük toplasaydık -Allah'ın dilemesi dışında- imana gelmezlerdi. Ne var ki onların çoğu cehâlet sergiliyorlar."

1- Veya grup grup bölükler halinde (Celaleyn, I, 123).
2- Fısıldar/telkinde bulunur/vesvese verir.

يَفْتَرُونَ ﴿١١٢﴾ وَلِتَصْغَىٰ إِلَيْهِ أَفْئِدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ

âhirete inanmıyorlar o kimselerin ki gönülleri ona meyletsin/ağsın iftira uyduruyorlar

وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُم مُّقْتَرِفُونَ ﴿١١٣﴾ أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا

hakem olarak arayacağım Allah'tan başkasını mı irtikâp edip duruyorlar onlar o şeyi irtikâp etsinler[3] hoşlansınlar ondan

وَهُوَ الَّذِي أَنزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا ۚ وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ

verdik onlara o kimseler ki detaylandırılmış olarak Kitab'ı size indirdi O zât ki oysa O

الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِّن رَّبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ

o halde sakın olma gerçekle Rabb'inden indirilmiştir cidden o bilirler Kitab'ı

مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١١٤﴾ وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا ۚ

adâletçe doğrulukça Rabbinin sözü tamamlandı kuşkuya düşenlerden

Meâl/112: "Böylece, her peygambere insan ve cin şeytanlarını bir düşman yaptık. Bunlar birbirlerini aldatmak için kimileri kimine sözün yaldızlısını telkin ederler/fısıldarlar/vesvese verirler. Rabbin dileseydi bunu yapmazlardı! Öyle ise onları uyduruageldikleri iftiralarıyla başbaşa bırak."

Meâl/113: "Bir de âhirete inanmayanların gönülleri ona/o süslü söze meyletsin/ağsın, onda hoşlansınlar ve işleyegeldikleri suçları işlesinler (diye bu telkinleri yaparlar)."

Meâl/114: "O, Kitab'ı detaylandırılmış olarak indirmiş bir zât iken Allah'tan başkasını mı hakem olarak arayacağım? Kendilerine o Kitab'ı verdikleriniz gerçekten onun/Kur'an'ın Rabb'inden gerçekle indirilmiş bulunduğunu biliyorlar. O halde sakın kuşkuya düşenlerden olma."

3- (Suç) işlesinler.

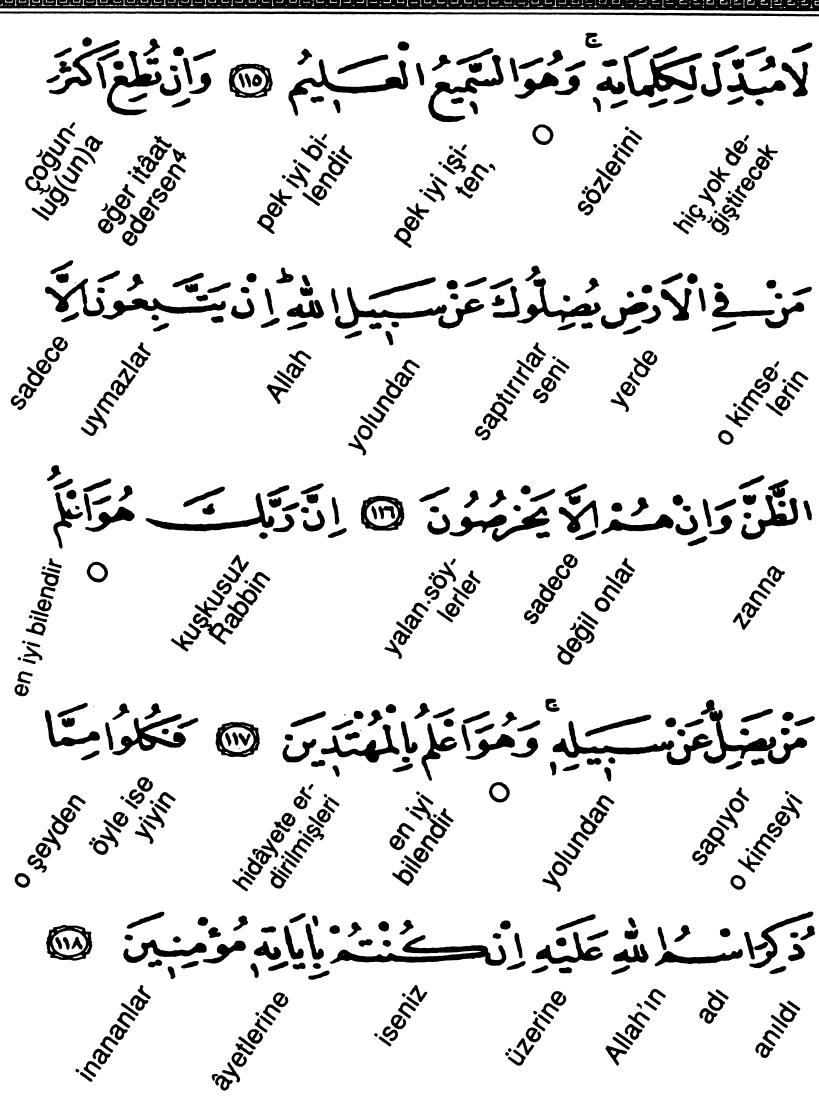

Meâl/115: "Rabbinin sözü doğruluk ve adâletçe tamamlandı. O'nun sözlerini değiştirecek hiçbir kimse yoktur. O, pek iyi duyandır, pek iyi bilendir."

Meâl/116: "Yeryüzündekilerinin çoğunluğuna itâat edersen/boyun eğersen seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar sadece zannın ardına düşerler, onlar sadece yalan söylerler/saçmalarlar."

Meâl/117: "Kuşkusuz rabbin, kendi yolundan kimin sapmakta olduğunu en iyi bilendir. O, hidâyete erdirilmişleri en iyi bilendir."

Meâl/118: "Öyle ise, O'nun âyetlerine inananlar iseniz üzerine Allah'ın adı anılmışlardan yiyin."

4- Boyun eğersen/itâat edersen.

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا

o şeyi size oysa gerçekten de- taylandırdı üzerine Allah adı anıldı o şeyden yemeye- siniz ne oluyor size

حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ ۗ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ

elbette sap- tırıyorlar gerçekten çokları ona mecbur bı- rakıldınız dışında üzerinize haram kıldı

بِأَهْوَائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾ وَذَرُوا

bırakın (sınır tanı- maz) o mü- tecâvizleri en iyi bi- lendir O cidden Rabbin ilim dışı hevesle- riyle

ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ سَيُجْزَوْنَ

yakında ceza- landırılırlar günahı kazanı- yorlar kuşkusuz o kimseler ki gizlisini günahın açığını

بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ ﴿١٢٠﴾ وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ

Allah'ın adı anılmadı o şeyden yemeyin irtikâp ediyorlar o şeyle ki idiler

Meâl/119: "O size, kendisini yemeğe mecbur bırakıldıklarınız hariç olmak üzere üzerinize neyi haram kıldığını gerçekten ayrıntılarıyla açıklamışken sizin, Allah adının üzerine anılmış olduğu şeylerden yememeniz de ne oluyor? Cidden çokları bilgisizce keyiflerince saptırıyorlar. Kuşkusuz Rabbin (sınır tanımaz) o mütecâvizleri en iyi bilendir."

Meâl/120: "Günahın açığını da gizlisini de bırakın. Cidden günahı kazananlar irtikâp edegeldikleri yüzünden yakında cezalandırılırlar."

عَلَيْهِ وَإِنَّهُۥ لَفِسْقٌ ۗ وَإِنَّ ٱلشَّيَٰطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰٓ أَوْلِيَآئِهِمْ

dostlarına vesvese verirler[2] kuşkusuz şeytanlar bir fıskır[1] cidden o üzerine

لِيُجَٰدِلُوكُمْ ۖ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴿١٢١﴾ أَوَمَن

aceba o kimse kesinkes müşrikler kuşkusuz siz eğer uyar-sanız onlara mücadele versinler size karşı

كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَٰهُ وَجَعَلْنَا لَهُۥ نُورًا يَمْشِى بِهِۦ فِى

-da onunla yürür bir ışık kendisi için kıldık derken di-rilttik onu bir ölü idi

ٱلنَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُۥ فِى ٱلظُّلُمَٰتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا ۚ

onlardan çıkan değil karanlık-larda durumu gibi o kim-se insanlar

كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَٰفِرِينَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾ وَكَذَٰلِكَ

bunun gibi yapıyorlar o şey idiler o kâfirlere süslü gös-terildi böylece

Meâl/121: "Üzerine Allah adı anılmamış olandan yemeyin, cidden o yoldan çıkıştır. Kuşkusuz şeytanlar, sizinle mücadele etmeleri için dostlarına telkinlerde bulunurlar. Onlara boyun eğerseniz gerçekten siz müşrik olmuşsunuzdur!"

Meâl/122: "Bir ölü iken kendisine hayat verdiğimiz, ona, sayesinde insanlar arasında yürüyeceği bir ışık sunduğumuz kimse; içinden çıkamaz bir konumda karanlıklar içinde kalmış kişinin durumu gibi midir? Böylece kâfirlere de yapageldikleri süslü gösterilmiştir."

1- Yoldan/Allah'ın emrinden çıkmaktır/helal olandan kaçıştır.
2- Telkinlerde bulunurlar.

جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكَابِرَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا ۚ وَمَا يَمْكُرُونَ

oysa tuzak kurmuyorlar | orada | tuzaklar kursunlar[4] | suçluları | büyüklerini | her kar-ye[3]de | yaptık

إِلَّا بِأَنفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢٣﴾ وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا

dediler | bir âyet[5] | geldiğinde onlara | farketmi-yorlar | kendile-rine | sadece

لَن نُّؤْمِنَ حَتَّىٰ نُؤْتَىٰ مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ ۘ اللَّهُ أَعْلَمُ

en iyi bi-lendir | Allah | Allah | elçileri | verildi | gibisine o şeyin | tâ ki veri-lelim | asla inan-mayız

حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ ۗ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا صَغَارٌ

bir zillet | suç işle-diler | o kimse-lere | yakında değer | elçiliğini | kılacak | nereye

عِندَ اللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٤﴾

tuzak ku-ruyorlar | idiler | sebebiyle o şey | çetin | bir azap | Allah | katında

Meâl/123: "Bunun gibi, her yerleşim biriminde ileri gelenleri, oranın suçluları yaptık ki orada tuzaklar kursunlar. Oysa sade kendilerine tuzak kuruyorlar da farkında değiller."

Meâl/124: "Onlara bir âyet/bir mucize geldiğinde: 'Allah elçilerine verilenin aynısı bize de verilinceye değin asla iman etmeyeceğiz!' dediler. Allah, nereye peygamberliğini koyacağını/kime peygamberlik vereceğini en iyi bilendir. Suç işlemiş olanlara, kurageldikleri tuzaklar yüzünden yakında Allah katında(n) bir zillet ve çetin bir azap ilişecek."

3- Her merkezde/her kentte/her yerleşim biriminde.

4- Hınç duyduklarının başlarına çoraplar örsünler. S.G.

5- Bir mucize (Nesefî, II, 32).

فَمَن يُرِدِ ٱللَّهُ أَن يَهْدِيَهُۥ يَشْرَحْ صَدْرَهُۥ لِلْإِسْلَٰمِ ۖ

İslama göğsünü açar kendisini hidâyete erdirmesini Allah murad eder kimi

وَمَن يُرِدْ أَن يُضِلَّهُۥ يَجْعَلْ صَدْرَهُۥ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا

sanki sonderece dapdar göğsünü yapar saptırmasını onu ister kimi

يَصَّعَّدُ فِى ٱلسَّمَآءِ ۚ كَذَٰلِكَ يَجْعَلُ ٱللَّهُ ٱلرِّجْسَ عَلَى ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

iman etmezler o kimselere azabı/pisliği Allah yapar[1] işte böyle gökte dik yukarı tırmanıyor

﴿١٢٥﴾ وَهَٰذَا صِرَٰطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا ۗ قَدْ فَصَّلْنَا ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ

bir toplum için âyetleri gerçekten detaylandırdık dosdoğru Rabbinin yolu bu

يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾ لَهُمْ دَارُ ٱلسَّلَٰمِ عِندَ رَبِّهِمْ ۖ وَهُوَ وَلِيُّهُم بِمَا كَانُوا۟

o şeyle idiler dostları O Rab'leri katında barış yurdu onların öğüt alıyorlar

Meâl/125: "Allah, kendisini hidâyete erdirmeyi murat buyurduğu kimsenin göğsünü İslama açar. Kimi saptırmayı isterse onun göğsünü de öyle dapdar yapar/öyle tıkar ki gökte yükseliyormuş gibi olur. İşte böyle Allah, iman etmeyenler üzerine azabı/pisliği çökertir."

Meâl/126: "Bu, Rabbinin yolu. Dosdoğru. Gerçekten âyetleri öğüt alan bir topluluk için detaylandırmışızdır."

1- Çökertir (S. Ateş Meâli).

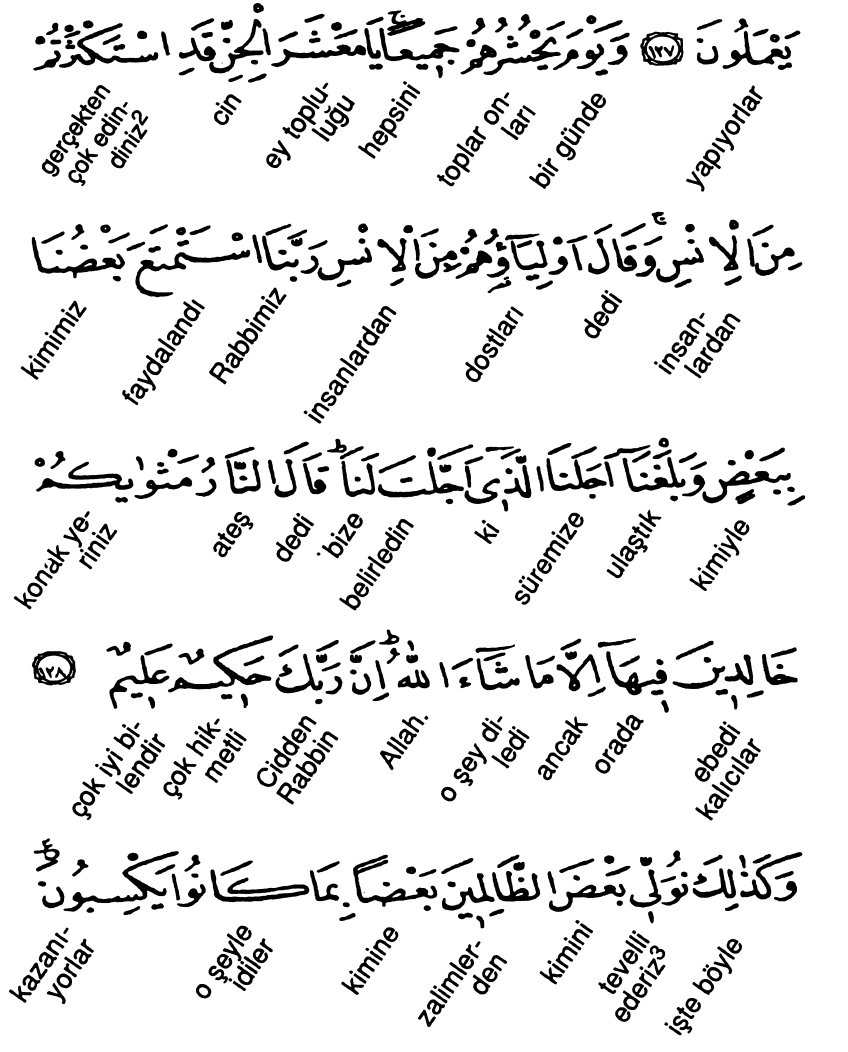

Meâl/127: "Rab'leri katında 'dârusselâm=barış yurdu' onlarındır. O, yapageldiklerinden ötürü onların dostudur."

Meâl/128: "Onların, hepsini toplayacağı gün: 'Ey cin topluluğu! Gerçekten (telkinlerinizle) insanlardan çok edindiniz/çoğunu tarafınıza geçirdiniz' (buyurur). Cinlerin, insanlardan dostları der: 'Rabbimiz! Kimimiz kiminden yararlandı ve bizim için belirlediğin süreye ulaştık.' (Allah) buyurur: 'Konak yeriniz -Allah'ın dilediği hariç- içinde sürekli kalanlar olmak üzere ateştir. Cidden Rabbin çok hikmetli, çok iyi bilendir."

2- İnsanlardan çoğunu saptırdınız (Nesefî, II, 33).

3- Peşpeşe cehenneme yollarız (Nesefî, II, 33)/Kimini kimine tebelliş ederiz (Aynı kaynak)/zalimleri birbirine dost ederiz (Kurtubî, el-Câmi, VII, 85).

Meâl/129: "Kazanageldiklerinden dolayı zalimlerden kimini kimine işte böyle tevelli ederiz/peşpeşe cehenneme yollarız/birbirine dost ederiz."

Meâl/130: "Ey cin ve insan topluluğu! Size içinizden, karşınızda âyetlerimi okuyan ve bugününüze kavuşmanız hususunda sizi uyaran peygamberler gelmedi mi (diye sorar)? Derler: 'Kendi aleyhimize tanıklık ettik.' Onları dünya hayatı aldattı ve gerçekten kafirler olduklarına dâir kendi aleyhlerinde tanıklık ettiler."

Meâl/131: "Bu (şekilde uyarıcı peygamberler gönderilmesi): Rabbin, halkı habersiz iken karyeleri/ yerleşim birimlerini zulümle helâk eden olmadı(ğını göstermek) içindir."

4- Yerleşim birimlerini.

وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِّمَّا عَمِلُوا ۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ

habersiz değil Rabbin yaptılar o şeyden ötürü dereceler herkes için

عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾ وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ ۚ

sahib-i mer-hamet zengin Rabbin yapıyorlar o şeyden

إِن يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِن بَعْدِكُم مَّا يَشَاءُ

o şeyi di-liyor arkanız-dan yerine getirir giderir sizi eğer diler-se

كَمَا أَنشَأَكُم مِّن ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ آخَرِينَ ﴿١٣٣﴾ إِنَّ مَا تُوعَدُونَ

kuşkusuz si-ze yapılan va'd/uyarı başkalar bir kav-min soyundan meydana getirdi sizi nasıl ki

لَآتٍ ۙ وَمَا أَنتُم بِمُعْجِزِينَ ﴿١٣٤﴾ قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا

yapın ey toplumum de ki engelleyenler değilsiniz elbette yerine gelecek

Meâl/132: "Herkes için yaptıklarından ötürü dereceler vardır. Rabbin yapmakta olduklarından habersiz değildir.

Meâl/133: "Zengin olan Rabbin merhamet sahibidir. Dilerse sizi ortadan kaldırır ve sizi, başka bir kavmin soyundan meydana getirdiği gibi arkanızdan dilediğini yerinize getirir."

Meâl/134: "Kuşkusuz size yapılan va'd/uyarı elbette yerine gelecektir, siz bunu engelleyemezsiniz."

عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنِّيْ عَامِلٌ ۚ فَسَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۙ

ileride bileceksiniz / yapan / çünkü ben / bulunduğunuz yerde

مَنْ تَكُوْنُ لَهٗ عَاقِبَةُ الدَّارِ ۭ اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الظّٰلِمُوْنَ

o zâlimler / iflâh olmaz / gerçek şu / yurdu / sonu / ona / olur / kim

﴿١٣٥﴾ وَجَعَلُوْا لِلّٰهِ مِمَّا ذَرَاَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْاَنْعَامِ

hayvanlardan / ürünlerden / yarattı / o şeyden / Allah için / yaptılar

نَصِيْبًا فَقَالُوْا هٰذَا لِلّٰهِ بِزَعْمِهِمْ وَهٰذَا لِشُرَكَاۗىِٕنَا ۚ

ortaklarımız için / bu da / zanlarınca / Allah için / bu / dediler / bir pay

فَمَا كَانَ لِشُرَكَاۗىِٕهِمْ فَلَا يَصِلُ اِلَى اللّٰهِ

Allah'a / ulaşmaz / ortakları için / o şey ki oldu

Meâl/135: "De ki: Ey toplumum, bulunduğunuz yerde/vargücünüzle yapın yapacağınızı çünkü ben yapıyorum! İleride yurdun sonunun kimin olacağını bileceksiniz! Gerçek şu: O zâlimler iflâh olmaz."

1- Şu karşılık da verilmiştir: Var gücünüzle (Nesefi, II, 34).

وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَىٰ شُرَكَائِهِمْ ۖ سَاءَ

ne kötü — ortaklarına — ulaşır — o — Allah için — o şey oldu

مَا يَحْكُمُونَ ﴿١٣٦﴾ وَكَذَٰلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرٍ

çokları için — süsledi — böylece — o şey ki hüküm ve-riyorlar

مِّنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاؤُهُمْ

ortakları — çocuklarını — öldürmeyi — müşrikler-den

لِيُرْدُوهُمْ وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ ۖ وَلَوْ شَاءَ

eğer dile-seydi — dinlerini — kendilerine — karmakarı-şık yapsınlar — mahvetsinler diye onları

اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ ۖ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٧﴾

iftira ediyorlar — ve o şeyi — artık bırak onları — yapmazlardı onu — Allah

Meâl/136: "Yaratmış olduğu ekin ve hayvanlardan Allah'a bir pay ayırdılar ve zanlarınca: 'Bu, Allah içindir bu da ortaklarımız içindir' dediler. Ortakları için ayrılan Allah'a ulaşmaz, Allah için ayrılan ise ortaklarına ulaşır. Hükmedegeldikleri ne kötü!"
Meâl/137: "Böylece ortakları, o müşriklerden çoğuna çocuklarını öldürmeyi süslü gösterdi ki onları mahvetsinler, dinlerini kendilerine karşı karmaşık hale getirsinler. Allah dileseydi bunu yapmazlardı. Artık onları uyduragеldikleri iftiralarıyla başbaşa bırak."

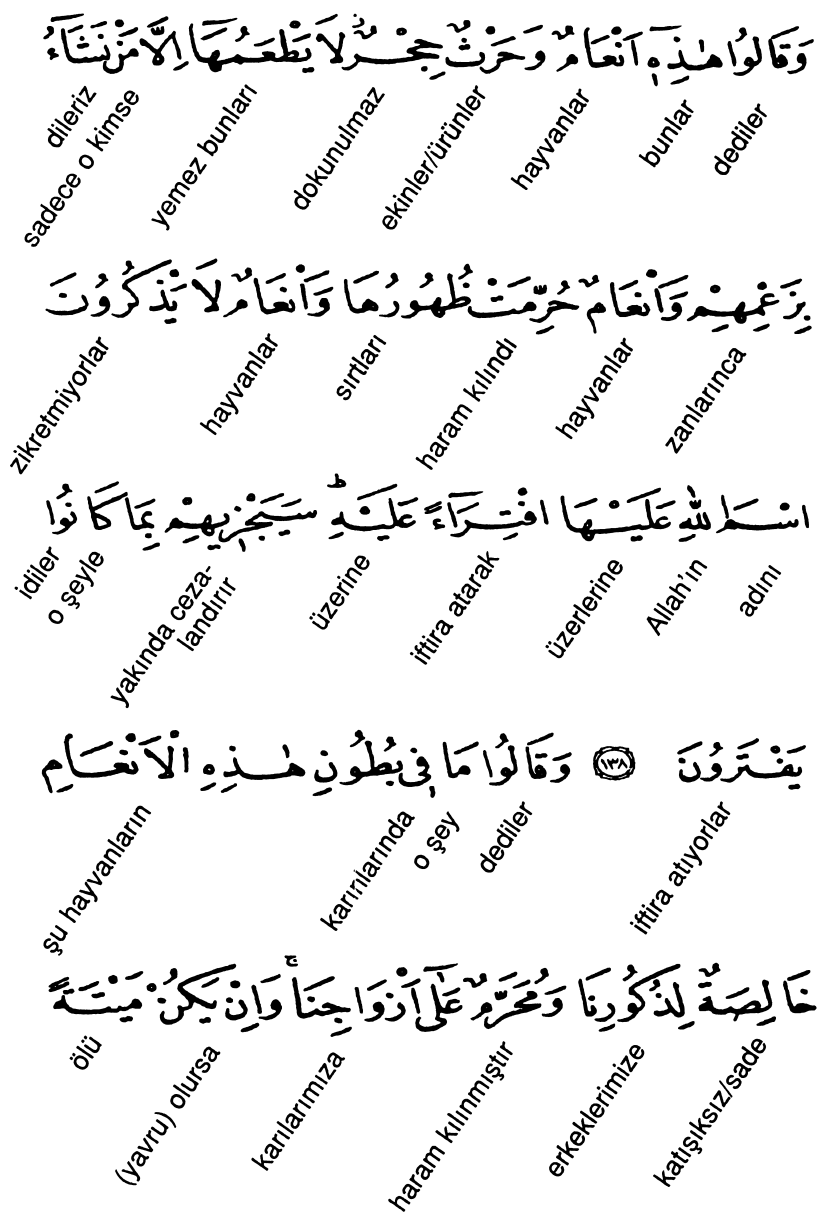

Meâl/138: "Kendi kuruntularınca dediler: 'Bunlar dokunulmaz hayvanlar ve ekinler/ürünlerdir, bunları dilediğimizden başkası yiyemez. Hayvanlar var sırtları(na binilmesi) yasaklanmış; hayvanlar var Allah'a iftira atarak üzerlerine Allah ismini anmaz (öyle boğazlar)lar! İftira atageldikleriyle yakında kendilerini cezalandırırız."

فَهُمْ فِيهِ شُرَكَاءُ ۚ سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ ۚ إِنَّهُ حَكِيمٌ

pek hikmetlidir, Cidden O | nimetlerinden ötürü | onları | yakında cezalandıracak | ortaktırlar | onda | onlar

عَلِيمٌ ﴿١٣٩﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا

beyinsizce | çocuklarını | o kimseler öldürdüler | gerçekten hüsrana uğradı | çok iyi bilendir

بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ ۚ

Allah'a | iftira atarak | Allah | rızık verdi onlara | o şeyi | haram kıldılar | bilgisizce

قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٤٠﴾ وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ

yarattı | O zât ki | O | hidâyeti bulanlar | olmadılar | gerçekten sapıttılar

جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ

sebzeleri | hurmaları, | asmasızlar | asmalılar | bağları

Meâl/139: "Bir de şunu söylediler: 'Bu hayvanların karınlarındakiler katışıksız sade erkeklerimizedir, zevcelerimize haram kılınmıştır. Eğer (döl) ölü olursa onlar/erkekler ve zevceler onda ortaktırlar.' Bu nitelemelerinden ötürü (Allah) yakında onları cezalandıracak. Gerçekten O pek hikmetlidir, çok iyi bilendir."

Meâl/140: "Bilgi dışı, beyinsizce çocuklarını öldürenler ve Allah'ın kendilerine rızık olarak sunduğunu Allah'a iftira atarak haram edenler gerçekten hüsrana uğramıştı, gerçekten sapıtmışlardı ve doğru yolu bulmamışlardı."

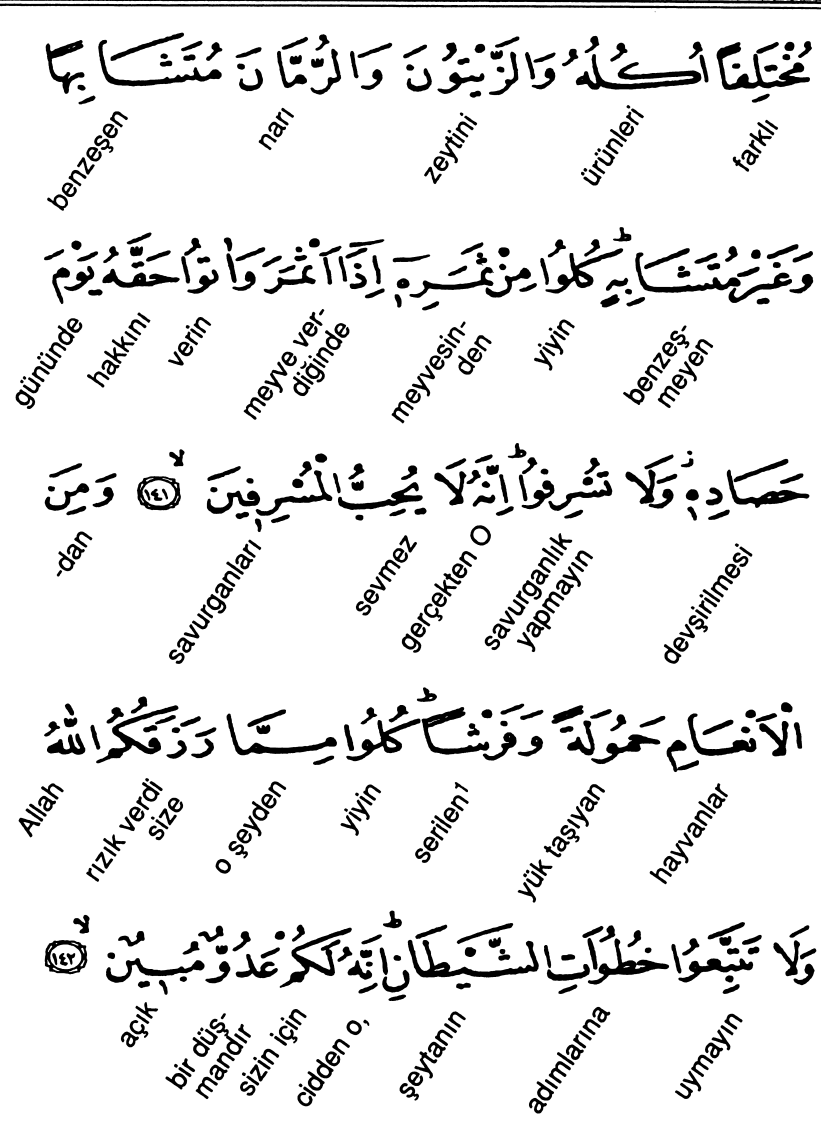

Meâl/141: "O, o zât ki asmalı ve asmasız (üzüm) bağlarını, yemişleri/tatları farklı hurmaları, ekinleri, zeytinleri, benzeşen ve benzeşmeyen narları yarattı. (Her biri) meyve verdiğinde meyvesinden yiyin, devşirilmesi gününde hakkını verin. İsraf etmeyin/savurganlık yapmayın. Gerçekten O, israf edenleri sevmez."

Meâl/142: "Hayvanlardan yük taşıyanı da (tüyleriyle kılları ve derilerinden) sergi yapılanı da (yarattı). Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden yiyin, şeytanın adımlarını izlemeyin. Cidden o sizin için açık bir düşmandır."

1- Tüy ve kıllarından/derilerinden sergi yapılanları.

ثَمَٰنِيَةَ أَزْوَٰجٍ ۖ مِّنَ ٱلضَّأْنِ ٱثْنَيْنِ وَمِنَ ٱلْمَعْزِ ٱثْنَيْنِ ۗ

sekiz çiftler koyunlardan iki keçilerden iki

قُلْ ءَآلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ ٱلْأُنثَيَيْنِ أَمَّا ٱشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ

de ki iki erkeği mi haram kıldı yoksa iki dişiyi mi yoksa o şey müştemil oldu ona

أَرْحَامُ ٱلْأُنثَيَيْنِ ۖ نَبِّـُٔونِى بِعِلْمٍ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿١٤٣﴾

rahimleri iki dişinin bana haber verin ilimle iseniz doğru söyleyenler

وَمِنَ ٱلْإِبِلِ ٱثْنَيْنِ وَمِنَ ٱلْبَقَرِ ٱثْنَيْنِ ۗ قُلْ ءَآلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ

deveden iki sığırdan iki de ki iki erkeği mi haram kıldı

أَمِ ٱلْأُنثَيَيْنِ أَمَّا ٱشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ ٱلْأُنثَيَيْنِ ۖ أَمْ كُنتُمْ

yoksa iki dişiyi mi yoksa o şeyi müştemil oldu ona rahimleri iki dişinin yoksa idiniz mi

Meâl/143: "Sekiz çift (yarattı). Koyunlardan iki/bir çift, keçilerden iki/bir çift. De ki: İki erkeği mi haram kıldı yoksa iki dişiyi mi veya iki dişinin rahimlerinin içerdiğini mi? Doğru söyleyenler iseniz bana ilimle haber verin."

1- 'Da'n' dâin'in; 'ma'z' de 'mâiz'in çoğul şeklidir.

Meâl/144: "Deveden iki/bir çift, sığırdan iki/bir çift (yarattı). De ki: İki erkeği mi haram kıldı yoksa iki dişiyi mi veya iki dişinin rahimlerinin içerdiğini mi? Yoksa, Allah size bunu tavsiye ettiğinde sizler tanıklar mıydınız? Bilmeden insanları saptırmak için Allah'a bir yalanı iftira edenden/Allah adına yalan uydurandan daha zalim kimdir? Cidden Allah o zâlimler topluluğuna hidayet etmez."

2- Murdar olmuş hayvan.

3- Bkz. Bakara sûresi, âyet 175.

بِهِۦ فَمَنِ ٱضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ

pek bağış-layıcı, | kuşkusuz Rabbin | mütecâviz olmadan | saldıran ol-maksızın | çaresiz düşürüldü | kim | onunla

رَّحِيمٌ ﴿١٤٥﴾ وَعَلَى ٱلَّذِينَ هَادُوا۟ حَرَّمْنَا كُلَّ

her | haram kıl-dık | yahudi ol-dular | o kimse-lere ki | pek mer-hametlidir

ذِى ظُفُرٍ ۖ وَمِنَ ٱلْبَقَرِ وَٱلْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا

iç=don yağla-rını ikisinin | onlara | haram ettik | koyundan | sığırdan | sahib-i tırnağı

إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَآ أَوِ ٱلْحَوَايَآ أَوْ مَا ٱخْتَلَطَ

karıştı | yahut o şey | veya bar-saklar | sırtları iki-sinin | taşıdı | ancak o şeyi

بِعَظْمٍ ۚ ذَٰلِكَ جَزَيْنَٰهُم بِبَغْيِهِمْ ۖ وَإِنَّا لَصَٰدِقُونَ ﴿١٤٦﴾

elbette doğ-ru söyle-yenleriz | cidden biz | azgınlıkları sebebiyle | ceza ver-dik onlara | bunu[4] | kemiğe

Meâl/145: "De ki: 'Bana vahyedilenler içinde yiyen birine, murdar olmuş hayvan/leş yahut akıtılmış kan veya domuz eti-ki cidden o bir pisliktir- yahud (kesilirken) onunla Allah'tan başkasının adı haykırılmış bir fısk/olması dışında haram kılınmış bir şey bulmuyorum.' Kim çaresiz düşürülürse saldırmadan ve mütecâviz olmadan (bunlardan yiyebilir). Kuşkusuz Rabbin pek bağışlayıcı, pek merhametlidir."

Meâl/146: "Yahudi olmuş kimselere her tırnaklıyı haram kılmıştık. Sırtlarıyla barsaklarının taşıdıkları veya kemiğe karışan dışında sığır ve koyunun, bu ikisinin iç yağlarını da onlara haram etmiştik. Azgınlıkları yüzünden kendilerini bu cezaya çarptırdık. Kesinkes biz doğru söyleyenleriz.

4- İsm-i işaret. Cezeyna'nın ikinci mefulüdür.

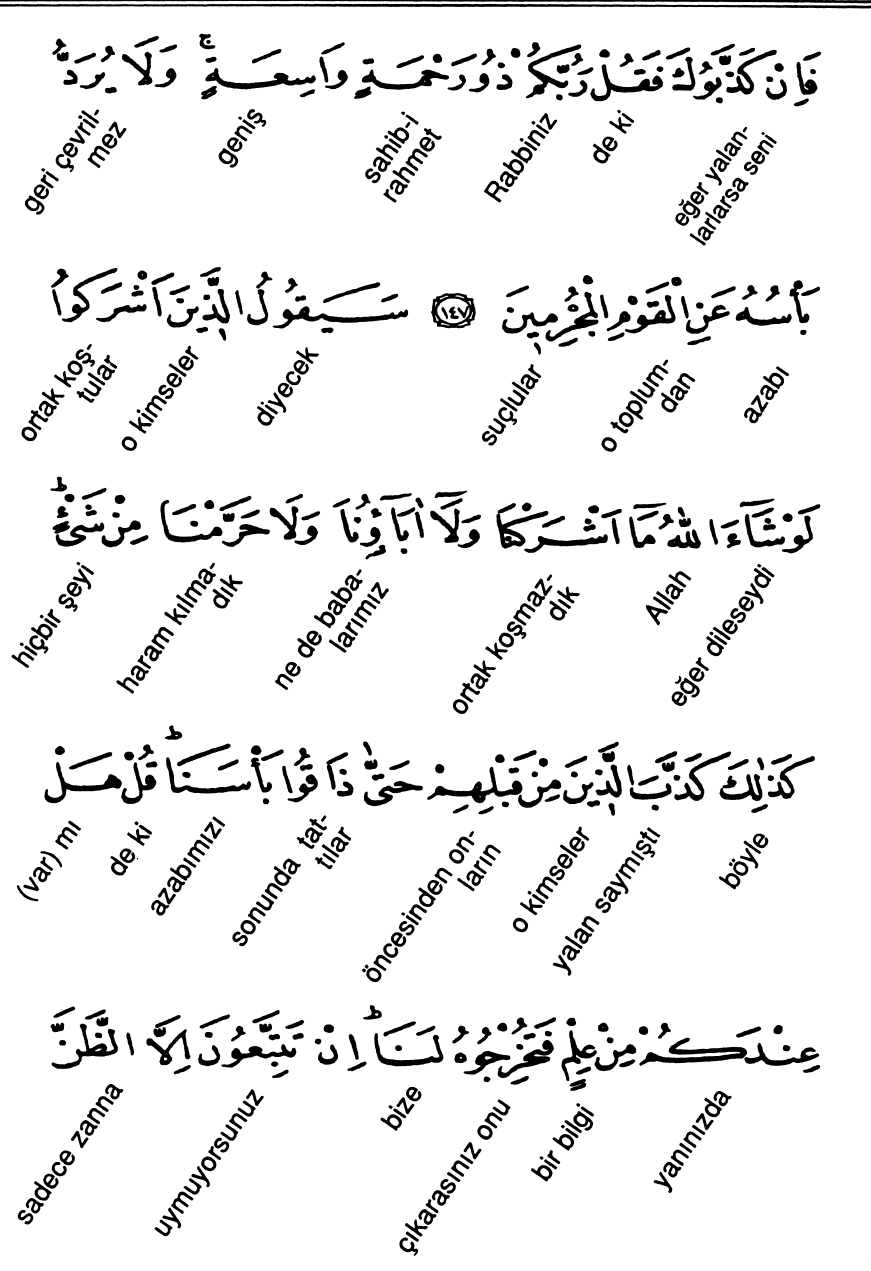

Meâl/147: "Seni yalanlamağa kalkışırlarsa: 'Rabbiniz engin merhamet sahibidir bununla birlikte azabı o suçlular topluluğundan geri çevrilmez' de."

وَإِنْ أَنتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿١٤٨﴾ قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ ۖ فَلَوْ

değilsiniz sadece yalan söylüyorsunuz de ki öyle ise Allah'ın hüccet-i bâliğa eğer

شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٤٩﴾ قُلْ هَلُمَّ شُهَدَاءَكُمُ الَّذِينَ

dileseydi elbette hidâyet ederdi size bütün de ki getir(in) tanıklarınızı onları ki

يَشْهَدُونَ أَنَّ اللَّهَ حَرَّمَ هَٰذَا ۖ فَإِن شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدْ

kuşkusuz Allah bunu haram kıldı tanıklık ederlerse tanıklık etme

مَعَهُمْ ۚ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَالَّذِينَ

onlarla uyma heveslerine o kimseler yalan saydılar âyetlerimizi o kimseler

لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَهُم بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٠﴾

inanmıyorlar âhirete onlar Rab'lerine denk tutuyorlar

Meâl/148: "Allah'a ortak koşanlar diyecek: 'Allah isteseydi biz de ortak koşmazdık atalarımız da. Ve hiç bir şeyi haram kılmazdık!' Kendilerinden öncekiler de böyle yalan saymışlardı da sonunda azabımızı tatmışlardı. De ki: 'Yanınızda (İddianızı isbatlayacak) bize çıkaracağınız bir bilginiz var mı? Siz sadece zannın ardına düşüyorsunuz, siz yalnız yalan söylüyorsunuz."

Meâl/149: "De ki: Öyle ise tam/kusursuz delil Allah'ındır. Dileseydi hepinizi elbette hidâyete erdirirdi."

Meâl/150: "De ki: 'Haydi, Allah'ın bunu haram kıldığına dâir tanıklık eden şahitlerinizi getirin. Şahitlik ederlerse sen kendileriyle birlikte şahitlik yapma. Âyetlerimizi yalan sayanların, âhirete inanmayanların keyiflerine uyma. Onlar, Rab'lerine başkalarını denk tutuyorlar."

1- Tam, kusursuz/hedefine ulaşan delil=belge.

قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ

de ki / gelin / okuyayım / o şeyi haram kıldı / Rabbiniz / size / ortak koşmamanızı / ona

شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ

hiçbir şeyi / anaya-babaya / iyiliği / öldürmemenizi / çocuklarınızı

مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ

fakirlikten / biz / rızıklandırıyoruz sizi / ve onları / yaklaşmayın / fuhuş-çirkefliklere

مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ

o şeye açık oldu / onlardan / o şey gizli oldu / öldürmeyin / canı / ki / haram kıldı

اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾

sadece Allah / hak ile / işte bu / tavsiye etti size / bunu / belki siz / akıl erdirirsiniz

Meâl/151: "De ki: Gelin size, Rabbinizin neleri haram kıldığını yüzünüze karşı okuyayım: O'na hiçbir şeyi eş koşmamanızı, anaya-babaya iyilik yapmayı; yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Size de onlara da biz rızık veriyoruz. Fuhuşların/çirkef işlerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın, Allah'ın dokunulmasını haram kıldığı cana haksız yere kıymayın. İşte o size bunu tavsiye etti belki siz akıl erdirirsiniz."

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ ۚ

erginliğine erişinceye kadar o daha güzeldir ancak o şeyle ki yetimin malına yaklaşmayın

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ ۖ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا

ancak hiç kimseyi yükümlü kılmayız adâletle tartmayı ölçmeyi tam yapın

وُسْعَهَا ۖ وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۖ وَبِعَهْدِ اللَّهِ

Allah'ın sözünü yakınlık sahibi isterse olsun adâlet gösterin söylediğinizde gücünce

أَوْفُوا ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٢﴾ وَأَنَّ هَٰذَا

gerçekten bu öğüt alırsınız belki siz bunu tavsiye etti size bu (anlatılanı) size yerine getirin

صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ

sizi sonra ayırır yolları izlemeyin öyle ise uyun ona dosdoğru yolum

Meâl/152: "Yetimin malına erginliğine erinceye değin en güzel şekli dışında yaklaşmayın, ölçme ve tartmayı eksiksiz yapın. Kimseyi gücünün dışında yükümlü kılmayız. Konuştuğunuzda, yakınlık sahibi/akraba da olsa adâlet gösterin. Allah'ın sözünü yerine getirin. Bu (anlatılanı) size; (Allah) size bunu tavsiye etti belki siz öğüt alırsınız."

1- Celâleyn, I, 128.

عَن سَبِيلِهِۦ ذَٰلِكُمْ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٣﴾ ثُمَّ ءَاتَيْنَا

sonra ver-dik | takva sahibi olursunuz | belki siz | bunu tavsiye etti size | bu (anlatı-lanı[2]) size | yolundan

مُوسَى ٱلْكِتَٰبَ تَمَامًا عَلَى ٱلَّذِىٓ أَحْسَنَ وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَىْءٍ

her şey için | detaylan-dırmak | güzellik sergiledi | o kimseye | tamamla-mak üzere | o Kitab'ı | Musa'ya

وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُم بِلِقَآءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٤﴾ وَهَٰذَا

bu | inanırlar | Rab'lerine | kavuşmaya | belki onlar | bir rahmet | bir rehber

كِتَٰبٌ أَنزَلْنَٰهُ مُبَارَكٌ فَٱتَّبِعُوهُ وَٱتَّقُوا۟ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

rahmete mazhar kı-lınırsınız | belki siz | korkun | öyle ise uyun ona | mübarek | indirdik onu | bir kitap

﴿١٥٥﴾ أَن تَقُولُوٓا۟ إِنَّمَآ أُنزِلَ ٱلْكِتَٰبُ عَلَىٰ طَآئِفَتَيْنِ

iki toplu-luğa | o kitap | indirildi | ancak | demeni-zi[3]/deme-menizi[4]

Meâl/153: "Gerçekten, bu benim dosdoğru yolumdur, öyle ise ona uyun (başka yolları izlemeyin sonra sizi O'nun yolundan ayırır. Bu (anlatılanı) size (Allah) size bunu tavsiye etti belki siz takva sahibi olursunuz."

Meâl/154: "Sonra güzellik sergileyene (nimetimizi) tamamlamak, her şeyi detaylandırmak, bir rehber ve bir rahmet olmak üzere Musa'ya o Kitab'ı verdik, ki belki onlar Rab'lerine kavuşmağa/Rablerinin huzuruna varacaklarına inanırlar."

Meâl/155: "Bu, indirdiğimiz mübarek/feyizli bir kitaptır. Öyle ise buna uyun (Allah'tan) korkun belki rahmete mazhar kılınırsınız."

2- Celâleyn, I, 1.
3- Nesefî, II, 41.
4- Celâleyn, I, 129.

مِن قَبْلِنَا وَإِن كُنَّا عَن دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ ﴿١٥٦﴾ أَوْ تَقُولُوا

veya de-menizi | elbette ga-filler | okuma-larından | idik | öncemiz-den

لَوْ أَنَّا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَىٰ مِنْهُمْ ۚ فَقَدْ

gerçekten | onlardan | daha çok hidâyette | elbette olurduk | kitap | üzerimize | indirilseydi | eğer ger-çekten biz

جَاءَكُم بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ ۚ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن

o kimse-den | kim daha zalimdir | bir rahmet | bir rehber | Rabbiniz-den | apaçık bir delil | geldi size

كَذَّبَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَصَدَفَ عَنْهَا ۗ سَنَجْزِي الَّذِينَ يَصْدِفُونَ

yüz çeviri-yorlar | o kimse-leri | yakında cezalandı-racağız | onlardan | yüz çevirdi | Allah'ın | âyetlerini | yalan saydı

عَنْ آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ ﴿١٥٧﴾

yüz çeviri-yorlar | idiler | o şey yüzün-den | azabın | kötüsüne | âyetlerimiz-den

Meâl/156: "Kitap, bizden önce ancak iki topluluk üzerine indirilmişti, biz ise onların okuduklarından kesinlikle gafillerdik demeniz(i hoş görmediği)/veya dememeniz için."

Meâl/157: "Veya: 'Eğer gerçekten kitap (Kur'ân) bize indirilseydi onlardan daha doğru yolda olurduk' demeniz(i hoş görmediği)/dememeniz için. Gerçekten size, Rabbinizden apaçık bir delil, bir rehber, bir rahmet geldi. Allah'ın âyetlerini yalan sayandan ve onlardan yüz çevirenden daha zalîm kimdir? Âyetlerimizden yüz çevirenleri, yüz çevirmeleri yüzünden yakında azabın en kötüsüyle/en korkuncuyla cezalandıracağız."

Meâl/158: "(Sapıklığı bırakmaları için) illâ ki kendilerine meleklerin gelmesini veya Rabbinin gelmesini yahut Rabbinin âyetlerinden/mucizelerinden birinin gelmesini mi bekliyorlar? Rabbinin mucizelerinden kimi geldiği günde, daha önce iman etmemiş veya imanında bir hayır kazanmamış hiç kimseye (o andaki) imanı fayda vermez. De ki: Bekleyin! Gerçekten biz de bekleyenleriz."

Meâl/159: "Kuşkusuz dinlerini parça parça edip gruplara bölünenler var ya; sen hiçbir hususta onlardan değilsin/onlarla bir ilişiğin yoktur. Onların işleri Allah'a âittir/kalmıştır. Sonra O, kendilerine işleyegeldiklerini haber verir."

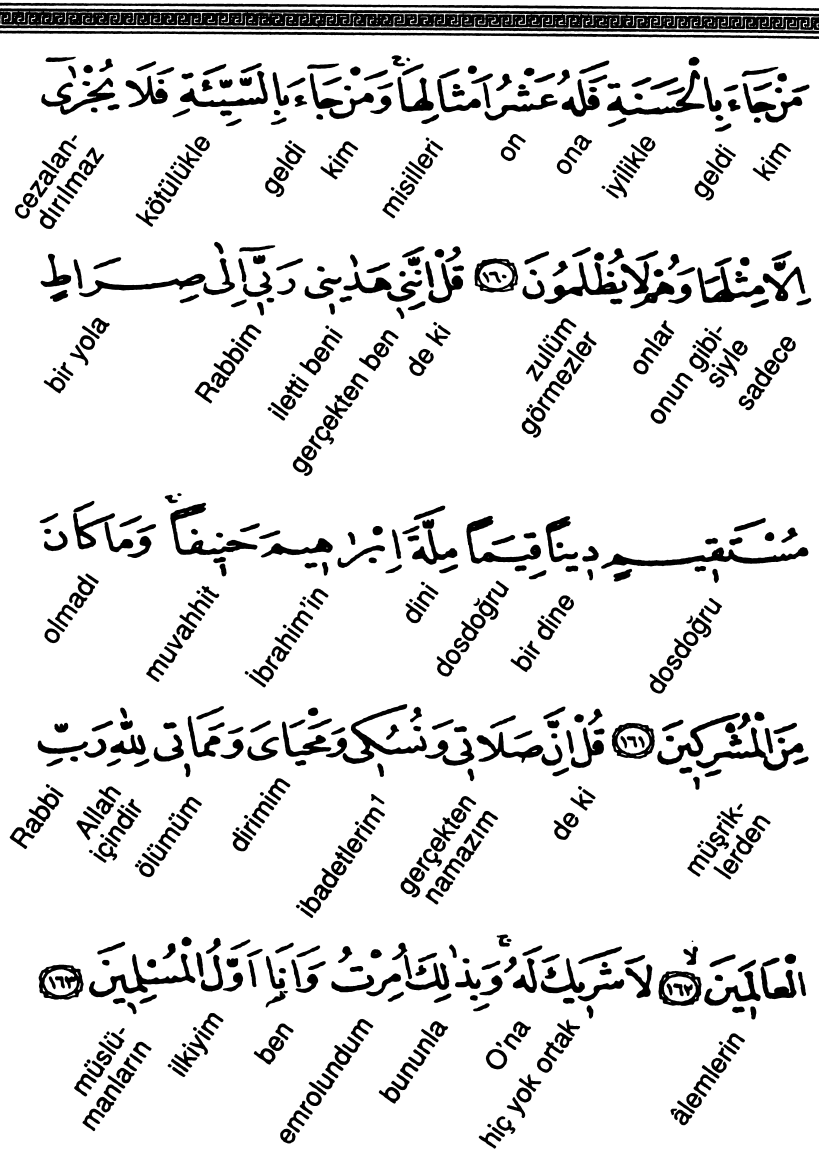

Meâl/160: "Bir iyilikle gelene iyiliğinin on katı vardır. Bir kötülükle gelen ise sadece o günahın dengiyle cezalandırılır. Onlar haksızlığa uğratılmazlar."
Meâl/161: "De ki: Gerçekten ben (varım ya) beni Rabbim dosdoğru bir yola iletti: Ayakta duran bir dine, muvahhit İbrahim'in dinine! O hiç müşriklerden olmadı."
Meâl/162: "De ki: Gerçekten benim namazım, ibadetlerim, dirimim, ölümüm âlemlerin Rabbi Allah içindir."
Meâl/163: "O'nun hiç ortağı yoktur. Bununla emrolundum. Ben müslümanların ilkiyim."

1- Kurbanlarım/hac amellerim.

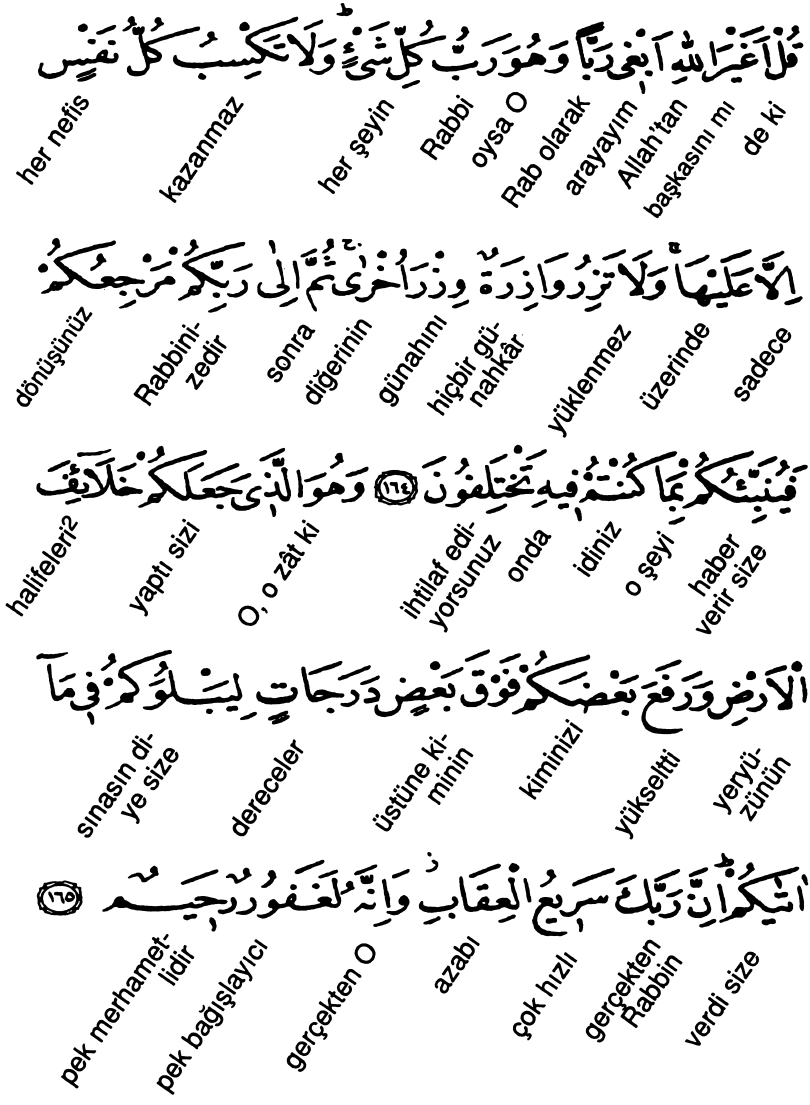

Meâl/164: "O, her şeyin Rabbi iken Allah'tan başkasını mı Rab olarak arayayım? Hiçbir günâhkâr bir diğerinin günahını yüklenmez. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir, o size ihtilaf edegeldiğinizi haber verecek."

Meâl/165: "O, size yeryüzünün halifeleri yapan ve sizi, size verdiği şeylerde sınamak için kiminizi kimine derecelerle yükseltti. Cidden Rabbin, azabı pek hızlı olandır. Kuşkusuz O, elbette pek bağışlayıcı, pek merhametlidir."

2- Bkz. Bakara, 30/1.

A'RÂF SÛRESİ[1]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الٓمٓصٓ ﴿١﴾ كِتَابٌ أُنزِلَ إِلَيْكَ فَلَا يَكُن فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ مِّنْهُ

Elif. Lâm. Mîm. Sâd[2] bir kitap sana indirildi olmasın sinende bir sıkıntı ondan

لِّتُنذِرَ بِهِ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾ اتَّبِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ

uyarman için onunla bir öğüt müminlere indirilene uyun size Rabbiniz den

وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ ۗ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾ وَكَم مِّن قَرْيَةٍ

uymayın onun berisinden velilere az ne kadar öğüt alıyorsunuz nice kar-yeyi/yerleşim birimini

Meâl/1: "Elif. Lâm. Mîm. Sâd."

Meâl/2: "Kendisiyle uyarıda bulunman ve müminlere bir öğüt olmak üzere sana indirilen bir kitap! Bundan dolayı sinende bir sıkıntı olmasın."

Meâl/3: "Size, Rabbinizden indirilene uyun, onun berisinden velileri izlemeyin. Ne kadar az öğüt alıyorsunuz."

1- Mekke döneminde indirilen sûre indirilişte 39, Kur'ândaki tertibe göre ise 7. sıradadır. 206 âyet, 3325 kelimedir. İsmini 46 ile 48. âyetlerde geçen 'a'râf' lafzından alır.

2- Bkz. Bakara, âyet 1, dipnot 2.

3- Bkz. Bakara, 58, dipnot 1.

Meâl/4: "Nice kenti/yerleşim birimini helak etmişizdir. Derken kendilerine azabımız geceleyin veya öğle sıcağında uyurlarken/istirahat ederken geliverdi."
Meâl/5: "Kendilerine azabımız geldiğinde: 'Gerçekten biz zalimler idik' demelerinden başka yakarışları olmadı."
Meâl/6: "Hem elbette kendilerine peygamber gönderilenlere soracağız, yine kesinlikle o peygamberleri sorgulayacağız."
Meâl/7: "Ve kendilerine (olup-biteni) bir bilgi ile anlatacağız. Biz (onların yaptıklarından) habersizler değildik."

4- Öğle sıcağında uyurlarken/veya bu zamanda istirahat yaparlarken (Celâleyn, I, 130).

Meâl/8: "O gün tartmak haktır. Terazileri/tartıları ağır basanlar; işte onlar (var ya) onlardır kurtulanlar."

Meâl/9: "Terazileri/tartıları hafif gelenler işte onlar, ayetlerimize haksızlık yapagelmeleri sebebiyle kendilerine yazık etmiş kimselerdir."

Meâl/10: "Gerçekten sizi yeryüzünde yerleştirdik ve sizin için orada geçim sebepleri yarattık. Ne kadar az şükrediyorsunuz!"

Meâl/11: "Gerçekten sizi yarattık, ve ardından sizi biçimlendirdik, sonra meleklere: 'Âdem'e secde edin' dedik. Hemen secde ettiler. Ancak İblis (etmedi), o secde edenlerden olmadı."

5- Tartıları/tartılmış amelleri (Nesefî, II, 45).

6- İnkâr ediyorlar (Celaleyn, I, 131).

قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ ۖ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ

ateşten yarattın beni ondan hayırlıyım ben dedi emrettiğimde sana secde etmeni seni ne engelledi buyurdu

وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ ﴿١٢﴾ قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَن تَتَكَبَّرَ فِيهَا

orada büyüklenmen senin için olmaz oradan hemen in buyurdu çamurdan yarattın onu

فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿١٣﴾ قَالَ أَنظِرْنِي إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾

diriltilecekler bir güne değin süre ver bana dedi alçaklardansın cidden sen derhal çık

قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾ قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ

yoluna onlar için elbette kesinlikle oturacağım azdırdın beni öyle ise o şeye karşılık dedi süre verilenlerden elbette sen buyurdu

الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ لَآتِيَنَّهُم مِّن بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَن

-ndan arkalarından önlerinden onlarla elbette kesinlikle geleceğim sonra dosdoğru

Meâl/12: "(Allah) buyurdu: 'Sana emrettiğimde, senin secde etmeni ne engelledi?' (İblis): 'Ben ondan hayırlıyım, beni bir ateşten yarattın onu ise bir çamurdan yarattın' dedi."

Meâl/13: "Buyurdu: Hemen in oradan, orada büyüklük taslayamazsın, derhal çık, gerçekten sen alçaklardansın/küçüklerdensin."

Meâl/14: "Dedi: Diriltilecekleri bir güne değin bana süre ver."

Meâl/15: "Buyurdu: Elbette sen süre verilenlerdensin."

Meâl/16: "(İblis) dedi: Beni azdırmana karşılık onlar(ı saptırmak) için elbette, kesinlikle senin doğru yoluna oturacağım."

أَيْمَانِهِمْ وَعَن شَمَآئِلِهِمْ ۖ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَٰكِرِينَ ﴿١٧﴾ قَالَ ٱخْرُجْ مِنْهَا

oradan çık dedi şükredenler çoklarını bulmazsın sollarından sağları

مَذْءُومًا مَّدْحُورًا ۚ لَّمَن تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٨﴾

bütün sizden cehennemi elbette kesinlikle dolduracağım onlardan uydu sana elbette kim uzaklaşmış/kovulmuş yerilmiş

وَيَٰٓـَٔادَمُ ٱسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا

ikiniz dilediniz yerden ikiniz yiyin cennete ve eşin sen yerleş ey Âdem

وَلَا تَقْرَبَا هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٩﴾ فَوَسْوَسَ لَهُمَا ٱلشَّيْطَٰنُ

şeytan o ikisine derken vesvese verdi[1] o zâlimlerden ikiniz olursunuz bu ağaca ikiniz yaklaşmayın

لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُۥرِيَ عَنْهُمَا مِن سَوْءَٰتِهِمَا ۚ وَقَالَ مَا نَهَىٰكُمَا رَبُّكُمَا

Rabbi ikinizin yasaklamadı ikinizi dedi ikisinin çirkin/ayıp yerlerinden kendilerinden gizlendi o şeyi kendileri için açığa çıkarsın

Meâl/17: "Sonra kendilerine, önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından elbette kesinlikle geleceğim/sokulacağım ve çoklarını şükredenler bulmayacaksın."

Meâl/18: "(Allah) buyurdu: Yerilmiş ve kovulmuş/uzaklaşmış olarak çık oradan. Onlardan sana behemehal kim uyarsa elbette, kesinlikle cehennemi bütün sizden dolduracağım."

Meâl/19: "Ey Âdem! Sen eşinle birlikte cennete yerleş ve dilediğiniz yerden yiyin (ama) bu ağaca yaklaşmayın. Yoksa ikiniz de o zâlimlerden olursunuz."

1- Fit verdi.

عَنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ اِلَّآ اَنْ تَكُوْنَا مَلَكَيْنِ اَوْ تَكُوْنَا مِنَ الْخٰلِدِيْنَ

sürekli-lerden | veya ikinizin olmasından | iki melek | ikinizin ol-masından | sadece | bu ağaç-tan

وَقَاسَمَهُمَآ اِنِّيْ لَكُمَا لَمِنَ النّٰصِحِيْنَ ﴿٢١﴾ فَدَلّٰىهُمَا بِغُرُوْرٍ ۚ ﴿٢٠﴾

kandırarak | o ikisini | böylece sarktırdı | elbette öğüt verenlerden | ikiniz için | gerçekten ben | o ikisine | yemin ver-di

فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفٰنِ

yamıyor-lar | ikisi başla-dılar | ayıpları ikisini | ikisine | açığa çıktı | o ağacı | ne zaman tattılar

عَلَيْهِمَا مِنْ وَّرَقِ الْجَنَّةِ ۚ وَنَادٰىهُمَا رَبُّهُمَآ اَلَمْ اَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكُمَا

siz ikiniz | yasaklama-dım mı iki-nizi | Rabbi iki-sinin | o ikisine seslendi | cennetin | yaprağın-dan | üzerlerine

الشَّجَرَةِ وَاَقُلْ لَّكُمَآ اِنَّ الشَّيْطٰنَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ﴿٢٢﴾

açık | bir düşman | ikinize | cidden şey-tan | ikinize | demedim mi | şu ağaçtan

Meâl/20: "Derken şeytan, ikisinden gizlenmiş olan ayıp yerlerini kendilerine açmak için ikisine vesvese/fit verdi ve: 'Sizi Rabbiniz bu ağaçtan sırf iki melek olursunuz veya ikiniz süreklilerden olursunuz diye yasakladı' dedi."

Meâl/21: "Ve o ikisine: 'Elbette ben ikinize öğüt verenlerdenim' diye yemin verdi."

Meâl/22: "Böylece o ikisini kandırarak aşağıya sarktırdı. İkisi ağac(ın meyvesinden) tattıklarında ayıpları kendilerine açıldı. İkisi cennet yaprağından üzerlerini yamamağa başladılar. İkisinin Rabbi kendilerine: 'Sizi şu ağaçtan yasaklamamış mıydım? Size, cidden şeytan ikiniz için apaçık bir düşmandır dememiş miydim?' diye seslendi."

قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ

elbette kesinlikle oluruz | bize | rahmet etmezsen | bizi | bağışlamazsan | nefislerimize | zulmettik | Rabbimiz | dediler

مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ

yeryüzünde | sizin için var | düşman | kimine | kiminiz | aşağı inin | buyurdu | hüsrana uğrayanlardan

مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٢٤﴾ قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا

oradan | ölecek-siniz | orada | yaşayacaksınız | orada | buyurdu | bir zamana kadar | geçinmek | yerleşmek

تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾ يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْآتِكُمْ

çirkin yerlerinizi | örtecek | bir giysi | üzerinize | gerçekten indirdik | ey Âdemoğulları | çıkarılacaksınız

وَرِيشًا ۖ وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ۚ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ

belki onlar | Allah'ın | âyetlerinden | işte bu | daha hayırlıdır | işte o | takva | oysa giysisi | ve bir rîş[1]

Meâl/23: "Dediler: Rabbimiz! Nefislerimize zulmettik, bizi bağışlamazsan, bize rahmet etmezsen elbette ve kesinlikle hüsrana uğrayanlardan oluruz."
Meâl/24: "Buyurdu: Birbirinize düşman olarak aşağı inin. Sizin için yeryüzünde bir süreye kadar yerleşmek ve geçinmek (kararlaştırılmıştır)."
Meâl/25: "Buyurdu: Orada yaşayacaksınız, orada öleceksiniz ve oradan (diriltilip) çıkarılacaksınız."

1- Rîş, kuş yeleği, değerli elbise, süslü kıyafet, melikler tarafından armağan olarak verilen ve içinde deve kuşu yelekleri bulunan giysiler, müreffeh bir yaşam içinde bulunmak anlamlarına gelir (Okyanus, II, 332).

Meâl/26: "Ey Âdemoğulları! Size, çirkin yerlerinizi örtecek bir giysi ve bir süs kıyafeti indirdik. Ama takva giysisi, işte o daha hayırlıdır. Bu, Allah'ın âyetlerindendir. Belki onlar düşünüp öğüt alırlar."

Meâl/27: "Ey Âdemoğulları! Şeytan, anne ve babanızı, çirkin yerlerini kendilerine göstermek için elbiselerini soyarak cennetten çıkardığı gibi sizi de sakın fitneye/belaya sürüklemesin. Çünkü o, (evet) o ve askerleri sizi, sizin kendilerini görmediğiniz yerlerden görürler. Gerçekten biz, şeytanları imana gelmeyenler için dostlar yaptık."

2- Askerleri, soyu, müntesipleri.

لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ ۖ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

o şeyi bilmi-yorsunuz | Allah'a karşı | söylüyor musunuz | hayasızlığı | emretmez

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ ۖ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ

her mes-citte | yüzlerini | doğrultun | adaleti | Rabbim | emretti | de ki

وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ۚ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾

dönecek-siniz | başladı size | gibi o şey | dini | O'na | özgüleyen-ler | dua edin O'na

فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ ۚ إِنَّهُمُ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ

şeytanları | edindiler | çünkü onlar | sapıklık | onlara | hak oldu | bir gruba | doğruya iletti | bir grubu

أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾

hidayete er-dirilmişler | gerçekten kendilerini | sanıyorlar | Allah | dışında | dostlar

Meâl/28: "Bir hayasızlık yaptıklarında: 'Atalarımızı bunun üzerinde bulduk, Allah bunu bize emretmiş' derler. De ki: Kesinlikle Allah hayasızlığı emretmez/öngörmez! Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?"

Meâl/29: "Deki: Rabbim adaleti emretti, her mescitte/her namaza duruşta yüzlerinizi O'na doğrultun, dini yalnız O'na özgüleyenler olarak kendisine dua edin. Size başladığı gibi/sizi başlangıçta nasıl yarattı ise (öylece O'na) döneceksiniz."

Meâl/30: "Bir grubu doğruya iletti. Bir grub üzerine ise sapıklık hak oldu. Çünkü onlar Allah'ın berisinden şeytanları dostlar edindiler üstelik kendilerinin hidayete erdirilmiş olduklarını sanıyorlar."

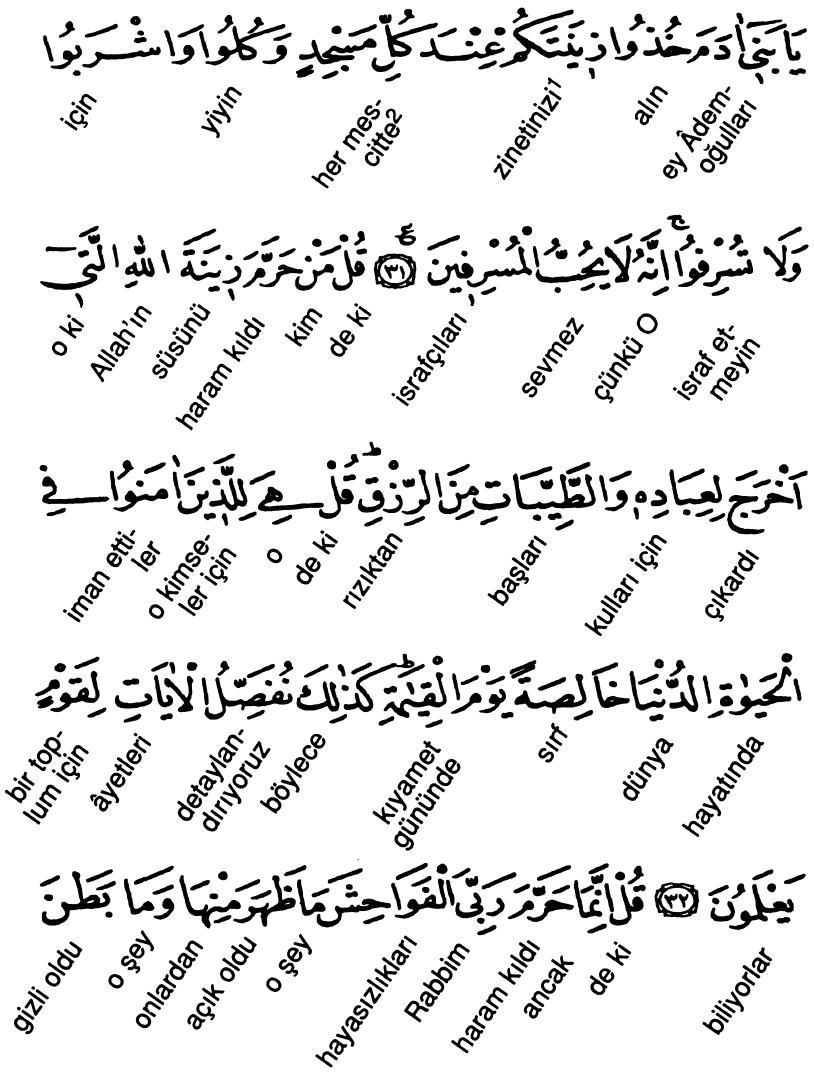

Meâl/31: "Ey Âdemoğulları! Her mescitte/her namaza duruşta süsünüzü alın, yiyin, için, israf etmeyin. Çünkü Allah israfçıları sevmez."

Meâl/32: "De ki: 'Allah'ın kulları için çıkardığı süsünü ve tertemiz hoş rızıkları kim haram etmiş?' De ki: 'O, dünya hayatında inananlar içindir; kıymet gününde sırf (onlara özgüdür): Bilen bir toplum için âyetleri böyle detaylandırıyoruz."

1- Süsünüzü, güzel giysilerinizi giyininiz, en güzel halde bulununuz, kokular sürününüz (Nesefi, II, 50).

2- Her namaza duruşta, her tavafta (Celaleyn, I, 133).

وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَن تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا

bir belge hakkında | o şeyi indirmedi | Allah'a | şirk koşmanızı | haksızca | saldırıyı | günahı

وَأَن تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ

geldiğinde | bir süre | her ümmet için | o şeyi bilmiyorsunuz | Allah'a karşı | söylemenizi

أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٤﴾ يَا بَنِي آدَمَ

ey Âdemoğulları | öne geçmezler | bir an | geri kalmazlar | süresi onların

إِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي فَمَنِ اتَّقَىٰ وَأَصْلَحَ

dürüst davranır | öyle ise | kim sakınır | âyetlerimi | size | anlatıyorlar | sizden | peygamberler | gelirse size

فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا

yalan saydılar | o kimseler | üzülecekler | değil onlar | onlara | artık yoktur korku

Meâl/33: "De ki: Rabbim ancak, açığıyla, gizlisiyle bütün hayasızlıkları, günahı, haksız yere saldırıyı, hakkında bir belge imdirmediği şeyi Allah'a ortak koşmanızı, bilmediğiniz şeyleri Allah'a karşı söylemenizi haram kılmıştır."

Meâl/34: "Her ümmet için (belirlenmiş) bir süre vardır. Süreleri gelince/vadeleri dolunca ne bir an geri kalırlar ne de öne geçerler."

Meâl/35: "Ey Âdemoğulları! Size, karşınızda âyetlerimi anlatan içinizden peygamberler gelir de kim sakınır ve dürüst davranırsa artık onlara korku yoktur ve onlar üzülecekler de değiller."

بِـَٔايَـٰتِنَا وَٱسْتَكْبَرُوا۟ عَنْهَآ أُو۟لَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا

orada onlar ateşin halkları işte onlar onlardan istikbar ettiler âyetleri-mizi

خَـٰلِدُونَ ﴿٣٦﴾ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ

veya ya-lan saydı bir yalanı Allah'a iftira attı o kimseler-den daha zalimdir kim sürekli ka-lanlardır

بِـَٔايَـٰتِهِۦ ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُم مِّنَ ٱلْكِتَـٰبِ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَتْهُمْ

geldiğinde onlara sonunda kitaptan payı onların onlara erişir işte onlar âyetlerini

رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ ۖ قَالُوٓا۟ أَيْنَ مَا كُنتُمْ تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ ۖ قَالُوا۟

dediler Allah dışında dua ediyor-sunuz idiniz nerede dediler onların canlarını alırlar elçilerimiz

ضَلُّوا۟ عَنَّا وَشَهِدُوا۟ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا۟ كَـٰفِرِينَ ﴿٣٧﴾

kafirler idiler gerçekten onlar kendilerine tanıklık ettiler bizden kayboldular

Meâl/36: "Âyetlerimizi yalan sayanlar ve onları kibirlerine yediremeyenler (var ya) işte onlar ateşin halklarıdır. Onlar orada sürekli kalıcıdırlar.

Meâl/37: "Allah'a bir yalanı iftira atandan veya O'nun âyetlerini yalan sayanlardan daha zâlim kimdir? İşte onlar! Onlara, kitaptan nasipleri erişecek. Derken elçilerimiz kendilerine gelerek canlarını alırlarken: 'Allah'ın berisinden yakarıp durduklarınız nerede?' derler: 'Bizden kayboldular' derler ve kendilerinin gerçekten kafirler olduklarına dâir nefisleri aleyhinde tanıklık ederler."

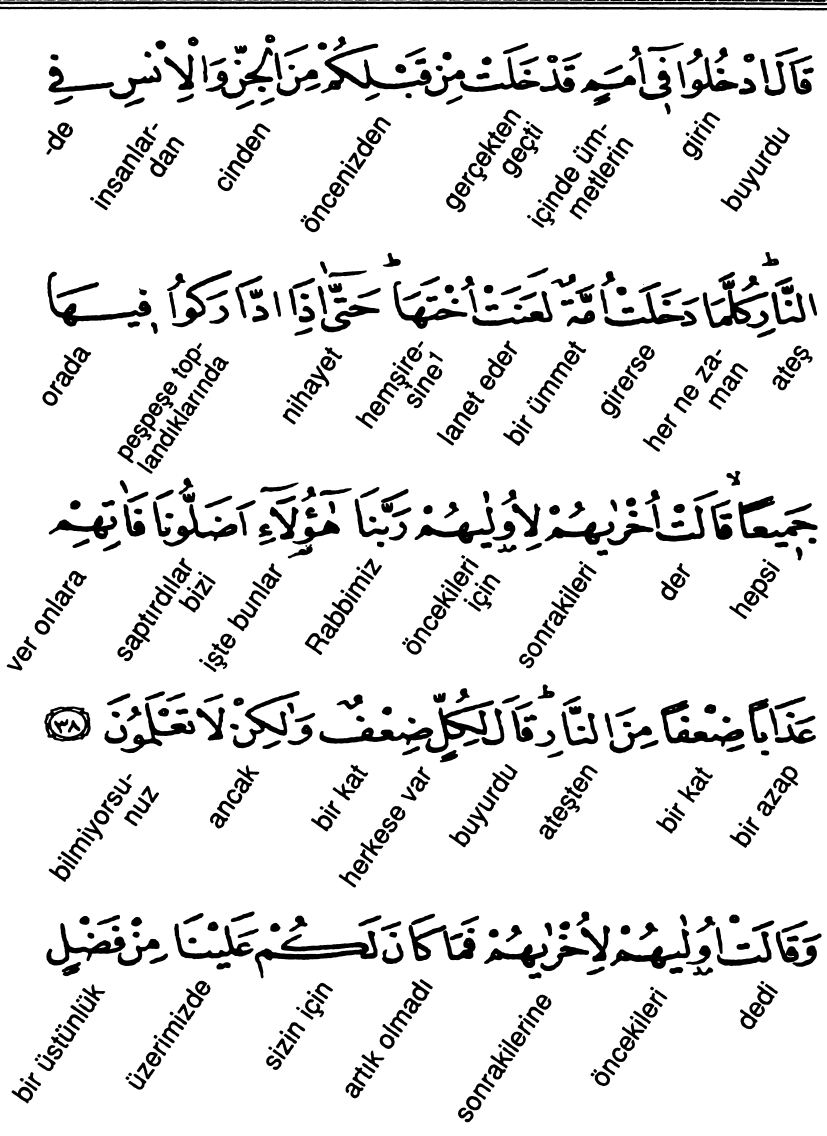

Meâl/38: "Buyurdu: 'Sizden önce gelip geçmiş cin ve insan toplulukları arasında ateşe girin.' Her ümmet ateşe girdikçe hemşiresine/yoldaşı topluma lanet okur. Derken peşpeşe hepsi orada toplandıklarında sonrakileri öncekileri için: 'Rabbimiz! İşte bunlar bizi saptırdılar, öyle ise onlara ateşten bir kat (daha fazla) ver' der. Buyurur: Herkese bir kat (fazlası) var, ama bilmiyorsunuz."

1- Arkasından gidip onun yüzünden sapıklığa düştüğü din bacısına (Celaleyn, 1, 133) /; yoldaşına (S. Ateş meâli).

فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٣٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا

yalan say-dılar | o kimse-ler ki | gerçekten | kazanıyor-sunuz | idiniz | o şey yü-zünden | azabı | öyle ise tadın

بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ

girmezler | göğün | kapıları | onlara | açılmaz | onlardan[2] | istikbar ettiler | âyetleri-mizi

الْجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ ۚ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ

o suçluları | cezalandı-rırız | işte böyle | iğnenin | deliğine | deve | girinceye | kadar | cennete

﴿٤٠﴾ لَهُم مِّن جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِن فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ ۚ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي

cezalan-dırırız | işte böyle | örtüler | üstlerinden | bir döşek | cehennem-den | onlara

الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ

yükümlü kılmayız | iyi işleri | işlediler | iman etti-ler | o kimse-ler ki | o zâlimleri

Meâl/39: "Öncekileri de sonrakilerine: 'Sizin bize karşı hiçbir üstünlüğünüz olmadı, öyle ise kazandıklarınıza karşı azabı tadın' dedi."

Meâl/40: "Gerçekten âyetlerimizi yalan sayan, onlara karşı kibirlenmek isteyenler (var ya) onlara göğün kapıları açılmayacak, deve iğnenin deliğine girinceye kadar cennete girmeyecekler. İşte o suçluları böyle cezalandırırız."

Meâl/41: "Onlara cehennemden bir döşek, üstlerinde de örtüler vardır. İşte o zâlimleri böyle cezalandırırız."

2- Âyetlerden yüz çevirip kibirlenmek istediler.

نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

sürekli kalanlar — orada — onlar — cennetin — halkları — işte onlar — sadece gücünce — hiçbir nefsi

﴿٤٢﴾ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِم مِّنْ غِلٍّ تَجْرِي مِن تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ

ırmaklar — altlarından — akar — kinden — göğüslerinde — o şeyi — çekip çıkardık

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَٰذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ

biz bulacak — değildik — buna — iletti bizi — O ki — Allah'a — hamd — dediler

لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ ۖ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ ۖ وَنُودُوا

seslenilirler — hakkı — Rabbimizin — elçileri — gerçekten getirdi — Allah — iletmeseydi bizi

أَن تِلْكُمُ الْجَنَّةُ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

yapıyorsunuz — idiniz — o şey sayesinde — ona — mirasçılar yapıldınız — cennet — işte bu

Meâl/42: "İman edip iyi işleri yapanlar -ki biz hiç kimseyi gücünün dışında yükümlü kılmayız-, işte onlar cennet halklarıdır. Onlar orada sürekli kalanlardır."

Meâl/43: "Göğüslerinde kinden ne varsa çekip çıkarmışızdır. Altlarından ırmaklar akar. 'Bizi buna ileten Allah'a hamdolsun. Allah bize kılavuzluk etmeseydi biz bunu bulamazdık! Gerçekten Rabbimizin elçileri gerçeği getirmiş' derler. 'İşte size, yapageldiklerinize karşılık kendisine mirasçılar kılındığınız cennet!' diye seslenilirler."

وَنَادَىٰٓ أَصْحَٰبُ ٱلْجَنَّةِ أَصْحَٰبَ ٱلنَّارِ أَن قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا

Rabbimiz | o şeyi va-detti bize | gerçekten bulduk | ateş | halkları | cennet | halkları | seslendi

حَقًّا فَهَلْ وَجَدتُّم مَّا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا ۖ قَالُوا نَعَمْ ۚ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌۢ

seslenen | derken seslendi | evet | dediler | hak olarak | Rabbiniz | vadetti | o şeyi | buldu-nuz mu | gerçek olarak

بَيْنَهُمْ أَن لَّعْنَةُ ٱللَّهِ عَلَى ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٤٤﴾ ٱلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن

-ndan | çeviriyorlar | o kimseler | tepesine o zâlimlerin | Allah'ın | ilenci | aralarında

سَبِيلِ ٱللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُم بِٱلْءَاخِرَةِ كَٰفِرُونَ ﴿٤٥﴾

inkar edenler | âhireti | onlar | eğrilik | ona | istiyorlar | Allah'ın | yolu

وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ ۚ وَعَلَى ٱلْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّۢا بِسِيمَىٰهُمْ ۚ

simala-rıyla | herkesi | tanırlar | erkişiler | A'râf'ta | bir perde | arasında ikisinin

Meâl/44: "Cennet halkı ateş halkına seslendi: 'Rabbimizin bize va'dettiğini hakikaten gerçek bulduk, siz de Rabbinizin va'dini gerçek buldunuz mu?' Dediler: 'Evet!' Bunun üzerine bir seslenici aralarında şöyle seslendi: Allah'ın ilenci o zâlimlerin tepesine!"
Meâl/45: "Onlar ki Allah'ın yolundan çeviriyorlar, o yola eğrilik/o yolun bozulmasını istiyorlardı, üstelik onlar âhireti inkar edenlerdi."

1- A'râf, her şeyin tümseği anlamına gelen 'arf' lafzının çoğuludur. Atın yelesine, horozun ibiğine de bu münasebetle 'arf' denilmiştir. Buradaki 'A'râf'tan maksat -tefsir alimlerinin çoğunluğunun görüşüne göre- cennetle cehennem arasında surdan bir perdenin yüksek tepeleridir. Bazılarına göre buralardaki kişiler iyilikleri ile günahları denk gelenlerdir, bir zaman buralarda kalırlar, daha sonra en son girenlerden olarak cennete konulurlar. Bazılarına göre fetret devirlerinde ölen müşriklerle müşriklerin çocukları da buralarda kalacaklar. Ünlü mutasavvıf Hasan-i Basri bütün bu görüşleri reddederek şöyle der: 'A'râf sözcüğü 'ma'rifet'tendir, cennet halkıyla cehennem halkını tanımak ve birbirinden ayırt etmek üzere Allah'ın tayin buyurduğu kimselerdir, vallahi bilmem bir kısmı belki yanımızdadır." (H.B.Ç., K.H. ve M.K. I, 223).

Buradakilerin, peygamberler, şehitler, alimler, salih kişiler veya görevli melekler olduğunu söyleyenler de vardır (bkz., Kurtubi el-Cami, VII, 212). Yüksek şahsiyetler (Nesefî, II, 54)

وَنَادَوْا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ

oysa on-lar | girmemiş-ler oraya | size | selam | cennet | halklarına | seslenirler

يَطْمَعُونَ ﴿٤٦﴾ وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا

Rabbimiz | dediler | ateş | halkları | tarafına | gözleri | çevrildiğin-de | umut eder-ler

لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾ وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ رِجَالًا

erkişilere | A'râf | halkları | seslendi | zâlimler | o topluluk | ile | kılma bizi

يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمَاهُمْ قَالُوا مَا أَغْنَىٰ عَنكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ

kibirleni-yorsunuz. | ve o şey idiniz | topluluğunuz | sizden | gidermedi | dediler | simalarıyla | onları | tanırlar

﴿٤٨﴾ أَهَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ

yoktur kor-ku | cennete | girin | bir rahmete | Allah | onları | erdirmez | yemin ettiniz | o kimseler | bunlar mı

Meâl/46: "İki taraf arasında bir perde, A'râf üzerinde de herkesi simalarından tanıyan erkişiler vardır. Henüz cennete girmemiş ama oraya girme umudunda olan cennetliklere seslenirler: Selâm size!"

Meâl/47: "Gözleri ateş halkları tarafına çevrildiğinde dediler: 'Rabbimizi! Bizi, o zâlimler topluluğuyla eyleme."

Meâl/48: "A'râf halkları yüzlerinden tanıdıkları erkişilere seslenip derler: Topluluğunuz ve kibirleniyor olmanız sizden hiçbir şey gidermedi."

عَلَيْكُمْ وَلَآ أَنتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٤٩﴾ وَنَادَىٰٓ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ أَصْحَٰبَ

halkla-rına ateş halkları seslendi üzülecek-ler değil siz size

ٱلْجَنَّةِ أَنْ أَفِيضُوا۟ عَلَيْنَا مِنَ ٱلْمَآءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ ٱللَّهُ ۚ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ

gerçekten Allah dediler Allah rızık ver-di size yahut o şeyden sudan bize akıtın cennet

حَرَّمَهُمَا عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٥٠﴾ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ دِينَهُمْ لَهْوًا

bir eğlence dinlerini edindiler o kimseler ki kafirlere o ikisini haram kıldı

وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا ۚ فَٱلْيَوْمَ نَنسَىٰهُمْ كَمَا نَسُوا۟ لِقَآءَ

kavuşmayı unuttular gibi o şey unuturuz onları bugün dünya hayatı kendilerini aldattı bir oyun

يَوْمِهِمْ هَٰذَا وَمَا كَانُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٥١﴾

inadına inkâr ediyorlar âyetlerimizi idiler o şey bu günlerine

Meâl/49: "Allah'ın kendilerini bir rahmete erdirmeyeceğine dair yemin ettikleriniz bunlar mı? (Ey cennetlikler!) Girin cennete! Size ne bir korku var ne de üzüleceksiniz!"

Meâl/50: "Cehennem sakinleri cennet sakinlerine: 'Su(yunuz)dan veya Allah'ın size verdiği rızıktan bize akıtın' diye seslendiler. Dediler: Gerçekten Allah bu ikisini de kafirlere haram kıldı."

Meâl/51: "Onlar ki dinlerini bir eğlence, bir oyun edinmişlerdi, kendilerini dünya hayatı aldatmıştı. Bu günlerlerine kavuşacaklarını unuttukları ve âyetlerimizi inadına inkâr ettikleri gibi biz de bugün onları unuturuz."

Meâl/52: "Gerçekten onlara; inanan bir toplum için kendisini bir bilgi çerçevesinde ayrıntılarıyla açıkladığımız bir kitabı, bir rehber ve bir rahmet olarak getirdik."

1- Muhtevasının sonucunu (Celaleyn, I, 135); verdiği haberlerin doğruluğunun gerçek olduğu sonucu (Nesefî II, 55).

يَفْتَرُونَ ﴿٥٣﴾ إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ

yeri gökleri yarattı O ki Allah kuşkusuz Rabbiniz uyduru-yorlar

فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ

gündüze geceyi bürüyüp örter Arş üze-rine istivâ etti[2] sonra günler altı -da

يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ ۗ

emrine boyun eğmişler yıldızları ayı güneşi hızlıca izler onu

أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٤﴾ ادْعُوا رَبَّكُمْ

Rabbinize dua edin âlemlerin Rabbi Allah ne yücedir emir veriş yaratış O'nun dikkat

تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾ وَلَا تُفْسِدُوا

fesat çı-karmayın aşırı dav-ranan-ları sevmez çünkü O gizlice yalva-rarak

Meâl/53: "Sadece ve sadece onun te'vilini/sonucunu mu bekliyorlar. Onun te'vili/sonucu geldiği gün, önceden onu unutmuş olanlar: 'Hakikaten Rabbimizin elçileri gerçeği getirmiş! Bizim için şefaatçılar var mı ki bize şefaat etsinler veya tekrar geri döndürülebilir miyiz ki önceden yapageldiklerimizden başkasını yapalım?' derler. Gerçekten kendilerini hüsrana uğrattılar ve uyduruageldikleri şey kendilerinden kayboldu."

Meâl/54: "Kuşkusuz Rabbiniz, O Allah'tır ki gökleri ve yeri altı günde yarattı, sonra Arş üzerine istivâ etti/Arş'a hükümran oldu. O, geceyi hızla kendisini kovalayan gündüze bürüyüp örter. Yine güneşi, ayı ve yıldızları emrine boyun eğmiş oldukları halde yarattı. Dikkat! Yaratış da emir veriş de sadece O'nun! Âlemlerin Rabbi Allah ne yüce!"

Meâl/55: "Rabbinize yalvararak ve gizlice dua edin, çünkü O aşırılık gösterenleri sevme[2]."

2- İstila etti=hükümran oldu (bkz. E. H. Yazır H. D. K. D., III, 2176-2185).

فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا

umarak korkarak O'na dua edin Islahı sonrası yeryüzünde

إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾ وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ

gönderir o ki O güzellik sergileyenlere pek yakındır Allah'ın rahmeti cidden

الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ ۖ حَتَّىٰ إِذَا أَقَلَّتْ سَحَابًا ثِقَالًا

ağırlar[3] bulutları yüklendiğinde nihayet rahmeti önünde müjdeci olarak rüzgarları

سُقْنَاهُ لِبَلَدٍ مَيِّتٍ فَأَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ

hepsinden onunla çıkarırız suyu onunla indiririz ölü bir beldeye onu sevkederiz

الثَّمَرَاتِ ۚ كَذَٰلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

düşünür öğüt alırsınız belki siz ölüleri çıkarırız işte böyle meyvelerin/ürünlerin

Meâl/56: "Yeryüzünde, orası düzeltildikten sonra fesat çıkarmayın. O'na, korkarak ve umut ederek yakarın. Cidden Allah'ın rahmeti güzellik sergileyenlere pek yakındır."

Meâl/57: "O, O zât ki rahmetinin önünde rüzgarları müjdeci olarak gönderir. Nihayet rüzgarlar ağır ağır bulutları/yağmur yüklü bulutları yüklenince onu ölü bir beldeye sevkederiz. Onunla su indiririz ve onunla meyvelerin/ürünlerin hepsinden çıkarırız. İşte ölüleri de böyle çıkaracağız. Belki düşünüp ibret alırsınız."

3- Sakîl'in çoğuludur.

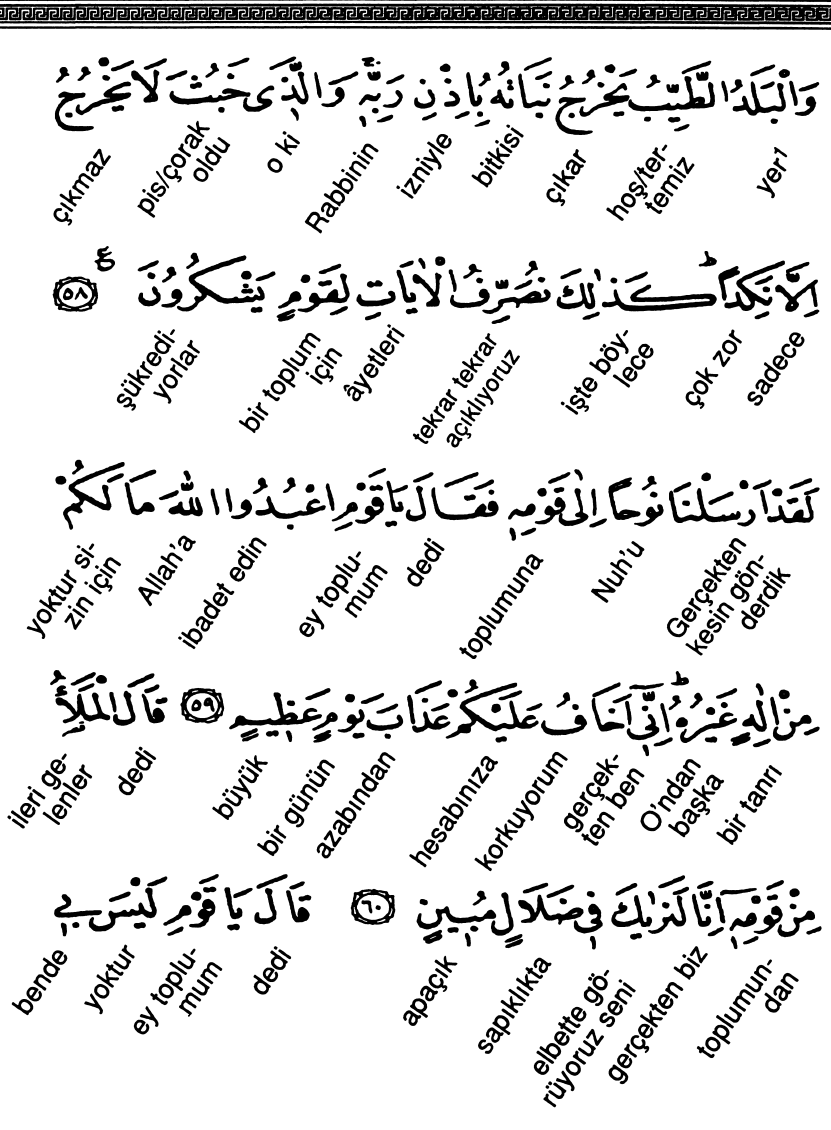

Meâl/58: "Hoş/tertemiz yerin bitkisi Rabbinin izniyle çıkar. Pis/çorak olan (yerden ise) sadece çok zor (faydasız bir şey) çıkar. Şükürler sunan bir toplum için âyetleri işte böyle tekrar tekrar açıklıyoruz."

Meâl/59: "Gerçekten Nuh'u toplumuna gönderdik: 'Ey toplumum! Allah'a ibadet edin, sizin için O'ndan başka bir tanrı yoktur! Cidden ben hesabınıza büyük bir günün azabından korkuyorum' dedi."

Meâl/60: "Toplumundan ileri gelenler: 'Biz gerçekten behemehal seni apaçık bir sapıklık içinde görüyoruz' dedi."

1- Nesefî, II, 57.

ضَلَٰلَةٌ وَلَٰكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾ أُبَلِّغُكُمْ

size iletiyorum | âlemlerin | Rabbinden | bir peygamberim | ancak ben | bir sapıklık

رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

bilmiyorsunuz | o şeyi | Allah'tan | biliyorum | size | öğüt veriyorum | Rabbimin | mesajlarını

أَوَعَجِبْتُمْ أَن جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ

sizi uyarsın diye | sizden | bir adam aracılığıyla | Rabbinizden | bir öğüt | size | geldi diye | yoksa şaştınız mı?

وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٣﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَنجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ

ve o kimseleri | kurtardık onu | yalanladılar onu | merhamet olunursunuz | belki siz | sakınasınız diye

مَعَهُ فِي الْفُلْكِ وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا ۖ إِنَّهُمْ

gemide | onunla | boğduk | o kimseleri | yalan saydılar | âyetlerimizi | gerçekten onlar

Meâl/61: "Dedi: Ey toplumum! Bende bir sapıklık yoktur. Ama ben âlemlerin Rabbinden bir peygamberim."

Meâl/62: "Size, Rabbimin mesajlarını iletiyorum, size nasihatta bulunuyorum, bilemeyeceklerinizi Allah tarafından biliyorum."

Meâl/63: "Sizi uyarsın, sakınasınız ve belki bu sayede merhamet olunursunuz diye, içinizden bir adam aracılığıyla size Rabbinizden bir öğüt gelmesine şaştınız mı."

كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ ﴿٦٤﴾ وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا ۚ قَالَ يَا قَوْمِ

idiler bir toplum körler Âd'a kardeşleri Hûd'u dedi ey toplumum

اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٥﴾ قَالَ

ibadet edin Allah'a yoktur sizin için bir tanrı O'ndan başka sakınmayacak mısınız dedi

الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي سَفَاهَةٍ

ileri gelenler onlar ki küfre sapmışlardı toplumundan gerçekten biz elbette görüyoruz seni akıl noksanlığında

وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٦٦﴾ قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي

cidden biz seni elbette sanıyoruz yalancılardan dedi ey toplumum yoktur bende

سَفَاهَةٌ وَلَٰكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾

bir akıl noksanlığı ancak ben bir peygamberim Rabbinden âlemlerin

Meâl/64: "Onu yalanladılar. Bunun üzerine onu ve onunla birlikte gemide bulunanları kurtardık. Âyetlerimizi yalan sayanları ise boğduk. Hakikaten onlar kör bir toplum idiler."

Meâl/65: "Âd'a kardeşleri Hûd'u gönderdik. (Hud): 'Ey toplumum! Allah'a ibadet edin, sizin için O'ndan başka bir tanrı yoktur, sakınmayacak mısınız?' dedi"

Meâl/66: "Toplumundan küfre sapmış ileri gelenler: 'Gerçekten biz behemehal seni bir akıl noksanlığı/beyinsizlik içinde görüyoruz, cidden biz seni gerçekten yalancılardan sanıyoruz.' dedi."

Meâl/67: "(Hûd:) 'Ey toplumum! Bende bir akıl noksanlığı/bir beyinsizlik yok! Ama ben âlemlerin Rabb'inden bir peygamberim' dedi."

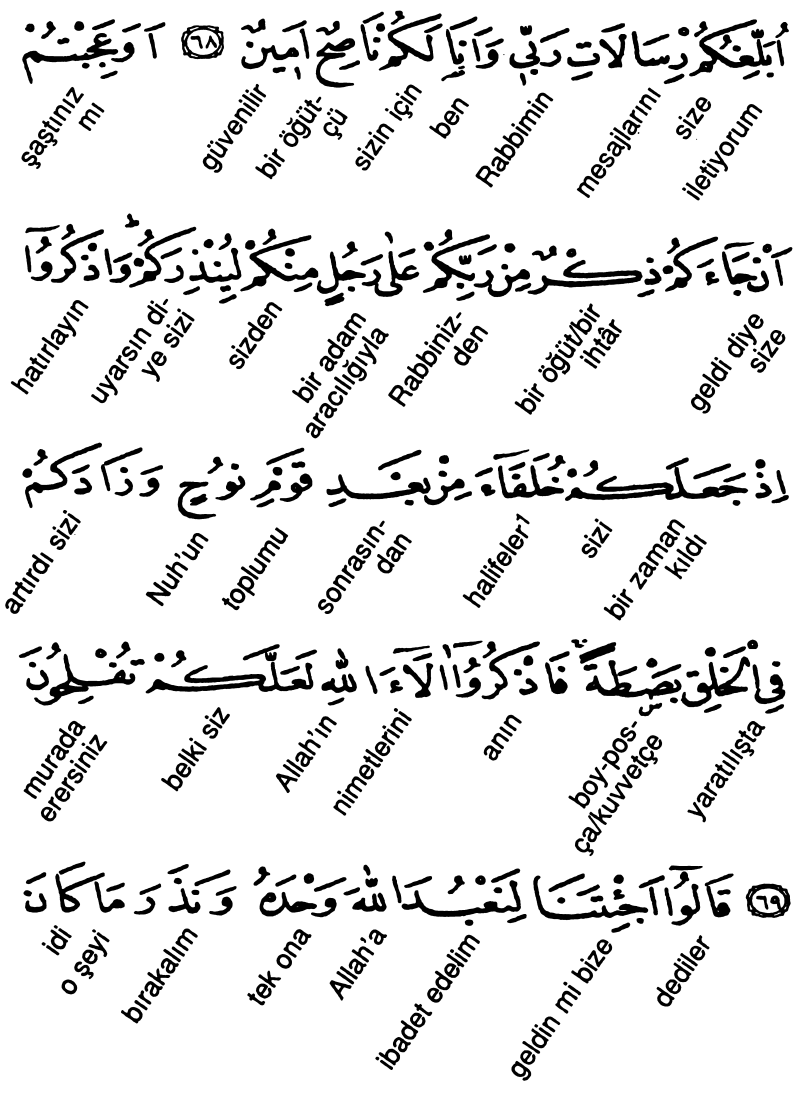

Meâl/68: "Size, Rabbimin mesajlarını iletiyorum. Ben sizin için güvenilir bir öğütçüyüm."

Meâl/69: "Sizi uyarsın diye sizden bir adam aracılığıyla Rabbinizden size bir öğüt/bir ihtâr geldi diye şaştınız mı? Sonra hatırlayın bir vakit sizi, Nuh'un toplumundan sonra hakimler kılmış/onların yerine geçirmiş ve yaratılışta boy-posça/kuvvetçe sizi üstün kılmıştı. Allah'ın nimetlerini anın belki siz murada erersiniz."

1- Hâkimler

يَعْبُدُ ءَابَآؤُنَا ۖ فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿٧٠﴾

doğru söyleyenlerden — isen — tehdit ediyorsun bizi — o şeyi — öyle ise getir bize — atalarınız — tapıyor

قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ رِجْسٌ وَغَضَبٌ ۖ أَتُجَٰدِلُونَنِى

benimle — çekişiyor musunuz — ve bir gazap — bir pislik — Rabbinizden — üzerinize — gerçekten düştü/çöktü — dedi

فِىٓ أَسْمَآءٍ سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّا نَزَّلَ ٱللَّهُ بِهَا

onlarla ilgili — Allah — indirmedi — ve atalarınız — siz — onları — ad taktınız — isimlerde

مِن سُلْطَٰنٍ ۚ فَٱنتَظِرُوٓا۟ إِنِّى مَعَكُم مِّنَ ٱلْمُنتَظِرِينَ ﴿٧١﴾

gözetenlerden — sizinle — gerçekten ben — gözetin — hiçbir delil

فَأَنجَيْنَٰهُ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ

ardını — kestik — bizden — bir rahmetle — onunla — o kimseleri — kurtardık onu

Meâl/70: "Dediler: Allah'a, tek O'na ibadet edelim, atalarımızın tapmakta olduklarını bırakalım diye mi bize geldin? Doğru söyleyenlerden isen haydi bize bizi tehdit ettiğin şeyi getir."

Meâl/71: "(Hûd:) 'Gerçekten üzerinize Rabbinizden bir rics/azap ve gazap indi/çöktü. Benimle, Allah'ın kendileriyle ilgili hiçbir belge indirmediği (sadece) sizin ve atalarınızın taktığınız isimler hakkında mı çekişiyorsunuz? Artık gözetin ben de sizinle birlikte gözetenlerdenim' dedi."

الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٧٢﴾

inananlar değil idiler âyetleri-mizi yalan saydılar o kimse-ler ki

وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ

Allah'a ibadet edin ey toplu-mum dedi Salih'i kardeşleri Semûd'a

مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ

Rabbiniz-den bir bel-ge/mucize gerçekten geldi size O'ndan baş-ka bir tanrı yoktur si-zin için

هَٰذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةً فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ

Allah'ın arzında yesin bırakın onu bir mucize olarak sizin için Allah'ın dişi devesi işte bu

وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾

elem veren bir azap sizi yoksa alır/yakalar bir kötülükle dokunma-yın ona

Meâl/72: "Bunun üzerine onu ve beraberindekileri bizden bir rahmetle kurtardık, âyetlerimizi yalan sayanların ve inanmamış olanların arkasını/kökünü kestik."
Meâl/73: "Semûd'a da kardeşleri Salih'i (gönderdik). Dedi: Ey toplumum! Allah'a ibadet edin, sizin için O'ndan başka bir tanrı yoktur. Gerçekte size Rabbinizden bir belge geldi. İşte bu size bir mucize olmak üzere Allah'ın dişi devesidir. Öyle ise bırakın onu Allah'ın arazisinde yesin (yayılsın), ona kötülükle dokunmayın; yoksa sizi elem veren bir azap yakalar."

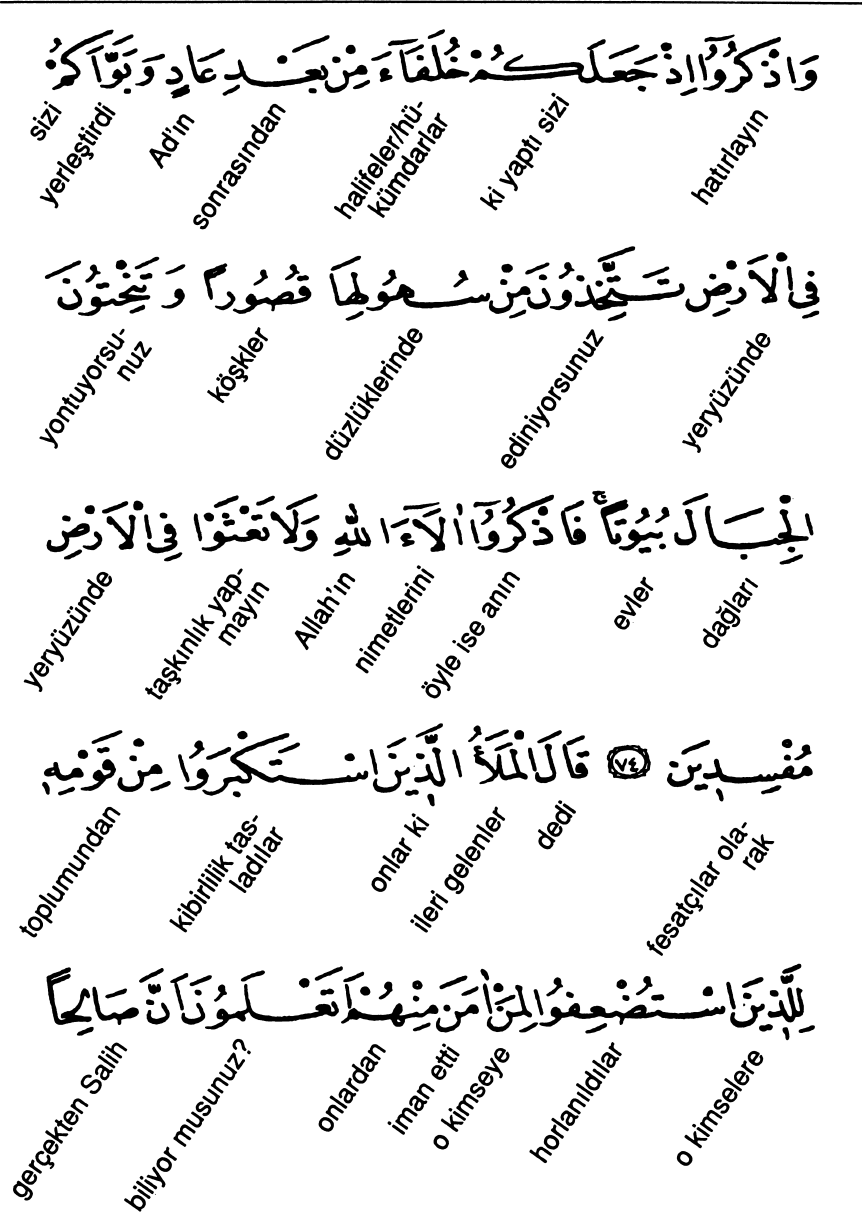

Meâl/74: "Hatırlayın, ki Âd'dan sonra sizi halifeler/hükümdarlar yapıp sizi yeryüzünde yerleştirdi. Yeryüzünün ovalarında/ düzlüklerinde saraylar yapıyor, dağlarında evler yontuyorsunuz. Öyle ise Allah'ın nimetlerini anın, yeryüzünde fesatçılar olarak karışıklık çıkarmayın."

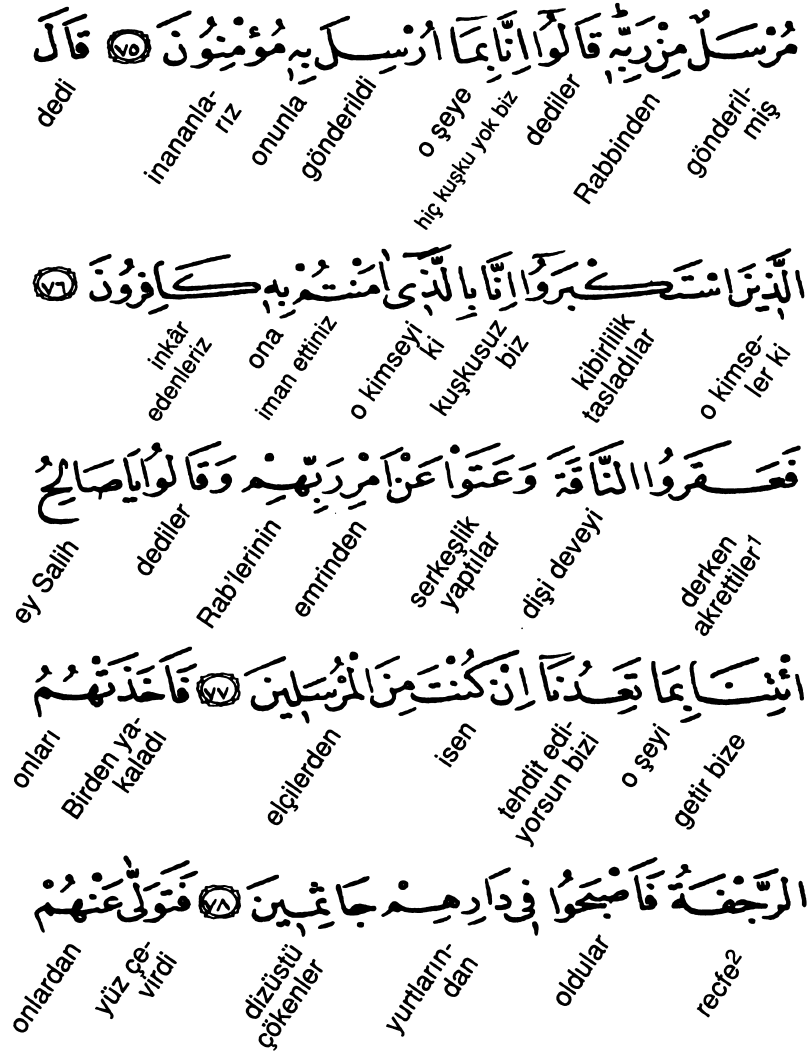

Meâl/75: "Toplumundan büyüklük taslayan ileri gelenler, içlerinden horlananlar arasından iman edenlere: 'Gerçekten Salih'in Rabbi tarafından gönderildiğini biliyor musunuz?' diye sordular. Şu cevabı aldılar: 'Kuşkusuz biz onunla gönderilene inananlarız!"
Meâl/76: "Kibirlilik taslayanlar: 'Kuşkusuz biz de sizin iman ettiğinizi inkar edenleriz!' dedi."
Meâl/77: "Derken dişi deveyi ayaklarından kılıçla biçip öldürdüler, Rablerinin emrinden yüz çevirdiler ve: 'Ey Salih! Elçilerden isen haydi, bizi tehdit ededurduğun şeyi bize getir' dediler."
Meâl/78: "Birden kendilerini o şiddetli sarsıntı ve gürültü yakaladı, yurtlarında dizleri üstü çökekaldılar/yerlerinden kıpırdayamadan helak oldular."

1- Ayaklarını kılıçla biçip öldürdüler.
2- Şidetli yer sarsıntısı ve gökten gelen dehşetli ses (Celaleyn, I, 137).

وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّي وَنَصَحْتُ

öğüt verdim — Rabbimin — mesajını — size — andolsun ilettim — ey toplu-mum — dedi

لَكُمْ وَلَٰكِن لَّا تُحِبُّونَ النَّاصِحِينَ ﴿٧٩﴾ وَلُوطًا

Ve Lût'u — öğütçüleri. — sevmiyor-sunuz — ne var ki — size

إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُم بِهَا

onda — geçmedi sizi — hayasızlığa/ çirkefliğe — varıyor musunuz3 — toplumuna — ki dedi

مِّنْ أَحَدٍ مِّنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ

erkeklere — varıyor-sunuz — gerçekten siz — âlemlerden — hiç kimse

شَهْوَةً مِّن دُونِ النِّسَاءِ ۚ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨١﴾

aşırı dav-rananlar — bir toplum — doğrusu siz — kadınların — berisinden — bir şehvetle

Meâl/79: "Ve Salih kendilerinden yüzçevirip: 'Ey toplumum! Hiç kuşkusuz size, Rabbimin mesajını ilettim, size öğütte bulundum ne var ki öğütçüleri sevmiyorsunuz.' dedi."

Meâl/80: "Lût'u da (gönderdik). Ki toplumuna: 'Âlemlerden hiç kimsenin o hususta sizi geçmediği/onu yapmadığı bir hayasızlığı/bir çirkefliği mi yapıyorsunuz?' dedi."

Meâl/81: "Gerçekten siz, kadınları bırakıp şehvetle erkeklere varıyorsunuz! Doğrusu siz mütecaviz/sınır tanımayan bir toplumsunuz!"

3- yapıyor musunuz?

وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَن قَالُوا أَخْرِجُوهُم

onları çıkarın demeleri sadece toplumunun cevabı olmadı

مِّن قَرْيَتِكُمْ ۖ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾ فَأَنجَيْنَاهُ

onu bunun üzeri-ne kurtardık iyice temiz-lenenler insanlar çünkü onlar kentinizden

وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٨٣﴾ وَأَمْطَرْنَا

yağdırdık geride (azap içinde) kalanlardan. oldu dışında hanımı ve ailesini

عَلَيْهِم مَّطَرًا ۖ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾

o mücrim-lerin sonu oldu nasıl bak bir yağmur üzerlerine

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا ۚ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ

Allah'a ibadet edin ey toplu-mum dedi Şuayb'ı kardeşleri Medyen'e

Meâl/82: "Toplumunun cevabı başka değil sadece şu oldu: Onları kentinizden çıkarın onlar iyice temizlenen insanlar(mış)!"
Meâl/83: "Bunun üzerine onu ve hanımı dışında ailesini kurtardık. Hanımı geride (azap içinde) kalanlardan oldu."
Meâl/84: "Yağdırdık üzerlerine bir (azap) yağmur(u). Bak o mücrimlerin sonu nasıl oldu."

1- Celaleyn, I, 137.

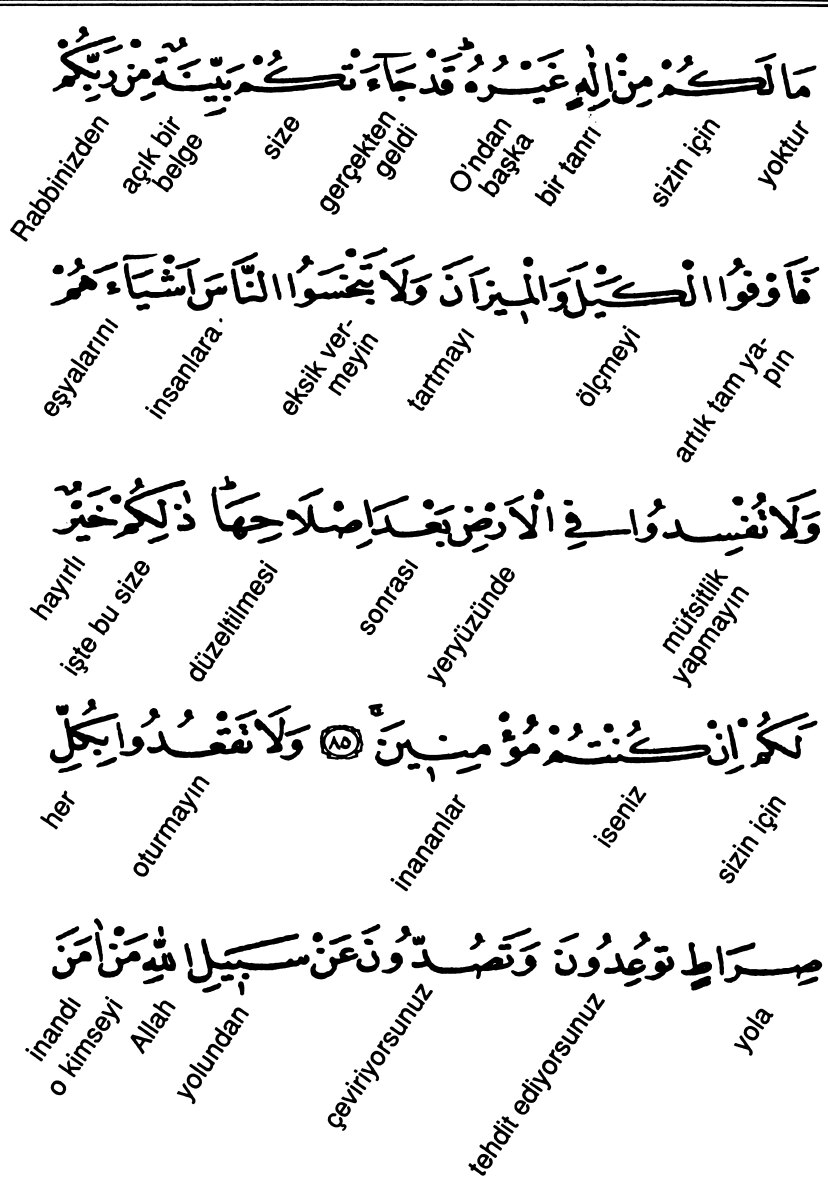

Meâl/85: "Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı (gönderdik). Onlara: 'Ey toplumum! Allah'a ibadet edin. Sizin için O'ndan başka bir tanrı yoktur. Gerçekten size Rabbinizden açık bir belge geldi. Artık ölçmeyi, tartmayı tam yapın, insanlara eşyalarını eksiltmeyin, yeryüzünde düzeni sağladıktan sonra müfsitlik yapmayın. İşte size bu anlatılanlar -eğer inananlarsanız- sizin için hayırlıdır.'dedi."

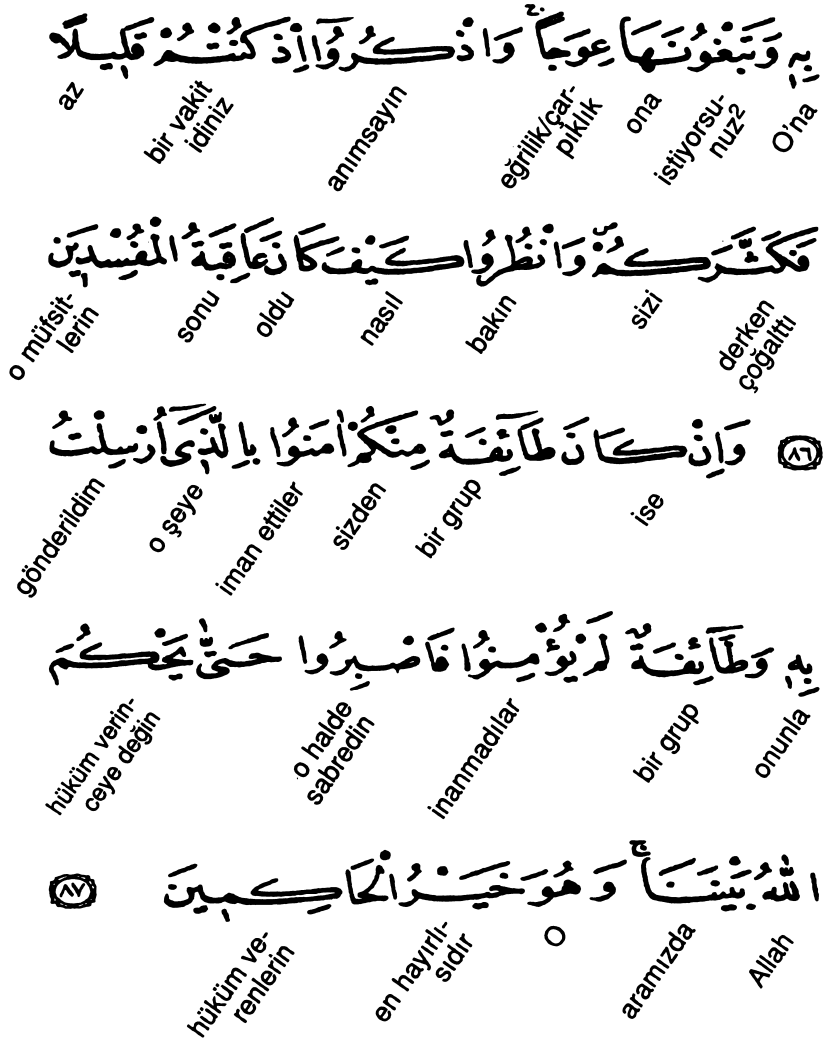

Meal/86: "Sizler tehdit edenler olarak, kendisine inanmış kimseleri Allah yolundan çevirerek ve o yolun çarpıklığını/eğriliğini isteyerek öyle her yolda oturmayın. Düşünün bir zamanlar azınlıkta idiniz Allah sizi çoğalttı. Bakın o müfsitlerin=bozguncuların sonu nasıl oldu."

Meâl/87: "İçinizden bir grup benim kendisiyle gönderildiğime iman ederken bir grup iman etmemişse Allah aramızda hüküm verinceye değin sabredin. O, hüküm verenlerin en hayırlısıdır."

2- 'tebğûne' fi'li 'vela tekudû' üzerine matuf değil, 'tesuddun' konumundadır. Bu bakımdan meâlimiz farklıdır. S.G.

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِن قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ وَالَّذِينَ

ve onlar ki | ey Şuayb | seni | elbette kesinlikle çıkaracağız | toplumundan | büyüklük tasladılar | onlar ki | ileri gelenler/konsey | dedi

آمَنُوا مَعَكَ مِن قَرْيَتِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا ۚ قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا

ya isek | dedi | dinimize | yahut kesinlikle beheme-hal dönersiniz | kentimizden | seninle | iman ettiler

كَارِهِينَ ﴿٨٨﴾ قَدِ افْتَرَيْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِي مِلَّتِكُم بَعْدَ

sonrası | dininize | dönersek | bir yalanı | Allah'a | gerçekten iftira atmışızdır | istemeyenler

إِذْ نَجَّانَا اللَّهُ مِنْهَا ۚ وَمَا يَكُونُ لَنَا أَن نَّعُودَ فِيهَا إِلَّا أَن يَشَاءَ

dilemesi | hariç | içine | dönmemiz | bizim için | olmaz | ondan | Allah | ki kurtardı bizi

اللَّهُ رَبُّنَا ۚ وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ۚ عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا ۚ رَبَّنَا

Rabbimiz | güvendik | ancak Allah'a | ilimce | her şeyi | Rabbimiz | kuşattı | Rabbimiz | Allah'ın

Meâl/88: "Toplumundan büyüklük taslamağa kalkışan ileri gelenler/konsey: 'Ey Şuayb! Seni ve seninle birlikte iman edenleri behemehal, mutlaka kentimizden çıkaracağız ya da çare yok kesinlikle dinimize döneceksiniz' dedi. (Şuayb): 'İstemeyenler olsak da mı?' dedi."

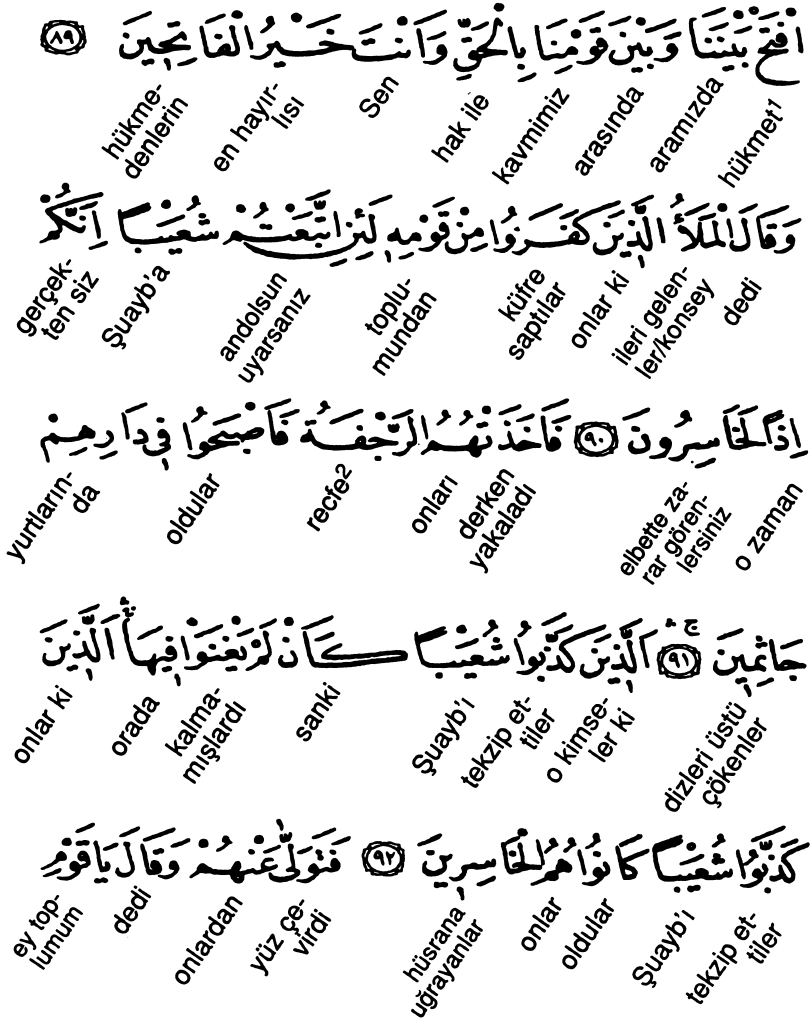

Meâl/89: "Allah bizi ondan kurtarmışken dininize dönersek doğrusu Allah'a bir yalanı iftira atmışızdır, ona dönmemiz bizim için olamaz. Meğer ki Rabbimiz Allah dilemiş olsun. Rabbimiz ilimce her şeyi kuşatmıştır. Yalnız Allah'a güvendik. Rabbimiz! Bizimle toplumumuz arasında hak ile karar ver, Sen karar verenlerin en hayırlısısın."

Meâl/90: "Toplumundan ileri gelen küfre sapmış olanlar: 'Andolsun Şuayb'a uyarsanız gerçekten siz o taktirde elbette zarar görenlersinizdir' dedi."

Meâl/91: "Derken kendilerini o recfe= şiddetli sarsıntı ve gök gürültüsü yakalayıverdi de yurtlarında dizleri üstü çökekaldılar."

Meâl/92: "Şuayb'a yalancı diyenler sanki o yurtlarında hiç kalmamış gibi oldular, Şuayb'ı tekzibe kalkışanlar, onlar hüsrana uğrayanlar oldular."

1- Neseffî, II, 65.

2- şiddetli sarsıntı ve gökten gelen gürültü.

Meâl/93: "(Şuayb) onlardan yüz çevirdi ve: 'Ey toplumum! Hakikaten kesin size Rabbimin mesajlarını ilettim, size öğüt verdim. Artık kafir bir toplum için nasıl üzülebilirim?!' dedi."

Meâl/94: "Hangi yerleşim birimine bir peygamber göndermişsek belki onlar yakarırlar diye illâ ki halkını ağır yoksullukla ve hastalıkla cezlandırmışızdır."

Meâl/95: "Sonra kötülüğün yerine iyiliği geçirdik. Derken çoğaldılar ve: 'Atalarımıza da ağır yoksulluk genişlik/zenginlik ilişmişti (onların da iyi-kötü günleri olmuştu)' dediler. Bunun üzerine, onlar ne olduğunu anlamadan ansızın kendilerini (helakla) yakalayıverdik."

3- bir yerleşim birimine.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ

-ten bereketler üzerlerine elbette açardık sakınsalardı iman et-selerdi karyeler[1] halkı eğer ger-çekten

السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا

idiler o şey yüzünden onları bunun üzeri-ne yakaladık yalanlamağa kalkıştılar ancak yerden gök

يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾ أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُم بَأْسُنَا بَيَاتًا

geceleyin azabımızın onlara gelmesine yerleşim birimleri halkı emin mi oldu kazani-yorlar

وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿٩٧﴾ أَوَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُم بَأْسُنَا ضُحًى

kuşluk vakti azabımızın kendilerine gelmesin-den yerleşim birimleri halkı emin mi oldu uyuyorlar onlar iken

وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩٨﴾ أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ

Allah'ın tuzağından emin olmaz Allah'ın tuzağından emin mi oldular oynuyorlar onlar iken

Meâl/96: "Gerçekten yerleşim birimlerinin halkı iman edip sakınsalardı üzerlerine gökten ve yerden bereketler açardık. Ne var ki tekzip ettiler. Bunun üzerine kendilerini kazanageldikleri yüzünden (azapla) yakalayıverdik."

Meâl/97: "Yerleşim birimleri halkı, onlar, uyurlarken geceleyin azabımızın kendilerine gelmesinden emin mi oldu?"

Meâl/98: "Yerleşim birimleri halkı, onlar bir kuşluk vakti/gündüzleyin oynarlarken azabımızın kendilerine gelmesinden emin mi oldu?"

1- yerleşim birimleri. Bkz. el-Bakara, 58.

إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩٩﴾ أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ الْأَرْضَ

yeryüzüne — vâris olu-yorlar — o kimse-ler için — belli olma-dı mı? — hüsrana uğramışlar — o toplum

مِنْ بَعْدِ أَهْلِهَا أَنْ لَوْ نَشَاءُ أَصَبْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَنَطْبَعُ عَلَىٰ

üzerinde — mühür ba-sarız — günahla-rıyla — onları — musibete çarptırırız — dilesek — halkı — sonrasın-dan

قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾ تِلْكَ الْقُرَىٰ نَقُصُّ عَلَيْكَ

sana — anlatıyoruz — yerleşim birimleri — işte — duymazlar — artık onlar — kalpler

مِنْ أَنْبَائِهَا ۚ وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ ۖ فَمَا كَانُوا

olmadılar — mucizeler — peygamber-leri — onlara — kesin ger-çekten ge-tirmişti — kimi haber-lerini

لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِنْ قَبْلُ ۚ كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ

kalplerine — Allah — mühür basar — işte böyle — önceden — tekzip etmiş-lerdi — o gerekçe ile — iman ede-cekler

Meâl/99: "Allah'ın tuzağından emin mi oldular? Allah'ın tuzağından hüsrana uğrayanlar toplumundan başkası emin olmaz."

Meâl/100: "Yeryüzüne (eski) halklarından sonra vâris olanlara şu açıkça belli olmadı mı?: İstesek kendilerini günahları yüzünden başlarına felaket indiririz, kalplerine mühür basarız, artık duymazlar."

2- yola getirmedi mi (Prof. Dr. S. ATEŞ Meâli, s. 162).

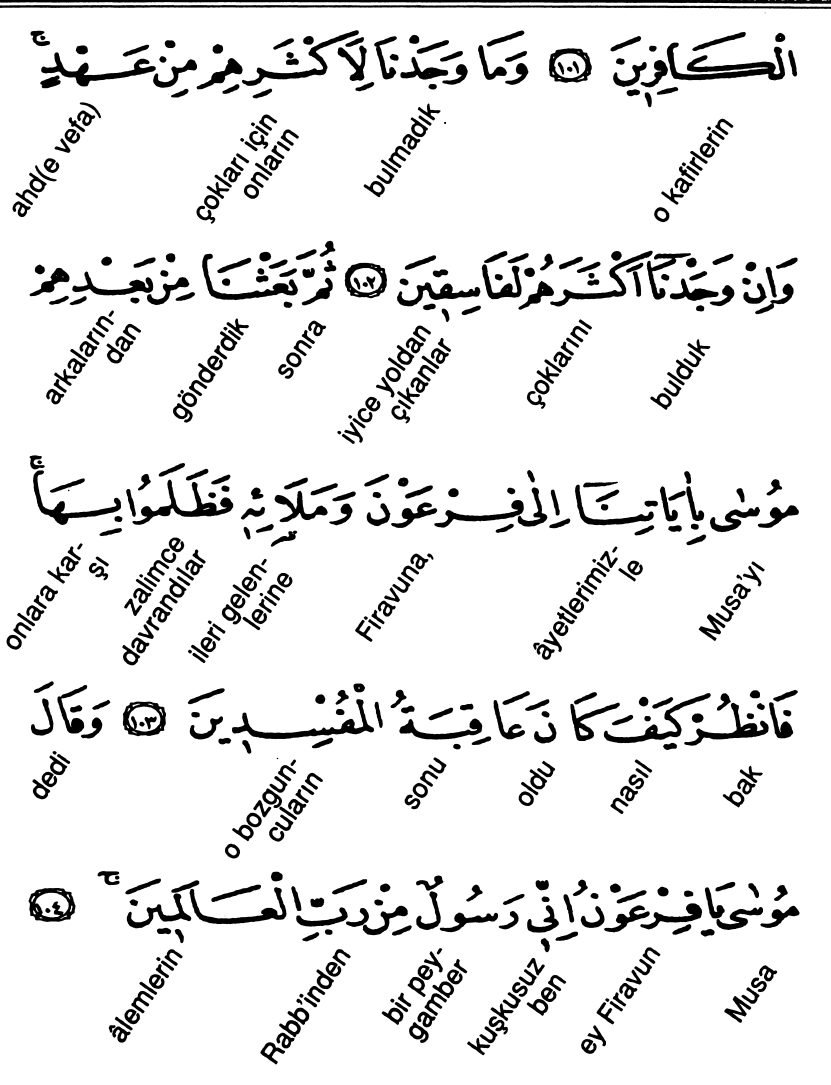

Meâl/101: "İşte o yerleşim birimleri. Sana haberlerinden bir bölümünü anlatıyoruz. Gerçekten peygamberleri onlara apaçık belgeler getirmişti. Ama önceden yalan saydıkları gerekçelerle inanacak değillerdi. İşte böyle Allah o kafirlerin kalplerine mühür basar."

Meâl/102: "Çokları için ahde vefa bulmadık, çoklarını iyice yoldan çıkanlar olarak saptadık."

Meâl/103: "Sonra arkalarından Musa'yı, âyetlerimizle Firavun ile ileri gelenlerine gönderdik de o ayetler karşısında zâlimce davrandılar. Bak nasıl oldu o bozguncuların sonu."

Meâl/104: "Musa: 'Ey Firavun! Hakikaten ben âlemlerin Rabbi tarafından gönderilen bir peygamberim' dedi."

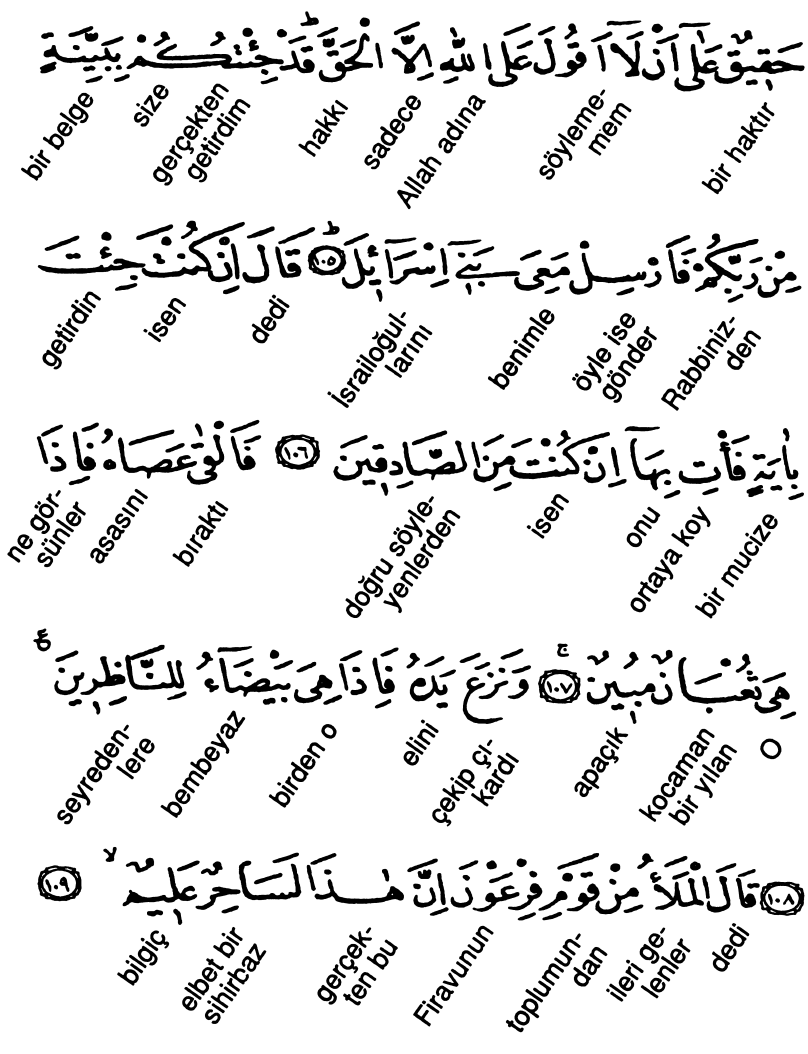

Meâl/105: "Allah adına hak dışında bir şey söylememem bir vecibedir. Gerçekten size Rabbinizden apaçık bir belge getirdim, artık İsrailoğullarını benimle gönder."
Meâl/106: "(Firavun:) 'Bir mucize getirdi isen,doğru söyleyenlerden isen onu ortaya koy' dedi."
Meâl/107: "Bunun üzerine (Musa) asasını bıraktı ne görsünler o apaçık kocaman bir yılan."
Meâl/108: "Elini çekip çıkardı ne görsünler o da seyredenler için (ışınlar saçan) bembeyaz (bir el)."
Meâl/109: "Firavun'un toplumundan ileri gelenler: 'Gerçekten bu pek bilgiç bir sihirbaz' dediler."

يُرِيدُ أَن يُخْرِجَكُم مِّنْ أَرْضِكُمْ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿١١٠﴾ قَالُوا

dediler | peki ne öngörürsünüz? | toprağınızdan | sizi çıkarmak | istiyor

أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَرْسِلْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿١١١﴾ يَأْتُوكَ

getirsinler sana | toplayıcılar | şehirlere | gönder | ve kardeşini | alıkoy onu

بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ ﴿١١٢﴾ وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا إِنَّ لَنَا

gerçekten var mı bize | dediler | Firavun'a | sihirbazlar | geldi | bilgili | her sihirbazı

لَأَجْرًا إِن كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٣﴾ قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ

üstelik | cidden siz | evet | dedi | üstün gelenler | biz | olursak | bir ödül

لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿١١٤﴾ قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِمَّا أَن تُلْقِيَ وَإِمَّا أَن نَّكُونَ

olalım | yoksa | sen mi atacaksın[1] | ya | ey Musa | dediler | yakınlaştırılanlardan

Meâl/110: "Sizi toprağınızdan çıkarmak istiyor. (Firavun): Peki ne öngürürsünüz."
Meâl/111: "Dediler: 'Onu ve kardeşini alıkoy, şehirlere de toplayıcılar gönder."
Meâl/112: "Bütün bilgili sihirbazları sana getirsinler."
Meâl/113: "Bütün sihirbazlar Firavun'a geldiler: 'Bizler yenenler olursak elbette bize ödül var (değil mi?)' dediler."
Meâl/114: "Evet. Hem de yakınlaştırılmışlardan/yakınımda bulunanlardan olacaksınız' dedi."

1- hünerini ilk önce sen mi göstereceksin.?

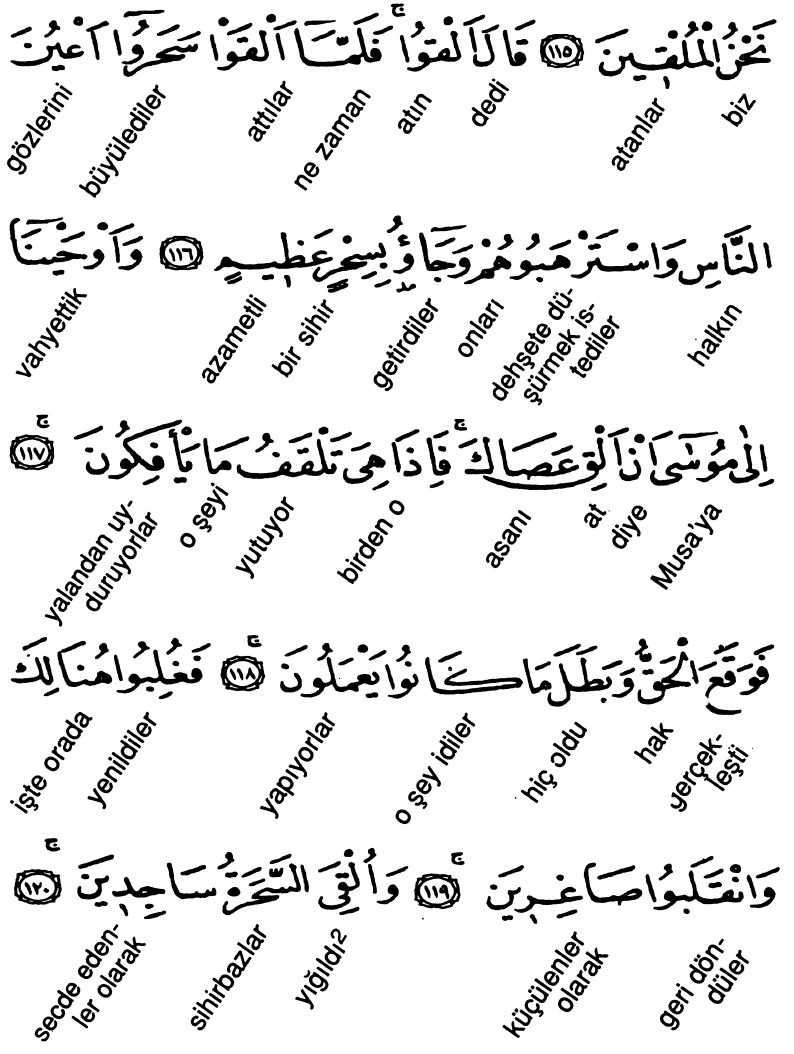

Meâl/115: "(Sihirbazlar:) 'Ey Musa sen mi atacaksın yoksa biz mi olalım atanlar?' dediler."

Meâl/116: "Siz atın' dedi. (Sihirbazlar atacaklarını) attıkları vakit halkın gözlerini büyülediler, onları dehşete düşürmek istediler. Azametli bir büyü göstermişlerdi."

Meâl/117: "Musa'ya: 'Asânı at' diye vahyettik. Bir de ne görsünler o, onların yalandan uydurduklarını yutuyor."

Meâl/118: "Sonuçta hak gerçekleşti, onların yapageldikleri hiç oldu."

Meâl/119: "(Firavun ve yandaşları) işte orada yenildiler, küçülenler olarak geri döndüler.

Meâl/120: "Sihirbazlar, secde edenler olarak (yere) yığıldılar."

2- 'ulgiye' fi'linin mechul oluşu dikkate alınmıştır.

Meâl/121: "Dediler: Âlemlerin Rabbine iman ettik."
Meâl/122: "Musa ve Hârûn'un Rabbine."
Meâl/123: "Firavun: 'Ben size izin vermeden önce ona iman etmişsiniz. Gerçekten bu ciddi bir tuzak, onu şehirde tezgahladınız ki halkını oradan çıkarasınız. İleride bilirsiniz' dedi."
Meâl/124: "Elbette behemehal ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim sonra sizi, hepinizi kesinlikle behemehal asacağım."
Meâl/125: "(Sihirbazlar:) 'Kuşkusuz biz Rabbimize dönenleriz' dediler."

1- Bu anlam, kırâât râvilerinden Hafs rivâyetiyle diğer bazı tariklere göredir. Öteki imamlar ile râvilerine göre ise anlam: 'İman mı ettiniz' şeklindedir (İthaf, 228; Celaleyn, 1, 139; Nesefi, II, 70).
2- tezgahladınız.

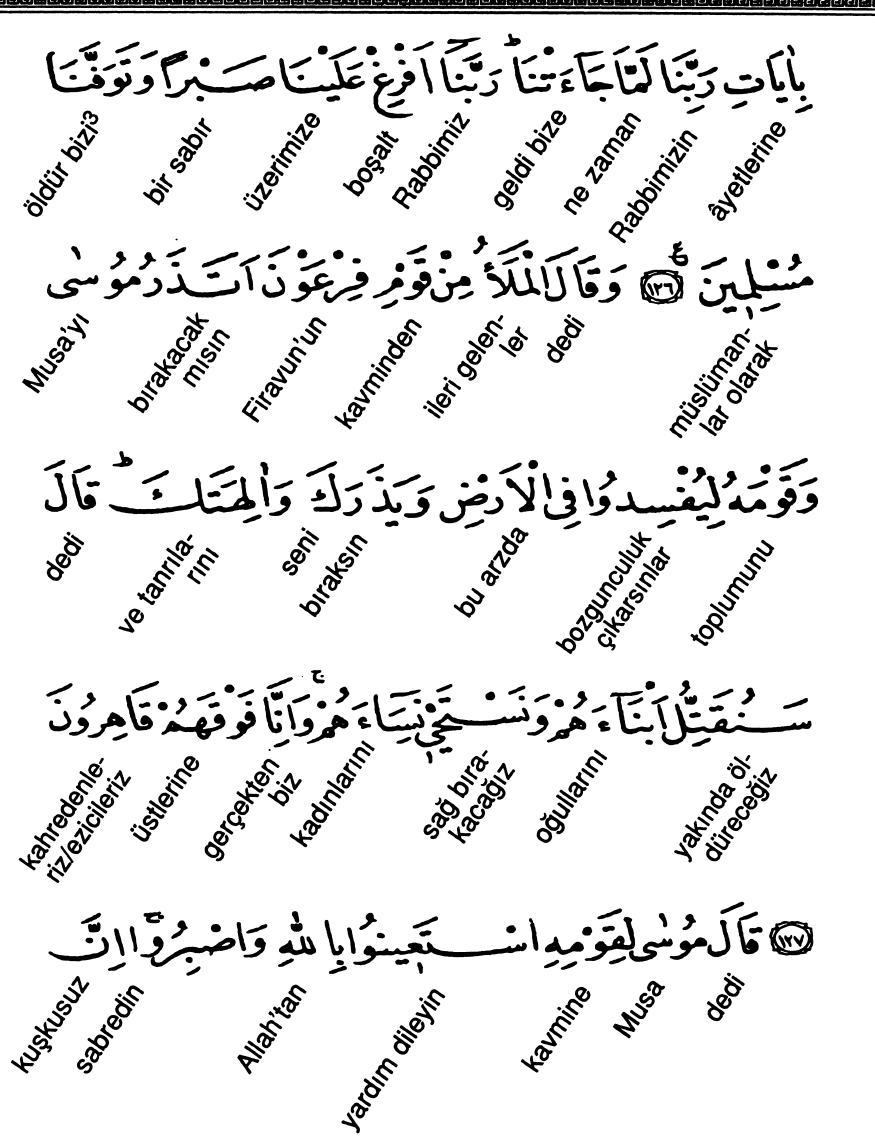

Meâl/126: "Bizden, sırf Rabbimizin âyetlerine -bize gelince- iman ettik diye intikam alıyorsun. Rabbimiz üzerimize sabır yağdır ve müslümanlar olarak canımızı al."

Meâl/127: "Firavun'un kavminden ileri gelenler: 'Yeryüzünde[4] fesat çıkarsınlar, seni ve tanrılarını bıraksınlar diye mi Musa'yı ve topluluğunu bıracaksın?' dedi. (Firavun:) 'Yakında oğullarını öldüreceğiz, kadınlarını sağ bırakacağız. Cidden biz onların üstünde kahredenleriz' dedi."

3- canımızı al.

4- Mısır ve çevresinde.

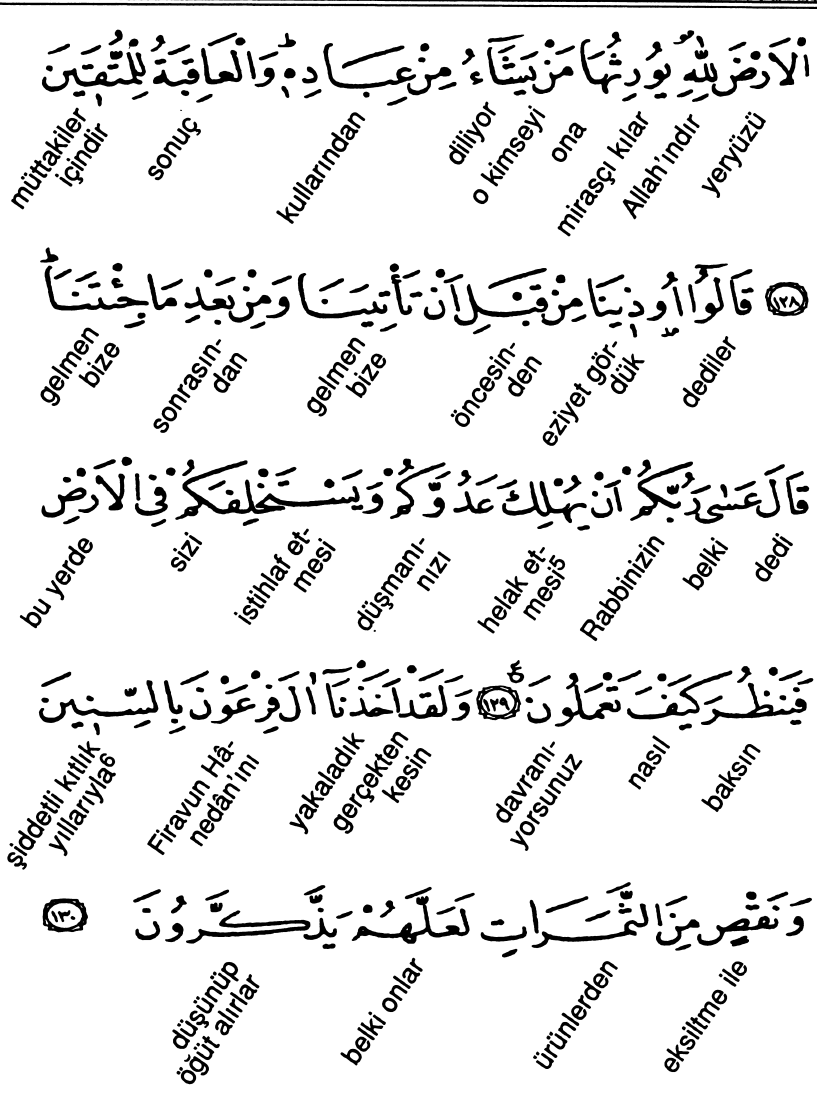

Meâl/128: "Musa kavmine: 'Allah'tan yardım dileyin, sabır gösterin, kuşkusuz yeryüzü Allah'ındır, kullarından dilediğini ona mirasçı kılar. Sonuç takva sahipleri içindir."

Meâl/129: "(İsrailoğulları:) 'Bize gelmenden önce de bize gelmenden sonra da eziyet gördük' dediler. (Musa:) 'Rabbinizin düşmanınızı helak etmesi, sizi bu yerde hükümran kılması umulur, ki nasıl davranacağınıza baksın."

Meâl/130: "Gerçekten Firavun Hânedân'ını şiddetli kıtlık yıllarıyla bir kısım ürünlerden eksiltmekle sıktık, ki belki düşünüp öğüt alırlar."

5- yok etmesi.

6- E. Hamdi YAZIR, IV, 2261.

فَإِذَا جَاءَتْهُمُ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هَٰذِهِ ۖ وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ

bir fenalık / onlara / ilişirse / bu / bizim hakkımız / dediler / iyilik / onlara / geldiğinde

يَطَّيَّرُوا بِمُوسَىٰ وَمَن مَّعَهُ ۗ أَلَا إِنَّمَا طَائِرُهُمْ عِندَ اللَّهِ وَلَٰكِنَّ

ne var ki / Allah katında / uğursuzlukları / ancak / dikkat / beraberinde / o kimse / Musa ile / uğursuzluğa yoruyorlardı

أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣١﴾ وَقَالُوا مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِ مِنْ آيَةٍ لِّتَسْحَرَنَا

bizi büyüleyesin diye / âyetten / onu getirirsen bize / her ne / dediler / bilmiyorlar / çoğu onların

بِهَا فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ

Tufanı[4] / üzerlerine / gönderdik / inananlar / sana / biz değiliz / onunla

وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ وَالضَّفَادِعَ وَالدَّمَ آيَاتٍ مُّفَصَّلَاتٍ

ayrıntılandırılmışlar / mucizeler olarak / kanı / kurbağaları / kummeli[6] / çekirgeyi[5]

Meâl/131: "Kendilerine iyilik[1] geldiğinde: 'Bu, bizim hakkımız' dediler. Onlara bir kötülük[2] dokunduğunda Musa ile onun maiyyetindekilerinin uğursuzluğuna yoruyorlardı. Dikkat! Onların tâiri[3] ancak Allah'ın katındadır. Ama onların çoğu bilmezler."

Meâl/132: "Dediler: Bizi, kendisiyle büyülemen için bize her ne mucize getirsen biz sana inananlar değiliz!"

1- Bolluk, zenginlik (Celaleyn. 1, 140).

2- Kıtlık, hastalık (Nesefî, II, 71).

3- Hareketlerini iyiye veya kötüye yorumladıkları kuşları, bahtları, tâli'leri, mukadderattan iyi kötü nasipleri (E. H. Y. H. D. K. D. IV, 2264).

4- Tufan'ın mahiyeti üzerinde çok farklı rivayetler ve yorumlar vardır. Değişik hastalıklar, toplu ölümler, dehşetli bir sel, Nil nehrinin sularının etrafı yıkacak şekilde kabarıp taşması bu yorumlardan bazılarıdır. Aynı kentte ve bölgede yaşayan İsrailoğullarının âyette sözü edilen musibetlerden etkilenmezken bu belaları yansıtan lafızların lam-i tarifle zikredilmelerinin câlib-i dikkat olduğuna işaret etmeliyiz. S.G.

5- Ekin çekirgesi olup bütün yeşil mahsulatı yer bitirir, çırılçıplak eder (E. H. Yazır, a.k.a. yer.)

6- Bunun mahiyeti hakkında da farklı tefsirler vardır:

فَٱسْتَكْبَرُوا۟ وَكَانُوا۟ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿١٣٣﴾ وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ

üzerlerine çöküncemücrim-lerbir top-lumidilerbüyüklük tasladılar

ٱلرِّجْزُ قَالُوا۟ يَٰمُوسَى ٱدْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِندَكَ ۖ لَئِن كَشَفْتَ

andolsun açarsansendeahdi varo şeyle kiRabbinebizim içindua eyMusadediler o bela

عَنَّا ٱلرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿١٣٤﴾ فَلَمَّا

ne zamanİsrailo-ğullarınıseninleelbette be-hemehal gönderiirizsanagerçekten behemehal iman ederizbelayıbizden

كَشَفْنَا عَنْهُمُ ٱلرِّجْزَ إِلَىٰٓ أَجَلٍ هُم بَٰلِغُوهُ إِذَا هُمْ يَنكُثُونَ ﴿١٣٥﴾

yeminlerini bozuyorlarbirden onlarerişen-ler onaonlarbir süre-ye değino belayıonlardanaçtık

فَٱنتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَٰهُمْ فِى ٱلْيَمِّ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا۟

yalan say-mışlardıçünkü onlardenizdeonlarıboğduklonlardanintikam aldık

Meâl/133: "Bunun üzerine ayrıntılandırılmış[7] mucizeler olmak üzere tepelerine Tufan'ı, çekirgeyi, haşereleri, kurbağaları ve kanı gönderdik. Yine büyüklük tasladılar, mücrimler (sürüsü[8]) bir toplum idiler."

Meâl/134: "Üzerlerine bela çöktüğünde: 'Ey Musa! Sana olan ahdine iltimasen bizim için Rabbine dua et, bizden bu azabı açarsan/kaldırırsan elbette behemehal sana iman ederiz ve elbette kesinlikle İsrailoğullarını yanında göndeririz.' dediler."

Meâl/135: "Onlar, kendisine erişeçekleri bir süreye değin kendilerinden o belayı açtığımızda/kaldırdığımızda hemen yeminlerini bozdular.

---

a) Çekirge yavrusu,
b) Buğday güvesi, biti,
c) Bit, kene, muhtelif küçük haşereler (a.k.a.y.)
ç) Tevrat'a göre at sineği (Prof Dr. S. Ateş Meali, s. 165).

7- 'Ayrıntılandırılmışlar' ifadesi gönderilen belaların suçsuzlara, inanmış İsrailoğullarına dokunmayacak şekilde takdir edildiğini tedâi ettiriyor. Ayet bu açılardan da irdelenmelidir. S. G.

8- E. H. YAZIR (a. e. IV. 2260)

بِـَٔايَـٰتِنَا وَكَانُوا۟ عَنْهَا غَـٰفِلِينَ ﴿١٣٦﴾ وَأَوْرَثْنَا

varis kıldık — gafiller — onlardan — idiler — âyetlerimizi

ٱلْقَوْمَ ٱلَّذِينَ كَانُوا۟ يُسْتَضْعَفُونَ مَشَـٰرِقَ ٱلْأَرْضِ

o yerin — doğularında — zayıf görülüyorlar — idiler — onlar ki — o topluluğu

وَمَغَـٰرِبَهَا ٱلَّتِى بَـٰرَكْنَا فِيهَا ۖ وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ ٱلْحُسْنَىٰ

pek güzel — Rabbinin — sözü — tamamlandı — içine — bereketler koyduk — ki — batılarında

عَلَىٰ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ بِمَا صَبَرُوا۟ ۖ وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ

sanat yapıyor — idi — o şeyi — yok ettik — sabır gösterdiler — o şey sayesinde — İsrailoğullarına

فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُۥ وَمَا كَانُوا۟ يَعْرِشُونَ ﴿١٣٧﴾

yükseltiyorlar — idiler — ve o şeyi — kavmi — Firavun

Meâl/136: "Onlar âyetlerimizi yalanlamağa kalkıştıkları, onlardan gaflette bulunduklarından kendilerinden intikam alıp onları denizde boğduk."

Meâl/137: "Zayıf görülüp horlanan o topluluğu da içine bereket koyduğumuz o yerin doğularıyla batılarına vâris kıldık. Rabbinin İsrailoğullarına olan pek güzel sözü sabretmeleri sayesinde tamamlandı/yerine geldi. Firavun ile toplumunun sanat olarak yapageldiklerini ve yükseltmekte olduklarını (saraylarını, bahçelerini, bağlarını[10]) da harap ettik."

9- ezilip horlananla , itilip kakılanları.

10- Nesefi, II, 73.

وَجَٰوَزْنَا بِبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱلْبَحْرَ فَأَتَوْا۟ عَلَىٰ قَوْمٍ يَعْكُفُونَ عَلَىٰٓ

üzerine / ısrarla tapıyorlar/duruyorlar / bir kavme / vardılar / denizi / İsrailoğullarını / geçirdik

أَصْنَامٍ لَّهُمْ ۚ قَالُوا۟ يَٰمُوسَى ٱجْعَل لَّنَآ إِلَٰهًا كَمَا لَهُمْ ءَالِهَةٌ ۚ

tanrılar / onların var / gibi o şey / bir tanrı / bizim için / yap / ey Musa / dediler / kendilerine özgü / putlar

قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿١٣٨﴾ إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ مُتَبَّرٌ مَّا هُمْ فِيهِ

içinde / onlar / o şey / helak olmuştur / kuşkusuz onlar / cahillik ediyorsunuz / bir toplum / cidden siz / dedi

وَبَٰطِلٌ مَّا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٣٩﴾ قَالَ أَغَيْرَ ٱللَّهِ أَبْغِيكُمْ إِلَٰهًا

bir tanrı / isterim size / Allah'ın başkasını mı / dedi / yapıyorlar / idiler / o şey / bâtıl

وَهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٤٠﴾ وَإِذْ أَنجَيْنَٰكُم مِّنْ ءَالِ فِرْعَوْنَ

Firavun Hanedan'ından / sizi / bir vakit kurtarmıştık / âlemlere / sizi / üstün kıldı / O

Meâl/138: "İsrailoğullarına denizi geçirttik. Derken kendilerine özgü putlarına ısrarla tapmakta olan bir kavme rastladılar: 'Ey Musa! Bunların tanrıları olduğu gibi sen de bizim için bir tanrı yap!' dediler. (Musa:) 'Cidden siz cahillik eden bir toplumsunuz' dedi."

Meâl/139: "Kuşkusuz bunlar! Bunların içinde bulunduğu din helak olmuştur, yapageldikleri boştur."

Meâl/140: "O, sizi âlemlere üstün kılmışken size Allah'tan başkasını mı bir tanrı olarak arayayım dedi."

يَسُومُونَكُمْ سُوٓءَ ٱلْعَذَابِ يُقَتِّلُونَ أَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ

sağ bırakıyorlar — oğullarınızı — öldürüyorlar — azabın — kötüsünü — size — reva görüyorlar

نِسَآءَكُمْ ۚ وَفِى ذَٰلِكُم بَلَآءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿١٤١﴾

büyük — Rabbinizden — bir sınav — bu size anlatılanlarda var — kadınlarınızı

وَوَٰعَدْنَا مُوسَىٰ ثَلَٰثِينَ لَيْلَةً وَأَتْمَمْنَٰهَا بِعَشْرٍ فَتَمَّ

tamamlandı — on ile — onları — tamamladık — gece — otuz — Musa'ya — sözleştik[1]

مِيقَٰتُ رَبِّهِۦٓ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ۚ وَقَالَ مُوسَىٰ لِأَخِيهِ هَٰرُونَ

Hârun'a — kardeşine — Musa — dedi — gece — kırk — Rabbinin — mikât[2]

ٱخْلُفْنِى فِى قَوْمِى وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ ٱلْمُفْسِدِينَ

o bozguncuların — yoluna — uyma — ıslah et — kavmim içinde — bana[3] — halef ol

Meâl/141: "(Anımsayın) bir zaman sizi, size işkencenin kötüsünü reva gören Firavun Hânedân'ından kurtarmıştık, ki oğullarınızı öldürüyorlar, kadınlarınızı sağ bırakıyorlardı. Bu size anlatılanlarda Rabbinizden büyük bir sınav var."

1- Anlam, Âsım ile diğer bazı kırâât imamlarının tesbitlerine göredir. S.G.
2- Mikât, ibadet için belirlenen süre anlamındadır.
3- Yerime geç.

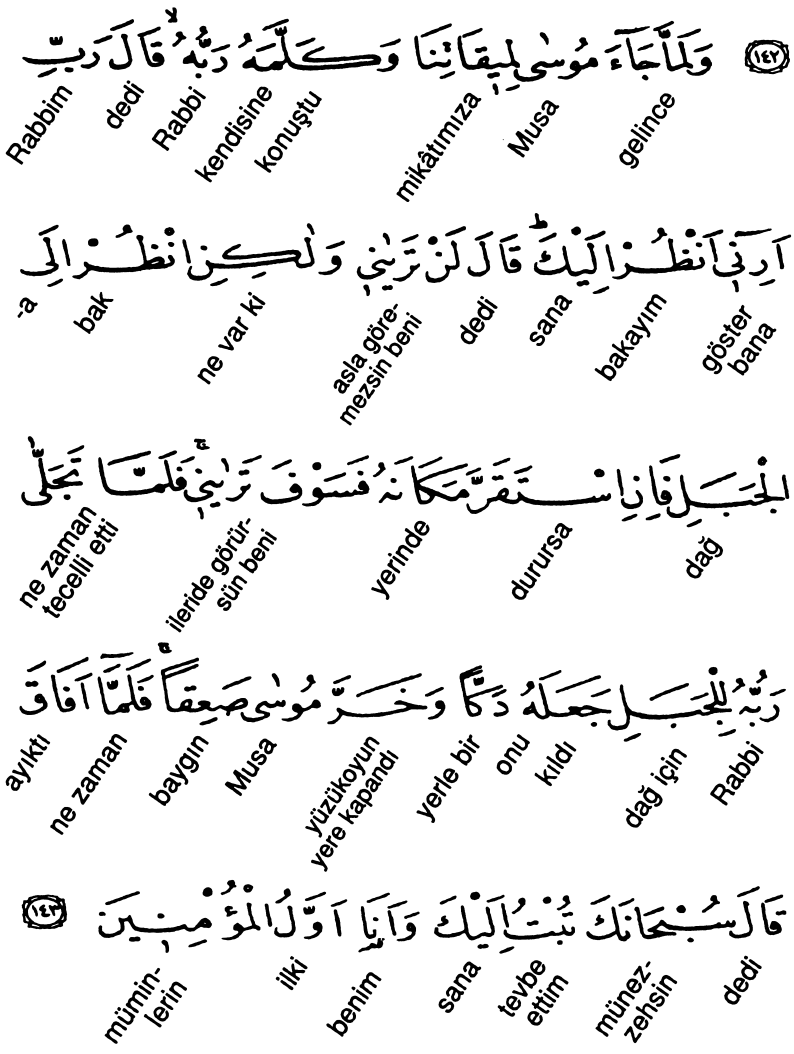

Meâl/142: "Musa ile otuz gece (için) sözleştik ve otuz geceyi on ile tamamladık. Böylece Rabbinin belirlediği ibadet süresi kırk geceye tamamlandı. Musa, kardeşi Hârun'a: 'Kavmim içinde yerime geç, ıslah et[4], o bozguncuların yoluna uyma' dedi."

Meâl/143: "Musa, belirlediğimiz süre için gelip Rabbi ona konuşunca dedi: 'Rabbim! Göster bana[5] bakayım sana.' Buyurdu: 'Beni asla göremezsin, ancak dağa bak, yerinde durursa ileride beni görürsün.' Rabbi dağa tecelli edince onu yerle bir etti[6] ve Musa baygın yüzükoyun yere düştü. Ayılınca: 'Sen münezzehsin! Sana tevbe ettim, benim inananların ilki!' dedi."

4- Dirlik-düzenliği sağla.
5- 'Görün bana' (Prof. S. Ateş Meali, 166).
6- Celaleyn, I, 141.

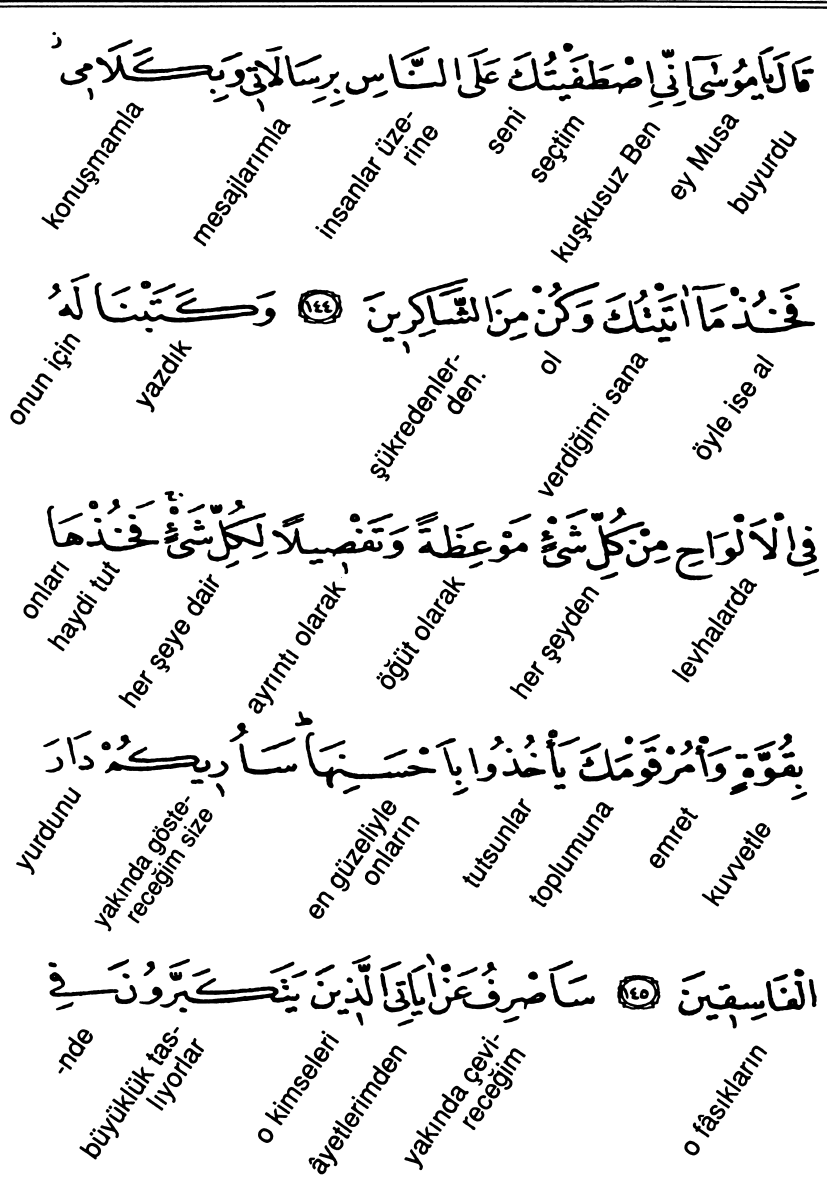

Meâl/144: "Buyurdu: 'Ey Musa! Gerçekten Ben, mesajlarımla ve konuşmamla seni insanların başına seçtim, haydi sana verdiğimi al ve şükredenlerden ol."

Meâl/145: "Onun için levhalarda her şeyden, her şeye dair öğüt olarak, ayrıntı olarak yazdık. 'Haydi onları sıkıca tut, toplumuna da emret, onları en güzel şekliyle tutsunlar. Yakında size o fâsıkların yurdunu göstereceğim."

الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِن يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَّا يُؤْمِنُوا بِهَا

ona inanmazlar her mucizeyi görseler haksızca yeryüzü

وَإِن يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِن يَرَوْا

görseler bir yol onu edinmezler doğruluk yolunu görseler

سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا

âyetlerimizi yalanlamağa kalkıştılar çünkü onlar işte bu böyle bir yol onu edinirler azgınlık yolunu

وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٤٦﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ

kavuşmayı âyetlerimize yalan dediler o kimseler ki gafiller onlardan idiler

الْآخِرَةِ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا

o şey idiler sadece çarptırılacaklar mı yaptıkları boşa gitti âhirete

Meâl/146: "Yeryüzünde haksız yere böbürlenenleri âyetlerimden çevireceğim. Her mucizeyi görseler de ona inanmazlar, doğruluk yolunu görseler de onu yol edinmezler. Azgınlık yolunu görürlerse onu yol tutunurlar. Bu böyle[1]. Çünkü onlar âyetlerimizi tekzip ettiler, onlardan gafil idiler."

1- çevirişin sebebi şu (Celaleyn, I, 142; Nesefî, II, 77).

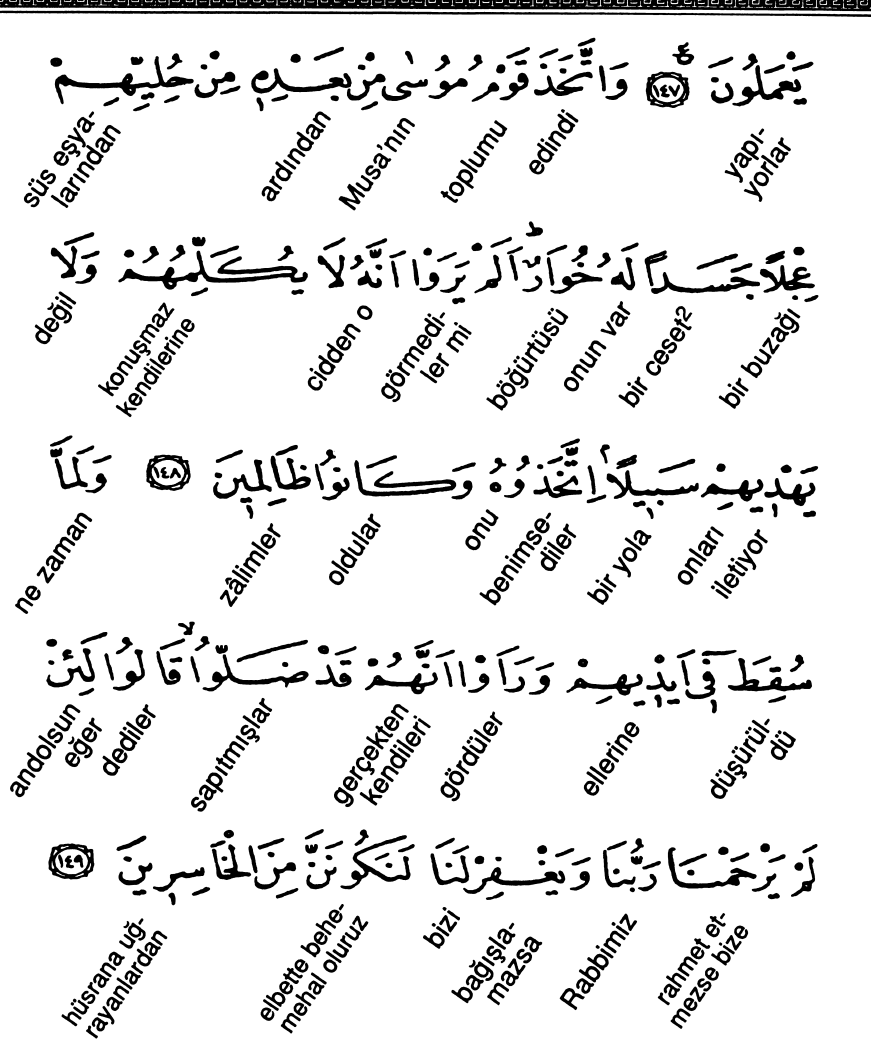

Meâl/147: "Âyetlerimizi ve âhiret buluşmasını yalan sayanlar, onların yaptıkları boşa gitti. Onlar yapageldikleri dışında cezaya çarptırılıyorlar mı?"

Meâl/148: "Musa'nın toplumu, onun (Rabbi ile buluşmağa gitmesi) ardından süs eşyalarından (tanrı diye) böğürtüsü olan bir buzağı/bir ceset edindi. Kendilerine konuşmadığını, onları bir yola iletmediğini görmediler mi? Onu (tanrı) edindiler ve zâlimler oldular."

Meâl/149: "Ellerine düşürülünce[3] ve hakikaten kendilerinin gerçekten sapıttıklarını görünce/farkedince: 'Rabbimiz bize merhamet etmez, bizi bağışlamazsa elbette ve behemehal o hüsrana uğrayanlardan oluruz' dediler."

2- Eti ve kanı olan bir buzağı! (Nesefi, II, 77; Celaleyn, I, 142). Ruhsuz bir heykel (Elmalı'lı, IV, 2283). Bir koyunun kopyalandığı haberinin dünya efkâr-i umumiyyesini son derecede meşgul ettiği şu günlerde kimi eski müfessirlerin sözkonusu yapma buzağının eti ve kanı olduğuna dâir görüşleri kanaatimizce daha bir önem kazanmıştır. S.G.

3- Aşırı pişmanlıklarından ötürü ne yaptık diye kendi ellerini ısırmağa başlayınca (Nesefi, II, 77, 78).

وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَىٰٓ إِلَىٰ قَوْمِهِۦ غَضْبَٰنَ أَسِفًا ۖ قَالَ بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِى
مِنۢ بَعْدِىٓ ۖ أَعَجِلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ ۖ وَأَلْقَى ٱلْأَلْوَاحَ وَأَخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ يَجُرُّهُۥٓ
إِلَيْهِ ۚ قَالَ ٱبْنَ أُمَّ إِنَّ ٱلْقَوْمَ ٱسْتَضْعَفُونِى وَكَادُوا۟ يَقْتُلُونَنِى
فَلَا تُشْمِتْ بِىَ ٱلْأَعْدَآءَ وَلَا تَجْعَلْنِى مَعَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٥٠﴾ قَالَ

bana halef oldunuz ne çirkin iş dedi üzüntülü kızgın toplumuna Musa dönünce

onu çekiyor kardeşini başını tuttu levhaları bıraktı Rabbinizin emrini acele mi ettiniz ardımdan

beni öldürüyorlardı az kaldı zayıf gördüler beni kuşkusuz topluluk anamın oğlu dedi kendisine

dedi zâlimler o topluluk ile beni yapma o düşmanları benimle sevindirme

رَبِّ ٱغْفِرْ لِى وَلِأَخِى وَأَدْخِلْنَا فِى رَحْمَتِكَ ۖ وَأَنتَ أَرْحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ﴿١٥١﴾

merhamet edenlerin en merhametlisi Sensin içine rahmetinin sok bizi kardeşimi beni bağışla Rabbim

Meâl/150: "Musa, kızgın ve üzgün bir halde kavmine dönünce: 'Ardımdan bana ne kötü halef oldunuz! Rabbinizin emrini (beklemeyip) acele mi ettiniz?' dedi, levhaları yere bıraktı, kardeşinin başından tutup kendine doğru çekmeğe başladı. (Harun:) 'Anamın oğlu! Gerçekten topluluk beni zayıf gördü, nerede ise beni öldüreceklerdi (hareket edip de) benimle o düşmanları sevindirme, beni o zâlimler topluluğuyla bir tutma' dedi."

إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ مِّن رَّبِّهِمْ ﴿١٥٢﴾

Rab'lerinden bir gazap onlara yakında erişecek o buzağıyı edindiler kuşkusuz o kimseler

وَذِلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۚ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ ﴿١٥٢﴾ وَالَّذِينَ

o kimseler o iftiracıları cezalandırırız işte böyle dünya hayatında bir horluk

عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِن بَعْدِهَا وَآمَنُوا إِنَّ رَبَّكَ مِن بَعْدِهَا

ardından onların kuşkusuz Rabbin iman ettiler ardından onların tevbe ettiler sonra o günahları işlediler

لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٥٣﴾ وَلَمَّا سَكَتَ عَن مُّوسَى الْغَضَبُ

kızgınlık Musa'dan dinince pek merhametlidir elbette pek bağışlayıcı,

أَخَذَ الْأَلْوَاحَ ۖ وَفِي نُسْخَتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ

Rab'leri için onlar o kimseler için bir rahmet bir hidayet bir yazısında onların levhaları aldı

Meâl/151: "(Musa:) dedi: 'Rabbim! Beni ve kardeşimi bağışla, bizi rahmetinin içine sok. Sensin merhametlilerin en merhametlisi!"

Meâl/152: "Kuşkusuz o buzağıyı (tanrı) edinenler, yakında onlara Rab'lerinden bir gazap ve dünya yaşamında bir horluk erişecek! İşte böyle cezalandırırız o iftiracıları."

Meâl/153: Günahları işleyen sonra onların ardından dönüş yapanlar, iman edenler(e gelince) hiç kuşkusuz Rabbin (bu dönüşün) ardından elbette pek bağışlayıcıdır, pek merhametlidir."

Meâl/154: "Musa'nın öfkesi dinince levhaları aldı. Onların bir nüshasında Rab'leri karşısında ürperenler için bir hidayet ve bir rahmet (yazısı) vardı."

Meâl/155: "Musa, mikatımız=belirlediğimiz buluşma süresi için kavminden yetmiş erkişi seçti. O şiddetli sarsıntı kendilerini yakalayınca (Musa) dedi: 'Rabbim! Dileseydin onları ve beni daha önce helak ederdin! İçimizden o beyinsizlerin yaptıkları yüzünden bizi helak mı ediyorsun? Bu başka değil sadece Senin bir sınavın, onunla dilediğini saptırır dilediğini de hidayete erdirirsin. Sen Velimizsin, öyle ise bizi bağışla, bize merhamet eyle, Sensin bağışlayanların en hayırlısı."

1- Buzağıya tapmalarından ötürü itizarlarını arzetmek üzere belirlediğimiz tevbe vakti için (Celaleyn, I, 143).

2- el-Veli, Allah'ın isim-sıfatlarındandır, dost, sevdiklerini himâye eden.

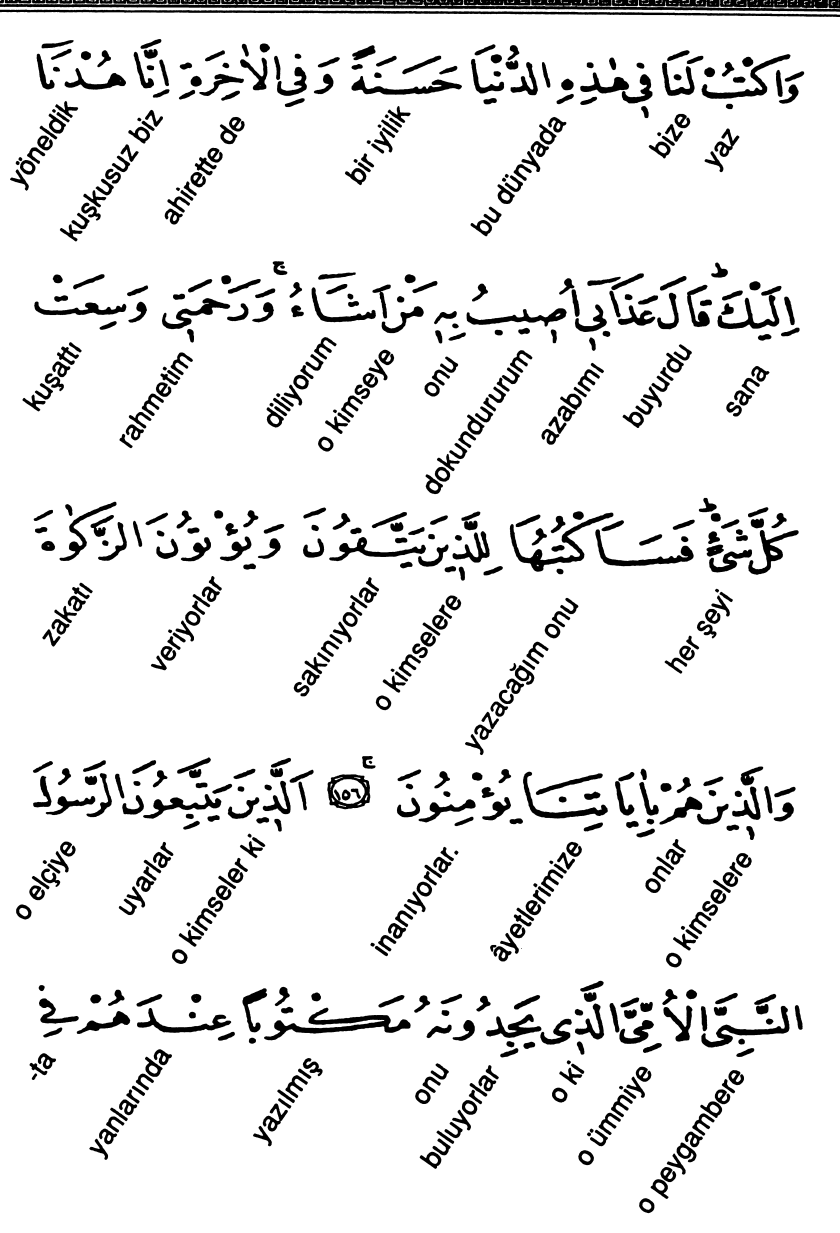

Meâl/156: "Bu dünyada bize bir iyilik yaz. Âhirette de. Kuşkusuz biz Sana yöneldik. Buyurdu: Cidden azabımı, onu dilediğime dokundururum. Rahmetim her şeyi kuşatmıştır. Onu (rahmetimi) sakınanlara, zekatı verenlere ve o kimselere -ki onlar âyetlerime inanıyorlar- yazacağım."

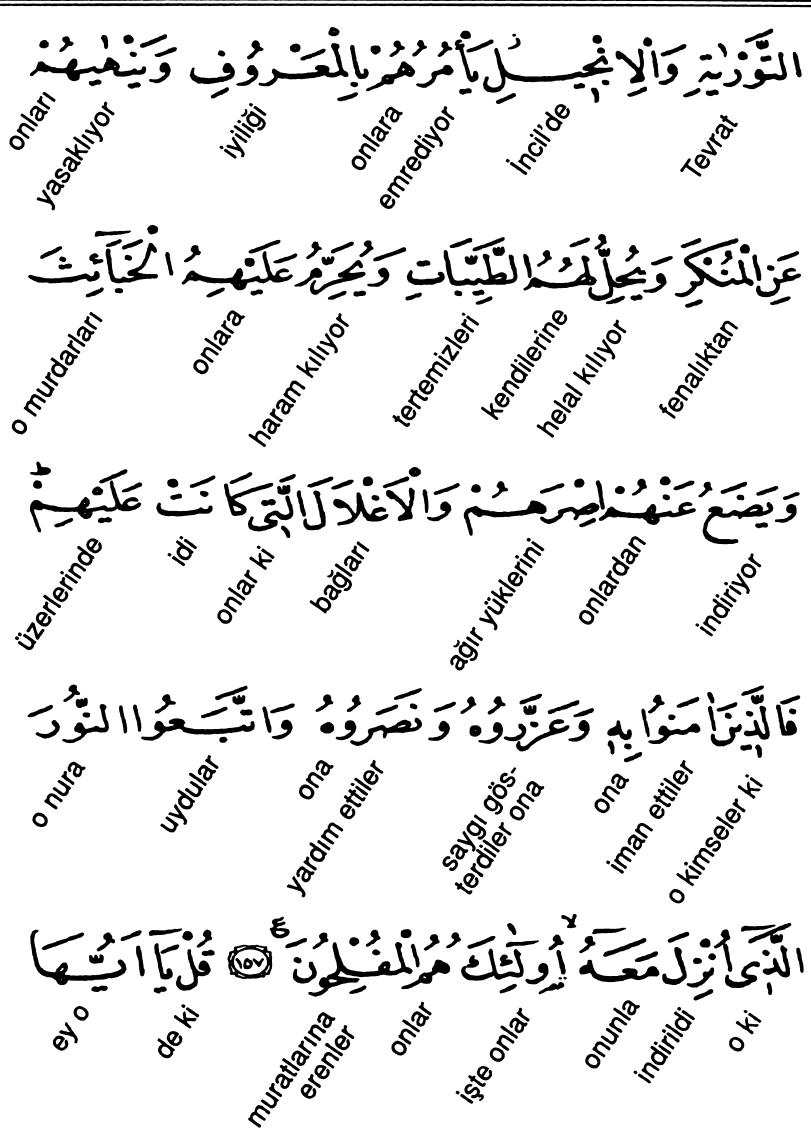

Meâl/157: "Yanlarındaki Tevrat ve İncil'de kendisini(n vasıflarını) bulacakları ümmi peygamber elçiye uyarlar. Onlara iyiliği emreder, kötülükten sakındırır, kendilerine tertemiz nesneleri helal eder, onlara murdarları haram kılar, kendilerinden ağırlıklarını, üzerlerindeki bağları indirir. Ona iman etmiş, ona saygı göstermiş, ona yardım etmiş olanlar, onunla indirilmiş nura uyanlar; işte onlar! Onlardır muratlarına erenler."

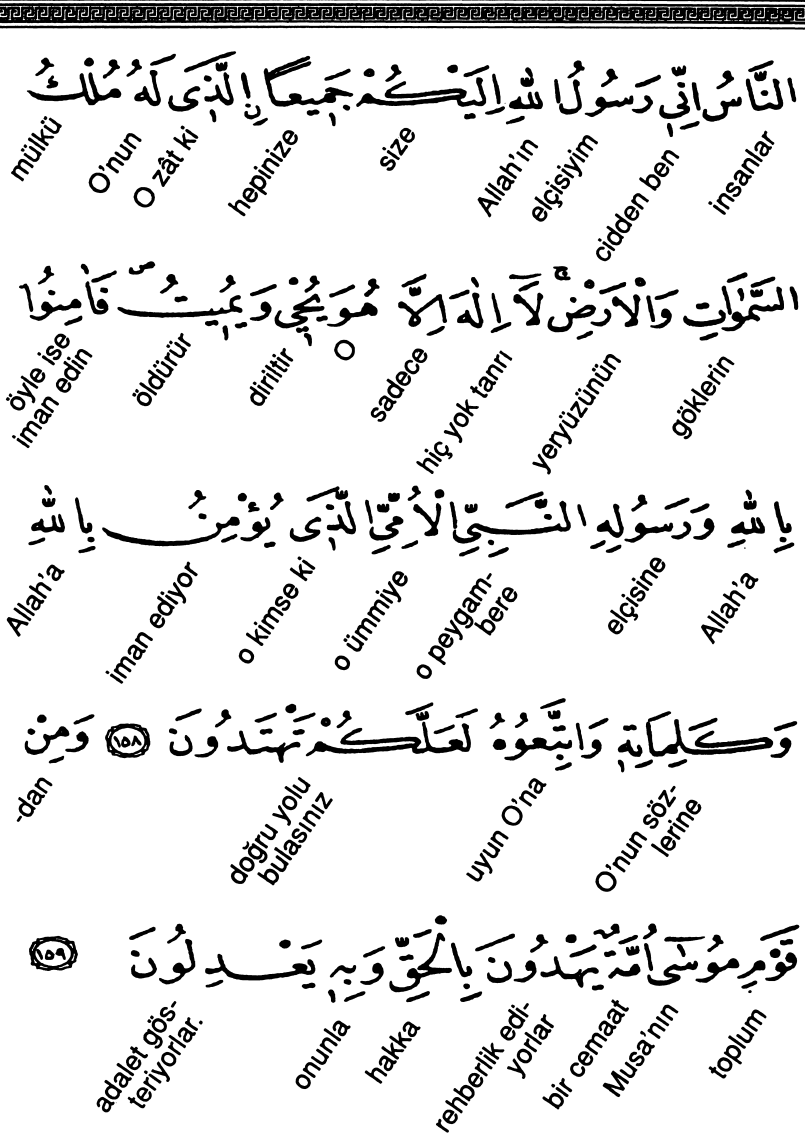

Meâl/158: "De ki: 'Ey o bütün insanlar! Gerçekten ben, sizin hepinize Allah'ın (gönderilmiş) elçisiyim. Göklerin ve yerin saltanatı yalnız O'nundur. Başka hiçbir tanrı yoktur sadece O! Can verir can alır! Öyle ise Allah'a, O'nun ümmi peygamber elçisine iman edin ki o peygamber Allah'a, O'nun sözlerine inanıyor, ona uyun ki doğru yola girmiş olasınız."

Meâl/159: "Musa'nın toplumundan bir cemaat vardır ki hakka rehberlik eder ve sadece onunla adalet gösterirler."

وَقَطَّعْنَاهُمُ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ أَسْبَاطًا أُمَمًا ۚ وَأَوْحَيْنَا

vahyettik ümmetlere sıbtlar[1] on ikiye onları ayırdık

إِلَىٰ مُوسَىٰ إِذِ اسْتَسْقَاهُ قَوْمُهُ أَنِ اضْرِب بِّعَصَاكَ الْحَجَرَ ۖ

o taşa asanı vur kavmi ondan su istedi vakit Musa'ya

فَانبَجَسَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا ۖ قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ

insan/grup her gerçekten bildi göze on iki ondan fışkırdı

مَّشْرَبَهُمْ ۚ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّ

o menn'zi[2] kendilerine indirdik o bulutu üzerlerine gölgelik yaptık onların su yerini

وَالسَّلْوَىٰ ۖ كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ ۚ وَمَا ظَلَمُونَا

zulmetmediler bize rızık verdik size o şeyin temizlerinden/hoşlarından yiyin o selva[3]yı

1- Esbât lafzının karşılığıdır. 'Esbat' ise torun anlamına gelen 'sıbt' kelimesinin çoğuludur. İsrailoğulları derken, Yakub peygamberin on iki oğlunun soyundan gelenler kasdedilir. On iki reisin idaresinde on iki torun kabileye ayrılmışlardır. Onlarda 'sıbt', Araplarda kabilenin yerini tutar (H. B. Çantay Meali, I, 242).

2- Bkz. Bakara, âyet, 57.

3- Bkz. Bakara, âyet, 57.

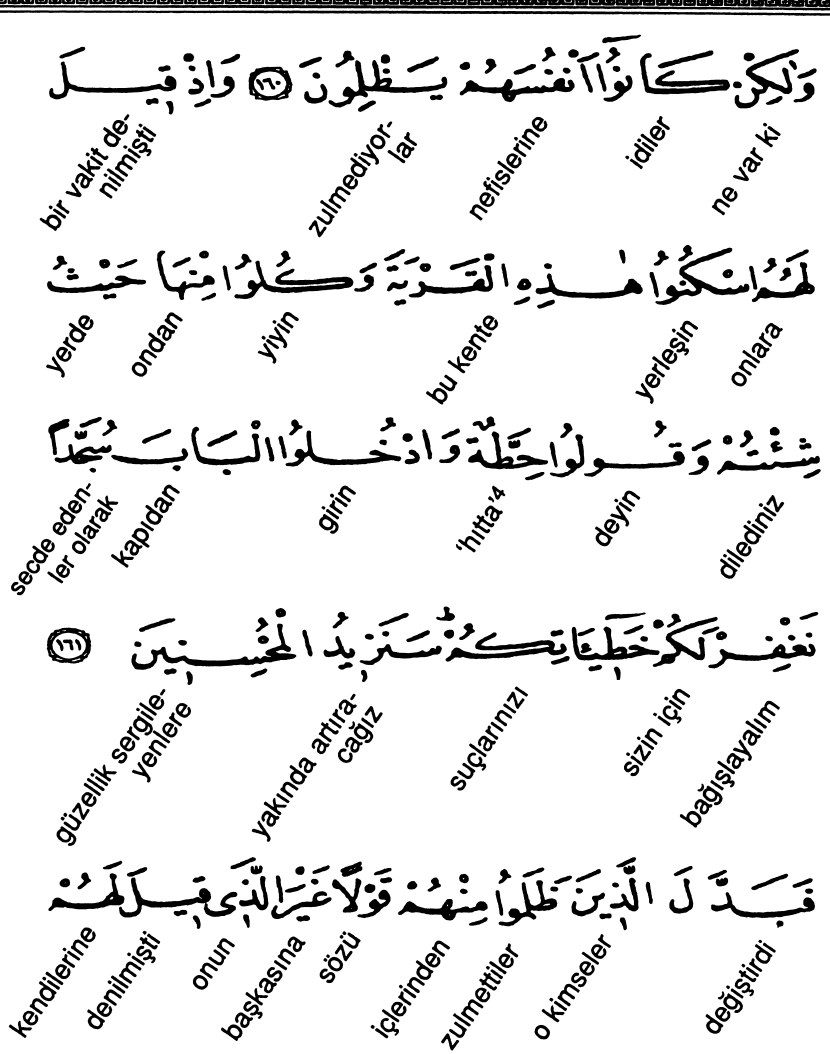

Meâl/160: "Onları on iki torunlara, ümmetlere ayırdık. Toplumu kendisinden su istediğinde Musa'ya: 'Asanı o taşa vur' diye vahyettik. Ondan on iki göze fışkırdı, Her torun kabile içeceği yeri gerçekten bildi. O bulutu üzerlerine gölgelik yaptık, kendilerine kudret helvasıyla bıldırcını indirdik. Size rızık olarak verdiklerimizin en temizlerinden yiyin. Bize zulmetmediler ama kendilerine zulmediyorlardı."

Meâl/161: "O vakit kendilerine: 'Bu kente yerleşin ve orada dilediğiniz şekilde yiyin, 'hıtta' deyin ve secde edenler olarak kapıdan girin, ki suçlarınızı bağışlayalım, güzellik sergileyenlere artıracağız.' denilmişti"

4- Bkz. Bakara, âyet, 58.

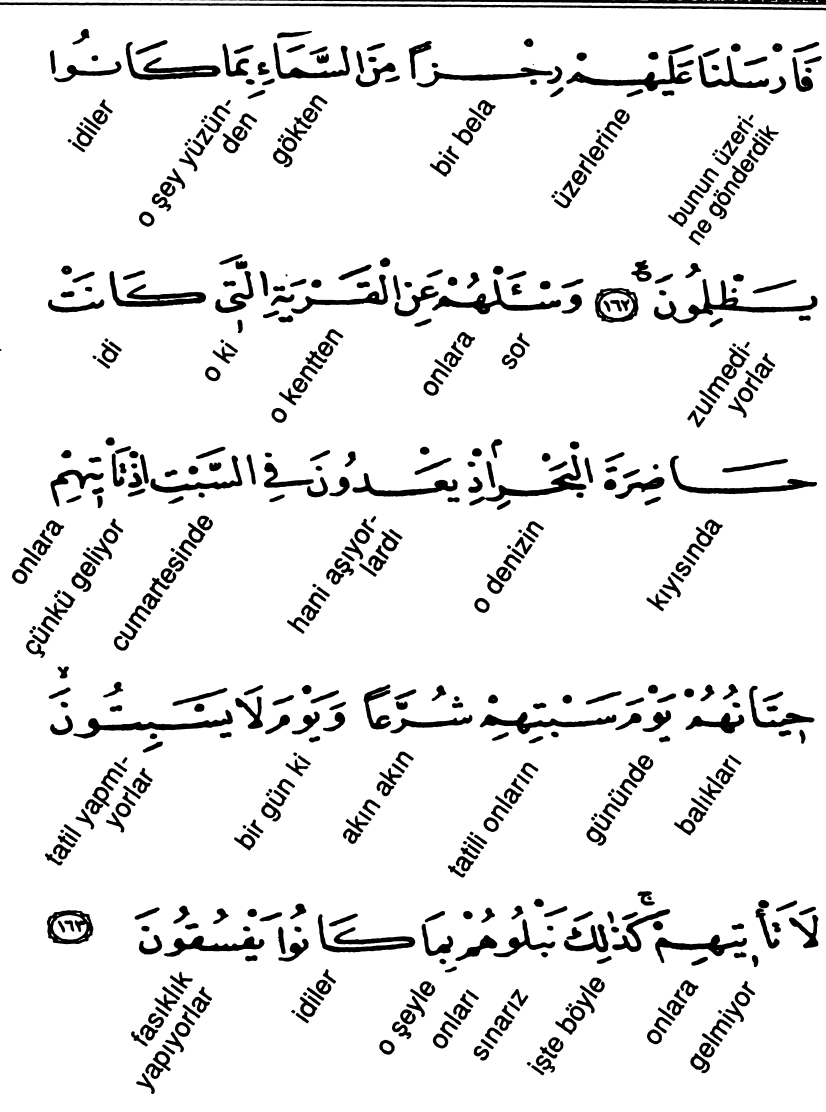

Meâl/162: Aralarında zulmedenler bir sözü değiştirip, kendilerine söylenilenden başka şekle soktular[5]. Yapageldikleri haksızlıklar yüzünden tepelerine gökten murdar bir bela indirdik."

Meâl/163: "Onlara, o deniz kıyısındaki o kentin halkından sor, bir zaman cumartesinde saygısızlık yapıyorlardı, çünkü cumartesi tatili yaptıkları günde balıkları kendilerine akın akın geliyor, tatil yapmadıkları günde ise onlara balıklar gelmiyordu. Yoldan çıkmaları yüzünden onları işte böyle sınıyorduk."

5- Sözgelimi günahlarımızı bağışla anlamına gelen 'hıtta' sözcüğünü değiştirip buğday demek olan 'hınta, hınta' dediler. (E. H. YAZIR, H. D. K. D. IV, 2310)

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِّنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا ۙ اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ

onlara azap edici veya onları helak edici Allah bir topluma niye öğüt veriyorsunuz içlerinden bir cemaat dediğinde

عَذَابًا شَدِيدًا ۖ قَالُوا مَعْذِرَةً إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٦٤﴾

sakınırlar ve belki onlar Rabbinize özür için dediler pek ağır bir azap

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ

kötülükten menedi-yorlardı o kimseleri kurtardık onunla öğütlen-diler o şeyi unuttular ne zaman

وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٥﴾

fâsıklık edi-yorlar idiler yüzünden o şey şiddetli bir azap ile zulmettiler o kimseleri yakaladık

فَلَمَّا عَتَوْا عَن مَّا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿١٦٦﴾

sefil sefil[2] maymun-lar olun onlara dedik ondan yasaklan-dılar o şeyden kibre kapıldılar ne zaman

Meâl/164: "İçlerinden bir cemaat: 'Ne diye Allah'ın kendilerini helak edeceği veya pek ağır bir azap ile azap edeceği bir topluma öğüt veriyorsunuz?' dediğinde şu cevabı verdiler: 'Rabbinize özür (beyan etmek) için bir de belki onlar sakınırlar.' diye"

Meâl/165: "Kendilerine yapılan öğütleri unuttuklarında kötülükten menedenleri kurtardık, zulmedenleri yapageldikleri fâsıklıkları yüzünden şiddetli bir azap ile yakaladık."

Meâl/166: "O yasaklandıkları şey karşısında böbürlendikleri zaman onlara: 'Sefil sefil maymunlar olun' dedik."

1- ihtâr edildiler.

2- Bkz. Bakara, 65.

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَن يَسُومُهُمْ

onlara reva görecek o kimseyi kıyamet gününe değin üzerlerine elbette hemehal gönderecek Rabbin bir vakit bildirdi

سُوءَ الْعَذَابِ ۗ إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ ۖ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦٧﴾

pek merhametlidir elbette pek bağışlayıcı, cidden o azabı pek hızlı cidden Rabbin azabını kötüsünü

وَقَطَّعْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أُمَمًا ۖ مِّنْهُمُ الصَّالِحُونَ وَمِنْهُمْ

kimisi onların iyi kimseler kimisi onların ümmetlere yeryüzünde onları ayırdık

دُونَ ذَٰلِكَ ۖ وَبَلَوْنَاهُم بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ

belki onlar kötülüklerle iyiliklerle onları sınadık bunların altında

يَرْجِعُونَ ﴿١٦٨﴾ فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ

alırlar o kitaba varis oldular kötü bir nesil[3] arkalarından yerini aldı dönüş yaparlar

Meâl/167: "O zaman Rabbin: 'Elbette kesinlikle üzerlerine kıyamet gününe değin kendilerine o azabın kötüsünü reva görecek kimseleri gönderecek' diye bildirdi. Cidden Rabbin azabı pek hızlıdır. Kuşkusuz O pek bağışlayıcıdır, pek merhametlidir."

Meâl/168: "Onları yeryüzünde ümmetlere ayırdık, içlerinden kimisi iyi kimseler kimileri de bunların altındadır. Belki onlar dönüş yaparlar diye kendilerini iyiliklerle ve musibetlerle sınadık."

3- Nesefi, II, 83

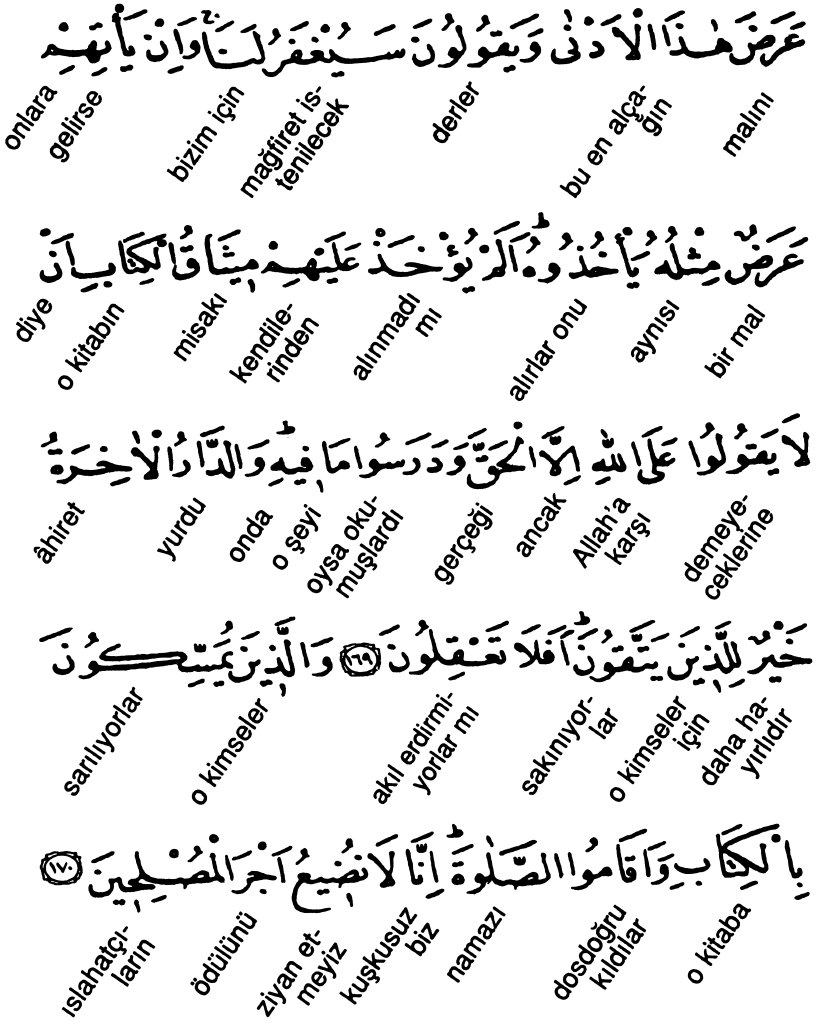

Meâl/169: "Arkalarından kötü bir nesil kendilerinin yerine geçti, o kitaba vâris oldular. Bu alçağın (alçak dünyanın) malını alıyorlar ve: 'Yakında bizim için mağfiret istenilecek' diyorlar. Kendilerine öyle bir mal gelse onu da alırlar. Allah'a karşı haktan başka bir şey söylemeyeceklerine dair kendilerinden o kitabın ahdi alınmamış mıydı? Ondakileri okumamışlar mıydı? Ahiret yurdu sakınanlar için daha hayırlıdır. Akıl erdirmiyorlar mı?"

Meâl/170: "Kitaba sarılan ve namazı dosdoğru kılanlar(a gelince) gerçekten biz ıslahatçıların[4] ecrini ziyan etmeyiz."

4- dirlik-düzenlik isteyenlerin, barışçıların.

وَإِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّوا أَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْ

kendilerine düşmekte cidden o sanmışlardı bir gölgelik sanki o üstlerine/tepelerine o dağı çekip kaldırmıştık bir zaman

خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧١﴾

sakınırsınız belki siz onda o şeyi düşünün kuvvetle size verdik o şeyi tutun

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ

şahit tuttu onları zürriyetlerini sırtlarından Ademoğullarından Rabbin bir zaman aldı

عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ

günü deme(me)niz için şahit olduk tabîî dediler Rabbiniz değil miyim kendilerine karşı

الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَٰذَا غَافِلِينَ ﴿١٧٢﴾ أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ

ortak koştu ancak Veya de(me)niz gafiller bundan idik cidden biz kıyamet

Meâl/171: "Bir zaman o dağı bir gölgelik gibi tepelerine çekip kaldırmıştık[1], onun cidden üzerlerine düşmekte olduğunu sanmışlardı. 'Size verdiğimizi kuvvetle tutun ve içindekileri düşünün, belki siz sakınırsınız' (demiştik)."

Meâl/172: "Bir zaman Rabbin Âdemoğullarından, onların sırtlarından zürriyetlerini aldı, onları kendilerine karşı şahit tuttu ve: 'Ben, Rabbiniz değil miyim?' dedi. 'Tabîî (Rabbimizsin) şahit olduk' dediler. (Bu tanıklığı yapmamızın nedeni) kıyamet günü: 'Cidden biz bundan gafillerdik' demeyesiniz diye."

1- Tevrat'ın hükümleri ağır olduğundan İsrailoğulları onun gereklerini yerine getirmeğe yanaşmamışlardı. Bunun üzerine Tur dağı üzerlerine kaldırılmış ve: 'Ya öngörüldüğü şekilde amel edersiniz ya da bu dağ tepenize indirilir' denilmişti. Dağın tepelerine kaldırıldığını görünce hepsi düşüp sol kaşları üzerine secdeye kapanmışlar ve bu konumda dağın üzerlerine düşeceği korkusuyla sağ gözleriyle de onu gözlerlermiş. İşte bunun için yahudiler secde edecekleri zaman böyle yaparlar ve: 'Bu bizi azaptan kurtaran secdedir' derlermiş (E. H. YAZIR, sadeleştirilerek, IV, 2321, 2322).

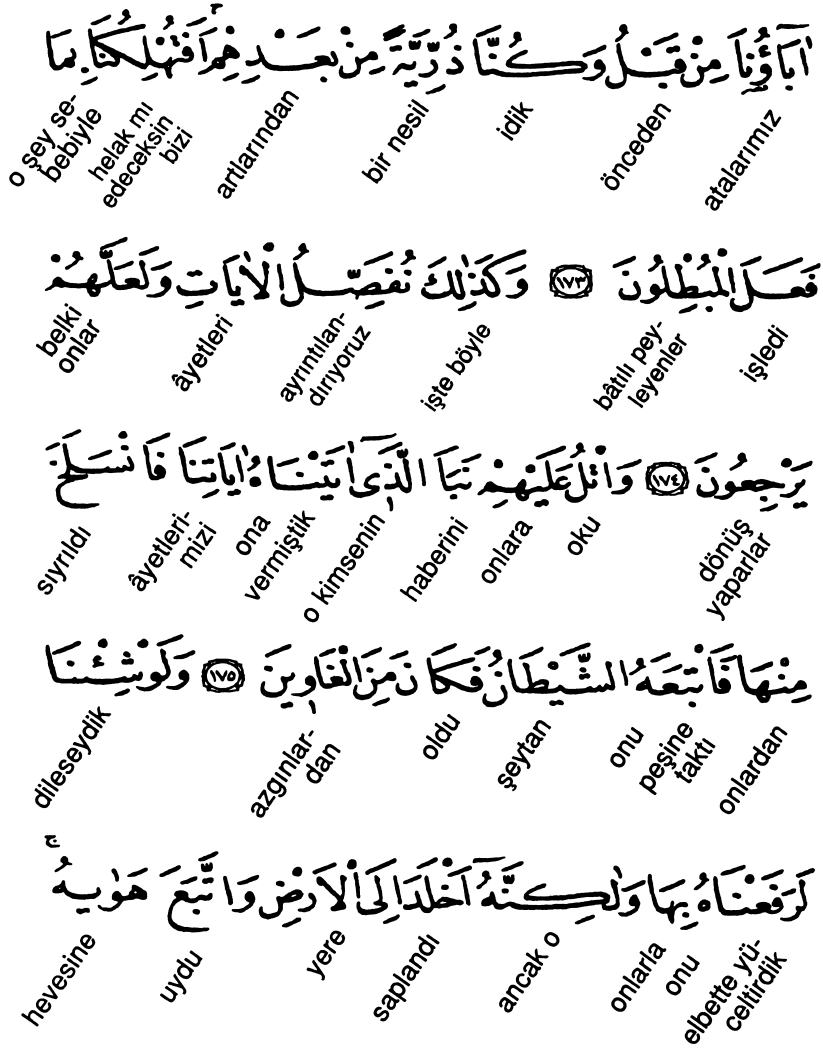

Meâl/173: "Veya: 'Ancak, daha önce atalarımız şirk koşmuştu, bizler onların ardın gelen bir nesil idik, batılı peyleyenlerin işledikleri yüzünden bizi helak mı edeceksin?' demeyesiniz diye."

Meâl/174: "Âyetleri işte böyle ayrıntılandırıyoruz belki onlar dönüş yaparlar."

Meâl/175: Onlara o kişinin haberini[2] oku ki ona âyetlerimizi vermiştik. Derken onlardan sıyrılmış, şeytan kendisini peşine takmıştı da azgınlardan olmuştu."

2- Tefsirlerdeki bilgilere göre bu şahıs İsrailoğullarının bilginlerinden Bâûrâ oğlu Bel'am'mış. Duaları kabul gören biriymiş. Kavminin verdiği hediyeler ve yaptıkları ısrar sonucunda Hz. Musa'ya bedduaya kalkışınca dili döğsüne kadar sarkmış (Celaleyn, 1, 145).

فَمَثَلُهُۥ كَمَثَلِ ٱلْكَلْبِ ۖ إِن تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَث أَوْ تَتْرُكْهُ

onu veya bırakırsan | dilini sarkıtıp solur | üzerine varırsan | köpeğin gibi durumu | artık durumu

يَلْهَث ذَّٰلِكَ مَثَلُ ٱلْقَوْمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا ۚ فَٱقْصُصِ

öyle ise anlat | âyetlerimizi yalan saydılar | onlar ki | o toplumun durumu | işte bu | yine dilini sarkıtıp solur

ٱلْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾ سَآءَ مَثَلًا ۟ ٱلْقَوْمُ ٱلَّذِينَ

onlar | o toplum | örnekçe | ne kötü | düşünürler | belki onlar | o kıssayı

كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا وَأَنفُسَهُمْ كَانُوا۟ يَظْلِمُونَ ﴿١٧٧﴾ مَن يَهْدِ ٱللَّهُ

Allah | hidayet eder | kime | yazık ediyorlar | idiler | oysa sadece kendilerine | âyetlerimizi | yalanlamağa kalkıştılar

فَهُوَ ٱلْمُهْتَدِى ۖ وَمَن يُضْلِلْ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿١٧٨﴾

hüsrana uğrayanlar | onlardır | işte onlar | saptırır | kimleri | yolu bulmuştur | işte o

Meâl/176: "Dileseydik onu elbette o âyetlerle yüceltirdik. Ne var ki o yere saplandı[3], hevesinin peşine düştü. Onun durumu köpeğin durumunu andırır. Köpeğin üstüne varsan dilini sarkıtıp solur, onu kendi haline bıraksan yine dilini sarkıtıp solur! İşte bu, âyetlerimizi yalanlamağa kalkışan o topululuğun örneğidir. Haydi sen o kıssayı anlat, belki onlar düşünürler."

Meâl/177: "Âyetlerimizi yalanlamağa yeltenen o toplum örnekçe ne kötüdür! Oysa sadece kendilerine yazık ediyorlardı."

Meâl/178: "Allah kime hidayet ederse artık o yolu bulmuştur. Kimleri saptırırsa işte onlar (evet) onlardır hüsrana uğrayanlar."

3- yere/dünyaya yöneldi (Nesefi, II, 86).

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ ۖ لَهُمْ قُلُوبٌ لَّا يَفْقَهُونَ

anlamaz-lar | kalpler onlar için var | ve insan-lardan | cinden | pek çoğu | cehennem için | gerçekten ke-sin yarattık

بِهَا ۖ وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَّا يُبْصِرُونَ بِهَا ۖ وَلَهُمْ آذَانٌ لَّا يَسْمَعُونَ بِهَا ۚ أُولَٰئِكَ

işte onlar | onlarla | işitmezler | kulaklar | onlar için var | onlarla | görmezler | gözler onlar için var | onlarla

كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٧٩﴾ وَلِلَّهِ

Allah'ın | gafiller | onlardır | işte onlar daha şaş-kındır | onlar | bilakis | hayvanlar gibidir

الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا ۖ وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ ۚ

isimlerin-de O'nun | ilhad edi-yorlar[1] | o kimseleri | bırakın | onlarla | O'na öyle ise yakarın | en güzel | isimler

سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾ وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ

hakkı | gösterirler | bir ümmet | yarattık | o kimse-lerden var | yapıyorlar | idiler | o şeye | yakında çarp-tırılacaklar

Meâl/179: "Gerçekten biz, cehennem için cinden ve insandan pek çoğunu yarattık! Kalpleri var onlarla anlamazlar, gözleri var onlarla görmezler, kulakları var onlarla işitmezler. İşte onlar hayvanlar gibidir! Yok yok! Onlar daha şaşkındır! İşte onlar (evet) onlardır o gafiller."

Meâl/180: "En güzel isimler Allah'ın, öyle ise onlarla O'na yakarın, O'nun isimlerinde (gerçeklerden) sapanları bırakın, Yapageldiklerinin cezasına çarptırılacaklar."

1- Haktan sapıyorlar (Celaleyn, I, 146). Çarpık hareket ediyorlar, eğriliğe yöneliyorlar.

وَبِهِۦ يَعْدِلُونَ ﴿١٨١﴾ وَٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُم

onları yavaş yavaş yaklaştıracağız2 âyetlerimizi yalan saydılar o kimseler ki adalet sunarlar onunla

مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٢﴾ وَأُمْلِى لَهُمْ ۚ إِنَّ كَيْدِى مَتِينٌ ﴿١٨٣﴾ أَوَ

aceba sağlamdır cidden tuzağım onlara süre veririm bilmezler bir noktadan

لَمْ يَتَفَكَّرُوا۟ ۗ مَا بِصَاحِبِهِم مِّن جِنَّةٍ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١٨٤﴾ أَوَ

aceba apaçık bir uyarıcı sadece değil o hiçbir delilik arkadaşlarında4 yoktur düşünmediler mi

لَمْ يَنظُرُوا۟ فِى مَلَكُوتِ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ ٱللَّهُ مِن شَىْءٍ

herhangi bir şey Allah yarattı o şeye yerin göklerin melekûtuna bakmadılar mı

Meâl/181: "Yarattıklarımızdan hakkı gösteren, onunla adalet sunan bir ümmet vardır."

Meâl/182: "Âyetlerimizi yalanlamağa kalkışanları bilmedikleri bir noktadan yavaş yavaş felaketlerine yaklaştıracağız[3]."

Meâl/183: "Onlara süre veriyorum, gerçekten tuzağım pek sağlamdır."

Meâl/184: "Arkadaşlarında hiçbir delilik olmadığını düşünmediler mi? O sadece apaçık bir uyarıcıdır."

2- Nesefi, II, 87.

3- İstidrâc masdarından türetilen 'senestedricu' fi'linin yaklaşık karşılığıdır. Bu kelimenin muhtevası ile ilgili olarak Elmalı'lı merhum'un tefsirindeki (IV, 2342) bilgilerin özeti şudur: "..İstidrâc, derece derece çıkarmak veya indirmek, kişiyi isteği doğrultusunda yavaş yavaş bir noktaya kadar götürüp sonra haberi olmadan kendisini felakete atmak anlamındadır... böyle bir kişi mazhar kılındığı nimetleri kendi menfaatına uygun bir ilerleme zanneder. Oysa gerçekte onlar onu uçuruma sürükleme araçlarıdır... Allah Teâlâ'nın istidrâcı da bir kimsenin, hakkında hayırlı olmayan nimetlere mazhar kılınması, kişinin bu nimeteri bir lutuf sanıp doğru çizgide bulunduğunu düşünerek yoluna devam etmesi, azgınlığını artırması, sonunda en çetin bir azaba çarptırılarak korkunç bir düş kırıklığına uğratılmasıdır... Bir diğer deyimle kişinin zâhiren lutuflarla manen ise dehşetli kahırla karşı karşıya bırakılmasıdır.."

4- Hz. Muhammed'de -sallallahu aleyhi ve sellem-.

وَأَنْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ ۖ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ

bundan sonra | söze | artık hangi | eceli on-ların | gerçekten yaklaştı | olması | umulur

يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٥﴾ مَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ

azgınlıkları içinde | onları | bırakır | ona | yol gös-terecek | hiç yoktur | Allah | saptırır | kimi | inana-caklar?

يَعْمَهُونَ ﴿١٨٦﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ۖ قُلْ إِنَّمَا

ancak | de ki | gerçekleş-mesi | ne zaman | o saattan | sana soruyorlar | bocalayıp duruyorlar

عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي ۖ لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلَّا هُوَ ۚ ثَقُلَتْ فِي السَّمَاوَاتِ

göklere | ağır oldu | O | sadece | vakti için-de | onu | açıklamaz/ger-çekleştirmez | Rabbimin | katında | bilgisi

وَالْأَرْضِ ۚ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَغْتَةً ۗ يَسْأَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا ۗ

ondan | ısrarla sorup[6] bil-mişsin[7] | sanki sen | sana soruyorlar | ansızın | ancak | gelmez size | yere

Meâl/185: "Göklerin ve yerin melekûtuna[5], Allah'ın yarattığı herhangi bir şeye, belki de ecellerinin gerçekten yaklaşmış olabileceği konusuna bakmadılar mı? Artık buna inanmadıktan sonra hangi söze inanacaklar?"

Meâl/186: "Allah'ın saptırdığına hiç yol gösterecek yoktur, o kendilerini bırakır azgınlıkları içinde bocalayıp dururlar."

5- Görülen ve görünmeyen mülküne, idaresine; normal şartlarda görünmez ve hissedilmez yüceliklerine.

6- Celaleyn, 146.

7- ısrarla sorup o hususta bilgi sahibi olmuşsun (Celaleyn, Nesefi, II, 89).

قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ اللَّهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٧﴾

de ki ancak bilgisi Allah katında ne var ki çoğu insanların bilmezler

قُل لَّا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ ۚ وَلَوْ

de ki güç yetiremem kendim için ne bir yarara ne de bir zarara hariç o şey diledi Allah eğer

كُنتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ ۚ

olsaydın biliyor gaybi[1] elbette çoğaltmak isterdim hayrı dokunmadı bana kötülük

إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُم

değilim sadece bir uyarıcı bir müştelayıcı bir toplum için inanıyorlar O, O ki yarattı sizi

مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا ۖ فَلَمَّا

bir candan tek kıldı ondan eşini ona alışsın diye ne zaman

Meâl/187: "Sana, gerçekleşme zamanı ne vakit diye o saatten/kıyametten soruyorlar. De ki: 'Onun bilgisi yalnız Rabbim katındadır, vaktinde onu açıklayacak/gerçekleştirecek sadece O'dur. O (saat olayı) göklere ve yere ağır bastı. Size ansızın baskın yapar. Sanki ondan, ısrarla sorup haberdarmışsın gibi sana soruyorlar. De ki: 'Onun bilgisi ancak Allah katındadır, ne var ki insanların çoğu bilmiyorlar."

Meâl/188: "De ki: 'Allah'ın dilediği başka kendime ne bir yarar sağlayabilirim ne de bir zarar verebilirim. Gaybı bilseydim elbette hayır olan şeyleri çoğaltmak isterdim. Bana kötülük dokunmamıştır. Ben inanan bir toplum için sadece bir uyarıcı ve bir müjdeciyim."

1- Bkz. Bakara, âyet, 3.

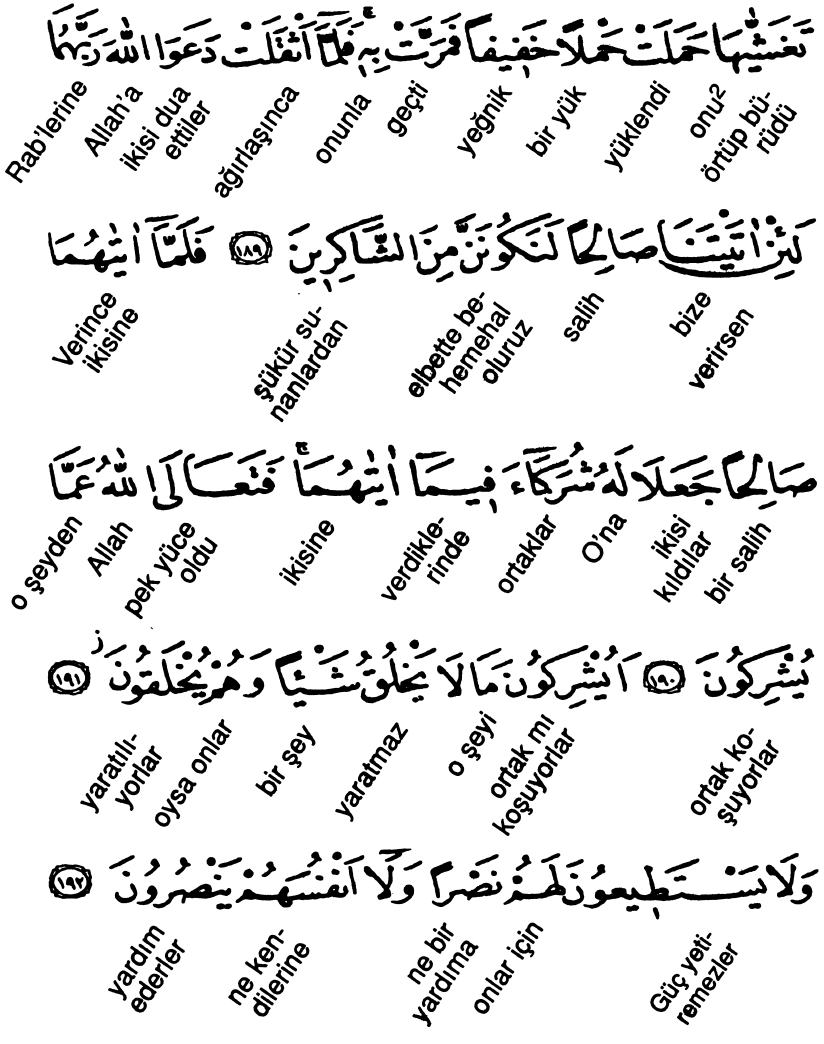

Meâl/189: "O, o zat ki sizi bir tek candan yarattı eşini de, eşine ısınması için ondan meydana getirdi. Onu (eşini) bürüyünce (onunla ilişkiye girince) kadın hafif bir yük yüklendi (gebe kaldı), bir süre böyle geçti, kadın ağırlaşınca ikisi birlikte Rab'leri Allah'a dua ettiler: Bize sâlih[3] (bir çocuk) verirsen elbette behemehal şükürler sunanlardan oluruz."

Meâl/190: "(Allah) ikisine salih bir çocuk verince kendilerine verdiklerinde O'na ortaklar yaptılar. Allah onların ortaklık koştuklarından yücedir."

Meâl/191: "Hiçbir şey yaratmayan ve kendileri yaratılıp durmakta olan şeyleri mi ortak koşuyorlar?"

Meâl/192: "Oysa ne onlara bir yardıma güç yetirebilirler ne de kendilerine yardım edebilirler."

2- ilişkiye girince (Celaleyn, I, 147).
3- iyi=hılketi düzgün=yarayışlı

وَإِن تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ لَا يَتَّبِعُوكُمْ ۚ سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ

size eşittir size uymazlar doğru yola onları çağırırsanız

أَدَعَوْتُمُوهُمْ أَمْ أَنتُمْ صَامِتُونَ ﴿١٩٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ

dışında/ berisinde yakarıyorsunuz cidden o kimseler susanlarsınız yoksa siz onları çağırdınız mı?

اللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَالُكُمْ ۖ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِن كُنتُمْ

iseniz size cevap vermek istesinler kendilerini çağırın emsâliniz kullardır Allah'ın

صَادِقِينَ ﴿١٩٤﴾ أَلَهُمْ أَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَا ۖ أَمْ لَهُمْ أَيْدٍ يَبْطِشُونَ بِهَا ۖ

onlarla tutuyorlar eller yoksa var mıdır onlar için onlarla yürüyorlar ayaklar Var mıdır onlar için doğru sözlüler

أَمْ لَهُمْ أَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَا ۖ أَمْ لَهُمْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا ۗ

onlarla işitiyorlar kulaklar yoksa varmıdır onlar için onlarla görüyorlar gözler yoksa varmıdır onlar için

قُلِ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ كِيدُونِ فَلَا تُنظِرُونِ ﴿١٩٥﴾

bana[4] süre vermeyin bana tuzak kurun sonra ortaklarınızı de ki çağırın

Meâl/193: "Kendilerini doğru yola çağırırsanız size uymazlar! Onları çağırdınız mı yoksa siz sustunuz mu? (Farketmez) size (karşı durumları) birdir."
Meâl/194: "Gerçekten Allah'ın berisinden çağırıp durduklarınız sizler gibi kullarıdır. Eğer doğru sözlüler iseniz haydi onları çağırın size cevap vermeğe yeltensinler."
Meâl/195: "Onların sayesinde yürüyecekleri ayakları mı var? Yoksa sayesinde tutacakları elleri mi var? Yoksa kendisiyle görecekleri gözleri mi var? Yoksa sayesinde işitecekleri kulakları mı var? De ki: Çağırın ortaklarınızı, sonra tuzak kurun bana, bana göz açtırmayın!"

4- Göz açtırmayın bana, aldırmam size (Nesefi, 91).

إِنَّ وَلِيِّيَ ٱللَّهُ ٱلَّذِي نَزَّلَ ٱلْكِتَٰبَ وَهُوَ يَتَوَلَّى ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١٩٦﴾

Gerçekten benim Velim1 / Allah'tır / O ki / Kitabı / indirdi / O / üstlenir / salihleri

وَٱلَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَكُمْ وَلَآ

değil / size / yardıma / güç yetiremezler / O'nun dışında / tapıyorsunuz / oysa o kimseler

أَنفُسَهُمْ يَنصُرُونَ ﴿١٩٧﴾ وَإِن تَدْعُوهُمْ إِلَى ٱلْهُدَىٰ لَا يَسْمَعُوا۟

duymazlar / doğru yola / onları / çağırırsanız / yardım ederler / kendilerine

وَتَرَىٰهُمْ يَنظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٩٨﴾ خُذِ ٱلْعَفْوَ

affı / tut / görmüyorlar / oysa onlar / sana / bakıyorlar / onları / görürsün

وَأْمُرْ بِٱلْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ ٱلْجَٰهِلِينَ ﴿١٩٩﴾ وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ

seni / dürterse / eğer / o cahillerden / yüz çevir / iyiliği / emret

Meâl/196: "Benim Velim, o kitabı indiren Allah'tır. O, iyi kişileri üstlenir/görüp-gözetir."

Meâl/197: "Oysa O'nun dışında tapmakta olduklarınız size yardıma güç yetiremezler ve kendilerine de yardım edemezler."

Meâl/198: "Onları doğru yola çağırırsanız duymazlar. Onları sana bakıyorlar (gibi) görürsün oysa görmezler."

Meâl/199: "Affı tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir."

1- dostum, koruyanım.

مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۚ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٠٠﴾ إِنَّ

kesin / pek iyi bilendir / pek iyi duyandır, / çünkü O / Allah'a / hemen sığın / bir fit / şeytandan

الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ

onlar / işte o anda / hatırlarlar / şeytandan / bir tayf/bir vesvese / onlara dokunduğunda / sakındılar / o kimseler

مُبْصِرُونَ ﴿٢٠١﴾ وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ ﴿٢٠٢﴾

kısmazlar / sonra azgınlığın içine / onları çekerler / kardeşleri / görürler

وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ بِآيَةٍ قَالُوا لَوْلَا اجْتَبَيْتَهَا ۚ قُلْ إِنَّمَا أَتَّبِعُ مَا يُوحَىٰ

vahyediliyor / o şeye / uyarım / ancak / de ki / onu / derleseydin ya / derler / bir âyet / onlara / getirmediğinde

إِلَيَّ مِن رَّبِّي ۚ هَٰذَا بَصَائِرُ مِن رَّبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ

bir toplum için / bir rahmet / bir kılavuzluk / Rabbinizden / basiretler / işte / Rabbim'den / bana

Meâl/200: "Sana, şeytandan bir fit dokunursa hemen Allah'a sığın. Cidden Allah pek iyi duyandır, pek iyi bilendir."

Meâl/201: "Gerçekten sakınanlar, kendilerine şeytandan bir vesvese dokunduğunda (Allah'ı) hatırlarlar. İşte o anda onlar görürler."

Meâl/202: "(Şeytanların) kardeşleri[2] kendilerini azgınlığın içine sürüklerler sonra da geri durmazlar."

2- yoldaşları

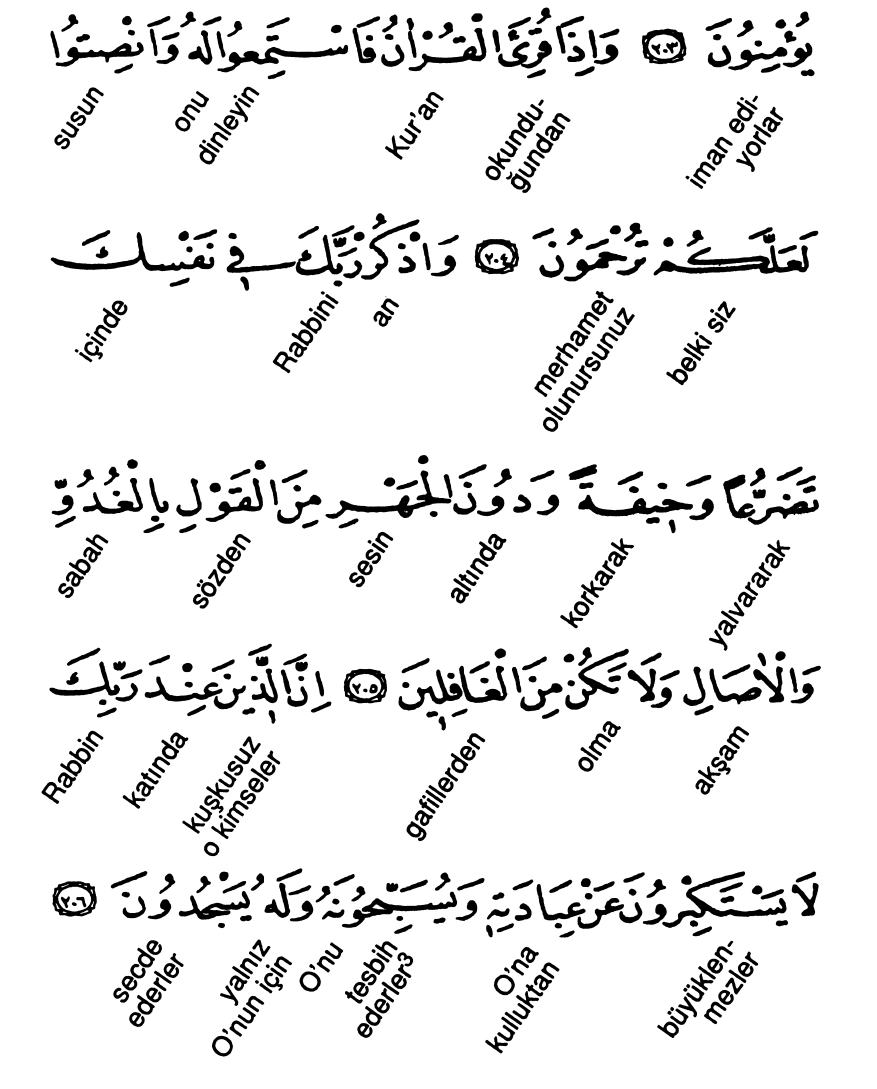

Meâl/203: "Kendilerine (istekleri doğrultusunda) bir âyet getirmediğinde 'onu derleseydin ya' derler. De ki: 'Ben, ancak Rabbimden bana gelene uyarım. Bu (Kur'an), Rabbinizden gelen basiretlerdir, inanan bir toplum için bir kılavuz, bir rahmettir."

Meâl/204: "Kur'an okunduğunda onu dinleyin ve susun ki rahmete mazhar kılınasınız."

Meâl/205: "Rabbini içinden yalvararak ve korkarak yüksek olmayan bir sesle sabah-akşam an, gafillerden olma."

Meâl/206: "Kuşkusuz Rabbinin katındakiler O'na kulluktan kibirlenmezler, O'nu ululadırlar ve yalnız O'nun için secde ederler."

3- O'nu, zatına yaraşmayan nitelemelerden arındırırlar, ululadırlar (Celaleyn, I, 148).

ENFÂL SÛRESİ[1]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْأَنفَالِ ۖ قُلِ الْأَنفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ ۖ فَاتَّقُوا اللَّهَ

Allah'tan / öyle ise / sakının / peygam-berin / Allah'ın, / ganimetler / de ki / enfâl[2]-dan/gani-metlerden / sana / soruyor-lar

وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ ۖ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ

müminler / iseniz / peygam-berine / Allah'a / itâat edin / aranızda olanı / düzeltin

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ ①

okundu-ğunda / kalpleri / ürperir / Allah / anıldığın-da / o kimse-ler ki / müminler / ancak

Meâl/1: "Sana ganimetlerden soruyorlar. De ki: 'Ganimetler Allah ve peygamber içindir, Allah'tan sakının ve aranızda olanları düzeltin, inanan kimselerseniz Allah'a ve peygamberine itâat edin."

1- Medine döneminde indirilen sûre, mushaftaki tertibe göre sekizinci, indiriliş sırasına göre ise doksan üçüncü sûredir. Âyet sayısı yetmiş altı, kelime sayısı 1231, harf sayısı ise 5294'tür. Genellikle Bedir savaşı ve bu savaşta alınan ganimetler konu edinilir.

2- 'Enfâl' lugatta bir asıl üzerine eklenen şey anlamına gelen 'nefl' kelimesinin çoğuludur. Farz görevler üzerine ilaveten kılınan namazlara, tutulan oruçlara, yapılan mâlî yardımlara... ve toruna da bu münâsebetle nâfile denmiştir. Burada, Allah'ın ihsanları, lutufları anlamında savaş ganimetleri demektir. (Nesefi, II, 93, Kurtubî, el-Cami, VII, 361, E. H. Yazır, H. D. K. D. IV, 2364, H. B. ÇANTAY, I, 253).

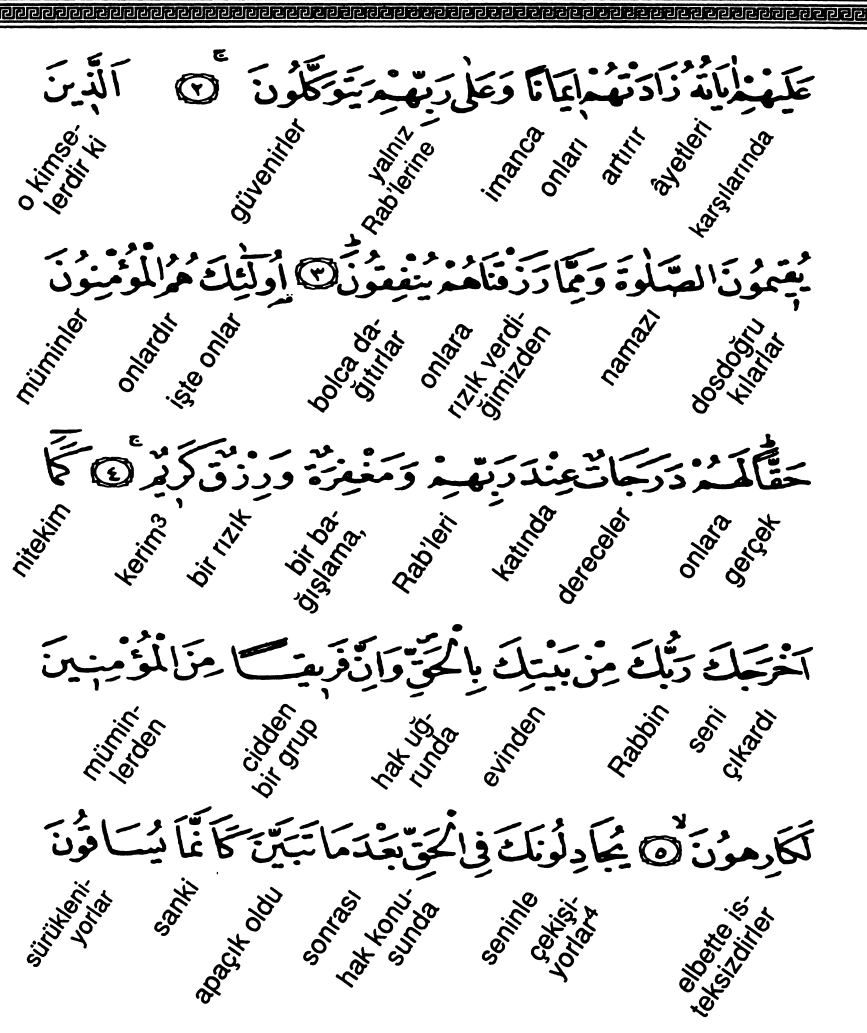

Meâl/2: "Müminler ancak o kimselerdir ki Allah anıldığında kalpleri ürperir, karşılarında âyetleri okunduğunda bu imanlarını artırır ve yalnız Rab'lerine güvenirler."
Meâl/3: "Namazı dosdoğru kılarlar ve kendilerine verdiğimiz rızıklardan (Allah için) bolca dağıtırlar."
Meâl/4: "İşte onlar! Onlardır gerçek iman sahibi müminler. Onlara Rab'leri katında dereceler, mağfiret ve kerim=bitmez-tükenmez bir rızık vardır."
Meâl/5: "Nitekim Rabbin seni hak uğrunda (savaşmak için) evinden çıkarmıştı. Cidden müminlerden bir grup isteksizdirler."

3- sınırsız-süresiz, derdi-belası bulunmayan, sırf hayır olan bir rızık.
4- Burada sözü edilen çekişme Bedir Savaşına tekaddüm eden günlerde Şam'dan gelmekte olan ticaret kervanı üzerine mi yoksa Kureyş ordusu üzerine mi gidilmesi hususunda yapılan tartışmalardır. Neticede savaşa karar verildi ve bilindiği gibi müslümanlar Bedir savaşını kazandı. Müteakip ayetler bu öz bilgi çerçevesinde okunursa kavranmalarında bir sıkıntı kalmaz. S.G.

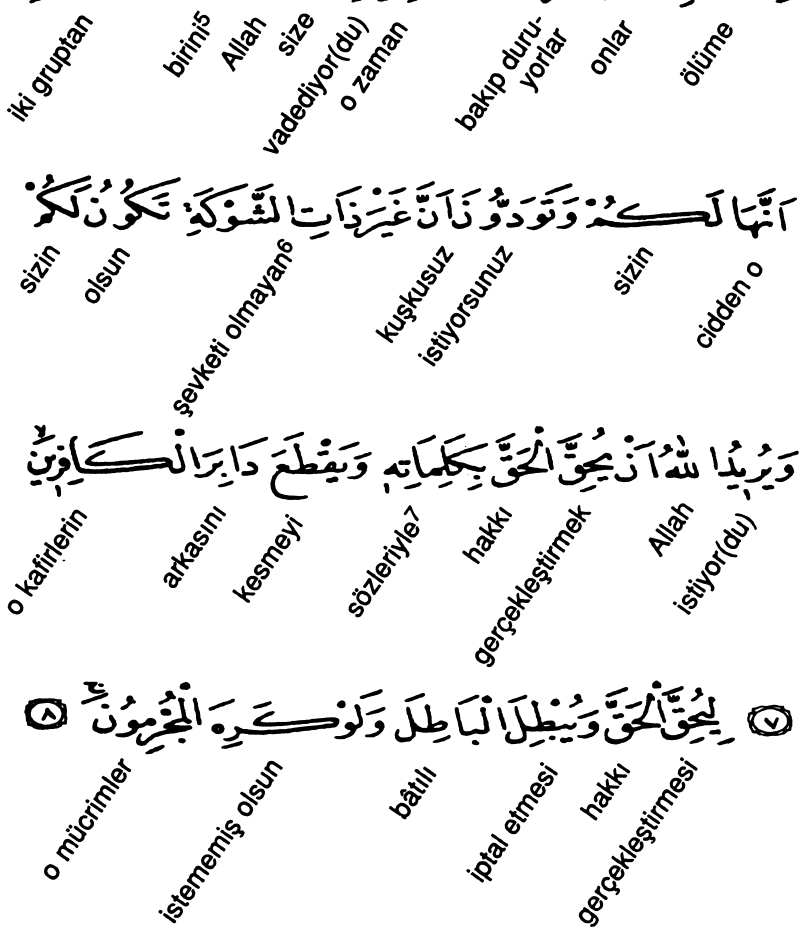

Meâl/6: "(Gerçek) apaçık ortaya çıktıktan sonra bile sanki onlar göz göre göre ölüme sürükleniyorlarmış gibi hak konusunda seninle çekişiyorlardı."
Meâl/7: "O zaman Allah size, iki gruptan birini, kesinlikle o sizin olacak diye vadediyordu. Siz ise güçlü olmayanın sizin olmasını arzuluyordunuz. Allah ise kelimeleriyle hakkı ortaya çıkarmayı ve o kafirlerin arkasını kesmeyi murat buyuruyordu."
Meâl/8: "Ki, o mücrimler (o müşrikler) istemese de hakkı gerçekleştirmesi batılı da iptal etmesi/ortadan kaldırması için istiyordu."

5- Kervan veya kureyş ordusu(Celaleyn, 1, 149).
6- Güç ve silahı olmayan ticaret kervanı (Nesefi, II, 95).
7- Güçlü ve silahlı kişilerle savaşılmasına dair indirdiği vahyleriyle (a.g.e.a.y.)

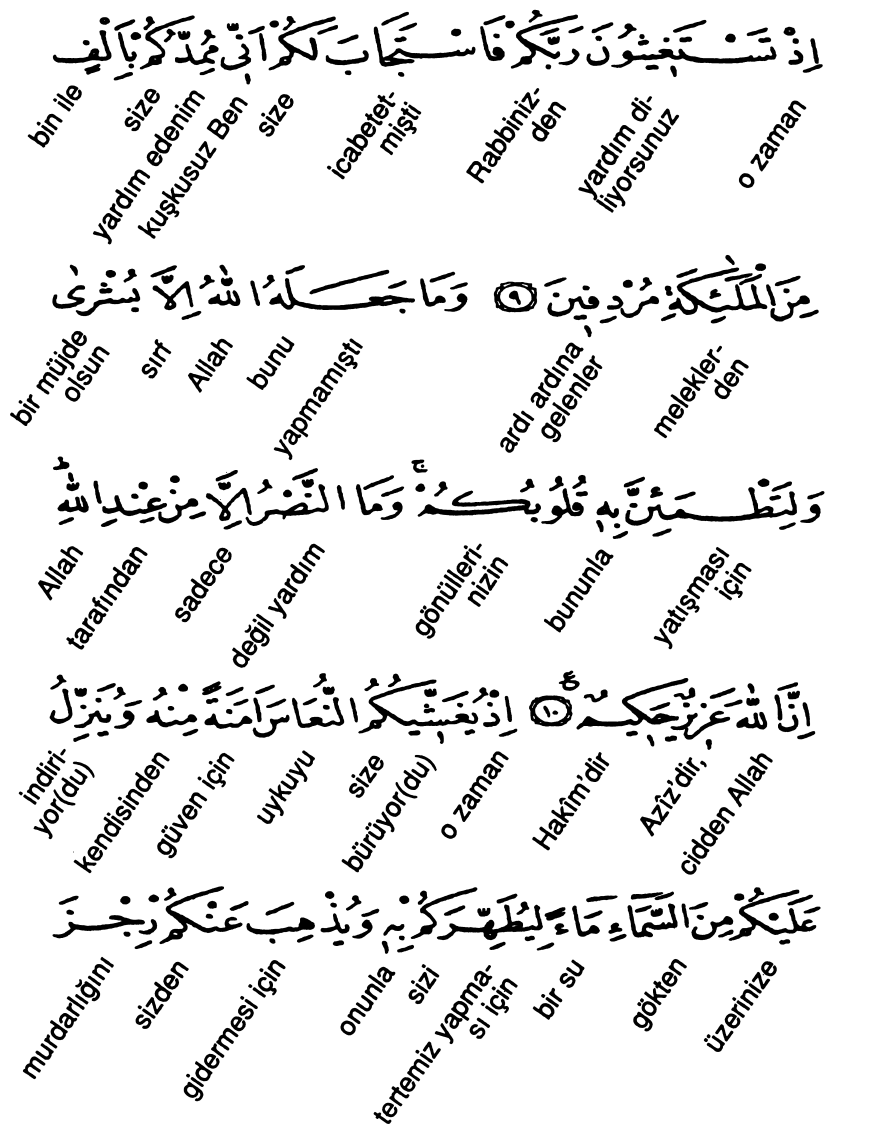

Meâl/9: "O zaman Rabbinizden yardım istiyordunuz. Bunun üzerine: 'Kuşkusuz ben size meleklerden ardı ardına bin tanesiyle yardım edeceğim' diye duanızı kabul etmişti."

Meâl/10: "Allah bunu sırf bir müjde olsun ve gönüllerinizin bununla yatışması için yapmıştı. Yardım yalnız ve yalnız Allah tarafındandır. Cidden Allah Azîz'dir, Hakîm'dir."

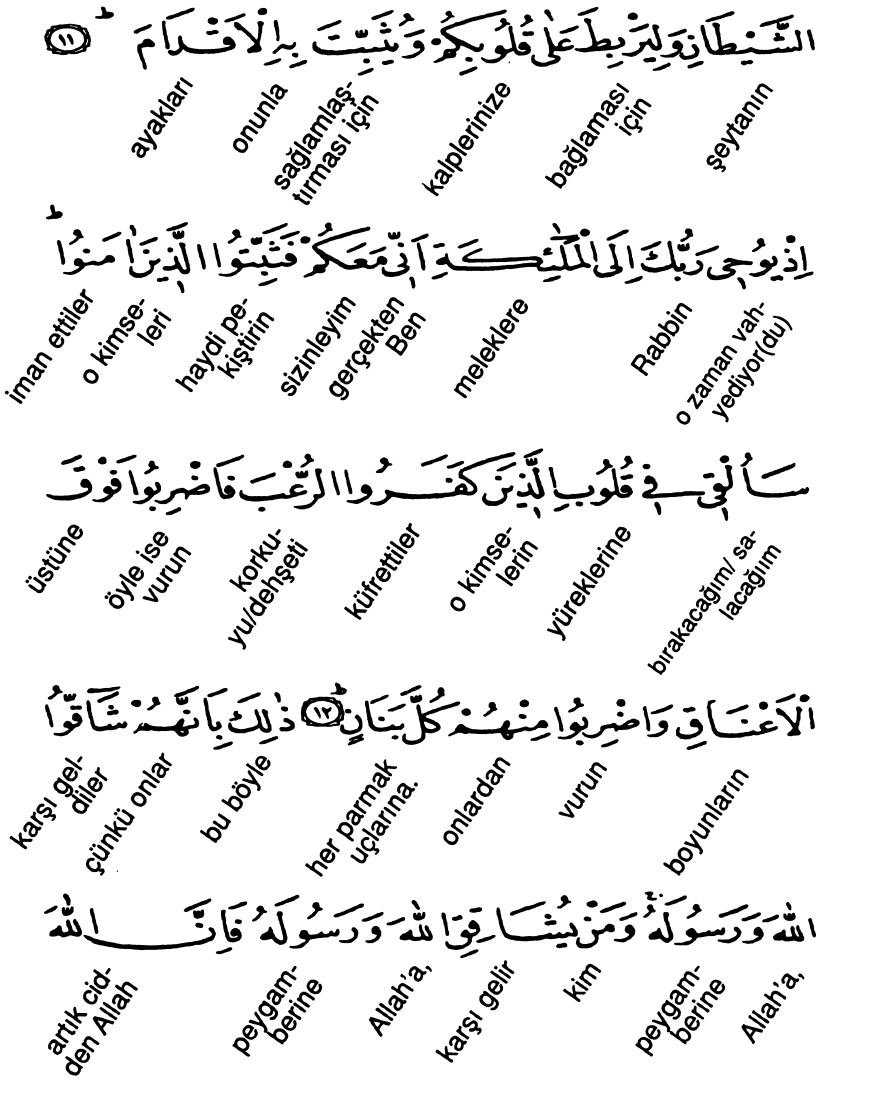

Meâl/11: "O zaman kendisinden bir güven olmak üzere size hafif uykuyu bürüyordu. Sayesinde sizi tertemiz yapması, sizden şeytanın murdarlığını gidermesi, (kesin inancı, sabrı[1]) gönüllerinize bağlaması ve onunla ayaklar(ınız)ı sağlamlaştırması için üzerinize gökten bir su indiriyordu."

Meâl/12: "O zaman Rabbin meleklere vahyediyordu: Hakikaten Ben sizinleyim, haydi iman edenleri pekiştirin, o küfredenlerin yüreklerine korku salacağım! Haydi vurun boyunların üstüne, vurun onların bütün parmaklarına."

1- Celaleyn, 1, 149).

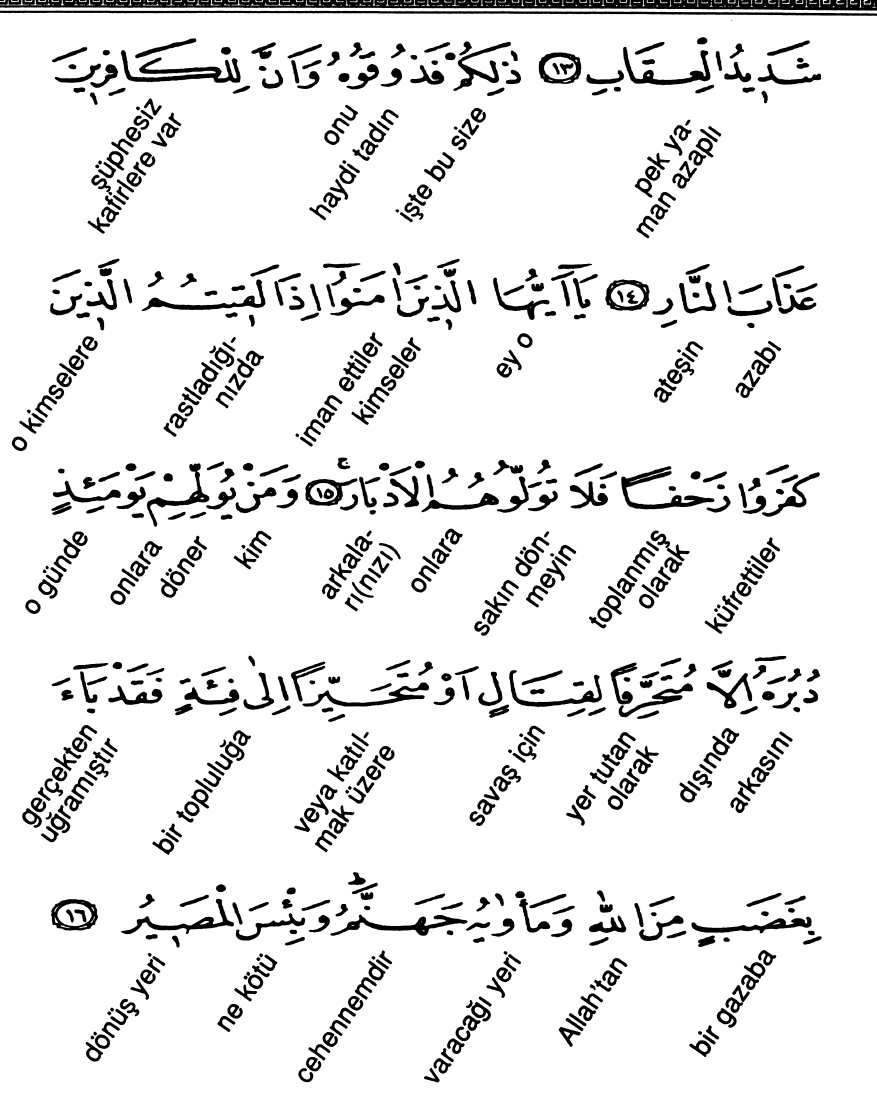

Meâl/13: "İşte bu böyle! Çünkü onlar Allah'a ve peygamberine karşı geldiler. Kim Allah'a ve peygamberine karşı gelirse (bilsin ki) cidden Allah pek yaman azaplıdır."

Meâl/14: "İşte bu (anlatılanlar) size! Haydi tadın onu! Kuşkusuz o kafirlere bir de ateşin azabı var."

Meâl/15: "Ey o iman edenler! Toplu konumdaki kafirlere rastladığınızda sakın onlara arkalarınızı dönmeyin."

Meâl/16: "Böyle bir günde -savaşmak için yer tutmak veya bir başka topluluğa katılmak dışında- kim onlara arkasını dönerse gerçekten Allah'tan bir gazaba uğramıştır, varacağı yer cehennemdir. Ne kötü dönüş yeri!"

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ ۚ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ

attığında atmadın onları öldürdü Allah ancak onları öldürme-diniz

وَلَٰكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ ۚ وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءً حَسَنًا ۚ

güzel bir sınav kendinden müminleri sınaması için attı Allah ancak

إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾ ذَٰلِكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ مُوهِنُ كَيْدِ

tuzağını zayıflatandır kuşkusuz Allah işte bu size iyi bilendir iyi duyan-dır, cidden Allah

الْكَافِرِينَ ﴿١٨﴾ إِن تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمُ الْفَتْحُ ۖ وَإِن تَنتَهُوا

son veri-seniz hüküm size işte gerçek-ten geldi hüküm[2] is-tiyorsanız o kafirle-rin

فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ وَإِن تَعُودُوا نَعُدْ ۚ وَلَن تُغْنِيَ عَنكُمْ فِئَتُكُمْ

toplulu-ğunuz sizden asla gi-dermez döneriz dönerseniz sizin için hayırlıdır o

Meâl/17: "Onları siz öldürmediniz ancak Allah öldürdü. Attığında sen atmadın ancak Allah attı. (Bunu) müminleri, tarafından güzel bir sınavla denemesi için (yaptı). Cidden Allah, iyi duyandır, iyi bilendir."

Meâl/18: "İşte bu (gördükleriniz) size! Şu da var gerçekten Allah o kafirlerin tuzağını[1] zayıflatandır."

1- onların önlemlerini (E.H. Yazır, IV, 2379).

2- Celaleyn, I, 150. Âyetin mâfâdı, 'feth'in hüküm ile kaza ile yorumuna daha elverişli olduğundan biz de meâlimizde bu yorumu tercih ettik. Bundan sonraki âyet ile yeni bir konu ele alınmaktadır. Âyetin sonuna ayın secavendinin=konu bitiş işareti konulması da bu yorumun bir başka teyid belgesidir. S.G.

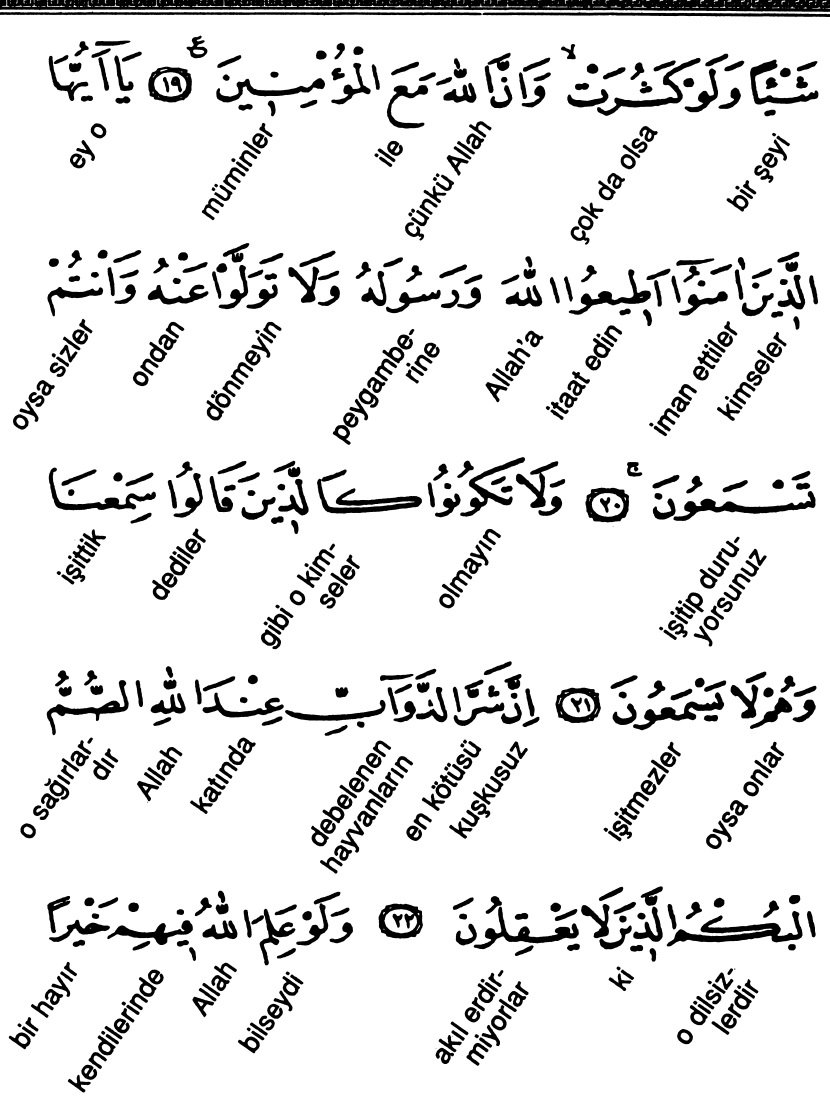

Meâl/19: "(Ey kafirler) hüküm/karar istiyorsanız işte gerçekten size hüküm geldi. (savaşmaktan) vazgeçerseniz bu sizin hayrınızadır. Dönerseniz döneriz. Topluluğunuz çok olsa da sizden asla hiçbir seyi gideremez. Çünkü Allah müminlerle beraberdir."

Meâl/20: "Ey o iman edenler! Allah'a ve peygamberine itâat edin, sizler işitip durduğunuz halde ondan dönmeyin."

Meâl/21: "İşitmedikleri halde 'işittik' diyenler gibi olmayın."

Meâl/22: "Kuşkusuz debelenen hayvanların Allah katında en kötüsü akıllarını işletmeyen o sağırlardır, o dilsizlerdir."

لَاَسْمَعَهُمْ وَلَوْ اَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾

yüz çevirenler | onlar | elbette dönerlerdi | onlara işittirseydi | onlara | elbette işittirirdi

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلّٰهِ وَلِلرَّسُولِ اِذَا دَعَاكُمْ

sizi çağırdığında | peygambere | Allah'a | icabet edin | iman ettiler | ey o kimseler

لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَاَنَّهُ اِلَيْهِ

O'na | kuşkusuz O, | ve kalbi | kişi | arasına | girer | cidden Allah | bilin ki | size | hayat verir | o şeye

تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا

zulmettiler | o kimselere | kesin dokunmaz | bir fitneden | sakının | toplanılacaksınız.

مِنْكُمْ خَاصَّةً وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٥﴾

yaman azaplıdır | cidden Allah | bilin ki | özellikle | içinizden

Meâl/23: "Allah, kendilerinde bir hayır olduğunu bilseydi elbette onlara işittirirdi. Onlara işittirseydi onlar yüz çevirenler olarak dönüp giderlerdi."

Meâl/24: "Ey o iman edenler! Sizi, size hayat verecek şeye çağırdığında Allah'a ve peygambere icabet edin[3]. Bilin ki cidden Allah kişi ile kalbi arasına girer, kuşkusuz O, yalnız O'na (O'nun huzurunda) toplanılacaksınız."

Meâl/25: "Ve içinizden sadece zulüm yapmış olanlara dokunmakla kalmayacak bir fitneden sakının. Bilin ki cidden Allah pek yaman azaplıdır."

3- Bu çağrıya uyun.

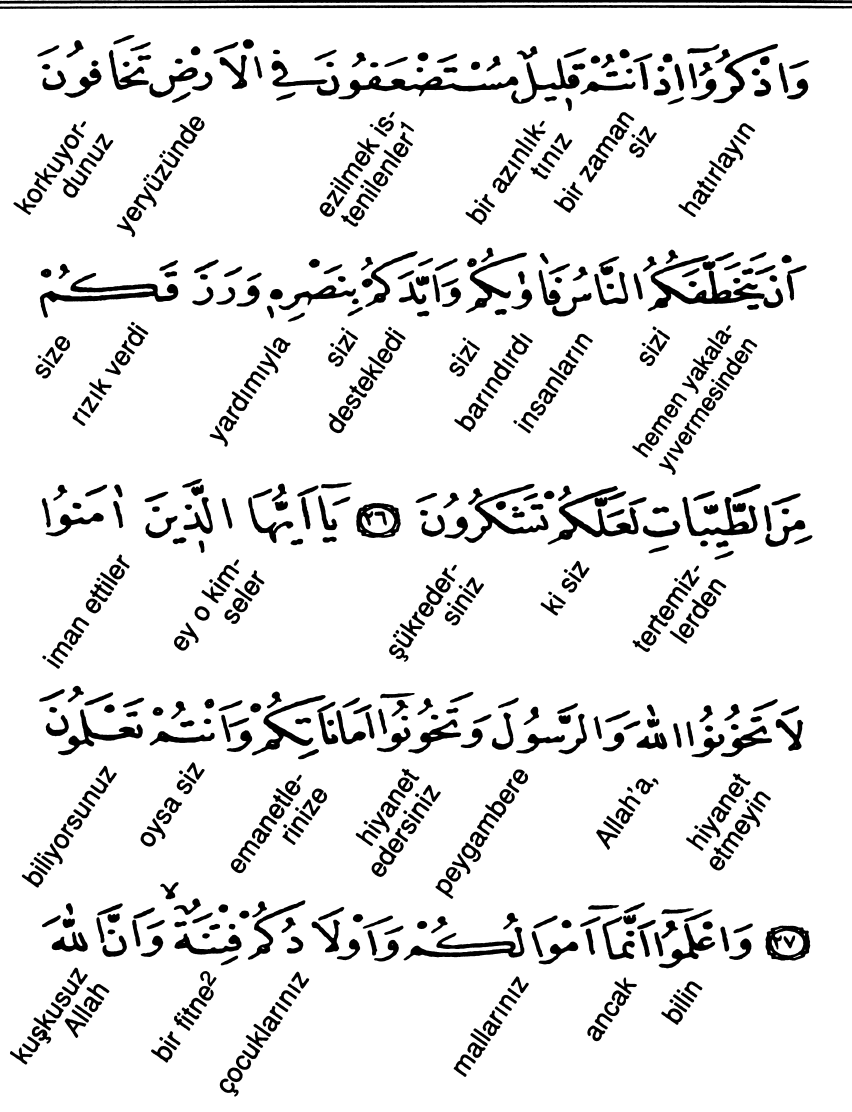

Meâl/26: "Hatırlayın bir zaman siz, yeryüzünde ezilmek istenilen bir azınlıktınız, insanların sizi süratle yakalamasından korkuyordunuz. Derken (Allah) sizi barındırdı, sizi yardımıyla destekledi ve size tertemiz (ganimet)lerden rızık verdi, ki siz şükredesiniz."

Meâl/27: "Ey o iman edenler! Allah'a ve peygambere hiyanet etmeyin ki sonra siz bile bile kendi emanetlerinize hiyanet etmiş olursunuz."

1- hırpalananlar (E. H. YAZIR, IV, 2386).

2- günaha sürüklenme, dolayısıyla azaba düşme vesilesi veya Allah'ın sınav araçlarıdır (Nesefi, II, 100, 101).

عِندَهُۥٓ أَجۡرٌ عَظِيمٞ ٢٨ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تَتَّقُواْ ٱللَّهَ

Allah'tan korkarsanız iman ettiler ey o kimseler azametli ödül katında

يَجۡعَل لَّكُمۡ فُرۡقَانٗا وَيُكَفِّرۡ عَنكُمۡ سَيِّـَٔاتِكُمۡ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡۗ

sizin için bağışlar günahlarınızı sizden siler bir furkan[3] size kılar

وَٱللَّهُ ذُو ٱلۡفَضۡلِ ٱلۡعَظِيمِ ٢٩ وَإِذۡ يَمۡكُرُ بِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ

küfre sapmışlardı o kimseler sana tuzak kuruyordu bir zaman büyük sahib-i lutuftur Allah

لِيُثۡبِتُوكَ أَوۡ يَقۡتُلُوكَ أَوۡ يُخۡرِجُوكَۚ وَيَمۡكُرُونَ وَيَمۡكُرُ ٱللَّهُۖ

Allah tuzak kuruyordu tuzak kuruyolardı veya çıkarmaları için seni veya öldürmeleri seni tutup bağlamaları

وَٱللَّهُ خَيۡرُ ٱلۡمَٰكِرِينَ ٣٠ وَإِذَا تُتۡلَىٰ عَلَيۡهِمۡ ءَايَاتُنَا

âyetlerimiz karşılarında okunduğunda tuzak kuranların en hayırlısıdır Allah ise

Meâl/28: "Bilin ki ancak mallarınız ve çocuklarınız birer sınavdır. Kuşkusuz Allah, O'nun katında azametli bir ödül vardır."

Meâl/29: "Ey o iman edenler! Allah'tan korkarsanız size furkan/yardım bahşeder, sizden günahlarınızı siler, sizin için mağfirette bulunur. Allah büyük lutuf sahibidir."

Meâl/30: "Küfre sapmış olanlar bir zaman seni tutup bağlamaları veya seni öldürmeleri yahut seni (Mekke'den) çıkarmaları için tuzak kuruyorlardı. Onlar tuzak kurarlarken Allah da kuruyordu! Allah ise tuzak kuranların en hayırlısıdır."

3- yardım bahşeder. Çünkü hakla batılın, iyi ile kötünün arası bu yardım sayesinde, Allah'ın bahşedeceği zafer sayesinde gerçekleşir (Nesefi, II, 101).

قَالُوا قَدْ سَمِعْنَا لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هَٰذَا إِنْ هَٰذَا إِلَّا

demişlerdi gerçekten işittik istesek elbette söyleriz gibisini bunun değil bu sadece

أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَٰذَا هُوَ

masalları öncekilerin bir zaman demişlerdi ey Allah! ise bu O

الْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ

gerçek katından yağdır üzerimize taş gökten

أَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٢﴾ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ

veya getir bize bir azap acıtan değildi Allah onlara azap edecek iken sen

فِيهِمْ ۚ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿٣٣﴾

içlerinde değildi Allah onlara azap eden iken onlar istiğfar ediyorlar

Meâl31: "Karşılarında âyetlerimiz okunduğunda şöyle demişlerdi: 'Gerçekten dinledik, istesek bunun aynısını cidden biz de söyleriz, bu başka değil sadece öncekilerin masalları!"

Meâl/32: "Bir zaman da şöyle demişlerdi: 'Ey Allah! Eğer bu senin katından gelmiş bir gerçek ise üzerimize gökten taş yağdır veya bize acı veren bir azap getir."

Meâl/33: "Oysa sen içlerinde iken Allah onlara azap edecek değildi. Onlar istiğfar ederlerken yine Allah kendilerine azap edecek değildi."

وَمَا لَهُمْ أَلَّا يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ

Mescid-i / menediyorlar / onlar / Allah / onlara azap etmeyecek / hem neleri var ki

الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَهُ ۚ إِنْ أَوْلِيَاؤُهُ إِلَّا الْمُتَّقُونَ

müttakiler / sadece / değil velileri / velileri[1] / oysa değillerdi / Haram'dan

وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ

namazları / olmadı / bilmiyorlar / pek çoğu onların / ne var ki

عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءً وَتَصْدِيَةً ۚ فَذُوقُوا الْعَذَابَ

o azabı / haydi tadın / el çırpmak / ıslık çalmak, / sadece / evin / huzurunda

بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنْفِقُونَ

bol bol harcıyorlar / küfre saptılar / kuşkusuz o kimseler / kürfediyorsunuz / idiniz / yüzünden o şey

Meâl/34: "Hem ne (değer)leri var ki Allah kendilerine azap etmesin!? Mescid-i Haram'dan menediyorlar. Oysa hizmetine ehil değiller. Hizmetine ehil olanlar başkası değil sadece müttakilerdir. Ne var ki onların pek çoğu bilmiyorlar."

Meâl/35: "Evin[2] huzurunda namazları ise sadece ıslık çalmak ve el çırpmaktan ibarettir. Haydi yapageldiğiniz küfür yüzünden tadın o azabı."

1- dostları, himayecileri, ona hizmete layık görülenleri.

2- Beytullah'ın.

Meâl/36: "Kuşksuz küfre sapmış olanlar, Allah yolundan menetmeleri için mallarını bol bol harcarlar. Yine onları bol bol sarfedecekler. Sonra o harcadıkları kendilerine hasret=yürek acısı olacak, ardından yenilecekler. Küfredenler cehenneme sürülecekler."

Meâl/37: "(Bunu) murdarı temizden ayıklaması, murdarı, kimini kiminin üzerine koyup bu birbiri üstüne koyduklarının hepsini yığsın ve topunu cehennemin içine koysun diye! İşte onlar! Onlardır hüsrana uğrayanlar."

كَفَرُوٓا۟ إِن يَنتَهُوا۟ يُغْفَرْ لَهُم مَّا قَدْ سَلَفَ ۖ وَإِن يَعُودُوا۟

küfrettiler / son verirlerse / bağışlanır / o şey kendileri için / geçmişte oldu / dönerlerse

فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾ وَقَٰتِلُوهُمْ حَتَّىٰ

gerçekten geçti / kanunu / öncekilerin / savaşın / onlarla / ta ki

لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ ٱلدِّينُ كُلُّهُۥ لِلَّهِ ۖ فَإِنِ ٱنتَهَوْا۟

bir fitne / kalmasın / olsun / din / tamamı / Allah'ın / son verirse

فَإِنَّ ٱللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾ وَإِن تَوَلَّوْا۟ فَٱعْلَمُوٓا۟

pek iyi görendir / yapıyorlar / o şeyi cidden Allah / dönerlerse / bilin ki

أَنَّ ٱللَّهَ مَوْلَىٰكُمْ ۚ نِعْمَ ٱلْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ ٱلنَّصِيرُ ﴿٤٠﴾

cidden Allah / Mevlâ'nızdır / ne güzel Mevlâ/sâhip / ne güzel / yardım eden

Meâl/38: "O küfredenlere söyle: Son verirlerse geçmişte olan kendileri için bağışlanır. Dönerlerse gerçekten öncekilerin yasası geçmişti[3]."
Meâl/39: "Fitne kalmayıp din tamamıyla Allah'ın oluncaya değin onlarla savaşın. Son verirlerse gerçekten Allah yapageldiklerini pek iyi görendir."
Meâl/40: "Dönerlerse bilin ki Allah Mevlâ'nızdır. Ne güzel Mevlâ! Ne güzel yardım eden!"

3- Küfürlerini sürdürürlerse öncekilere uygulanan ilâhî kanunlar onlara da uygulanır, onlar helak edildikleri gibi bunlar da helak edilirler, bunu bilsinler.

وَاعْلَمُوٓا أَنَّمَا غَنِمْتُم مِّن شَيْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُۥ وَلِلرَّسُولِ

peygamber için | beşte biri | gerçekten Allah için | bir şeyden | ganimet aldınız | ancak | bilin ki

وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ

yolda kalmış | yoksullar | yetimler | yakınlık sahibi için

إِن كُنتُمْ ءَامَنتُم بِاللَّهِ وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ

günü ayrılış[1] | kulumuza | indirdiğimize | Allah'a | iman etmişsiniz | iseniz

يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ ۗ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤١﴾ إِذْ أَنتُم

o zaman siz | pek güçlüdür | her şeye karşı | Allah | iki toplum | karşılaştı | günde

بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُم بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَىٰ وَالرَّكْبُ

kervan ise | uzak | vadinin kıyısında | onlar ise | yakın | vadinin kenarında[2]

Meâl/41: "Allah'a, hak ve bâtılın ayrılış günü ile iki topluluğun karşılaştığı günde kulumuza indirdiğimize inanmışsanız bilin ki ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte biri Allah'ın, peygamberinin, yakınlık sahibinin, yetimlerin, yoksulların, yolda kalmışlarındır. Allah her şeye karşı pek güçlüdür."

1- Furkan günü, Bedir savaşında hak ile bâtılın ayrıldığı gün (Celaleyn, 1, 152).
2- Medine'ye yakın yamaçta (Nesefi, II, 104, Celaleyn, 1, 152).

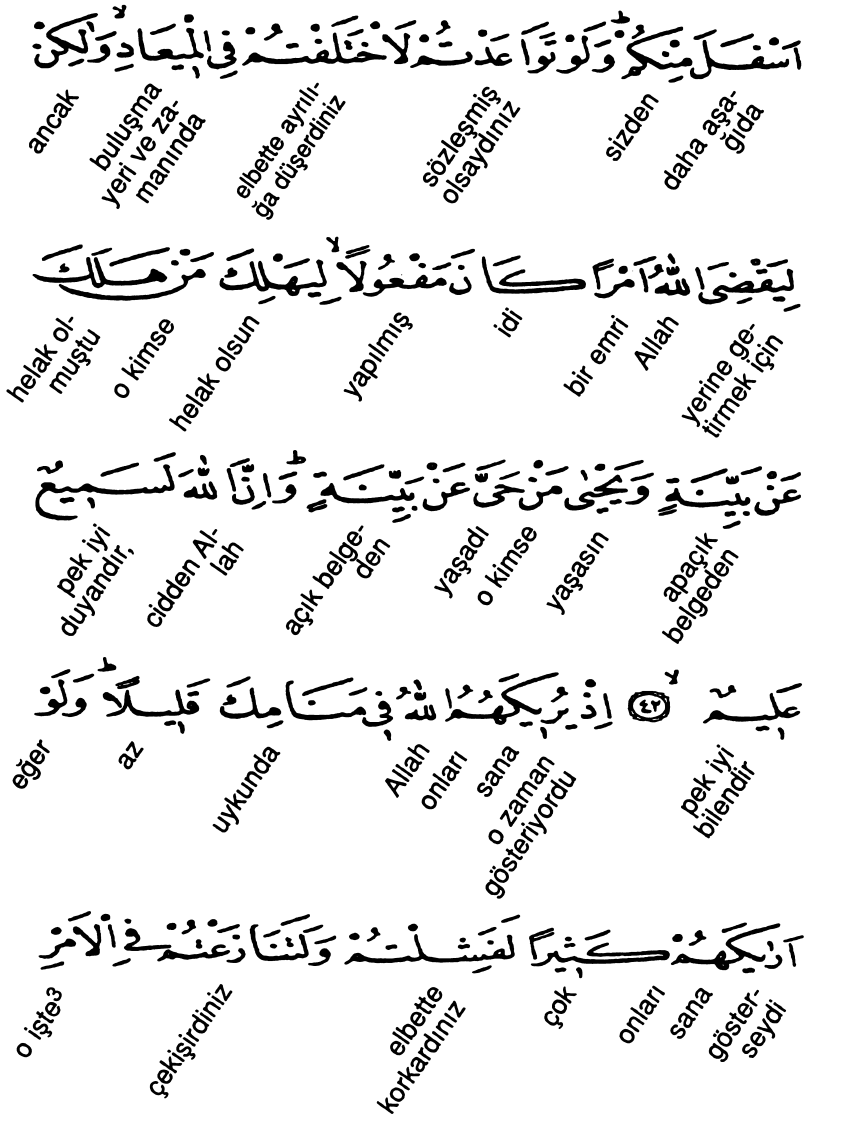

Meâl/42: "O zaman siz vadinin yakın bir kenarında iken onlar vadinin uzak kıyısında, kervan ise sizin daha altınızda idiler. Eğer miâd=süresi ve yeri belirli bir yerde sözleşmiş olsaydınız elbette ayrılığa düşerdiniz. Ancak Allah (ezelde, ilminde) yapılmış (bitmiş) bir işi yerine getirmek (gerçekleştirmek) için (iki toplumu karşılaştırdı) ki helak olan açık bir belge(yi gözlemlemesi) ile helak olsun, yaşayan da açık bir belge(yi gözlemlemesi) ile yaşasın. Kuşkusuz Allah pek iyi duyandır, pek iyi bilendir."

3- savaşma konusunda.

وَلَٰكِنَّ اللَّهَ سَلَّمَ ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤٣﴾

sinelerin özünü pek iyi bilendir çünkü O selamete çıkardı Allah ama

وَإِذْ يُرِيكَهُمُوهُمْ إِذِ الْتَقَيْتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّلُكُمْ

sizi azaltıyordu az gözlerinizde özünü sinelerin karşılaştığınızda onları size ki gösteriyordu

فِي أَعْيُنِهِمْ لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا ۗ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ

döndürülür ancak Allah'a yapılmış idi bir işi Allah yerine getirmesi için gözlerinde

الْأُمُورُ ﴿٤٤﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا

sebat gösterin bir topluluğa rastladığınızda iman ettiler ey o kimseler bütün işler

وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾

iflâh olasınız ki siz çokça Allah'ı anın

Meâl/43: "O zaman Allah, onları sana uykunda az gösteriyordu. Onları sana çok gösterseydi elbette korkmuş ve savaşma konusunda elbette çekişmiştiniz. Ama Allah selamete çıkardı. Çünkü O, sinelerin özünü pek iyi bilendir."

Meâl/44: "(karşı ordu ile) karşılaştığınızda ise gözlerinizde az gösteriyor, sizi de onların gözlerinde azaltıyordu. (Allah bunu ezelde, ilminde) yapılmış (bitmiş) bir işi yerine getirmek (gerçekleştirmek) için (yapıyordu). Bütün işler ancak Allah'a döndürülür."

Meâl/45: "Ey o iman edenler! Bir (düşman) topluluğuna rastladığınızda sebat gösterin ve Allah'ı çokça anın ki iflâh olasınız."

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ

gider — sonra korkuya kapılırsanız — çekişmeyin — peygamberine — Allah'a, — itâat edin

رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾ وَلَا تَكُونُوا

Olmayın — sabredenler — ile — hiç kuşkusuz Allah — sabır gösterin — rüzgarınız[1]

كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِن دِيَارِهِم بَطَرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ

engelliyorlardı — insanlara — gösteriş için — çalım satarak/şımarıkça — yurtlarından — çıktılar — gibi o kimseler

عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾ وَإِذْ زَيَّنَ

süslemişti — o zaman — çepeçevre kuşatandır — yapıyorlar — o şeyi oysa Allah — Allah — yolundan

لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمُ الْيَوْمَ

bugün — sizi — hiç yenecek yoktur — demişti — amellerini — şeytan — onlara

Meâl/46: "Allah'a ve peygamberine itaat edin. Birbirinizle çekişmeyin. Sonra korkuya kapılırsınız ve gücünüz gider. Hiç kuşkusuz Allah sabredenlerle beraberdir."
Meâl/47: "Çalım satıp insanlara gösteriş yaparak yurtlarından çıkan ve Allah yolundan meneden o kimseler gibi olmayın. Allah, onların yapıp durduklarını çepeçevre kuşatandır."

1- Rüzgarınız kesilir, devletiniz gider (E. H. YAZIR, IV, 2413).

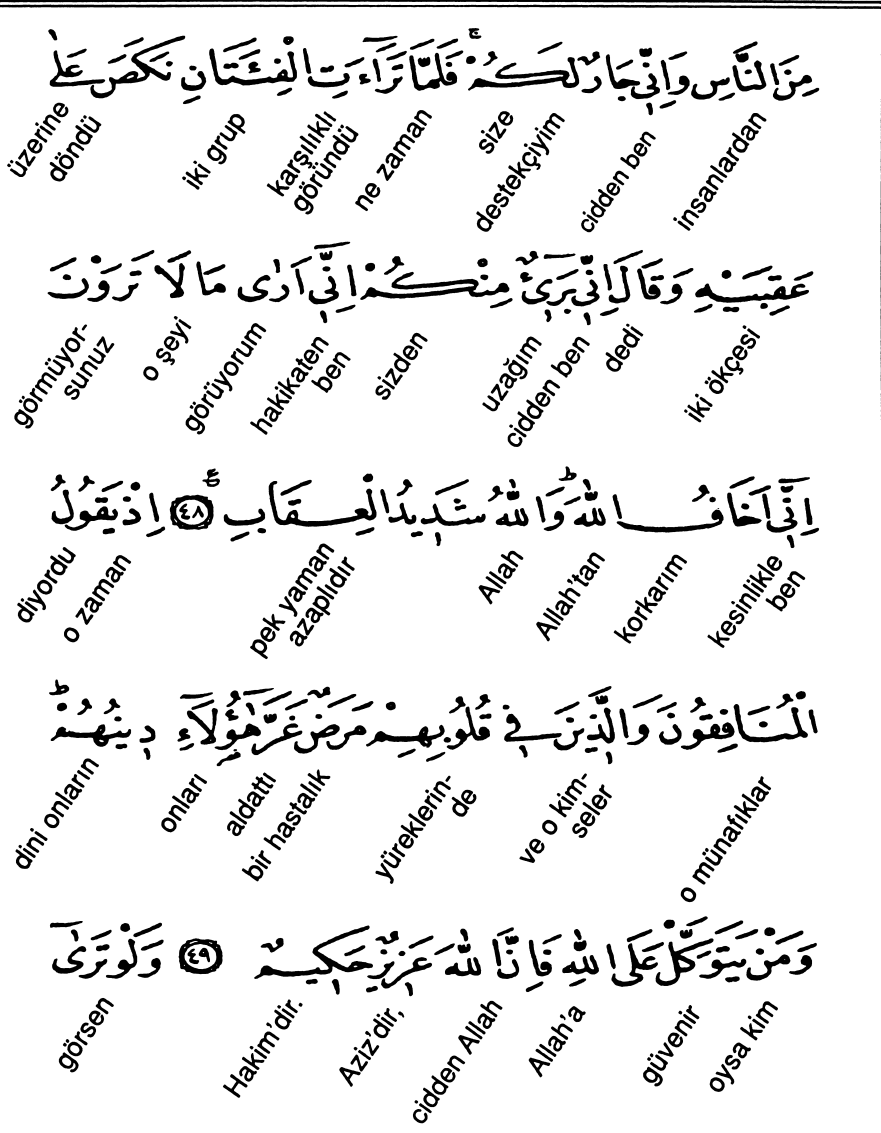

Meâl/48: "Şeytan onlara yaptıklarını süsledi ve: 'Bugün insanlardan sizi yenecek hiç kimse yoktur, hem ben sizi destekliyorum' demişti." Ama ne zaman iki grup karşılıklı gözüktü iki ökçesi üzerine geri döndü ve: 'Kesinlikle ben sizden uzağım, cidden ben sizin göremediğinizi görüyorum, hakikaten ben Allah'tan korkarım. Öyle ya Allah, pek yaman azaplıdır.' dedi."

Meâl/49: "O zaman o münafıklar ile yüreklerinde bir illet bulunanlar: 'Şunları dinleri aldattı!' Oysa kim Allah'a güvenirse (bilsin ki) kuşkusuz Allah Aziz'dir, Hakim'dir."

إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ

yüzlerine vuruyorlar melekler küfrettiler o kimse-lerin canlarını alıyor o zaman

وَأَدْبَارَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٥٠﴾ ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ

gönderdi yüzünden o şey işte bu o yangın azabını tadın arkalarına[2]

أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٥١﴾ كَدَأْبِ آلِ

Hânedân-ı gibi gidişi kullara zulmeden değil kesinlikle Allah elleriniz

فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ

onları bunun üzeri-ne yakaladı Allah'ın âyetlerine küfrettiler öncelerin-den ve o kim-seler Firavun

اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥٢﴾

yaman azaplı-dır pek kuvvetlidir cidden Allah günahlarıyla Allah

Meâl/50: "Bir görsen: Melekler, o küfredenlerin canlarını alırken, yüzlerine ve kıçlarına vurarak: 'Tadın o yangın azabını.' (derlerken)."

Meâl/51: "Bu, ellerinizin önceden gönderdiği yüzündendir. Yoksa kesinlikle Allah kullara zulmeden değildir."

Meâl/52: "(Bunların gidişi de) Firavun Hânedânı ile onlardan öncekilerin gidişlerinin aynısı: Allah'ın âyetlerine küfretmişlerdi. Bunun üzerine Allah kendilerini günahlarıyla yakalamıştı. Cidden Allah pek kuvvetlidir, yaman azaplıdır."

2- kıçlarına (E.H.Y. IV, 2115)

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ

bu[1] çünkü Allah olmadı değiştiren bir nimeti onu bahşetti bir topluma ta ki

يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ ۙ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾ كَدَأْبِ

değiştirsinler o şeyi nefislerinde kuşkusuz Allah pek iyi duyandır, pek iyi bilendir Hânedân'ının gibi gidişi

آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَذَّبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُم

Firavun ve o kimseler öncelerinden yalan saydılar âyetlerini Rab'lerinin bunun üzerine helak ettik onları

بِذُنُوبِهِمْ ۗ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ ۚ وَكُلٌّ كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٥٤﴾

günahlarıyla boğduk Firavun Hânedân'ını hepsi idiler zâlimler

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِندَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۚ

en kötüsü cidden debelenenlerin katında Allah o kimseler ki artık onlar küfrettiler imana gelmezler

Meâl/53: "Bu (azabın/intikamın sebebi) şudur: Çünkü Allah, bir topluma bahşettiği bir nimeti, kendilerindeki (güzel hasletler)ini değiştirmelerine değin değiştirmemiştir. Kuşkusuz Allah pek iyi duyandır, pek iyi bilendir."

Meâl/54: "Tıpkı Firavun Hânedân'ı ve onlardan öncekilerin gidişatı gibi, ki Rab'lerinin âyetlerini yalan saymışlardı. Bunun üzerine kendilerini günahlarıyla helak etmiştik, Firavun Hânedân'ını boğmuştuk. Hepsi zâlimler idiler."

1- öngörülen azap/intikam (Nesefi, II, 108).

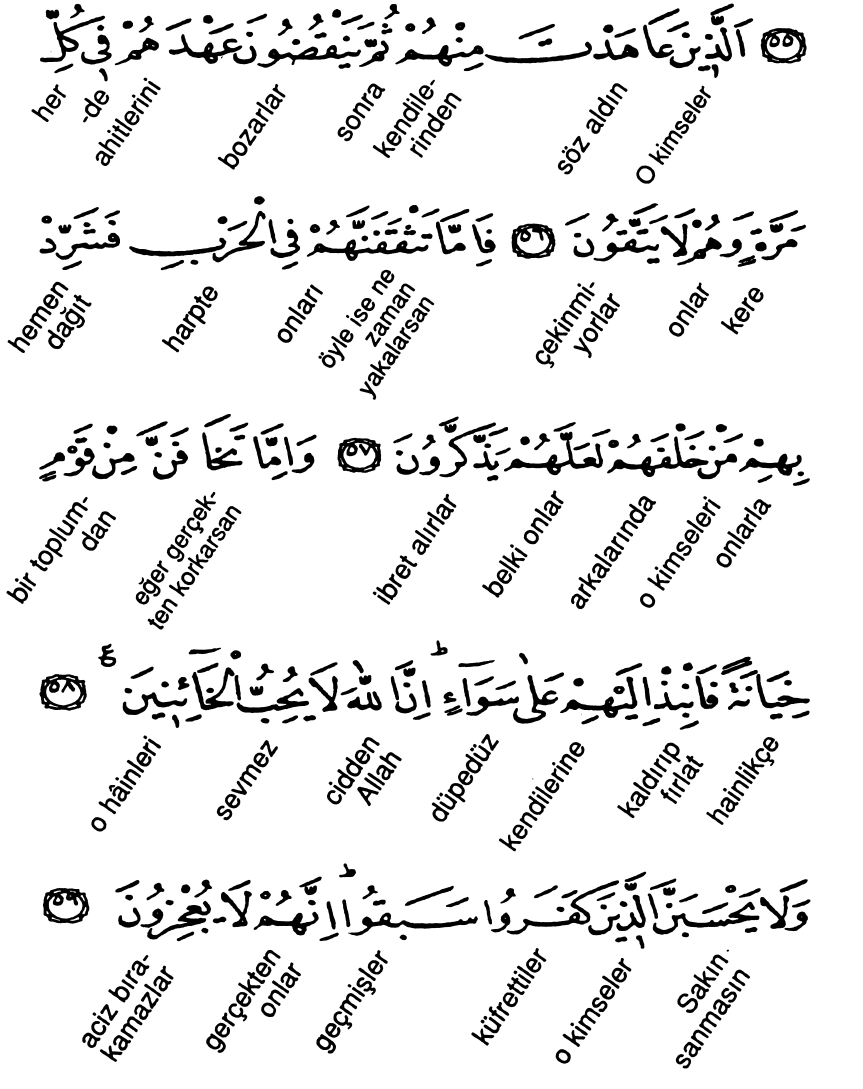

Meâl/55: "Cidden Allah katında debelenenlerin/hayvanların en kötüsü küfre sapanlardır. Artık onlar imana gelmezler."

Meâl/56: "(Bunlar) kendilerinden söz aldıklarındır. Sonra bunlar her defasında ahitlerini bozarlar üstelik onlar çekinmiyorlar."

Meâl/57: "Öyle ise kendilerini harpte yakaladığında onlar(a vereceğin dehşetli bir ceza) ile arkalarındakini dağıt, belki onlar (geride kalanlar) ibret alırlar."

Meâl/58: "Eğer bir kavmin hiyanetinden korkarsan aranızdaki antlaşmayı bozduğunu doğrudan kendilerine bildir."

Meâl/59: "Sakın o küfredenler geçtiklerini (geçip kurtulduklarını) sanmasınlar, hakikaten onlar âciz bırakamazlar."

وَأَعِدُّوا لَهُم مَّا اسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ وَمِن رِّبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ

korkutu-yorsunuz | atlar | bağlamaktan | kuvveten | güç yetir-diğimiz | o şeyi | onlar için | hazırlayın

بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِن دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ

onları | bilmez-siniz | dışında on-ların | diğerlerini | düşmanınızı | Allah düşmanını | onunla

اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُوا مِن شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ

bolca ödenir | Allah | yolunda | bir şeyden | harcıyorsu-nuz | o nesne | onları bilir | Allah

إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾ وَإِن جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا

ona yönel | barışa | yönelirlerse | zulme uğra-mazsınız | siz | size

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ۚ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦١﴾

pek iyi bi-len | pek iyi du-yan, | O'dur | kuşkusuz O | Allah'a | güven

Meâl/60: "Onlara karşı, gücünüz yettiğince kuvvetli ve bağlı atlardan hazırlayın, ki bununla (bu hazırlığınızla) hem Allah düşmanını hem kendi düşmanınızı ve hem de onların dışında sizin kendilerini bilmeyip Allah'ın kendilerini bildiği diğerlerini (öteki sinsi düşmanları) korkutursunuz. Allah yolunda ne harcarsanız o size eksiksiz ödenir, siz zulüm görmezsiniz."

Meâl/61: "Barışa yönelirlerse sen de ona yönel ve Allah'a güven. Cidden O, (evet) O'dur pek iyi duyan, pek iyi bilen."

وَإِن يُرِيدُوٓا۟ أَن يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ ٱللَّهُ ۚ هُوَ ٱلَّذِىٓ أَيَّدَكَ

seni destekledi | O zat ki | O | Allah | sana | cidden yeter | sana | hile yapmalarını | isterlerse

بِنَصْرِهِۦ وَبِٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾ وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ ۚ لَوْ أَنفَقْتَ مَا فِى

-nde | o şeyi harcasaydın | onların kalpleri | arasını | uzlaştırdı | müminleri | yardımıyla

ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا مَّآ أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ ۚ

onların arasını | uzlaştırdı | Allah | ama | onların kalplerinin arasını | uzlaştırmazdın | hepsini | yeryüzü

إِنَّهُۥ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ حَسْبُكَ ٱللَّهُ وَمَنِ ٱتَّبَعَكَ

sana | uydu | o kimseye | Allah sana yeter | ey o peygamber | Hakim'dir. | Aziz'dir[1], | cidden O

مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ حَرِّضِ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلَى ٱلْقِتَالِ ۚ

savaşmaya | müminleri | teşvik et | ey o peygamber | müminlerden

Meâl/62: "Sana hile yapmak isterlerse cidden Allah sana yeter. O, O zat ki seni ve müminleri yardımıyla destekledi."

Meâl/63: "Kalplerinin arasını uzlaştırdı. Eğer yeryüzündekilerinin hepsini verseydin kalplerinin arasını uzlaştıramazdın. Ama, Allah aralarını uzlaştırdı. Kuşkusuz O, Aziz'dir, Hakim'dir."

Meâl/64: "Ey o peygamber! Allah, sana ve müminlerden senin peşinden gidenlere yeter."

1- Bkz. Allah'ın Aziz sıfatı.

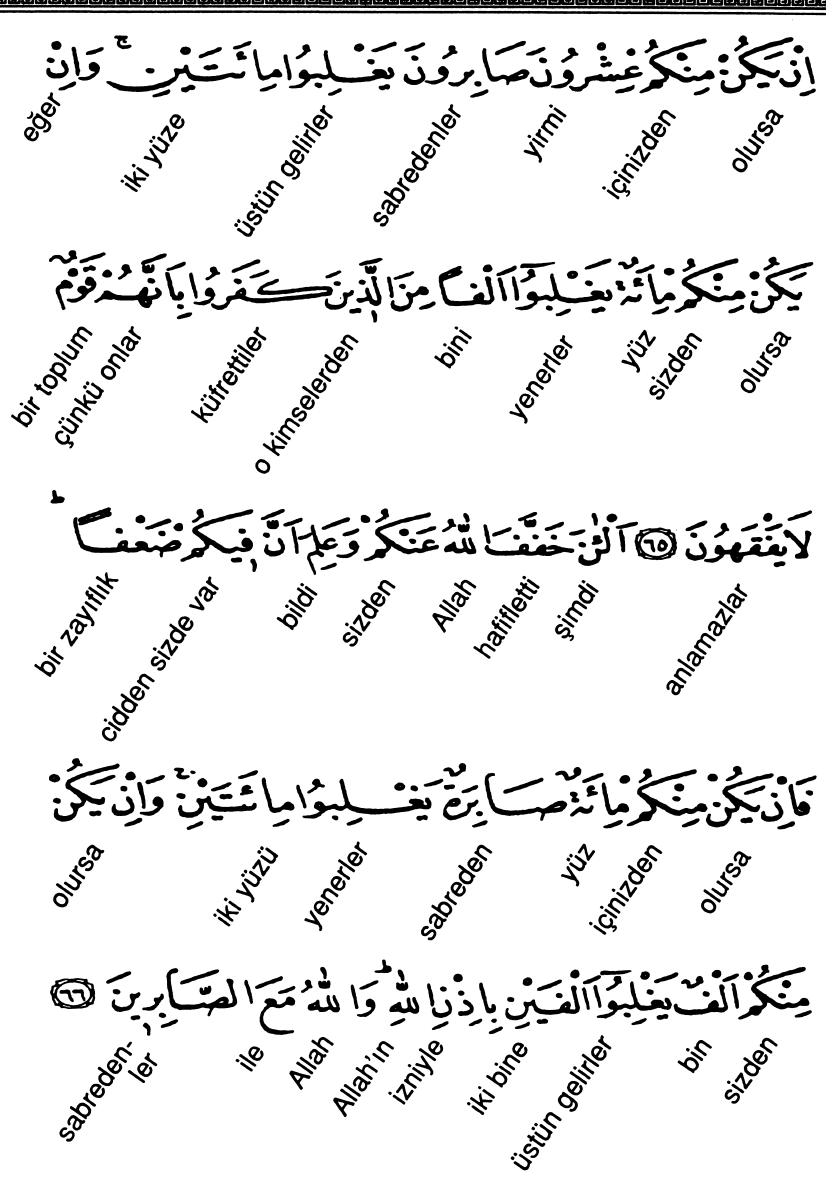

Meâl/65: "Ey o peygamber! Müminleri savaşmaya teşvik et. İçinizden sabırlı yirmi kişi olursa küfredenlerden iki yüz kişiye galip gelirler. Sizden yüz kişi olursa o küfre sapmış olanlardan bin kişiyi yenerler. Çünkü onlar anlamaz bir topluluktur."

Meâl/66: "Şimdi Allah sizden hafifletti ve gerçekten içinizde bir zayıflık olduğunu bildi. O halde sizden sabır gösteren yüz kişi olursa iki yüz kişiye üstün gelirler. Sizden bin kişi olursa Allah'ın izniyle iki bin kişiyi yenerler. Allah sabredenlerledir."

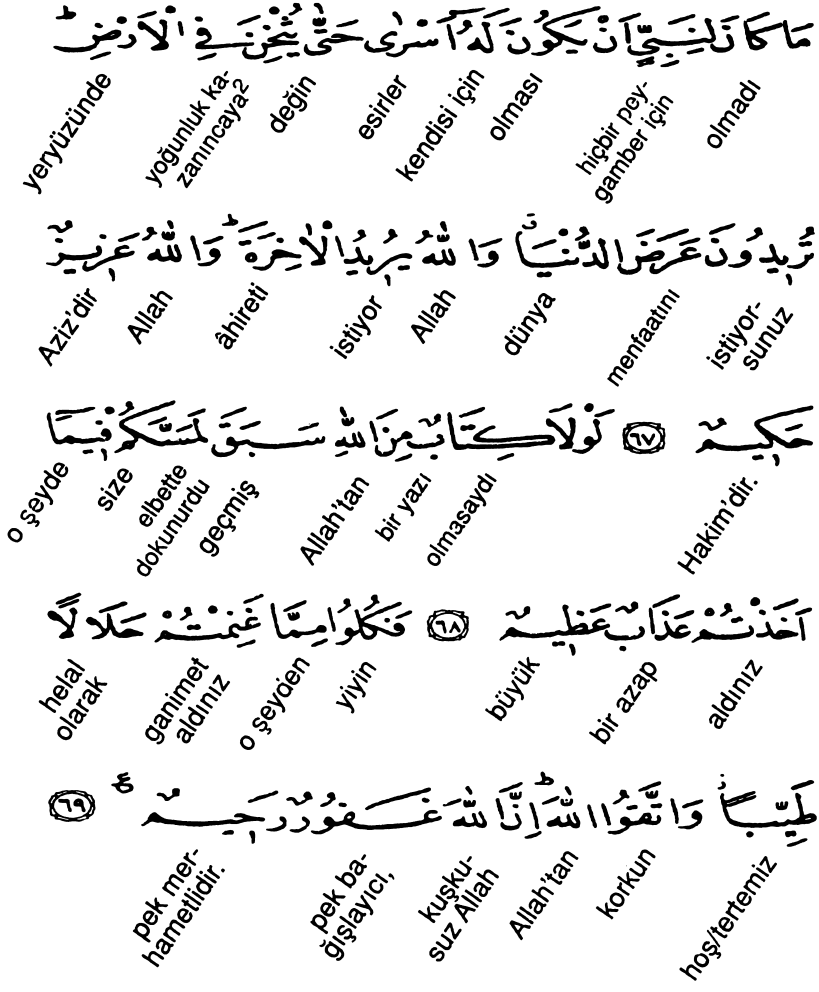

Meâl/67: "Hiç bir peygamber için, yeryüzüne yoğunluk kazanıncaya/tam hâkimiyet kuruncaya değin esirler alması uygun değildir. Dünya menfaatını istiyorsunuz, oysa Allah âhireti istiyor. Allah Aziz'dir, Hakim'dir."

Meâl/68: "Eğer Allah'tan (ezelde) geçmiş bir yazı olmasaydı aldığınız şey(fidye)den ötürü size elbette büyük bir azap dokunurdu."

Meâl/69: "Öyle ise ganimet olarak elde ettiklerinizden helal ve tertemiz olarak yiyin. Allah'tan korkun. Kuşkusuz Allah pek bağışlayıcıdır, pek merhametlidir."

2- 'yushin' fi'linin aslı kalınlık, yoğunluk anlamına gelen sihân/sehânet lafzıdır. Bu manadan hareketle savaşta düşman askerlerini iyice vurup perişan ederek tam bir hâkimiyet elde etmesi hedefi ve bu hedef gerçekleştirilinceye değin esir alınmaması vurgulanmıştır. (Nesefi, II, 111, E. H. Yazır, IV, 2432).

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُل لِّمَن فِي أَيْدِيكُم مِّنَ الْأَسْرَىٰ إِن يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ

ey o peygamber | söyle | o kimselere | ellerinizde | esirlerden | bilirse | Allah | kalpleri-nizde

خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِّمَّا أُخِذَ مِنكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ غَفُورٌ

bir hayır | verir size | o şeyden bir hayır | alındı | sizden | bağışlar | sizin için | Allah | çok bağış-layıcı

رَّحِيمٌ ﴿٧٠﴾ وَإِن يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِن قَبْلُ

çok merhamet-lidir | isterlerse | hainlik yap-mak sana | gerçekten hiya-net etmişlerdi | Allah'a | önceden

فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا

onlara karşı imkan vermişti | Allah | pek iyi bilendir | pek hik-metlidir | kuşkusuz o kimseler | iman ettiler | hicret ettiler

وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوا

cihad ettiler | mallarıyla | canlarıyla | yolunda | Allah | barındırdılar o kimseler

Meâl/70: "Ey peygamber! Ellerinizde esir olan o kimselere söyle: Allah, kalplerinizde bir hayır olduğunu bilirse size, sizden alınanlardan daha hayırlısını verir ve sizi bağışlar. Allah çok bağışlayıcı, çok merhametlidir."

Meâl/71: "Sana hainlik yapmak isterlerse gerçekten daha önce de Allah'a hiyanette bulunmuşlar da Allah (sana) onlara karşı imkan vermişti. Allah pek iyi bilendir, pek hikmetlidir."

وَنَصَرُوٓا۟ أُو۟لَٰٓئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟

iman ettiler | o kimseler | kiminin | dostları | kimisi onların | işte onlar | yardım etmişlerdir

وَلَمْ يُهَاجِرُوا۟ مَا لَكُم مِّن وَلَٰيَتِهِم مِّن شَىْءٍ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا۟ ۚ وَإِنِ

eğer | hicret etmelerine | değin | hiçbir şeyden | velâyetlerinden[1] | yoktur sizin için | hicret etmediler

ٱسْتَنصَرُوكُمْ فِى ٱلدِّينِ فَعَلَيْكُمُ ٱلنَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ

aranızda | bir toplum aleyhinde | sadece | yardım | üzerinize | dinde | sizden | yardım isterlerse

وَبَيْنَهُم مِّيثَٰقٌ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٢﴾ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟

küfrettiler | o kimseler | Pek iyi görendir | yapıyorsunuz | o şeyi | Allah | antlaşma | aralarında

بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُن فِتْنَةٌ فِى ٱلْأَرْضِ

yeryüzünde | bir fitne | olur | onu | yapmazsanız | kiminin | dostlarıdır | kimisi onların

Meâl/72: "Kuşkusuz imana girenler, göçedenler, mallarıyla, canlarıyla Allah yolunda cihadda bulunanlar ile (mühacirleri) barındırıp yardım edenler; işte onlar! Onlar birbirlerinin dostlarıdır. İmana girdikleri halde henüz hicret etmeyenlere gelince hicret etmelerine değin sizin için onların velâyetiyle (korunmalarıyla) ilgili herhangi bir şey yoktur. Sizden din konusunda yardım isterlerse, aranızda antlaşma bulunan bir toplum aleyhine olmamak koşuluyla yardım görevinizdir. Allah yapageldiklerinizi pek iyi görendir."

1- Velâyeti doğrudan mirasa kayıtlayanlar var ise de bunu himâye ile kendilerine ganimetten pay çıkarılmasıyla ilintileyip olumsuzluğu bu çerçevede değerlendirilenlerin görüşleri âyetin mâfâdına daha uygundur. S.G.

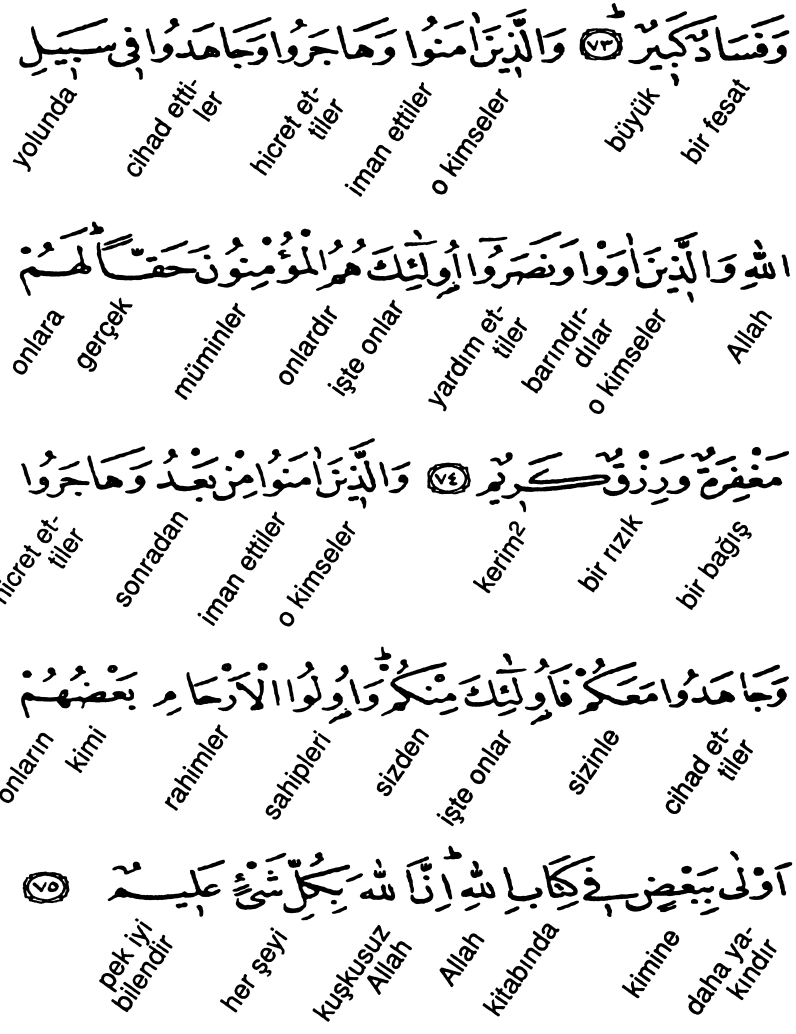

Meâl/73: "Küfre sapanlar da birbirlerinin dostlarıdır. Siz bunu yapmazsanız yeryüzünde bir fitne ve büyük bir fesat olur."

Meâl/74: "İmana girip hicret edenler, Allah yolunda cihadda bulunanlar ile (muhacirleri) barındıranlar, (onlara) yardım edenler; işte onlar! Onlardır gerçek müminler. Onlara bir bağışlama ve değerli bol bir rızık vardır."

Meâl/75: "Sonradan imana girmekle birlikte hicret edenler, yanınızda cihada katılanlar; işte onlar sizdendir. Rahim sahipleri[3] ise, Allah'ın kitabına göre birbirlerine daha yakındırlar. Kuşkusuz Allah her şeyi pek iyi bilendir."

2- hesapsız-sayısız, değerli, bol.

3- kan yoluyla akrabalıkları bulunanlar.

TEVBE SÛRESİ[1]

بَرَآءَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِۦٓ إِلَى الَّذِينَ عَٰهَدتُّم مِّنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١﴾

müşriklerden / antlaşma yaptınız / o kimselere / peygamberinden / Allah'tan / bir berâet[2]

فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَاعْلَمُوٓا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ

kuşkusuz Allah / Allah'ı aciz bırakanlar / değil / gerçekten siz / bilin ki / aylar / dört / yeryüzünde / dolaşın

مُخْزِي الْكَافِرِينَ ﴿٢﴾ وَأَذَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِۦٓ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ

günü / insanlara / peygamberinden / Allah'tan, / bir duyuru / kafirleri / perişan eden

Meâl/1: "Allah ve peygamberinden, müşriklerden antlaşma yaptıklarınıza bir ültimatomdur."

Meâl/2: "Yeryüzünde dört ay daha dolaşın. Bilin ki kesinlikle siz Allah'ı aciz bırakamazsınız ve hakikaten Allah kafirleri perişan edendir."

1- Medine'de hicretin dokuzuncu yılı başında 113. sırada indirilen sûre tertipte 9. sırada yer alır. On değişik isimle anılır (Nesefi, II, 114). Başında Besmele yoktur, çünkü bir önceki sûrenin devamı mı yoksa müstakil mi olduğu ihtilaflıdır. Tevbe ismini 104. âyetten alır. 129 ayet, 2479 kelime, 10087 harftir.

2- Bir uzaklaşma, bir ilişki kesiş (Kurtubî, el-Cami, 63, el-Isfahânî, s. 45). Elmalılı merhum 'bir ültimatom' karşılığını verir (E. H.Yazır, IV, 2446). Onun bu karşılığını tercih edip severek kullandığını belirten H. B. Çantay (ilgili meali, I, 270) şöyle der: '...Burada 'Berae'nin tam yerinde bir tercümesidir. Çünkü 'ültimatom' harp ilanından evvel verilen ve istenilen şeyin belirli bir süre içerisinde kabulü önerisini içeren sert bir ihtârnâmedir.'

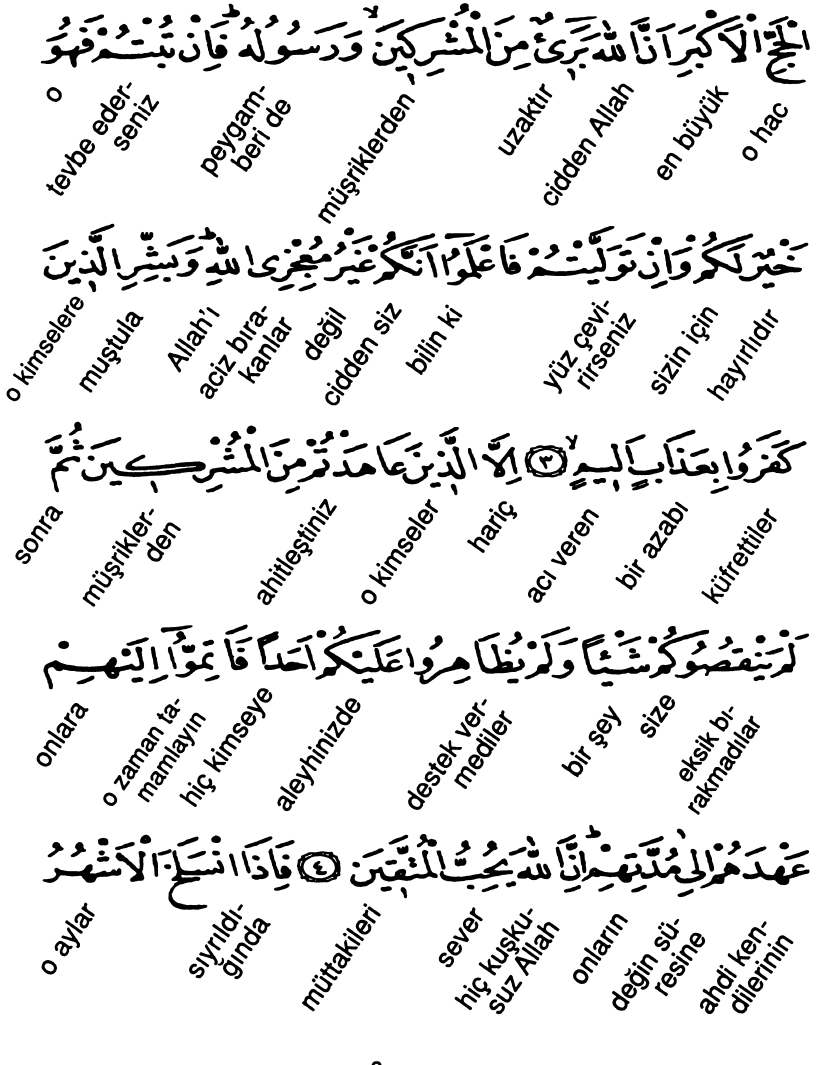

Meâl/3: "O en büyük hac gününde[3] Allah ve peygamberinden insanlara bir duyurudur: Hakikaten Allah müşriklerden uzaktır! Peygamberi de! Tevbe ederseniz bu hayrınızadır. Yüz çevirirseniz bilin ki gerçekten siz Allah'ı aciz bırakamazsınız. O küfredenlere acı veren bir azabı müştula."

Meâl/4: "Müşriklerden kendileriyle antlaşma yaptıklarınızdan size karşı hiçbir eksik bırakmamış[4] ve aleyhinizde hiç kimseye yardımcı olmamışlar hariç. Artık bunlara, sürelerine değin sözleşmelerini tam uygulayın. Hiç kuşkusuz Allah takva sahiplerini sever."

3- Kurban bayramı günü (Celaleyn, I, 156). En büyük hac günü/ hacc-ı ekber ile alakalı farklı görüşler konusunda ayrıntılı bilgi edinmek isteyen Elmalı'lı merhumun ilgili tefsirine başvursun (IV, 2450-2454).

4- Antlaşma koşullarına harfiyyen uymuş.

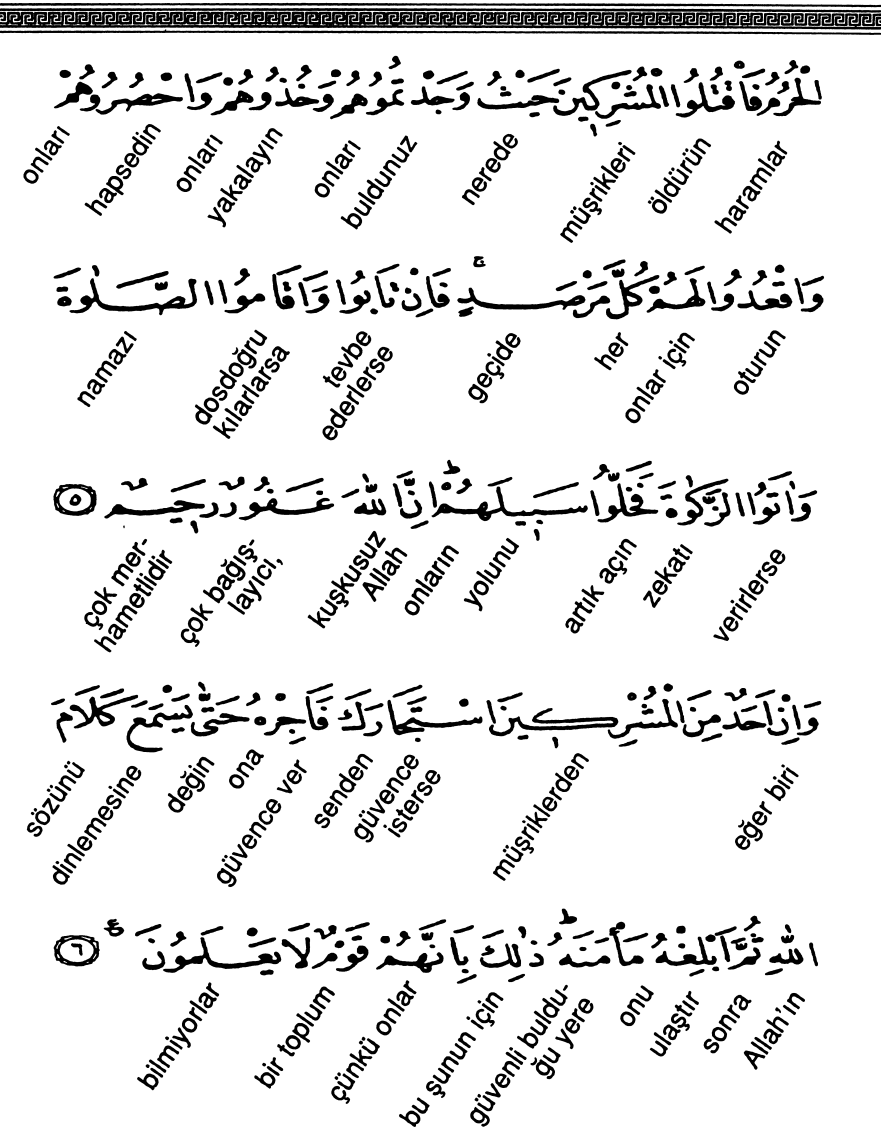

Meâl/5: "O haram aylar çıktığında artık o müşrikleri, kendilerini nerede bulursanız öldürün, onları yakalayın, onları hapsedin ve her geçidi tutun. Tevbe ederlerse, namazı dosdoğru kılarlar ve zekatı verirlerse o zaman yollarını açın. Kuşkusuz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir."

Meâl/6: "Müşriklerden biri senden güvence isterse, kendisine, Allah'ın sözünü dinlemesine değin güvence ver, sonra onu güvenli bulduğu yere ulaştır. Bunun nedeni çünkü onlar bilmeyen bir toplumdur."

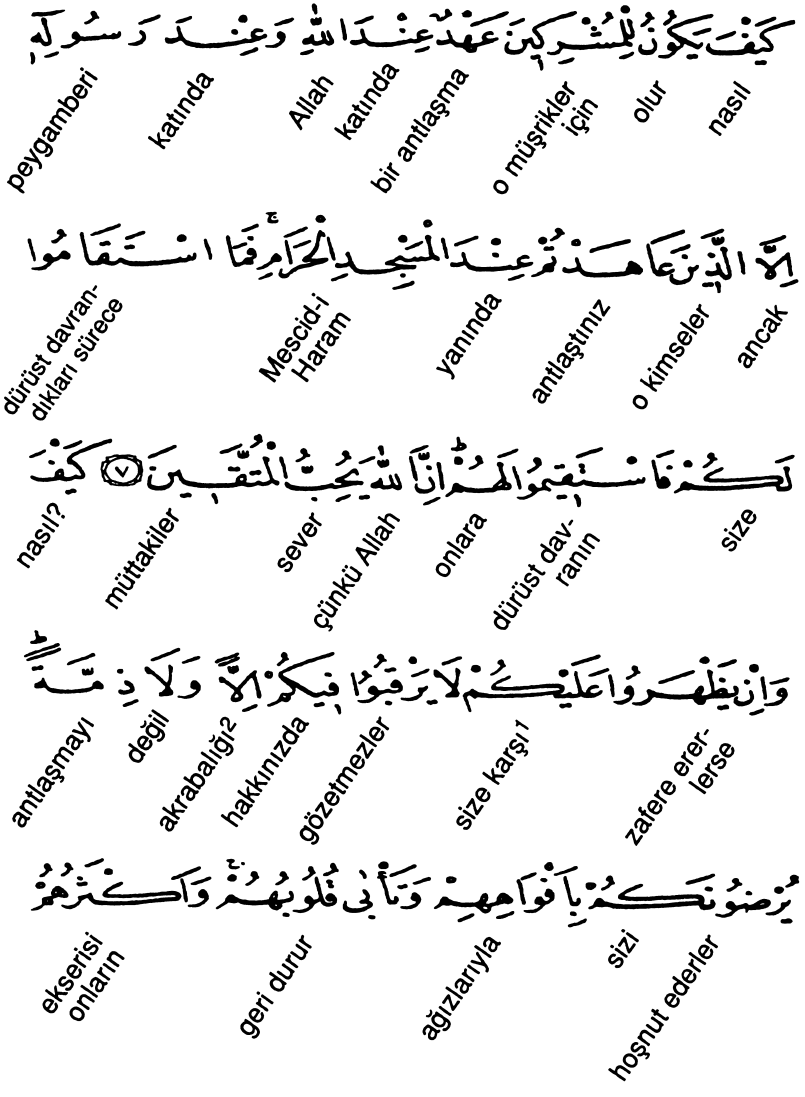

Meâl/7: "O müşrikler için Allah yanında, peygamberi yanında nasıl antlaşma olur? Sadece Mescid-i Haram yanında antlaştıklarınız hariç. Öyle ise bunlar size karşı dürüst davrandıkları sürece kendilerine dürüst davranın, çünkü Allah takva sahiplerini sever."

1- Ve aleyhinizde ellerine bir fırsat geçse.

2- 'ill', inkarı mümkün olmayacak şekilde apaçık, ışıldar gibi ortada olan akrabalık, yemin vs. için kullanılan bir kelimedir (el-İsfahânî, s. 20).

فَاسِقُونَ ﴿٨﴾ اشْتَرَوْا بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَصَدُّوا

çevirdiler az bir değere Allah'ın âyetlerini sattılar fasıklardır

عَنْ سَبِيلِهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩﴾ لَا يَرْقُبُونَ

gözetmez-ler yapıyorlar idiler o şey ne kötü gerçekten onlar yolundan

فِي مُؤْمِنٍ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ ﴿١٠﴾

o müteca-vizler onlardır işte onlar ne antlaş-ma akrabalık bir mümin hakkında

فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ

o zaman kar-deşlerinizdir zekatı verirlerse namazı dosdoğru kılar-larsa tevbe eder-lerse

فِي الدِّينِ ۗ وَنُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ وَإِنْ

eğer biliyorlar bir topluma âyetleri ayrıntılandı-rıyoruz dinde

Meâl/8: "Nasıl (antlaşmaları olabilir ki) size üstün gelirlerse hakkınızda ne bir akrabalık gözetirler ne de bir antlaşma! Sizi ağızlarıyla hoşnut ederlerken yürekleri geri durur. Ekserisi fâsıklardır."

Meâl/9: "Allah'ın âyetlerini az bir değere sattılar ve O'nun yolundan çevirdiler! Gerçekten onlar, yapageldikleri şeyler ne kötü!"

Meâl/10: "Bir mümin hakkında ne akrabalık gözetirler ne de zimmet! İşte Onlar! (Evet) onlardır o mütecâvizler."

Meâl/11: "Tevbe ederlerse, namazı dosdoğru kılarlarsa, zekatı verirlerse o zaman dinde kardeşlerinizdirler. Bilen bir toplum için âyetleri ayrıntılandırıyoruz."

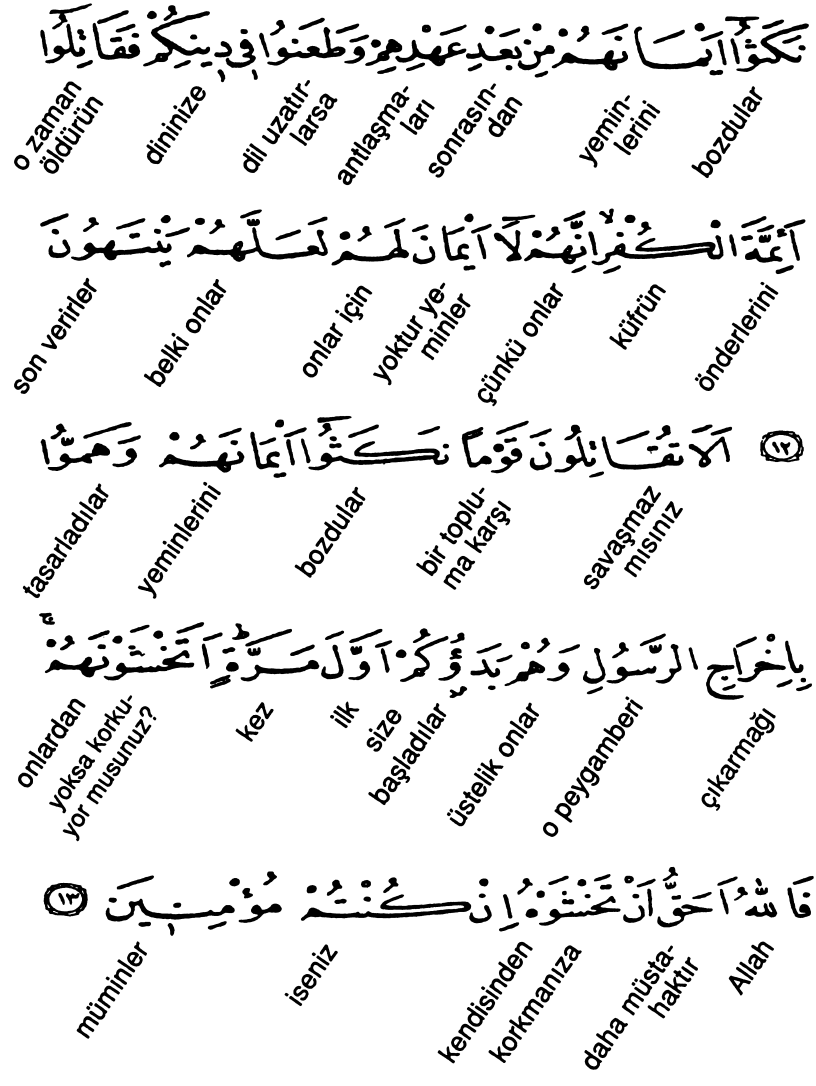

Meâl/12: "Antlaşmalarından sonra yeminlerini bozarlar ve dininize dil uzatırlarsa o zaman küfrün önderlerini öldürün, çünkü onlar (var ya gerçekte) onların yeminleri yoktur. (Öldürün ki) belki onlar(ın bağlıları) vaz geçerler."

Meâl/13: "Yeminlerini bozan, peygamberi çıkarmayı tasarlayan ve size karşı (taarruza) ilk kez kendileri başlamış olan bir topluma karşı savaşmaz mısınız? Yoksa onlardan korkuyor musunuz? İnananlarsanız Allah, kendisinden korkmanıza daha müstahaktır!"

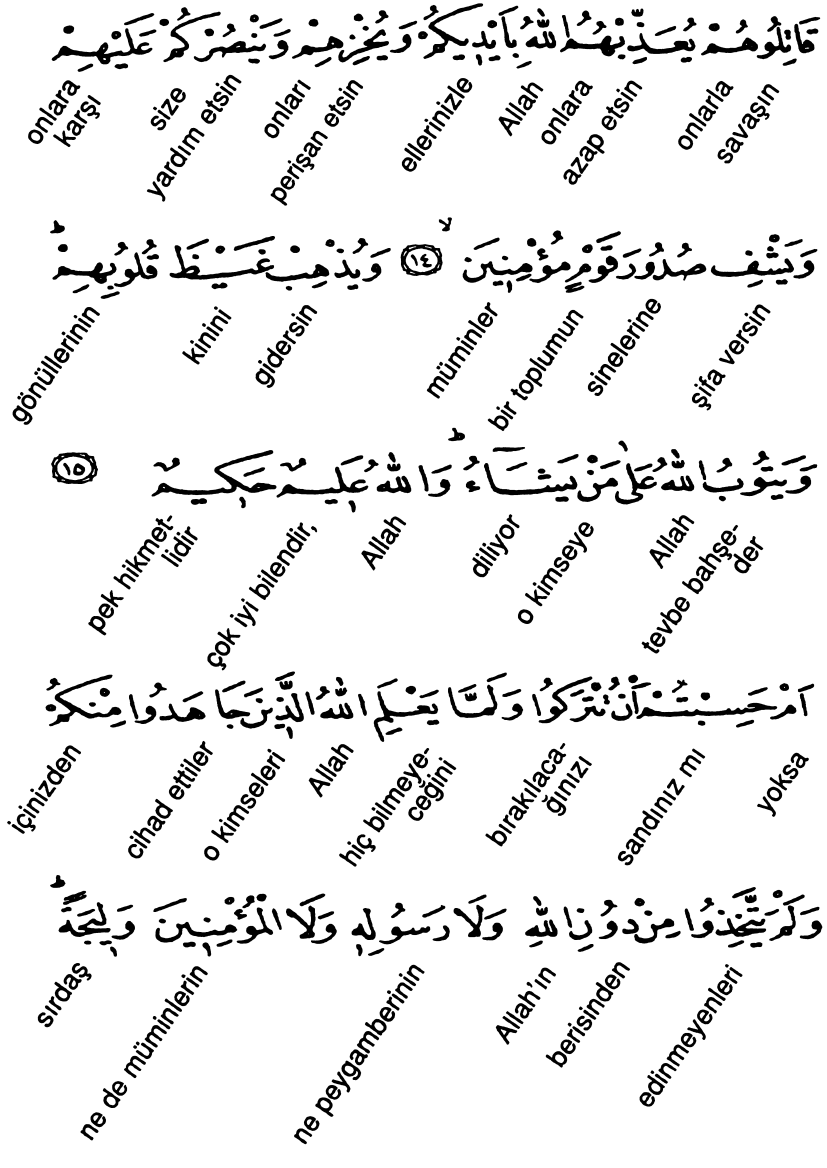

Meâl/14: "Onlarla savaşın ki Allah ellerinizle kendilerine azap etsin, onları perişan kılsın, onlara karşı size yardımda bulunsun ve inananlar toplumunun sinelerine şifa versin."

Meâl/15: "Hem de (müminlerin) gönüllerinin kinini gidersin. Ve Allah dilediği kimselere tevbe bahşeder. Allah Alim'dir, Hakim'dir."

وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾ مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا

onarmaları — o müşrik-ler için — olmadı — yapıyorsu-nuz — o şeyi haberdar-dır — Allah

مَسَاجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ ۚ أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ

boşa gitti — işte onlar — küfürle — vicdanlarına — tanıklar — Allah'ın — mescitlerini

أَعْمَالُهُمْ وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ

mescitlerini — onarır — ancak — ebedi kalanlar — onlar — ateşte — yaptıkları

اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى

verdi — namazı — dosdoğru kıldı — son — ve o güne — Allah'a iman etti — o kimse — Allah'ın

الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ

doğru yola ile-tilmişlerden — olmaları — işte onlar — umulur — Allah'tan sadece — korkmadı — zekatı

Meâl/16: "Yoksa siz, kendi halinize bırakılacağınızı, Allah'ın, içinizden cihad edenleri, Allah'tan, peygamberinden ve müminlerden başkalarını sırdaş edinmeyenleri hiç bilmeyeceğini mi sandınız? Oysa Allah, yapageldiklerinizden haberdârdır."

Meâl/17: "Nefislerinin küfrüne tanıklık edip duran müşriklerin Allah'ın mescitlerini onarmaları olacak şey değil. İşte onlar! Yaptıkları boşa gitti. Ateşte onlardır sürekli kalacaklar?"

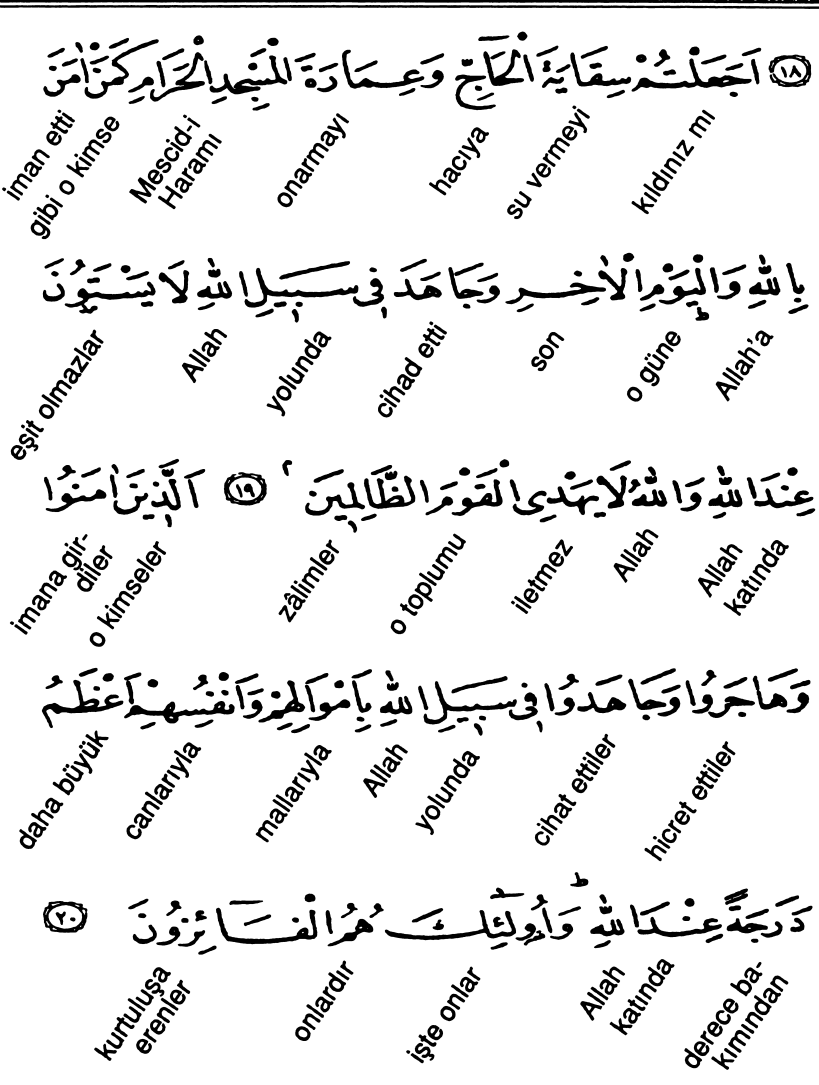

Meâl/18: "Allah'ın mescitlerini ancak, Allah'a ve o son güne inanan, namazı dosdoğru kılan, zekatı veren ve Allah'tan başkasından korkmayanlar onarır. İşte onların doğru yolu bulmuşlardan olmaları umulur."

Meâl/19: "Siz hacıya su vermeyi ve Mescid-i Haram'ı onarmayı Allah'a ve o son güne iman eden, Allah yolunda cihada koyulanla bir mi tuttunuz? Bunlar Allah katında eşit olmazlar. Allah o zâlimler toplumunu doğruya iletmez."

Meâl/20: "İmana girenler, hicret edenler, Allah yolunda mallarıyla canlarıyla cihat yapanlar; (işte bunların) Allah katında dereceleri daha büyüktür. İşte onlar! (Evet) onlardır kurtuluşa erenler."

يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُم بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَّهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ

nimet orada onlar için cennetlerle bir hoşnutlukla kendisinden bir rahmetle onların Rabbi onlara müjdeliyor

مُّقِيمٌ ﴿٢١﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِندَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ

azametli bir ödül katında O'nun kuşkusuz Allah hep orada sürekli kalanlar sürüp giden

﴿٢٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ

kardeşlerinizi babalarınızı, edinmeyin iman ettiler ey o kimseler

أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ

içinizden onları veli edinir kim imana karşı küfrü sevmişlerse dostlar

فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ إِن كَانَ آبَاؤُكُمْ

babalarınız ise de ki o zâlimler onlardır işte onlar

Meâl/21: "Rab'leri, onları kendinden bir rahmet ile, hoşnutlukla ve cennetlerle müjdeliyor. Orada sürüp giden nimetler yalnız onlarındır."

Meâl/22: "Orada hep sürekli kalanlardır. Kuşkusuz Allah, azametli bir ödül O'nun katındadır."

Meâl/23: "Ey o iman edenler! Babalarınızı ve kardeşlerinizi -eğer imana karşı küfrü sevmişlerse/yeğlemişlerse- dostlar edinmeyin. Sizden kim onları dost edinirse işte onlar (evet) onlardır o zâlimler."

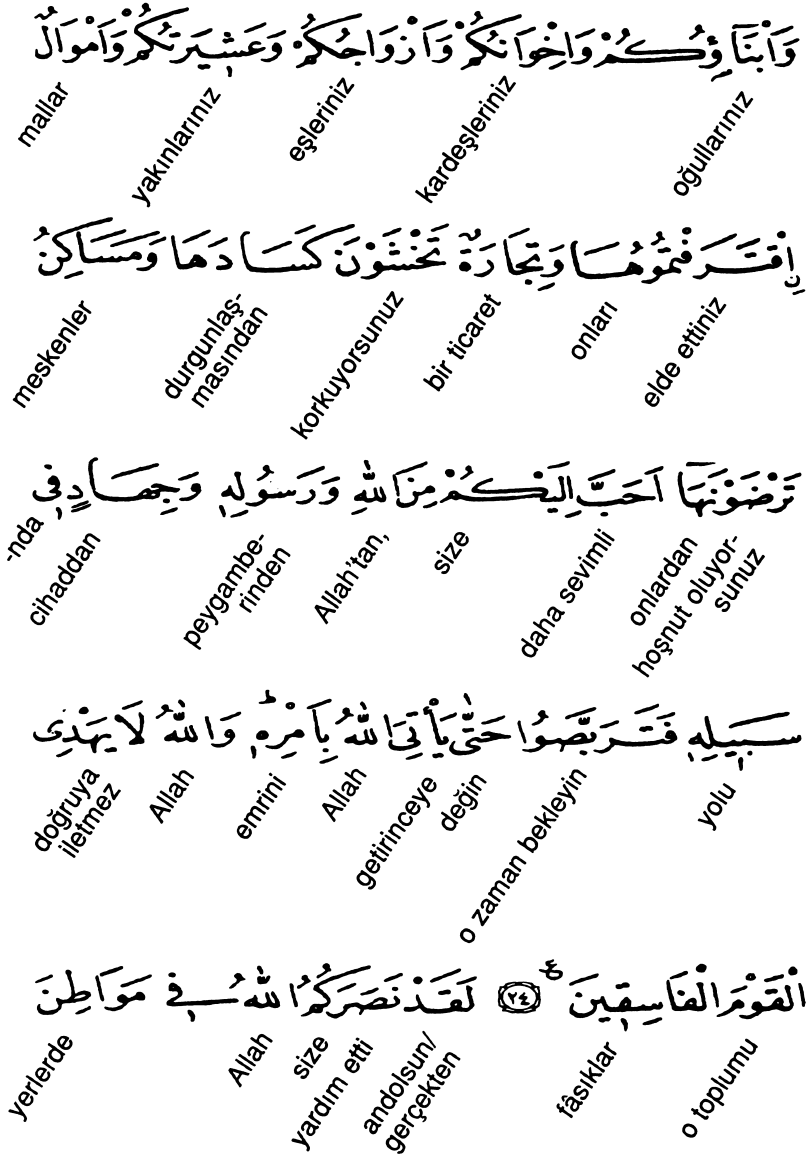

Meâl/24: "De ki: 'Babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, yakınlarınız, elde ettiğiniz mallar, kesada/durgunlaşmasından uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız meskenler size, Allah'tan, peygamberinden ve O'nun yolunda cihaddan daha sevimli ise, artık Allah emrini getirinceye değin bekleyin. Allah o fâsıklar topluluğunu doğru yola iletmez."

كَثِيرَةٍ ۙ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ ۙ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ

çokluğunuz sizi o zaman bö-bürlendirmişti Huneyn günü pek çok

فَلَمْ تُغْنِ عَنكُمْ شَيْـًٔا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ ٱلْأَرْضُ بِمَا

o şeyle yeryüzü size dar gelmişti herhangi bir şeyi sizden gider-memişti

رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُم مُّدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ أَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ

sekinetini[2] Allah indirdi sonra yenilmişler[1] olarak geri döndü-nüz sonra geniş oldu

عَلَىٰ رَسُولِهِۦ وَعَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ وَأَنزَلَ جُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا

onları görmediniz askerler indirdi müminlere peygambe-rine,

وَعَذَّبَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ۚ وَذَٰلِكَ جَزَآءُ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٢٦﴾

o kâfirlerin cezası işte budur küfrettiler o kimsele-re ki azab etti

Meâl/25: "Gerçekten Allah size pek çok yerlerde, Huneyn gününde yardım etmişti ki, o zaman çokluğunuz sizi böbürlendirmişti (ama) sizden herhangi bir şeyi gidermemişti ve olanca genişliğine rağmen yeryüzü size dar gelmişti. Sonra yenilmişler olarak gerisin geri dönmüştünüz."

Meâl/26: "Sonra Allah, peygamberi ile müminler üzerine huzur veren rahmetini indirdi, görmediğiniz askerler indirdi ve o küfredenleri azaba çarptırdı. İşte budur o kâfirlerin cezası."

1- Celaleyn, I, 158.

2- kalplere huzur veren rahmetini (Nesefi, II, 122).

ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ

Allah diliyor o kimse üzerine bunun ardından Allah tevbe bahşeder sonra

غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ

o müşrikler ancak iman ettiler ey o kimseler çok merhametlidir çok bağışlayıcıdır

نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَٰذَا ۚ

bu yılı onların sonrası Mescid-i Haram'a artık yaklaşmasınlar pisliktir

وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ

lutfundan Allah sizi zengin eder ileride yoksulluktan korkarsanız

إِنْ شَاءَ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾ قَاتِلُوا الَّذِينَ

o kimselerle savaşın pek hikmetlidir çok iyi bilendir cidden Allah dilerse

Meâl/27: "Sonra bunun ardından Allah dilediklerine tevbe bahşeder. Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir."

Meâl/28: "Ey o iman edenler! Müşrikler ancak pisliktir. Artık bu yıllarından sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. Yoksulluktan korkarsanız dilerse Allah ileride lutfundan sizi zenginleştirir. Cidden Allah çok iyi bilendir, pek hikmetlidir."

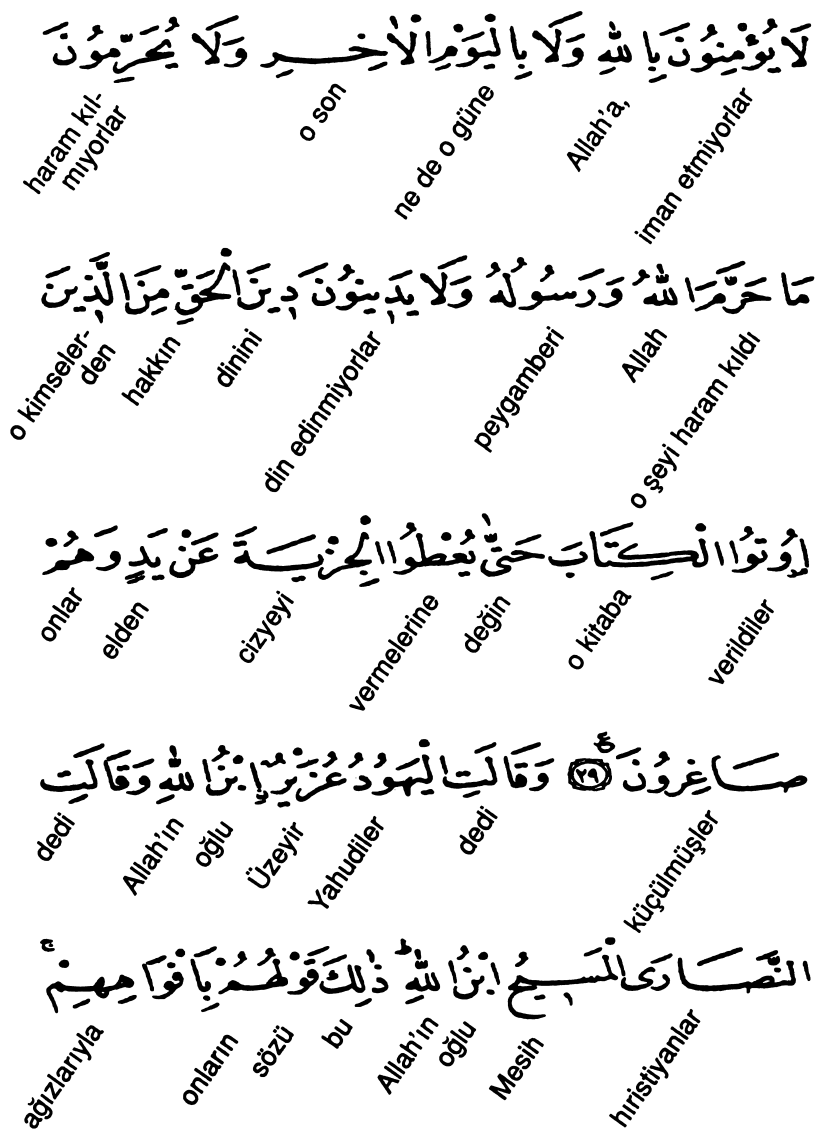

Meâl/29: "Kendilerine kitap verilenlerden Allah'a ve o son güne inanmayan, Allah'ın ve peygamberinin haram kıldığını haram kılmayan ve hak dini din edinmeyenlere karşı onlar boyun eğmişler olarak kendi elleriyle cizye vermelerine değin savaşın."

يُضَاهِـُٔونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَبْلُ ۚ قَاتَلَهُمُ

onları gebertsin — önceden — küfretmiş-lerdi — o kimselerin — sözüne — benzeti-yorlar

اللَّهُ ۖ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾ اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ

hahamlarını — edindiler — saptırılıyor-lar — nereden — Allah

وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ

oğlu — Mesih'i — Allah'ın — berisinden — rabler — ruhbanlarını

مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَٰهًا وَاحِدًا

tek — bir tanrıya — ibadet etsinler — sadece — oysa emro-lunmadılar — Meryem

لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

ortak koşu-yorlar — o şeyden — münezzehtir — ancak O — hiç tanrı yok

Meâl/30: "Yahudiler: 'Üzeyir Allah'ın oğludur' dedi. Hıristiyanlar da: 'Mesih Allah'ın oğludur' dedi. Bu, onların ağızlarıyla söyledikleri sözleridir. Daha önceden küfretmiş olanların sözlerine benzetiyorlar. Allah onların canlarını alsın nereden saptırılıyorlar?"

Meâl/31: "Hahamlarını ve ruhbanlarını Allah'ın berisinden rabler edindiler. Meryem oğlu Mesihi de! Oysa sadece bir tek tanrıya ibadet etsinler diye emrolunmuşlardı, ki hiçbir tanrı yoktur yalnız O! Onların ortak koşageldiklerinden uzaktır O!"

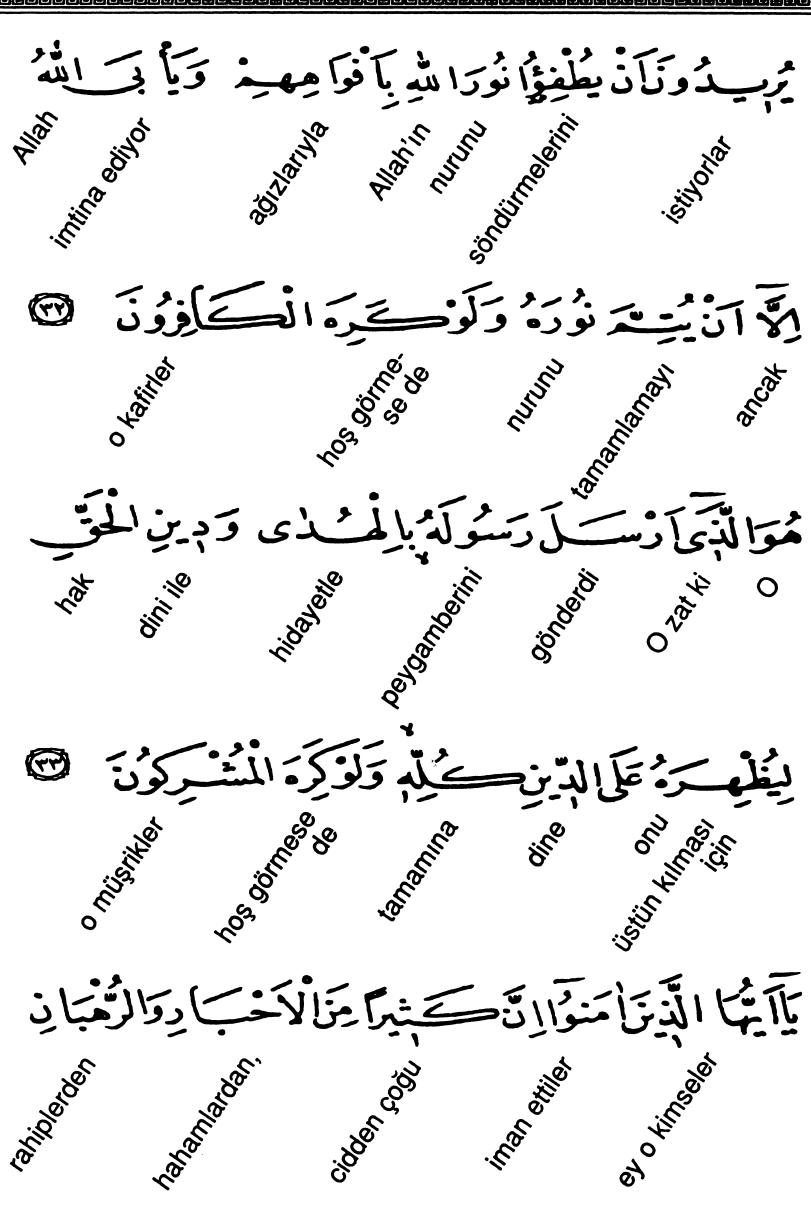

Meâl/32: "Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar. Kafirler hoşlanmasalar da Allah imtina ediyor sadece nurunu tamamlamayı (murat buyuruyor.)"

Meâl/33: "O, o müşrikler beğenmeseler de onu bütün dinlerin üstüne çıkarması için peygamerini hidayetle ve hak dini ile gönderen zattır."

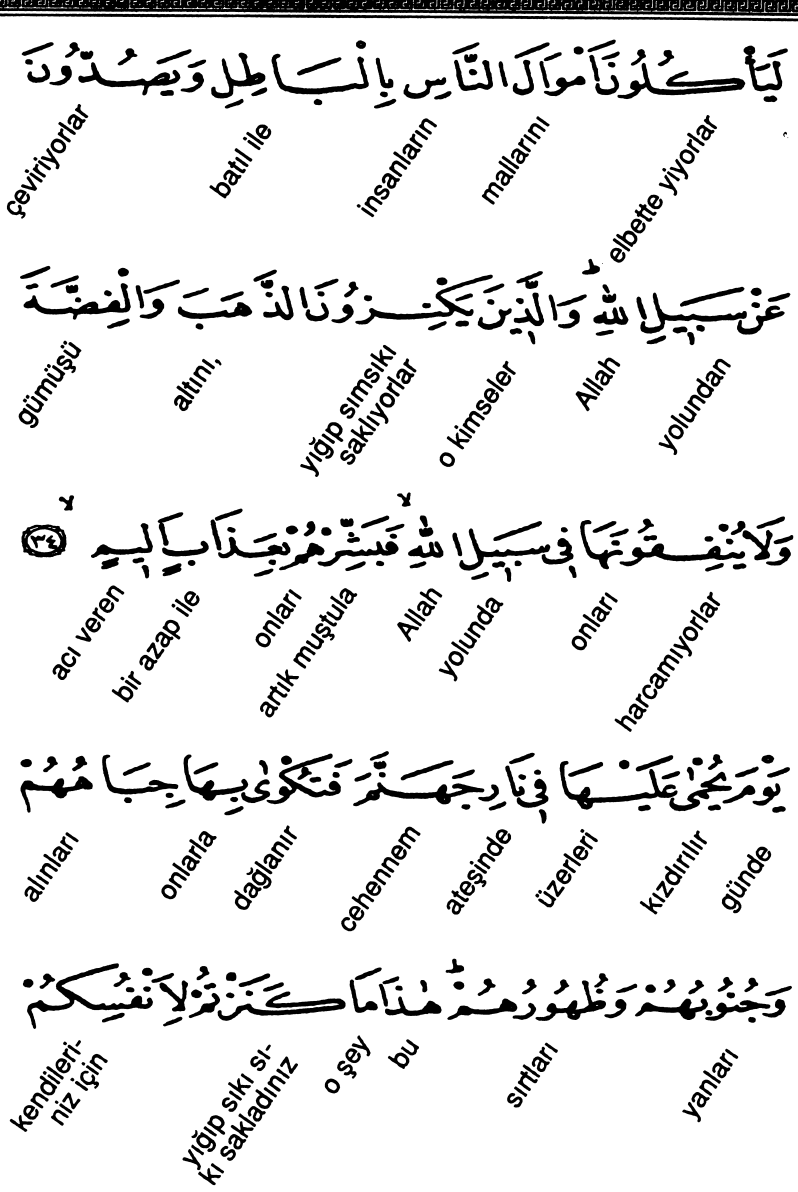

Meâl/34: "Ey iman etmiş olanlar! Gerçekten hahamlardan ve rahiplerden pek çoğu insanların mallarını batılla[1] yiyorlar ve Allah yolundan çeviriyorlar. Altını ve gümüşü yığarak sımsıkı saklayıp onları Allah yolunda harcamayanları, artık onları acı veren bir azap ile muştula."

1- uydurma sebeplerle.

فَذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْنِزُونَ ﴿٣٥﴾ إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِندَ

katında ayların kuşkusuz sayısı yığıp sıkı sıkıya saklıyordunuz idiniz o şeyi haydi tadın

اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ

gökleri yarattı günde Allah yazısında ay on iki Allah

وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا

zulüm yapmayın dosdoğru din işte bu haramlar dört onlardan yeri

فِيهِنَّ أَنفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا

gibi o şey topyekün müşriklerle savaşın kendilerinize bunlarda

يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً ۚ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾

müttakiler ile cidden Allah bilin ki topyekün sizinle savaşıyorlar

Meâl/35: "Cehennem ateşinde üzerlerinin kızdırılacağı günde bunlarla alınları, yanları ve sırtları dağlanır: 'İşte bu, kendileriniz için yığıp sıkı sıkı sakladıklarınız, haydi tadın yığıp sıkı sıkıya saklayageldiklerinizi' denilir."

Meâl/36: "Gökleri ve yeri yarattığı gündeki Allah'ın yazısına göre gerçekten Allah katında ayların sayısı on iki aydır. Bunlardan dördü haram (ay)lardır. İşte budur dosdoğru din[2]. Öyle ise onlarda (yasakları çiğneyerek) kendilerinize zulmetmeyin. Size karşı topyekün nasıl savaşıyorlarsa siz de müşriklerle topyekün savaşın. Bilin ki kesinkes Allah takva sahipleriyledir."

2- en doğru hesap (H. B. Çantay, I, 280).

إِنَّمَا النَّسِيٓءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا

küfrettiler — o kimseler — onunla — saptırılır — küfürde — bir artır-madır — nesi'1 — ancak

يُحِلُّونَهُ عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُ عَامًا لِّيُوَاطِـُٔوا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ

haram kıldı — o şeyin — sayısına — denk düşürsünler — bir yıl — onu — haram ederler — bir yıl — onu — helal ediyorlar

اللَّهُ فَيُحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ زُيِّنَ لَهُمْ سُوٓءُ أَعْمَالِهِمْ ۗ

amellerinin — kötüsü — kendileri için — süslendi — Allah — haram kıldı — o şeyi — helal kılsınlar — Allah

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ

ey o kimseler — kafirler — o toplumu — doğruya iletmez — Allah

آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمُ انفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ

Allah — yolunda — seferber olun — size — denildiğinde — neyiniz var — iman ettiler

Meâl/37: "O erteleme sadece küfürde bir artırmadır. O küfredenler onunla şaşırtılır, onu bir yıl helal ediyorlar bir yıl haram sayıyorlar, ki Allah'ın haram kıldığının sayısına denk düşürsünler de Allah'ın haram kıldığını helal yapsınlar. Yaptıkları kendilerine süslü gösterildi. Allah, o kafirler topluluğunu doğruya iletmez."

1- Erteleme, sonraya bırakma, ayı geciktirme anlamındaki bu kelime ile şu uygulamaya işaret ediliyor. Cahiliye döneminde Araplar savaş yaparlarken sözgelimi Muharrem ayı girerse bunun hürmetini Safer ayına aktarırlar ve Muharrem ayında sanki savaş yasaklanmamış gibi savaşı sürdürürlerdi."

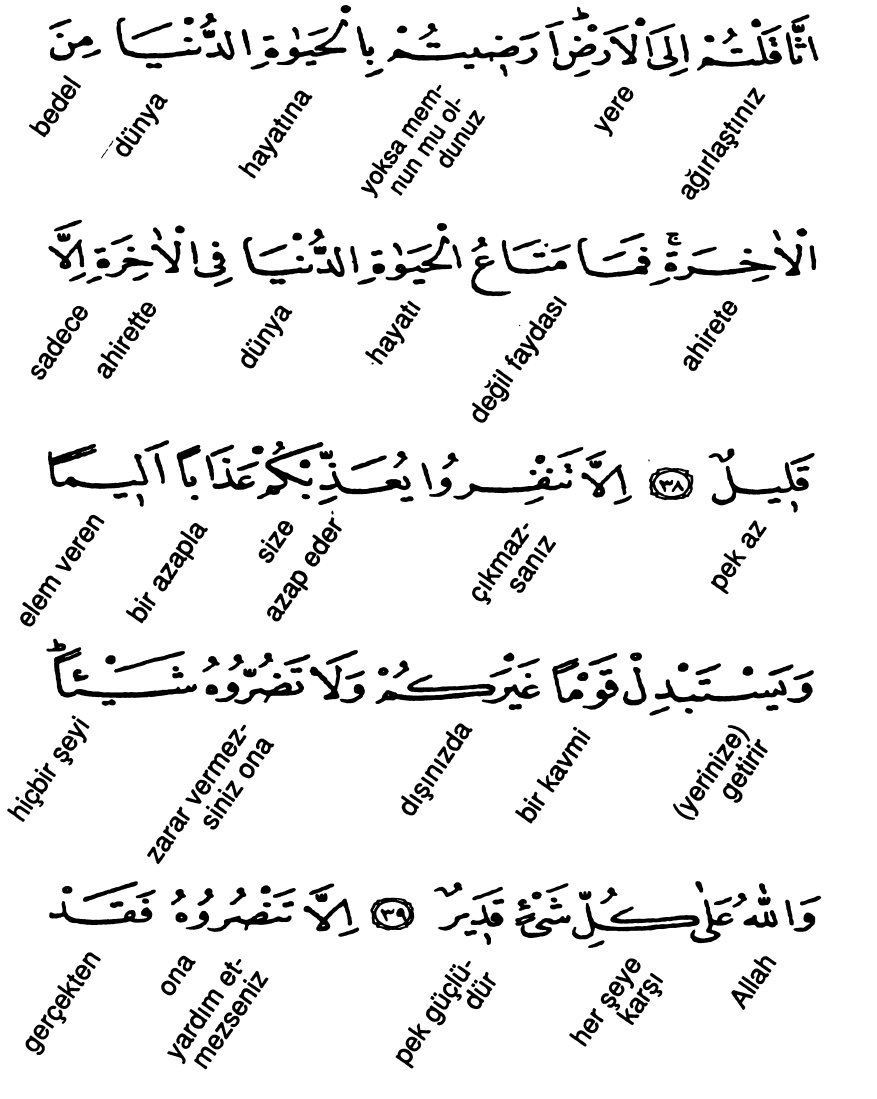

Meâl/38: "Ey o iman edenler! Size: 'Allah yolunda seferber olun' denildiğinde neyiniz var ki yere doğru ağırlaştınız[2]? Yoksa âhiret karşısında dünyaya mı razı oldunuz? Dünya hayatının menfaatı âhiret yanında ancak pek azdır."

Meâl/39: "Eğer seferber olmazsanız size, elem veren bir azapla azap eder ve yerinize sizin dışınızda bir topluluğu getirir. O'na hiçbir şekilde zarar vermezsiniz. Allah her şeye karşı pek güçlüdür."

2- yerinize yığılıp kaldınız (E. H. Yazır, I, 2543)

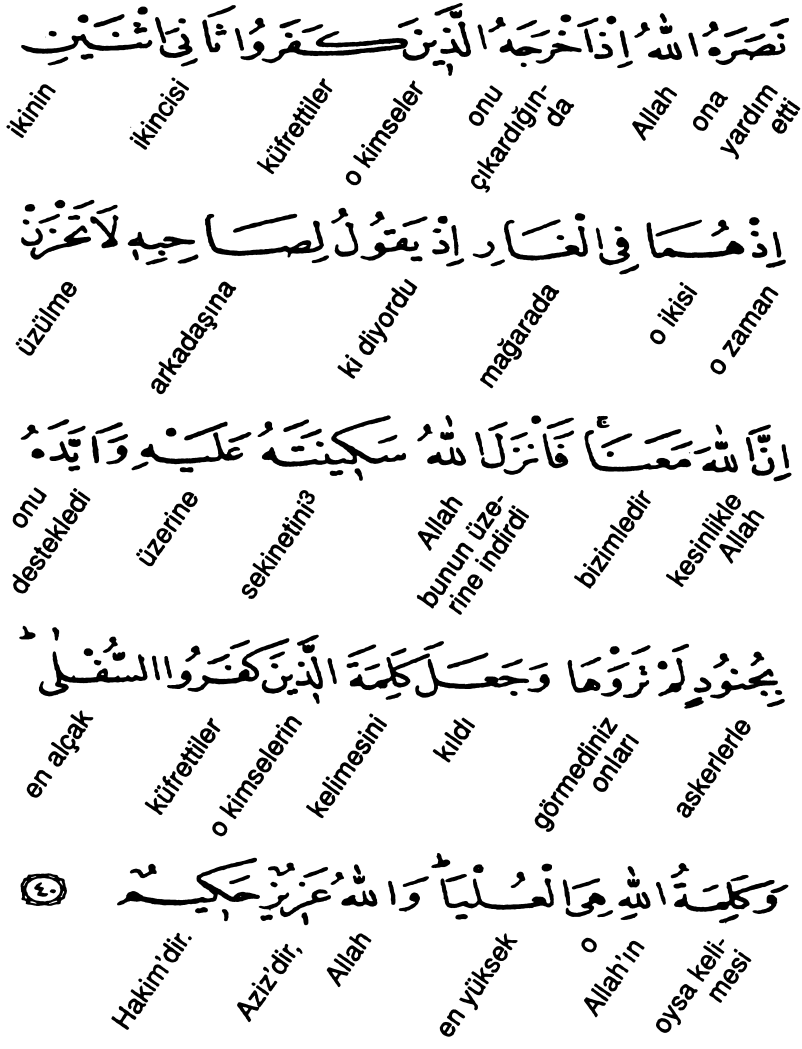

Meâl/40: "Ona yardım etmezseniz gerçekten Allah, o küfredenler kendisini çıkardıklarında ona, ikinin ikincisi olarak yardım etmişti. Hani o iki kişi[4] mağarada iken arkadaşına şöyle diyordu: 'Üzülme! Gerçekten Allah bizimle!' Bunun üzerine Allah onun üzerine sükunetini indirmiş, kendisini görmediğiniz askerlerle desteklemiş ve o küfredenlerin kelimesini en sefil kılmıştı. Allah'ın sözü ise en yücedir. Allah Aziz'dir, Hakim'dir."

3- sükunet hissini, huzur ve güven duygusunu.

4- Efendimizin, Ebu Bekir ile birlikte Mekke'den Medine'ye göçederken mazhar kılındığı yardıma işaret ediliyor.

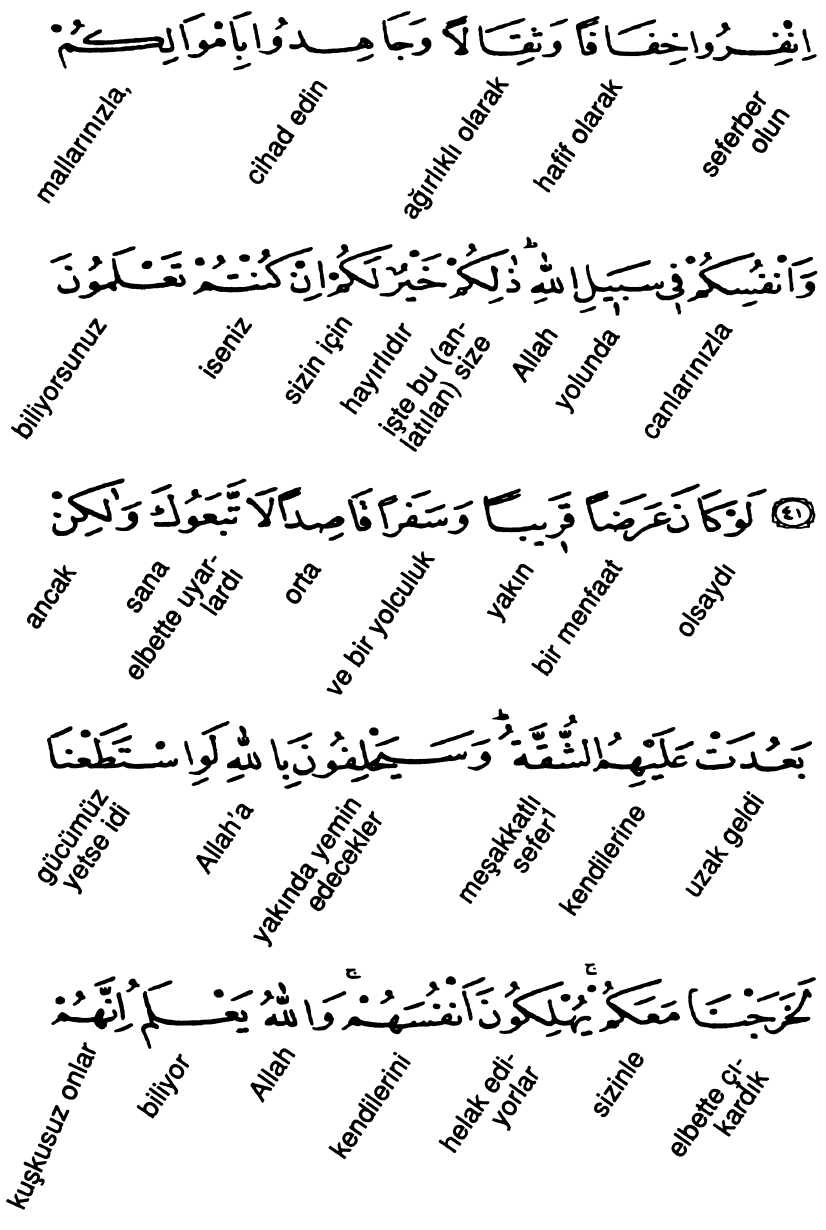

Meâl/41: Hafif ve ağırlıklı olarak seferber olun, mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda cihat edin. İşte (bu anlatılan) size, eğer bilirseniz sizin için daha hayırlıdır."

1- Nesefi, II, 127.

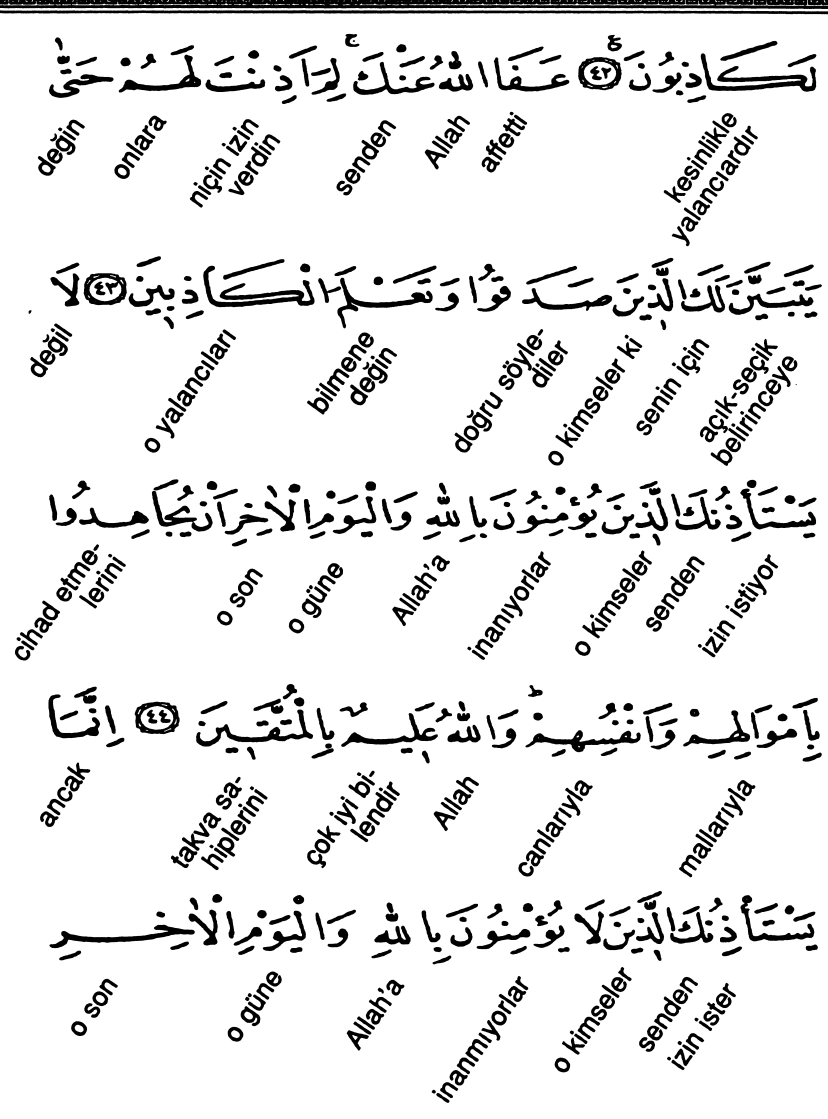

Meâl/42: "Eğer o, yakın bir menfaat/ganimet ve orta bir sefer olsaydı elbette ardına düşerlerdi. Ama o meşakkatlı sefer kendilerine uzak geldi. Yakında: 'Gücümüz yetseydi kesinlikle sizinle çıkardık' diye ant içecekler, kendilerini helak edecekler. Allah biliyor, gerçekten onlar pek yalancılardır."

Meâl/43: "Allah seni affettsin; doğru söyleyenler sana açık-seçik belli oluncaya ve o yalancıları bilmene değin neden kendilerine izin verdin."

Meâl/44: "Allah'a ve ahiret gününe iman edenler mallarıyla canlarıyla cihad etmeleri hususunda senden izin istemezler. Allah o takva sahiplerini çok iyi bilendir."

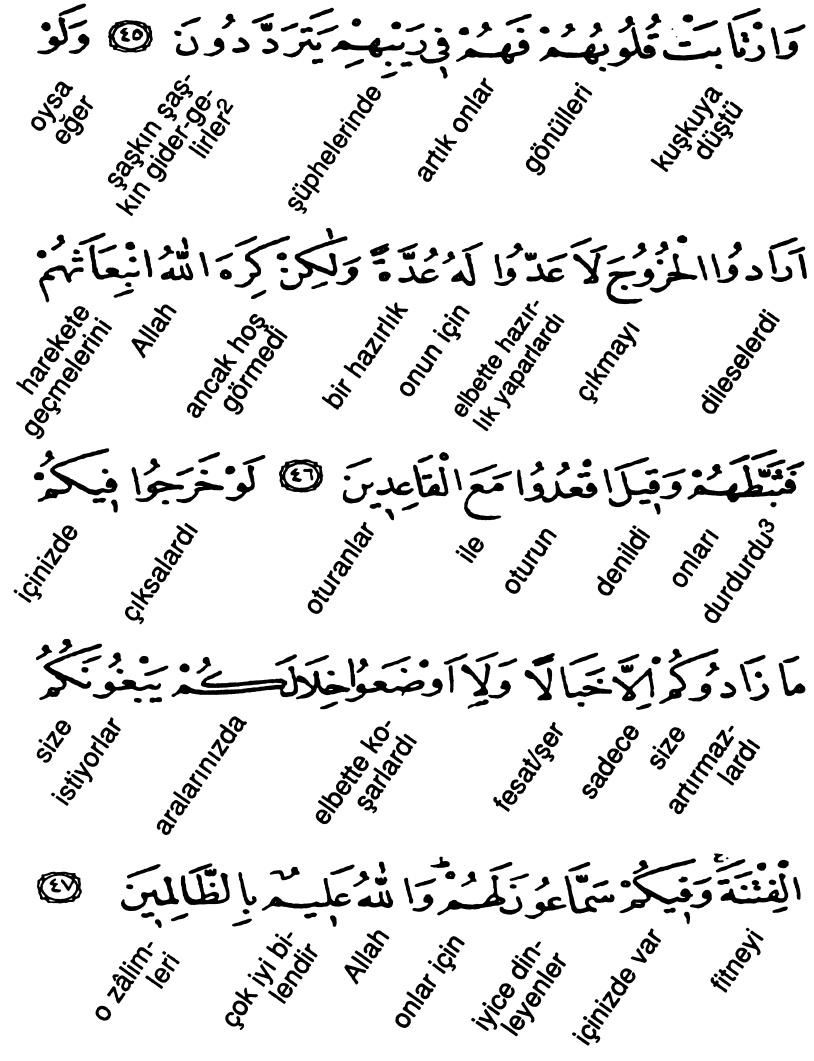

Meâl/45: "Senden ancak, Allah'a ve o son güne inanmayanlar ve gönülleri şüpheye düşmüş kimseler izin isterler. Artık onlar şüpheleri içinde çalkalanıp dururlar."

Meâl/46: "Sefere çıkmayı dilemiş olsalardı elbette onun için bir hazırlık yaparlardı. Ancak Allah, harekete geçmelerini[4] hoş görmedi, onları durdurdu ve: 'Oturun oturanlarla' denildi."

Meâl/47: "İçinizde çıksalardı size, bozgunculuktan başka bir katkıları olmazdı. Sizi, fitneye düşürmek isteyerek aralarınızda koşarlardı. İçinizde onlara çok iyi kulak verenler vardır. Allah, o zâlimleri çok iyi bilendir."

2- Çalkalanır dururlar (E. H. Yazır, IV, 255)

3- onları tembelleştirdi, harekete geçme isteklerini cılızlaştırdı (Nesefi, II, 128).

4- davranmalarını, kalkışmalarını.

لَقَدِ ابْتَغَوُا الْفِتْنَةَ مِن قَبْلُ وَقَلَّبُوا لَكَ الْأُمُورَ حَتَّىٰ

sonunda işleri senin için ters çevirdiler önceden fitneyi gerçekten aradılar

جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٤٨﴾

hoş görmeyenler oysa onlar Allah'ın emri üstün geldi hak geldi

وَمِنْهُم مَّن يَقُولُ ائْذَن لِّي وَلَا تَفْتِنِّي أَلَا فِي الْفِتْنَةِ

fitneye dikkat beni sakın fitneye düşürme bana izin ver der o kimse kimi onlardan

سَقَطُوا وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾ إِن تُصِبْكَ

sana erişirse o kâfirleri elbette çepeçevre kuşatan hiç kuşkusuz cehennem düşmüşlerdi

حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِن تُصِبْكَ مُصِيبَةٌ يَقُولُوا قَدْ أَخَذْنَا

gerçekten almıştık derler bir musibet sana dokunursa onları kötületir bir iyilik

Meâl/48: "Gerçekten onlar bundan önce de fitne aramışlar, işleri senin için ters çevirmişlerdi. Sonunda hak geldi ve onların istememelerine karşın Allah'ın emri üstün geldi."

Meâl/49: "İçlerinden kimisi var ki: 'Bana izin ver, sakın beni fitneye düşürme' der. Dikkat! Fitnenin içine düşmüşler. Kuşkusuz cehennem o kafirleri çepeçevre kuşatandır."

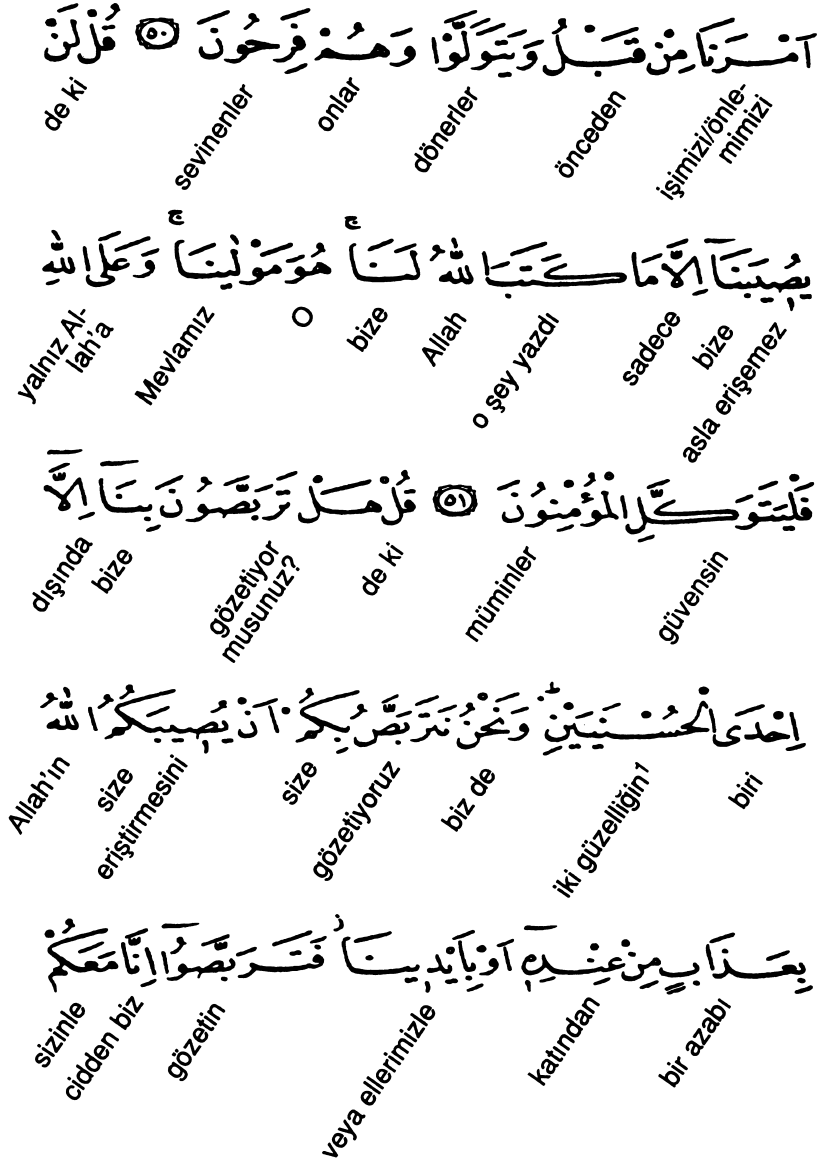

Meâl/50: "Sana bir iyilik erişirse bu onları(n) canlarını sıkar. Sana bir kötülük dokunursa: 'Önceden önlemimizi almışız' derler ve sevine sevine dönerler."

Meâl/51: "De ki: Bize, Allah'ın bizim için yazdığından başkası erişmez O'dur Mevla'mız. Müminler, yalnız Allah'a güvensin."

1- zafer veya şehitlik (Celaleyn, I, 161).

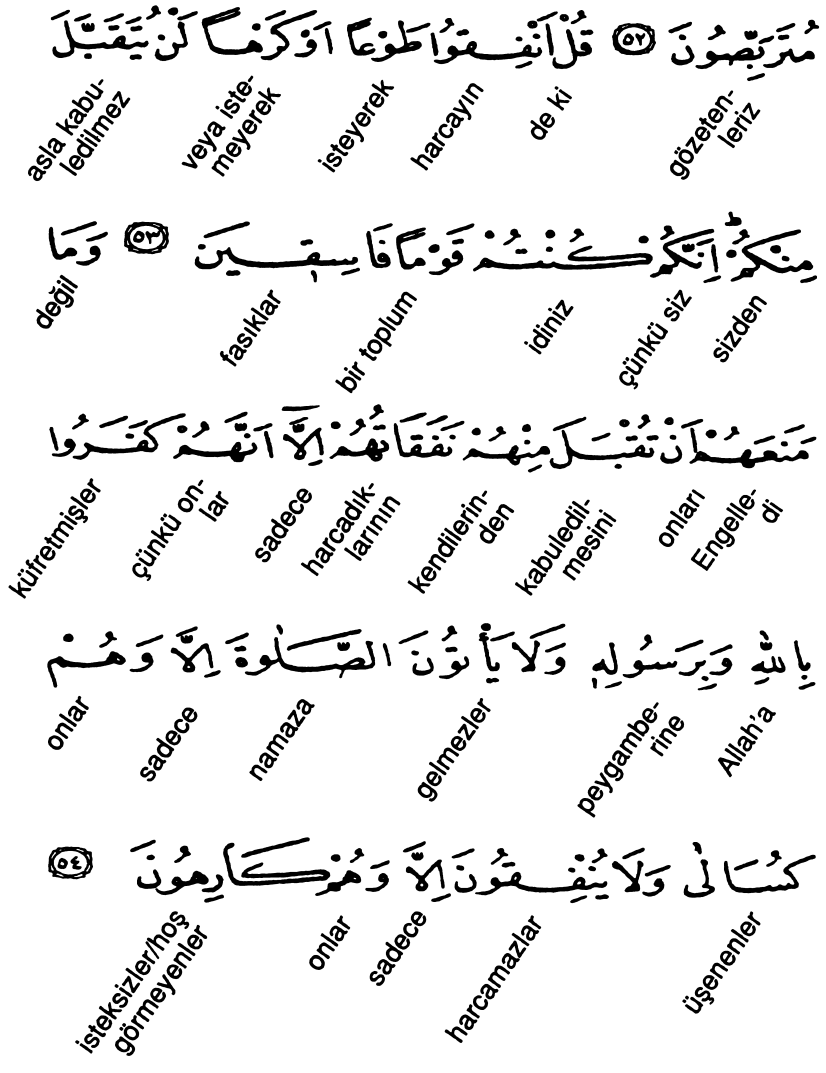

Meâl/52: "De ki: Bize, iki güzelliğin birinden başkasını mı gözetiyorsunuz? Biz de size Allah'ın, kendi katından veya bizim ellerimizle bir azap eriştirmesini gözetiyoruz. Gözetin, cidden biz de sizinle birlikte gözetenleriz."

Meâl/53: De ki: İster isteyerek ister istemeyerek harcayın sizden asla kabuledilmeyecek. Çünkü gerçekten siz fasıklar topluluğu idiniz."

Meâl/54: "Kendilerinden nafakalarının kabuledilmesine yegâne engel Allah'a ve peygamberine küfretmeleri, namaza sadece üşene üşene gelmeleri ve istemeye istemeye infakta bulunmalarıdır."

فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ ۚ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا

onlarla kendilerine azab etmesini Allah diliyor ancak çocukları hayır malları seni imrendirmesin

فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾

kafirler oysa onlar canlarının zorla çıkmasını dünya hayatında

وَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنَّهُمْ لَمِنكُمْ وَمَا هُم مِّنكُمْ وَلَٰكِنَّهُمْ قَوْمٌ

bir topluluk ancak onlar sizden değil onlar sizdenmişler cidden onlar Allah'a yemin ederler

يَفْرَقُونَ ﴿٥٦﴾ لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَأً أَوْ مَغَارَاتٍ أَوْ مُدَّخَلًا لَّوَلَّوْا

elbette yönelirlerdi veya sokulacak bir yer veya mağaralar bir sığınak eğer bulsalar korkuyorlar-ı

إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾ وَمِنْهُم مَّن يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ

sadakalarda sana dil uzatıyor o kimse kimi onlardan koşuyorlar onlar oraya

Meâl/55: "Seni malları ve çocukları imrendirmesin. Allah ancak bunlarla kendilerine dünya hayatında azap etmesini ve kafirler olarak canlarının zorla çıkmasını murat buyuruyor."

Meâl/56: "Kendilerinin, kesinlikle sizden olduklarına dair Allah'a yemin ederler. Onlar sizden değiller. Ama onlar (müşriklere yapılanların kendilerine de yapılmasından[2] endişe duyan,) korkan bir topluluktur."

Meâl/57: "Eğer bir sığınak yahut mağaralar ve sokulacak bir yer bulsalar elbette koşa koşa o tarafa yönelirlerdi."

1- ödleri patlıyor (E. H. YAZIR, IV, 2571).

2- Celaleyn, II, 163.

فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَإِنْ لَمْ يُعْطَوْا مِنْهَا إِذَا هُمْ

o zaman onlar — onlardan — verilmezler-se — hoşnut kalırlar — onlardan — verilirlerse

يَسْخَطُونَ ﴿٥٨﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ

ve peygamberi — Allah — onlara — o şeye verdi — memnun kalsalardı — eğer gerçekten onlar — kızarlar

وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ

peygamberi — lutfundan — Allah — yakında verir bize — Allah — yeter bize — deselerdi

إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾ إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ

miskinler — fakirler için — sadakalar — ancak — istek duyanlarız — ancak Allah'a — gerçekten biz

وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ

kölelikte(kilere) — gönülleri — uzlaştırılmış — üzerinde — çalışanlar

Meâl/58: "İçlerinden kimi sadakalar(ın bölüştürülmesi) konusunda sana dil uzatır. Onlardan kendilerine verilirse memnun kalırlar, onlardan kendilerine verilmezse o da ne,hemen öfkelenirler."

Meâl/59: "Eğer gerçekten onlar, Allah ve peygamberinin kendilerine verdiklerinden memnun kalsalar ve: 'Allah bize yeter, yakında Allah bize lutfundan verir, peygamberi de. Hakikaten biz yalnız Allah'a istek duyanlarız' deselerdi (elbette hayırlarına olurdu[3])."

3- a.g.e.a.y.

وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِنَ

-tan / bir farz olarak / yol / oğlu / Allah / yolunda / borçlulara

اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾ وَمِنْهُمُ الَّذِينَ يُؤْذُونَ

incitiyorlar / o kimseler / kimisi onlardan / pek hikmetlidir / çok iyi bilendir / Allah / Allah

النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ قُلْ أُذُنُ خَيْرٍ لَكُمْ يُؤْمِنُ

inanır / sizin için / hayrın / kulağı / de ki / bir kulaktır / o / diyorlar / peygamberi

بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ

sizden / iman ettiler / o kimseler için / bir rahmettir / müminlere / inanır / Allah'a

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦١﴾

elem veren / bir azap / onlara var / Allah'ın peygamberini / incitiyorlar / o kimseler

Meâl/60: "Sadakalar, Allah'tan bir farz olarak ancak fakirlere, miskinlere, (sadakaları toplamak) üzerinde çalışanlara, gönülleri (müslümanlığa) ısındırılacaklara, kölelikte(kilere), borçlulara, Allah yolunda(kilere) ve yol oğluna[4] aittir. Allah çok iyi bilendir, pek hikmetlidir."

Meâl/61: "İçlerinden bazıları var ki peyamberi incitiyorlar ve: 'O (her söyleneni dinleyen) bir kulaktır' diyorlar. De ki: 'Sizin için hayır kulağıdır, Allah'a inanır, müminlere inanır ve sizden iman edenlere bir rahmettir. Allah'ın peygamberini inciten kimseler (var ya) onlar için elem veren bir azap kesindir."

4- yolda kalmış yolcuya.

يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِيُرْضُوكُمْ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ

daha gerekli-dir | ve peygamberi | oysa Allah | sizi | hoşnut etsinler diye | sizin için | Allah'a | yemin ederler

أَنْ يُرْضُوهُ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾ أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ

gerçekten o | bilmediler mi | müminler | idi iseler | onu | memnun etmelerine

مَنْ يُحَادِدِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَأَنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا

orada | sürekli kalacak | cehennem | ateşi | kuşkusuz onun için | peygamberine | Allah'a | karşı koyarsa | kim

ذَٰلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾ يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنَزَّلَ

indirilmesinden | o münafıklar | çekinirler | büyük | o perişanlık | işte bu

عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلِ اسْتَهْزِئُوا

alay edin | de ki | kalplerinde | o şeyi | kendilerine | haber verir | bir sure | üzerlerine

Meâl/62: "Sizi hoşnut etmeleri için Allah'a yemin ederler. Oysa Allah ve peygamberi -eğer müminler idiyseler.- O'nu memnun etmelerine daha müstahaktır."

Meâl/63: "Bilmediler mi? Kim Allah'a ve peygamberine karşı gelirse ona, içinde ebedi kalmak üzere cehennem ateşi vardır. İşte bu o büyük rezilliktir."

إِنَّ اللَّهَ مُخْرِجٌ مَّا تَحْذَرُونَ ﴿٦٤﴾ وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ

gerçekten / eğer sorarsan onlara / çekiniyorsunuz / o şeyi / çıkarıcıdır / kuşkusuz Allah

لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ ۚ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ

âyetleriyle mi / Allah ile mi / de ki / oynuyoruz / dalıyoruz / biz idik / ancak / kesin elbette söylerler

وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا

özür dileme yin / eğleniyorsunuz / idiniz / peygamberiyle mi

قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ۚ إِن نَّعْفُ عَن طَائِفَةٍ مِّنكُمْ

sizden / bir kısmından / affedersek de / imanınız / sonrası / gerçekten küfrettiniz

نُعَذِّبْ طَائِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾ الْمُنَافِقُونَ

erkek münafıklar / suçlular / idiler / çünkü onlar / bir kısmına / azap ederiz

Meâl/64: "Münafıklar, kalplerinde onları kendilerine haber verecek bir surenin tepelerine indirilmesinden çekiniyorlar. De ki: Alay edin! Kuşkusuz Allah, çekinegeldiklerinizi ortaya çıkarandır."

Meâl/65: "Eğer kendilerine sorarsan elbette şunu söylerler: 'Biz sadece (lafa) dalmış eğleniyorduk.' De ki Allah ile O'nun âyetleri ve peygamberi ile mi eğleniyordunuz?"

Meâl/66: "Özür dilemeyin, siz gerçekten imanınızdan sonra küfrettiniz. İçinizden bir grubu bağışlarsak da bir kısmını -mücrimler olduklarından- azaba çarptıracağız."

وَالْمُنٰفِقٰتُ بَعْضُهُمْ مِّنْ بَعْضٍ ۘ يَاْمُرُوْنَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ

sakındırırlar kötülüğü emrederler kiminden kimileri kadın münafıklar

عَنِ الْمَعْرُوْفِ وَيَقْبِضُوْنَ اَيْدِيَهُمْ ۭ نَسُوا اللّٰهَ فَنَسِيَهُمْ ۭ

onları unuttu Allah'ı unuttular ellerini sıkarlar iyilikten

اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ هُمُ الْفٰسِقُوْنَ ﴿٦٧﴾ وَعَدَ اللّٰهُ الْمُنٰفِقِيْنَ

erkek münafıklara Allah va'detti o fâsıklar onlardır kuşkusuz erkek münafıklar

وَالْمُنٰفِقٰتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ۭ هِىَ

o orada sürekli kalanlar cehennemin ateşini kafirlere kadın münafıklara

حَسْبُهُمْ ۚ وَلَعَنَهُمُ اللّٰهُ ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيْمٌ ﴿٦٨﴾

sürüp giden bir azap onlara Allah onlara lanet etti kendilerine yeter

Meâl/67: "Erkek münafıklar ve kadın münafıklar, kimileri kimindendir. Kötülüğü emrederler, iyilikten alıkoyarlar, ellerini kısarlar. Allah'ı unuttular, O da onları unuttu. Kuşkusuz erkek münafıklar, onlardır o fâsıklar."

Meâl/68: "Allah, erkek münafıklar ile kadın münafıklara ve kafirlere içinde sürekli kalıcılar olmak üzere cehennem ateşini va'detti. O, kendilerine yeter. Allah onlara lanet etti. Onlara sürüp giden bir azap vardır."

كَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ كَانُوٓا۟ أَشَدَّ مِنكُمْ قُوَّةً وَأَكْثَرَ أَمْوَٰلًا

mallarca daha çok kuvvetçe sizden daha çetin idiler öncenizden gibi o kimseler

وَأَوْلَٰدًا ۚ فَٱسْتَمْتَعُوا۟ بِخَلَٰقِهِمْ فَٱسْتَمْتَعْتُم بِخَلَٰقِكُمْ كَمَا

gibi o şey kısmetlerinizle siz de safa sürdünüz kısmetleriyle safa sürdüler çocuklarca

ٱسْتَمْتَعَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُم بِخَلَٰقِهِمْ وَخُضْتُمْ كَٱلَّذِى

gibi o kimse(ler) daldınız kısmetleriyle önceniz-den o kimseler safa sürmüş-tü

خَاضُوٓا۟ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَٰلُهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ

işte onlar ahirette dünyada amelleri boşa gitti işte onlar dalmışlardı

هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿٦٩﴾ أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَؤُا۟ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ

öncelerin-den o kimselerin haberi kendilerine gelmedi mi o hüsrana uğrayanlar onlardır

Meâl/69: "(Ey münafıklar siz de tıpkı) sizden öncekiler gibi(siniz. Oysa onlar) kuvvetçe sizden daha yaman, mal ve evlatça sizden daha çoktular. Onlar kısmetleriyle safa sürdüler. Sizden öncekiler kısmetleriyle safa sürdükleri gibi siz de kısmetlerinizle safa sürdünüz, dalanların dalış(ları)[1] gibi daldınız. İşte onlar! Eylemleri[2] dünya ve ahirette boşa gitti. İşte onlar! Onlardır o hüsrana uğrayanlar."

1- Celaleyn, I, 163.
2- Prof. S. Ateş Meâli, s, 197.

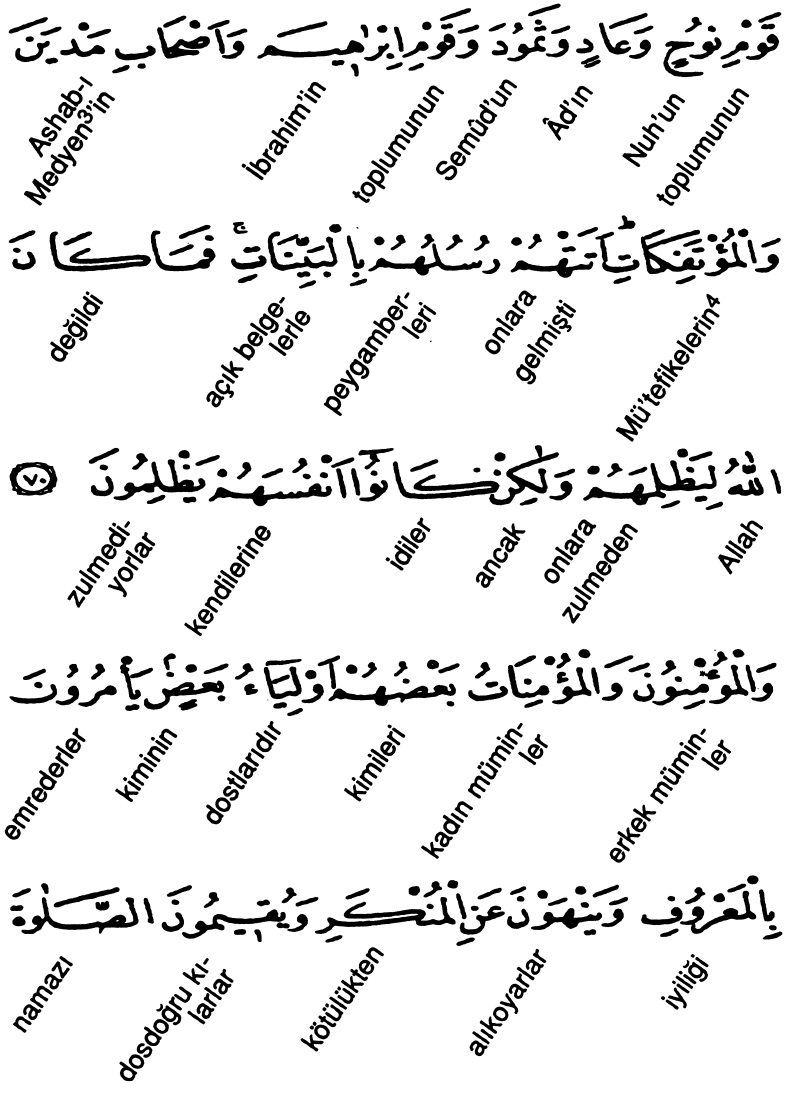

Meâl/70: "Onlara, kendilerinden öncekilerin: Nuh'un toplumunun, Âd'ın, Semûd'un, İbrahim toplumunun, Medyen halklarının ve Mü'tefikelerin haberi gelmedi mi? Kendilerine peygamberleri apaçık belgelerle gelmişti. Allah onlara zulmediyor değildi ama onlar kendilerine zulmediyorlardı."

3- Şuayb Peygamberin kavmi (Nesefi, II, 135).

4- Lut peygamberin kavminin kasabaları/yerleşim birimleri (Celaleyn, I, 164).

وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَيُطِيعُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُۥٓ ۚ أُولٰٓئِكَ

işte onlar / peygamberine / Allah'a / itaat ederler / zekatı / verirler

سَيَرْحَمُهُمُ اللّٰهُ ۗ إِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾ وَعَدَ اللّٰهُ

Allah / va'detti / Hakim'dir / Aziz'dir / cidden Allah / Allah onlara merhamet edecek

الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَٰتِ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَٰرُ

ırmaklar / altlarından / akar / cennetleri / kadın müminlere / erkek müminlere

خَٰلِدِينَ فِيهَا وَمَسَٰكِنَ طَيِّبَةً فِى جَنَّٰتِ عَدْنٍ ۚ

Adn / cennetlerinde / hoş / ve meskenleri / orada / sürekli kalıcılar

وَرِضْوَٰنٌ مِّنَ اللّٰهِ أَكْبَرُ ۚ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٧٢﴾

büyük / o kurtuluş / odur / işte bu / daha büyüktür / Allah'tan / bir hoşnutluk

Meâl/71: "Erkek müminler ile kadın müminler, kimileri kiminin dostlarıdır. İyiliği emrederler, kötülükten alıkoyarlar, namazı dosdoğru kılarlar, zekatı verirler, Allah'a ve peygamberine itaat ederler. İşte onlar! Allah, kendilerine rahmet edecek. Cidden Allah pek güçlüdür pek hikmetlidir."

Meâl/72: "Allah, erkek müminlere de kadın müminlere de -içlerinde ebedi kalanlar olmak üzere- altlarından ırmaklar akan cennetler ile Adn cennetlerinde hoş meskenler va'detti. Allah'tan bir hoşnutluk ise daha büyüktür. İşte bu! Odur o büyük kurtuluş!

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ جَٰهِدِ ٱلْكُفَّارَ وَٱلْمُنَٰفِقِينَ وَٱغْلُظْ عَلَيْهِمْ

ey o peygamber | cihad et | kafirlere | münafıklara | katı davran | kendilerine

وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٧٣﴾ يَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ مَا قَالُوا۟

durakları | cehennemdir | ne kötü | dönüş yeri | yemin ediyorlar | Allah'a | dememişler

وَلَقَدْ قَالُوا۟ كَلِمَةَ ٱلْكُفْرِ وَكَفَرُوا۟ بَعْدَ إِسْلَٰمِهِمْ وَهَمُّوا۟

elbette kesinlikle söylediler | kelimesini | küfür | sonrası | müslümanlıkları | tasarladılar

بِمَا لَمْ يَنَالُوا۟ ۚ وَمَا نَقَمُوٓا۟ إِلَّآ أَنْ أَغْنَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ

o şeyi | elde edemediler | intikam al(mağa kalkış) madılar | ancak | kendilerini zenginleştirdi | Allah | ve peygamberi

مِن فَضْلِهِۦ ۚ فَإِن يَتُوبُوا۟ يَكُ خَيْرًا لَّهُمْ ۖ وَإِن يَتَوَلَّوْا۟ يُعَذِّبْهُمُ

lutfundan | tevbe ederlerse | olur | hayır | kendileri için | yüz çevirirlerse | onlara azap eder

Meâl/73: "Ey peygamber! Kafirlere ve münafıklara karşı cihad et, kendilerine katı davran. Varacakları yer cehennemdir. Ne kötü dönüş yeri."

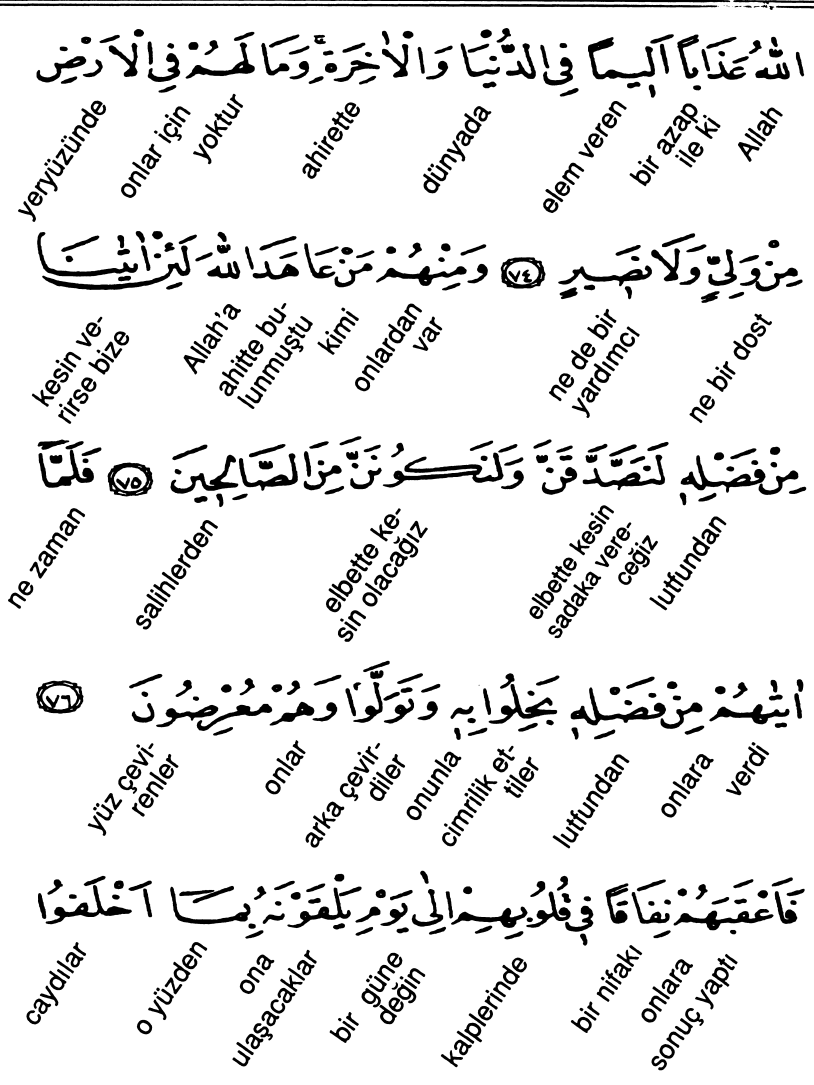

Meâl/74: "Söylemişler diye Allah'a yemin ediyorlar. Gerçekten küfür kelimesini söylemişlerdi. İslama girmeleri ardından küfre saptılar ve başaramadıkları şeyi (planı) tasarladılar. Oysa Allah ve peygamberinin kendilerini lutfundan zengin etmesinden başka intikam alma(ğa kalkışma)larına bir neden yoktu. Tevbe ederlerse hayırlarına olur. Dönerlerse Allah kendilerini, dünyada da ahirette de elem veren bir azapla cezalandırır. Yeryüzünde kendileri için ne bir veli ne de bir yardımcı vardır."

Meâl/75: "İçlerinden kimi de var ki: 'Eğer bize lutfundan verirse elbette sadaka vereceğiz ve elbette salih zatlardan olacağız' diye Allah'a ant vermişti."

Meâl/76: "(Allah) kendilerine lutfundan verince onunla cimrilik ettiler, arka çevirdiler. Onlar öyle yüz çevirenlerdir."

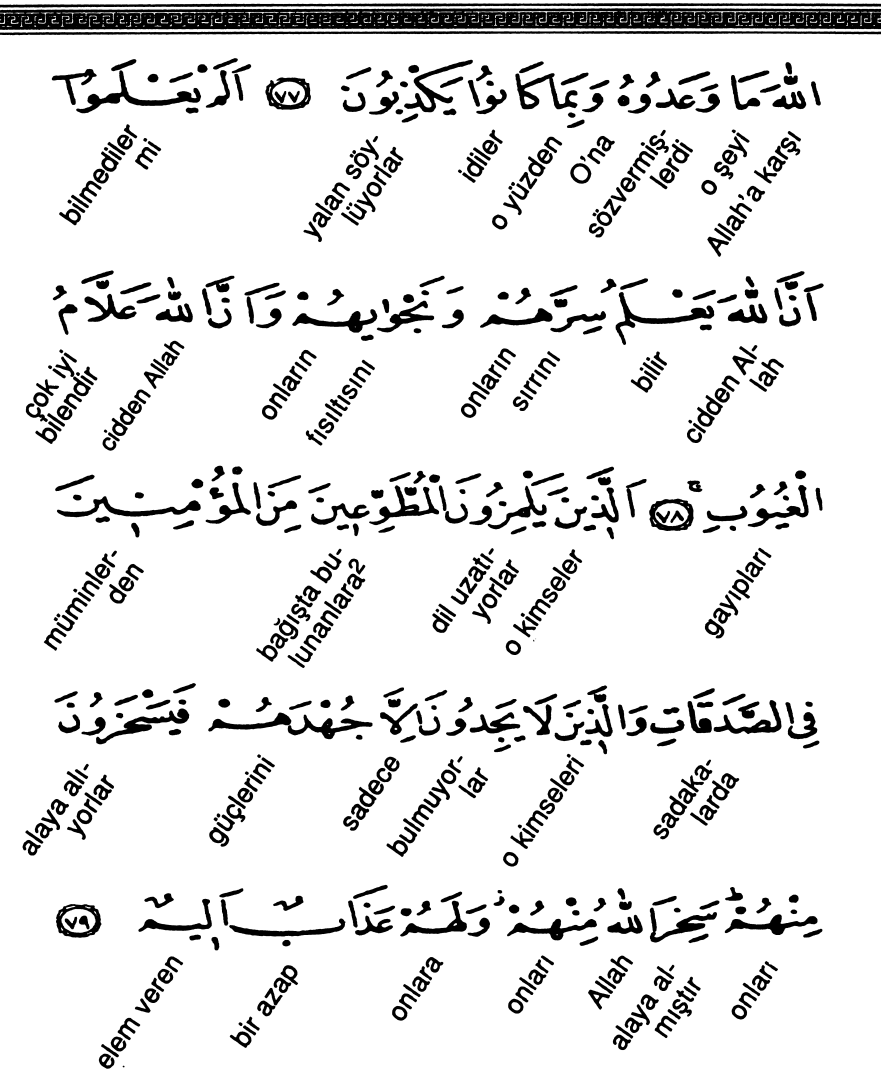

Meâl/77: "Allah'a verdikleri sözden caydıkları ve yalan söyleyegeldikleri için O da (yaptıklarının) sonucunu kalplerinde kendisine kavuşacakları güne değin (sürecek[1]) bir nifaka dönüştürdü."

Meâl/78: "Gerçekten Allah'ın onların sırlarını ve fısıltılarını bildiğini hâlâ bilemediler mi? Cidden Allah gayıpları çok iyi bilendir.

Meâl/79: "Sadakalarda bağışta bulunan müminlerle, güçlerinin yetebildiğinden başkasını bulamayan kimselere laf atıp onlarla alay edenler (yok mu?) Allah onları alaya almıştır. Onlara elem veren bir azap vardır."

1- Celaleyn, I, 164.

2- Farz olan zekattan fazla olarak kendi gönülleriyle bağışta bulunanlara (E. H.Yazır, IV, 2591).

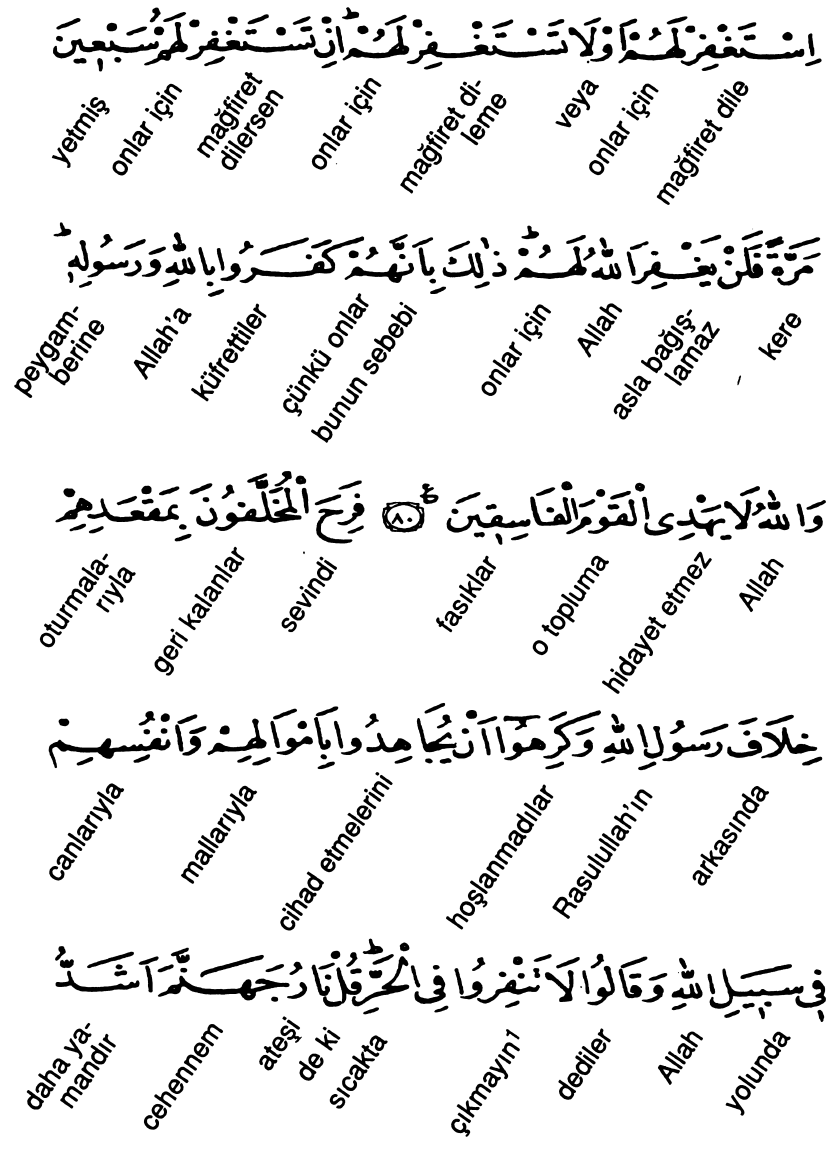

Meâl/80: "Onlar için mağfiret dile veya kendileri için mağfiret dileme. Onlar için yetmiş kez de mağfiret dilesen asla Allah onlar için mağfirette bulunmaz. Bunun nedeni çünkü onlar Allah'a ve peygamberine küfrettiler. Allah o fâsıklar topluluğuna hidâyet etmez."

1- cihada gitmeyin (Celaleyn, I, 165).

حَرٌّ ۚ لَّوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾ فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا ۚ

çok ağlasınlar az gülsünler anlıyorlar olsalardı sıcaklıkça

جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾ فَإِن رَّجَعَكَ اللَّهُ إِلَىٰ طَائِفَةٍ مِّنْهُمْ

onlardan bir gruba Allah seni döndürürse kazanıyorlar idiler o şeye karşılık olarak

فَاسْتَأْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُل لَّن تَخْرُجُوا مَعِيَ أَبَدًا وَلَن تُقَاتِلُوا مَعِيَ

maiyyetimde kesinlikle savaşamazsınız hiçbir zaman benimle asla çıkamazsınız de ki çıkmak için senden izin isterlerse

عَدُوًّا ۖ إِنَّكُمْ رَضِيتُم بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ

geride kalanlarla öyle ise oturun ilk defasında oturmaya rıza göstermiştiniz çünkü siz bir düşmana karşı

﴿٨٣﴾ وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ ۖ

kabri başında dikilme asla öldü içlerinden herhangi birine Namaz kılma

Meâl/81: "(Savaşa gitmeyip) geri kalanlar Allah Rasûlünün arkasında oturmala la sevindiler. Mallarıyla, canlarıyla Allah yolunda cihad etmelerini hoş görmediler ve: 'Bu sıcakta cihada çıkmayın' dediler. De ki: 'Cehennem ateşi sıcaklıkça daha yamandır!' Bir anlayabilselerdi!"

Meâl/82: "Artık kazanageldiklerinin karşılığı/cezası olmak üzere az gülsünler çok ağlasınlar."

Meâl/83: "Allah seni onlardan bir grubun yanına döndürür de savaşa çıkmaları için senden izin isterlerse: 'Asla, hiçbir zaman benimle çıkmayacaksınız, kesinlikle maiyyetimde bir düşmanla savaşmayacaksınız! Çünkü siz ilk defasında oturmağı/savaşa katılmamağı yeğlemiştiniz! Öyle ise oturun geride kalanlarla' de."

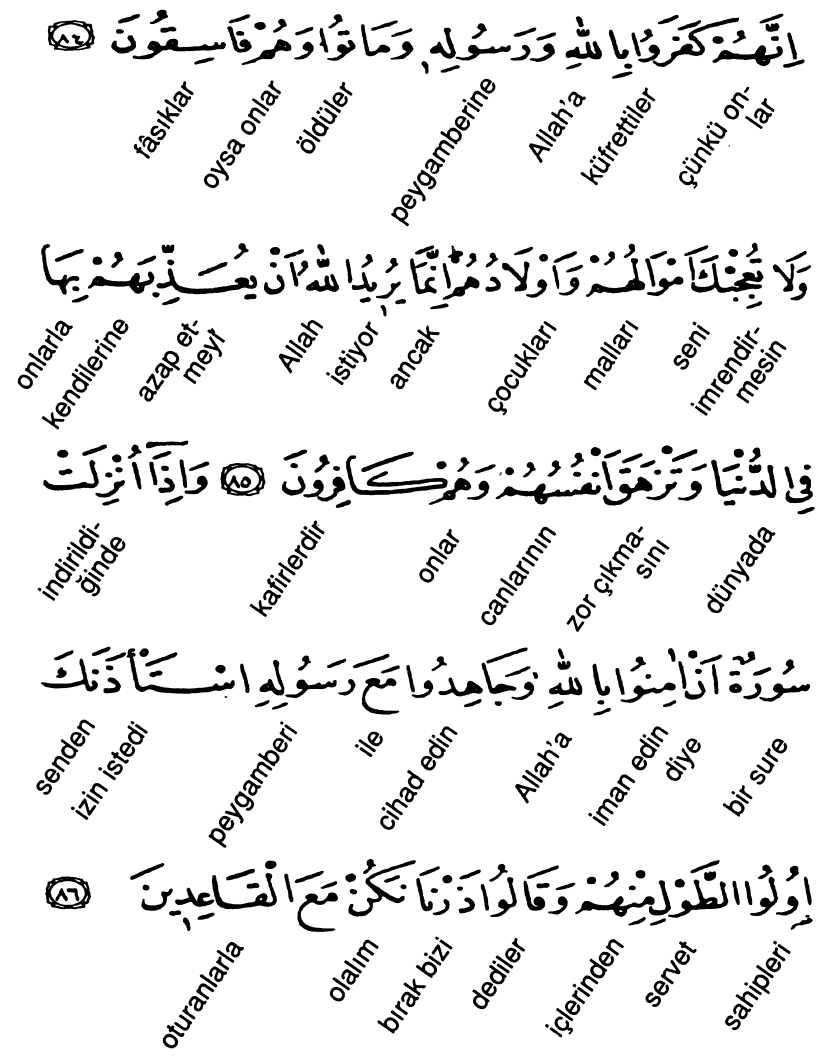

Meâl/84: İçlerinden ölen herhangi biri üzerine asla namaz kılma ve kabri başında dikilme! Çünkü onlar Allah'a, peygamberine küfrettiler ve onlar fâsıklar olarak öldüler."

Meâl/85: "Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin. Allah bunlarla dünyada sadece kendilerine azap etmeyi ve canlarının -onlar kafirler olarak- zor çıkmasını istiyor."

Meâl/86: "Allah'a iman edin ve peygamberi maiyyetinde cihadda bulunun' diye bir bölüm[2] indirildiğinde içlerinden servet sahipleri senden izin isteyip: 'Bırak bizi, oturanlarla birlikte olalım!' dediler."

2- Celaleyn, I, 165.

رَضُوا بِأَن يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ

artık onlar | kalplerine | mühür basılmış | geride kalan kadınlar | ile | olmalarını | yeğlediler

لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾ لَٰكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ

onunla | iman ettiler | ve o kimseler | peygamber | ancak | anlamazlar

جَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ ۚ وَأُولَٰئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ ۖ

bütün hayırlar | onlara | işte onlar | canlarıyla | mallarıyla | cihad ettiler

وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨٨﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي

akar | cennetleri | onlara | Allah hazırladı | murada erenler | onlardır | işte onlar

مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾

büyük | o kurtuluş | işte bu | içlerinde | sürekli kalanlar | ırmaklar | altlarından

Meâl/87: "Geride kalan kadınlarla birlikte bulunmalarını yeğlediler. Kalplerine mühür basılmıştır, artık onlar anlamazlar."

Meâl/88: "Ancak peyamber ve onunla birlikte iman etmiş olanlar, mallarıyla, canlarıyla cihadda bulunanlar; işte onlar! Onlara bütün hayırlar! İşte onlar! Onlardır murada erenler."

Meâl/89: "Allah onlara -içlerinde ebedi kalıcılar olmak üzere- altlarından ırmaklar akan cennetler hazırladı. İşte budur o büyük kurtuluş.

وَجَآءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ

oturdu | kendilerine | izin verilmesi için | bedevilerden | özür beyan edenler | geldi

الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا

küfrettiler | o kimse-lere | yakında do-kunacak | peygambe-rine | Allah'a | yalan saydı-lar | o kimseler

مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٠﴾ لَّيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَىٰ

hastalara | yoktur | zayıflara | yoktur | elem veren | bir azap | içlerinden

وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ

Allah için | öğüt verdikle-rinde | bir zorluk | infak edecekler | o şeyi | bulamıyorlar | o kimselere | yoktur

وَرَسُولِهِ ۚ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِن سَبِيلٍ ۚ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

çok merha-metlidir. | çok bağışlayı-cıdır | Allah | hiçbir yol | yoktur güzellik sergileyenlere | yoktur | peygamberi için

Meâl/90: "Bedevilerden özür beyan edenler, kendilerine izin verilmesi için geldiler. Allah'a ve peygamberine yalan söyleyenler ise oturup kaldılar. İçlerinden küfredenlere yakında elem veren bir azap dokunacak."

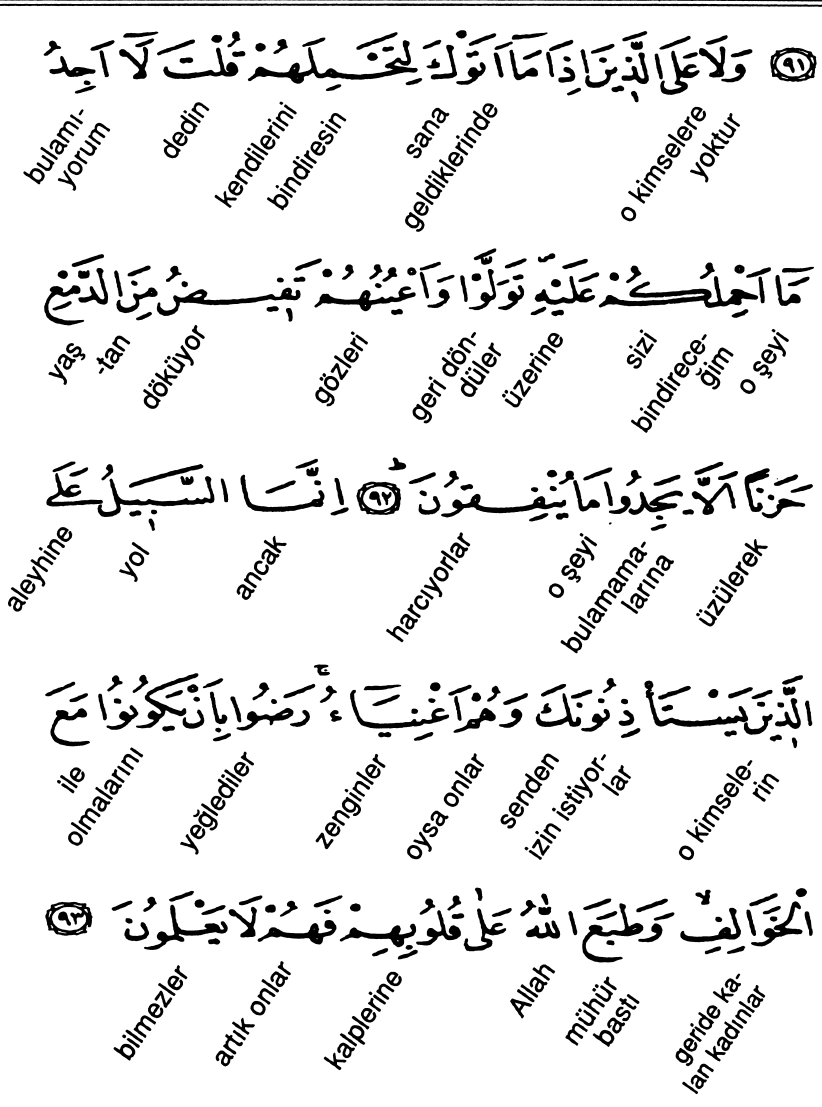

Meâl/91: "Allah ve peygamberi içih nasihatta bulundukları taktirde ne zayıflara ne hastalara ne de infakta bulunacakları bir şey bulamayanlara hiçbir zorluk yoktur. Güzellik sergileyenler aleyhine hiçbir yol yoktur. Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir."

Meâl/92: "(Savaşa katılabilmeleri amacıyla) kendilerini bindirmen için sana geldiklerinde: 'Sizi üzerine bindireceğim bir şey bulamıyorum' dediğinde; harcayacakları bir şey bulamadıkları için üzüntüden gözleri yaşlar dökerek geri dönenlere de bir sorumluluk yoktur."

Meâl/93: "Ancak (sorumlu tutulmak için) yol, kendileri zenginler olmalarına karşın senden izin isteyenleredir. Geride kalan kadınlarla olmağı yeğlediler. Allah kalplerine mühür bastı, artık onlar bilmezler."

87— ' اَلْجَامِعُ **el-Câmi"**: Toplayan, istediğini istediği zaman istediği yerde bir araya getiren.

88— ' اَلْغَنِيُّ **el-Ğaniyy':** Çok zengin, her şeyden müstağni olan, herkesin kendisine muhtaç olduğu.

89— ' اَلْمُغْنِي **el-Muğnî'**: Zengin veren, istediğini zengin eden, maddî ve ma'nevî olgunluklara erdiren.

90— ' اَلْمَانِعُ **el-Mâni"**: Engelleyen, meydana gelmesini dilemediği şeylerin vücut bulmalarına izin vermeyen.

91— ' اَلضَّارُّ **ed-Dârr'**: Elem ve zarar veren şeyleri yaratan.

92— ' اَلنَّافِعُ **en-Nâfi"**: Hayır ve menfaat veren nesneleri yaratan.

93— ' اَلنُّورُ **en-Nûr'**: Âlemleri nurlandıran. Gökleri ayla, güneşle, yıldızlarla ışıklandıran yeryüzünün her tarafını da peygamberler, âlimler, veliler ve seçkin kullarla süsleyen.

94— ' اَلْهَادِي **el-Hâdî'**: Doğru yola ileten, hidâyet veren istediği kullarını hayırlı yollara ileten, gök ve yer sâkinlerinin mürşidi.

95— ' اَلْبَدِيعُ **el-Bedî"**: Örneksiz, orijinal yaratan.

96— ' اَلْبَاقِي **el-Bakî'**: Varlığının sonu olmayan, ezelde başlangıcı, ebedde de sonu bulunmayan.

97— ' اَلْوَارِثُ **el-Vâris'**: Servetlerin hakiki sahibi, geçici bir süre için kullarına verdiği zenginliklerin gerçek vârisi.

98— ' اَلرَّشِيدُ **er-Raşîd':** Mürşid, doğru yolu gösteren, bütün işleri ezelî takdirine göre yürütüp dosdoğru ve bir nizam ve hikmet üzere sonuca ulaştıran, her işin tasarrufunu kudret elinde bulunduran.

99— ' اَلصَّبُورُ **es-Sabûr'**: Çok sabırlı. Suçluları ve günahkârları hemen cezalandırmayan, tevbe ve istiğfâr etmeleri için süre tanıyan.

71— ' اَلْمُقَدِّمُ **el-Mukaddim'**: İleri götüren, insanları huzuruna yaklaştıran.

72— ' اَلْمُؤَخِّرُ **el-Muahhir'**: Geri bırakan, erteleyen, murad buyurduklarını huzurundan uzaklaştıran.

73— ' اَلْاَوَّلُ **el-Evvel'**: İlk, her şeyden önce, başlangıcı olmayan, başlangıcı düşünülemeyen, kendisinden önce bir varlık bulunmayan.

74— ' اَلْآخِرُ **el-Âhir'**: Geri kalan, yaratıkların yok olmasından sonra varlığı sürecek olan, nihâyeti olmayan, sonu bulunmayan.

75— ' اَلظَّاهِرُ **ez-Zâhir'**: Âşikâr, varlığı, birliği bir çok delillerle apaçık ortada olan.

76— ' اَلْبَاطِنُ **el-Bâtın':** Gizli, zatının hakikatı açısından duyguların ve akılların idrakinden gizli olan.

77— ' اَلْوَالِى **el-Vâlî'**: Kâinatı, kâinatta meydana gelen olayları tek başına idare eden.

78— ' اَلْمُتَعَالِى **el-Müteâlî'**: Her şeyden yüce, yaratılmışlar hakkında aklın mümkün gördüğü nesnelerden pek yüce.

79— ' اَلْبَرُّ **el-Berr'**: İhsanı bol, iyiliği çok olan.

80— '(ARAPÇA) **et-Tevvâb'**: Tevbeyi en çok kabul eden, günahları bağışlayan.

81— ' اَلْمُنْتَقِمُ **el-Muntekım'**: Suçluları, günahkârları adâletiyle layık oldukları cezaya çarptıran.

82— ' اَلْعَفُوُّ **el-Afüvv'**: Affı çok olan, kullarının günahlarını silen.

83— ' اَلرَّؤُفُ **er-Raûf'**: Pek esirgeyen, pek şefkatli.

84— ' مَالِكُ الْمُلْكِ **Mâlikü'l-mülk'**: Mülkün kayıtsız-şartsız sahibi, zatında ve sıfatlarında bütün nesnelerden müstağni olan, arzu ve irâdesini dilediği gibi yürüten, emirler veren, yasaklar koyan.

85— ' ذُوالْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ **zü'l-Celâli ve'l-ikrâm'**: Azamet ve ikram sahibi.

86— ' اَلْمُقْسِطُ **el-Muksıt':** Adaletli, bütün işlerini denk ve birbirine uygun, yerli yerinde yapan.

54— ' اَلْقَوِىُّ **el-Kaviyy'**: Pek güçlü, hiçbir zaman gücünü yitirmeyen, kendisine dermansızlık ârız olmayan, tam bir kudret sahibi.

55— ' اَلْمَتِينُ **el-Metîn'**: Çok sağlam, kuvvet ve kudretinde çok yaman.

56— ' اَلْوَلِىُّ **el-Veliyy'**: Dost, sevdiği seçkin kullarının dostu.

57— ' اَلْحَمِيدُ **el-Hamîd'**: Hamde layık olan, bütün varlıkların diliyle övülen, medh ü senâ edilen, şükranlar sunulan.

58— ' اَلْمُحْصِى **el-Muhsî'**: Tüm varlıkların birbir sayısını bilen.

59— ' اَلْمُبْدِئُ **el-Mübdi'**: Varlıkları ilk başta örneksiz olarak yoktan var eden, her şeyin ilk örneğini meydana çıkaran.

60— ' اَلْمُعِيدُ **el-Muîd'**: Canlarını aldığı varlıkları sonra yeniden diriltip kendisine döndürecek olan.

61— ' اَلْمُحْىِ **el-Muhyî'**: Can veren, hayat bahşeden, dirilten.

62— ' اَلْمُمِيتُ **el-Mümît'**: Öldüren, ölümü yaratan.

63— ' اَلْحَىُّ **el-Hayy'**: Diri, zatı ezelî ve ebedî hayatla diri olan, kendisine asla ölüm erişmeyen, bâki bulunan.

64— ' اَلْقَيُّومُ **el-Kayyûm'**: Zatiyle kaim, bütün varlıklara yaşama kudretini veren ve vermeğe devam eden yegâne sahip ve hâkim. Mahlukatın hayatını, geçimini, her tür iş ve hareketlerini ikame eden, sürdüren.

65— ' اَلْوَاجِدُ **el-Vâcid'**: İstediğini istediği zaman bulan.

66— ' اَلْمَاجِدُ **el-Mâcid'**: Şan ve şerefi yüce, kerem ve müsâmahası bol.

67— ' اَلْوَاحِدُ **el-Vâhid'**: Bir, zatında ve sıfatlarında benzeri olmayan tek.

68— ' اَلصَّمَدُ **es-Samed'**: İhtiyaç sahiplerinin kapısına akın ettiği, herkesin ve her şeyin doğrudan doğruya muhtaç olup yöneldiği zat.

69— ' اَلْقَادِرُ **el-Kâdir'**: Güçlü, istediğini istediği gibi yapmaya gücü yeten.

70— ' اَلْمُقْتَدِرُ **el-Muktedir'**: Kudret sahibi, kuvvet sahipleri üzerinde istediği gibi tasarrufta bulunan.

38— ' اَلْكَبِيرُ **el-Kebîr'**: Çok büyük, dengi ve benzeri olmayan, yüceler yücesi, büyükler büyüğü.

39— ' اَلْحَفِيظُ **el-Hafîz'**: İyi koruyucu, yapılan işleri, ortaya çıkan hâdiseleri, sarfedilen sözleri, takınılan tavırları pek güzel zapteden.

40— ' اَلْمُقِيتُ **el-Mukît'**: Mahlukatın azığını veren, ömürlerini tayin ettiği yaratıklarına son anlarına dek gıdalarını bahşeden.

41— ' اَلْحَسِيبُ **el-Hasîb'**: Hesap soran, hesap sormak için kulların yaptıklarını tesbit eden, ayrıntılarıyla hesabını bilen.

42— ' اَلْجَلِيلُ **el-Celîl'**: Celâl ve azamet sahibi, celalli.

43— ' اَلْكَرِيمُ **el-Kerîm'**: İkram sahibi, keremli, âlicenâb, cezalandırmaya muktedirken bağışlayan, söz verdiğinde sözünde duran.

44— ' اَلرَّقِيبُ **er-Rakîb'**: Bütün varlıkları üzerinde bir gözcü, bir şâhid, bir nâzır, kullarının yaptıklarından her an haberdâr olan.

45— ' اَلْمُجِيبُ **el-Mucîb'**: İcabet eden, duaları kabuleden, yakarışlara cevap veren, ihtiyaçları gören.

46— ' اَلْوَاسِعُ **el-Vâsi'**: Rahmeti, kudreti, lutuf ve ihsanı, müsadesi engin olan.

47— ' اَلْحَكِيمُ **el-Hakîm'**: Bütün işlerinde tam hikmet sahibi, emir ve yasakları sırf hikmet olan.

48— ' اَلْوَدُودُ **el-Vedûd'**: Dostlarını, kendisine saygı gösterenleri çok seven/Veya dostluğu ve sevgisi kazanılmaya tek müstahak olan.

49— ' اَلْمَجِيدُ **el-Mecîd'**: Zatında ve sıfatlarında pek yüce, pek büyük olan, en üstün şan ve şeref sahibi.

50— ' اَلْبَاعِثُ **el-Bâis'**: Ölüleri diriltip kabirlerinden çıkaran.

51— ' اَلشَّهِيدُ **eş-Şehîd'**: Her zaman, her yerde hâzır ve nâzır olan, yapılan her işi gören, söylenen her sözü duyan.

52— ' اَلْحَقُّ **el-Hakk'**: Varlığı vacip olan, varlığı değişikliğe uğramayan, dâima sabit bulunan.

53— ' اَلْوَكِيلُ **el-Vekîl'**: İşlerini kendisine bırakanların işlerini düzeltip onlardan daha iyi yapan.

25— ' اَلْمُعِزُّ **el-Muızz'**: İzzet veren, kullarına şeref veren, onları haysiyetli, vakarlı kılan.

26— ' اَلْمُذِلُّ **el-Muzill'**: Zillete düşüren, hor ve hakîr kılan, maddî ve ma'nevî şerefin doruğuna erdirdikleri yanında bazılarını da i'tibar ve izzetten yoksun bırakan.

27— ' اَلسَّمِيعُ **es-Semî'**: İyi, mükemmel işiten, gönüllerimizden geçenleri, işitilme özelliği taşıyan her sesi işiten. Bir şeyi duyması ötekilerini işitmesine engel oluşturmaz.

28— ' اَلْبَصِيرُ **el-Basîr'**: Çok iyi gören, her şeyin herkesin açık ve gizli her davranışını gören. Karanlıklar, O'nun görmesine engel olamaz.

29— ' اَلْحَكَمُ **el-Hakem'**: Hükmeden, hâkim, yaptığını hikmetle yapan, her şey hakkında gerçek hükmü veren ve verecek olan.

30— ' اَلْعَدْلُ **el-Adl':** Adaletli olan, zulmetmeyen, yaptığı maslahata uygun olan, her şeyi yerli yerinde uygulayan.

31— ' اَللَّطِيفُ **el-Latîf'**: Olaylardaki en ince noktalara vakıf olan, her şeye muttali olan, en duyulmaz en gizli en ince meseleleri bilen.

32— ' اَلْخَبِيرُ **el-Habîr'**: Doğru haber veren, her şeyden haberdâr olan, varlıkların gizli durumlarını, iç yüzlerini pek mükemmel bilen, gönüllerde saklanıp başkalarına açılmayan sırlar kendisine gizli kalmayan.

33— ' اَلْحَلِيمُ **el-Halîm'**: Çok hilim sahibi, çok yumuşak. Kullarının günahları sebebiyle rızıklarını kesmeyen, muktedir olduğu halde suçluları hemen cezalandırmayan.

34— ' اَلْعَظِيمُ **el-Azîm'**: Pek büyük, pek azametli. Yerde ve gökte tüm varlıklar içinde en büyük olan.

35— ' اَلْغَفُورُ **el-Ğafûr'**: Çok bağışlayan, çok yarlığayan.

36— ' اَلشَّكُورُ **eş-Şekûr'**: Çok nimet veren, kendi rızası için yapılan iyi işleri çok sevapla karşılayan, kendi yolunda bir harcayana yediden yediyüze kadar hatta çok fazlasıyla mükâbelede bulunan.

37— ' اَلْعَلِيُّ **el-Aliyy'**: Pek yüksek, pek büyük, yegâne yüce.

13— ' اَلْبَارِئُ **el-Bâri'**: Eşyayı bütün unsurlarıyla birbirlerine uygun olarak meydana getiren.

14— ' اَلْمُصَوِّرُ **el-Musavvir'**: Varlıklara sûret ve şekil veren, her şeyi bir özellikle yaratan, nesneleri birbirinden ayıran özelliklerde yaratan.

15— ' اَلْغَفَّارُ **el-Ğaffâr'**: Mağfireti pek çok olan, kullarının günahlarını yarlığayan, günahları örten.

16— ' اَلْقَهَّارُ **el-Kahhâr'**: Mutlak galip, her şeye her istediğini yapacak sûrette hâkim, varlıkları hor ve zelil kılmaya kadir, ma'mureleri=bayındır yerleri bir anda harabeye çevirmeğe muktedir olan.

17— ' اَلْوَهَّابُ **el-Vahhâb'**: Çeşit çeşit nimetleri çokça bağışlayan, veren, herhangi bir karşılık beklemeden lutufta bulunan, her şeyi vermeye, hem de çok çok vermeye kadir olan. En küçük hâcetten en büyük ihtiyaca kadar her isteği karşılayan.

18— ' اَلرَّزَّاقُ **er-Rezzâk'**: Bütün varlıkların maddî ve ma'nevî rızıklarını veren, faydalanacakları maddî ve ma'nevî gıdaları bahşeden.

19— ' اَلْفَتَّاحُ **el-Fettâh'**: Her türlü sıkıntıları açan, kaldıran, sıkıntıları gideren.

20— ' اَلْعَلِيمُ **el-Alîm'**: Her şeyi çok iyi bilen, olmuşları bildiği gibi gerçekleşecek olayları da bilen, ilmi ezelî ve ebedî olan.

21— ' اَلْقَابِضُ **el-Kâbıd'**: Darlık veren, sıkıntıya sokan. Kimi kullarının rızıklarını kısarak, fakir yaparak darlığa düşürür, kimi kullarının da kalplerini sıkarak daraltır.

22— ' اَلْبَاسِطُ **el-Bâsıt'**: Bolluk, genişlik veren, bol rızık vererek kulunu genişliğe kavuşturan veya gönüllere inşirah veren, kalpleri açan, genişleten ve bu sûretle kendilerini hayra yönlendiren.

23— ' اَلْخَافِضُ **el-Hâfıd'**: Yukarıdan aşağıya indiren, alçaltan, dereceleri düşüren, zirvedekileri aşağılıkların en aşağısına indiren.

24— ' اَلرَّافِعُ **er-Rafî'**: Yukarı kaldıran, yükselten, şan ve şeref veren. Dağdaki çobanı vezir, nice öksüzleri saltanat sahibi yapan, yücelere çıkmalarını murad buyurduklarını yücelten.

Kur'ân'da geçen isim-sıfatları değil, Cenâb-ı Hakkın, sözkonusu hadiste gündeme getirilen bütün isim-sıfatlarını teberrüken yazıp kısaca anlamlarını vereceğiz:

1— ' اللّٰهُ **Allah'**lafzı. Bu ism-i şerif, Allah Teâlâ'nın öz adıdır. Ulûhiyyete özgü bütün kemal sıfatları kendinde toplamış olan Cenâb-ı Hakk'ın özel adıdır.

2— ' اَلرَّحْمٰنُ **er-Rahman':** Çok esirgeyen, mümin ve kafir ayırımı yapmadan sevdiğine-sevmediğine, bütün mahlukatına nimet verip lutufta bulunan.

3— ' اَلرَّحِيمُ **er-Rahîm':** Pek merhametli, âhirette müminlere, sevdiklerine büyük ve ebedî nimetler bahşedecek olan.

4— ' اَلْمَلِكُ **el-Melik'**: Mülkün sahibi, kâinatın mutlak hükümdarı, hükümranlığı sürekli olan.

5— ' اَلْقُدُّوسُ **el-Kuddûs'**: Noksanlığı gerektiren her eksiklikten temiz, arı, pampak olup her türlü kusurdan, ayıptan, nakîsadan uzak bulunan.

6— ' اَلسَّلَامُ **es-Selâm':** Selâmetin ta kendisi, her çeşit âfet ve kederden emin olan, yarattıklarına zulüm yapmaktan uzak bulunan, cennetteki bahtiyar kullarını saâdet üstüne saâdete erdiren.

7— ' اَلْمُؤْمِنُ **el-Mü'min':** Kullarına güven veren, peygamberlerinin mucizelerini destekleyen, gönüllerde iman ışığını yakan.

8— ' اَلْمُهَيْمِنُ **el-Muheymin'**: Her şeyi görüp gözeten, bütün varlıkları yetiştirip varacakları noktalara ulaştıran, zerreden kürreye kadar her nesnenin ne yaptığından haberdâr olan.

9— ' اَلْعَزِيزُ **el-Azîz':** Mutlak galip olan, mağlup edilemeyen, üstün kudret sahibi, emir ve irâdesine karşı gelinemeyen.

10— ' اَلْجَبَّارُ **el-Cebbâr'**: Cebreden, eksikleri tamamlayan, dilediğini zorla yaptırmaya muktedir olan, halkın işlerini mükemmele doğru götüren.

11— ' اَلْمُتَكَبِّرُ **el-Mütekebbir':** Büyüklükte eşi olmayan, ulular ulusu.

12— ' اَلْخَالِقُ **el-Hâlık'**: Varedeceği her şeyi hikmeti gereği takdir edip yaratan, yoktan var eden.

Allah Teâlâ'nın İsim-sıfatları

İnsan aklı O'nun Zatını kavramaktan âciz olduğu için Rabbimiz bize Kendisini Kur'ân'da isim ve sıfatlarıyla tanıtmıştır. Burada şu noktaya dikkat çekmekte yarar görüyoruz: Allah'ın isim ve sıfatları tevkîfidir yani O'nun adları yalnız kendisinin tâlimi ve peygamberinin öğretisiyle bilinebilir. O'na kendiliğimizden isim ve sıfat yakıştıramayız, isim ve sıfatlarının hepsi vahye dayanır. Bu konuda hareket alanımız sınırlıdır.

Bunun için inananlar Rab'lerini, O'nun kendisini nitelediği biçimde tavsifle mükelleftirler, bu çerçevenin dışına çıkma yetkileri yoktur. A'râf sûresinin 180. âyetinde meâlen: **"En güzel isimler Allah'ındır. O halde O'na bunlarla dua edin, O'nun isimlerinde eğri yola gidenleri bırakın, onlar yapmakta olduklarının cezasına uğratılacaklardır"** buyurulurken; bir hadîs-i şerifte de: **"Allah Teâlâ'nın doksan dokuz ismi vardır ki bir eksiğiyle yüz eder. Kim bunları eksiksiz sayarsa/belleyip ezberlerse cennete girer"** buyurulmuştur.

Tevhid ve sıfat ilmiyle uğraşan âlimler, Kur'ân-ı Kerîm'de işâret edilen ve hadîs-i şerifte sayılan bu isimler vâsıtasıyla Cenâb-ı Hakkın sıfatlarını tanıtmağa çalışmışlardır. Bu tanıtımı yaparlarken de hadiste dile getirilen 99 sayısının hasr, sınırlama ifâde etmediğini, bir başka deyişle Allah Teâlâ'nın isim-sıfatlarının doksan dokuz isim-sıfattan ibaret olmadığına vurguda bulunmuşlardır. Nitekim Efendimiz *-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in bir duasında şöyle niyazda bulunduğu aktarılmıştır: "Allah'ım! Senden, Senin olan isimlerin aracılığıyla istiyorum. O isimler ki, Sen onları Zatına ad koymuş, kitaplarında indirmiş veya mahlukatından herhangi bir kimseye bildirmiş yahud katındaki gayb ilminden kendin için seçmişsindir."

Rasulûllah'ın bu duası da, Allah'ın isimlerinin pek çok olduğunu göstermektedir. Nitekim kimi hadislerde' المغيث **el-Muğîs**=yardım eden', ' الكفيل **el-Kefîl**=kullarının her işine kefil olan', ' ذو الطول **zü't-Tavl**= güç-kudret sahibi' gibi sıfatlarla da nitelendirilmiştir.

Seleflerimiz gibi bizi de bu çalışmamızda hayretlere düşüren, Kur'ân'ın üslûb-i beyandaki ihtişamını sergileyen sıfatların cümle içinde ve cümle sonlarında irâd tarzlarıdır. Allah'ın isim-sıfatlarının zaman zaman anlamlarını verdikse de bunun çok yetersiz kaldığı şuûrunda olduğumuzdan **'Allah'** lafzı gibi, genellikle isim-sıfatlarını da olduğu gibi yazıp şimdi kısaca anlamlarına ve nüanslarına işâret ettiğimiz bu bölüme gönderme yaptık. Allah Teâlâ'nın Kur'ân-ı Kerîm'de zikrettiği isim-sıfatlarının hemen hemen hepsi Efendimizin yukarıda değinilen hadisinde yer almaktadır. Dolayısıyla biz burada yalnız

Hukûk-i İslâmiyye ve Istılahât-i Fıkhiyye Kamusu, Ö.N. Bilmen, I-VIII, İstanbul, 1967.

Kamus Tercümesi (Okyanus), Âsım Efendi, I-III, 1305/1887

Kur'ân-ı Hakîm Ve Meâl-i kerîm, Hasan Basri Çantay, I-III, Ahmed Said matbaası, İst. 1974.

Kur'ân-ı Kerîm'in Eski Türkçe ve Oğuz-Osmanlıca Çevirileri Üzerine Notlar, Abdülkadir İnan, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1960.

Kur'ân-ı Kerîm Ve Kelime Meâli, Medine Balcı, I-II, Ebrar Yayınları, İstanbul.

Kur'ân-ı Kerîm ve Türkçe Meâli, Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk, Yeni Boyut, İst. 1994.

Kur'ân-ı Kerîm ve Türkçe Anlamı (Meâli) , Dr. Hüseyin Atay, Dr. Yaşar Kutluay Diyanet İşleri Başkanlığı, 1986.

Kur'ân-ı Kerîm ve Türkçe Açıklamalı Meâli, Heyet (Prof. Dr. Ali Özek, Prof. Dr. Hayreddin Karaman, Doç. Dr. Ali Turgut, Doç. Dr. Musafa Çağrıcı, Doç. Dr. İbrahim Kafi Dönmez, Doç. Dr. Sadreddin Gümüş), Hâdimu'l- haremeyni'ş-şerîfeyn Kral Fehd Muhshaf-i Şerîf Basım Kurumu, 1992.

Kur'ân-ı Kerîm Ve Yüce Meâli, Prof. Dr. Süleyman Ateş, Yeni Ufuklar neşriyat, İstanbul, tsz.

Kur'ân Tercümelerinin Dil Bakımından Değerleri, Abdulkadir Erdoğan, Ankara, 1938.

Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsîri I-XIII, Prof. Dr. Süleyman Ateş, Yeni Ufuklar Neşiyat, İst.

Tecrîd-i Sarîh Tercemesi, Ahmed Naîm (I-IV), Kâmil Mîrâs, (IV-XII), Ankara, 1970.

el-Mushafu'l-Müfesser, Ferîd Vecdî, Müessesetü Dâri'ş-Şa'b, Kahire, tsz.

el-Mustasfa, Ebû Hamid Muhammed b. Muhammed Huccetu'l-İslâm, el-Gazzâlî, I-II, Bûlâk, 1324.

el-Musteşrikûn ve Tercemetu'l-Kur'ân'il-Kerîm, Salih el-Bunduk.

el-Muvâfakât/Unvânu't-Ta'rîf bi-esrâri't-Teklîf, Ebû İshak İbrahim b. Musa b. Muhammed eş-Şâtıbî, I-IV, Tunus, 1302.

el-Muvatta, Mâlik b. Enes, I-II, Dâru'l-Hadis, Kahire. tsz.

en-Neşr fi'l-Kırââti'l-Aşr, Muhammed b Muhammed b. el-Cezeri, I-II, Daru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.

en-Nihâye fî Ğarîbi'l-Hadîs ve'l-Eser, Ebu's-saâdât İbnu'l-Esîr, I-V, Kahire,1385/1965.

Sahîhu Müslim, Ebû'l-Hüseyn b. Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî, I-V, Dâru İhyâu't-Türâsi'l-Arabî Beyrut, 1412/1991.

Sünenü Ebî Davud, Ebû Davud, Süleyman b. el-Eş'a es-Sicistânî, I-II, Dâru'l-Cinân, Beyrut, 1409/1988.

eş-Şâmil, Mu'cem fî ulûmi'l-lugati'l-Arabiyye ve Mustalahâtihâ, Muhammed Saîd İspir, Bilal Cünydi, Dâru'l-Avde, Beyrut, ikinci baskı, 1985.

Şerhu Fethi'l-Kadîr, İbnu'l-Hümâm Kemaluddîn Muhammed b. Abdulvâhid, I-VIII, 1315/1897.

Tefsîru'l-Celâleyn, Celâluddîn Muhammed b. Ahmed el-Muhalla ve Celâluddîn Abdurrahman Ebû Bekir es-Suyûtî, I-II, İst. tsz.

Tefsîru İbn Kesîr, İmâduddîn Ebulfidâ İsmail b. Kesîr el-Kuraşî, I-VII, Beyrut, ikinci baskı, 1389/1970.

Tefsîru'n-Nesefî, Ebû'l-Berekât Abdullah b. Ahmed b. Mahmud en-Nesefî, I-IV, Beyrut, 1402/1982.

II) Osmanlıca Ve Türkçeler

Büyük Türk Lügatı, Hüseyin Kazım Kadri, I-IV, İstanbul, 1945.

Büyük Türk Sözlüğü, Hayat yayınları, İst.

Bibliyografya, Kur'an'ın manalarının Tercümesi için hazırlanan Bibliyografya'nın Mukaddimesi, Ekmeleddin İNSANOĞLU, IRCICA, İst.

Cumhuriyet Dönemi Kur'an Tercümeleri, Doç. Dr. Salih AKDEMİR.

Elmalılı Hamdi Yazır, Kur'ân-ı Kerîm Ve Yüce Meâli, sadeleştirenler, Prof. Dr. M. Sadi Çöğenli, Doç. Dr. Nevzat H. Yanık, Huzur Yayınevi, İst.

Hak Dîni Kur'ân Dili, Elmalı'lı Hamdi Yazır, I-IX, İstanbul, 1971.

BİBLİYOGRAFYA

I) ARAPÇALAR

Ahkâmu'l-Kur'ân, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillah İbnu'l-Arabî, I-IV, Mısır, l378/l959.

el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'ân, Ebû Abdillah Muhammed b. Ahmed el-Ensârî, el-Kurtubî, I-XX, Dâru İhyâu't-Türâsi'l-Arabî Beyrut, l965.

Câmi'u'l-beyân fî te'vîli'l-Kur'ân, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerir et-Taberi, I-XII, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, l4l3/l992

el-Câmi'u's-Sahîh, Ebû Abdillah Muhammed b. İsmail el-Buhârî, I-IV, el-Mektebetu's-Selefiyye, Kahire, l400/l980.

el-Câmi'u's-Sahîh, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevra, I-V, Dâru İhyâu't-Türâsi'l-Arabiyy, Beyrut, tsz.

Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl=Kâdı Beydâvî, el-Kâdî Nâsıruddîn Ebûlhayr Abdullah b. Ömer b. Muhammed eş-Şîrâzî, el-Beydâvî, I-II, Mısır, tsz.

Esâsu'l-belâğa, Carullah Ebûlkasim Mahmud b. Ömer ez-Zemahşeri, Dâru Sadır, Beyrut, l399/l979.

Huccetu'l-Kırâât, Ebû Zer'a Abdurrahman b. Muhammed b. Zencele, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, l399/l979.

İthâfu Fudalâi'l-beşer fi'l-Kırââti'l-erba aşer, Ahmed b. Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Abdulganiyy ed-Dimyâtî, Mısır, tsz.

el-Kâmûsu'l-Muhît, Muhammed el-Fîrûzâbâdî, I-IV, Matbaatu's-Saâde, Mısır, tsz.

Lisânu'l-Arab, I-XV, İbn Manzûr, Dâru Sâdır, Beyrut, tsz.

Mecelletu'l-Ezher, Muhammed Hasan Hacevî, VII, l939.

el-Müfradât fî Garîbi'l-Kur'ân, Ebûlkasim el-Hüseyn b. Muhammed er-Râğıb el-Isfahânî, Mısır, l38l/l96l.

el-Müncidü'l-ebcedî, Dâru'l-Meşrık, Beyrut, l985.

Müsnedü Ahmed b. Hanbel, I-IV, İstanbul, l402/l982.

Mu'cemu makâyisi'l-luğa, Ebulhüseyn Ahmed b. Faris b. Zekeriyya, I-VI, Mısır, l389/l969, Mısır.

Mu'cemu'l-Matbaati'l-Arabiyye ve'l-Muarrabe, Serkis, Yusuf Elyân, I-II, Kahire, l346/l928.

el-Mu'cemu'l-Vasît, I-II, dörtlü yazar, Tahran, tsz.

Yararlandığımız Eserler

Bibliyografya bölümünde yazdığımız eserlerden özellikle Arapçalardan Kurtubî'nin 'el-Câmi'i ile Râğıb'ın 'el-Müfredât'ını, Türkçeler'den de Elmalı'lı merhumun Tefsirinin tefsir bölümündeki H.B. ÇANTAY'ın Meâl-i Hakim'inden ve yine Prof. Süleyman Ateş'in Çağdaş Tefsirinden yararlandığımız yerleri dipnotlarda gösterdiğimizi, çok az da olsa kendilerinden farklı manalar verdiğimiz yerlerde bu noktaya özellikle dikkat çektiğimizi belirtmeliyim.

Biz bu çalışmamızda öncelikle İlahiyat Fakülteleriyle, İmam Hatiplerde okuyan öğrencilerle özel şekilde Arapçayla ilgilenenleri ve Diyanet İşleri Başkanlığı mensuplarına faydalı olmayı hedef almakla birlikte âyetlerin -kelime anlamları dışında- topluca meâllerini de verdiğimizden -meâl sevdalısı- diğer vatandaşlarımızın da istifâde edeceklerini düşünüyoruz.

Burada çalışmamızın neticeye ulaşmasında maddî hiçbir fedâkârlıktan kaçınmayan Huzur Yayınevi Sahibi Faruk SAĞLAM Bey ile Yayın hazırlığı aşamalarında büyük bir titizlik gösteren Abdullah KARAKUŞ Bey'e, ve sabırla dizgiyi gerçekleştiren Saray Ajans'ın Sahibi Muhammed Bey'e engin teşekkürlerimi sunarım.

Yard. Doç. Dr. Sıtkı GÜLLE
İst. Üniversitesi İlahiyat
Fakültesi Öğretim Üyesi

Hüsnâ'nın anlamını bir daha hatırlamaları için ayrıca Allah'a ait isim-sıfatların anlamları eserin başına topluca koyulmuştur.

8) Günümüz Türkçesi kullanılmıştır. Halife, tesbih, müteşâbih, muhkem, kısas, âyet gibi terim nitelikli kavramlar muhafaza edilmiş ve ilk geçtikleri yerde verilen bilgilere atıflar yapılmıştır.

9) İşâret isimleri "bu, şu, onlar, şunlar, bunlar" gibi yaygın kullanımlarıyla karşılanmakla birlikte Bakara'nın başlarında (bkz. Bakara, âyet 5, dipnot 9) ism-i işâretin filolojik analizi sunulmuştur.

10) Dilimizde tek veya iki-üç kelime ile karşılanma imkânını bulunamayan muhtevalı sözcükler için de ilk geçtikleri yerlerde dipnotlar düşülmüştür (bkz. Bakara, âyet, 175).

11) Bazan tasavvufçuların kelime ve terkiplere yükledikleri manalardan hareketle bu gibi lafızların vurguladıkları anlamlar da dipnotlarda gösterilmiştir. Mesela " ملكوت السموات **melekûtessemâvâti"** için, göklerin muhteşem sırları, normal şartlarda görünmez ve hissedilmez yücelikleri; " صالحين **sâlihîn"** vasfı için de özleri ve sözleriyle dürüst kişiler açıklamaları yapılmıştır.

12) Bazı sûre başlarında yer alan 'Hurûf-i Mukattaa'lar olduğu gibi bırakılmış, bu harfler hakkında Bakara'nın başında gerekli bilgiler sunulmuştur.

Âsım Kırâatı'nın Hafs Rivâyeti Temel Alınmıştır

Bilindiği gibi ülkemizde yaygın okuyuş, kırâat imamlarından Âsım'ın kırâatıdır ve bizdeki mushaflar da onun Hafs kanalıyla gelen kırâatı doğrultusunda harekelidir. Biz meâlimizde bu özelliğe özen gösterip kelime ve toplu manaları bu çerçevede değerlendirdik. Bazı yerlerde bizden önce kimi meâl yazarlarından farklı bir mana verdikse sebebi budur ve zaten buna da mahallerinde işâretlerde bulunduk.

lerinin altına Farsça karşılığı olan kelime veya ibareler yazılarak oluşturulmuştur. Osmanlılarda da satır arası kelime kelime yapılan tercümeler ve nüshalar pek çoktur ve kütüphanelerimizde örnekleri mevcuttur.

Metodumuz

"Kelime Anlamlı Kur'ân Meâli" adını verdiğimiz bu çalışmamızdaki yöntemimizi şöyle özetleyebiliriz:

1) Kelimelerin karşılıkları verilirken sırf sözcük anlamları, kaynak olarak kullandığımız tefsirlerde ağırlıklı olarak vurgulanan anlamlarıyla birlikte değerlendirilerek yazılmış ve ayrıca her âyetin bütün olarak meâli verilmiştir.

2) Hoşumuza giden tâli derecelerde bir karşılık tesbit edilmişse bu

da dipnotta kaynağıyla gösterilmiştir. Yine bir kelimenin dilimizde kulağa hoş gelen bir kaç karşılığı saptanmışsa bunlardan önceliği olanı kelimenin altında verilirken yer yer de öteki karşılıklarına dipnotlarda işaretlerde bulunulmuştur.

3) Başka yerlerde Türkçe karşılığı görülemeyen, ama âyet için uygun düştüğü tesbit edilen bize özgü bir karşılık yine dipnotta gösterilip bize âit olduğu vurgulanmıştır.

4) Zaman zaman, bir kaç anlama gelen, tercihte zorlanılan karşılıklar da (/) işâretiyle bölünüp ayrı ayrı gösterilmiştir.

5) İzâfetler de ayrılmıştır. Muzâf ve Muzâfun-ileyhlerin karşılıklarında genellikle Türkçe ekler dikkate alınmıştır. Sözgelimi " رب العالمين **Rabi'l-âlemîn"** derken 'رب **Rabb'** kelimesinin altına sadece 'Rabb' değil, 'Rabbi' yazıldığı gibi; ' العالمين **el-âlemîn'** lafzının altına da 'âlemler' değil, 'âlemlerin' yazılmıştır.

6) Edâtlar, yerine göre bağımsız, yerine göre de kendinden önceki ve sonraki kelimelerle değerlendirilmiştir.

7) Allah'ın sıfatları genel olarak aynen alınmıştır. Yer yer bir sıfatın ilk geçtiği yerde dipnotlarda verilen notlara göndermeler yapılmışsa da okuyucularımıza kolaylık olması ve onların Esmâ-i

Burada dikkatlerin çekileceği püf nokta şudur: Kur'ân'ın tercüme edilebilmesi ile onun tam anlamıyla çevirisinin yapılabilmesi ayrı olgulardır. Kur'ân'ın çevirisi yapılır, ama yapılan çeviri vahyi tam anlamıyla yansıtan bir Kur'ân değildir, eksiktir, dolayısıyla Kur'ân yerine geçemez. Bir insan ne kadar büyük edip olursa olsun, Arapçaya ve kendi diline ne kadar vukûfiyeti bulunursa bulunsun Kur'ân'ı bir bütün olarak, onu tam yansıtarak diline aktarması mümkün değildir. Yapılan tercümeler bize Kur'ân'ın tam hakkını vererek öteki dillere çevrilmesinin mükün olmadığını da göstermiştir. Bu hususta daha pek çok düşünceler serdedilmiştir. Bunun için Kur'ân'ın anlamının, harfî tercüme yoluyla başka dillere aktarımı mümkün olmadığından bu alanda yapılan çeviriler '**tercüme**=çeviri' sözcüğüyle değil, sözlükte kısaca "ulaşılacak netice" manasına gelen, **'meâl'** terimiyle anılır.

Bu hususstaki bilgileri ve katıldığımız düşünceleri özetlersek:

a) Kur'ân-i Kerîmin başka dile aktarılması şer'î ve aklî delillere göre bir zorunluluktur.

b) Araştırmacılar bunun iznini Rasulullah'a dayandırırlar.

c) Yapılan çeviriler Kur'ân yerine geçmez.

ç) Kur'ân tercümeleriyle ibadet olmaz, vahye dayanan Arapça metni dışında hangi dilde olursa olsun Kur'ân tercümesi namazda okunmaz.

d) Çevirilere dayanılarak hüküm çıkarılamaz. Kur'ân'dan hüküm çıkarmak bu alanda uzmanlaşmış zatların görevidir.

e) Meâllerden yararlanın ama onlardan hükümler çıkarmaya kalkışmayın.

Üslûbumuz Farklı İse de Bu Tür Çalışmayı İlk Yapan Biz Değiliz

Sırf kelime anlamlı bir çalışmanın tarihi çok eskilere dayanır. Kaynaklarda bunun ilk örneğinin Samanoğulları Emîri Mansur b. Nuh (350-365/961-976)'un buyruğu üzerine gerçekleştiği kaydedilmektedir. Harfî nitelikteki Farsça bu çeviride mushafın âyet-

yılı Diyanet İşleri Başkanlığının en üst eğitim kurumu olan Haseki Eğitim Merkez'inde **Kırâât** okutmakla geçti. Şimdilerde de benzer vazifeyi Fakültede öğretim. üyesi olarak sürdürmekteyim. Fıkıh, hadis ve tasavvuf dallarında toplam **on bin** sayfanın üzerinde tercüme ve telifim yayınlandı. Ancak, doğrudan Kur'ân-ı Kerîm üzerinde kendime âit kalem çalışmam olmamıştı. Bununla birlikte duâmın da is'âfını düşünüyordum.

Rabbim, ezeldeki takdirini yürürlüğe koymak ve sebeplerini halketmek için **Huzur** Yayınevi Sahibi Faruk **Sağlam** Bey'i böyle bir hizmete önayak olmakla görevlendirmiş olacak ki o da bize teklifte bulundu. Böyle bir çalışma, gaye hedeflerimin ilk sırasında yer aldığından öteki tekliflerinde gösterdiğim tereddüdü bu teklifinde hiç göstermedim. Kırk yıldan beri metnini bir gün olsun dilimden düşürmediğim, kimi ramazan aylarında mihraplarda ezberimden cüz olarak mükâbele okuduğum, kırâât kürsüsünde, kırâât farklılıklarındaki ince örgülerin ilmiklerini tek tek elden geçirdiğim İlâhî Kelâmı; şimdi kelime kelime irdeleyecek, üzerinde tahkîk ve tedkîkler yapacak, insanımıza Rabbimin tebliğlerini kendi üslubumla iletecektim. İlimle uğraşanların yüzde kaçına bu nitelikte bir çalışma nasip olur? Bu bakımdan zikir halkalarında bir anlık tasavvufî neşve ile cezbeye kapılıp deverân ederek secdelere kapanan Hak âşıkları gibi secdeye vardım ve: **"İlâhî! Bu lutfu bahşeden Sensin, gönlümü ağdırma, ayağımı kaydırma!"** diye yakardım.

Kur'ân'ın Başka Dillere Çevrilmesi

Biz burada Kur'ân'ın Tercümesinin yapılıp-yapılamayacağı üzerinde duracak değiliz. Bu konudaki tartışmalara girmeyeceğiz. Yalnız şu kadarını söyleyelim ki sağ duyu sahibi bütün âlimler bunun mümkün olduğunu söylemişlerdir. Rasulullah'ın elçiliğinin evrensel olduğunu bilen, Kur'ân'ın diğer dillere tercümesinin gerektiğini nasıl düşünemez? Kur'ân'ın tercümesine karşı çıkma, onun Araplara özgü bir kitap olduğunu ileri süren art niyetlilerle aynı safta yer alma tehlikesiyle karşı karşıya kalma anlamına gelmez mi?

ÖNSÖZ

Rabbim! **'Kalem'**inin bir aracı olarak irâdem de, tasarrufum da Senin elinde. Senin **'yaz'** emrini sezince yazıyor, **'yazma'** buyruğunu hissedince elimi kımıldatamıyorum.. Azamet ve Kibriyalığının huzurunda eğiliyor, asırlar öncesinden göndermiş bulunduğun Kur'ân mesajını, günümüz insanlığına iletmekte beni de vâsıta kıldığın için yüce katına, beğeneceğin nitelikte hamdler, şükürler sunuyor; **Esmâ-i Hüsnâ**'nın, beşerî özelliği çerçevesinde zâtında tecelli ettirdiğin, akıl sahipleri içinde ideal tek örnek insan, Hz. Muhammed'e salât u selâmlar gönderiyor; peygamberlik halkasında vahyin soluklarını iliklerine kadar çekip o solukla yeryüzünde Tevhîd sancağını dalgalandıran Sahâbelere rahmetler diliyorum.

Aklını çalıştırabilen herkes, bulunduğu, yetişip etkilendiği ortama göre önüne hedefler koyar, bu hedeflerine ulaşmak için maddî ve ma'nevî sebeplere sarılır. Ben de ruhlar âleminde kayda geçmiş alınyazgımla Erzurumda, köyümüzde rahmetli anacığımın himmetiyle dokuz yaşlarımda hafız olduktan bir süre sonra Adapazarına götürüldüm, zamanla **Süleyman Efendi** merhuma bağlı kurslardan Yıldız Kursuna verildim (l964). Henüz pek fazla işlenmemiş ham kalp tarlamda sapanların dolaştırılma süreci başlamıştı. Süreç ilerledikçe hem kendimi isbât ediyor hem de öğütlerden etkileniyordum.

Derken vird-i zebân'ım hep şu oldu: **"Allah'ım! Bana, Senin dinine İlm-i Kur'ân, İlm-i Hadîs ve İlm-i Fıkıhla hizmet etmeyi nasip eyle!"** O gün bugün, Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içinde, Kurslarda, medreselerde, mahfil altlarında, cami köşelerinde, okullarda ve diğer eğitim kurumlarında okurken-okuturken bunu dilimden düşürmedim. Hizmet olarak değerlendirilip-değerlendirilmediğini bilemem ama niyazımın kabul gördüğünü sezinliyorum. 26 yıllık memuriyet görevimin 18

Bu Ciltteki Sûreler

Sûre No	Sûre ismi	Sayfa No
1	Fatiha Sûresi	1
2	Bakara Sûresi	3
3	Âl-i İmrân Sûresi	147
4	Nisâ Sûresi	228
5	Mâide Sûresi	316
6	En'âm Sûresi	381
7	A'râf Sûresi	450
8	Enfâl Sûresi	528
9	Tevbe Sûresi	558

İthâf

Âhirette şefâat isteme belgesi olarak takdim edeceğim bu çalışmamı, ilmî faaliyetlerimi huzur içinde sürdürmemde müzâhir olan, medrese arkadaşım, Nuri OKUMUŞ'a İthâf ediyorum.

Sıtkı GÜLLE

KELİME ANLAMLI KUR'ÂN-I KERÎM MEÂLİ

1. CİLT

Yard. Doç. Dr. Sıtkı Gülle
İ.Ü. İlâhiyat Fakültesi
Öğretim Üyesi

HUZUR YAYIN DAĞITIM
PAZARLAMA TİC. LTD. ŞTİ.
Çatalçeşme Sok. Yücer Han No: 46/1-2
Cağaloğlu - İstanbul
Tel & Fax: (0212) 513 50 57 - 513 01 71

Kelime Anlamlı Kur'ân-ı Kerîm Meâli

Sıtkı Gülle

Yayına Hazırlayan
Abdullah Karakuş

Tashih
Sıtkı Gülle
Abdullah Karakuş

Dizgi
Saray Ajans

Baskı
Temel Matbaası

Cilt
Akın Ciltevi

İstanbul 1999

Bu eserin tüm basım yayım ve ticari hakları
Huzur Yayınevi - Faruk Sağlam'a aittir.

KELİME ANLAMLI KUR'ÂN-I KERÎM MEÂLİ

HUZUR
YAYINEVİ

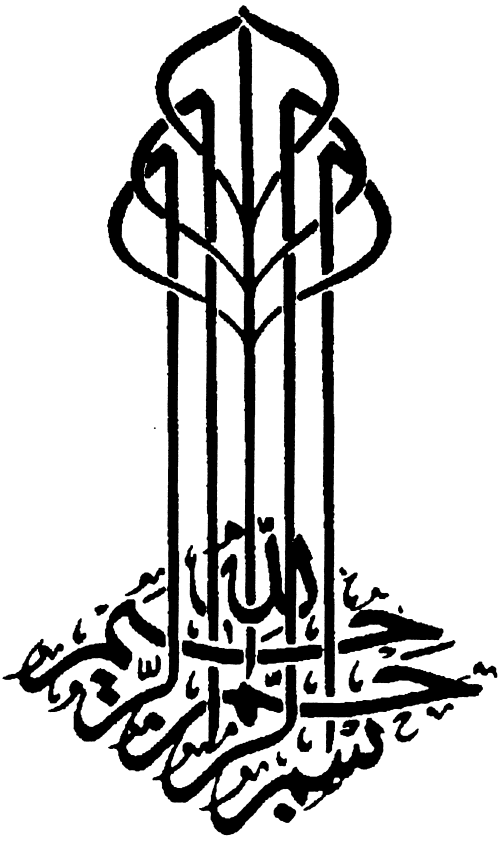
بسم الله الرحمن الرحيم